

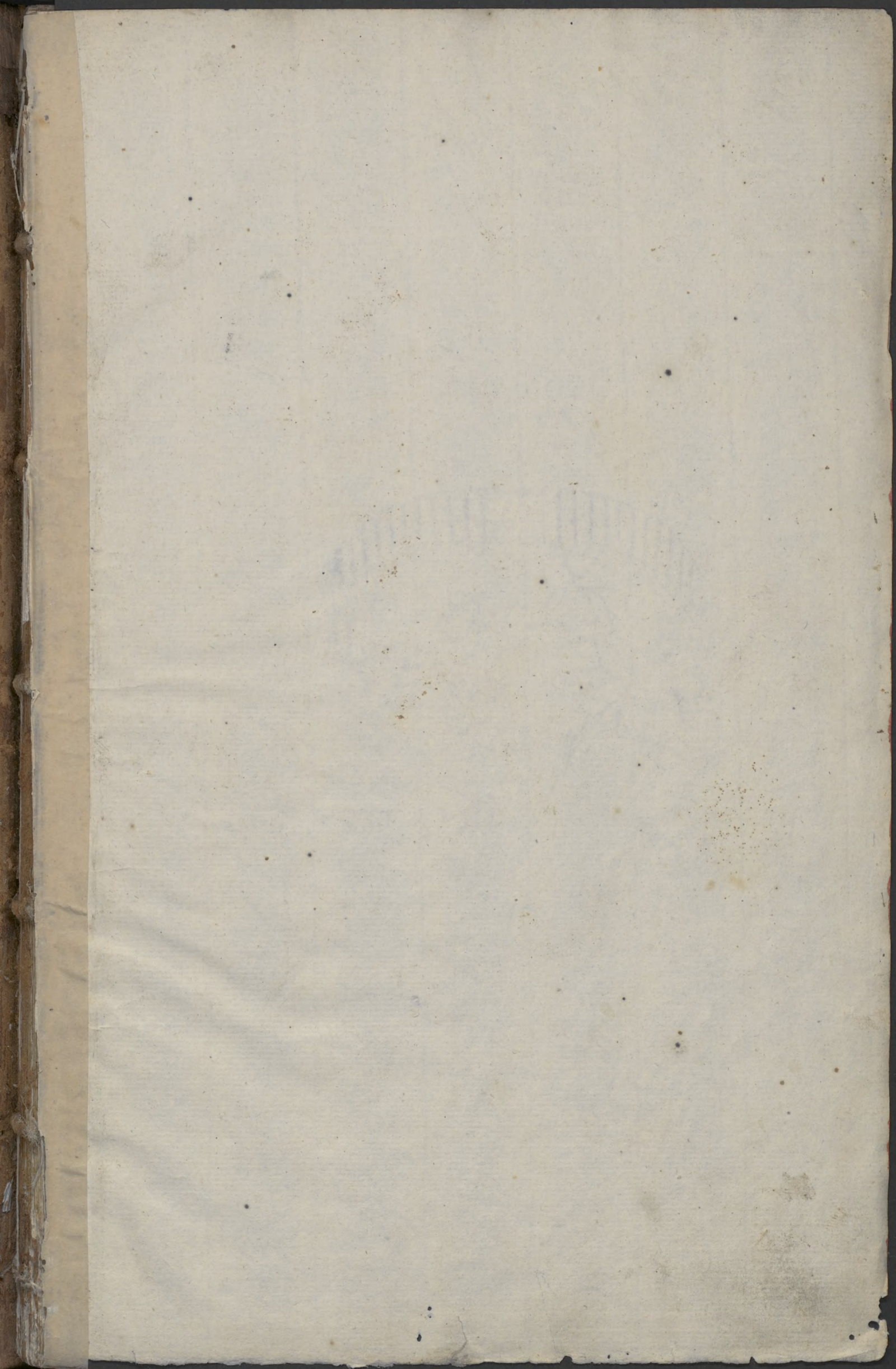
MANUSCRIPTA

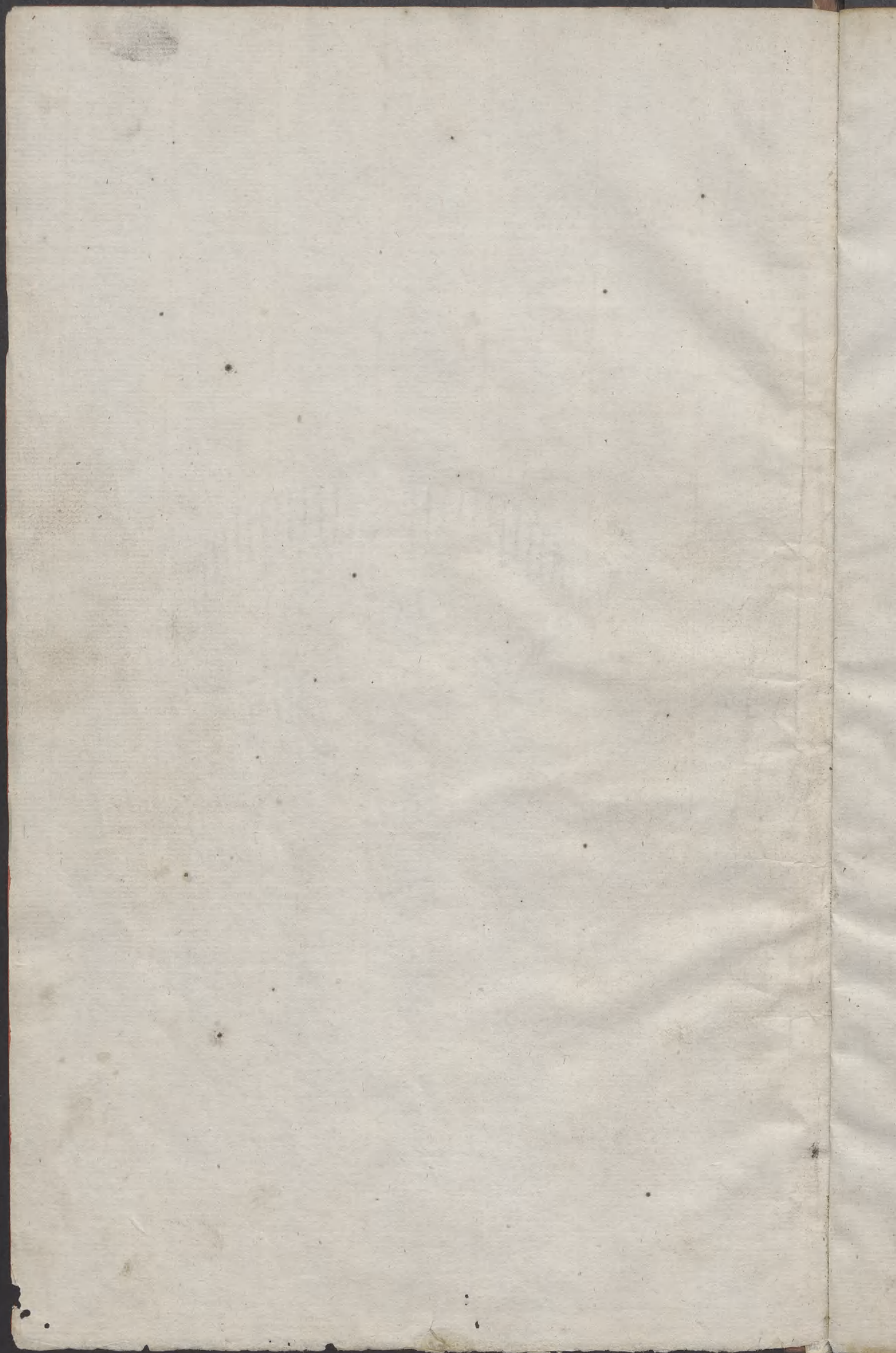
INSTITUTI OSSOLINIANI

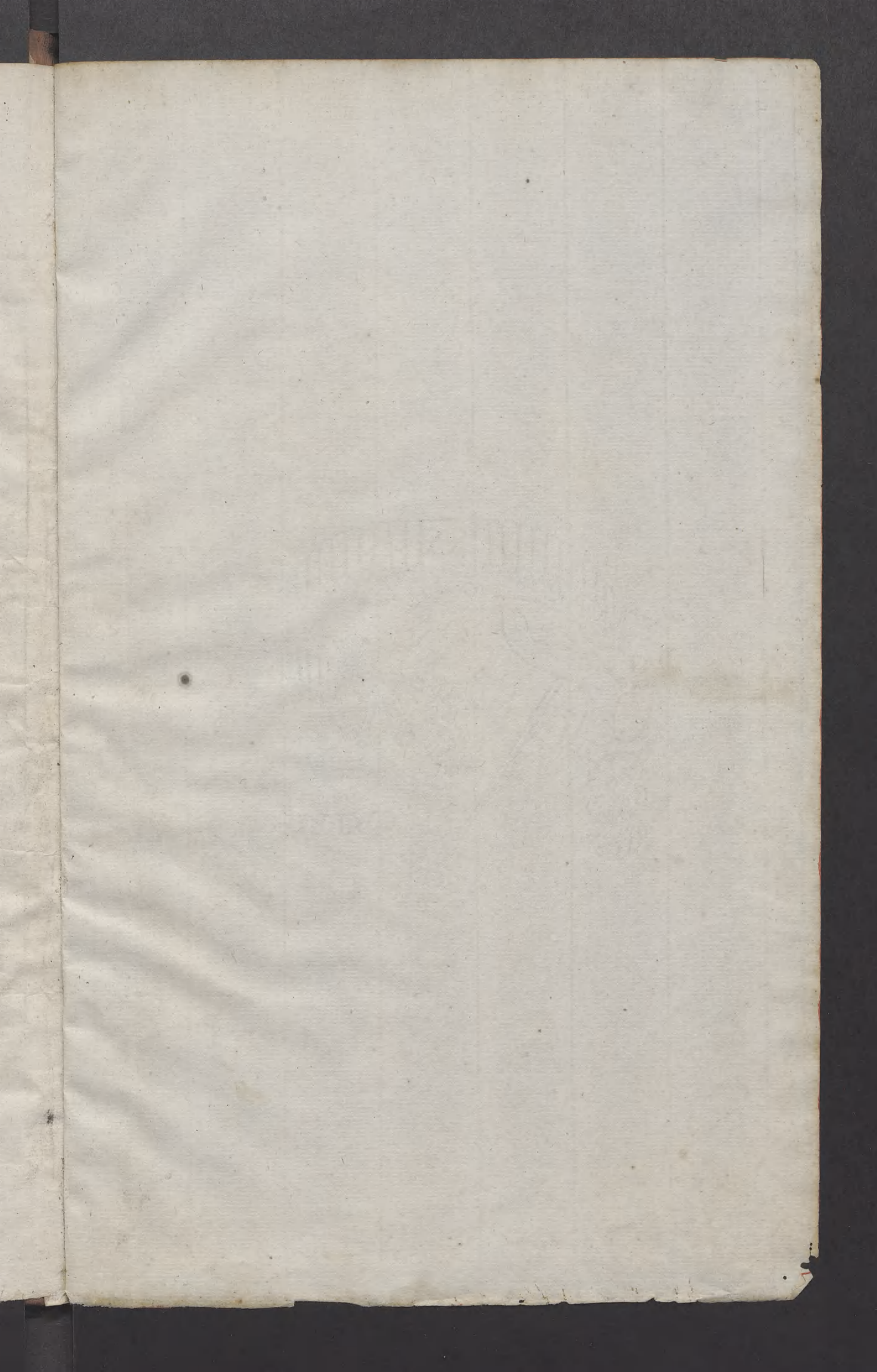
II.

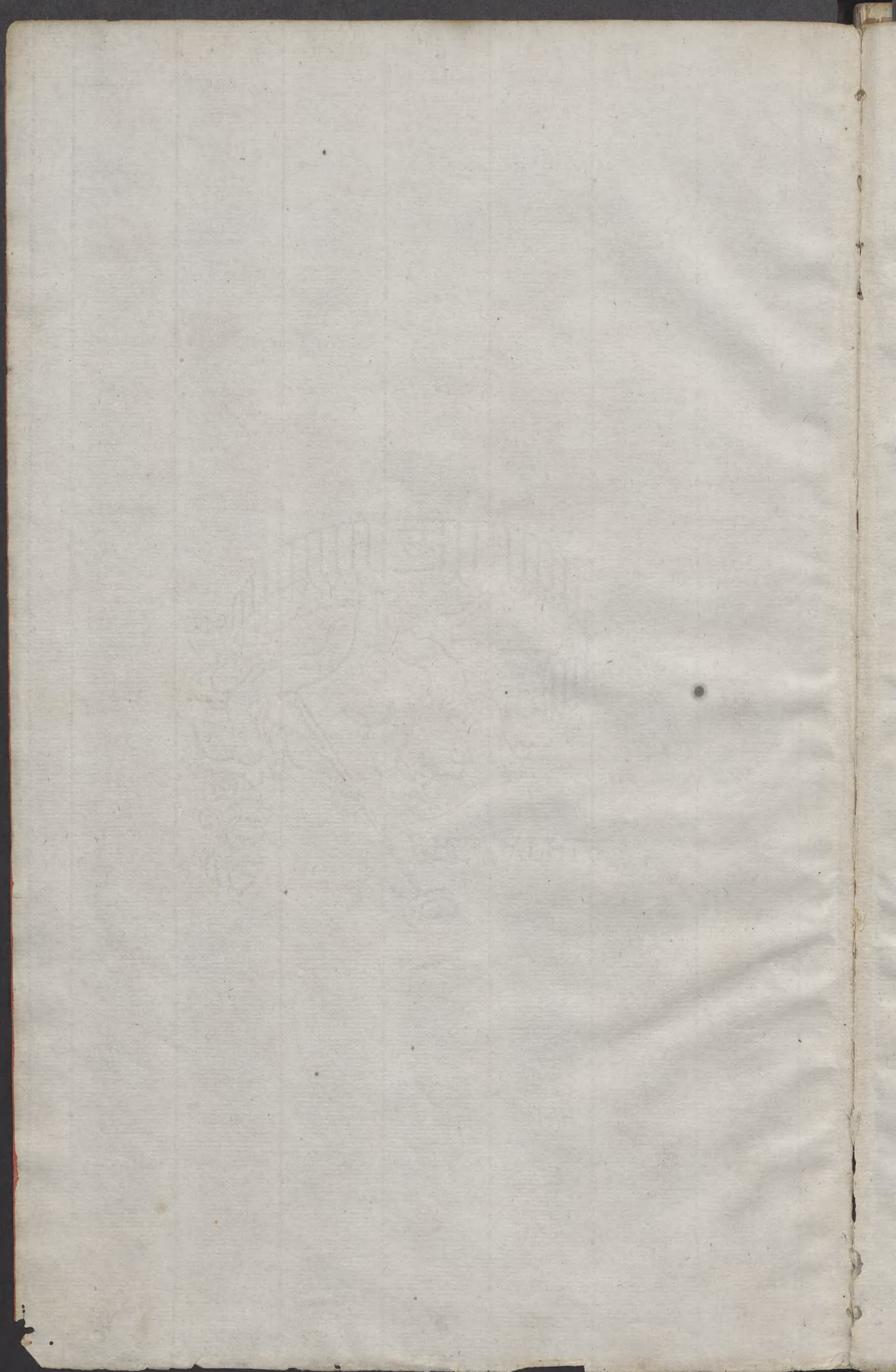
330

N^o Inv. 330.

Tom Drugi ab anno 1770 ad annum 1772.
 Różnych manuskryptow, y wyrazow z literz
 Cytelnik poznawac będzie niezapewo, Oryginalne
 y upadek Polski, co samy Opisz, czyli dobitadniej
 Kronikarze, litorym zostawiają za przez zebranie
 dalszych skryptow czyli Pism w Trzecim Tomie to
 dopełnie w przedsięwzięciu, a z tych spodziewam się że
 Cytelnik nie tylko Cielawoii uspolwi, ale pozna w sy-
 lach zrodka, y przepasu, w litorych, dzie pogrzebi testis-
 tynii zednal. mui nalezy w Bogu - ze Etonik aliquis ultra
 de opibus nostris, litory z Rzeczzenia Najwzyszygo y po-
 moicy, do pierwszy albo lepiej lepszy przyprawad. Stanu
 kraj
 od trzech Potencyj Zmieszony y Zawijowany bezużyty.
 abardziej niewinni Zgzebany.

Com
no
cum
per
ut
Gen
liv
Se
Da
pr
ma
ma
re
cu
Sen
lo
fd
me
So
D
Ha
H
cus
ry
No
per
ceb

non
adh
qu
Re
hta
Gen
ris
fibe
cere
Dgi
Joan
ni s
Re
cor
scha
Ba
Pal

mun
gran
gene
Dom
et
gran
arber
foris
Sup
H
gnate
nisi
rems
ginta
adven
chi su
magis

088

Quanta molis erat Polonos Confederationem Generalem pro Religione et libertate Anno 1788. in Podolia primis martij iniisse rei Poloniam Lithuaniam propagasse ac haecenus sustineri. Peristum e polo. idem: haduulu

Cum sub Imperium post facti optima memoria Augusti III Regis Poloniarum in Genti Congressu qui Convocationis appellat, compararique solet non nisi ut conveniat, de tempore et modo novi Regis libere eligendi sum ut securitas ab extraneis locis, ab intra vero tranquillitas provideretur: cum inquam / Contra motum et sed factio Moschovitica Troas vacante, suis etiam Republica prosperam pro libitu suo sanisset, et quae haecenus in plenae Ordini libere cum Regibus, statuta usque longo firmata, ac permanentes stabilita essent, plerique existerent, hisq; vestigiis alia Comitia Generalia: nempe Electionis, Coronationis, ac Ordinaria et Extraordinaria insisterent capissent, qui vero cives, se se opponere qui fuissent Fortunis ac libertate multarent, in adeo ut ultra alibi, duo Palatinatus Pololia e Soloronijmo Comitiarum Actu, per summam Regni illatam Contumeliam, et exprobrum in omnia consensu Moschorum sanguine ablucendum / a Legato Moschovici / quia pro patria oppressa se opponerent si captivi in Moschorum abducerentur, eumq; reliquis omnibus etiam conquerendi, contra vim illatam, interendamq; adempta esset facultas; Actaq; omnium Officiorum et Typographia, sub gravissimis poenis nihil fallum gubernatum suscipere re obligata fuissent, Legitima Communitas ab eodem Legato injuncta, pro eius arbitrio statueret Religio demum Catholica in Polonia dominans cum per tractatum Regis ac inviti Republicae cum Imperatrice Robbia, Regibusq; aetholis, multa intolerabilia praedicta, injuriarq; talis: sent / quemadmodum in specificatione harum injuriarum exhibetur / Nonnulli e Polonis de lo Religionis, et amore Patriae conspicui, Bari in Podolia, pro Religione et libertate sedulo inierunt, aliosq; ad tuendam Patriam epiauit invitaverunt. In hoc primo minime numero convenit Michael Comes Korvin Kravinski Succamerarius terrae Polozanensis Marschallus Gensilis Confederatae Republicae, cum suis tribus Filiis Strzemecii duo, Capitanei Dux Exercitus Confederatae Republicae, cum suis tribus Filiis Strzemecii duo, Capitanei Hadziacenses Filij, Laurentius Potocki Loricate cohortis Moderator, et alii ex Equestri Ordine Illis altero mense accepit Joachimus Potocki Paullator M. D. L. Terrae Halicensis Marschallus, cui, qui deinde Putavio in regendo exercitu Confederationis successit; cum eo vero Bo: rystawski Succamerarius Halicensis, Morowicki, Capitaneus Stengvilen, et permulti Nobiles alij. Horum heroicum exemplum, secuta postea sunt omnes sensim Provinciae per Palatinatus, et suas Terras / quando et quantum per Moschos, ubiq; locatas copias licebat / Marschallorum seu Moderatorum Elegendo, et arma arripiendo.

Corde et animo Confederatae Nobilitati omnes fere Senatores, alijq; Praecipui Magnates, si ita nominari idq; non omnibus exceptis, qui pauculis Moschoviticae Factionis Captibus obstructi erant, / adhererunt, licet per multas rationes palam conjungi non poterant. Non defuerunt nihilominus qui heroicè in omnem Subevandam fortunam, resoluti, etiam extra Patriam cedentes, Confederatae Republicae promovendis infudant, negotiis. Quales polissimum recenset Adamus Korwin Kravinski Episcopus Lamnecensis, Michaelis Confederatae Republicae Generalis Marschalli Germanus, Carolus Princeps Radziwili Palatinus Vilnensis ille ipse, quo seducto, in Marschallatum, Radomienis delusa Confederationis electo, ad multa Patriae praedicta obrepente potuit / deserta et arripuit. Casimirus Granowski Palatinus Ravensis, Michael Dginski Magus Dux Exercitus M. D. L. Teodorus Weszel, Magnus Regni Thesaurarius Joannes Maciejewski Castellanus Soradie, Michael Sufczynski Castellanus Cernensis, Stanislaus Szewuski Magus Vesilifer M. D. L. Michael Wielochowski Praefectus culinae M. D. L. Republicae Confederatae ad Regem Galliae Legatus, et nonnulli alij Praeeres, amplissimo Marschallatorum ac Consiliariorum Confederationis Actui Conjuncti, cui subdiuturnam Gensilis Marschalli Kravinski si In Dominis Imperatoris Turcarum, cum primitivis Confederationis Barenis heterogebus degentis, / absentiam, praesidebat Vix perquam Magnanimus Michael Prae Generalis Confederatae Magni ducatus Litvaniae Marschallus.

Opus certe hi Federati Barenis perquam arduum auspicati sunt, paucissimi primarium Milites, soli Equites, idq; voluntarii, ut plurimum Tyroneis, simul ad castra, et ad pugnam confluentes, contra numerosos exercitissimos, expertissimos exercitus, omni armorum genere armata, et reliquis belli comiteat, instructissimos, quibus per Universam Poloniam, ejusq; Dominia praedicta dispositis circumdati, et fere sub eorum degentes custodia, a Rege suo et Patria exercitu deserti, imo per Bonanicium Artilleria M. D. L. Generalem, non raro impugnat, a Falcis Fratribus saepe proditi, a plebe, praesertim in Russia Nobilitati infensa, et ad rebellionem comitata, semper insidiis, quandoq; armis impetiti, nec inter Legatos securi, domi forisq; minime tuti, armis, Annona, et reliquis belli oneris non provisori, ab hostibus autem, et superpessione continuo intentis, saepe impugnat, varia Fortuna longordientes non sine hostium strage dissipati, extra limites etiam Regni deinde ledere coacti. Sed post fugam domus pugnatarii comparentes, in una Provincia extrinse, in altera consurgentes, hostemque distrahentes, ac nimium fatigantes, fatigatumq; impetentes, non pauci captivi, sed longe plures ab illis hostes perempti; ea proportione: ut si decem millia Confederatorum perierint, Moschorum saltem quingenta millia interempta esse, necesse fuerit. Qui hae non satis miratus, cogitet: si quispiam adversus exercitissimum Chorum Muschorum congreget eorum Ceteram, qui parum, aut nihil docti sunt hujus artis tractare instrumenta, poteritne eam illi Choro audenter opponere? et tanto magis spectare, aequae suavem edituram concentum? ast monne praedicti artificium his po

lituram

potissimum temporibus longum exercitationis alium, et experimentum postulat. ac nonne quibus
desertum huiusmodi exercitationis alid omnes contra Confederatos militabant circumstantia.

- I. Miles enim Poliacus opponendus his Tyronebus ille, qui omnia primum cum Borussia deinde
cum Austriacis pugnatu insurgentia contra se vixit pericula, illisq. superstiti, qui utriusq. potentibus
mi huius exercitus, quandoq. sibi oppositi, quandoq. secum conjuncti, omnem modum pugnandi
industrias ac stratagemata didicerat, atq. experimento probaverat. Et cum hic Miles intra unum
alterumve annum aut totaliter deletus, aut majori ex parte extinctus fuisset, opponerent, tamen
Confederatis praestantiores copias, quam Turcis, contra quos exercendi primum et plurimum pollebant,
et Moschorum Tyrones.
- II. Miles item Poliacus praesertim bello assuetior est contra omnia incommoda, omnesq. Celi injurias,
potissime rigidissima frigora obduratus et fortis, qui impetabat, si nullo unquam permisso armistitio;
Fideliter nobiles, liberaliter educatos tantis incommodis minime asperatos.
- III. Miles Poliacus in Regno alieno militans, regitur ab officialibus Praefectiq. copiarum absolute re-
festati Fidelissimus, secumq. invicem ad arctissimam conjunctionem, per omnes causas obligatis, cum in-
terea Poloni in Patria suis nunciis et perturbatis nequeant libi per multas rationes tam faciles
fidere, nec simulationes ab aequalibus conditione, libera et mutabili voluntate subordinatis abesse
vidique, per invidios aut per occultos proditores, exitari, fore ut facile poterint, quod avaritiam
aut diffidentiam impediunt victorias, et stragem accersunt, ut infelix experientia probavit, nequa
quam enim si exempli causa, sive a Saxonia, sive Urbs Cracoviensis a Confederatis primo
eorum belli Anno propugnata, a Moschovitiis ex pugnantibus copias, nisi illati validissimas
dolus proditorum tulisset suppetias.
- IV. Miles deniq. Moschoviticus caeca obedientia praestantissimus est, cum interea Confederati soli illis pu-
gnent, quos non tam mandatam, quam exemplum ducit, se se prius omnibus periculis expo-
nentis provocat. Inde est, quod ipsum, cuius Regimine et dexteritate comparatur victoria Du-
cem, aut interiore facile, aut vulneratum manus hostium subire contingat, ut miraculo
proximum lenientium sit. Casimirum Putaski e centum, et amplius proliis, passim Vito-
riam, semper incolumem, minimeq. laesum, evasisse, ac continua superasse; jam jam peri-
turum, aut hostium manus subiturum; pericula. Si Moschorum Dux, copiarumq. Praefecti,
pro seculo suo gregarios milites, cum numero vicinis bellis tormentis, non opponerent, sed
ultimos in proelio non collocarent. ---
- V. Potissimum vero si soli Equitibus, ut passim Confederati congruerent, intra unum pro-
cul dubio Annum, excisi extractiq. fuissent. Cum enim Confederati in continuis laboribus
periculis, imo et proliis, tantum otii non haberent, ut pedites compararent, exerceretque
ac tormentis sufficienter instruerent, soli passim equites cum peditem, Equitumque exerciti-
congruere cogebantur, utque tantum poterant conquirere Infantem, quantum maxime
aliquot fortalibus seu Propugnaculis, satis est, a quibus numerosos hostes cum ingenti et
Cobra eorum strage semper rejecerunt. Putaskius aliquoties Cracovianorum Monasterium
egregie contra vim hostium, cum eorum Clade defendit, potissimum vero primis 15 diebus
Anni 1771 in igni exercitu Moschoviticis summa cum intentione ac calliditate continuo con-
pugnatum, glorieq. servavit. Hostem tum per felices eruptiones, deterrime impetendo, tum
impetentem fortissime propulsando repressit, tertiam copiarum illius parte truncatum.
Monasterium Tynecense pariter munitum, etiam Lanckoronsensem, ac Propugnaculum
Bobrek tuenda suscepit Walewski Marschaleus Cracoviensis vite suo fungens munere.
Sed Tynecense Propugnaculum quinquies ad minimum vehementissime a numero hoste
impetum, cum insigni eius strage repressit, prosperisq. excursionibus impetuit Ciencki Capita-
neus Tynecensis. Deinde vero per duos integros absq. intermissione menses impugnatum
invictis manibus tuitus est Animosissimus ac prudentissimus Juvenis Wilkoncki Dux
Osvieciensis Marschaleus, a Lane Koronensi arce fortiter hostem rejecit, prostravitq. Mit-
ski Osvieciensis Regimentarius dedit. Dux vero Praefectus Copiarum cam restibus
proliis fortiter feliciter, pugnantium, ultra huc nominales eminent e superstitibus; Cracovien-
Capitaneus Kingvicensis; de quo supra innuimus, bellandi peritia et experientia commu-
datus Regimentarius. Dux Pa Cracovien- Majoris Polonici Dux invictus, Mizerynski Ma-
reschaleus Betensis fortitudine Animi. Radzimirski Marschaleus Sarcocens, pruden-
tia et vigilantia conspicui. Pulnicki Colonelus disciplina, militari arte et magis;
Colonellus Szye admiranda dexteritate. Suak aliq. permulti copiarum Praefecti industria
patientia magnanimitate, aliq. bellicis dotibus perquam laudabiles; Et illis vero qui huius
heroico inmodum sunt operi ultra Josephum Putaski Duxem Confeder. Republicae
Virum incomparabilem eminent Tackowski Marschaleus Ploeny Animi et Corporis vi-
ribus praestantissimus, ejusq. fortitudini non absumit Tresemborg Marschaleus Varsaviae
Augustus Putaski Marschaleus Primus natus Maximus Josephi primi Generalis Confed.
deinde Republicae Dux egregius Filius. Laurentius Potocki primus ab exultata Confede-
ratione Regimentarius quatuor continuis annis egregie prolians, Orzechowski Tribunus
Przemysli Animi robore, et dexteritate manus nulli secundus. Broniecki Marschaleus
Sarcocens, perspicacia, rebusq. egregie gerendis aptissimus. Sapieha Marschaleus Grodny
Magnis natalibus, et celso par Animo. Cracovien- Colonelus mentis et Corporis viribus
Fortis, patientia excellens, proliis gloriosus, et non pauci alij Viri immortali digni me

memoria. His ex equo animum erandi sunt Captivi. Heteros in Moschoriam abducti: Petrus Potocki Palatini Votyniensis Filius Sandomie. Crasnocki Cracovici, Szasniawski Lublinoensis. Zeliniski Dobry. Marschali. Putaski Magni Putasui natu minimus. Nowicki eximius Casimiroi nata medij, Celeberimmi Putasui Militia Praefectus, et bene multi alij, de Patria Optione meriti meliore Fortuna digni.

Horum aliorumque Catholicorum Fideiutorum recte facta celebrent alii, quibus ea notiora sunt, nobis Varavia vel certe in aliis Masovia terris degenibus, magis quam aliis prospicere est. Porcius Sawa Marschalius terra Wysozroviem animo, consilio disciplina militari, Strategematus, et fortuna in profligandis hostibus admirandus; ordinarium belli illius Theatrum, e quo vix alio divertit unquam, erant istius Palatinalis nonnulla terra, nec non Tractatus Plocon id est spatium in longum miliaribus prope, in latum vero ad summum 10 conelutum Moschorivicius cosis septem, ab occidenti Thorunia ubi Generalis Crastonyzski cum suis exercitu. a Meridie Varavia, ubi Generalis Weyonai, Sivi: vici, ubi Generalis Gallidum cum suis Legionibus. Ob oriente Oppidis Putusk, Potock a Septentrione Oppidis Prasznyz, Chorzele, Karniow, ubi aliorum Praefectorum Milita res copid, omnes simul decem ad minimum millia; quantumcumq; detruerant; Semper Militum faucebant, qui cum intenti erant, opprimendo uni Heroi Sawe, passim minus mille rarius ipse mille, rarissime paulo plus millenis suis Bellatoribus gaudente. Praeluctus vero tribus prope integris annis, rarissime integra vacans hebdomada, raro uno in septimana contentus prelio, passim vero aliquot in una hebdomada Octonibus semper cum Strage Hostium Configebat. Nullum quozq; habuit, quo se reciperet pronynaculum, usque in flumine Vistula ad Wysozrodum insula, non tam ut se fugiens ab hostium Impetu subduceret quam ut militibus equisq; suis, unius alteriusve diei quietem, qua ad futuros Conflictus prepararetur indulgeret, subseribat. Tormentis bellis non utebatur sed Troanea, Sclopetis minonburg, Pistulis, pedibus non habuit, nisi cum equitum quasdam cohortes, plures aut pauciores, pedestrum exercitum impugnare, opposibat, de Equis dederi jusisset, ququam et equites ipsius quodq; pedestrem exercitum proterebant, ut praesertim accidit ultimis Julij 1770 cum ad Wysozrodum prope 400 pedestres; ob continuu ad aliquot dierum pugnas defutu pulveris virii laborantes, ipsosq; de ferro ut plurimum tuentes; in Vistulam Equibus impulsi, ac precipitavit.

Certum quidem est illum non raro fugisse, sed in silvas etiam subditisse, quando scilicet plures diversorum locorum Copia simul conjuncta, illum persecutores instabant, aut postquam ad cum innumeris tormentis bellis, diu multumq; in Capsum quodrendis illum, fatigata quoviscent, tunc inopinatus cum optimo successu Sawe insilire solebat; Nunquam tamen cum unius loci Copia, quaquam etiam numero prevalentibus certare abnuat, quin eas etiam ipse provocaret ad pugnam vinceretque. Imo collectas illas quodq; modico suo impetebat exercitu ut praesertim accidit in Conido Korzywonoga: ubi ad tria millia Moschor quingentes suis ita invasit feliciter ac Strategemate profligavit; ut quarta vix pars eorum remanserit, ne vix quidem quadraginta suorum amisit, et non omnibus interemptis. Si quando vero post conflictum 100 e Sawe Militibus desiderarent, mille ad minimum Moschorum interisse oportebat. Quandoq; tamen ne unus quidem e Sawe militibus periret cum scilicet ille inopinatus, aut quiescentes, aut certe minime paratos, aggressus multos, delevit Omnes. Unde non immerito ab illis vocaretur.

Honorens Sawe e prelio porro quod hoc toto tempore spatio ad ducenta subit, semper Victor evasit, ita ut etiam ultimo illo sibi fatali ad Oppidum Szrensko conflictu quarta mi fallor maj 1771. quo e tormento in pede gravissime laesus fuerat, Thoru: menses primum, deinde Varavienes copias fugavit, et immodice truceavit, quando conjungi amebant cum Prasznezensibus, quarum prope quadringentos Milites deleavit e reliquis qui se in Moleandinum abdidit, impugnans illud, vulneratus; ut in nui; oregredi coactus est. Crediderim Ego cum aliis rerum ignavis, nunc uni cum heroicum Bellatorem, plures suis Copia hostes trucidasse, quam Omnes eorum exercitus Confederatos profligarent Polonos.

Inter ejus porro copiarum Praefectos eminent Tarczinski, Kraszewski, Kurzebski sub Heroi dedit, nec non ejus a teneris Achatas Antonius Giesmiewick Wysozroden sis ejus Legionis locum tenens, quem post decipum e campo Marschali Marschali Sawe, Isthiu: Warsavid admirandandi vidimus sanum et vividum, viginti quinq; ad minimum magnis in ipso Capite Vulneribus insignitum, quorum 23 e Polonis Legionibus, quas Ulanos vocant Duce Branicko accepit, Has enim Sawe prospere Marte ad Brestiam duobus diebus impugnabat, tertio tamen conflictu cum et illis numerosa advenissent Suppetitis, et Sawe morbo prope Lethali affectus curra subditi Coeretur, it supra modum vulneratus, supra spem humanam sanatus

manusculu

Mareschallo suo, tum deinde Potasio dabit operam.

Oppetatur gloriisam ex proferato vulnere mortem Sawa, an certe quod verisimilius
creor, a Medico illum ob suam imperfectiorem, in arte curare non valente, Moschis
proditus, ab illis (suffertus) benigne tanquam adco. Celebris Bellator acceptus, cura-
tusque ac in Moschoviam abductus fuerit? ambigitur. Cum tamen de ejus factis tri-
stem Varsavia accepisset Nuntium, tali ejus praestantissima in Patriam merita ho-
moravit epitaphio, quo non interruptos labores, prolia et victorias, quibus summos
vivos superat, et enomia pro maiestas ponendum voluit nomen S. B. W. C. In-
quiens Carmine patrio: Legit Sawa

Oto sm utno, Kruia, z lama mugila dedi.

Wity oklo Saonkruerz pizt tytko ze tu lery Sawa.

Tantum enim genti Polona olim virtutibus bellicis et victoriis gloriosa, zelo
Religionis et Patriae amore, commendata, hac vero aetate ob ignavum boni publi-
ci neglectum, vile vero solius privati Commodi Studium, apud externos despecta
tantum enquam nonnisi honoris inest, quantum praesentes Paucos et Considerati
zelo Religionis ac libertatis, heroica in Omnes fortunarum sanguinis et vitae
jacturam resolutione, bellica fortitudine, invicta drumerarum calumniarumque
non minus a Falsis Fratibus, quam ab exteris hostibus persummam injuriam
illatarum, patientiam comparant, antiquam hujus Orthodoxi Regni crehentes vir-
tutem. Cujus intuitu Deus Optimus Maximus nostram gentem e malis extra-
het, si forte propitius extrahere dignabitur. Si vero nos negliget, opproximig. Sines
in pdnam certe perversitatis, improborum Civium, eorum denique proditionum
Patriam permittet.

Plurima perdentes Tamam servate Poloni.

convulsiones Legum Statutes, ne quispiam eos presumat appellare Hæreticos, aut Schismaticos, aut Disunitos. Sed quæ Ecclesia Solemniter declaravit Hæreticos, vult diu disidentes vel Evagelicos Schismaticos vult appellari Græcos Orientales ad O. quanta Religionis dominantis servitus, quævis ei palam profiteri sub pænis in licet, quod credit, in sua professione Fidei confitetur: Hæreses omnes ab Ecclesia rejectas, damnatas et anathematizatas Ego pariter rejicio, damno, et anathematizo. Imo contra veritatem Fidei cogitar illis adulari, Laicos, potest dicentes vocando Sacerdotes, Verbi Dei Ministros Pastores animarum.

IV. Datur illis, ac asperitur Omnimoda potestas: Cum aliis antiquioribus Patriarchis, quibus, tum etiam Tractatu Confœderatæ Acipit: Cum Rege Augusto de mediocrate Petri Obteueri Imperatoris moscovid. 1717. inibi responsione veltat: Fama sua ubiq. erigendi, non propius tamen, quam 200. utnis ab Ecclesiis Romanis, quod ipsum pariter Religionis Dominanti presentib: idem rursus in extruendis Ecclesiis Romanis observandum erit fol. 46. Ob idem prohibent, Catholici suas institucione quopiam tempore processiones, quando acatholicus Minister eodem tempore suam celebraturus, promouuerit Ecclesia Catholica Pastorem, Ob idem postremo acatholicus: qui ubiq. post susceptum Baptismum, se Ecclesia Catholica submisserunt, nec est ulla in terris potestas, quæ eos ab illa eximat: hoc Præ: tati exiuntur a Jurisdictione Episcoporum Catholicorum. Daturque illis potestas, casus dispensationes et dissolutionum inter Coniuges Dissidentes utriusq. Confessionis, nempe Lutheranae et Calvinianae, terminandi, ita ut se Clerus Romanus non ingerat. Matrimonia inter unum Catholicum alterum acatholicum Coniuges conceditur Ministris acatholicis copulandi Facultas, præsertim quando Catholicus reueret Parochus Folio: 50.

V. Juramenta ex præscripto Legum Paternarum in gratiam Religionis Catholice Dominantis fieri solita, et ipsa tam a Ministris Belli et Pacis facta, quæ ab ipso Rege circa pacta conventa præstata, tanquam præiudicialia Catholicis huius Tractatus invalida sua potestate abrogat et tollit fol. 47.

VI. Prætermisissis autem pluribus Religionis Dominantis præiudiciis, uti etiam pligratib: præcipitur Episcopo Bialoruscensi, quatenus cum suis Diocesis Miciuaviensi, Orsrameni, Magoheviensi cum Monasteriis et Ecclesiis, quæ aut Acta sunt non unita, aut illas postea præviâ deductione Iudicium mixtum eas adjudicaverit perpetuis temporibus sit Religionis Græco Orientalis non unites: fol. 48. Atque adeo non liceat ipsi perpetuis temporibus suscipere Religionem Dominantem; quam servitutem nusquam Religio Dominans: quævis illa sit, sponte ac libere pati potest. Prætermisissis aliis injuriis Legum in liberis Comitibus favore Religionis Dominantis sanitarum, hoc autem minime libero, et abductione in servitute Senatorum, ac etiam Palatinatus Podolici, viola to Conventu, perperam abrogatarum dea. Conspiciamus oculos in Iudicium mixtum, e Catholicis, secularibus scilicet, et acatholicis: quos et quales Rex constituerit: pari numero decisuris, statuta fol. 50. et sequentibus Hujus Iudicij Præses natus Episcopus Schismaticus assignatus. Porro laud in hoc Tribunali disubinda et terminanda, omnes cum Religione, et rebus Ecclesiasticis Connectionem habentis: Ut Calumniarum Religionis cædis Personæ Spirituales, ac fatium Violentiarum, fundationum, Spiritualium controversiarum circa jurisdictiones. Uno verbo omnes et Religionem, et ritibus Ecclesiasticis emanata controversia, intuitu quorum omnium Iudicium mixtum habebit potestatem cognoscendi, puniendi, sine appellatione decidendi, etiam cum sequestratione proventuum Spiritualium: Plena porro huius Iudicij tribuatur potestas Antiquiores etiam hujus generis controversias de novo revivendi et finaliter decidendi. de de cædis hæc omnia ad oppressionem et deinde evacuationem Dominantis Religionis excogitata, jam ad executionem deducta fuissent; Jam numerosa acatholicorum

fama erecta, vel certe ex Ecclesiis nostris transformata, sacrum manibus
 oculis Conspicimus. Nam nefandum hoc iudicium multum pluribus fas-
 talibus decretis contra Religionem Catholicam, eiq[ue] Deo fieri Propugnato-
 res, sine indulta appellatione h[ab]uerunt. Nam si ducentis fere abhinc annis
Sola via facti violenti ad tria millia Ecclesiarum Catholicarum nobis
crepuerant alias decimis et reliquis provenibus spoliarent, subditos Ca-
tholicos Domini acatholici aliosque sup[er]vare, subjugareq[ue] poterant. Or-
thodoxos, opprimebant Religionis gratia de deo. Quomodo enim ex his bene
eorum temporum monumenta, praesertim polonico idiomate scripsi-
tibelli: Upomnawie Panow Evangelicaw Petri Skarga et. 1595. /
habetur inter ejus locutiones: Deklaracya nowego prawa Ktorogow, dopo
minara, Panowie Evangelicaw. Cracoviae imp[er]y. 1615 de du. /: quid factum
erant, quid non perpetratum Via juris hoc tractatu sibi ac si legitime
competentis? H[ec]de inquam omnia Dominanti Religioni illata prejudicia
inferendaq[ue] iam ad executionem dudum deducta fuissent, nisi Similis
Catholicor[um] Confederatio Bari in Podolia Anno 1768 ante exitum
horum funestissimorum Generaliu[um] Comitiorum erutata, et per omnes
Provincias earumq[ue] Palatinatus et terras /: Marschales seu Mo-
deratores sibi constituentes, seseq[ue] ad tuendam Religionem et Libertatem
Consensentes et Juramento obstringentes, /: propagata obstruxisset, im-
potamq[ue] imminentium utriusq[ue] Prorogativa ruinarum stitisset.
Nam Rex diploma sua ad h[ec]de sancienda data plenipotentiis h[ec]de verbis conclu-
ditur: Quicquid nominati Plenipotentiarij nostri facient, Statuentq[ue] hoc non
solum su[um] recepturos, et ratificaturos, verum etiam ad executionem deducturos
nos obligamus.

Quid sit itaque Universus Orbis Christianus quam Justas habuerit, Catholica Ba-
 rensis Confederatio laudas arma ad propugnationem sub Dominantis aut Oppri-
 sa Religionis, Arripicendi? Quam merito Universa Orthodoxa Gentis Respublica, Cor-
 tuncas Vitasq[ue] Civium in discrimen coniecerit ad tuendam his latiore[m] Civitatem
 libertatem, Divinamq[ue] Fidem. Rubore suffundantur Omnes illi, qui hactenus
 tamq[ue] sanctos conatus uberime praefatorum Catholicorum sanguine Purpu-
 ratis privatorumq[ue] Vilissimorum Meritorum nomine Cavillari ausi fuerint?
 Doleant agantq[ue] dignos fructus penitentia[rum] eorum Singuli, qui et subeunte Animi
 adeo dominant[is] Religioni Perniciosum tractatum huic subscripserint potissi-
 mum, vero Ordine primi, qui non favores h[ab]uerunt, sed h[ab]ueruntq[ue] praestare,
 sed ea persequi proposse et Propugnare iure iurando sese obstrinxerunt, /:
 nempe Episcopi in sui Consecratione /: Suscipiant denique, ament, et h[ab]ueruntq[ue]
 praefatorum exemplum Fideles Exteri, quod etiam h[ab]e[re] frigerente in vera Fide[m]:
 pestate Orthodoxi Poloni toleratis patienter, idq[ue] ad quatuor fere Annos, Avide
 libertatis jacturis, nunc primum, cum Religio Divina ladi capisset, omnia
 commoda, Fortunas, Sanguinem, vitamq[ue] illi propugnand[am] sacrificare non
 dubitaverint, et a Rege proprio Patrio, Exeritu deserti, a Falsis Fratribus
 proditi, ab hisq[ue] Omnibus persecutib[us] patientes, contra fortio[ri]orem vim
 hostium, pro Deo et cum Deo impendenda Religioni et Ecclesie mala
 quanto jam remoraentur, sistuntq[ue] Anno et avertunt.

- Statuta Regum Jagiellonum contra H[er]eticos.
 I. Wladislaus Jagiello Anno 1424. decrevit ut quicumq[ue] in Regno Polonid
nostris et Terris nobis subjectis, H[er]eticus, aut H[er]esi infectus, vel sus-
pectus de eadem, fautor eorum, vel director fuerit per nostros Capita-
neos, Consules Civitatum et alios Officiales de deo. velut Regis Ma-
jestatis Offensor capiatur et iuxta exigentiam excessus sui puniatur
 II. Wladislaus filius ejus Anno 1438. Confederatio Similis decrevit: ut qui-
cunq[ue] H[er]eticales errores favere vel promo vere vellet, contrabatum fore
 talis

sive tales, Cujuscunque Status, gradus, conditionis, et preeminentia fuerint, sive
spirituales sive seculares, in eorum destructionem conurgere volumus et
promittimus, sub fide et honore nostris, absq; dolo et fraude, nec ipsis
Auxilio Consilio, vel favore patrocinari volumus sub fide et honore,
nobis etiam si sanguine affinitate et quacunq; propinquitate forent
nobis, aut alicui nostrorum conjuncti, nec pro eis loqui volumus aliquod
Verbum, sed eos et eorum quemlibet talem punire volumus et promittimus

III. Sigismundus Smi. et. 1523. Statuit: ne Libri Lutheri cujusdam ejusq; sequa-
cium quorumcumq; quos in sua insensentia in reprobum egit sensum, ad
Regnum et Dominium nostrorum inferant, et legantur, neve quis dogma
ipsum pestiferum, ac jam pridem damnatum approbare, profiteri, vel
fueri audeat, sub pena lapidis et confiscatione bonorum omnium.

Familia Principum Cracovienorum, cum Petersburgia aliisque externis Regibus conspirasse
accusatur, adversus suam Patriam, eo sibi proposito fine, ut quicquam e sua hacce familia absolutus
quantumvis a Moschis dependens: sibi solum Patria imponat, omnemque in eo posuisse industriam
et contentionem, ut Gentem suam, qua arte, qua vi, minis et promissis, data et nonnunquam
violata fide, inducat ad inventum suum perficiendum.

Velint, Volint Poloni agnoscant necesse est, Stanislaum Augustum non minus perspicua:
citer quam prosperi ad destinatum absolutum colimasse, ut si quo fato terminum non at-
tingeret, fortuna eum non arte deviasse eridam: admirando siquidem artificio, vel per ipsa liber-
tatis instrumenta, ac principua praesidia, adversum ius libertatem: Haec praesidia sunt generalia
Comitia, in quibus non aliter, quam unanimi Statuum, imo et singularum eos Constituentium
Personarum Consensu, Leges Condantur, Ceteraq; Publicum Consensu disponuntur. Nec quicquam
apud Polonos vim Legis obtinet, praeterquam quod adeo plena libertate constituit. Ita omnia
nunc, susceperunt eversa sunt, idq; per Generalia Comitia libertatem, consultandi formam, antiqua iura,
praescriptaq; Consuetudines, oblationem, et simul horum singula immutanda atq; tollentia.

Primum, qui post decessum Regis haberi solet, Sacris Virtus, vocatus Convocationis ex Sena-
torio et Aquesti Ordine Coalitus, is duo non nisi providenda, praestandaq; habet. I. Ut con-
veniat, de tempore, Ordine et loco Regis, idq; libere eligendi amoveantur, praedecantur,
Omnia huius finis Contraria, ac dissona. II. ut tam infra quam ab extra tranquillitas: nempe a
viciarium Potentiarum copias: sibi securitas provideatur. Cetera omnia sananda adeo in hoc Con-
vocationem Nunciis Terrestribus abrotus fuerit Convocationis Virtus, quod intendebat quibusdam Palati-
natuum decedens decedens Satisfacere, tametsi praestata Convocatio, ut moris aggregata, et gesta fue-
rit, sub vinculo Confederationis. Tantum unius sive Paucorum libertas vocis vetantis, quod
piam virtutis divitum ab iis duobus sanandis et tractandis valuit, quemadmodum habetur solu-
mine Legum V. Folio 836. ubi additur: Sistimus tamen gradum et cursum inchoate
convocationis Religiosissime observantes vocem vetandi, unicum et specialissimum Ius
Cardinale in quo plene Leges, Libertates, ac immunitates nostra consistunt
omnia decideria publica et privata ad futuram electionem remittimus.

Narrat sibi in Confederatione quilibet ac iterata Convocatione post primam irrita Conata Coactam,
Porro Inalis Confederatio est Statuum Civiumq; Urbium, Sentis, nempe Regni Polonici et
D. Libera: in unum propositum, legibus Liberiorum, Unanimi Consensu efficiendum, ac exequen-
dum, Conspiratio, in hac libera gente usitata, fuerit ne huiusmodi, de qua nunc agimus ge-
neralis ac particularis. pro an Contra Regem, et Patriam conspiratio, infra videbimus.
Vehementer autem probe, quod cum Alibi tum praesertim in Polonia: quantumvis illa dicitur
onata disordinata, possum adducatur: in privatis etiam vel minime momenti causis ad incom-
petens Forum, aut incompetens etiam, competentis fori requisitum recurrere, sub praesidio Iure Statu-
tis non licet, quidni licet in Publicis maxime momenti. Quod certe opinor omnino
perquam Conveniens est, imo necessarium, ne potissimum non modo arrogata, verum etiam le-
gitima discernendi, ac potissimum decedendi potestas, quicquam sibi arroget, quod per
Leges ultra limites eius positum, majori, aut pleniori potestate reservetur. Hunc ordinem
Statum, eversum ius Praedicti Regis Familia, nihil enim minus in istis Convocationis Comi-
tiis curavit, quam illa duo, ad quod Congregatus, huiusmodi Convocatus imo nihil magis impu-
gnavit. Rerum enim suarum per oppositionem libertatis Patriae, potita, cedendarum sibi
ac etiam tollendarum legum ius plenum integritate ac plene, plusquam complete vindicavit. Re:
publicae Variaviae Cetero Moschorum dicitur, obrem vero Regiam, conventui destinatum
privatis suis praedictis munivit milite, Cujus utroq; praesidio sterneret sibi viam, ad
sananda prohibita, ad Regemq; minori cum libertate Civium eligendum. At cum ex ad-
verso non debilius adeptus robur Copiarum, et vehementer exarcebatio. Cruentus Urbis exi-
tus in momenta exarcebatio, conflictus. Ceterum mitiori ingenio proceperunt, pleriq; Turpe
rati, a se tumultus Ceteroq; exultari, qui ad prospiciendum tranquillitati Patriae Considerant,
Atque in Calamitas Comenarunt atq; nonnulli et Episcopis, e Seculari vero Senatu primi,
Castellanus nimirum Cracoviensis, idq; Dux Supremus Exercituum Regni, Palatinatus item Cracovi-
ensis Dux Campestris Regni, Polonienis, Vitornensis, Caspianensis, Curavid, Kiovid, Vothy-
nid, et alij Palatini, nec pauciores Castellani, Ministri quoque Status, ac deniq; Terrarum Nuntii
e Palatinibus delecti, Omnes uno Personae, 83. porrectis ad Castrensium seu Starostense Varavi-
vid officium Contra vim libertati legibus a suis Civibus, Moschorumq; Copias illatam, acerbis-
sime protestationibus, Variavia discesserunt.

Nunc adverteat libeat animum ad ea, qua scita in duas partes Republica, pars altera Variavid re-
dua non attentis tot tantorumq; Procereum reclamacionibus, atq; e loco Comitum dicepsu egerit, et quasi
legitima ius dicendi potestate constituit. Atq; in primis ne praedicta ab illis designatis, sibi qui-
piam obstitit, demulset, et elata sunt, per huiusmodi factis, ac legem, Omnes Ceteri, praedictum vero illi, quibus
1700

ac irritabant ut: Salvis per omnia antiquis jurebus Legibusq; Republice: Item: Salvis et Integro etc.
 gibus per tres Ordines Sanctiss. Salva libertate sentendi, et jure vetandi, Salva antiqua forma
 Consiliorum, denique: Salvo instituto Republice salviss. salvandi. Nam ut satis Superius ex relat. vult
 jura, Leges, privilegia recepta, ac longo usu firmata, et immutabilia vim papas, patet quod oppressam fuisse li:
 bertatem, sentendi, et Jus vetandi; quando quidem hoc nec ipsi quidem negant adversari, quinimo cum demum
 in Comitibus anno 1766. Salvando istam Confederationem, Rex inquit: Rescindimus, solvimusq; Confederatio
 nem, et libertatem sentendi, et Jus vetandi in Obus Comitiorum materiis, exceptis materiis
 pluralitati: per ipsam nempe Convocationem, relidis reas Sumimus.

Ne pariter obstruas: illos ipsos Proceres, qui in Convocatione offensatis factionibus Solemniter reclamaverunt,
 Prostrationes suas postea receptibus ab illis retractasse. Imo quidem hae et ultatio vel maxime accusat, et dam:
 nat hocce crepusculum, a Proceribus extorquentes, non aliter, quam vim in cumulando per illas factiones Familias lo:
 pias, libertatem sentendi, et Jus vetandi opprimentes, eas retractationes quasdam rudentes, aliasq; scribi in:
 junctas, ac praesentibus: imperantes vero eis, qui non sponte, sed securati bonorum, Fortunarum, Personarum:
 rumq; suarum prospicientes Subscribere cogebantur. Quis qualisq; demum fuerit hic Cetus hujus Confederatio
 nis Titulum sibi arrogans, quam paucorum Civium sentia et suffragis, contra sensum Veritatis Patrie fultus,
 fuit et nihilominus destinatus Regis ad Solium evadendi, et Regiminis hujusce vestigios invidentis, et mutatio:
 nis Status Liberrimum calamitatum ac periculis extremae cladis inevitabile fundamentum.

Quem enim imprudens hic Cetus hujus Confederationis titulum usurpasset, sed non modo Legum, sed in Fortu:
 narum, libertatis vitae ac mens Civium Arbitrium se committens non dubitasset, ac per potentiam, tam sui qm
 exteri militis Simulacrum edere edisset. Quem Radziwif Palatinum Vindensem, quem quosq; Supre:
 mum Copiarum, Regni Pravaicium, suis Comitibus obstantes extra limites Regni propulsasset aliquot
 e Potociis Confederationis Italiciensis ante signanos damnis fortunarum, imo et Personarum, minus
 honesta tractatione mulcasset, Anteriori autem eadem factio, Karlovium Capitaneum Crupicentem, per
 iniquam ut passim fertur sententiam, capite plexisset. Posterior vero omnes eos, qui Solemniter illas sub Conv:
 cationem prostrationes factas non retractassent, aut retractationes non secundum praescriptionem confesserent
 nec cum illo Familiis Cratorovicis, aut Ceteris sentire vellent, jure eligendi Regis privasset, ac ut hostium
 Gentes Confederationis citandorum, nempe unus reperitur est, qui se illud in se, aut in suo capite, experiri auderet
 in solito tractata, exemplo nemine contradicente: licet vix aliquo et animo convenienter: Res nominatim pro
 clamatusq; est: quia pariter a Comitiis, libertate, aucta Republica, primo adco episcopes ad minus libere eligen:
 dum Regem, dispoones irroraverunt, famelic nihil rigidius legibus lautam in Polonia sit, quam plena in
 eligendis Regibus Civium libertas

Haec proinde si: proventibus fortiter extiteris, moderantibus factiois: ratione Rex Constitutus non po:
 tuit, si postquam per summe heroicam resolutionem, si non probare ea Omnia, quae in ordine ad eum, sic ali:
 gendum Conducentia fuerunt, illisq; mendicis non insistere. Mox proinde ac in auguratus est, acta Inter:
 regni, id est Sancta, in Convocatione prima Comitiorum, Coronationis Institutione firmata, atq; sic per Ecce:
 tionem, in Regem et Aetorum Interregni ratificationem, caput factionis extitit, ac integrum invictis et adij:
 pondus in se devolvit.

Male quidem actum est, quod hae et facta Sancta ab incompetente, adeoq; illegittima potestate, constituta
 fuerint, sed longe pejus, quod adeo permissum exemplum Statim non reprehendatur, Scandalum non tolleretur,
 Regime vero, quod etiam Confessionaretus et velat fundamentum regiminis, atq; regula deinde Statuendorum
 proponeret opprobria Republice. Non poterant deniq; hae acta non trahere, part se, extremae calamitatis peri:
 culum, in quo Poloniam hae Familia prodeperat. Sive enim ista Status et Legum mutatio, patienter a Ci:
 vibus tolleraret, Committenda erat sibi Patrie ulteriori inclementis Fortuna, qua abutebatur factio, se suosq;
 Cives tutela arbitrio atq; luculata Committens, externis Potentis modesto, suppeditans, quibus quasi sponte
 ea sanisset Omnia, ad quae per metum et vim ab illis Compelleretur. Sive junction attentasset, resistere, co:
 natus factiois, ejusq; praesentium Tutorum, et sic ab eorum numerosis et parato exercitu, prius oppro:
 menda videretur, quam jectam militum, et nonnullum exercitibus Verberatomanum, creq; omnes ad bellandum
 opportunas Compararet. Vel certe non sine fumosis ruinis spes aliqua ductandi afflueret, quemadmodum
 ipse satis Superius, postea declaravit eventus. Pacta Conventa a Rege, jure jurato firmata, specialia, ac
 Superioribus Regibus nunquam concessos praesertunt favores: Quales sunt quatuor Regiminum, id est
 Militum 8400. ad Custodiam et jurisdictionem, immediatam Solius Regis concessis, cum habitus ejus o:
 mnes strappings, contentos ee Respubl. voluerit nominis 1200. Militibus. Honoru hederitacione pro
 sua Persona, ac Domo, 16 Millionibus, florenorum Coemptio. Et summis Neapolitanis et argenti fodinis
 eudena moneta, atq; ex publica Cursona proventus remissi

Sponsoderat jurata fide Rex inter alia, Jura Religionis ac Cetera. Ad adversus Aetholios, ad praescrip:
 tum Constitutionum Anno 1717. et 1736. se tuiturum, nec quicquam illis oppositum permissurum.
 Ceteros exercitus non modo in Patriam, non inducturum, verum etiam inductos strenua cura et contentione
 evacuaturum, Abulsa a Patria pro posse suo occupatorum. Deniq; Omnia jura, Statuta, Leges, Patria ita
 servaturum, ut si quicquam eorum, quod in Pactis Conventis sponsoderat aut violaverit, aut non adimpleve:
 rit, lites vitiosum Omnes a vinculo fidelitatis absolvat, atq; ultimus hujusmodi pacto quon articulus est,
 Quod si: quod Deus Orientat, in aliquo Contra jura de Leges, Libertates, Articulos et Conditiones
 quascunq; excesserimus, aut aliq; horum non adimplerimus, Cives utriusq; sentis ab obedientia
 et fidelitate nobis debita, abolerimus ad mentem constitutionis Anno 1609. Utrum his jure ju:
 rando promissis consonent favores Dignitibus, Tractatus cum Imperatrice Russis Sancti: quod Rex in data
 sua Pleni potentia ad executionem se deducturum promissit: Copiarum Moschorum in Patria retentis, imo etiam
 Argonem ear impetratio lum q; Copiarum suarum contra Federationem Rema. conjunctio, Conventus Imperatricis
 Moschovid Titulus Dominus Totius Russis, Electori Brandeburgio Regis Russis, et quid judicet.
 Annadverso omnino per hae, pacta Conventa observantiam juris, legumq; Patriarum, ut retuli appromissam
 a Rege, distinctus Autem in Coronatione Omnia Statuta, Leges, a tempore Casimiri Magni ad Augustum III.
 inclusive jure jurando adhibita ee ut habetur hujusce Conventus Coronationis Tot: 4. et iterum horum Confirmatio
 Tot: 15. Post hae vero, Acta immediate interregni, omnia feri ista jura, violentia, ac per limina Status evadere:
 tia eodem Tot: 16. firmata sequunt. Quae sunt ista Antilegatum portenta, quae evidentium Confessionum inno:
 luto, non diffionitili certe illi suffrago, qui Facta et per Evangelium IESU Christi jurata Professione Fidei la:
 tholica, immediate illi oppositam amplecteret, profiteretur, Religionem. Num ego istum dieorem bonum Catholicum
 tholicum, immediate illi oppositam amplecteret, profiteretur, Religionem. Num ego istum dieorem bonum Catholicum
 aut illum Regem, qui se Patrie Regis Deo illud. Ita autem actorum sub H. Marechaldis, duobus scilicet
 Principibus Cratorovicis, Sosnowicis, dem et Borostovics, singulis solum contra morem Patrie et magni rei:
 Gensibus Urmas non plus illi valoris addidit, quam ante hanc ratificationem approbationem habuit, quan:
 doquidem ea, quae sub Confederationem antumvis legitimum, ee Competentes sanuunt, ut legis tribus obtineant q
 non idem in Conventu Confederationis: qualis hic erat Coronationis et post illud alter Comitiorum Ordinationis
 praesertunt avomen: pluralite votorum, sed in Comitibus, a vinculo Confessionum lateris unanimi singulorum
 comenda firmam debent, ut continua praesentis in legum voluminibus docet. In hocce Coronationis Conventu
 ut plurimum

Manifest Generalności przeciwko Królowi y Jego Familij

Die 4ta Aprilis 1770to Anno

My Rady Duchowne y Świeckie, Marszałkowie, Konsyliarze, y Cały Stan Rycerski Heronów, y W. X. S. S. Związkiem Generalnym Złączeni. *Konfederacja*
 Rozważaj na nowo rany, a lekarstwa skuteczne odrzucać sposoby, niezważać, ale teży przyciskać więzow, nieśkracać, ale nowe coraz wymyślać przesławiania sposoby, jest to zapomnieć, o wszystkich ludzkości prawach, rwać związki wzajemnych umów, tamac wszystko to, co jest największym wprawię Towarzystwa Ludzkiego w prawie Narodów, y w prawie Natury. Patrzy już dawno zżądzeniem Europą, y dojrzeć nie może, któreby to były istotne przyczyny, które naród Polski, Narod wolny, y sposobny Narod od pierwiastkowego ustanowienia swego króla Szych, Królów niezmazany, Narod pod stołkiem dwóch Ostatnich Augustów Panowaniem przeszedł kilka lat pokojem szczęśliwym, teraz wprzepasie wszystkich tego pograżać. Coten Narod tak niecznie rozrewa, tak chwale mieśca, tak okrutnie naszy, nacyentliwsi Obywatele podłych burtowników pokryci smieniem, wyśta, silniejszy ręki nacyentliwsi przesławiani, okrutnie pomordowani jedni, rozsypani drudzy, y albo ucześniejszych granicach tutaj się, albo obciążeni kacyentliwsi nami wgrubey Drzilliego Ludu ugracy, niewoli; Przymuszeni zacyentliwsi jesteśmy nie już w Otzach Boga. boten iawnie widzi cytyość Intencji Naszych, widzi razem najskrypsze zabaty, zachwale, y bezkarnie dotąd Jego proznie zacyentliwsi smienia, ale w otzach Caley Europy, w otzach sprzymierzonych Narodów w otzach Najcięższych do Straży, y Swarrancyi bezpieczeństwa nacyentliwsi Obowiązkowych Potencyi, Smutny Stanu naszego rysować Ozbraz, a facyentliwsi umknowstży kolobow rzezi iaka jest w stoacie swoię, publicznie wystawie Światlu, chce iubi idemicy dowieci, y Familija Cartoryskich podłych, y przedanych Włocentow czynem Imuentiona, zachwatem rzezi ograniczoney ambicyi panowania Duchem wdęta, Publicznych niezręcy Naszych poczyentliwsi byta Froctem, i Grawem w krowawe wezbratu Strumienia, teraz rzezi przez zacyentliwsi Nasze wczesne, nie damy jej tamy, Ostatcznym zteż, y krowie Obywatelskiej wezbrany grozi zalaniem.

Manifestujemy się przed Bogiem którego istności, y Wzręchności si prawiwiernie wygrywamy, że nie obce podmowienie, nie zacyentliwsi, nie zemsta mowia przez Nas, lecz Bogu, y Ocyentliwsi winni wiara, nadto czysto smutnym dosuiadzeniem przekonanu Bieptu, iż by daley Obyentliwsi patrzyć nie można okiem, na skryte si dte które ja umiwe placyentliwsi tudności, nowym, rzezi nadruce

Wzręchności

aższym grzą, Niebezpieczeństwem. Chodźcie Księży w swoim tak
długim nieszczęściu najjaśniejszym, y Sprawiedliwym przyznach?
czemuż w każdym Demowey, y Egotycznego Nieprzyjaciela
Swego krótku tak trwożliwa? Niedawne ostatnie lat rozbija
sąmy intrygi, losimy w umysłach naszych czuli, nacosimy też
obrymu nasremi potrzyli, poprzedzona od Czasu Interregnum,
przebieżmy Delegacya, jaune nader kutyh Zrad podkopywa
ney Wolnosu na obalenie Praw, y Narodowych Swobod, tazytych
Sposobow, wszedzie znajdziemy ślady,

Tula już dawno obłudna reka hajdany, dot, y przepasie kopyta,
whtorychby nie ostrożnie wprowadzonych Hurar, Wolnosu, y Pra:
wami zagrzebauwszy naley mogile gwaltownego Tronu, rzucić
można było fundamenta; Feż tyu jeszcze niedzialowanej pa:
micy Augusta III. w Familij Swobodem. Oczyszczym nieprzy:
jazney skodliwe wyszawszy poczathi H^o Loniatoński Stol:
nik Litewski, H^o Hejzerlingowi Petmojemu Postowi Ono:
skiewskiemu podat Punktka zhtorych nader nie teraz już ja:
wno jest, kto Peterburgskiemu Dworowi dawat Plany, jakim
Sposobem bron wiesnie do Bychowa bydz moze zwiężora
iako pod różnymi pretextami, Regimenta Moskiewskie w kraj
bydz moze, wprowadzone, jako Narod straszy, jako krolami,
y spობarni, jeszcze przez Piotra pierwszego względem Pol:
skiey tazywanemi isć, y postepowai potrzeba; Dyktowane
Memuryaly utymże Czasie temuz Postowi przez tegoż H^o
Otolnika zwiadomowai Familij w Gabinecie K^o Kancel:
rza Zdradliwego Oczyszczony Swoyey Ministra, z Ministrow
Krolowi, y Księży, utymnych dopraszaiacego nie satsyfakcyi,
prowlezione pretextem Sprawiedliwosai o Kurlandya dla
Birona staranie już iawno Caly Księży, jak okrutna Nay
iasnie, szemu Krolowicowi Karolowi K^o Kurlandzkiemu
uczynsity krzywdę: ktorego Prawo, y Inwestytura, uszytkim
Europejskim Monarchom dosyc, iawne. Komuz mimo
tylekroci praktykowane Trybunatow Koronnych zrywania,
Zamieszpania, y tumulty, tegoż H^o Loniatońskiego Stolnika
Lito w osobie Familij wlasney, zas przez rady, y Dowodne
Sposoby tajne beda, zabiegi, zerwai, y rozprzysze Trybunat
Wileński usituiacych. I wprowadzony zobejga narodem
Gromadny tumult, ruszony z konsystencyi Swoyey K^ompu:
towey Z^otmierz, nadwornemu Swerni, y adherentow Sw:
ich Zmowiony, spisany pod Tytulem Przewodniy w K^o
jmy Radziwila Wojewody Wileńskiego, na Blaskiewicz
Manifest: ktorych podpisow, ktobie, na iak skodliwy

u Dworu Peter Burshiego zuzylu koniec, wtracona Moskwa w Cywilne Rady, uproszona, aby głęboko wkraj, y w granice Litwy Putki swoje na rozpedzenie Synbunatu Wilenskiego postata Wychodziła taz Moskwa killokrotnie na pomoc Czartoryzliem do robienia konfederacyi krolowi natenczas mile panuicemu, przeciwny Czynnie szkodliwej: Anicofneto sie do własnego krajia to wyszlo pierwey, az na pozwolenie sie, y reprezentacya, uszytlich Potenacy.

Smierc Augusta III. tenwata uszytlic tamy petnym Ambrój Czartoryskich Projektom: pusili cudze zachwalstwa swojemu, zaraz szesciu, cypli siedmiu Senatorow dawno tym koncem kapitulowanym przytaczuywszy do siebie, wtascie zachynaiacego sie przez Interregnum pisali do Moskuy, y smieniem Narodu w Opiekę Moskiewskę oddali Polskę. Sejmiki Predkomuokajine ponayucey miececach pier brania Moskiewsku odprawione, w wielu miececach krowa gorliwych obywatelow zmazane, gdzie moc Cnacie ustapic musiata, stajemnie, y skrycie rozdwojone konserwowanym dawno pod pretekstem strzezenia Magazynow Moskiewskim korpusem gradiaz w Prusach Polskich oradzili: Miececie obradom, y Generatowi Pruskiemu zuzycajine, I lubo Pⁿⁱ Kiezerling Part Petromowcy naysolennejsze dat przyrzeczenia wręce J.O. Iuu Imi Lubickiego Arcybiskupa Inieczniejskiego y Tymasza: ze ani w gradiazu, ani w Warszawie na Kieuzokhuyi żaden Żolmierz Moskiewski nie po stanie, znalazze restrykcyja, Familija Czartoryskich, y w nacysolenniejszych Obowiazkach. Do zachowania sie obywatelow, Pⁿⁱ Poniatowski Generat wtlich nie Indycionowany wojewodz twach, bez naymniejszego pretekstu szeregulnym koncem wręcia tumultu, by zamieszadnia, tam znaydiaz sie, w orzach Lierz mianskich, wedley prywatnego dlunego sobie nato od Familij Zlecenia Pⁿⁱ Chomatow Generatowi Woysku Poloyzskich dat Ordynans opasac Miasto, Bramy lopatryje, niekitorom obywatelom wartu przydai, Generatu nie wypuscac, a pmerito Prorincjonalne, y Powsteczne preceptae Prawo.

Coz moze byc zachwalnec? podchlebny Obroncy Swobod, y Oczystych Wolnosci przywlaszocae charakter, a wspol kromkaw pod Zagranicznych Woysk oddai ukazy. Coz moze byc absolutniejsze? Niost skutczna, y usputna uszytkim tym gwaltom pomoc ity obywatel, gorsty Senator Pⁿⁱ Mostowski natenczas Pomorski dzis Mazouricij Wojewoda, przeciuzko kitoremu jalu publiczney Spolcejnosi natenczas, y pozniey Zruszycielowi, distinctam agendi viam zachouuicemy: Porliba o Prawa Cwie Provincija manifestowata su antempore

O. W. R. d. e.

o zdradę, y tak szkodliwy swoj juribus portepok, ale nie mogą na
ten czas dosyć bydl objasniōna, kto tego dzieła był Autorem, Sacri-
fikowala wspaniale nadwierzanie Lidu swoich wynibawiającym z
publiczney Spokojności potytkom, Nle zatym zcaym narodem.
Lecz iakie potym zadumienie nasze byto, widząc ze nietylko ta Sa-
ma Moskwa, ale nowe ieszcz do Inflant Corpus mimo nayoso-
czyzszę II° Posa Pospyskiego: tak się zelito / przyrzeczenie,
ze żaden żołnierz obradom naszym Konwokacyjnym przesła-
dzać nie będzie, dniami y nocą ku Warszawie skapherowala, gdzie
poddana pod dyktando Stamby Tartaryskich zewsztychich
stron otocz wszy Warszawa, y takoby Nieprzyjacielstwa Fortce-
siste blokując, Nleżę Tartaryski Wojewoda Puski, y II°
Poniatowski: Żołnierz Litcu Skj z Ziemi Warszawskiej na ten
czas Poset, ukrywający dotąd wszystkie kroki swoje, zastone ja-
wnicy uiz ukryłai żaczeli, głosząc publicznie ze dla we wnętr-
ney pokoji utrzymania, dla zapobieżenia Domowej wojny,
nietylko nakoto, y w Samey Warszawie Moskwa bydl musi,
ale po wszystkich ulicach, aż do Kamku warty trzydzić będzie,
Niezostawiając uiz dalej miejsca wątpliwosci, Nleżę wżyscy
Nadwornicy Włani przez Stamby, y swoich adherentow
sprowadzeni, razem z kozakami, y Moskalami warte po uli-
cach żaciagneli, nie tuzyczajniemi dotąd w Narodzie Kommen-
dami, bo tak w nayodlegley sze czasy trwającej Infamij chanier-
bnemi sechami, Siebie, y Partyzantow swoich oznaczyli.
Podzielił uiz naow szas umyst obywatelow na dwie
części, żd ato się jednym ile chytłemi zausz remonstracya-
mi uwiedzionym, ze nie chce między Familijami Wo-
nowym iakimśiś grozily wzruszeniem: drudzy obywateli
mnież żastoniemi pozorami, widzieli jawnie, że to naygwat-
kowieyszymi środkami wystana do Tronu drogi, otoczony
Senat, y Izba Poselska żbrojnym Żołnierzem, y niebez-
piecznym twójcia Loczeinych obywatelow; Wrytłeto sku-
tecznie dosyć perswadowato Nleżę mierzannej orzudziacz-
cym umknę se, y uciechac z Warszawy. Ale yżalisz się
kontentowanu ta Spokojność nad wश्यtho przesłudając-
cych Obojętnością, Nledosyć z miejsca rady wश्यthim
Otwartey naten czas tyllus gorzocym przysila potomności
przykładem, bronia otoczony Najżacnięyszych, y nayża-
stajęyszych w Obyczynie oddalac meżab, przesłudowac
ich ieszcz okrutnie trzeba byto. Posłał też jedna pod komendą
II° Poniatowskiego Podkomorzego her, y Branickiego za JW II°
Branickim Kawtellanem krakow. Hetmanem W: her. y wiel-
ką częścią Senatu, y Rycerstwa gotując się za granicę, posłał
Druger

druga do niszczenia y rabunku Dobra J. J. J. Radziwiła Wojewo-
 dy Wileńskiego. Medny, y nader próżny pretest w hańdce Prze-
 cypły przeciwko Familiom zastugami, y uwerwosia Obycznie
 Świcy wstawionym, oskarzenie bez gruntu, y dowodu, przywła-
 stowanego, albo pretendowanego Pradominium; tak wczesnie
 Obycznie Świcy gotowali kaidany, zagraniczne sprowadzić
 Wojska, oblec, y osadzić sejmową Stolicę, naytuziższych
 wyganiać z kraju; niesprawiedliwie Supra Aequalitatem,
 iednym w niższych Tytulach, drugim w posagach, y rho-
 numentach gotowali dystynkcyę, a tego innego o Prado-
 minium oskarżai, czyż może być to chytnejszego, Sami
 Dworow Wideniskiego, y Wersalskiego Postacie, tych pod czas
 Konwokacyi gwałtow naylepszeri Świadczeni bydz mogą,
 gdy tley przyczyny od Dworow Swoich byli reublowani;
 Zastawnowmy się teraz w tym miejscu, kto wczesnie naszey
 niewoli gotował projekt? Familia Czartoryskich; kto
 dawno z Zagranicznemi Postami orobliwie Kiezerlingiem
 Postem Moskiewskim, na wolności Polsha kłut kaidany?
 Familia Czartoryskich; kto we wnętrzu naszey Kraju
 wzruszał spokojności? Kto Familie mieszal, y kłuit? Kto
 Trybunaty wojna ręką rzywał? Kto w Trybunatach przez
 pieniądze, y intrugi codienne praktyki, a itąd niesprawie-
 dliwosiu czynił? Familia Czartoryskich; kto podrozne
 mi pretekstami pod miecz obywatelów oddał? Kto od Do-
 stojenstw, y Urzędów odsadzał? Kto godney y zadawno-
 nocy Szlachcie prywatney zawziętości jmparitatem fada-
 wał? Familia Czartoryskich; kto okazała część Kraju
 Naszey Księstwo Kurlandzkie, Dworowi Peterburgskiemu
 w Cielbie Birona poddał, y nieialko od Ciata Przecypły oder-
 wał? Familia Czartoryskich; kto w czasie zawartego Interre-
 gnum kilku do siebie przybrawszy Senatorów jmnieniem Naro-
 du w opiekę w Moskwie, oddał Polskę? Familia Czartoryskich;
 Kto mimo kardynalne narodu Prawa pod naysurowszemi ka-
 rami sciągania Wojsk Obcych do Kraju zakazujące, Moskwę
 sprowadził? miejsce, Rady, y Bespieczenstwa Ikwatit? O-
 bory wytchnął? Swoich Łatacach, Ogrodach, Moskalom, kocha-
 kóm sykacę wynaczył? Familia Czartoryskich; Kto cały
 rząd Kraju pod Siebie podgamał? Kto pod tytułem Marszałku
 Generalney Kapturów, a potym konfederacyi Koronney, kto przez
 Prezydentę Sejnowi konwokacyjnemu Dyktatorem wolne-
 go Narodu trobil się? Kto teyże Konwokacyi moc, y naturę
 przez dawne Prawa opisane przestąpił? y formę Prządow
 naruszył?

naruszył? Prawa jednomysłności, Stanowione Wiekami, i Anny regami
stwierdzone, zhańsował? Kto Wojsko i Skarb pretekstem Kommissyj.
pod Króla wczesnie Sobie projektowanego przywłaszczył? Kto Equi-
librium Wolności przez ten Sposób Trójnował? Kto Hetmanom
którym w czasie Interregnum Straż granic polecona, w drodze ode-
brał? Familia Czartoryjskich; Kto, aby większe zagranicze po-
słki werwane były, nalegał? Kto na uiszczeniu Króju eta ge-
neralne Stanowił? Kto Trybunały podzielił? Kto na przesła-
dowanie najokazalszych, i najcnotliwych z Senatu, i Sta-
nu Rycerskiego Obywatelów do Łazienki się z Moskwa, woy-
sku Crdynarski wydawał? Kto pod Imieniem H^{pa} Brestow-
skiego Sobie podległego, a konfederacyi Litt Marszałka uszy-
łkie Dobra J. V. J. W. J. Wojewody Wileńskiego konfiskował?
i Z nich millionową Intraty na Siebie wybierał? Famki i
Artylerya w Posessya obci, Skarbcę porabował, i triszczył?
Familia Czartoryjskich; Kto tłumem kreowaney szlachty
nowey, narod cały upodlił i zaraził? Kto nowę kresła w
Senacie na Wsparcie Drodzictwo Swoich stworzył, i uymy-
slił? Kto naturę Dobra Dziedzicznych ante unione na
danych zakwestyonował? Kto Postaw na różnych miejscach
gwattem po czasie, i odprawionych Sejmikach otoczywszy
miejsca, Moskalami osmienił? Familia Czartoryjskich.

Oplaciwaliśmy uie dotąd wachosiu mieszczusia Ojczy-
zny naszej, a zadzwieni nad tym wszystkim, że buntownikow
Chryzłiniem, Siliśmy tam, gdzie nas naszą naganiaty
wyroki, gdzie potęga Moskiewska gwattem i okruciestury za-
ganiata, gdzie Okazate Dobra publicznych zwiędzionych
i zdradzkich wabily cele; Elekcyi czas by termin tej fatal-
ney do hesity umknął zastory, Wytchnięte zuchwale przez
nieprzyaucta Obozy, uszykowane, Wojsko, zdaleka grozily
Łolu Elekcyi; Na niey tak gwatlowney, i tym fatalney
szy, im pozorniejszy, wtrącony na karku naszą, bardziej
niżli na Tron nasz kandydat. Ponizeni Hetmani, i studo-
ne, i omamione Wojsko, daly nam agnie rycho poznać
te wszystkie obietnice, i pozory, ktoremi nas ludzono na
pogębienie wiary, i wolności, i na podniecienie Siebie,
a do Majestatu. Zdrwił się Tron Polski nie dzwiga-
jąc dotąd, tytko albo Króu Wielkich Monarchow, albo
Walecznych Rycerzow, doznawszy wstepniacego, Polszcze,
nie cym innym, chyba niestała, znajomego; Frywac
albo diem jesteśmy, iak w H^{pa} Porciatowski Stalnik Litt.
w Roku 1762. uzywał, chacie rywac, rozpraszal Trybunały
jako

jako w Roku 1760 w Wilnie chiłano, Uszakże według Prawa Na-
 szych jest utrumq. infame. Dostrzegliśmy łatwo iak różne przy-
 szłego Panowania nadzieje, iak okropne zniczo skutki, które z
 tak gwałtownie żółtych do niego Srodkow, unosić można było.
 Obarzeni atoli przez wojsko moskiewskie, y przez zarządcy
 nad 30. letniemu Radzikiem Wojewoda Wileńskim. nad Do-
 braimi. Aua Biskopa Wrahowskiego, y wielu innych Drapież-
 twa przykładami, zabójkami, mściwymi iestze bydl' wolne-
 mi zuchoty, y wszelka, na pozor tegoż d' s'ciu pokrzyty zdra-
 dzie, która nie przestala (Cierpać w tych odmetach różnych
 do omamieniu Narodu Sposobow. Stawiano nam w oircach
 przez podłych, y zaprzyrzonych C'obie podstępow mity me-
 stych Pastow c'ezelnie nam panujących Obrat, Odnawia-
 no w pamieciach Naszych tę pełną prawdziwość uszczelieniu
 y swobodnych Wiekow sławnę w Historiach Naszych Swia-
 dectwa; Jednacy strony straszne tylekroć powtorzone przysię-
 gi, o prawdziwym uszczelieniu Naszym, już to publicznie
 przed Bogiem, y przed C'mi Oltarzami, już to podniegi raz wy-
 pełnione, y powtorzone: Leczeż na co ulyszy? ato nie stawiały
 na nic więcej, chyba tylko na pokrycie, y powiększenie zdra-
 dy, na oszusta tego, który Suradkiem wzywany był, y imie-
 nia Jego Świętego w gardę, y Zelżywość; Wydarły kilka kon-
 stytucjami aprobowanę Wojewodztwom, y miastom Lit-
 wilej, Alet Koronacy z Krakowa przeniesionę Insignia
 p'heuerione, Archivum Prepte, Diplomata authentica
 Priuileji, Pakta, y tym podobne Originaty wzięte do Warz-
 szawy; azeby tym Statucy w ten czas, kiedy tylko tego potrze-
 ba podłaził ogień. Podciagnione pod władzę C'owę, pod
 imieniem Komisji Wojsko C'atę, włożone na nas Łodatkę
 natym większą, y okrutniejszą nas przesławowanie; Spro-
 wadzona Wojsko Moskiewskich większa liczba; Niektakoz-
 na by nie przed się wzięt, k'oby wrystkie te zdrajdy, wsty-
 tke podejścia, wstytkie do obarczenia, y pogrzebienia Pre-
 cypcie, Polskiej, żałyte C'atki doktadnie, y zokolicznoscia
 mi Chet'at opisywai; y które w Gabinecie Liazat Ich Św'as
 Cartonyjskich, na uyurwienie zgruntu Stanu Precypciey
 kute, y uplantowane były. Tak to Aua Kanclerza C'at.
 y innych Ministrów Wyryźnie Uicara? także to: quid-
 quid noui serbero swięte Wolennych przysięg dostrzymane
 obowiazki? godziż się zdradzić naród linke publiczne
 mieczuicac, inne mywatne dawciac Instrukcyę. Wysta-
 ny J. Alexandrowicz do Partę, C'at' miał w publicznych
 Instrukcyach, nad samo doricsienie o nowym w Pol'skie

Krodo

Krolu? a przeciw autentyczne Listy Mahometa Wyzyra, onie
 slychanych w całym Narodzie Pociu Artykulach nie podeyriane da-
 ie Swiadcetwo. 1mo Ze Poleczpta nie ma zadnego Prawa Sta-
 tego, y kardynalnego, y zadnego przepisanego rządu itąd jest
 w Stanie prawdziwa anarchij. 2do Ze Formam Regi-
 minis koniecznie odmienic potrzeba, 3to Ze Przecizpta
 napelniona jest Buntownikami którzy obalaja wszystko
 cokolwiek dla Jey i uszczelnienie postanawiaja, 4to Ze Moskwa
 wkradaj naszym jest wojskiem przyjaciel-
 skim, bez ktorego pomocy buntownikow uszkromic nie podo-
 bna; Dłazewo tenze 5to Alexandrowicz tak w podarzyn-
 ni Scripto Originetarih Cwoich, iaku stownych konferency-
 ach najsolenniej Najsławniejszey Partie reaty, y upewnia,
 iz tazy Pota zmieszkania Woysk Moskiewskich w Pol-
 szce zadnego podeyrienia miec nie powinna Sto Ostreza
 iz mimo Cwoie domiesienia itokolwiek z Polakow, lub Cudzo-
 ziemcow inna, a w Swocy rozna, utrzym by relacya, azely mu
 iakio impostarowi wiara nie byla dana. Czy moze byc
 falsz szkodliwszy? czy mozesz byc iawniejsza zdrada?
 Czytai w przytomnosci zgromadzonych z Narodu inna In-
 strukcyę, a przepisai, y zalecić przywatuie inna. Swierdzic
 w pieruszym punkcie ze Poleczpta nie ma zadnego prawa, rza-
 du ani porzadku; w drugim chcei odmienic formam Re-
 gimines, czyz moze byc kontradykcyja wiecey, y bliżej na wza-
 niem siebie zbijajaca; Poltych Buntownikow smieniem, tych
 czernic mezow, którzy zawiadziczoney w Stawnych Przekow
 Swoich formy rządow niewstępujac, Powage Ministerium
 iakio posredniczke między wotnosaa, a Tronem utrzymuiac
 wodne w radach, przychylne Ocyzynie chowiaf niestmaczne
 ambicy, y Zawziętości dewali Zdanie; Czy moze byc
 Okrutnieysze, y zdradliwsze kłamstwo, iakio upewniali ze
 woysko Moskiewskie jest Przyciwielskie, wtenczas gdy
 pod Jey okrucinistwem Narod cały ięzy; Swierdzic ze
 Zadnego Zmieszkania tych woysk w Polszce podeyrie-
 niu miec nie potrzeba, gdy bliszo do Itamania Karlo-
 wieckiego Traktatu gotowano przyrzec, kazdego rzeczom
 prawdziuy kuloz dawajecy miec importwem, Sobie Sa z
 memu itylko Zagniezdzic kredyt, atymczasem defensi-
 wa, ac Offensivi belli gotowae Vallians, czyz moze byc
 co obłudnieyszego? Intencyi Itamania Traktatu Kar-
 lowieckiego, czyliż ciemne dowody na Sejmie Convoca-
 tionis? Traktatu Grymutowskiego nigdy nie legalizo-
 wancyo um tanto prejudicio Narodu, y Partey Ratyfikacji;
 Traktatu Dziatyn'skiego przemilczenie, y opuszczenie,

gd y

gdy z drugiej strony wierne udotrzymaniu Traktatu Kartouickiego
 y w nim zawartych Obowiazkow Turckie Ministerium, a ra-
 zem czute wygledem szernych si iu Moskiewskich. niezno-
 stoby w Polsce, mimo swiej Gwarrancya, Wojska Rosyjs-
 kiego, W^o Alexandrowicz gotowy maiać pretext przy-
 watna, wsparty Instrukcyą Smialo zapmysiega, iż Polska
 bez prawa, bez rządow, pełna buntowników, których bez Woj-
 ska Moskiewskiego ^{włacie} uskromić nie podobna; Stąd z nich w Polsce
 mieszkania, żadnego Forta podcyżenia brai nie powinna
 Dwa pewnie z tego za niedostreżeniem się Forty wyniknety.
 by potytki; zdeptani w Polsce moca, oręza wierni Oyczyzny
 Obywatele, gwałt pisatby Prawa, jedne gwałt zawieratby,
 drugie tamatby traktaty; A uplatawszy się Polska w nie
 bezpieczna, wojna, czyli tytuło indemnisationis, czyli tytuło
 Offensivi Belli, bądź z Rosyjskicy, bądź z Turckiey
 Strony, czyli Turcyckia, czyli Turcyckozna, zawsze przed
 nakonien postreżatby się niewolno. To też wczesnie o
 przyszłych przypadkach ogłasze speranie niechay nie niko-
 mu obcym, albo, somylnym niezdawa; Wypra-
 wiona w tym czasie do Dworu Peterburgskiego W^o
 Rzewuskiego Pisarza Polnego k^o. Delegacyi, rozwiazu-
 ie wątpliwosi. Poselstwa tego cel allians, y z Monar-
 chia Rosyjska, zawarty Traktat, poddaiacy pod Jey
 Gwarrancya, czyli raczej dependencya Polska, Przepłta,
 nigdy do tad nie podległa, wszystkie Prawa, na przyzłym
 nawet Sejmie stanowić się maiać; Prawa tak gwałtnym
 gwałtem dyktowane, a przeto koniecznie in even-
 nem Status dające Pozwolone Dysydentom liberum Aer-
 citium, Siamasue tyngcy Wojska Moskiewskiego w krolestwie Polskim tytuło
 bezpieczeństwa, gwałtem osiągniętego dostojenstwa, gwałt calosi granic Pol-
 skich umouione. Wojna Offensivi, ac defensivi, y w każdym razie bron
 Polska z Moskiewska, itazona, nie saż to ukinowane do uplatania Polki
 wobec wojny sidła. Niewiedziatż Ministerium że wolno Polska nawolnym,
 y odnikogo nie dependuiącym Praw stanowieniu zależy? przeciw nie rasta-
 nowito się nie też wolności pod wieczysta chciwcy naszego Polwanstwa sa-
 siadki poddać gwarrancya. Niewiedziatż iż Dysydentom szeregulnie
 pozwolony pokie? przeciw zpaniująca Religia ich we wszystkich porówna-
 to. Niewiedziatż o Prawie surowie wprowadzenia Wojska Obcego Zakła-
 zaiącym? przeciw Siamasie tyngcy Moskuy zaproszono, y utrzymywac
 ofiarowano się; Niewiedziatż iż absq. Consensu Republica znikim Woj-
 na Zaczynana bydz nie moze, przeciw defensivi, ac Offensivi belli =

Zawieraj waiłyto się traktat:

Comijamy P. Warszawskiego, y tym podobne legacje, L. Husarskiego zletka tylko we Pedańsku Rezydencyi dosiagamy. Daleko od tyłu Wiekow od myśli Pceptey było; niedala dotąd Miastom Suwim a osobliwie Pruskim do uzale-
nia się przyczyny; Przeciz tenże Rezydent z Rozkazu Swoich Pryncypatow niecheci między Pedańskiem, a Konfederacyą zapalit, Bron' Zapłaconą iaz wydana, y z Miasta wywiezioną przez różne intryggi zabudnił, y zatamował, Miasto z Intencyami Pceptey zawsze zgodne, y jedno myślne zburzył, y podniecił, y Nieprzyjacielskich Familij przeciw Narodowi myśli iawnym iest aż nie-
to Szwedkiem.

Prawa natury, y urodzonego każdemu Suiatla dosyć nauczeni jesteśmy że pierasi apo nich usłyscy następcy ich Krolowie, y przybrani do pomocy rządu. Ministrowie, a osobliwie Wolney Pceptey wyraźnym prawem przepisane ma-
iacy Reguly, nie dla próżney tylko okazałości, nie dla przywłaszczoneyo dare-
mnie wlicznym Narodzie pienszenstwa są wysadzeni, ale palcem natury w Sercach Swoich wyryte, cytaia Obowiazki, sz wiele im winniśmy ustanowa-
nia, tyle w tajemnie Oni Nam winni O Nas Starania, y Obrony. Traktat ten
naczyście, sz m iest natury dziełem, nay solenniystym panuiących, y podda-
nych Obowiazkiem; taki dalece iż w tym momencie w którym ta zobopulna
Zobustwa, ziedney z nich nie dochowuje się umowa, rozsypuia się politycz-
nego ciata części, y uszytko razem do pierwiastkowego powraca zamieszka-
nia stanu. Mowcież poiaz przyhrwiei losow naszych Sasiedztwie Naroz-
dy? Stawiając upoieciu waszym zdrady, rabunki, Zaboystwa, pożary, że
uszytkim tym w sobie mają nayohrutniejszego, nie doskonały to iest cze-
braz będzie uciskow, które zniesliśmy, y znosiemy, y ktorymi nam ięzere
grozia. A w nayzatożniejszego, że próżno czehawisz zlądholwiek obrony,
y pomocy, gdy własne na konieci zgroładziemy sily, y tonąc chwytam y
się dla ratunku czego możemy, ta recha która nas ratować była powitna
bezdenney Nas ohrutnie grzyła toni, bron' nam zrchu wydarła, która u-
zbroione Nieprzyjacielskie ramie na naszę zurocita Karhi. Czyliż może co
oczywiście ustanowione od natury trywai przymierze. Na przestąpienie
prez Delegatow danych Im Instrukcyi całą skitawac winę niepodobna, po-
przedzonych albowiem krokow późniejszy skutki ważniejszym są Suwa-
dictwem. Formowane z Kostem Moskiewskim zmowne kłotnie, udawa-
no przed Narodem wzajemna, y napozor tylko zmyślona dyfidencya; Zdradzo-
no przez ten sposob dobrze myślących obywatelow, którzy z każdym kłotliwiek
nieznosnym quattom chciat się zastawic, tacyi się byli gotowi, azeby tym spo-
sobem już nie pojedynhotnie Szwedzionemu Narodowi nadziei powstania,
y dalszy uproski nie zastawiono. Comijamy Toruński, y Stulki Dysyden-
tow spisek, nie tylko nie przeszkodzony, ale tez wystawych od niego Delegatow

utraniem, przyjęciem bez prawnie potwierdzonego spisek, który w tak fatalną Preptę wpra-
 wit Okolicności, który tak wiele iaz kosztował, y nieprze staie kosztować krwi tamtych
 Obywatelów; Pomijamy to Monstrum y Hastry do dotąd wrotach Preptę, nieudziane
 mittum Judicium, Pomijamy Konfederacya Radomska, ową najuporniejszą, nay-
 zdradliwszą polityki model, iak zwiędzona, iak uplatana, iak wprawach Sarcu
 zdeptana, y publicznym bezpieczeństwie, wolnościach, y Religij C. Katolickiej Krzy-
 szkiej zgwaltowana Preptę. Cwiczek Narod cały tej Okropney Tragedy sprawuje
 iż nie potrzeba smutney przypadku tego odnawiać pamięci, Wtęci zpowrodku
 Senatu Biskupi, Senatorowie, wzięty Posł, wtęci Obywatele, wszyscy iest rzu-
 cić oko na niestawne to Delegacy dzieło, któremu Moskiewskie flinty powaga,
 prawa, gwałtem przytłaczają dciaty. Oglądaj kiew polowiek Preptę oka-
 tosi swoje tak niespołecznie boskiliwa szawuny Skład Religij, praw, y swo-
 bod wręce kilkadziesiąt ludzi powierzyć? Kto może gdy Zdyktu Plenipoten-
 cyi do traktowania z Niepninem danej, kijowskiego, Podolskiego, Smoleń-
 skiego, Ciewierskiego, y Czerniehowskiego wyprawono, odezwali się Ministrow?
 Zapisał Manifest? Odbierał naród? Także to Narodowych Ministrów wiara?
 także to Solennych przysięg uylonane Obowiazki? także to równie Pry-
 masożka ex munere okole praw czułości, y uciemości. Na koniec manifest-
 tujący się przeciwko tym wszystkim gwałtownościom, wiemi oyczymy Sz-
 nowie, naypierzją w Barze. pamiożsy Konfederacya przez Senat i Consi-
 lium z Familij Adherentow, y przez nichowych gwałtem przymuszonych
 złożone, zabuntownikow porzytani, y ogłoszeni. Toż Senatus Consilium
 nawezwanie Moskuy pisali się, ita zprowadzony tłum ulanow, Ma-
 chwornych żołnierzy ich, y ich adherentow Okropne Obfitemu krucie Bra-
 terskiej uylaniu otworzył teatr, kto policzy nędznie pobitych Braui przy-
 wiezie Świętej Katolickiej, y wolności walecznie obstawiających? Żelazny
 mogily, pola, brodzita w niewinney krwi Zemsta, sprożyła się pod same-
 mi trupami Zawrzytości. Bogu, y cnotcie poświęcone Domy, Zbrodni, y wy-
 stepkiew staly się miejscem; Coż czyni daley zdrada, y chytra? gdy
 na Szlachectwie karkie nieznośne niewoli kładzie jarzmo, z karkow
 poddanych naszych ię rozwiżuje, Zbuntowana, cala Ukraine, y wca-
 tym Krolestwie podobnego tentowane występkę, broni zuchwałego
 Chłopsstwa obroconu na ludznych Panow, nie przepuszczono krwi,
 y wiekowi, miecz, y ogień zrownał wszystko; Okropne, y wdawonie, tych
 Historijach bez przyteladu widowisko, Zabój Humanistki Samych przy-
 pomnieniem, y najsurowszego Sena zmięskłej naturę, ktoż obuwem bez
 też wspomnieć może tyle tysięcy ludzi niewinnych wpieni udytę h?
 Płci, y kondycy różnych krew zmiészana wezbrata potoki, malenkie
 dzieki na spisach zasadzeni dziki, y Okrutney Zabawy kienaięcy
 byli igryskiem, nie mowila zwnętrośi matek wyprute, we krwi
 klaięcy im życie okopane, zamordowane pierwey niż naradzone, Sa-
 ma ambicja, y zemsta nie umi się dotąd iad tak Okrutną litować

siare, Mieszkymaty Zuchwalstwa y Same Krolestwo naszymu ratowane granice, pomknigto az ku Dacie gwałtow, y tam hrudawie Moskiewskie, y Kozackiego Chruściestwa zotawiono Znaki, Sączono w Obkenczeniu Czwocimskim pod Ochotnika smieniem Jurgieltowych Swoich, ktoz nie widzi iż gdyby Najsza Porta osuzerých Intencyach prawdzuych Obywatelow ubieznie, y dostatecznie nie byla uprzeczona, postpek takowuy do zernania Traktatu Kartowieckiego dat by przyczynę, y uplatat by nas z Stanstwem Turckim iednym teraz z nayprzyjazniejszych naszym w niebezpieczna woynę, Uczytnitoz iakoz piekustodycja, iakie ostrzezenie, iakoz reprezentacya jako zprawa powinno bytu Ministerium Nasze? Cuzsem tajnez komu na wieksze zalitownego Krolestwa uisnienie, chytrze zalyte y szturnie wypetnione sposoby, Przyety przez nich Delegacyjny Traktat, ktorym Wiara S. katolicka Rzymaska zgubiona, w imosci zdeptana, tytul Rzeczkiy Zmniejszery, Starostwa adherentow za mizerne Dziedzictwa podmieniane, Skarb na podarunki rozdany, Summy w nim rozproszone, przewysza dochody Expens, Dwadziecia y osm milionow y tej podwyzzoney importaty, hnie gdzie indziej, tytkoz w ustanowionych w Roku 1760: podatkach szukal miano, lecz y tu pretextem podniekszenia woyska zbudowano Narod; lecz iaki okrutna chytrosci y zdrada? gdy zamicast pozornie pokazanych dla caley Rzeczkiy, przytkhu, wypisnionie Okrutnie na Narodzie Summy na zapytacenie Szkod Jo. Juiu Juiu Wojewodzie Wileńskiemu, uiz to przez Familija y adherentow, juzto z ich instynktu przez Moskwe pozycniowych, naprensje, y largiaye, na Reparacye Rezydencyi Warszawskiej, y na inne mniej potrzebne, marnu trawne wyspano wydatki. Okracamy ten smutny rejestr, hrudawych uiszkow naszym nie zeby nie stawato dalzych ptaczliwych skargom naszym przyczyn, alezete wliczbie, gatunkiu, y rodzaju byty by nieskonczonemi, Doswi jest albowskiem do objaśnienia Narodu, y najjasnicszych Sziedzkich przyjaznych Potencyi okazac nieprzerwanu Tancuik zdrady za zdrada ciagnacey się. Skarg naszym y zalow autentycznemi dokumetami Konstantynopolskiego, smiejetmi, y Zniektorych miejscie komunikowanemi Korrespondencjami dowiesi w kazdym czasie aschuruiemy się: Dan w Obozie pod Konietzna Roku 1770 Miesiaca Kurietnia 4: Dnia

Roku 1770. y 17. Aug. pod Murami Miasta Benderu w Obozie Armij, w ktorej Imperatorskiej Kommandy Generat en Chef Senator y kawaler Orderu Graff Sannin.

My nizcy podpisani Murzowie y Krietozini deputowani przez Murzow wszystkich krajow Sedyczan y Budzialow zwanych y wszystkie tychie Narodow gminny umocowani Oswiadczamy tym to Submissijnym Instrumentem, niewzruszoną mairacym moc, ji będąc napominani to ustnie, to na Piśmie przez rzeczono-go Graffa Sannina Kommandanta, my to jest Murzowie Krietozini, y wszystkie kondycyi Narody kraju Sedyczyn y Budzialu, uszyscy to jest cały gminny y Pospulstwo, nikogo niewytłaczając, ani się wytłaczyci Dozwalaic wypetniliśmy wedlug obrzadku Wiary naszey przysigi oddaczenia się od Turkow, porzucenia cale jch panowania, czyli holdu, y owszem przysigłiśmy wnieść w Przyjaźń szczerą z Cesarstwem Rosyji, czyli złączyć się z nim, mianowicie w sposob ten: Ji zostawać będziemy pod Protekcyą, y pomocnym Ramieniem Imperatorowy Krui, nie iako poddani, lecz iako zaprzycony lud starodawnymi Prawami, Obrzadkami, zwyczejami y Prerogatywami, a my się zobowiazujemy przyprowadzić całą Krymę z drugimi Tatarami, na to, co y my iesteśmy zdanie; Upewniamy że innego Krietozonego czyli Kana znać nie będziemy za rzeczywistego Kana, któryby, dzisieyszego naszego zezwolenia y Dobrey woliny nie byt, y który by nam nie poprzysiągt z pomocą Rosyji, donieść y dokazać, że Narod Tatarski ma być wolny, nie dependujący od nikogokolwiek, tak iak nie gdyś bywał.

To uszystwo my przyrzekliamy, upewniamy, y poprzysigamy iak naydoskonaley, naywiczey wedle woli Narodow, a mocy nam od nich nadaney do tych Artykulow przedugodnych.

Ku większey zaś pewności zostawiamy w zastawie jednego Murze z kraju Sedyczyn y jednego z kraju Budialu, aż do póki zupełna konwencya, czyli Traktat wieczysty ku powzeczennemu obu Państwu nienastapi.

Zaś Generat Graff Sannin, Kommandant przyrzekł uroczyście y na Piśmie, to jest z naszymi mairacami, y Dobytkami przeyść wolne na drugą stronę Dniestru y tam przenieść ikuwanie wolne, bez przechod zarycając nam wierzonym, a mocnym słowem, że od Dnia Dnia y od pisania tego Listu, Przyjaźń, Dobrowolność y pomoc upelka od Państwa Rosyjskiego teraz, y na dal będą konserwowane, y co z naszey uszysthorouno Strony, przez uszystkie Gminy czyniona y niewymuszona bydz ma, nawet mamy sobie za powinność donosić umyslnemi y nayrychley szemi, gdyby kiedy Turcy mieli mieć myśl, krok iaki przeciw Woyskom Rosyji czynić.

Niech Bóg y sam porządek uszego Dobrego Stogostawi, utwierdza y gromotnie na wicności te nasze z Państwem Rosyjskim wzaimną Przyjaźń.

1770.

Instrument ten tu większej Więzi, y Sądzie podpisujemy, przez nas y przytożenie Pięści. A tak oddany Temuż wyżej wspomnianemu Grafo-
wi Panninowi Komendantowi, od którego również nam dany jest In-
strument z podpisem Reki y Herbu Jego przytożeniem

Kopie Manifestu w Prodie Oswiecimskim Teria bta post Festum S:
Petri in Vinculis 1770.

Ad Officium et Acta prasene Castrensis Capitanealia Oswiecimie Perso-
naliter veniens Pius Stanislaus Kotwadowski infra scriptam Manifestationem
Illustris Mei Koruchowski Coniliarij Confederationis Regni Officio eidem ob
Actis presentibus ad Acticandum obtulit de Tenore Tali

Ja Franciszek Koruchowski Koruchowski Cesnik Wjeczowstwa Kaliskiego Konsiliarz
Konfederacji Stanow Najjasniejszej Dyplomy Polskiej zapobiegając szkodliwym zamysłom
przeciwno Ocyryznie y sąradzając bezpieczeństwu Osob Jmci Krasinskiego Marszałka
y Potulskiego Regimentarza Generalnych iako Najuroczyściey Oswiadcram się przestrez-
gając całego Ocyryzmy y Obywatelstwa przez Prisygę do Łady Marszałkowi nieodstem
prosić będąc winnym, Krew y Życie ku Dabankowi Ocyryzmy Offiarując, Jednostajnie
tali w Wole jako y obywatelstwo Mając podcyrrana Urzędownie Oswiadcram iż Konfe-
deracya primitiwa Barska, ktorych Marszałek y Regimentarz za Generalnych Wzra-
ni y wszystkie czynności od całego Narodu znalazły Approbacyą, ogłoszła Interregnum
Uniwersalną tym powszechnie umadomiacz; To se przytkumie dokazano, Pro-
testując przy oswiadczeniu bezkolewia, o latość tak Świętego Działu do którego Nasz Ucia-
zenie Wiary świętej Katolickiej Rzymskiej nam pamięcey, Paeta Conventa niedo-
trzymane y wolność zgwalciona poięgnęta. Namam przystatości Approbowanych
przez Łady Dyplomy Konfederowana, ustaw Konfederacyi Barskiej Warnosci, Wocy
Władcy y z Wieruchności Jmci Krasinskiego Marszałka y Potulskiego Regimentarza
Generalnych przy Oswiadczeniu wdzięczności Najjasniejszej Łacie Dobrym Sasiadom,
y Przyjacielom Naszym, Sroczym y Wiernym Sprzymierzencom, ktorych Mie-
cziowi niechcący Łacy nad uspolnym Nieprzyjacielom dać zuziostwo. Wzywam
Łowagi Najjasniejszego Najpotężniejszego Najmilsiejszego Cesarza Jmci
Tureckiego za sadzając się tali na dawniejszych Deklaracyach, jakożna te
zawniejszych przez Włmli Pana Szymona Koruchowskiego czynami Wielkie-
go Meza, Narodowi oddanych, Wzywam Moc y Warnosci Jch, we uszest-
liom do Michie odwołując Jdzie tu o bezpieczeństwu Srofu Naszych, Który
Kommunikowanego Dywanowi Tureckiemu bezkolewia Obiasnienia Nam
Odestali. Jdzie o zadufanie Najjasniejszej Łaty wiedznomyślności y statosci
Narodu, zguta ochonor protegujących, y Moc czynności Narodowych.
Ogłoszenie Interregni da Nam Władcy Negocyacji czynią się Wolnymi,
Uznani natenczas bedziemy Tu Łacie Dyplomy reprezentując, zacyznając

nieo Moc,

miec Moc traktowania z postronnymi Mocarstwami jako z rownymi sobie
 Tak do walującego Tronu będziemy mieć kandydata Monarchej przeciw-
 ko którego byłoby to Powode, y wspaniałosci Duszy: a ni by tego nieost. Jst
 się Detrusorem drugiego. Wiadomości Pelityli Pradoda, szczerą podsewoy Chmij
 si Moich otwartosc Bogu y Oyczyznie Wiernych Wspolbraci zaprasza
 doiednomyslności oee. oee. Franciszek z Kozuchowa Kozuchowski
 siole Wojewodztwa Kaliskiego Konfederacyi Generalney Kapłey Konfederacyi

Actum in Curia Regia Varsaviensi Fe-
 ria Sexta pridie Festi Sancti Michaelis
 Archangeli, videlicet Die 20 Mensis Sep-
 tembris Anno Domini 1770. mo.

Do Urzędu y Akt Prodiich Kancelarskich Warszawskich Obowiąże przy
 sędziy Jmci Pana Krzysztofa Krzajewski Instigator Kuzonny, getowa kopia
 Manifestu nizey wypraconego Petya Swio podpisana podact de Tenore sequenti:
 Pety przez Obowiązeli Państwa Polskich, oraz po uszechne Mandow
 y Cywilne Ustawy, w Parntwach same władzowia Szacownych y Prawem
 przyrodzonym na Nastempcow Tronu spadających, Wierność Na Mo.
 narchowi jest pierwsia, y nie prelarnana Obywatelow powinności, tym
 bardiey takowuie ja nalezy Wolnemu Narodowi, który z Prerogatyw swo-
 ich, mając Wolność Obierania Krolow, przeci usposobionych Obowiązkow,
 y Ustaw, Prawem własney Woli jest do Nię obowiązany. Z uwagila uszytkie
 Obowiązeli tej dla Krolow Swich Wierności, ktora Narod Polski między
 nami Jaszczymu od Wielow tatecata, Wyniesione nad Polskie y Ludzkie
 Prawa za pamiętala suchwatosc Jmci Pana Franciszka Kozuchowskiego
 Ciesnika Kaliskiego, który bez uwzględu na Prawa, Powagę, y bezpieczeń-
 two Maiestatu waruicze, y nie uwatuzic na fatalne szad dla Oyczyzny kon-
 schweneye, Manifestem swoim w Roku teraźniejszyym Feria Sexta post
 Festum Sancti Petri in Vinculis przez siebie podpisanym, a przez Jmci Pana
 Stanisława Doruadewskiego do Akt Prodiu Okucimskiego podanych, bez
 uwzględny w słatym Mandzie w trufai, y Obywatelow doiednomyslności z
 sobą Animowai, od uwaguzycia, targnot się na nieporządzenie Petyy Pety,
 przez ktore wszechmocność Pety u szutkach Diet Swich, za Krola y
 Pana Najjasniejszego Stanisława Augusta Mandowi Polskiemu riedło
 Rowna w Petycy iednomyslności, z Potwrdku Obywatelow na Tron wysta-
 wita, przez ktore po szczerliwej Petycy, y Koronacyi Swioy, nie tylko od wta-
 snego Mandu, za prawego Pana przyjęty, y uwielbiony, ale od uszytkich
 Europejskich Potency y od Porty Otomanskiej za Rownego Jm był y jest Uzna-
 ny.

ny, y Uczestny Monarche; przez listore dotąd za prawdem stworcy,
y Pradcy świata, temu Wolnemu panuie Karłowi. A jako ten suchwały
Postempeli Jmli Pana Książkowskiego iest. srodnia Obrazy Maiestatu, et
Perduillioni, taki z Obowiązku Prawa, y Urzędu Moiego, znajdując się w swoim
nosci przestrzegania, aby dostojentwo y Powaga Maiestatu w niniezym y
dnitego naruszone nie były. Manifestując się przeciwko Jemu Jmli Panu
Książkowskiemu o kryminalne w tymz wyrażonego Manifestu pod
pisanie; przeciwko Jmli Panu Dowadowskiemu opędnem Onegoż do
Młt. podanie, y przeciwko Osobom Kancellarya, Podskarżym, Osobom szła
dającym opędnem ninie tegoż Manifestu do Młt. przyjęcie, y takowy
Manifest, z podpisem Jmli Moiego, nietylko w Ścisłej y w Ścisłej należytym o te
kryminaly to co Mi Prawa, y Urząd Moje nakazuje, czynnie być, w gotowej
Kopij do Młt. Prudu Warszawskiego podać, Inow. poprawienia Onegoż Sobie
suchowując. Dany w Warszawie Dnia 20 Miesiąca Września Roku
1770. Johannes Prisoctomus Krajewski Instigator Regni.

Kopia Uniwersatu Konfederacyi Polney z 7. Września 1770

My Stany Rady Duchowne y Świeckie Marszałkowie Konopiane etc.
z szczególnym zadziwieniem doświadczai przychodzi ze Jm. Pradcy
Biskupa Poznański, czyli to Pasterska, ciutów, czyli Senatora lub Szim:
stra staranie, tam nayochoćniej y nieoszczędnie obraca, gdzie u my:
sły widnoii, gdzie w pozorowy pretest, w skrytą przyobleci politykę
gdzie intencyi sprzymierzonych narodow zwróci y w bezdroż skie:
rowai, a przez to nie już publicznemu dobru; ale tajemnicy własney
prynauie dosyć uizynie spodziewa się. Nie explikujemy się nad pre:
salem Jm. Biskupa Krokami, bo te częścią, w piśmiech naszych
już są wyttumazowane, częścią czasow in fauce Recepty / każdego
postępnu zachunek odbierający / zostawijają. Oświadczamy się
szczególnie przeciwko listowi tegoż Jm. reafsumowanie Jurady Kup. cir:
culariter rekomendujemy. Podła to nader o Narodzie Opiniya aby
tenże Narod przybrańcy wstawa niepoznał zdrady, żeby przez ten
sposob pod pozorom potrzebnej ukrytymym sprawiedliwosci otro:
wizowały sądy, a sedziow samych pod okrutne Moskiewskie odła:
wały ukazy, skrytą, a nieubłaganą zemstą, na Cnotliwych z Konfe:
deracyi, tęczących się obywatelów, rozciągając można, osoby y ży:
cie iednych majątki y Dobra, drugich niszczyć sub hastam. Zgadza:
my się, wprawdzie iż rozpuści y swarotni Ludzie nasi zjedyną, tytko

obelga

obelga, wspaniałego Konfederatów Jmienia abutentes, potrzebuja spra:
 wiedliwosci, potrzebuja Kary, ale do Was to samych przeczajni oby:
 watele nalezy, aby sie po wzgardzoney do tąd ciepliwosci waszy
 wzruszyle wspaniale y nieobowietne (in Ordine nieodwrotnego exo:
 trici hostis wygnania sumysty, bron y Ramiona z Komendami naspe:
 mi nieodwrotnie łazyle, atak wytniemu oddani bezpieczenstwu, widne:
 ti rozkwitajacy ponadek y rozczagniony sprawiedliwosci, nie na osoby
 ale na przestępstwa wzgląd majacy. Do czego nizeli przywdzie jalu da
 wniejszemi uniwersalami naszem wszystkie cupusvis ordinis Ju:
 tudykcy / non ab auctoritate sprzymiernomych stanow dependu:
 jacy / zamknęliśmy, rygosi na niepostulowane bądź rozprzejajacych
 bądź sądzacych przepisalomy nierażnosc wprekuch Dekretow et
 indemnisationem Krywud y expensow inde wynikajacych ostregli:
 zmy, tak niniejszym Uniwersalem pro superabundanti ostregamy.

Zeby zaś swawolni ludzie niezostawali bez Kary daliśmy
 moć godnym, znaiczniejszym Dywicy naszym Komendantom y
 ustanowiliśmy przy nich potrzebną Radę, Ktorzy in ultima Jm:
 stantia Kazeo rabunkiem, raboim, nalezdzaniem, gwałtam i
 et id generis causa facti wykrazajacygo, sądzi maja, ani zo:
 stalo tylko do was samych takowych swawolnych chwytac
 y zabierac a do wzmiankowanych Komend odselat, a gdzie:
 by moć wyzsza iakowym grozila niebezpieczenstwem; do tychze Komend
 Inai dawac y o pomoci y asystencje, uprakai, Ktora ze wszystkim
 przeczajnym Obywatelom odmowiona niebędzie zarzeczajac niniejszym:
 Uniwersal stwierdzamy przeczaj y podpisami Rak naszym Daku 7. Sept
 1770 a. Michal Jan Rai W. J. K. W. X. L. (L. V.) Janay Bochup P. K. S.
 Kopia Uniwersatu teyze Konf. Jm. itidem 7. Sept 1770
 My Stary ed.

Wszem w Obei szeregulniejszy sposobem przeczajnym W. X. L. Obywa:
 telom zpotrebnym ostrezeniem do publiczney podaciu, wiadomosci
 Jz gdy w niniejszych Kriticznych Oczekzmy naszey Okolobnosciach wia:
 jemnie wspotobywatelow zadufanie niemozze byc nadto ostrozne
 niez kazda zjakaz kotwiek wafliwoscia zlagzona niemozze obraca:
 nozogo

nikogo, iezeli naywyższa zwiniknosc / ktorey człosci y staranie Dobrapu:
blicznego powierzone / chcie by objasniona, Skoro urze zasiggnęliśmy
wiadomości że Jm Jm Pan Jerzy Fleming Wojeroda Pomorski dwa tysiące
Broni we Sdanskim zakupiwszy dla przesłania Oney do Litwy z tegoż
Marsza wywiozł, tak zaraz uwiadomiamy publicum, azaby na Krolu
y Intencye tegoż Jm Pana Wojerody Pomorskiego pilne dając Oko, za
naymniejszą ea tenus poważa, suspicju, Cnotliwi y sprzymierzonymi na:
widom przychylni Obywatele nas o tym uwiadomiali; Osobliwie gdy
zakupienie y wywioz wspomnioney Broni tym wykosze czyni podeznie:
nie, ze jest za Konsensem Dydynta Moskiewskiego we Sdanskim
miejzkazęcego uctynione. A jako przez poprzedzone postanowienia
naffe prywatnym ktorey kowiek bądź rangi Obywatelom absq
scitu et consensu sprzymierzoney Rzeptłey zaucy wżystkie
y rekrut jest zabroniony, tak azaby Jm Pan Wojeroda Pomorski
żadnego ludu rekrutu y jeh uzbrajania czyni niemazytis sub
pana perductionis zakazujemy. Niniejszy Uniwersal azaby przed
nayprętszy y nayskuteczniejszy sposob wprzodzie był publikowany
Zalecamy Dnia 7. Sept 1770 Marszał Jan Vai M. K. S. W. K. D. J. gna:
cy Dochuzk K. P. S.

Kopia Listu Jm. M. do Jmci X. Biskupa Wileńskiego 1770.

Dochodzą wieści ostatnie z Wilna, gdy mnie mocno dzi:
wię y zarażają, są mi powodem niniejszy do umy Lanu odetuz.
Dziwię mnie niespodziane y cale niewyehane do tych czas
nowojicy następowania na Urząd Marszałka Trybunallie:
go, a od tego czynione, który tak mocno y skutecznie przed
tym J. cęgo sam swiadkiem bybatem; ganit drugich sa:
moutadne broki, grozby, y gwałty prywatnych Osob, któ:
re osobiste y ludne sequita swoje, na zepsucie y zniepżenie
Sądowych Jurysdykcyi obracali. Zaraza mnie y wskozi
przenika, ze takowych brokow ten wtosnie Authorem, ktore:
go na wzor dobrym y spokojnym Obywatelom wystawie
zawse spodziwatem sie, Jedyby mi kto przed tym J. uctynil
wiestzbe, ze przydzie ten czas gdzie Marszałek Trybunal:
skij Sumienny, bitny, nastepny, przymuszonym będzie, O re:
huncle uolae do Krole przeciw Allakom umy Lanu, byłym ta:
lowego.

talowego uroku nazwał klamcą. Gdyby mi tenże Lord te
 iż się dowiedział, że w takie zapędy pusiwizną dla tego iż nie
 ze się o pieniężny interes potłwisz z Prostrą rodziną, y z
 dwudziesto letnim Przyjacielem, którego Swagrem swoim uidiue
 od Lat dziesięciu zapowudziates, byłbym takiego Prostrę, ia:
 ko betużydnego y rzędy niepodobne opowiadającego odegnad
 Bsteterę, Lech iżeli już tak katala odmiennosci ludzkich skłom
 ności, iżeli w optakanyim stanie naszym, w iednym iżelie
 części kraju, iżt przeciie postac jako kolwiek rządu, czyz tręba
 y tę do reszty zgubie y zamieszai, czyz do tej zguby, do tego
 zamieszania wtroczi ma Litwa Biskupa rka, Jdy zas przy-
 chodzi nato ze gđurna y sprawiedliwosci Stolica wsparcia y
 ratunku ruda, y potrzebuie u Protra sam Włan powudziety
 wotno Protrui tego wsparcia niedai, czy godzi sie Protrui
 bardziuy lenie Proby Jh. Marszałkiego niz utrzymywanie
 Sądowej powazy. Czy bydz nakonieci powinno ze mnie tylku
 uiszkami zmartwionego niewinnie zamiast ulzy y pomocy,
 iższte troskow y dolegliwej pracy marz Włan przydawai
 Do pipry wchajacy Włana, ale zatosny y znaiacy Swoiu
 powinnozi.

Respons na List Jh. Mę: J. W. Marszałkiego o Bi-
 skupa Wileńskiego w 22. Wre 1770.

Ten sam iestem Najiasniejszy Panie, ktoręs mnie po-
 czytał zaufze y udział: iako łaskawie w Liscie swoim wy-
 rasob: dobrym obywatelem, niedziwiue się ze W. K. Mę Pan
 moy Miłosciwy niepodobną do mnie powudziotes' opinia, bo
 na otrzymanie z iedney strony tylku udania. Nam Bogu
 za swiadka y tych co mnie utnaiu ze podłosei' interesu ni-
 gdy mnie nierradzita, nie orzed, pieniężny y prywatny
 dbam, y dochodze ale z obowiazkow swieckich y Duchownych
 urzedu, a z tego w itegulności powudu, ze na moiej sprawie
 takie praktyki, niestychane bet prawia y gwałtownosci w
 Trybunatach Marszałkowie popetnicai, przel. uściwisi
 y Sumnienie ppp.

y Sumnienie popieru muze, Nikt za Lanowania W. K. M.
z poddanych, tylo nay do kłelivszych: iako ja y dom mojej
niedowiosł uciemziłości, gdy opowit rotnego gatunku upor
sledzenia, y to mnie potyka, od ktorego prawa natury y
Cyclyte zdawaly się zastawia y ubespiecać, kiedy bez przy-
cty ny zadney odebrano mi z opieki Siostre, tym gwałto-
wnym trybem im na pozor tytku Prawnym. Jednak
wszystkie te zale moie uhyliwszy na stonie nie wspom-
nam iakie krzywdy publiczne, y izeli na tej sprawie u-
padne ostatnia niesprawiedliwoscia, to nie na moiej, ale
na sprawie Wszystkich W. K. M. Miestkancow, wier-
nych spokojnych W. K. M. Loddanych. Wyznacie w swim
czasie przed W. K. M. dystrynguowani w Lwowiny i ludzie
iakie Tatwosci dla wy wyposazenia cyrytem, y ze po-
ctery raty ofiarowatem odrzuona Medycina. Nakoniec
na perswata piciu przyiaiod powatnych, teraz tu o-
demnie przynnych, do takich sklonitem sie powolnosci
bez chlubny własny wyzacie niemocy, lubo z powinna
kardemu pogotwio W. K. M. szkerosia, upewniam, zem ni-
gdy niemial W. K. M. Kwisiołskiego Kastelana Nowogrodzkiego
za rowna partyę Siostre moiej, y az w tym momencie, kie-
dy W. K. M. do brotliwie udaiac się za nim mowilesi mi, ze na
pienozie w Cyclyznie bednie wyzniesiony stopnie, przyrzecy
rat dowiedziatem się, ze narodomowy przyiaiod miał te za-
mysly. I iak Marszałek, y iak Biskup y Senator odważam
się wize prosie W. K. M. zeby y dla mnie byla w Kraju spra-
widliwosci, a kiedy i kolwiek okropney delacyi zwyctay w na-
miesniczey wladzy W. K. M. ktorych składa powspiecznisi
opranych od nastnych Plachty Sedziow: byt przy prowadzo-
ny przykladnym szkerow ukaraniem.

P. S. Do napisanym tym listie przychodzi y to mi
doniesi W. K. M. Lanu Naszemu Miłosciwemu, iakie jest stu-
cie powspieczne o niewinnoiii powołanych przez N. K. Sylwe-
strowicza Deputatow, kiedy po usta pienia Sudmiu poddaiacych
się sądowni, izsze w kote znay dowata się pluralitas. Niestu-
snozi krokow N. K. Marszałka przeciwno nim utworzonych polna-
iaca.

Nad Rada, nalegająca o niedwulczne bezkrolewia ogłoszenie 1770. Roku.

Rada, nalegająca o niedwulczne bezkrolewia ogłoszenie ztego wyptywa
 trodta, ktorogo wszytkie nieszczelivosci, dzie sie tozage na utrudzony
 matactay wyptyrety, y zlaty sie Narce, jak iest, Stawie; Interessom
 konfederacyi na rzucenie siebie, y Oyczyzny Jarzma; Innamy Ros-
 yjskiej przednie wietych szkodliwa, jak dla Oyczyzny niebezpie-
 cina, tak oncz ostatnim tryszczeniem, y zburzeniem wyurocie spo-
 sobna, nastepuiacych przyczyn, umyxl nie zpieweney, y namielno-
 ju: o rzeczach sadzacy, Tawo poznac moze. Mielczliwym nakil-
 ku. iuz bezkrolewiah, nauczeni Polacy iuz byto dobrze znai powinni
 ze zaszczyt, y Prerogatywa Wielnego Sobie Krolow dawania, iest chi-
 mera, Elekcyja Krolow Ceremonia, a w Samey rzeczy dzieło sa-
 niadow Przembnych Wlady tak Sobie przywlaszczyli moe, y Prawo:
 dawania Krolow Polscze, ze Polacy iadnym sposobem, inney kro-
 la miec nie moga, tylko ktorogo im przyiac kaze igda wielki, al-
 bo przemoznosc, y sila jednege potentatow. Popzedzaiace przy-
 kladcy sa prawidlem nastepuiacych, y bylo by nie nie znaiacia, sie na
 biegu Interessesow Europy politycznych nie roztropnoscia utrzymuwal,
 ze kiedyz Krolwie Polacy z Interessesow Swoego upodobania, y wybra-
 nia, nie zinteresowania sie Szychow. miec beda Krola; Takie
 zas darie nowego Krola Polscze istotnie od obcych zawisto Po-
 tency, tak przez rownia konsekwencya, y rownych Polityki zawi-
 sto Potency, Interessesow, y utozenia przyczyn zachowanie, lub re-
 gowanie iuz postanowitbnego zawisto. Takie tedy doswiadczenie
 uczy, ze nie iest w mocy Polakow bez uczestnictwa innych Poten-
 cyi waluiacy Iron osadzi; tak zdrowy rozum dysztule, ze row-
 nie nie iest w Mocy Ich bez tychie Potencyi Iron waluiacyrn
 deklarowac; Bytalibyto roztropnosc takowu krok ucyrn bez
 doskonatego Jabinetow porozumienia? czyibyto zick Interessa-
 mi, zick utozeniem, zick upodobaniem, zick sprzyiania takowu
 robocie sposobnoscia, zagato sie? Nicik bowiem Sobie Polacy
 na Wielki zepoy uylisa, ze iadna Potencya, siedynie dla dogo-
 czenia Ich gdyby naysprawiedliwsemu zadanu, gdyby naggroztke
 namiegnosci; najmnieyszego nie ucyrn kroku sprzyiania
 ich Zamyxlom ogłoszenia bezkrolewia, jezeli w tym Swoego, y Swoy
 Potencyi nie upatruie Interessu. Takie tedy konfederacya nie brdze
 gwarantownie przekonana o Interessach ludzich ziemskich Dwierow

Zepie

te się na nowego na Tron Polski Kandydata zgodzić, że ułożą
Skuteczne sposoby przyprowadzenia tej czasow epoki do skutku
tego ułożenia, żadnym sposobem Interregnum ogłaszać nie może,
y nie powinna, inaczej podałaby się wiaune niebezpieczeństwo
ustępu, hańby, niestawy wieczney, y wżgardy przed całym Świa-
tem. Wielkie Dzieła nigdy się płożo, y bez fundamtu nie za-
czynają, nie łatwiejszego iako ogłosić bez królowie, bo tyłko
od Czwartki papieru, y wiązki słow zawiesz, lecz utrzymać, y
do końca doprowadzić skutecznie niecz, to sek, to istota czynności.
Masz Konfederacya upewnienie nie przez prywatne, y narodowe
Osoby dla swego prywatnego interesu, wiadomością Intencyi Ja-
binetow na zawrocie głow, y uwiedzenie pretlowiernym, współ-
Braci chlubiące się, lecz autentyczne przez Ellinistrów deklaracje
wrocyste, y żadney wątpliwosci nie podpadające w dwojakim na
Omamienie tłumaczeniu, że się zamysłem dana będzie w tej
miene pomoc? Pnie Bog! Swiecie doświadczenie Szalbierskich Mo-
skuy przez Osoby Narodowe, więcej daleko, y wszem cale przeciw-
ne ułożeniom Moskuy, perspektywę Polakom wyptawiające obietnic
powinny by nauczyć, Ostrożności od pochlebnych Projektow, które in-
teressowana intyga może na pamięci, y bez fundamentu wypta-
wia, y papiera; L Siedzy tych iest ofiarenie bez królowia, które
iako iest nie zmierney wagi Dziełem, tak dla dogodzenia tyłko gora-
cey niektórych Osob żądly żaczynane wotrośnie bydz nie może; gdy
tym czasem Potency do poparcia tego Dzieła najsporniejsze, albo
najbardziej interesowane miliza dotąd, a przynajmniej ukrywają
się ięszce. To pewna że Turcy krwawa wojnę toż z Moskwą
zprawiedow zempiżenia się Swępsu tyranii Moskiewskuy nad Pol-
ską wyprądożney. Czystalimy deklaracje Turckie, przycyry wojny
ogłaszające, osuwadające przyjacielską pomoc, do wybijania re z
Jarma Moskiewskiego; lecz nie czystalimy wyraźnie aby Pol-
skom do obierania nowego króla pomoc onwadziły; Ale dajmy
to że Turcy y chętnie, y łatwo zezwalaia w tej miene na żądke Po-
lakow, lecz to dogodzenie żawisto ięszce albo od zupełnego poraze-
nia wojną Moskwą, albo przynajmniej znacznego oney osłabienia,
teby między innymi Kandydatami Polkoji, gteż uznania nowej kro-
la przyjąć musiata, albo danego przez siebie, dla Stawy, y Honoru
Swego przy Traktatach utrzymać nie mogła, kiedy więc od Subiektu
Wojny Turckiey inne Potency Polityczne swoje zamysłaia wiero-
wai Projekta, aiażże Konfederacya od Dyphreji Cudzoziemskuy
Zupednie

zupełnie dependująca ma się z taki wielkim Projektem Skwapliwa,
 y nierozważna na dalsze Konsekwencye przeczności wyrywac;
 Heroiczna Konfederacyi na Obrone wiary, y wolności resolution,
 mądre, y przeczne utrzymywanie się, Chęćwa ię Stawa, y Honoru
 przed (notliwemi Narodami; wyzwanię się z ptochym, y wczesnym
 Interregnum ogłoszeniem, Okryto byia wstydem, hanba, podłości,
 y wigarda przed wysytkiem rozumnymi; Niedony natym poda-
 laby ię rzuce refite nie mistrzoney Ocyziny na oitannie zburzenia
 niebezpieczeństwa: Cypri okrutne quatty Moskwa, rozpusiera-
 się po kraj, seiga, przesładac, mordac, więzi, zabija, nalega
 w Warszawie o podniesienie nowej konfederacyi przeciwko Bun-
 townickim Konfederatom, przeciwko Turkom aggresorom. Pyte
 wszystkie intrycy cypri Moskwa, niech tylko konfederacya Polska
 Prawowierna ogłosi bezkrocie; noiba Moskwa mieć będzie
 pobudkę popierania iędaney od siebie tak usilnie, y ustawicznie
 konfederacyi, ktori wie jeżeli by nie było krolowi pobudka, chęć ię
 projektu Moskiewskiego, robic przy asyptencyi Mosku, Turku,
 iędnych przychylności Sobie, drugich przy muszembrohi Moskiew-
 skicy gromadzić, uzbraiac, y przeciwko uspotbrai jawnie po-
 stuleristwo Tronowi uypowiadających prowadzić, przesładowac, na-
 Osobach, maig Chach, co za Stan Optakany! co za ucisli! nęta,
 y rozpacz oitania? kady to przenika, kto czuje, y poznawac, co-
 iest Domowa, y obywatelska wyzna, y morderstwa! ktori wie? czy
 Moskwa geraco nie pragnie tego, aby konfederacya ten krok uęzy-
 nita; zely podzielic na Dwie części Narod, y ktorych sama nie mo-
 że, wzajemna obywatela przeciwko Obywatelowi zaiadtoniu wytepi-
 ta, kto umie neczy y sposoby cynienia kombinowaci, stupnie się
 Obawiac poumien, aby ten Projekt taki wczesny ogłoszenia Interre-
 gnum nie był najsubtelnic, na Ocyziny zbraida, y pochodit z Du-
 chow Moskiewskicy polity, y zapied arnych, ktori by nie moęz slu-
 tecznicy nigdy, ustuzyc poprzyjęzonym na zgube Polskicy Zama-
 chom, jako wprowadzić Narod w postepok, ktori by Sam zuma-
 miara, nie utrzymal, a odstapiony od Potency, ktore takow opu-
 szczaja, Skryte Swie, utozienia, y obietnice, nawet gdy czas, y oboli-
 czności dyspononiu Onych sprzyjacia, zapewne by wstydem, hanba,
 zgnembieniem opadnim Swoy ptochoci przyptacit; Niech konfe-
 deracya otym myśli, niech pracuje, iak poradzana wolności, y przy-
 wobierne Rellię przywrócic ocalic, y ubezpieczy na przytwić,
 Niech u Przyjaznych Potency wyrabia pomoc do dania stateczney

Ocyzynie

Cyryznie Konstytucyj, nadu Systematycznego, przyprocedzeniu Prze-
cypie spolitej do pomnożenia się, do konstytucyj u Sądow, do
Sporobu Skutecznego nadu, do przyuczenia Obywatelów do cnoty,
do pracowitości, do użytecznej czynności, to będzie Dniem niesmier-
telności, które najdalejza potomność stać będzie, to fundamēt praw-
dziwej szczęśliwości, tego uchybić, to zaniedbać; godna rozwagi też
tak strasznych ucisków, tak wielu aiarów, tyle krwi, uylanie
krony; przy dobrym y karnacym nadzie pod każdym królem
Polska będzie szczęśliwa; przy dawonym nie nadzie, a nadziej, y bez
prawiać, y nieroztropności, słabości, podległości obcy, choćbyśmy
Aniołów królów mieli, także podłym, wzbawionym, y nieuczynnym
narodem będziemy; Jeżeli do kłótni niey ułtadać będziemy, y
na fundamēcie prawdziwej szczęśliwości: najakim wszystkim kłó-
tnie Narody stoia, y utrzymia się. Bog który jest dawca kę-
ron statwosia, nakieruje Nam do chęci naszych Okoliczności; da
Nam innego króla, godny zły, nie użyteczny, słudliwy, y niepraw-
nie powoływany, jeżeli raz zapomniawszy losmy Bogu, Cyryznie
Sobie Samym, y następującej po nas potomności wetyrności
naszych winni; słudząca umysł, y rozsądek namiętności, nadzie-
nie będziemy, Bog który królów wadza, y traca na ułtanie
naszych nieroztropności, że nas najwiękšie precumosi do prawdi-
wego dobrego, y cnotliwego Obywatelstwa, kłótni, y celu nieproua-
dza, nie tylko złych królów od nas nieoddali; ale iest też gor-
stych dopuści; Zgoda zdrowa polityka, perspektywa okropnych
konsekwencji, porządna wielkich Dni czynności, nakoniec
sprawiedliwa meżow na utrzymanie wiary y wolności sprzymie-
rzonych uwaga, nadająca Światem, y lasami Królestwa Opa-
hinbisi radia, utrzymanie się od pretendowanego od niektórych
interregnum ogłoszenia; jeżeli z strony Konfederacy z tyłu
przyczyn ogłoszenie bezkrólestwa byłoby niewczesne; niemniej
z strony Potency, które pragną onecz mogą, iedno z tych dwóch
byłoby koniecznie musiało. Przytly po ogłoszeniu bezkróle-
wia kandydat do korony, albo zasiagnot pomocy Rosyjskiej,
która dotąd najbardziej w Elehcy królów wpływała, albo nie
zasiagnot, y owszem przeciwko zdaniu y chęciom Moskwy swe
popierał Zamysł; jeżeli z pomocą Moskwy, moze się to
komu wglowie pomieścić, aby kto pewnym będąc pomocy Mo-
skwy do Tronu Polskiego miał się starać, o ogłoszenie In-
terregni w konfederacy, która Moskwa nie tylko za Zbiór
Narodu

Naradu nie ma, ale goworem Statecznie iako Punktowihow trakta-
 ce, Jezeli Moskwy interessem bedzie odnowic Tron Polski, y clai
 komu do niego pomoc, Zapewnie nie dla Konfederacyi z Barstkich
 Związkow wyptywaiacey to uczyni; Inak zaś nie omylny
 zetecy kroku do ogloszenia Bezkrólewia nie ma intencyi
 uczynic, Kiedy znaiac nie tuz ciezone w Polakach tej epoki
 pragnienie, przeciwna woluta ostatnich gwałtow zaufana
 Swoy mocy użyć, do dotuzania Swoego w Polsce, y na wojne
 się exponowac, nizeli pozwoleniem na bezkrólewie dogadzic
 żady Naradu, Swoe w Polsce panowanie bez oręza, gwałtow,
 y wojny, iak chciata utwierdzic. Jezeli bez zasiagnienia po-
 mocy Moskwy, titozby się podal Mandydatem, y titozby go z
 Mocartow popieral, y utrzymywal, to by się żadna miara
 Stai nie mogło, bez mocnego, y netelnego Moskwy upokirze-
 nia, y pokonania zaczetu wojny, Cuz podobna aby się Dwory
 Cudziemi Stai, ktore dotad nie mieszczaia się do wojny putnow-
 nej, miaty się natak walna odmiany w Polsce Tronu impreze
 odważyć, niebedac iestze pewne losow zaczetu wojny, kto z-
 niej tuz ciezonym, akto tuz cieszco odejdzie, Jezeli tuz cieszcy
 Moskwa, czyż depusci rozponadzac Kerona, Polstha, y jezeli
 pretho kawrze pokoi, iostanie iestze mocny, y chwata tuz-
 cietu, nateziona równie przywtaszczona Sobie za prawowładnia
 Tronem Polskim, influencya gorliwie iak dotad utrzymowac
 bedzie. Chocby tedy byly utobzenia Gabinetow dac Krola
 Polszcie mimo wolli, y intencyi Moskwy tedy przez roz-
 kupnowie zapewne tej roboty nie zaczną, puki wiedziec nie
 beda Skutkow wojny, ni ktora strone tuz cieszcie się skto-
 nia losy, tudzież puki nie doswiadczą, iakie będą dalsze
 wojny rezolucje, mozna rzeczy za prezornosi, y roztrypnosc
 Gabinetow, tel Sobie tak postapia, Iaczym mozna wie-
 dziec ie żadna miara, w tym czasie ogloszenia Interre-
 gni popierac nie moge

Ogłoszenie Bezkrólewia Prastowskiego 1770°
 Oly Stany Rady Duchowne, y Suedzkie, Marszałkowe, y Kon-
 sylviane y cały Stan Rycerski Koronny, y Wstawa Litt Gene-
 ralney Konfederacyi Należy
 Strata rzeczy iey własny oznacza szacunek, przemienionu szcz-
 sliwosi Swoey stodyczy pozno kosztowac pozwala, uplyniornia
 Ostatni

W ostatnim Augusta III panowaniem pomysłność, chciwość, okropnych czasów przykrość, y dotkliwość najcięższym sposobem poznawali, widzieć y czuć daie.

Pokoi kilkadziesiąt lat nie przerywany w najcięższym sąsiedzkich wojen zapale, granice całe, wolność we wszystkich swoich swobodach niezagrożona, Prawa zachowane, y pełnione, Religia S. katolicka Rzymska panująca przykładać czczona, tym okrutniejsza, wzajemne przysięgi, czyli Pacta Conventa wiernie dotrzymywane, miłość króla ku ludowi, równo ludu wiara ku królowi poświęcona, po całym kraju bezpieczeństwo, handel, dostatek, obfitość te były skutki Panowania Augusta III.

Szczęśliwie bronii, nieś obywatelów, napelniony kraj cały obcy i naszych karmionym mieczem, y płatym wojskiem, od wszystkich sąsiedzkich granic zatarci; Najsolenniejszych Traktatów itamianie, wolności u nog tyranij, Niedymowa władztwa Konarce; Prawa kardynalne dawne i nowe, nowe na ubezpieczenie gwałtem osiągnięte dostojenstwa, y wiażnieniu wolnej Rzeczypley wpuśćłość potencji Moskiewskiej spisanie, Religiję S. kato-
liczkę Rzymską panującą wzgardzona, Pacta przez siebie, y pod bronią ułożone, przecież wzgardzone, Senatorem i y Poset, i kizeset, y zmieysia Suwiecy Suwie-
tokradzka ręką uydara; Lud cały wrozpalczy, Pro-
winoy Rzeczypley i ciego świadkiem kurlanowia, y
Ukraina i Moskowie poddane, Po całym kraju w-
szere i wzdłuż zaięty pożar, stowem ptacz niedza,
ubostwo, spustoszenie, zabuistwa, gwałt, niewola, kaj-
dany, tanuuchy, spisy, noże, pale, kuki, y roznoy o-
krucienstwa instrumenta, są to własciwe, y istotne
Znamiona Stanisława Poniatowskiego, Tyranna, In-
truzi, y użurpatora Tronu Polskiego.

Daie Bog w gniewie swoim królów na upokorze-
nie pod moie Najwyższego ręki, znouitelyśmy cierpli-
wie ten bicz kary, gdybyśmy wedlug pozwoloney przez ten
Opaczności nam wolności, sami sobie ięgo uzybrali, lecz na-
rzucony przez broni nieprzyjacielską Bogu, y ludzkom, y nie
wdzięczny wszystkim przyzwitości, y uspołeczności itargaszy

Januśki

zwiazki, Religia Swieta Katolicka Rzymsku, zdradziwszy, Swia-
toice Kanibe, y w nich mieszkalne tajemnice, domy Cnoty, y bez
piezrenstwa zgwalcowscy, y Zmiewajusczy, depelnit gniewal, y ka-
ry, przebral miare, y Nam ieden powizechnego zlonczenia =
stat sie celem

Widziata Europa w Darrarajych sie Panstwo odmianach, u-
zurpatorow szczelnych, ale ci bezprawnie najuyzszu wladze
osiagnowscy, stodyta Panowania Swiego bezpiezrenstwo swo-
ie w Kradzie lednali; Za uszakie szeregulne nadzieje nasze
opoznita determinacye, Wazyliemy sie miedzy offera czesni
swobod, y prerogatyw naszych, amiedzy czesnia ostrzedzenia krowi
nieuinnnych, mliemulismy ze przyzite siodzrego obejui sie krowi
ku Zakra, y unie pamig dadas, Smutne poprziedzonego przy-
musu slady, ale kiedy qualt raczot dzieło, czeo Swiadkiem pod
flintami Moskiewskiemu, y naduornych ludzi konwokacya
Elchicy, y koronacya kintatcita y zdrada, y zmowa zniepry-
iucielem, czeo Swiadkiem konfederacye Radomsku sitera,
umocnita tyrannija, Swiadkiem podlety bunt Ukhainy, y
wsrednie z Poddanstwem naszym tentowany postepiek, Swiad-
kiem prywatne Delegatom do roznych Dworow instrukcyje,
Swiadkiem Senatu Consilia, naygorliwstych obywatelow, y
Cytelny praudziwych Obrońcow Buntownikami zowisce, Swiaz-
kkiem do Ciebie, y Kommissyi do Ciebie nadzoney ordynanse,
wydane Woysku Przecypte, y Naduorne Putki na zhwopenie
wroznych miejscach konfederatow, Swiadkiem niedzny nie-
wolnik, ranny, zbity, y uputnagi, kajdancami nagity, w Zam-
ku Warszawskim dla napakienita Okrutnych obu stawio-
ny. Kiedy Traktat Kartouicki zlamany, przeciwko swiste
ztraczonemu Przecypte, przymierzenicowi, kiedy przeciw for-
cie Ottomaniskiej Woyskom Moskiewskim wspolne, oboj-
ga Panstwo nieprzyiacielskim Inacze, tajemne, y otwarte
positki dawane, kiedy upamitania sie slonich krwi pze-
lania, kraju spustoplenia, zadne, by naydalizey miel nie
mozne nadziei, Przeto mosie kullitij, dysymulowac daley
y wzietych nie depelniać determinacyj, byloby to powizechne
zwidzil oczekiwania, pozwolic wytepkowi ciastye si dlaty, do-
pusci tyrannij, trozy sie bezkardie, zdradzaci narod, zdrad-
zaci poprzyzizone przez nad cele, y obowiazki

Ktoz albouiem itego wystpkicyp nie widzi ozywiscie ze krol.
chouicily naysolentniey, nauoblicy nayuroczysciey, y naypraw-
niey Obrany poprzyzizonych, a Inakury Swioley w wolnym

Landstwie

Janstwie Kondygnalnych Sakas niedobry mawsty, kardynalne Pra:
wa zlamawsty, Narod w Ludzobudownictwo poddawsty, ogniem,
mieczem, y rozniemi tyranij zKakami, kraj caly spustofywszy, od
nieprzyjacela nie tyllko zastoniesty, ale go ieszcze na karku wolnego
ludu sprowadziesty najeptionalniesza, tak zKrawa pisanezo
ialw y zSwiatta natury, fboile lud Krolowi winien wicnosci,
y postuszenstwa, tyke Krol ludowi bezpieczenstwa, y Obrony. Kon:
dygija zlamawsty, czyli postepkami takimi nie rozwiadzaly
obowiazkow postuszenstwa, nie druszyly powszechnego narodu
na siebie powstania, nie obracily na glowe swiata zemsty, y czuja:
Coz dopiero iak daleko wiecej Intruzi, Uurpator, y Tyrani, i mi:
mo inne liczne, kardynalne Narodu konstytucye 1668. et 1736.
Ktoremi nie tyllko wprowadzenie woysk obcych, ale nawet przy
Postow Cudzoziemskich wszystkie intrugi w Elekcyjach Krolow
Polskich sa zabronione. Niewidzieliestmy na dniu zaryznaw:
cego Konwokacyi przy Satacach naysieciwszych Oyczyzny oby
watelow, koczachich, y roznego woysku roztawionych pikiet, po
wszystkich Ulicach az do zamku, y sam zamek zbrojnym
Lotniczem, y Nadwornemi Ulanami osadzony, wejścia
do szty wszystkich powszechney rady samym tyllko party:
zantom za nietyranemi dotad zKawami wolne, y otwar:
te Niewidzieliestmy Marszałku Starey laski, y protestu:
iacych się Postow tykie uniesi ledwie mozacych, Niewi:
dzieliestmy Manifestow zaraz wrzasie przez Dziwienca:
sta Senatorow, y czterdziestu Postow, poźniej zas daleko
licniejszich o kwatly zaniewionych. Jakim cztem Sta:
nistaw Poniatowski wymuszpne utrzymywai moze dy
ploma, gdy Konwokacya pod Bruniem Moskiewsku glos
nym caly Europie gwałtem swiata moc przestapita, for:
my nadaw wzruszyla, Prawa dawne pokapowata, Kom:
missye nadworenieniem rowney wagi postanowita,
gdy Elekcyja akht szeregulny sprawokwania naydelikat:
nieszey Wolnosci Polskiej pod konfederacya, czey o
sprawokwaniem ustawy tegoz Sejmu w punkcie o gorach Of:
kuskich odprawiona, gdy wyrychtowane pod bronia Mos:
kiewsku przy uszykowawey plechowie Armaty, zeszad
okolo obieracych Otaczaly, y czozity, gdy Prowincya Prus:
ka wprzud generat przedkonwokacyiny w grudziadze
Moskiewskim woyskiem pod kommeda, I^{to} Ponia:
towskiego generata odelawym maiaz zepsuty, y rozewa:
ny, potruicy o nieprelamane Obywatelstwo u Uurpatora
tyranij podczirana mimo wyrazne prawo nietyllko

Przyustojow

Przywilejow przywilejowienia iey do Korony Polskiej, iak nayuroczys-
 ciey obieranie Krolow waruiage, ale tez mimo Przywilej Zygmun-
 ta Pierwszego, y Zygmunta Augusta Krolow Ostatnich Dzie-
 dztow w dzwoni Elekeji na przytemnosci Ziemi Pruskiej
 y ich Kreskach zasadzajacy, y guntuiacy, niebedacy przez
 Prawne Uniwersaty zawolana, tej mniemanej Elekeji
 przytomna, niebyta, et libertate suffragiorum nie party-
 cytowata, y w osobliwym czasie Manifestem o uwolrze-
 nie Prawom Swym, niewaznosci tey Elekeji dwuodta,
 y wsparta, gdy Ziemia Halicka, y Woiewodstwo Podol-
 skie o niewaznosci Elekeji zkonfederowane, moza, iuchua-
 ta Ignobione, y wyniszczone, gdy Woiewodstwo krakowskie
 przez przeniesionu Koronacy z Fastecytow, y Przywilejow
 Swoich ztupione, gdy wszystkie poslednie zarady, pod pre-
 zydecyja tychie gwaltow Sprawowane.

Upada wiec siebie y Imocy Swoicy takowe diploma
 ktorego najistotniejszy jest wlasnosci, zeby bylo na wol-
 nym, lub przywilejow na dobrowolnym Sejmie przy-
 lutym, umedowadnym, y popartym; Niebyto wolnym bo
 pod bronia Moskiewska, pod przewazajaca Duchta am-
 bicij moza, pod armatami, y flintami pisane, niebyto
 popartym, bo zadnego od Sejmu Augusta III, niebyto
 wolnego, ale y prawdziwego nie mieliśmy Sejmu, na kiedzim
 az do ostatniego zjazdu Radomskiego panowat tenze
 gwalt, y wymusz; To Replina ukazy, to uzurpatora chy-
 trosi, y zdrada, to zaprzecana adhaerentow podlosi, to same
 Cnotliwych obywatelow przestawowanie, ucisk, y kayda-
 ny. Damsz Imie Sejmowania? aie szere wolnego ta-
 kim zaradzom, gdzie Loset obcy Prawa pisat, w gorzkiej
 niewoli zarzmo swobodne karcki uprzegat, Delegacya z
 przeniesiona, od nich wladza ustanawiat, Tym przy-
 dawat gdzie tytuly Receptoy odiete, gdzie Biskup
 Grecki Schizm atydli Moskiewski podclany zadnego Chora-
 ktenu w narodzie nie maigey wrzytkich naroderujch y ludu
 ziemskich Costow posiadat, gdzie Senatorowie jako sa-
 iuz rzekto: z kneset upoleczeni, nie Sejmy to wiec, nie Sej-
 my, ale bez składu bez formy, straszidta, y nayobrzydliwze
 w Wolnym narodzie Ministra, ktorym podobne wrzytkie
 zonych wyphnety akta, y diploma.

Atak reasumuiemy wszystkie Prowinaj, Woiewodztw
 tustw, Firm, y Powiatow Landa, reasumuiemy wrzytkie
 nupre

nasze Uniwersały poprzedzającym sposobem, y sposobem ostrzeżenia
wydane, Explikujemy intencje nasze, skargi, y żalenia przeciwko
Moskiewskich Żuward, gdy obciążają Moskwę, obciążają iako
instrumet, y ciekwiących, obciążają Stanisława Łoniatowskiego
jego Familiję, y adherentów, jako przestępcy przyczynę, iako rządy
slachniczym, y pomocą z nim żłazonych; Reassumujemy Instru-
ment Sub Actu Roku 1770 miesiąca Kwietnia Die 9te podobnego
Interregnum ogłoszenia przez H. W. Marszałka, Regimentarza Ge-
neralnych konfederacji pod Imieniem konfederacji Warszawskiej całego
Narodu najznajomszych, Przychylamy się do Manifestów, tak w
czasie konwojacji przez najmniejszą, y najwiekszą część Senatu y
Postów, iako H. W. Matkowskiego krajnego sędzię starej łaski
natenczas Marszałka, ita j. teżże nie zdawstęj wyszłego; poslednie-
mi kwattami, wymuszonymi receptami niły przysiębnych. Przychy-
lamy się do Manifestu H. W. Jędrzejowskiego Wojewody Wileńskiego
co przeciwko kwattom, ac consequenter contra Acta, et facta konfeder-
acji Radomskiej pod Data Roku 1770 Miesiąca Marca d. 3te
w Aktach Generalitatis żasłego, Przychylamy się do autentycznego
przez Nasz Stany pod Data tegoż Roku d. 4te Kwietnia grawa-
minow oswiadczenia, Przychylamy się do generalnego manifestu
w obrach całej Europy przyczyny, y pobudki nasze przeciwko
kwattom, przemocy Moskiewskiej usprawiedliwiającej, w Roku
1769. miesiąca Listopada Die 15te publikowanego, tych treści re-
assumując Bezstronnie od Smierci Augusta III trwając ogłoszamy
anietai ogłoszamy, iako racje ogłoszone ieszcze przez J. H. Jędrzej-
owskiego Prymasa korony Polskiej, y W. S. Litt wspieramy trwa-
jące od Smierci Augusta III Interregnum całego Narodu
Oznamujemy, consequenter żasze od tamtego czasu, pierwey,
in Ordine konwojacji, y Elekcji, później Sub Nomine Użurpato-
ra Żwiązku, żażdy, spiski, y Same etiam konfederacja, iako pod
Brawia Moskiewską state, cum omnibus onych Actis kaspujemy,
y ża niechże deklarujemy.

Tak więc gdy w sprawiedliwosci sprawy naszej żaufani chętnie
na obronę Ojczyzny niesiemy, y poświęcamy Życia, wzywamy wspa-
niecie, pomoc, y Posiłkow Najwiekszych Żwarrantów do str-
żę Praw, swobod, wolności, katolickiej niepodległości Przecypcie,
Polskiej przez Traktaty Oliwski, Karłowickiej, Wiedeńskiej, y inne
obowiązanych, którym iako nigdy żadney intryki nie daliśmy
pryczyny, tak przy całej ich przed całą Europą protestujemy się

Wzywamy was Przeważnie wspót obywateli, y Brawia żaspokey
ae nieuwoli wasze, wierzcie żapetnie tym Których pierzenstwa
ozdobliwszy charakterem naciele waszym postawilibście, żżżżżż
żżżżżż do tąd żnieprzewidżżżżżż pobudek bezczynności waszej,

Oczuwcie Drodziemi Prodkow waszych gorliwosci, meztwo, y Rezolucye, tacz-
 cie wspolne Orzeka, podniescie bron, y wkrui deklarowanego nieprzy-
 jaciela Moskwy, wkrui deklarowanego Tyrana Stanislawo Poniat-
 owskiego zmycie, hanbe, y obelge Narodu; Blagajcie Stawne
 pojiooty Sakryfikowanych, a drogę wam do cnoty stawiajacych mezo;
 To wam zelony w swoich tajemnicach kaze Bog, tego wrgardko-
 na czeka Religia, wolaję Prawa, y wolności, tego Ulika orat-
 niego upadku pro was spodziewal się Oyczyzna.

Fiazd Rad przyszlych skon tylko od Broni Nieprzyjaciel-
 skiej wolniejsi bedziemy, nakazemy; w Ukazanie zdradliwych
 Oyczyzny Synow, y nieprzyjaciela Adherentow wydzieny.

Stanislawo zaś Poniatowskiego Intruza, Uturpatora, y Tyra-
 na jezeli by jeszcze utrzymywai się partyz iakie, w narodzie zero-
 mowdai, lub wco mieszkie wazyty się, Natenczas wszystkim otwar-
 ta, lub tajemna, mowa tegoż, y Enim itagonych przesladow-
 wai, qua Capita Invidicabilia, bez zadnego na Tyje wzglę-
 du, znosić nie tylko dozwalamy, ale amtre boni publici
 obliquiemy, y Zalecamy. Wajskom zaś wszystkim ktorzyby
 go odstapileszy, z nami nieodwrotnie taczyci się amnestye,
 y myszke, Pzemptę, względy przynekamny Dattu w Obrotle
 pod Konieczną Roku 1770 Miesiaca Sierpnia 9te

Manifest Przeciwo Neutralistom.

My Stany, Rady, Duchowne y Swieckie SS

Rzeczpospolita Polska między najpierwsze Stany Swoiy ze-
 niezdy, liczyta zawsze niezmatana, wolno obranym Krolom
 wiarę, wielu dawniey Stawniepanuiacych Sakradectwem, nay
 słodsze im Sen historye Zlatchich Polskiego, w tym ze-
 atoli Czasie Narod nasz będąc taraz dobrych Monarchow,
 y Praw Krolow Swoich grozit Tyranom, nie zapomniat co
 wirien Prawom, y wolnościom Swoim, itąd owe Oyczyste
 przystawie, Electores Sumus Regum detrusores Tyrannorum
 Do ogłoszenia Bezkróleuia przeciwo Stanislawowi
 Poniatowskiemu jakie były pobudki, Akit Interregni w o-
 czach caley Europy, postepke nasz usprawiedliwiajacy,
 dostatecznie objaśnia, Okazatusi reprezentacy Sakredz-
 kim Potencyom, o Religia, y Prawa Swoie, gorliwey, y
 nierozzerwanej Przestypksty licit icone Inuycsensualiz-
 nieystych kondycija, do taczienia się wzywai, do Patryo-
 tycznego zaprawdai dietu, Nasza jest powinności, Spie-
 szyć na pomoc Oyczyzny, ić na usparcie pro publico

prawię

mauiącym, tacyżi moc, y sposoby, iest nietylko czystey gorliwosci Ena-
kiem, ale wraz saistym kazdego obywatela obowiązkiem; Roz-
dwoienia wtaki otwartym Kelliqj, Praw, wolnosci, y nie pod-
leglosci Naszey przestepstwie spoziewac się z żadney miary nie
możney

Lecz wtakim czasie, y Same Obietnosci iest liny minimalnu
pmezorne treckie Prawa wprzypadkach Preceptey Suwoey
nie determinowaney obywatela, ipso facto oyczystym uznaty
nieprzyjacielem; Ten iest ninieyszey Preceptey Stan, iz nie-
tylko odwoływac się, ale omnem extendendo rigorem petnie
bedziemy musiel; powszechnie wszystkich Konfederacyi hasło,
Qui non est nobiscum est contra Nos. Stad wszelkiey
Obietnosci oddat przeciwnie droge, jako wspot Prawa do
nieodwołcznych scriptotenus 17. 17. 17. 17. 17. 17. 17. 17. 17. 17.
y Prawi zapraszamy akceptow; Jako naywyższa narodowa
Zwierchosci to zalecamy, y przykazujemy, ze sam pospiech
nieodwołczney taczyniasię chotliwych obywatelow od podex-
szanych dystynquowac upewniarty.

Nalobnie wybilnac moie potrzeba zcaym narodem, albo wspot-
ny pogrzeb znalesi, albo ztaczonemi silami zemste nad zu-
chwatym nieprzyjacielem, rozucgnac, a pozar wojny z naszego
wygnawsty kraju, w jego Dzielicze przemiesi bedziemy obli-
gowani. Stad wypika potrzeba, aby kazdy z Praw, Szlacheckie-
go smienia, spowinnowi Generalney Konfederacyi, General-
ney Zwiazku znayduiac się obowiazanym, za pierwszym co
tad od nas ogloszeniem wstanie zbrojnego zolnierza sta-
wai byt gotow, y za wydanemi od Suwich Marszałkow Uni-
wersalnymi Zmiami tacyżi się zalecamy.

Nieroztaie albowiem wtaki kryptycznym niezuci byczyony
Stanie, tylko albo stawna Spaniatego kraju Swego obrona, albo
mezna trusi, y zycia ofiara. Niech pozna domow, y Zagra-
niczny nieprzyjaciel ze pustynie kurtacego mehdys Protest-
twa mozt posigi, te wygladzi, y wytrauc, nie mozt iednak
Polskiego Obywatela uczynic niewolnikiem; Ze czczacych
Wiarę Świętą katolicką Rzymską mozt wpien wycaic, nie
mozt iednak uczynic nas odszczepienicami Daltt
1770me A Die 22du Października

List Cybulany

List Cykularny do Senatorow 22 Obrz: 1770 An

Do łączenia wzajem, do Patriotycznego zaprasza dzieła nasza
 jest powinnością, spieszyc na pomoc, y iść na wsparcie pro publico
 pracującym, takcy mić y sposobcy, jest nie tylko chystoy gorliwosci
 znakiem, ale wraz sasyym Senatorskiego Urzędu obowiązkiem, Się
 smy przez stopien y przygotowalismy szeregulnie nam poprzedzenie
 wydanemi Uniwersalami, lecz kiedy ani upamiętania, ani honora
 przykładowania niema, kiedy z jednej strony na ostateczka Kraju
 ruiny, z drugiej na tak obfite krewi wyłanie suchym Tyrannia
 zapatrujesz Okiem, kiedy sprzymierzone Turckie potencey usurpu-
 tora Tronu Polskiego swoim ogłusiuszy nieprzyjaciela, do
 podobnego kroku nie tylko nam przykład dala, ale y nathnela, z przy-
 czyn w oczach całej Europy nas usprawiedliwiających od Smierci
 Augusta III. trbajace ogłusilismy Bezkrólewie. Powinnośćia więc
 jest od tąd każdego Obywatela, bierzynna, stwizuszy obojętnosi, tak-
 cyi sity naprzeciw nieprzyjacielow, a przez litne akcesja nie
 pterwaney Bzeptey reprezentowai okazosci. Nadta, w gorliw-
 sci powornymy k.d. zaufani iesteśmy, izbyśmy wątpie mogli
 ze zostawiać się, lub spozniać nie racysz, ale scripto tenus nā:
 odwołocznie akcesy przystai. Zwiardzaiu w nas przeto uprosi
 Sentymonta powszechnym Ocyetyny pożytkam y uszczęli-
 wieniu poświęconym w oczekiwaniu zadanych Indispensabi-
 liter skutkow iestem &c: &c:&c:

List J. W. Jmsi Kiedza Krasin'skiego Biskupa Kamienieckiego do Generalnoscii 1770 An.

Izeli ocywiste oszukanie w Radomiu niemoze utynie nas
 ostrozniej szemi, izeli zdrada przez Krymasa y Podkarbiego
 niepotrafila zrobic nas uszropniej szemi, izeli nawstatek wła-
 sne doświadczenie, swiaste przyklady, beda y niewola niemoze
 nas przyprowadzić do rozumu y oświacenia, trzeba bydz koni-
 cznie wy perswadowanym, ze zguba nasza iest wyrokow Bo-
 skich przetractwem.

Chwytalismy się w Radomiu szalenstwa w obłudna deklaracja
 Sadowska przystrononego, ze nam miata Tron Polski od sz-
 raznieystego uwolnie Tyrana, przysiegal Lodoški w Radomiu,
 wespel w Warszawie Mnizech w Wielkiej Polsce, y Louier z
 Brzostoskim w Litwie, ze tajemnica Detronizacji w Moskiewskim
 Pabineie ulozona, im tylko samym objaawiona, y staraniem ich
 poleciona; Wkrotu idnak czas odkryt y pokazal palcem, ze ieden
 podial się tej zdrady dla Krymasostwa, drugi dla przywrocenia
 Karbu, trzeci przez Lemste, inni dla przywaty, zysku, y ambiciji.
 Powin niby smy

Łowinnibyśmy byli postrzedzi się, y rozezni obłudę, od zdrowey
rady zaraz po przystąpieniu Króla do konfederacyi Radomskiej
przecież ślepotą naszą trwała, aż do samego Sejmu, trwał zaufa-
nie w obietnicach Autorow konfederacyi, trwał kredyt y wiara,
trwała nawstatek lekomyślna do zguby naszej powabności; Pu-
chalismy przez usta błęchcie Autorow promulgowane omamienia:
że ponieważ Moskwa dla walnych przytekłyn przystąpić do dobro-
nizayci nie mogła, a mianowicie, że przywakuiającym Tronie dzie-
ła uszeregowania naszego dopetnieby skutecznie nie potrafiła, więc
odłożywszy tę materję, chce pierwey na Sejmie Delegacyjnym roz-
bić nam porządna Administracyę protestwa, powtore użycie po-
miarkowanie między Tronem, a Wolnością; nawstatek nową ia-
kós postać rządu zbawiennego rozumnymi prawami obwarował;
Listem też nas ciągnę Biskup Krakowski, przestregal Woienoda
Krakowski,wołano wiele innych poczciwych Obywatelow, że w przy-
stku deklaracyi Moskiewskie są sędziem na karku nasze y grobem
dla wolności; ale zaraz w drugie ucho szeptał nam autorowie
konfederacyi, że Biskup Krakowski, negada tylko dla baldachimu,
Hetman dla konsensow, a w innych nieodrywa się, tylko czysty
fanatyzm, y tak chytremi fałszami rozum nas zbalamulił, dety
zasłonił, y podciwa radę rozumnych ludzi ochydzili podcyf-
niem. Daczeliśmy dopiero przylagad ku końcowi delegacyi, kiedy
ta cała machina wielkimi nadziejami napelniona, skonczyła
się na przyłączeniu Opactwa Olińskiego do Prymasostwa, na po-
większeniu pensyi do trzech kwieści tysięcy Podskarbiemu, na fry-
markach intratnych Starostw y Krolestyczn za podle y mierne
kawalki; na poddunkach, na laryciach, y rozpuszczeniu publicznych
podatkow. Otworzyły się nam na ow czas dety, ale nato tylko, żeby-
śmy obaczyli bład nasz y nad nami zawieszony miecz, haydany
y niewola; Szukalismy owych przewodnikow, którzy nas w te od-
chłan zaprowadzili, ale idni się pochowali, drudzy z prostoty naszy
nasmiwajeli; Sztwielismy nato, kiedy Łódzki y Podskarbi pier-
usi zwodziciele dla większego z nas wrogania pytalisię, na Sępcy
Prowincialny, czy mamy sto tysięcy Woyska, żebyśmy się Łoten-
cy Moskiewskicy bprzyć mogli; Struchlelismy słysząc bluzniącego
Jurorskiego, że Najświętsza Panna zmasał tego niepotrafi, co Ca-
rowa Jmci: onas napisala; Obaczylismy Senatorow, Mężow za-
cnych o Wiarę y Wolności obstających, z powodu nas w niewola por-
wanych, poznalismy niewystarbiwa ich cnosć, poznalismy oraz
fałsz potwarzy niegodziwie na nich stworzony, ale to uszytko już
było nierychło. Już widzieliśmy po idney stronie usypana Mogiłę
z Spraw, swoboda y wolności naszej, po drugiey, tryumfiacych
Replina, Króla, z gminem zdraycow, y zaraz przy nich obfite
nadrady za zdradę. Widzieliśmy Ordery Moskiewskie, Ordery Pol-
skie, Szobole, Diamenty, pieniąsze, porcelany, aco więcej Kręsta,
y Urzędy Polskie, między zwodzicielow y zdraycow rozdawane, Widzia-

lismy razem

liśmy razem wzpał nasze, et pretium huius zaprowadzanych Senato-
rowi, pogrzebany wolności i wiary i profanowany.

Niewątpliwie że ta smutna pamiątka sprawi w umyśle swymu Panow
zadziwienie, dla takich przyczyn w okolicznościach terażniejszych,
obrony i ratunku, zamiast poniekąd rady; Wy stawicie w bitach
sich okropne zguby Ojczyzny naszej wyobrażenie, dla czego opisuje
Historią swiętej Epoki, gdzie chyłtrof Moskiewska, zdradzieckie po-
stępkę wyrodnych Obywatelów, gdzie następstwa lekomyślności na-
sta, i sposoby użyte dla omamienia rozumu naszego, są nam
przytomne, i dobrze znaiome.

Nizelisz wyexplikuje, niechaj misię godzi przy pomnieć swymu
Panom, że podczas konfederacyi Radomskiej, ani między zwodzi-
cielami, ani w liście świadziomych, i oszukanych nieznanym
i. Byłtem wprawdzie i prowadzony pod Radom przez Jęzica Bri-
skupa Krakowskiego, i wzywam śmieło świadectwa Jmści Pana Kne-
zdra Lbovskiego, że na dwie godziny do Radomia zjechałszy o zdra-
dzie Moskiewskiej, o zdradzie J. Łodowskiego i Łodskarbięgo protestro-
gatem, następstwa wszystkie nieznanym i przewidywałszy sam
siebie do Negocacyi z Turkami ofiarowałem.

Wybaćcie raczyte swymu Panowie, że teraz też same obowią-
zki poctiwey Senatora wziąć muszę na siebie, ponieważ widzę,
że zapomniano projekt znośzenia się z Potencjami o uwolnie-
nie nasze i oszukani kładziecie głowę, co toż samo jarzmo, wteż
same sidła, z których się wyplatał ustrzeżenie; słowem mówię, że
same tragedia, tych samych aktorów i zwodzieliów przenosić
z Teatrum Radomskiego do Preszowa. Szukajcie i tak chęć swi-
mym Panowie początku w całej osnowie omamienia waszego,
nie ożywiłszy nieznanym, tylko jedną Detronizacyą, która
was do zrobienia konfederacyi Radomskiej zachęca, czy nie
możecie poznać, że aż sami Szalbierze, toż samo sidła, ofiarują wam
pod pokrywką interreyni? Czyby niebył innych dowodów, do-
syby bydz powinno tego objaśnienia, o zdradzie chytrych tego
Interreynum, konnyliarzów, że J. Pomulinski nalegał Jmieniem
Francyi, że Łodskarbi znowo Listy Lonseta, radzą Jmieniem
Saxonji, że następstwa dusocki przykrył się o to z konfianty nopolu
a potem wszystko pokazał się fałszem i utajoną zdradą J. Łodz-
skarbięgo. Wszakże oprócz Listu J. de Choiseul pierwszego Ministra
Dworu Francuskiego w którym swymu Panom zdać swoje wa-
le dalekie do insuacyi J. Pomulinskiego otworzył, i szczerze i szczerze
odkrył się fałsz na konferencyi w Dreźnie w przytomności Najjaś-
Krolewiczowy Elektorowy Wdowy Jmści Pana Aleksandra Ministra
Francuskiego, Jmści P. Podkanderzyego Sarskiego na tę konferencyę
od Elektora Jmści delegowanego, Jmści P. Kosturowskiego Ministra
od Generałności do Dworu Dreźnieńskiego postanego Jmści P. Lon-
seta, i Jmści P. Sekretarza lewacyi Francuskiej, następstwa w przyto-
mności samego J. Łodskarbięgo, gdzie zad na Potencia do tly rady
przyznaić

przyznał się niechciała, y oszem tak Jmci Pan Minister Francuski,
ialo y P. Podskarbi Pasly ministerialiter P. Bostworofskiego obre-
gali y warowali sobie jmieniem Dworu Swich, azby Interreymum
proklamowane niebyło, bez wyraźnego ich pozwolenia. Powraciwszy
z Druha nilomieszkatem zaraz doniś Wwornu Panom, com wi-
dział, com słyszał, y czego się nauczył, ze P. Podskarbi spojony wy-
złem dawney przyjaźni y ogniewem dawnego rzemienia z książciem
Jmścia Prymasem, a Prymas z Moskwa, rozszarpali najpierwoy
mizdzy siebie pieniądze Saskie, a potym pod powaga Sazonij y in-
nych Potencyi przet P. Pomulinskiego, y niektórych Skarbowych
Ludzi chcieli tę zdradę do konfederacyi wtłoczyć, azby projekt Mo-
skiewski do rozdwoienia Narodu y do zrobienia Wojny domowey,
Wotkowiemu utatwili, y drogę uturowali. Niechey mi się tu jeszcze
godzi przypomnieć Wwornu Panom historie Bierzynskiego, któ-
rey sami Wwornu Panowie iestescie swiadkami. Widzieliście z jakim
uwitowaniem o fortyfikowanie Krakowa pisalem projekta, sprowadza-
łem Jndzinierow prosiłem, ziby Dywizja Bierzynskiego lotowała się
mizdzy Warszawa y Krakowem, dla zastonięcia tey operacyi, atym
czasem P. Podskarbi pod pozorem kłotni iakisij z książciem Putko-
uskim sciagnowazy Bierzynskiego z całym Woyskiem ku Biatcy
pod Szag, zamiałt myślenia o utrzymaniu Krakowa, projektował
utformować koto, proklamował Interreymum, a Krakow opuścił gdzieś
kwnowkował Senatorow? gdzie miyśce rady zatoczył y gdzie dalsze
według prawa o bezkrolenia dopełniać obowiazek? Nieche ja zatru-
dniał Wwornu Panow opisywaniem tych dziejow na ktoreście patra-
li, widzieliście z jakim wstydem opuściono Krakow, iak go niemi-
tosiermie obdarło, iak w nim kille Holyszow Sol zamarnotrawiło.
Naostatek iak się Bierzynski obrócił, y gdzie podział, ale otym
Wwornu Panowie uwidomieni iestescie nieiestescie, ze tenże Bierzynski
publicznie głosi, iż niewstymit, tykko co komu kazat P. Podskarbi,
pryjdzie czas obszerniejszego dowodzenia zdrady, gdy zdragow
szukać będziemy pokazywać mowoy na Senatus Consilium, gdzie
P. Podskarbi 4000 Moskwy do Polskiej zapraszat na pognybie-
nie konfederacyi Barskiej. Dwie estazy o których mi się słyszei
zdarły s; pierwsza zebył przymuszony, druga ze niewiździł, iż
ta iest konfederacya prawdziwa, za wolnością; Ja bardzo słabe do
usprawiedliwienia tak wielkiego występku; wszakże nikogo nady-
beriję niewiżta, z tey rady Senatu za zdanie przty konfederacyi Bar-
skiej, wszakże Minister przysięga, ze nie szkodliwego radzie niebydzie,
wszakże naostatek Prawo infamisem delatarowało teyo, któryby
esotyczne Woyska na Karcki wspot Drai swich, bądź złych, bądź
niepasturnych we Wniztności Dyctyżny suwicy zapraszat y spro-
wadzat. Pryjdzie y ten czas, gdzie y ja przed całą Dyctyżną gło-
wiazany explikowai się raz iako Senator z rady mowiy w kole k-
nuralności dawamey, drugiraz iako konfederat, ze uszytskich mowch
17, now

czynow y korespondenacyi. Nizeli jednak ta pora nastapi z nam sie z m =
 winiymk Panom usprawiedliwienie, y dla tego skladam w archi-
 um generalnoscii kopie Listu pisanego do H. Generala Lboin-
 skiego sub data 7 Gbr 1770. do Wladnia, tak, iakom zawsze zwyklym
 style korespondenacye, przychodzac y odchodzac, wszystkie Proie-
 kta, plany, y rady z podpisem moim oddawac do kancelaryi
 Wwmmk Panow, choc, aby tym sposobem uszysey ktorzych obo-
 wiazek, albo miosci Obyczyzny do ratunku zagrozu, nie pracz
 habali, y szeply, nie pracz tajemne intrygi, ale pracz projekta u-
 ka, wlasna, podpisane, rady swoje Generalnoscii subministrowa-
 li; Nieuwstydz sie za moie zdanie, y owszem w: kotwiek w posrodku
 Wwmmk Panow miatem honor mowic toz sama teraz do Przy-
 iaciol moich rozpisuj. Mowiatem od poczatku konfederacyi, toz
 samo y teraz powtarzam, ze nam duzech fatalnych przypadkow
 w dziele obrony naszej chronic sie potrzeba. Imi Wojny domowej.
 Ze Wojny Generalney, wojna domowa oslabi sily konfederacyi,
 rozdusi Obywatelow, Zniszczy Kraj, ozhydzi przed Lotonijami
 Narod, y nawstatek obrzydli nasze interessa w Gabinetach nam
 sprzyjajacych, Wojna Generalna, izelisi z przyzlyny naszej
 mizdy sę siadami zapali, nigdzie juz wedlug politycy Panstw
 iden monarcha u drugiego indemnizacyi expensy Wojenney zna-
 lesi niemoze, przeto Kraj Polsky musi byc podzielony. Dawatem
 wiele sposobow, uchronilniasie od tego nieszczęsicia, popieratem nie-
 odbitemi racjami, y tyle iawnemi dowodami, iz bym zaufce rozu-
 mial, ze takiego, któryby stukal zapalic mizdy Obywatelami
 wewnetrnia, Wojny, za najwiktzego nieprzyiaciela Obyczyzny na-
 szey osadzieby nalezalo. Prosiatem, zaklinatem na miosci wiary y
 Obyczyzny, aby sie Interregnum nie proklamowali, bez wyratnego
 Loteneyi nam sprzyjajacych rezwolenia, sadzas to bydz pierunza
 iskra wewnetrznego Ognia, ktorego bez posilkow zagranicznych y
 influencyi Gabinetow ugasić uzkoby nam byt. Nawstatek sa-
 dzitem odtwozy ten krok do skutkow Wojny Turckiey, do lepszego
 obiasnienia Dworow, przez manifest y publiczne oskarzenie Pa-
 na Stanislawo, o uturpajca Tronu, o zdrady, o kointelligencja
 z Moskwa, y zopopolne z nieprzyjacielim naszym, na Wolnosci,
 na prawa, na Wiary, y na cala Obyczyzne następowanie. Teraz
 zas gdy uwiadomiony iestem przez List Wwmmk Pa: Marszałku
 Jengo: Pitt: o wydanych juz Uniwersalach Interregnumi, oswiadc-
 zam powinne wyrokowich ustanowanie, dopelniajac to postu-
 sonstwo, ktore w przyzlydze moiey obicatem. Pozwolcie mi idnak
 ractyie Wwmmk Panow, iz bym prawde w szczerosci ducha
 mego powiedzial, ze izelisi te rozalucia wzeli bez zniesieniasiey

idworem

z Dworem Wersalskim, Wiedeńskim, y Drezdeńskim, tedy będziecie
pewni, żeście strzelili do własnej stodoły, narobiliście huk, aleście
miałe też wasz zapalili, skutkow zaś zamysłów waszych, spodziewaie
się żadnych niemożecie, Sytuacja interesów naszych, taka jest dzisiaj,
że co dwory przyjacielki o nas osądzą, to wszystko z pokorą my
przyjąć y wypełnić będziemy musieli. Nie maże Uniwersality, nie
nasza wola, y ządanie dyrygować będzie, y obracać kół Europey,
ale kutej stronie Potencie nam sprzyjające usiłowanie swoje zate-
żać muszą, gdzie prepotencja przeważa equilibrium. Bogu dzięki:
waliśmy, że providencja Jego catości y wolności nasze, osadzita
insystemacie equilibrium, inaczey przez niestad, przez podłość, przez
balamutwo, przez pychę, takomstwo y ambicję, jużbyśmy da-
wno w posrodku najmniejszych w Europie sąsiadów, bez wāt-
pania zgineli, a przeto, z tych samych reflexji sądzić możemy, że
możecie, żeście tyłku nawrót wystrzelili, uszczelnili y Kabinetow
pierwey nieporadzili. Dziwno mi jest bardzo, że jakieś kabaty, in-
trygi, plotki, potwarze ludzi złostliwych, tyle względow u Wojny Panu
znalazły, wszakże to ciż sami zwoździłe, którzy nas w Radomiu
zgubili, trzeba było mieć koniecznie uprosić, za Ładem idnym spo-
sobem dwa razy nikogo nieofraka, że naród tym balamutwom, nie-
tak łatwo ucha nadstawi, iak się spodziewają, że nam tatek uszy-
scy ich znamy, y uszyscy wiemy, że byli początkiem nastęgo nie-
szczęścia, którzyby tedy znalazł się tak z rotumu obrany, którzyby
szedł za takim przewodnikiem, który go już raz w przepaści
uprowadził. Widziałem ja dobrze że po różnych miejscach na
najpoctwiejszych ludzi, na najzaradziej o Wiary, y Wolności
Obywatelów różne rzucali potwarze. Widziałem y o tym że se-
kretnie przestrzegali Wojny Panow y upewniali, że Pan Stani-
ław obiecał mi Biskupstwu Krakowem; a także Marzatek Er-
ke Synowcowi memu Staroście Chanowskiemu, ale te wszystkie
bawki, niesprawity we mnie inzego skutku, tylko śmiech y podzi-
wienie, ieci zapamiętali ludzie, do ratunku naszego śmieć wyają-
gai nie zmarane zguba, nasza w Radomiu, że usta ich przekona-
nie ofatze, skalumnia, o baldachimny y konsensa wymysłone na
podziwionych Senatorow, iustate u nas stukaia wiary y kudyta na-
ostatek, że ciż sami chcą być nastęmi w obronie przewodnikami
którzy nas do zguby zaprowadzili. Należało więc poradzić Wojny
Panom tymi kabataimi, a iść za rada sumnieniu, enoty, miłości
Oczytliwy, y za zdaniem Potency nam sprzyjających. Namienilom
uścić w Liście Pr. Zboińskiego że sporob zapalenia domowey Waj-
ny iako był od początku ządaniem Moskiewskim, tak dotąd ich
wielnym staraniem bydzi nieprzeistai. Nie wątpię że Pr. Rostworoffy
musiał

musiał toż samo donieść Wommu Panom o tym mnie, w liście swym
im uwiadomia, że Minister Francuski dowiedziawszy się o Interre-
gnum, miał mu te słowa powiedzieć: Zrobilibyście Wommu Panowie to,
czego Moskwa przez trzy lata szukała. Cokolwiek bądź, i jakim kol-
wiek sposobem to się stało, co się trochę później stać by to powinno,
należy Wommu Panom pilnie radzić, teraz iak sobie daley postę-
pie maie, Obaczcie Wommu Panowie nay pierwszych w Manifestie
circa Majestatem tych samych, którzy to Interregnum przypięzali;
Obaczcie chwiliaczka w obywatelach cnota przed szafunkiem Tacki
y honorowi, obaczcie zagezultone zdrady y od własnego ciata wafnygo
do przeciwny Partyi dźwie, nastatek obaczcie w zepsowanych o-
byczajach zamieszanie, Manifesta, Remanifesta, y wtznego gatun-
ku Millionowe batamutwa, ale te by naymniey Wommu Panom
trwoży niepowinno, zycie Drozy y opatrzności Jego, zycie Potencie
nam sprzyjajace, które nas na drogę naprowadza, jeżeliśmy od ich
Projektow zbladzi, y jeżeli to prawda że Wolność y catość nasza
Curpe interesuje, zycie ad ultimum iszete poczciwość w Sercu zanych
Mężow po Woiewoostwach, Ziemiach, y Woysku, którzy was y Słony
Oczytany swoy nigdy nieodstapią; Niechay będzie teraznieysze oswiad-
czenie dawnych y poprzyjęzionych obowiązkow Morich ponowieniem,
ze iakom się raz z Bratem moim na ofiarę za Wolność Wiary y
Oczytane sady filował, tak nigdy z pod naywiększego cizaru nay-
suroupszym upadkiem grolatego ramienia moiego niewysunie, a
przeło jle zdrowie jle porobności y droga pozwoli niomiejzkom
pospieszyc do Wommu Panom, a teraz pisze się z naygłębzym u-
stanowaniem &c. &c. &c.

Uniwersal Barskiej Konfederacji ogłosza-
jący Interregnum Die 9na Aprilis 1770 A.
Michał Hieronim Arabia na Krasnym Sutowie, y Sucho-
wicu Herwin Krasinski &c.

Wzajemnie, y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie
I.O. J.W. Wommu Panom, Seneterom Ministrum, Dygnitarium
Urzednikom, Woiewodztw Wielkopolskich, y mato Polskich, tudzież y
Prowincyi Wielk. Listwa Litt niemniey Woyskom Narodowym, a
triasy, authoramenty, przez Młodość wiary S. katolickiej, przez usza-
nowanie Praw, y swobod na Wielkopomne czasy ustanowionych, a
kieruna Przekon nastych nabytych, ninieyszym Uniwersalem Na-
stym do niewatpliwey podaiemy uwiadomosci.
Wolności Narodu Polskiego z Wielk. Listwa Litt od dwoch uiz wiekow
Zaczynay

7m
Wiara Święta Katolicka Rzymska na Pierwsich obywatelów Rzeczy pitej
jednym ogniwem spoionych, gruntować się, y zmacniać powinna, jako
Opiewać, uyratki ustaw, y przysięgi panujących w Polsce królów, y
książąt Litt. Kazimierza Wielkiego, Ludwika, Władysława, Jagiello-
na, y Brata Jego Witolda, Wład. Litt. Liżęcia, Władysława Jagiello-
nowicza, Kazimierza III, Jagiellona, Jana, Wojciecha, Alexandra I.
Zygmunta, Augusta, Henryka Walezyusza, Stefana Batoryego, Zy-
gmunta III Polskiego, y Szwedzkiego króla; Władysława IV.
Jana Kazimierza, Michała, Jana III. Augusta II. y III. Liżęcia,
y Elektora Saskiego Wielkimi nieudziałowanymi królami Polskie-
go, przed którego Smiercią Stanisław Poniatowski Solnik Litt.
zaprowadzenia jeszcze Elżbity (Carowij Moskiewskiej) do zepchnięcia
z Tronu Jego Najjaśniejszego Augusta III, y poniżenia Domu
Saskiego, do oddalenia Królewicza Karola do księstwa Kurlandz-
kiego, do utrzymania przy tymże księstwie Birona po śmierci Er-
nesie Ketterle moją Moskiewską deficiente mascula linea tegoż
księcia Ketterla, natąd księstwem Kurlandzkim prowadzonym, a potem
do Syberji wyсланego, do utrzymania oraz siebie przy Polskiej ko-
ronie, y Wład. Litt. u Carowij Elżbity wkrótce potem zmarłej, wzel-
kich w Peterburgu używał sposobów; Tenże Stanisław Poniatowski
nie mogąc uzyskać skutku ządania Swego, a udawszy się potem do
Katarzyny II. po Elżbicie ad presens w Moskwie panującej, y
znalazłszy sposobną poparcia zamysłów Swych porę, po spełnionych
nieumyślanionej pamięci króla Augusta III. wyrokach, wprowadził
Wojsko Moskiewskie do kraju Polskiego, y pełnomocne Poselstwo
wyjednał na osobę księcia Mikołaja Reprina, chociaż znajdował-
się naten czas Posel Moskiewski w Warszawie Hermann Ka-
rol Kiejerling, którego pomocą dla Carowij Moskiewskiej wy-
musił na Rzecz pitej tytuł Imperatricis totius Russie. Pod bro-
nią takim Moskiewską gdy się za Uniwersałami księcia Włady-
sława Lubieńskiego Arcybiskupa Inieznienieńskiego Prymasa
Kierowny Polskiej, y Wład. Litt. Sejm konwokacyjny w War-
szawie na Dniu 7^m Maja w Roku 1769. Stanowił, Staraniem
pretendenta Kurony, y Jego Adherentów, za pomocą Moskiewskiej
Potency, y Jej pełnomocników, po Województwach, Ziemiach, y
Powiatach, Sejmiki przed konwokacyjne tenże Stanisław Po-
niatowski zrobił, y Przystańcami Swymi non attentis Contradicti-
onibus wszędzie utrzymywał, na Sejmie oraz konwokacyjnym
dogadzaiąc

dogadzaicę osnowie własnego ułożenia Dyssydentow, pomimowstę epista:
 nie się przy wiecie Świętej Katolickiej, a stosując się niby do konstytu-
 cyi Annorum 1717, 1737, et 1739, de równości we wszystkich Szla-
 checkiej przypuszc; deinde Starat się gwałtownemi sposobami
 o postanowienie aby król przyszedł z Rodziców Katolickich urodzony
 y Szlachectwem Polskim zaszczycony na Tronie Polskim panował,
 przez które wynalazki innym pretendantom do korony drogę za-
 grodził, Pacta Conventa uchylivszy; Konstytucyja anni 1733^{ty}
 które pod czas Samey tytki Elekcyj były spisowane, post
 Actum Suae Electionis sam determinował, Postow Pruwinyi Praw:
 kiej nad iądanie Onyżę wyznaczyć Starat się, na resztę Powage, y
 władzę Hetmana w W. X. Litt. niezliczonemi konstytucyja-
 mi obwarowane, między majestatem, y Przecapłta, Postępnictwa, u
 trymującą, padeptat, y poniżt, Konfederacyę w Woiewództwach,
 Ziemiach, y Powiatach, y Landa przeciwne przyszedł Elekcyj, Debre:
 ta, oraz Kapturowe, y Elekcyj, Onyżę dogadzaicę własnym żę-
 dzom odrzucił, konferencyam z Ministrami Cudzoziemskimi do Sey-
 mu Electionis One oddawivszy, przeszkadzał, y onyżę nie dopu-
 szczał, Konstytucyja anni 1669. o Porządku Sejmowania In per-
 petuum Stanowiona uchylit, Trybunały Koronne, y W. X. Litt.
 Fulera totius Regni rozdzielit, Skarb Koronny pod pretekstem wy-
 sadzoney Komisji pod moce Swoie jednowładna poddaignot, y
 innych Praw, y gwałtow, pod Bronią Moskiewską, był wynalazca,
 A gdy nastąpiła Elekcyj, nie podobna wyrazić, jakim usiłowanem,
 y nateżeniem za pomocą Sęcia Reppina Petnomverika Rospys:
 kiej zasadziwszy grunt swim myślom pożyteczny na plantach
 w Moskwie ułożonych, iądania Swoie, przez niezliczone gwalty, y bez
 Prawa do przedsięwziętego zbliżać Starat się Ańcia, Niechcąc zas mieć
 dosyć nie cierpiąc żadnego ograniczenia gwałtowności godząca na Zwi-
 szczenie, wszystkich Swobod Narodu tego, natym wszystkim, czego o-
 twarcie czynić iestnie nie mogła ambicija, czego przez Okrucieństwa,
 y otwarty w Narodzie dowodzi nie spodziewata się, dlatego przez
 podejścia, y oszukania zwyciężnych Sobie żężyta sposobow, y nu-
 ten Koniec S. V. X. Imi Radziwila Wojewode Wileńskiego, pier-
 wey zężyta krzyża niestudnie zępehniętego, wmaistrując Dniedzi-
 cznych, y Ordynacyach Litt, przez Moskwę, y Nacelnym Babo-
 wanege, y za granicą, przez nie maty czas tutajczę się, Marzałkiem
 Konfederackim w Radomiu ustanowionege, y do Senatorskiej Go-
 dności znnowu przywróconege, pod czas Turckiej Konfederackiege Mar-
 szalkostwa sprowadziwszy z Radomia do Warszawy stał Moskiewskę

podpisanem

pod pozorem porady pilnowala; Nastapity Obrady nieszczesliwe, y Extra
ordynaryjne w Warszawie w Roku 1767. Dnia 5 Pazdziernika
zlozone, Zlimity petne Bez Prawiow nie tylko Prawa narodowe,
ale y powszechnie wszystkich Narodow prawa, Boskie, y ludzkie de-
pracacych; Mocą delegacyi natym nie jazy Sejmie, ale rozboiu, ucy-
nioney, Wiara Swieta Katolicka Rzymaska przez Traktaty z Dyssy-
dentami ucygnione do ostatniycy juz przychodzila upadku; Oparli-
si takowym podstepnym cynom, Zani, y dystynkwowanu w Ocyty-
znie Obywatele, y Senatorowie J. O. Maje Imie Kajetan Soltyk
Biskup Kralowski, J. W. Imie X. Zaleski Biskup Kijowski, J. W.
Waclaw Rzewuski Wda Kralowski, Hetman Polk, Kor, y Syn
Jego Starosta Dolinski, Posel Wojewodztwa Podolskiego, ale zroz-
kazu dziecia Repnina, a raicy znamouy Solium appetentis, Z
mieysca Obradom publicznym poswieconey Li godni Senatoro-
wie, y Posel z Patarow wlasnych zapodstapieniem gwaltownym
w nocy Zolmiera Moskiewskiego, Warszawa cato, otaczajacego wnie-
wola sa zabranu, do Moskwy zaprowadzeni, y do tad nie uwolnieni;
Kadto J. W. Felixa Cackicop Podczaszep Koronnego zastuzonoy
w Ocyznie, Zarliwego, y nieustraszonego o Dobru Narodu meza.
wniewicz trujnowawszy, wiezkim pod warta Moskiewska wiezienie,
za Zezwoleniem tegoz Intruzow dotad trzymau.

Stoskana wiec Ocyzina wtych nieszczesliwych Wienie Katolickiej
Rzymskiej, Wolnosu, Starozytnym Prawom, y swobodom przeciwnych,
uciuzeniach, Traktaty, y przymierza z Sasiedzkiem Potencyami zawarte
Tamiaczych, wobliwie Swarraney Moskiewskiej wieczna narodu tego
Niewola w sobie zamykajacey, na Kadzie Warrasuskiej Roku 1767.
przez zaprziedanych Moskwie Zdrajcow ulnowaney znosci, y ciepicie
niemogac, Wiedzac oraz ze Moskwa w Kieplley wolney Krolow ustan-
wienie Swioicy przywlaszcza Potedze, y Tyrannij, Prawa nayszkodliwie
Narodowi Polskiemu gwalttem przepisuie, Wolne na Sejmach, y Sej-
mikach Postow glosy do Sweco ubatu bronia, y orzeczem przymuza,
a sprzeurajacych si na Dobrach, Wolnosci, y Zyciu przesladuie,
Zbory Kalwinckie, Luterskie, y Schizmatyckie pomnaza, Jchze
Kalwinow, Lutrow, y Schizmatyhow do wszelkiej zpanuicacj Kelli-
gija rownosci naiey predkie wytepicie przeciwdw Prawom, y
Traktatom przypuszcza; do Senatu, do Trybunatu, Ziemstw, Pro-
dow, y Dygnitarstw, w wszystkich drogach otwiera; Mianowicie zas
do szlachectwa na przydnie, y trujnowanie Domow, Szlachty
Starozytney Polskiej, nie liczone liczbe nieznaney nigdy w Polspie
Ludzi

ludzi, y bez zaslanych zaslug w Rzeczpltey, etiam praeiſo ſcanta bellatu przy-
 puszcza, przyznajac onym Capacitatem ad omnia munia Regni, et
 Magni Ducatus Lituanie; Chlopow na Ukrainie w Wojewodztwach
 kijawskim, Podolskim, Wołyńskim, Bractawskim, buntujac, jedne:
 mi Regimenta Moskiewskie kompletne, a drugiemu Chlopstwu
 krew młacieka, jialo się w tych latach stalo bo olowto 40000: lu-
 dzi rozney kindycy, wyrnieto y rozlewai nabatwie, głyhcie chlo-
 pow od poddanstwa Panow Turich uwolnia, inne przytym na tgu:
 be narodu naszego nayokrutniejszye wynalazki wymysla; Jemi Rzecz-
 pólta przywinnona gwałtownościami, trzymajac się Traktatow Kar-
 towieckich i Najiasniejszya Porta Ottomansku, uroczyſcie, y uiczyſcie
 zawartych, nieodstepujac oraz od Traktatu Oliwskiego przez który
 Gwarrancya, y pomoc Najiasniejszych Monarchow Francuskich, dla
 Rzeczpltey, y W. X. Litt jest ubezpieczona, y przyrzeczona, taz Rzeczplta
 uclata się do pozwoloney od Boga natury, praw, naradow, y swoich
 własnych przeciwo Moskuse, y jej adherentom obrony.

To dzieło zaroznaczeniem wyrokow Boskich sporzadzono, kiedy
 na nas iednomy słowia, narodu wlozone, raz z Obywatelstwa wta-
 snego, powtore zwinnych obowiazkow unędu pierzeństwa nam po-
 wieszzonego zawsze czci dotkliwie Oczytmy zgube, y upadek obowiazanie,
 gdy obtych azardow wktoremy się wdali, Mitosi nam wiary bytu po-
 wodem, do szukania pomocy u Zagranicznych Potency i Strata,
 wszystkiego, zniebezpieczestwem nawet nayszcawniejszyego nasze-
 mu Zdrowia, y Zycia, chci utrzymania krewi Pradkow naszych
 nabytey wolności w kraj obey ustata drogi, a ta cel wszystkiech trudow,
 prac, Staran, Strat, y azardow, nastych przywoczenie Narodowi Spo-
 łecznosci, y Publicznego Rzeczpltey Dobra, zatosyliſmy; Zapatrywszy się
 nie mnicy na ubiegajace się wgorliwości dobra spowszechnego Prze-
 ſwietne Wojewodztwo Korone do iednego z nami celu zmierzajace,
 y nie rozdwojonym Duchem Mitosi, Wiary, Praw, y Wolności Ocz-
 czystej technace, na nieodrodnym tezte Oczytmy Synow, Obywate-
 low W. X. Litt, y late Istilo Litt z Wojewodztwami Swemi, gdy
 podobnychie ukiszkow doznawszy, taz mysla, y Jercem z Konfeder-
 racy Korone na Dniu 7. miesiacu Listopada w Roku 1791. w
 w Biały uroczyſcie Alit Unij Prowincyi Korone, z W. X. Litt spisaw-
 sy pod Jeneralnym Marszałkiem W. X. Litt J. W. Michalem
 Pacem, Starostą Litowskim mejem, woyczyſnie Cnota, za-
 stugami znalomitym, Wiary, y praw Oczytmych gallym Obroni-
 ca, ktoremu w nieprzytomności Marszałka Konfederacy Koroney
 tymie

Imi.

tyżnie Altem Unij Vicaria na Generalnych Radach przyznana directio;
A gdy już takie Catego Narodu, Lit, y umysłow nastąpiło zjednoczenie
spodziewać się należy, iż przy pomocy przyjaznych nam Potency, y po-
średce, y Najjaśniejszey Party Ottomaniskiey, tak Prawa, y Swobody
Księpstwa Polskiey, iako też y Religija S. Katolicka Rzymu tym
gruntowniey umocnione będą; Im przedzy Ocytany nieprzyjaciel
pokonany zostanie, którego postępkow nieszczęście nasze wyplyne-
to, y który ponieważ przez Potencyę Moskiewską na Tron Polski
wniesiony, iest, y przeciwko Prawom Narodowym wprowadzony
Intruz; przeto Onegoż iakośmy do zadnych Księpstwa Prudow dobro-
wolnie nieprzyjaczali; tak iednym Związkiem, wozem z W. A. Litt
spoieni presentibus nie dopuszczamy, oddajemy, y oddajemy, Actis
Publicos, et privatos in quibusvis iudicijs, Subsellis, seu officijs per
Imieniem Stanisława Augusta subsecutos za nieważne in perpe-
tuum deklarujemy, y determinujemy, Pieswietnym Wojewodztwom,
ziemiom, y Powiatom Koronnym, y W. A. Litt Interregnum ogłaszamy, y
locom tenens dyrektuy, obrady Generalnych Koronnych S. W. Ime Pac
Starosta Fiotowski marszałek Generalney Konfederacyi, W. A. Litt
wydawsty Swoi Uniwersat, już Bezkrólewie ogłaszający, po wpis-
kich Wojewodztwach, ziemiach, y Powiatach, Kor. y W. A. Litt. aby tenże
Uniwersat publikowal, y do każdego Obywatela wiadomości podac
rozkazal, tegoż S. W. Marszałka Konfederacyi Litt upraszamy; Wszel-
kie Sądy, Jurisdikcyjne, y Obrady Ubioris locorum sub nullitate iudi-
catorum, et Resultatorum tamujemy, y Sędziow takich którzyby przeciwko
tym wyrokom Konfederacyi Naszey Sądzić odważyli się, y Senatorow
któryby na iakie rady Zerwałoli, y radzili za nieprzyjaciol wiary, y O-
cytany uznaiemy, Aieby iednak Sprawiedliwosci wkrólewie cetym
miejstowat, Konfederacyi, po Wodztwach Sądy Swoie w Kraju tanstis-
per in quatuor solitis articulis expedyowal będą. Poselstwa Wor-
szawskie do Narodow Moskiewie sprzyjających wyprawione, Sicz In-
strukcyami Annihilujemy, y za nieważne in perpetuum mieć chce-
my, y Konfederacya Nasza dla utrzymania Wiary Swiętey, y Praw
Księpstwa Starodawnych kontynuowal do ostatney krople krwi
będziemy; Do ktorey to Konfederacyi aby Pieswietne Wojewodztwa
Kor., stosując się do dawnych Uniwersatow Naszych, Wyprawy, y
Milicje, Domowe stawiły, y Tacyły. Którym Ordynanse S. W.
Ime P. Potockiey Podolskego Litt, y Generalney Woysk Kor-
ronnych Kompurowe, y Konfederackiego Regimentarza wyda-
wane będą. Który to Uniwersat ażeby w Siegi, Ziemiach, Grodz-
kie, y Mijskie był wpisany, y Zamkom po Kosciotach, y
Cerkwiach

Cerkwiach publikowany mowno Zalecamy, y aby pod Inwenciem Przechy-
 pospolitey, Wz. Marszałek Generalny podpisał, y Liczba Prze-
 swietney Konfederacyi Heronę Stwierdzić Zalecił upraszamy.

Działo się w Warszawie Die 9° Aprilis 1770° Anno.

M. H. Krasinski Podkomorzny Poznański M. K. K.
 Ignacy Rola Kucharski Kunsyliarz, y Sekretarz Jmcy.

Kopia Listu do S. K. M. Dnia 1 Listopada Roku
 1770. pisanego względem Odstąpienia imprezy ataku
 Czesochowy od iednego z Konfederatów.

Opatrzna Najwyższego Ręka posadzita na Tronie W. K. M., y wszel-
 kie trudniące zawady łaskawie uprzętnela, cały prawie naród, lubo
 przeglądał wpanowaniu W. K. M. różnego gatunku dla Siebie przy-
 stole nieszczęśliwości, stym wszystkim do uznania qualtowney Elekcji
 za Wolną, y Sprawiedliwą, a Same Osobe W. K. M. cisnącą się do ko-
 rony przez Praw Kardynałnych Inwawenie, przez znaczných w Kra-
 ju Family ponizenie, przez Władzy Hetmanskiej igruntu wyuro-
 cenie, ten wsparniaty arie mściuwy Naród uznał, za Kandydata, y
 pusciwszy w niepamięć bezprawia, y urazy, do uznania W. K. M.
 za Pana dał się chętnie nakłonic, szeregulną ciesząc się nadzieją, że W. K. M.
 zato na Tron z zadumieniem całego Świata wyniesienie, nieśmiertel-
 ne Bogu czynić będziesz dzięk, a na znak wdzięczności ku wielkiej
 Jego chwale o ucalenie wiary Świętej w kraju panującej: Titra wraz
 z mlekiem wysates: w miłej Ojczyźnie z pilnością starać się be-
 dziesz, a przytym zadane Ojczyźnie rany, łodkim leczy panowa-
 niem, ułtrzydzonych, y zasłużonych sprawiedliwą wspierac nadgródą, za-
 tabione Malkontentow Serca łagodnością Inwawac, a wogólnosci o mi-
 łosć, kredyt, y dobro kraju usitowac, jz iedynie Ojwowskiy starannosci
 będzie dzieło. *Alle ah! co się stalo zwiara Święta? co z Ojczy-
 zna? co się znamy dzieje? codziennie optakanego Stanu Uczy-
 nas do świadczanie; Je nasze nadzieje gruntowały się nie tylko
 na Wielkich talentach, ktoromi Bog Jowicie obdarzył W. K. M.,
 ale też na wykonaney przysiędze w Oczach narodu, toiestacie mniej-
 sza, *Alle* pozwol W. K. M. przypomnieć Sobie, iak przy Ołtarzu
 po Zakonionej Elekcji w słowach try z Oczow Naszych zradości wy-
 ciskających, przyrzekłes W. K. M. wywaiac Boga na świadectwo
 iż się usta z Sercem zgadzaia, upewnites o Swoich Zawieranych my-
 słach, dla Wiary, y Ojczyzny, wolales o Zemstę do Samego Boga,
 jeżeli byś Nam czego nie dotrzymał, nie wątpię że radością pod tebr
 czas przejęte Serce ustom dyktowało słowa; *Przenikac Skrytosci
 Serca**

Serca to Samej Boshicy Sprawy jest dzieło, Ale pae Bog? po oswiadczo-
nym na Seymie Bogu, y Stanom Przepłey z Tronu przyrzeczeniu, ze chętniey
honnym odstąpił, nizeli wiary Swiętej Katolickiey najmnieyszy zniecier-
uszczerek, iakże teraz te słowa skłecić, iak przystosować, do wynalaz-
ku Radomskiej bezbożney Konfederacyi? y iak pogodzić z ustawami
Seymu Traktatowego? gdzie w materyi Dysydentow niht nie znaj-
dzie y iednego słowa napisanego, ktoreby nie miało szturmować,
y rzucać piśmionow na Wiarę Swiętą w Kraiu panującą. Wszystkie
dawne Prawa są zburzone, y zgwatcone, a dla większey obelgi tej-
że Wiary Swiętej, nawet, y na marmurze wyrytym Dekretom
w Sprawie Toronickiey nie przepuszczono, Onę zpod Nog Naj-
świętszey Panny wyrzucić kazano, Mocnych Wiary, y wolności
Obrońców, Wielkich Senatorow, y Posta Zmieszca bezpierrez-
stwa zpod boków W. K. Mści, y Stanow Przepłey na Seym zgro-
madzonych wciżką niewolą, zabrano. O! ostatnia Tronu, y
catego Narodu pamizci niegodna obydło, y zniewago; Ale co
nas ieszcze żywiej boli, y dotyka, iak wielu upewnicia, iż za-
wiadomością, y zezwoleniem W. K. Mści Wielcy mizowie wzgardy,
zemsty przemożney, y Tyranskicy reki stali się Ofiara. Nie da-
ta nam się zapewne widzieć pod ten czas na Tronie o zgubę Cy-
now, Oyczynę, otali wielki gwatt, y zniewagę wszystkim z nich
Stanow, niedata nam się mowić widzieć, y najmnieysza Oycow-
ska troskliwość. Cnotliwe dusze mając nietylko postępek, lecz
y mieysce rady znieważoney, w obtydzeniu, y nienawisć, iż się
wiecej do niego zgromadzać niechcieli; A bliż wsparci od W. K. Mści?
O to Same tyłko po wszystkich mieyscach daty się słyszeć pogrozki,
y postrachy, brania Osob, majątkow zniszczenia, tak dalece iż nas
przymusiły, żeśmy się stali Swiadkami dalszey tak wszeteczney
roboty; Ite to kroki wszystkie są racye, pobudki, y przyczyny,
ktore daty nam bron wręce, widząc na to się zanosi, do swiadczywszy
iż pod Panowaniem W. K. Mści każdy krok jest sliski dla Nas,
każde słowo podcyrenia godne; Naostatek poznawszy, ze ptonne
nadzieje, tyłko na pewnieysze zwiędzenie nasze dane nam były,
Więc idąc w ślady Przodków naszych, zatorzylismy obronę wiary, y
wolności, w Samey Obywatelskiej Cnocie y oręzu. Upewniam W. K.
Mści za Siebie, y wielu innych iż ten cnotliwy związek zrobilismy
nie żadną prywatną myślą zemsty, y Detronizacyi W. K. Mści.
bo wspomniawszy Sobie na słowa wzwyż wyrażone przy przysiędze
o ziemstę do Boga wotując, ktoremu gdy nic nie jest tajnego, y
On najlepiej przenika skrytości dzisieyszey polityki, więc na to
jęgo oddalilismy Sprawę naszych uczkow, myśląc przy tym, iż na
nieuchronny dzień, y noc Summienia zgrzyzocie; dla winowaycy

dosyć

dosyć jest krzy, Arzemy dotąd o Detronizacy; nie myśleli, nicogłoszenie
 Interregni, przez Akt publiczny, nieposłuszeństwa wypowiedzenie, jaw-
 nym jest dowodem, ~~ale co dalej będzie~~ ~~za tym nie ręczę~~, jeżeli
 W. K. M. otwarcie nie pójdziesz z Narodem; Bo po Radomskich
 robotach upewniam że nikt go więcej zwiesić, y utudzić nie potrafi;
 jeżeli służby dojetnym, y niełutościwym Okiem patrzeć będzie na zgus-
 bę kraju, y wygładzenie krwi Szlacheckiej; Wszakże dziś Rezydencya
 W. K. M. niewoli, więzow, y kajdan na caotliwych Obywatelów jest stor-
 lica. Dwór W. K. M. jak nas często dochodzi wiadomości; po wie-
 krey części ludzi, y Urzędników jest złożony, którzy bez cnota Ocy-
 czyny stawiają się wyrokami, nie nie robia, tylko czymby Śmierci,
 zguba, Tyrannija nad bracia, y współ Obywatelami ich wykonana
 bydzi mogła, to dla nich radość, to jedyna serca ich pociecha; Cy
 prze Bog! czy ten przewinil Naród, oto oddał wręce W. K. M. Musi-
 co miał nayszacowniejszego, Oddał Berło, y Koronę, powiększył In-
 traty, a mimo tego o znacznych wydatkach w kraju nigdy nie pra-
 ktykowanych, o Rezydencji, y potrzebach W. K. M. Musi niezapom-
 niał, Sily przez oddanie Gwardyi Obudowch Narodow dosyć wzmo-
 cnił, na wzmacniająca się władzę Krolewska, z nowych Magistrat-
 tur pod bokiem W. K. M. ustanowionych przez Szary patrzal,
 Nawstatek Familija, W. K. M. nad przepis Prawa tytułem szlacheym
 przyozdobit, Oney wyniesienia na pierwsze dostojenstwa granic nie-
 udzielił. Porwolze W. K. M. teraz spytać się, co żato naród ma w
 zysku, iaku Ocyzyna Gubernia wdzięczności, y nagrody? A to od Pa-
 nowania W. K. M. Wiara S. porizona, w Kosiolach Najswiętsze
 Sakramentow tajemnice zelzone, potyfe krwi zdeptane, Ocyzste
 Prawa zniszczone, przewroczone, Majestat, Senat, Stan Rycerski
 okydzony, Iacni Obywatele z Fortun, Honorow, y życia wyzuci, Sam-
 uaszk, placz ludu, krew niewinna, pocalym kraju rozlana, wota
 do Nieba o pomoc, o zemste w tych uszkach, y nayostru-
 tniej sie Sene uskros ^{razdzających} przenihałych, Czyż się doczekac możemy
 ndwet Zlitowania Opcowskiego. Zaduśates W. K. M. wsile sac-
 mych postromnych, y radzie kilku Czob podług Cwycch myśli do-
 branych; ajakże zadufania od całego narodu spodziewać się
 możesz? Dochodzi nas wiadomości, iż na wojennej Moskiew-
 skiej radzie, Atak Jasney Gory jest decydowany; Mamy w
 Bogu nadzieje, y obronie Nieba Krolowij, iż od tej Fortecy przy
 Władem bezbożnych Szwedow, dziś także zuchwały nieprzyjaciel
 Odejdzie zhanba, y wstydem, A jeżeli się inaczey Bogu spodoba,
 to przynajmiej tam trafi, tylko po naszych karkach, y mogiłach,
 Ale żeby ten Atak miał nastąpić od Wojska Auxiliarnego W. K. M.
 to jest od Moskwy, na karki nasze przez W. K. M. sprowadzoney,
 y zaproszoney, naten czas sama chyba Wszchemocność Zemstey
 niechc,

niechęć, nienawiść, do Prządów, y Stanowania W. K. M. w Nas, y Potomkach Naszych ukierć, y wyhorzenie potrafi. Preto ia będąc w Regestrze Wiernych W. K. M. życzę, ażebyś W. K. M. uszytkich poruszył sposobow do oddalenia, y wstrzymania tak zuchwaley imprezy. A to moie życzenie, y prawdy istney uszczerczenie, niech będzie jawnym upewnieniem, y dowodem, iż nie z żadnych powodow zemsty, nienawisci ku W. K. M., ale z szczerogo przedsięwzięcia, bronienia wiary y wolności aż do krwie wylania iestem sprzyśięzony konfederat.

Kopia listu pewnego Siemianina pisanego z okazji Wydaney Deklaracyi od jednego Oficiera Moskiewskiego w której Dobra Należęcia Kanclerza W. K. M. w Bractawskim, y sielskim leżące są konfiskowane ogłasza.

Tak przywykły uszy moie słuchać o Tyranii Moskiewskiej, iż teraz żaden gatunek okrucieństwa, nie sprawiać we Mnie podziwienia. Nie masz Województwa, nie masz Powiatu, nie masz Ziemi, y mieysca gdzieby ten Naród dzikich Swich Obyczajow, okropney niezostawał pamiętki. Nie masz Moskala zarobczy w Putkowniku, ażeby krapala po Polszcze gdzieby każdy nie rozszerzał Uniwersatow Swich, Edyktow, y Paletow pod jurysdykcyą swą w żadnym Chryścianiskim kraju: niepraktylowaney, Niedawno Putkownik Ken wotywał Senatorow, y Obywatelow do Poznania na gromadę, y tak zastatnia hanba kazał im wyznakać się obrony własney wiary, własney wolności, Praw, y Swobod Swich. Ale iestże mi się niedostato czytać nie podobney do Uniwersatu Piotra Lizandra Generata Wojsk Rosyjskich Wachmayszta Sub Dota 24 Września 1770 z Monasterzych. Doczytuie się z tego Uniwersatu że Należęcia Ciartoryjski Kanclerz W. K. M. z Kollegami Swemi, iest od honoru, od sławy, od Dobra, y urzędu odwołany, przez Należęcia Hoffa en Chef Senatera, y różnych orderow Kawalera, Pięciu Swanowicza Panina, a z tym supponuje, że musi być jakiś iestże Uniwersat, albo Dekret przez tegoż Panina na Ministrów ferowany, którego tytuł Reukcyi, y Publikacyi temuz Lizandrowi iest zlecona. Smieszno mi bardzo czytać oskarzenie, y występki tegoż Należęcia Kanclerza Ciartoryjskiego, że podnieść bunt, nie żadła pokoju, y wolności w Polszcze, przeciwia się Wojsku Rosyjskiemu, że naostatek wszyscy ukarani, są przekleśnieni o nieposłuszeństwo, y mieszanie powrzeikney spokoiności w Polszcze

w Polsce. Ktokolwiek zna, ktokolwiek widział, od Cesarzku Augustu III. sieste między Moskwą, a Dornem Siazat (zartoryjskich) zachowanie, ktokolwiek nastatku pamięta, że pod czas ostatniego bezkrolowia na Konwokacyi, y Elekcyj Siazie (zartoryjski) Kanclerz W. W. X. C. Woytkiem Rosyjskim rządził, y Kabinetem dysponował, zadziwić się musi, albo ten Uniwersał zachybra, iłkoś pokrytać Konniwencyą. Roztrząsnowszy iednak Surowość Kary, trzeba przestać natym, że nikt zartem nie pozwala się odsadzać od Stawy, od honoru, od poczciwosci, a nastatek nie masz Cztowiska nadswiecie, żeby sobie na ciele dać osadzić piętno infamij, dla iakiegoś niekzemnego omamienia. Intryga daleko Konnie upatruie w tym Uniwersale, y przyznam się W. W. Panu że to nie są zarty, sądzić w Polsce Ministrów, zrzucić ich z Urzedu, konfiskowac Dobra, nazywać buntownikami; jest to iasne Celemu Swiata okazywanie, nad Nami najwyższej zwiernohosia. Ktokolwiek jest Pan Panin czy Senator Moskiewski, czy Prządca Armij, nie mogł by nas rządzić, gdyby nie miał Instrumentu nato Od Imperatorowij Rosyjskiej, tytułem Najwyższego Prządcy, albo Vice-Kera, konkludowac zatym należy że Polska nie ma Krola ale jest Prowinicyą zawojowaną, y dependującą od Moskwy. Przyznac W. W. Pan racysz, że choćby był Saz zotędny Krol w Polsce, albo by Krolestwa swego bronil, albo się o uzurpacyą Prządow, zwiernohosia, y władzy, Samemu tyłko Majestatowi przyzwolitey manifestowal, a gdy tego niebyło, y nie masz, więc Krol w Polsce niebyło, y nie masz. Z tych samych podobno przyczyn Konfederacya Generalna publikowata Iron wakuiący od Smierci Augusta III. że razem z Kyciem tego wielkiego Monarchy utracita Polska Kraiu, praw, swobod, y wolności bezpieczeństwo; Maxyma to Generalna ze uszytkie Narodow winne są Monarchom swym postuszernictwo, ale też wzajemnie każdy Krol winien Narodowi, y Krolestwu swemu obrone, y bezpieczeństwo. Jeżeli Moskale po Smierci Augusta zaczęli od Generatu Pruskiego, od stawienia Obzow na Konwokacyą pod Warszawa, nie postępowali, tyłko zgwaltu, az do zabrania Senatorow, jeżeli y teraz uzurpuia sobie władzę sądzenia, konfiskowania, y infamowania Ministrów, inakiem jest że gdy tyłko Sam Narod własnym Orzędem, y meństwem dobija się bezpieczeństwa, nie musiate bycż Krola w Polsce, inaczey gdyby był Sam Jagielto na Ironie, a Krolestwa, y Narodu nie bronil, nie godzien by bycż Krolom. Zasta niewiam się ieszcze z podziwieniem nad tym Punktem w wspomnianym Uniwersale, że Siazeci Kanclerzow, y innym nie Konfiskowac Dobra, tyłko w Braclawskim, y Kyjowskim, nie trzeba to mieć za omyłkę, ale za subtelność, y skryta tajemnice. Moskwa plądruie Polskę hostiliter przez sześć lat, wie dobrze że Siazie Kanclerz ma Dobra w Litwie, ma w Lubelskim, ma w Lukojskim,

ma pod

ma pod Warszawą, y po innych miejscach, więzcy daleko niżeli w
Bractawskim y kijowskim. Jeżeli Wm. Pan wspomni o sobie że
w Traktatowej Konstytucji opuszczono tytuł Bractawskiego, y kijow-
skiego tacno się domyślił, co to się znaczy, a zaty m podobalose być
Ichm w tamtych Woiewodztwach, które podobno uż sekretnie usta-
pili, niechayże się podobą, y kara, jeżeli pudyje trybem Moskiew-
skim, poznaię Ichm w to są batogi, co Syberya, co Knuty,
y co jest Tyrannia Moskiewska. Zostaię zaty m & & -

Manifest Pana Bierzynskiego Marszałka niegdyś
Sieradzkiego przeciwko Generalności w Grodzie Litkowskim używno-
ny 1771. Anno

Actum in Castro Petriowiensi Ha 4ta pt Festum S^{ae} Agnetis V^o et M^o.
primo Anno Domini 1771 m^o.

Do Urzędu, y Liag Grodzkich Starostw Litkowskich osobnie
Stanowczy J. W. J. P^o Józef na Bierzynie Bierzynski, Podstoli Nowogrodz-
ki, Marszałek konfederacy Woiewodztwa Sieradzkiego, głębokie, y zapo-
miałe prawie, przez czas przeciąg niemały czaię miżczenie, w bez-
czynney, y samey tyłku rozpaczney, zostaię osobności, że prze-
cięż w czasie słomności przerywam moie, ze się na oko wstyłkich
wydobywam y stawiam, niechay pżenajmiejstego nikomu nie
czyni to podziwienia; Idy bym sam w Sobie, tak byt przeswiadzo-
ny, iakw mię przeuinych wari, y szkarza Zawziętości upolornym
kary, y zemsty zaprzestawo te oczekiwaniu, ani bym lozu
moich śmiał podnieć, ani przez proznie ckaty, y unikania, na
sprawiedliwe żalić się, y utyskiwai wazył bym się wyroki; Śmierć
sprawiedliwa, y ciężkie kary uiszone łaturcy by mi ponieć było,
y wraz z Izyem dokonocy kary, niżeli przy momentalnych
summieniu zgrzytotach, y niespokoiności, stromotne, y nad same
Śmierć gorzko pedzić chwile.

Przedwieczna Najwyższego Boga Opatrzności, skrytości Serc
Naszych przenikająca, y kharde dobrze widząca czynności, wna-
liży tej za wstyłku sprawiedliwosci, ukarania, lub zastonienic-
mieiste, gdy mitosiune koncem sobie tyłku wiadomym z Zapal-
czywey Zawziętych, y na Izubę moia sprzymierzonych surowosci
wydobyć, y wyswobodzić mi się dopuściła, pbrwała łaska-
wie oraz tej doczekaić się pozay, gdzie przez wydaięcy się wtych
mieszczliwych Ocyżyny razach, patriotami szczycających się
gatunek, y moia ocalona bydi moze niewinności, y pogrzebione
wieme, y prawdziwe, iakw cnego Obywatela zelobi czynny utnar-
ne, dodadzą zdesperowanemu umysłowi ochoty, y Serca
do nie

do nieustannego przy wierze, S. Katolickiej Rzymskiej wolności,
 Prawach, y Swobodach, narodowych prawowania, obstawania, y azar:
 dow. Niechaj myśl moja s. broni Boze: i sakrowey czynow, y podjęte
 go dla Dobru pospolitego Starania, y budow, szukać chłuby, bo te na:
 Siebie z samego wydaniem życia przy przysiężeniu bronięcia wiary,
 Oyczyzny i wiołem Obowiązkii. Niechaj niegodziwemi y Sumey
 tylko niepoctewościami przyzwitemi sposobami następowai, y żyć
 przeciwnikom moich, bo mi tego niedopuszcza uziwić, lecz gdy
 nietylko tak strasznie, iż przed całym Narodem, iż przed całym
 Światem udany, oskarżony, potępiony, y niestudnie osądzony
 zostałem, a dostzegam tego, że przez nieustannie trwającą,
 y co raz bardziej wzmagającą się prywatę, Dobru pospolitę u:
 szerebek ponosi, kraj ruinowany, Obywatele ludzoni, niszczeni, y cie:
 miżeni, zostają bronić niewinności moiej, y explikowai się, wyznać
 prawdę, albo raczej pędzić, że sposoby, białamuctwa, uwodzenia,
 proźności y gatunek ludzi uczynności terażniejszej wchodzących
 na Obo pokazac, początek, y żądło nieszczęścia mego, y straspiency
 Oyczyzny wywieść, wrodzona mnie y Oyczyzny obowiązku, y cennie
 mitosi. Czynię to zatem y na publiczny Świata widok moie
 wydać oswiadczenie, a żadną nie uwożę się paragonością,
 faworem, ani też zawziętością, tak jako mi porzucił, y rze:
 telność każe, każda rzecz wyłuszczać przy niewinności mo
 iej przeciwko S. J. W. Krasinowskiemu Biskupowi Kamie:
 nieckiemu, Węselowi Podskarbiemu Wielkiemu, Wielopolskie:
 mu Marszałkowi, Vachowiczowi, Czernemu Krakowskiemu,
 Jarnowskiemu Sandomirskiemu, Lotkiewiczowi Ruskiemu, Mosz:
 kowskiemu Wielickiemu, Dzierżanowskiemu Gostyniskie:
 mu, Wilkoniowskiemu, Księciu Oświęcimskiemu, y Zatorskiemu w
 Jabuttowie z czynow, y rozsądzania Swoego sławnym Marszał:
 kom; Walewskiemu Sieradzkiemu, Szembelkowi Księciu
 Oświęcim, y Zatorski: Konsyliarzom, Łacowski Starosie Ziotow:
 skiemu Marszałkowi, Bohuszowi Sekretarzowi W. K. Lit.
 Generalnym; Tresenbergowi Marszałkowi Warszawskiemu,
 y innym Dekretu, y Kynrechtu na mnie wypadłego autorom
 tudzież Sny. N. Soltykowi Kanonikowi Krakowskiemu, Solen:
 nie, y uroczyście manifestuje się, y protestuje, Zapatrz się
 przeczajny Narodzie Polsku; nietylko przez nieoszczędne Lzodlow
 Twoich przy Wierze S. wolności, y Prawach, krwi wysłanie, y o:
 kolo niego w Spokojności, y cichości pracowanie, wdawanie się,
 y roztropne Interesow wyrabianie, fałszywe sławny, y poważany,
 kto teraz, y iak koto Twoich Prawie Łosow, komu Twoja
 niby powierzona szczęśliwość, dotąd bez skuteczna, kto
 July

jakoby na poporacie, y wydzwignienie wybrawszy się w raz większego
pryczyną stać się upadku, y zguby, na kogo spuszczając się wnie-
cierpliwym oczekiwaniu, przynajmniej harmonijny, y utrudzony zos-
tać nadzieja; Poznaj gatunek, y charakter ludźi, bierz ziemie
miarę, każdy szczerze o chłota dobra pospolitego pracujący, zwaz
chęci, y nie winność moie, zwaz postępy, kroki, y zawziętość prze-
śladowników Ołowich; poznaj że zguba niestępsia, y fatalne
przygadki na mnie praktykowane były, z złym, y krzywdą publiczną,
gdybym od samego przy wierze S. Katolickiej Rzymskiej, Wolności,
y Prawach niedziwnej przeczemnie w Woiewodztwie Sieradzkim
Konfederacji początku, dowodnie nie pokazywał tego, że jedyną Bogą,
y Oczystą tchnę miltosia, że żadnym nie poddety duchem, ambi-
tem, ani prywatą, przyzwicie (nemu Obywatelowi) wypełniać
usitwie obowiązki, gdybym tylko okazałych (atemu Narodowi, y
Oboym nawet Krajom wiadomych, przez ustawiczne walce-
nie, y ucieranie się z Nieprzyjacielem, nie szkodliwej prawo-
ści, poczciwości, y wierności nie dał dowodow; gdybym przez
wszystkie moie azardy, y szczerze o chłota Dobra publicznego pra-
cowanie, przynależytego tyshai u wszystkich nie spodziewał się
Kredytu, gdybym nakoniec wyperswadowanym niebył że ca-
ły Przetrachy Narod widząc, y wiedząc czynność moie, wie-
dział oraz, y pewny był, iż tego natchnienia, zważenia, In-
szczenia się, y na jakowych fundamentach te następowały w
Skromnym przez Samb tylko wchodzących wto Ichmiew
zaparcie się już złonwinowany Fortawai musiałbym mil-
czeniem, Cznibym się spodziewał jakową tyshai moie, y
wyznaniu moiemu wiare. Waszego najprzed Przetrachy
Przeswieśnego Woiewodztwa Sieradzkiego Siemianie, y Obywatele a
ktorych zgodnemi głosy Dnia 21: Lipca 1768: Roku w Piotrow-
wie Marszałkiem Obrany zostałem, którzy znając prawosi, y
szczerze czynności moie czynionemi Akiepsami, y uznaniem mię godnym
Urzedu tego osadziliście, y na ciele waszym mieć chcieliście, do-
praszam się świadectwa; Wam najlepiej wiadomu było, jakim
umysłem, iakiemi chęciami, idąc torem, y przykładem wiel-
kich Wodzow Konfederacji Barskiej, y innych Woiewodztw
Marszałkow broniemiał z Wami Wianę S. Katolickiej Rym-
skiej, Oczystych Praw, y Wolności, ten na Siebie przyiołem
obowiązek, iakow zaraz depelniając onego własnym sumptem
część ludźi zgromadziwszy, poszedłem w Imię Boskie
przeszławać

prześladować, gromić, y walzyć nieprzyjaciela, Wam najlepiej wiadomo
 mojest, iako dniem, y nocą goniaćemu, instestuiacemu, y zewsząd
 mnie otaczającemu, iuz podług sil moich odpor dawałem, iuz
 mocy, y potęgi jego utrzymać nie mogły, potrzykroć rozprędo-
 ny, zhańsy, Ekwipażu, y uszytkiego nakłilkabrowe sto tysięcy,
 Szlody egotocony, salwuiąc się polowach, bagnach, y błotach, ponie-
 wierai się, kryć, y unikać musiałem; Jakiom na nowę lud zkonfe-
 derowany zbierał, rekrutował, opoządzał, jako po uszytkiej od
 Reppina deklaracji uylczenia trzech tysięcy czerwonych zł.
 za głowę moię, wśrzednie od Cwoich niebezpieczny, y spiegowaz-
 ny, od nieprzyjaciela cięży prześladowany, w gory pod granicę
 Węgierską usterował się musiałem, jako y tam bezpieczeń-
 stwa, y spokojności nie znalazły za wpaćnieniem u Cwoich
 nawet granice Węgierskie Moskuz, ludzi mi kilku wnieśli,
 wzięto, kilku zabito, bron, konie, y uszytko zstępięzno,
 Szloda jest mi zabranu. Niepręstatem przecię, ani opuszczeniem
 umysłu oddalonych czynności moich, y powinnych upełnienia
 obowiązkow, zstęhawszy od Najjaśniejszego Dworu Wiedeńskiego
 go pozwolenie asili, nowę zaręciem rekrut, nowę opoządzenie,
 nowę we uszytko przysposobienie się; Bo kiedy szczerym, y uduynie
 ku Dobru prospolitemu przywiązany umysłem, bez najmiej-
 szey ode mnie utyżnionej referenji, y nadstępienia się, wez-
 zwany umyslnie zostatem do Ciesdyna do J. W. Biskupa
 Kamienieckiego, y Podskarbiego Wkr. niby wterazniejszych
 Operacyach prym brymciących, iuz to do rozmowienia się, y u-
 prowidetowania rzeczy, iuz tez do wysłania nie czego zprzybyłej floty
 Francuskiej, wprostocie Serca moiego, y szczerym upragnienu
 wiernege, y iako najużykniejszego, służenia y przyśtużenia się a-
 czynnie równie o kaizdym wtał strapionym Ocyżny rozietaz-
 dufany, wziowszy z sba, y ułasna podejmowanpzy expensę
 J. P. Dzierzanowskiego, chętnie na obligacyę tych Panow pro-
 pięstęstem, niewinny pomiołszy expens, wparcia, y pieniędzy za-
 dnyth nieobrawady, samemi tytkę f. Ktozych obłudne, y nieszere-
 sliwe teraz poznaię, y optakuię skutki f. deklaracyami, y ostentacy-
 ami, do przednieutętych krokow, y zarętego dzieła powrotem,
 kiedy Oto Inowu powtore w Roku 1769: Ime Pan Podskarbi
 wotkuie mię, abym solwnayprędzey do Ciesdyna przybył, po-
 budza, y wyraża ze Posel Francuski iuz zpieniędzmi przyie-
 chat, zktorych 20000 fl dla Konfederacji Barskiej, dla mnie
 tytkę drugie dostai się ma; rozmowic się tytkę y robotę zaczął
 potrzeba

potrzeba, przestrzega oraz abym listu tego nikomu, ani komu nie-
komunikował; W tym prawie czasie Snt Bishop Kamienecki
przybył do Baryowa, podróż swoje zakończył do Konfederacyi
Barskiej, wiedząc jedynym słusze, y prosił się tych Panów
otworzyć semus wzwadnie mnie, y komunikował listu
Snt Podskarbiego, Snt Bishop obliquie mnie, abym zaraz
do Cieszna iechał, przydał, y ozniadczył to, że jedynym Snt Panem Pod-
skarbiem duchem teknie, y jedno rozumie, Oco kielich tedy zay-
dnie Pehurycya Snt Podskarbiego, abym to wmytło czynił, y
Proiekta jego akceptował, Nacóż wten czas o moy Boze! w
prostocie, y szczerosci serca, nie był bym się odważył? widząc tych
Panów jedności, y zgodę iako mi się zdawało, ku dobru pospoli-
temu imieniącą? nieodwrotnie z tym uszyłem się, y sta-
nowszy w Cieszynie lubo zadrzych nie odebrałem, ani widziałem
pieniędzy, podany jednakże maigie projekt, y spryszenie się
przez wiele godnych Osob wypełnione, y podpisane akceptując
y przysięga obowiązuje się do wykonania miastu tegoż, to jest
Marszałkow po Wojewodztwach, Kieństwach, y Ziemiach, w przed-
jednak przysięga, też obowiązujących się Krowania, naraz
powracitem. Nayspienszi przystąpili do mnie, y projekt akce-
ptowawszy przysięge wypełnili. To jest Snt Marcin
Lubomirski, y Snt Pan Paryś Starosta Winnicki, Ilutorym
gdym nieodwrotnie poszedł w Wojewodztwo Sandomirskie
a Powiat Piliniski, z Wojewodztwa tegoż, y z Ziemi Ste-
tyckiej, zaś książę Snt Lubomirski sam w Powiat Biecki
poszedłszy z Wojewodztwa Krakowskiego przez obywatelów
Obrani legitime stanęli Marszałkami. Tak gdy Proie-
kta przysięgać do skutku przed się biorę, y usiłuję, aż o-
to nowe, y edmienne od Pana Podskarbiego odbieram rozma-
dzenie, Nie idali się pierwey destynowani, y już Marszał-
kami obrani książę Snt Lubomirski, y Snt Pan Paryś, azebym
im tedy moją moją rządów w Wojewodztwach nie dopuszczał,
Owszem z funkcji Marszałkowskiej Onychie zruat, a na ich
mieysce z Krakowskiego Snt Joachima Czernego, z Sandomirskiego
Pana Rafała Hrabie Tarnowskiego z Kieństw zaś oswiecim-
skiego, y Zatorskiego Pana Wilkowskiego Marszałkami, y
innych konsyliarzami postarował. Tenże Snt Pan Podskarbi
obliquie mnie, y obowiązuje: Oiale przysięga, y ciężko mi było
będąc sam autorem, toż znoum odabrać, y kłopotować, nie wi-
dząc sprawiedliwej przyczyny, lecz z tem się żadną miarą
Osob parcyalności, ani prywatą, niechciałem też w nie
wchodzić,

wchodzić, ani praktyk czynić: Daciami Ciz Ichni zostani kandy
 daci słonecy powany przez Siebie przeciwko Józefowi Lubomir-
 skiemu, y Jm³ Paryssowi, y Ich Elekcyom Manifest de perpisu,
 a potom ułożywszy Sobie Akty Elekcyi, wszyscy zabrawszy się do
 Obozu mego pod Muszynką przy Samey Granicy w Woiewód-
 twie krahowskim, y Towarzystwa Dyurzyi moicy do perpisu:
 na Sprasniwszy, Marszałkami ogłosili się. Do ktorey tak nastę-
 pioney Elekcyi włożyli Ciz Ichni Woiewództwo, Jaztu, y Ziemi, z So-
 ba znaczeni Marszałkowie w Rescie Osobach zgromadzeni w
 Jabultowie według tegoż Przielitu Jeneralnego Regimentarstwa
 na mnie Obowiazek, dali mi zupełną moc, y władzę: i tak pro-
 jektu Instrumetem, y Instrukcyą dowiodę: i wszelkich Podatkow
 y Prowentow do Skarbu Krzeptey należących, tudzież innych uniwersa-
 lami, chrystianych, y wypraw także wybierania, Erekhowania, Sami
 iedyne tyłko od Duchowienstwa Subsidiium Charitativum ostrze-
 gając Sobie, y nim się kumentując. Co tyłko Faktynam przez
 wszystkich poprzyjęzione, a na mnie włożone obowiazki wypełniać,
 co tyłko podawszy ad Cbcta Regni Ichu Lauda, Uniwersaty
 moicy, oraz wydać Regimentarskie, y następnica ogłoszam
 Erekucyą; az Ichni wnieblytności moicy zaraz nowemi Wyje-
 wodztwa zwotywać Uniwersatami, podatki nie już tyłko od
 Duchowienstwa, ale wszystkie już z Dobr wszelkich, y skomor
 Juczajne, już za wyprawy, już nalowicie swięto powymyślone
 y nigdy niepraktykowane zwotyć, oddeławać, składować, y płacić
 Sobie pod Surowemi rygorami nakładuią. Wracam wkrót-
 ce nazad do Ich Mów przypominam przyjęty, y poprzyję-
 zony projekt, przypominam daną, y pozwoloną mi moc, re-
 monstruię ze Woyshu, tak pod Kommandą moją będące, iako
 też gromadzące się, y mające mi bydz oddane, niebędzie mia-
 to zhadby ptaca, y Jotcl swi odbieratu. Czoto nie spo-
 dzianie pełną resentymentu jedyna, prywatna, y tyłkiem
 tchnącą tyłku rezolucyą, że się nie mają tym sustentować,
 że niestoią o Woyshu byle Marszałkowie byli, że Turcy będą
 Nieprzyiaciel, y adherentow ich gromić, y znosić, Ne tak
 grubę zapatrywsty się Ichu takomstwo, dostregając unich
 chęć tyłku przeużywania staranie, y miłax wiary, i y
 Oczynny, widząc że odbierane, y uyciślane Podatki między
 Siebie rozbiierają, Sęszyę do Podziatow Pruisantami
 Polskij

II. OO. II. WW. WW. Ma. Lanowic, tak najiawniejszy Horony, jako y W. A. Lit.
 Senatorowie, Urzednicy, Obywatele, Ziemiemi dopraszam sie Waszy, waszego
 Miast, Miasteczek, Wsiow, y Wiossek mieszkanicy, zadam teznania, Twiego
 Preswietne Rycerstwo pod Komenda Inna, kiedykolwiek bedacie stuzali, y
 na wszelkie przysięgi, y poczciwości Waszey taklinajce was obowiazali, wsty-
 wam Siadawia, wyznajcie y Obiawcie nie parcyalnie, komu co gwałtem
 wziolem, czyli gdzie iakowe rabunki, kradwy, uciemnienia czyntem, lub czy-
 nie dozwalalem, Podatki, Kontrybucye nie tycrajne, y przykre narzucalen,
 czyli udawajacy y skarzacy w kradwach nalezytey nieodbiernosci satysfa-
 kcyi, czyli taki zkadym iakow dystynkcyi tego wyciągata nie postepowalem so-
 bie, czyli nieprzyjacielem iakowe padeypane schowalki, Kointeliencye, y Kores-
 pondencye miewalem, z Adherentami inositem sie, przysięg potajemnie stucha
 czyli ochramajace siebie, y zypu swego rownie zwami na Plac przeciw nieprzy-
 jacielowi nie szedtem, urowne nieporadawalem sie niebezpieczeństwa, wkrwawie
 Justizonych lenugach, y ptacy kradwy wam czyntem, nakoniec wewszystkim
 nalezyce y przyzwicie nie sprawowalem sie, y nierozrzedzalem, toz te przez
 siebie thea, usilne staranie, wierne y poczciwe kroki, y czyny moie idonie
 tu Dobru pospolitemu dazace nate zarobic sobie nienawieść, zawziętość, ne-
 stepowanie na honor zycie, y fortune bystem powinien? y takich spodziwacice
 mogtem wręglow? Jzeli ed Preswietnego Rycerstwa Skonfederowaney, y
 Woytku Komputowego obrany zostalem Marszałkiem zwiazkowym co z
 itad za uina? co za kryninal? iakow protestowania sie y przestawie-
 nie mie przyczyna? w kimze utsciuu ambit ganion kiedy bywal? y bydz
 moze? z acoz kradwy w uolney Ojczyźnie zrodzony, urounosi, y jedynymze przeto-
 gatyw, o ktore sie bijemy zastarczy y uczestniczcie bedacy, przysięgi, y przestawie-
 tey zawsze zycrajney na sobie nie mudostojnosci; Ale coz depiero mozie gny
 ani tym uwiedziony Ambitem, ani tey bystem pretensyi; struchlatem caly, y
 wiazek z alteracyi Zapadlzy chorobe, ledwie zyciem nie zapieczetowalem, gny
 doszedt raki moich Manifest Ichw. P. P. Marszalkow, Tabuttowskiich, prze-
 ciwku mnie 15 Julij Roku przeszlego z pobudki: JW. Hu. X. Biskupa Ka-
 mienickiego, y niestupnego udania: JW. M. Sufrynskiego Kasztellana
 Czerskiego uczyniony, Wzywam tu woytku samego, y przytomnych usyt-
 kiemu temu M. Staniewskiego, y Dzierzbickiego, Lodubalose Kom-
 putowemu Woytku, ktore pod Lublinem obsadzace, y do Warszawy za Ony.
 nansm komtrisyi uiz ruszac maiace przyjedney Tarsce, y Pomocy Poselcy
 zabratem, aktoze potym uizrac mate liedebe ludzi moich przez ktorych za-
 brane bytu uszykowawsty sie zbrojna Pielu, zped Kommedy moiey wybie-
 sie chciato, y ledwie orzez tak perswatyarni, iakow rozdancerni upominka
 sklonie nazad inemalym niebezpieczeństwem moym, y wypadkiem potra-
 fitem; Lodubalose moie temu Woytku y Skonfederowanemu Rycerstwu
 Związkem.

twierdzeniem całym stazonym, widząc prawosie, y szczere chęci moje, przypisywały na
wierności, y nieodstępności, wkrótce potym, y dobrowolnie wierzai, y powołać maie
do wiekcia na mnie obowiązku Marszałkostwa zwiazkowego, czyli ymowic
się, y wzbraniać tego miatem, Wyciągata potrzeba, sposobności, y należytaść te-
go, aby Woytke kumpitowe woznych Stronach, y partyach będące, ku obro-
nie y ustwicie Oyczyzny zgromadzone y onyrazkami do zwiazku powiąga-
ne byto, czyli tej zpowierzoney mi władzy rozumnie, y sprawiedliwie
użyć nie powinieniem być parę? W zagranicznych, siedzce y bawie się Żalob-
kach, y naysurowsze wydawac Ordynans, lub pobudzaiacerni wstowach
zagrzewać Uniwersatami, ze jest przyna y nani się nie zda, mamy wiele dawodow
Sprytemności zyskuić metosi, y sposoby, zetatow do uszytkiego nakłusaiac nekt
temu sprzeciwić się nie może; Toż ze przeto słupnie na te Jhu Marszałkow
miesciu w Jabutkowie tylko siedzących, y rozrządzących zarbitem nie dawie
Skaregi, y obelgi, ze nie tylko manifestem opisany, ale urządzie za adhaeren-
ta ogłoszony zostatem, uszysey aby się ze mną nie tacyli, inaczej za adhe-
rentow mieć miiani Straffeni, y ostrzeżani; kiedy nie tylko ze nie pieruży,
ten wznowitem życzaj; jako mi Jchni Tawcia; j bo za Leduchowskięgo, Koronnę
Pranicę, zec w A. Lit. Potocki, to pozmiej po śmierci Augusta II: Parto
Starosta Jasielski, to nakoniec y teraz przy podnieśnieniu Konfederacyi pod Ba-
rem, Jkora, uwellic nasze tacyi przyjęliśmy czynności, Sp. JW Pan Putaska
Starosta Warabi byli Marszałkami zwiazkowemi; Ale coważsza zaraz po objęciu tej
kaski, uż to pisatem Lit do JW II Potockiego Podczaszeg Lit Regimentarza Je-
neralnego, zstronem uprzążeniem iż jako nie zambitu Jdnego przyjmuię te kaski,
tak zaraz za przybyciem w kraj JW Regimentarza one zbroi; y wraz znia sam
siebie pod kommandę Jgo oddam, już potym przybywszy pod Kobylankę w
wspodobnymże sensie stwers na siebie JW Biskupowi Kamienieckiemu, genera-
towi Wielkopolskiemu, y innym datem, uż nakoniec w Drelsku pokazuię po-
wołności moie, od tegoż zwiazkowego Marszałkowstwa cale recessowatem; Lecz
nawz ta moja wybita powołności, naco się wdato to wiernych, sędynie ku dobru
pospolitemu przywiązanych chęci moich dobrowolne okazywania; dwdato oto ie
szcze wiekszej mocy, wiekszej ochoty, y pobudek do uyciężenia, y ponizenia mię
do dyskredytowania, y dalszych odebrania misposobow stuzenie Oyczyźnie,
bronienia, y zastępowania Wiary, Wolności, Praw, y Swobod; Miatem po-
trychrotnym zpod Kacanowa, az do Białej od JW. Jhu Wdy wileńskiego uc-
zwoniu parawionych, y pod kommandę oddanych sobie N. 640: ludzi zbroj-
nego żołniersa, armat zelaznych 6: wozow zammunicyja 4: Wyptacatem
gaze, y lenunęi, tak Jchni Officierom, jako y simeynom, lubo zadnych na
to niewiostem pieniedzy, traktowatem y obchodzitem się przyzwicie, az oto
gdym nadciągnt pod Sanderz tenże Jkoraże Jhu Wda Wileński bez zadney
przyczyny za sama tylko namowa y powodem JW Jhu Biskupa Kamieniec-
kiego, y innych dawc Ordynans II: Sycour Luthowickowu aby odemnie z
ludźmi zobozu odped, nie tylko ze anticipative Jchni Officierowie wżuw-
sty na miesiecy trzy gaze swoje nie medowawsty się z ludźmi mię odstaj-
pili, ale iście moich Huszarow 50: Bronia, y kummi, armat spizo-
wych duri, nowej strzelby Karabinow z pistoletami garniturow 49:
pataszow, kurlak, mitulow, mundurow, y lederwerkow tytez, tudzież
wszyste

wstytkie prawie Amunicyje II. Szyt z Sobą mi zabrat, namawiał ieszczę oprocz
 tego tenże Smł. Bishop kamieniecki, II. Szaniawskiego Marszałka Lubelskiego
 aby Wojsko Komputowe przemowuszy, y odwoznuszy mnie odstąpił, a gdy
 wypetchno na Zwiazek eslutowad się przysięga, ttey nawet bardzo latwo te-
 goż II. Szaniawskiego uwalniał, y abskwoował, lecz gdy y tak stalego wtey
 mierze znalazł zechawszy się potym z II. UW. tak Korony, iako y WX. list
 Marszałkami niekteremi, Wojewoda Bryskim Lit., Pacem Starosta Zytow-
 skim, y innemi do Bielska, wnieblytnosci tak wiele innych legitime obranych
 Marszałkow, tudzież wnieblytnosci II. UW. Krabinskięgo, y Potockie-
 go pierwszych w Operacyach terazniejszych Metow, zrobili, y ufermowali
 tamże Generalnosci. Przybywam hia, potey iuz następioney za powodem
 y uczwaniem II. Podskarbiego Koronnego, y konfirmując się we wzyt-
 kim powołaniu moim, okazuję, Sprowadziwszy mnie, y tak podzięczył Ich-
 Mość, wydaia sekretny edyktans, Smł. Szaniawskiemu, pod czerniechowem
 Zoborem moim stojacemu, aby zabrawszy wojsko tak Komputowe, iako y nowe
 Zawazine pod kommandę swoie posiedł do Czestochowy, y tam dalszych z Biel-
 ska oczekiwad edyktansow. Stalo się ale tak, kzyłoda y szkoda, pospolitą
 niechaj każdy zapatrzy się y urna. Nieszczęsna prywatna, nieszczęsny rza-
 dzeniu y gurowania ambit, nieszczęsne, a prawie niepowetowane zgubę o-
 czynny przynoszące skutki; Pa tak następnie wymuszonym recessie, y o-
 debianey mi kommandzie wyprawili mnie z II. W. Smł. Panem Potockim Marszał-
 kiem Ruskim, iż Ichm. zgrmadytym Marszałkowic w Delegacyi z Instrum-
 tem do Smł. Pana Esterhazego Feld Marszałka y Generala woysk Cesarzkich
 do Węgier, tudzież do II. Wielokurskiego aby do Francyi w Funkcyi Poset-
 skię iechal, do pierwszego zaś obliquiując, cyli mogą mieć asilum, y solakacyę
 w Węgrzech, naklonie do II. Pulańskiego, Lombińskiego, y Maczynskiego
 Betzkiego Marszałkow, do wystuchania ichże Juramentu Generalitat.

Prętnie, y skutecznie tę wypełnitem obowiązku, iedyney iuz tytko na Węgrach
 tyerząc Sobie, y spodzierając się spokojności. Pienuszą się Ichm. Pa-
 nowie Marszałkowic z Bielska do Kępowa, Pienuszą się oraz y przyby-
 woią razem duchy, y kreatory II. Podskarbiego Koronnego y Wielopolubie-
 go Marszałka Nadwór. w osobach cternastu, jako to Ichm. Walewski,
 Szembek, Dzierzbicki, Chomentowski, Krawcki, Lopuski, Brukwiniski,
 Orzesko, Cieniski, Dzierzanowski, y innych wielu, do rwania umyślnie w Ge-
 neralnosci Kompletu, przywozą y do mnie od II. Pana Podskarbiego obli-
 gacyę, abym się od zdania ich wniczym nieoddalał, y iednomysłnosci trzymad,
 upewniaia iż Ichm. ze Smł. Podskarbi umyślnie do Sazonij po suplemet
 pieniędzy porcechal, tu tytko obliquie aby Komplet ruai, y innych marszał-
 kow po Wojewodztwach Krowacie, iako to z Krakowuskiego Smł. Walewskie-
 go z Kieptwa Oswiecimskiego, y Zatorskiego II. Szembeka, z Lubuskiego
 Smł. Dzierzbickiego, z Sandomirskiego, y innych do woli, y upodobania oddaia,
 Listy despotyczne Smł. Dzierzanowskiego, do zgrmadytym pisane Marszał-
 kow, kopię ich po szonach rozrucaia, y publikuia, mnie do ruczeki, y rostąze-
 nia się stacia się przyczyna; Wojsko Komputowe, y inne aby od edyktan-
 sow stacynnych Marszałkow, nie dependowato przemawiaia, y formetua,
 Idy talie dzieja się zatarci, podstepy, y emulacye niesmali y niesrad,
 natenczas

natenczas Inl. Janikowski I.P.P. Grabowski w Aresztie mający przybywszy do
 Przeszowa, odebrał ordynans, aby tychże Ichw do Obozu pod Koniczyna odprowadzić
 Pan Chrabia Jarnowski wzywa na zarzut de Siebie tegoż Inl. Janikowskiego
 y niby ostrzegając go, a namnie niewinna, kładąc imposturę iakoby go ora-
 bowanie Inl. Kasitellana Wojnickiego, y komi zabieranie przed zgromadzone-
 mi Ichw P.P. Marszałkami udać, y skartyci miał, perswadiąc, y animując doda-
 jąc, iż iak pretho stanotby z P.P. Grabowskiemi w Obozie roztrielony będzie
 Kamawia tegoż Inl. Janikowskiego de Siebie, Regimentarstwo Województwa
 Sandomirskiego ofiarując mu. Wyraził bućno tegoż iakim ferworem, y papym
 powrociwszy do Inl. Arabi wymawiał mi te udania, oświadczając zaraz ze Ichw P.P.
 Grabowskiich do Obozu nie odprowadzi, gdyż mu mile życie, Perswadowałem, y pra-
 wie prositem, aby gdy się o swoje życie osobę przynajmiej tegoż innego z niemi
 ordynował, y dysponował, niewyprzył przeciez tego, ale raczej gdy ja znajdowa-
 tem się w Przeszowie, y nazad z P.P. Werspuryjskim Marszałkiem Chetmskim
 do Lubutowa powrociłem, tychże P.P. Grabowskiich do Obozu mego przyprowa-
 dzonych, y Samego Inl. Janikowskiego zastatem. Chciałem tam potym tychże
 Ichw P.P. Grabowskiich odesłać do Obozu, az Ichw P.P. Wolewski, Chomętowski,
 Szembek, y Ciernski, zaraz perswadować porzeli, abym nie czynił tego, kiedy się
 tu dostali, Istowa Ichw wyrażam, iż do Obozu Wmellana, równie to nie jest lepszy
 Inl. Pan Betzkiego niż jego, atak z nich wiele są dwiemy, którzy byli Pryncy-
 patami Radomskiej Konfederacyi, y Litt, Wszak Inl. Pan Pac ugwarrancya
 y traktaty Moskiewskie uchodził dwiemy się czego z nich, Zastęcił mi w tym Ord-
 nans od Inl. W. Marszałkow w Koniczynie na Lustracya wysędzonych abym
 z Wojskiem mym na Sulkurs przybywał, gdyż Moskwa już ubliżowała, dała
 mi zdługiej strony znać oteżte że przybach na mnie maszerującej, Ordynua-
 tem więc, aby tychże Ichw P.P. Grabowskiich na drugą stronę Bieszczadów do Mu-
 szynki przeprowadzono, Wyznaczyłem Chorągiew Husarską do pilnowa-
 nia onychże, Zaprzysiężta ta Chorągiew na Wierność, y mocno tych Ichw
 straż, y tak zażwiudnych zostawilem prozno, gdyż Moskwy niebyło, Przy-
 ciagnowoszy z Sulkursem cobyłko powrociłem na żąd, aliki Ichm Panów
 Lustratorów nowy odbieram ordynans, ażebym padziady, ieden ku Jarostawiu
 drugi ku Jarosławowi wyprawili, wady wykonatem, przybyli do mnie od Ichw
 P.P. Marszałkow złączonych, Inl. Pan Dziezobicki Pruski, y Pionierli ziem
 Pruskich Konsyliarze zrekuzującą Skrypt, Ichw P.P. Grabowskiich, który mnie
 y całej Generalnosci dali, że nie zdradzą, stana, y dadzą z siebie Justyfika-
 cya, Protekcyę iadnego Monarchy wzywając, y akceptowając nie będą, na
 żąd powrociwszy tychże Ichw Koniczynie do Koniczyny oddał, czyniąc żado-
 syc odsyłam rewers, dając także Ordynans Inl. Witembergows Strazni-
 kowi Rütthu mego aby sechał do Muszynki, y tam pilną nad temiż
 P.P. Grabowskiemi miał straż, y onych, iak pretho skoniczyny przy-
 dzie Komenda wydał; Wykonawszy przysięgę wyjechał zaraz tenże
 Inl. Witemberg, potym wkrótce nazad znuwu do kompanij powrocił się, sty-
 nię mi o tym już po putnowcy raport, kryjąc się Inl. Witemberg, wyprawiam
 w tym momencie Inl. Dziezobickiego, y Kruzera Towaryszów, którzy sta-
 nowszy w Muszynie już Ichw P.P. Grabowskiich nie zastali, poztow
 tylko pijanych, y spiętych znaleźli, wrzucił Partowi w Areszt, y pokuci, po-
 tym przez Inl. Inl. Betzkiego wypuszczeni; Czułatem wszelkich sporobaw
 abym mógł

abym mogł dostać uszłych Ichw. P. Grabowskich, lecz te wszystkie bezskuteczne by-
 ty, Otoż druga nie już manifestowania się, ale na honor, życie, y Substancją, mo-
 ie następowania przyczyna; Niechay każdy żywym roztropności, y rozsądku za-
 patrzy się Okiem, wczym tu zgrzeszyłem, czym na taki surowy zastużym Dekret
 wczym przeciwko poczciwości moiey wytknąytem, dla czego godnym Śmierci, y
 kłatowni uznany zostałem? Kazałem to Ichw. P. Grabowskich do obozu me-
 go przyprowadzić? nie perswadowałem aby odprowadzoni, lub odestani byli?
 niechciałem sam potym ich, gdyby nie perswazję odestać, sprzeciwiałem się
 wczym, y odmowilem Ichw. P. Delegatom, nie oddałem zaraz skryptu? nie czyni-
 łem tego co ze mnie było? nie karałem uprzed, wystuchawszy przynięgi mo-
 cno pilnować? co do ostrożności, y roztropnego rozsadzenia należało, nie wy-
 konywałem, y nie wypełniałem tego? Sposobow, y środków wszelkich, abymich na-
 zad mogł dostać nie użyłem, y nieruszył? Biorę y wyzywam wczym wszystkim
 za Subarkow Ichw. P. Delegatow Samych, Odynowana Cheragiow, y uszty-
 lich przytomnych temu, y uświadomych, biorę y Samych Ichw. P. Grabowskich
 na poparcie niewinności moiey, którzy po wyjściu z areшту, nie tylko dobrowol-
 nie, ziędzali zaraz, do Przeszowa, chcać się obecnie uistymiłowai, ale dali powtorną
 apelluracyą na siebie mnie, y Presurę Generalności ze się zawrze, y wszędzie
 na Karde wezwanie stawia, y uistymiłowai będą; Ale darmo gdzie prze-
 biegła gorę biorę zawziętość gdzie niepomiarliwona wzmaga się zardzi, i
 gdzie panuje prywatna, zawrze tam y najlepsze czyny innych za złe miane
 poczciwości złe tłumaczona, dobre lroli obciężnie rozumiane, agdy się iaku
 wey suspicyi pada kształt, y sposobności, oczywistym jest zdrudziectwem,
 oczywistym postępem, oczywistym zguby, y machinacyi czynienia, lubo bez
 żadnego dowodu, dowodem zguy jest tego na mnie przykład; Nieprzy po-
 zwaby, nie wezwany, ani opowiadziary byłem; nie wyprawadzeno żadnych
 Jakuzycy, niedochodzeno, ani się pytano nawet, sposob, y Obowiązności;
 nie słyszano mnie, y innych, ajuz mi godnym Śmierci uznano, od czu, ho-
 noru, y fortuny oddadzeno infamisseu uwolano, Niechyle między na
 mnie żadney słychai szardzi, już wtenczas tysiąc niegodziwości, rabun-
 ki szlachty, y żęży więzienia, wymyślnie mi zarzucano, y zadanu. Tym
 jest najlepiej uświadomo, ulitonych podczas Marszu, y kontramarszu po
 kraju bywatem, iaku się sprowadzatem; Dali mi już żędni sepeze w
 Kralowie będącemu Surie testimonia, któremi zawziętość Dekret
 na mnie niesprawiedliwie żęniących oczywiste pokaze, dacza, y dai mi
 przez Samo Summienie obowiązanu dnuży swoje zeznanie, któremi żęziel-
 kich zarzutow niestusznych, y postępných uwiadę się. Pozwolit Bog
 Wzzechmogący wyjść z życiem, pozwoli ięszce wczorach całej Cyryjny
 pogrzebione wżyskai przez prawę uznania niewinności; Idy taki nie
 słychany od kilku Osob stanął na mnie Dekret, uwiadę, y uznawato
 niestuszności, y niesprawiedliwości tego wielu Ichw, boleli, y utyskiwali
 nademna że się tego za moie zarady, za moie prace, y fitygi dowiedziatem,
 Czasowi dalszemu oddała to wszystko radzili. Nakłania, y perswadię
 mi Pan Walewski zobowiązku Imię P. Podskarbitgo W. y Mar-
 szatka Nadwor. Koronnych, y innych, abym wyjechałszy z Lubat-
 wa, przeniósł się do Bielska, do Plant pomiędzy Ichmiami utozo-
 nych uiszczenia, Marszałkow nowych po Woiwodztwach
 Stanowienia

Stanowienia, Generalności znouu innoy uformowania, czynią do tego usytlie
gu przygotowanie, przemawiaia Woysko Komputowe, aby Generalności w Pre
nowie będącej niesłuchalo, Sekretarja S^{pa} Trzebińskiego Lutkownika Krako
wskiego, aby zuyprawami Wojewodztwa tegoż porzed pod kommede moie,
uyptawiaja z Dyndansem mym do Ludzi Moich Kod Opater, aby do Bia
ty sciaqali; wytezda przekiwko tej kommede Sam S^{pa} Walewski
do C^{ks}za, wyraża niestuszności Dekretu, Kazydy, y zawziętości na mnie
praktylowane, Asiudza ze z Saxonij pieniądze przysły, ze Marszałkow
y inną Generalności robie będą, animujące y mnie listami swemi, aby iaku
nayprzedej przyciągal pod Białą, Woysko Komputowe odebrat, S^{pa} Wil
koniskiego z Dywitja jego zabrat, Donosja ze S^{pa} Dzierzanowski uż
Piechotę S^{pa} (czernego wziot, wyrażaia yto ze Najiaśnieyszey Elektor Sa
ski przysłał Sekretarza z piemiądami, szeregubnie na Dywitja moie, y S^{pa}
Dzierzanowskiego po 15000 R. na kwartal, ze S^{pa} Podskarbi powraca
z Drezna, y pisze aby iaku nayprzedej innych Marszałkow, y inną Generalności
robie, bo Sobie tego ulro Saxonia życz, Nataluie remonstracje, Sollicytacje,
y wzywaniu listowne S^{pa} Marszałka Kadwor Kier., Walewskiego, Dzierza
nowskiego, y S^{pa} Soltyka f. które to listy przy zdradzieliu mię schwy
taniu S^{pa} Dzierzanowski, y S^{pa} Soltyka z piemiądami, y innemi Skryptar
mi zabrali mi, a które niemniej ia Sobie ostrzegam, / podciagnotem mi
odwlotcznie do Biały. Idy istności y skutek wszystkich ostentacyi chce wi
dzieć, y pytam się o przybycie Sekretarza Najiaśnieyszey Elektora, a
liz Ichm powiadaia mi, ze się z S^{pa} Podskarbin Wied Kier. dla drog
tych, y zepsutego musiał zatymać powozu, Obliguia mię tytlu, y sty
muluia, abym za S^{pa} Wilkoniskim dla zabrania mu Woyska porzed,
pobudzaia abym manifest przeciwko Generalności Dzierzanowskiej uczynił, na
ktory wraz ze inną zwiestu przy czym pisac się przyrzekaia, uyciągaia na
mnie szesć blankietow listownych, dla różnych częstokroć przypadających
pilnie ekspedycyi, uyciągaia y siodmy, ktory na ręce S^{pa} Wolskiego Le
dziego Woyskowego, do szencypowania, y przez Ichm podpisania manife
sta zastawitem; Cynia wdanie się, y instancya, abym usarow moich
ob: z officerami dał w kommede S^{pa} Soltyka, którzy by w Wojewodztwo Pta
kie poszedły tam Bratu Lucemu do Marszałkostwa dopomoc, zate zas cyni
ności drugie tylo usarow dokompletowaci będzie mi powinien, Wzrzerey
prostocie ucwisytkim okazatem pouczności, Oddatem usarow, podawatem
S^{pa} Wolskiemu blankiety, poszedtem Sam za S^{pa} Wilkoniskim, ktorego
doy si nie mogac, potym zreflektowawszy się, y same tytlu poznaiąc prywatę
y szudzenie obruciem nazad od Wiszniu marz moie do Biały, a gdy pod
Myślenicami stanalem, odbieram list od S^{pa} Walewskiego, gdzie mi donosi
z listy do Mnie z Węgier przysły, które iz bydz moga pilne, abym zlecił od
daci do przeczytania, y odpisania, Lisze nieodwlotcznie do Sekretarza me
go, aby cota iaku bydz moie ekspedycya, oddat na ręce S^{pa} Walewskiego
Cynia zadasy, y uypelniaiać wola moie, Sekretarz moie oddai usytlie
listy, az oto niespodziewana nigdy od Ichm L. Piotrowskiego, Chmie
lewskiego, y inby Tomy moiey zprytaczonym od Ichm P. Grabowskich pasem,
znalazła się bydz dla mnie niestuszna y szkodliwa korespondencya
już to o -

uiz to o iakowychu czynionych dla mnie przez JW. P^o Generata Wielkopolskiego, y P^o
 Podwaznego krakowskiego w Warszawie Staraniach; uiz abym batamustwom nie do-
 wierzal, y uwodzić sie nie dal, Nadciągamy ja Ludzmi mojemu pod Białą, nie
 nie wiedzący, ani sie tego spodziewający, czynię explikacya dla czego W. Wilhen
 skiego nie zabratem, y w Samey niewinności y prostocie Sena moiego wymawiam
 wżecz batamustwa Kraju, y obywatelow do ostatniej niemy przez te użytkie roboty
 uprosiłowane przysprowadzenie, ptonne nadzieje, y pomocą od Zagranicznych
 Dworow tudzenie, ze uiz doś tych duplikowanych namnożyło się marzatkow
 y sejsyji po Wojewodztwach, ze y tak za nie winne krui rozlanie, Kraju znisz-
 czenie ciężki rachunek Boga dai będzie potrzeba; Dodatem nieszczęśliwy O-
 leju do ognia zaraz Ichm insza o mnie wzięli myśl, innsza czynności drogę
 ku zgubie moiej. Biora mnie Jch P^o Walewski, Szembek, y Dzierżanowski
 niby dla rozmowienia się, y naradzenia uprowadzają z Białej do Bielskiej
 z tamtąd do Ogródu Jui Smi Sulkowskiego ide, dobrym umysłem, zadu-
 fany niewinności moiej, y doniczego nieczuliacy się, At tu Ichm zaprowa-
 dziwszy mnie dalej, gdzie uiz gotowi zawadzeć byli ludzie, biora mnie, y uia-
 za na Stronie Cesarzkiej jako ostatniego zdrajcy y adherenta nieprzyjacielskie-
 go, Prowadzą do Obozu P^o Dzierżanowskiego pod czarnym Dunajcem
 stojącego, gdzie, y mi znowdawali się Aupserowie Smi A. Soltykowi dani
 Wymuszają, y kusiłiada na mnie Ordynans do Ludzi moich, aby pod kom-
 mandę P^o Walewskiego poszli biora w Ekspit y uiażę Officyerów moich
 przymuszają do przysięgi wojsku, niez y wąpki, pieniądze, skrypta, karty
 nakładnicat tysięcy zabierają; Perswadują mi w arenie będącemu Jch
 Soltyk abym się nie alterował, iż iak tytko P^o Walewski zwojskiem mo-
 im nadciągnie, Inkwizycya z Wojska tegoz uprowadza, do Krodu podają
 ze niewinnie przez Generalnośi Przeworskiej osadzony testem, manifest w-
 raz ze mną zaniósł, dopiero inna Generalnośi robic zasnna bo tego Keniezmie
 Saxonii cheg. Pisza, nie uiz od użytkich, ale odemnie Samego iak im się
 podobą, przeciwko Generalnośi Przeworskiej na blankiecie przez Jch W-
 lewskiego Jch Wolskiemu skrytym sposobem wziętym manifest, Przesy-
 tają tenże zudaniem mię y osłabieniem do Przewowa, jedzie y sam Smi A.
 Soltyk niezely mnie emulcedowai, y bronie miał, ale zelym, ^{zobacz poprzedz} tego zgtadzony
 był swiata, usilnie starać się o krichrecht, Listę y Smi Pan Podskarbi
 WK. do Ichm w obozie będących, aby się iak naupredzey uwineli ze mna, ze
 bym ich czynności, y zomy stow nie uypal, atak tego, y ich nie zgubit. Po-
 wraca nieudobnie Smi A. Soltyk z krichrechtem, y spotkawszy się z P^o
 Protowskim Putkownikiem Jch P^o Dzierżanowskiego z ukontentowaniem,
 y uraganem powiada, ze uiażę z Przewowa od Generalnośi na mnie krich-
 recht, abym na zaiutrz pieczony uprzod Skynanu, o osmej godzinie rż
 trzelany był. Przybywają y JW. Potocki marzatek Ruski, Krokwin-
 ski Konsyliarz Przeski Litt, y Heinski do Eksekucyi, y inkwizycya
 gdzie depozyta, y shebra mam delegowani. Nieszczęśliwy ukontentowa-
 nia, powniewisk, y uragania stała się celem. Nie maui żadney od-
 kazy, y explikacyi meię mięysa; Parnat przeciw P^o Protowski
 z Officyerami niewinności meię; poznali prywatę, zlosi, y zawziętośi
 zgubić mię Keniezmie usilniacych; Bez żadney obietnicy, bez żadney
 upominku, y podarunku, bez żadney moizby, samym tytko wzruszeniokli-
 wieniem, y sprawiedliwoscia przychwoza do mnie z osuniadzeniem

ze widziać

ze widząc, y uznając niewinność moją, przy mnie, y dla mnie honor zycie swoje sa-
 kuszliwac ofiarując. Perswadując mi dobrego bydzi umysłu, y woto putnocy
 rozkazałszy stanac Regimentowi, iakoby ugotowosia, y ostroznosci, miewia nie-
 przyjacielsci, podczas dobrego Cnu P^o Dziekanowskiego, Hefemberga
 Delegatow, y Imi A^o Soltyska zhaydan, y ciezkih uiezow mnie uwolniaszy
 szeregami, zatuska, y pomocą sprawiedliwego Boga za granice Węgierska, do
 Miasteczka Biały mnie zaprowadzili. Twój tu naypniec Boze Wzrak
 mogacy, y miłosierny, iatego Sena, y duszy, iak mogę naybardziej dzieku-
 ic Opatrzności, ze się nie dał nieprzyjacielom ze krwi mojej niewinnej
 cieszyc, ze mitego pozwalasz żyć, y czasu, iz nie tyllko prawosci mojej, led
 krwi, y iawnie uznac, ale tez w se z tym, y ku zgubie iest Oczyszczony na-
 widok pokazac mogę, ze nakoniec tejieszcze dodaciez mi sposobności,
 Zarabiac, y zastuliwac na taske Twój przez szereg, y prawdziwe wia-
 ry twej Świętej, az do ostatniej kropli krwi uylania bronienie, przez
 patetyczne przy Oczyszczeni, y przy Suobodach obstawanie. Zastanow se
 tu Presuretny Narodzi Polski, weyrzyj wto uszytko. Roztropnym rozsa-
 dku Okiem przezacny Stanie Rycerski, czyz moie gdzie y na kim waz-
 kiza praktykowac se nie stuzinosci? Pisac y ferowac kryminalne De-
 krety, y kyzrechy, aniestuchac strony, ani se przypozwai, nie wyprowa-
 dzac Inkwizycyi, ani se dobrze uywieidziec nie iest ze to ostatniey ^{sumienia} let-
 kusci? nie iest zeto osobliwy dowod szereg, y iedyney prywaty, y zaradko-
 wia? nie iest zeto znak nie sluchany w wolney Rzeplley Surowcy, y tyran-
 skiego absolutyzmu? nie bydzi ieste sluchanym, abydzi iuz potepionym
 nie iest zeto nieszczeliosci? Wielke Pieknow nastych ostroznosci
 w przeczonych ustawach, y obwarowaniach Suoich, dobitny tego nie za-
 niedbata Neminem Captivabimus nisi iure victum. Teraz kiedy oto nay-
 wiecey walczemy, y ginjemy, prerogatywy nasze zuchwata przemoc, y
 niepotencya, szereg obeto dobra pospolitego macuiacych, zycie swoje
 przy wiere, y wolności tozacych, nie iuz wprawd Prawem konwinkowai,
 ale ieszcze ani sluchanych, y przyzwanych nabardzo blabych fundame-
 tach chuytai, godnemi Smierci sadzic, y potypiac, z honoru, zci, y substan-
 cyi ogotacai, y wyzuwai zarzec Sobie ma arcyletka, y wolna. Uczyzni-
 tem Krotka, cyplicacya niewinności mojej, wzgledem Ichw P^o Pra-
 bowskich, czynie yte druga, niech tyllko kazdy roztropnie zapatry se, czyli
 przez ten postepok, y korespondencya Ichw P^o Podczaszego Kralowstwie
 go, Piotrowskiego, Chmielowskiego y innych, f iezeli iest prawdziwa, y
 o zdrade, y bezprawnosci iaka szrekonary bydzi mogej? Wzywam tych
 samych naypniec Ichw od ktorych preiate te sa listy, y o bezwzględnie,
 a prawdziwie przez miłosier Boga dopraszam se zeznanie, iezelim
 iakowe przez nich do kogo dla buszczelienienia mnie staral se udawa-
 nia, wzywam y samych J. W Imi P^o Generata Wielkopolskiego
 Imi Podczaszego Kralowskiego, y rabowskich iezelim sam przez siebie, lub
 przez kogo ulymil iakie wtey mierze do nich kroki, wzywam, y samych Woytk
 Nieprzyjacielskich Kommandantow, czyli iakie zniemi miewalem korespon-
 dencye, lub to konfederacyi szwadzace, lub pomoc mnie mogace, Niechay nay
 miłosierze Boga sprawiedliwego wnietym nie odbieram Laski, Błogosławieni-
 stwa, y miłosierzenia, iezelim nie juz uszytkiem, y skutkiem, ale nawet
 chęcia odstapil

chęcią odstąpił, lub odstąpić, y zdradzić chciał Konfederacyę. Stana wszyscy
 y prawdę zeznają, wszak wszyscy zją, Stanie y Zona moja sama nawet uy
 wieść się gotowa przysięga, że nie tyllko nie pisała, ale nawet ani o tym
 myślała, Stana nawet y ci Ichm, którzy przez cały czas przy mnie byli
 wszelkie udrzeli, y pisali korespondencyę y listy, jeżeli co podeyrzanego, y
 tego we mnie widzieli. Czyli zgodzić się to zrozumem może, zebym miał
 pbiwalać y komunikować listow, y korespondencyi, gdybym wiedział, lub
 się spodziewał ic bydz podeyrzanemi? Czyli Interepsu tego innemi nie miał
 bym sposobu traktowania, y do skutku przyprowadzenia drogami? niech u
 wazy każdy, niech oraz pbiwarbuie zacięta fauzytosi, y usilne na zguby mo
 ie następowania. Nic tu wszak iestże kornice, lubo za oczywista prawie
 Wszekmowności Boshicy dyspozycyą uwolnionym, zuyym, ocalonym w za
 graniczny dostatem się krai, y w obliwą zachowywaniem spokoyności, żadnego prze
 nie ytam znaleźć dla siebie nie mogłem odpacyntlu, żadnego bezpieczeństwa, Do
 siągła y przesławiała me nieprzestannie nie uliojona zaiadłości; Zieźdiał p
 Trefsemberg, potrzykroci do Białej chęcy ulnowaney dolowai ztożą, zada
 niom innym dogodzić, a mnie zabić. Co klicy się nie uwaie; wchodzą z Sobą
 wradę Ichm PP. Dzierżanowski, Walewski, Trefsemberg, y Smutk Kanonik
 Solttyk namawiają, y udnają PP. Stanisława Zahreuskiego, z Krolowskie
 go, y Jozefa Bylkouskiego z Sieradzkiego Wojewodztwa, Rotmistrzow, deia sm na
 bite lothkami, y kulami pistolety złotych do mnie nie zawoźnie wypabili,
 Obiecuia zaraz zato uylcyci 2000 \$, wstepnie y Smutk Solttyk Dzierżan do
 Scholasteryi Leczybielcy należących, infirmuia, aby me zabiuszy w tym punkcie
 za granice umykali, Sukurs dać, y od Usarow Cesarzkich iezeliby gonili, bronie przy
 zebacia, iako o tym uszytkim uczyniony przez tychże Ichm PP. Rotmistrzow
 Manifest Obsterney Świadczy; Idyctely ani tym sposobem dogodzić chuciom,
 y tamy stom swojym nie mogli, ztożyszy się razem z PP. Waleuskim ludźmi
 moimi 1200 przez niego zabraniami przez tydzień przesto oblegli mnie koło
 granicy, y pitnowali, uhrobili sobie potym ordynans, od PP. Esterhazego Feld
 Marzalka, y Generala Woysk Cesarzkich aby mię stojąca w Białej komenda, lub
 w krai Polski ruszyła, lub zebym się daley w Węgry pod Tokaj pomknął, Za
 kony odebrawszy Ordynans co czynić miałem niestoz sliwy? Ruszy się y pom
 knać głąbiey w Węgry nie mogłem; bo zeusztykiego ogotowony, nie miał bym
 sam siebie, y ludzi sustentowai, wynisi do Polski iakoz się odważył miałem
 widząc wszędzie ciaty, y oczywiste, nie uż tyllko dla mnie, ale y dla Ichm Offie
 row, y ludzi uybauicielow Elbich niebezpieczeństwo; Laska y chwalebna iest
 za Oycyzne życie żyć, ale niewinnie, y haniebnie z życiem tracić y honor
 ile do sworch podłego, y nader nikczemnego iest umysłu; Niechay tedy nay
 mniejszego nikomu, który się zna bydz Cłowiekiem, y tyne osobliwiey Sta
 cowaie rozumnie musi, nie spawia padziwienia ta moja złaczone desperacya
 rezolucyą, y postepk, zędy dla siebie żadney nie udrzatem pomyslności, y na
 dziei, gdy zawsze w troskliwcy od sworch podstepu zastawatem boiazni, a
 w tym wlasnie czasie Puthounik Elshiewski Druwirz sam pod granice
 pło stopił, y przystał do mnie z listem, abym się z nim ahordował, oswiadcza
 iąc mi tak osobie moiej, iako y Officjom, y woysku wszelkie bezpiezeni
 stwo, z nim się ahordowai, z nim tażycy, przymuszony zostatem. Elbowie
 nie mogą tego

nie mogę tego, abym po wyciągnięciu do Kralowa, należyte z Oficerami y
Wojskiem przez niedziel ctery mnie nie miał Obserwy, ale kiedy podanych so-
bie do podpisania z Oficerami Memi z Ułazu Ministra Moskiewskiego przez
tegoż Drewicza punktow, abym w Województwo Sieradzkie wymaszewiwszy
z Kommandami Ręsyjskiemi łączyt się, y konfederacye zrobił, y przesław-
wał, przyjac, y podpisać nie chciałem; Oficerski tamże parol wyciągnąc
kazał ludziom moim z Miasta, y z uszytkiego bez excepcyi obawosy
y dysarmowawosy, ludzi sto mnie, y Oficerom przystawosy, pedził na
Zamek, y przymuszal do wycajnego recepsu użyczenia, Lotym przez
dni kilkaście waresnie miało uszytko, zabrawszy Dragorija, y Pocitow
tudzież niektore Towarzystwo, y Oficerow, o putnoly z Kralowa wypru-
wawil, y krolowi Pruskiemu zaprzedał, mnie zaś przeciez przed sto
wonego uwolniewszy Karakutu, z niedzielnymi Oficerami, mnie kazał w
Inspekcyi, lecz Bog miłosierny, y zły mi cudownie raczył wyprawadzić
niewoli, komuż teraz y ten Alchor moi, y złaczenie się z Moskwa, komu
tak wielko strata ludzi, koni, y broni, rzetelnicy według Boga pozycana,
y przypisana bydz ma, jeżeli nie JW Imk. Biskupowi Kamienieckiemu,
Podskarbiemu, Wielk, Marszałkowi Nadwor. Koronnym, instyguiacy, y
pobudzaiacy, jeżeli nie JW Imk. Pacow, y innym Ichm. Delcedu, y
Kryzrechta na mnie autorom, jeżeli nie Imk. PP. Dzierzanowskiemu, Wa-
leuskiemu, Tresembergowi, y Imk. Soltkiemu, Ichm. PP. Delegatom Edebu-
cy, przypieszcacy, na honor, życie, y fortunę moję następuiacy?
nigdy bym ja był zaiste do tego nie przystepował, albowdu, gdyby mi byli
Ichm. za granicą, tak nie atakowali, nie przesadowali, zdrady, y niebezpie-
czestwu takich nie kłnowali; ktoż jest przyczyna, że Imk. Trebinski wiedney be-
dąc myśli, y robotie z Imk. Podskarbiem W. Kor. Waleuskim, Dzierzanowskiem
y innymi sam potym we sto ludzi dobrowolnie za mną do Kralowa przyszedł,
obropna od swoich uchodząc ręką, ludzi kilkunasztu zgubit, jeżeli nie ciz Ichm,
Swiadkiem tego iest list do PP. Podskarbiego, y Waleuskiego pidany, którym
jako wyznacic zety, umyślem poszedł, aby mnie zgubit, tak też zaraz, y o par-
don doprosza się; Swiadkiem Ichm. Delegaci od niego wyprawieni, oktrym ta-
houym podstepie, lubo doshorak urzedziatem, y uprmauiatem go PP. Trebinskie-
mu, gdy przeciez w niebezpieczestwie życia do Pultuwnicel Drewicza zsta-
wał, ile mogłem prozba, y wudaniem się mojm ratowatem go, y salwowal; Miał
tem talize dozyc dobra pore, y mogłem bezpiecznie w sam czas uwolnienia me-
go przez PP. Grotuskiego, zemsic się kragudy moicy nad Ichmiami, Dzierza-
nowskim, Tresembergiem, Delegatami, y Imk. Soltkiem, namawialo, y po-
ciagalo Wojsko, lecz tego użytie nie chciałem, ale bowzem aby dano był
ktemu pokoi obligowatem, y prosilem. Dosyć dla mnie pokazac, y odkryć
charaktery y gatunek ludzi, ata dobrowolnosc Narodu, y ich samych kenowlu-
=wai, niechli zbytaznie rozpierai się z aplikacya, y ugraznient nie winnosci
moicy, bota lubo iaz y tak iawnna, jednali iestnie w swoim czasie Inkwizyciami,
y dowodami, wsparcia iawnie, y Okazaley uydawie. Niechce zstliwie skon-
cyppowanich zbijai Zarzutow, bo te same, przez się falszywe, przez dobrowolne
uszytkich zeznanie ustapic beda, mniady, Mnicy iaz nie jaku dbam o sie-
bie gdy we uszytkim nie szczelny, awszytkim przesadowany, we uszytkim ie-
nem, niebezpieczny, Rozpau y desperacya z Miłosia, Wiary S., Oczynny, wol-
nosci, y Praw ztazona przewyzsza własna Siebie miłosi, własne bezpicien-
stwo, y owe Polityke ktora, przeciwko Panom unosi się, wiele rzeczy
taic, wiele mijac, wiele nie uwazac, y iakoby nie wiedziec musimy.

Niechaj y

Niechaj y zaraż gine, y umieram, gdy w uznanej poczciwości, gdy dla prawdziwego
 tu dobru pospolitemu przywiązania, gdy w wiernym Patriotycznym Obowiązku wy-
 konywaniu, chętnie nato offeruję się: Letka Śmierć, gdy bez hanby, miła y chwala:
 lebną, gdy dla cioty znanej, y uznanej. Oto fundamentalne uwzięcia się y na-
 stępowania na mnie niedrych prywat uynihilujące przyczyny, wiele, y daleko
 więcej Obyczajnie szkodzące: Pysnowac każdego z Osobna Obrażdę, uszty:
 kich iedyna wydaję prywatą, y ambit trziesięciami, y zgubą Obyczaj, y
 niematem zalem y zadumieniem słyszeć, y cztaić idaszyło mi się w memo-
 ryatach M^o I^o Biskupa Kamienieckiego, y Podskarbiego W. K. przeciw
 sobie wzajem wydawanych usztypliwe wzmianki, y ułtykowania mnie.
 Już tu wyraziłem że przybywszy pod granice Węgierskie, widząc tych Panów iednost-
 yku rednemu, iako mi się zdawało, dające ich chęci celowi, prostym y szczerym
 umysłem wielką we usztyłkim pilności moją Obrazatem. Jależ sami nie
 przyznai tego nie mogą, żebym usztyłkię wezm mie zasła ich rekwii
 Tycya, do skutku nie przyprowadzał, y usztyłkami sposobami nie uiszczat,
 lecz gdy yia poniekąd prywat Panów tych dochodziędy sami siebie opisuwac
 roboty swoje uycawiać, ieden drugiego dyskurdytował potzełi, a mnie do tego przy-
 żywaia, uyznai maczey żadną, niara, nie mogą, tylko iak zaufę uproszcie Ser-
 ka, że iakb pryncipemu, tak y drugiemu Obyczajna żadnego usztyłkiwienia, żadney
 pomocy przypisai y przyznai żadney wdzięczności nie może, y nie powinnai.
 Mijam najpierwsze, y puczthowe roboty z których bezskutecznych przez za-
 sadzenia się y prywaty kilku Osob teraznicysza nieszczęśliwość, y teraznicysze
 awantury szczerym ja Owocem, bote iawnie się już poznawai daia, y przez
 samych Dysydentow gloszone, y wydawane bywaia; Co przy mnie, przez z
 mnie, y zamnie się dzieło, to dobrym umysłem odkryć może, y nie iakb
 już powinieniem, wiadomo to prauie każdemu ze prawdziwym tych Pa-
 now bytem Insurnetem, unosić sobie tedy każdy, y spraubiedliwie spozdie-
 wai się może, że mić musiałem komunirowane Arcana, ile ze terozsie-
 wai, y magnifikowai przed Jaka Nieswiebny Narodzie obowiązany bytem.
 Nie jest przysięga dalszym moim Obowiązkiem, gdy pilny, y zmysłony sku-
 tek sekretu gubi Obyczajne, y dalszego rozciągania się iest przyczyna, nie
 szczęścia Oile kroć raty przez tych Panow o pomocy już w Woyshu, już w
 pieniądztach od Fabrycznych Dworow Wiedeńskiego, Francuzkiego, Drez-
 denskiego, Berlinskiego, y Forty Ottomaniskiego, to przez listy, to przez ku-
 ryerow, to przez Postow, y Sekretarow zawsze zmysłonych upeuniowy bytem
 y Narod upewniałem, że Niasnicyszy Niazę Imi kulladzi do komenderowania
 Narodowym z Aszlim przybycie Woyshiem, pod pretextem należącego Bzepte
 Od Niazę kurlandzkich w potrzebach tej woysha, że pieniądztę od Dworu
 Francuzkiego, y Drezdenkiego pewnie mić będzimy, że usztyłku no funda-
 menie, y z wiadomością nam przysiężonych potencji usztyłkiemy, że Turcy
 dla dania nam pomocy w kraj ciągną, y zbliżaię się, y tyle innych obtuwnych
 ostentacyi glosiłem; Jależ proszę tego usztyłkiego skutek? gdzie te woy-
 sha? gdzie te pieniądztę? gdzie te przynalmy publiczne Dworow deklaracye?
 czas niemaly upłynot, kraj, obywatela, zniszczeni, sama tylko karmien, y tu
 dzeni nadzieja. Swiadkiem tych usztyłkich bezskutecznych operacyi list samego
 J^o Podskarbiego honorncy do Marszałka Nadw. kor. z Drezna pidany Surad-
 kiemy osunieniem dla Narodu postępek J^o Kustala Skiego, Swiadkiem
 list J^o Laswickiego do J^o Podskarbiego, Swiadkiem nieustraszenia, ruina,
 y spustoszenie, Swiadkiem na koniec nastopione, w kraj wtargnione rządy, y
 podziaty, Niech mi się wyrazi tu godzi, że gdy bytem ieszcz w tym stanie, y
 sposobności stuzenia Obyczajnie, wzywarty, y perswadowany bytem
 od Imi Pana

Który by mu szkodzić mogli przenajmowiana, y kornumpowania, wszelkich
 Sposob do pogrzebienia go użycia, y zruszenia, do zabrania Obozu Jeguz
 y Im^{pa} Parysa Ordynansow mi dawania, y pobudzania, na życie,
 honor, y Substancya następowania, z Marszałka Urzędu przez moc
 zrucania, y nato miejsce innych stanowienia, izieli nieci Panowie,
 izieli niezłazeni Inniemi Ichmi P^o Marszałkowie Gabultowscy,
 musiałem przysiągły, na ow czas na obowiązek Reimentarski, Ich przyer-
 wai Ordynansom, ile gdy do tego, y innych miałem pobudki, y namowy, zabra-
 tem najpied In^o Bojaneckiego, z ludzmi kilkudziesiąt, y wybranemi z Sende-
 mierskiego, za Ordynansem P^o Parysa podatkami, zabratem bez pod Gra-
 biam będący, z ludzmi, amunicyą, Armatami, Smigownicami, y różnego ga-
 tunku Strzelbą, mundurami, ekwipazem, y całym porządkiem, zabratem
 kase, Papiery y blankietow kilka reku, tegoz Księcia Imi podpisanym, y to
 Ichmi P^o Marszałkom, Gabultowskiem oddalem, zbieratem, y zbierai kaka-
 tem wszędzie ludzi Jego, a lubo gdy mi ia poszedł głębiej w kraj y do W^o X^o
 Litt wyszedł, tenże Książę Imi dat dowody Patryotycznych Sentymentow
 y makowii Swowey, a czynami Swemi przeciune konwinkował zdania, uiz to znie
 majawielem się biąc, uiz P^o Radziwińskiiego z obłożenia uwalnicać, iako Sam
 tegoz P^o Radziwińskiiego opiewa manifest, przeciez y taki znowi go, bijące-
 mu się nie dopomagai, chwytai Samego, y na życia sęgai kazano. Swiadkiem
 tego zabrania ludzi kilkudziesiąt, przy P^o Parysie będących, przez Potmistrzow
 Ah P^o Marszałkow Gabultowskich, Swiadkiem odstąpienie pod Przesławem,
 rozproszenia pod Przemieniem przycyna, Swiadkiem przesławowanie, zabranie,
 zabijanie przez P^o Wysockiego pod Wielkimłynami, y w Sielach, Swiadkiem na-
 konicie wyrucania, y mowiacemu mi, onie Subursowanie, y postępli dana
 rezolucya, niechaj zle iak najpiedzey zginie, lubo by y taki bytu, y chociaż
 nietylch rzetelnie konwinkował P^o Księcia Imi nie moze, y woz przecie
 ci winni ludzi, którzy szczerym sercem, y dobrym umysłem, za wiarę,
 y Ojczyznę, znieprzyjacielem potykaiac się przez prywaty, y cisyfye pu-
 gineli, co winien kraj, y Ojczyzna, co winni Obywatele, tym nieszczęśliwsi,
 y więcej cierpiący, Im większe Ichw Zatarci, y ambicya, im bardziej natęzo-
 na, na pogrzebienie się wzajemnie zawziętości, ktoi y mnie przyczyna odebra-
 nia mi Kommedy przesło natny tysiące Ludzi, y tych P^o Czarnawskiemu
 oddania, kto obaczy, tylchże Ludzi utraty, y rozsytki? Postrepto batamuc-
 twa, y obaczyło się zaraz Woysko, takie komputowe, iaku y niewozaciazne, y
 widząc się bydzi przez szeregulne podstepy wyjętym zpod Kommedy,
 moicy wbrew natychmiast iednostaimnie Szykai się dętu, zesa bić nie bę-
 dzie, y dlugo się nim ciesty Ichmi nie będą, jaku Swiadkiem tego wozien-
 ne dezercyę, Swiadkiem odejście Woyska Komputowego w partyę Ukra-
 inska, za Ordynansami Kommissy, ktoi teraz taki wielka potrofi nad-
 grodzi szkoda? ktoi da Sposob myślenia do tej mocy y pory, do odrybienia
 y znouu pod Kommedę obicia tegoz Woyska, ktoi nadgrodzi w ten czas za-
 branych Armat 16. Spizowych, Wozub poszustnych kilkanasie, zam-
 uniciami marnie rozsztych, y poginiwonych, Ruszkarow 13. prze-
 mnie zrekrutowanych, y oporadzonych, Shutki to niemożliwe, y nie
 powetowane prywaty, y ambicyi Imi X. Biskupa Kamienieckiego, tudzieff
 złazonych generalnie innych Kierownych, y W^o X Litt Marszałkow, Woiwow
 Bieskiego Litt, Pasa Starosty Ziłowskiego, y przybranego bez prawnie
 Za Sekretarza

Za Sekretarza, a po Smierci Sp. Augusta III Króla Naszego przez Konfederacyę W.
 X. Litt. y Sejm Convocationni o fabrykacyę Altkow zkonwinkowanego, y za Infami-
 missa publikowanego, Im. P. Bohusza, Cktoz to był przyczyna, nie trzymania się, y
 rozłączenia się ze mną, y Ich P. P. Lutawskimi, gdyżmy w Litwie oddali zemuż P.
 P. Pacowi, y innym Marszałkom Regimentów Kawalerji dwa, piecety, Lut-
 kow dwa koryclicy, y Bielala, Inalorow Pancernych cztery, y innego zkonfederowa-
 nego Woytkę do dwóch tysięcy, Armat Szluzowych n. 111. Kwaszkiem opozwa-
 czeniem, y zaprzeczeniem, Co za przyczyna Ordynansow P. Szyrowi aby mnie od-
 stąpił dawaniam; Wozow posusznych dwóch, y ludzi kilkunastu, z milicyi Po Tuu Imi
 Radziwila mnie oddaney, quattawnie, y podstępnie wzięcia, Co na tyle perswazy
 y obligacyi naszych, y innych dobrze zyaliznych aby się nierozłączai uwazania, co
 naturalnie straty tak wiele, y pięknego Ludu, Armat, Broni, Ammunicyi, y wazny
 kiego jest obaczy, ze po niedziel ledwo dwóch przeciagu, nicuy struktury nawet,
 ani nieprzyjacela widzac, dowiedziawszy się tylko o mil dwie będący, zaraz wy-
 sha odstapili, nieco sami potopiwszy, reszte na luy nieprzyjaciela, y cale wojsko
 zostawili, sami zagranice posli, y schronili się, ktorz mowic tak nieodziate waney
 Krywdy, y szkody przyczyna, jeżeli nie JW. In. Pan Pac Wojewoda Przesli Litt.
 y inni, jeżeli nie ich przywata, ambit, y zadafanie Sobie, Stawna Nieszwisła
 Konfederacya przez umyslnie P. Paca poddanie się, recessu bezustydneho, y
 szkaradnego, uczynienie, do takowegoż IO Tuu Imi Radziwila, y innych
 Sollicytowanie, y namawianie, niechaj ten terazniejszy postepeli potwierdzi,
 ktorz nadzwyczajnie Lutkowulowskim uziul Patentem In. Soltyka, jeżeli
 nie JW. In. Pan Pac, kto był przyczyna czynionych przez tegoż In. Solty-
 ka bezwzględnie na charakter kaptanski, pod Imieniem już Oszewskiego,
 iiii karkowskiego, Lutkowulowow po kraju rabunkow, exorbitancy, Stawow Spu-
 szczenia, Szpillerow odbijania, Iboz zabierania, kontybuicyi nakazywania,
 y wybierania, Obywatelow ciemnienia, zamiast isi w Plockie Wojewodztwo, jeżeli
 li nie Im. P. Marszałek Nadwor. kor. Dzierzanowski, Walewski, y inni, mnie
 do dania zemuz Usarow molestuiacy, y szkaradacy, kto obaczy, In. Pan
 Juklinskiego kassellana Owieczimskiego rabowania, keni, y Inwentarow
 mu zabierania, kto dotego Ordynansie Im. P. Kawiowskiemu dawal, y
 podpisywal, jeżeli nig Ichmu P. P. Podskarbi Wielk, y Podskarbi Nad-
 wor. Herenny. A coz dopiero mowic, kto sam piecety, y Sepety
 po Obywatelach odbijal, y łupal, do Szarbow, iakto w Pielkowie, szole doby-
 wat, y, Onoz zbrzesem zabieral, y rabowal, zinnemi dziełt się, jeżeli nie In. Pan
 Dzierzanowski, kto niencywony krui tyran, y absolut. kto zabayca bez wstrel-
 kicy przyczyny, Inkwizycy, Delretu, y Samey nawet Spowiedzi, we trzech go-
 dzinach Sp. Pana Mikotaja kopsowskiego, ktorego krew niewinna zpedto
 gi starta bydz nie moze, kto Instygatorem na Smierc, Sedziacoz, y Ex-
 cutorem IPana Stanislawu Pulchicgo Lowczego Byelgowskiego; kto
 innych tak wiele przyczyna Smierci, y Sprawa, jeżeli nie In. Pan Dzierzanow-
 ski, kto czynnosci mozey w kraju utwupator, y przywlaszczytel, gazet falszy-
 wych ku Stawie Iney kumpozytor, wrzeci Samey za granica, tylko niedraczy
 y mieszczańcy, jeżeli nie In. Pan Dzierzanowski, kto Palacow w kullu-
 nowy lupicila, kto srebra z Dniewa kinyza S. odziena, Belliquij po
 niewierca, jeżeli nie komenda, jeżeli nie godny Siostreniec IP. Dzierza-
 nowskiego, tak teraz wielkiego sprawiedliwemu Milosnika, wian zelan-
 ta, Bylajony y wotnoji obrony, a nie dawno kszazek przeciwtwo

wienie, y

wierze, y niesmiertelnosci duszy Authora, teraz nawet przeciwko Bogu, y Mat-
 ce Najswiejszej bluzniercy uwolnionego w Ameryce, Francyi, y Hiszpanii O-
 zusta, y zdrady. Kto Uniwersal, y Ordynanse Woiewodstwa, y obywa-
 telow ciemizajac wydawal, iczeli nie Ichmi P.P. Marszałkowie Galut-
 towy, kto Prowenta, y Podatki Przeply wypieral, uyisbal, y zekhowal, onez
 na bankiety, bale, Swawole, stroje uzywal, y obracal, nie dobrego dla Oyczy-
 zny nie uczynil, iczeli nie ciz Ichmi tali gorliwi za granica, Marszałko-
 wie? y Oyczyzny zastepcy? Kto obywatelow y Kiemian w Oiept brat,
 y Kitymat, do rdzogniacy aliepsow przymszel, iczeli nie ciz Ichmi w Gabut-
 towie? iczeli nie JW Jan Potocki Marszałek Ruski P^a Podstolego
 Hieronimo, Podhornonego Liwowskiego, y innych obywatelow dystyngwo-
 wanych w Oyczyznie mezwow w Siedowej Wiszni? Kto przyrzyna pod Kny-
 stynopolem tali wielu trupem polożonych ludzi, y Officierow innych w
 niewola zabranych, Armat dwuch strawnych, iczeli nie JW Jan Po-
 tocki, przez rozlaczzenie sie, oddalenie, ani na kilka Krotne wytwanie
 powrocic sie chcenie, y nie ostroznoic? tali potym gorliwie obowiazku Swe-
 go dopełniaacy Solennego przeciwko mnie manifestu Autor? Kto reha-
 moia Kuniy, Ordynanse zmyslal, Podatki, y moze wlasne ^{nawet} pieniadze
 bron, Sulana, przeszo na plutonabroic stoty siecy, jalko osobnym wazwie
 pokazal rejestrem, y odbieral, iczeli nie Jan Moszkowski Szeltra, y Mar-
 szalek Wichunski? Kto usarow Kwiech zbronia, y konimi zabral Ich, za Ord-
 nansami uyprawial, potowe na Parcie poobracal, iczeli nie Jan Wichun-
 ski? Kto tali wiele, y szkodliwych Oyczyznie, y dobru Pospolitemu podste-
 pow, robot, y intryg, / Ktere w swym iawniey pobata sie y wypadza czasie /
 czynil? iczeli nie ciz Ichmi przemec moia? Kto muz tali wiele w Oyczy-
 znie ztego, wtargnienia, y zniszczenia, przyznoi potrzeba? wuytkim za
 pewne, y nie zawadnie tu wyrazonym Ichmum tali szasnie, tali za
 wzicie, tali podstepnie, na honor, Substancya, y samu nawet życie mu
 ie nastepujacym. Niechayze iuz tedy najmnieyprzeo nilowmu nieczynia
 podziwienia te na mnie pralicyli, y wyslananel przy padki, niechayka
 zdemu iawne, y wiadome beda, prawdziwe przesadowania, y gubienie
 mnie przyznoy. Smierc moia potrzebna byla JW Janowi Biskupowi
 Kamienickiemu, aby na prywatach, y iedynych Gatamuctwach zaradzo-
 ne roboty jego, zawzze nieskuteczne tajnie zostawaly, Smierc moia
 Ambitowi, y maxymom jego, aby nikt zaelnego w Oyczyznie, y u Obywatelow
 nie mial kredytu, radney wladzy, y wagi, tyllko przy nim, y przez
 niego dogodzie tyllow mogla, Smierc moia potrzebna byla JW Janu
 Podskarbiemu, jalkowe moze przez swie intrygi zyskujacemu suplemen-
 ta, aby tych wydatkow na innie, y wyzlow mbie zbyl, Smierc moia
 potrzebna byla Ichmi P.P. Marszałkom Gabuttolustkim, zwoiewodstw,
 y honor Podatki, Prowenta Przecypitley odbierajacym, y na swie o-
 bracajacym potrzeby, wygody, aby tych expens na mnie erygowanie
 odwotali. Nie dal mnie y nie depusiel, Bog Sprawiedliwy, abym
 z kwawemi zastugami memi, przez ilosi przyemionemu, y zycie tra-
 cil, Nie dopusiel aby zdozeniem tegoz życia moiego wuytkie
 krywdy, y szkody publiczne zapieczetowane byly, nie dopusiel abym
 ia niewinny, przez tali wielu winnych, jalkom tu wyrazil, y potym
 wiecey otwaricy uyiawie byl zgubiony, y zwich odpowiedzial prze-
 stepstwa, y czynowci, Na nie sie iuz nie zda Jmei A. Biskupowi
 glosni, zeby mi mial w dal zuzetych od Dworu Francuskiego
 10^m Luidonw; na nie sie nie zda, Jmei Panu Podskarbiemu

rozpiewai

Wzsiwac, y udawac, ze na dywizya mnie wielkie podymowal expensa,
ze mnie wspieral, ze mi pieniedzy dawal, do czego utwierdzenia, wiele by
mi byly pomogly, blankiety odemnie wymuszalne. Wyznam ia sam y
pokaze, ze oprócz broni starey na kwatera garntorow 20. Piechot-
nych Karabinow 30. brzewikow, butow, tamaszow, par kilkunasta
y bębna, co mu się od Nadworney milicyj zostalo, nic więcej, y pie-
niędzy szelaga niewziotem, dowiode y owiżem ze dane przezemnie
37000 zł Pol na broni, y mundury dotychczas wroclui tego zostala, ze
przestane do Biskupa 5000 zł Pol na sukna przez J^{pa} Kowcow:
Skiecy zpryżyny Pana Łodskarbiiego zginety, nanie się już nie zda
J^W W. J^W P^W Marszałkom Sabuttowskiem, y innymi uciemiżen-
nia podatkow, y prowotow wybierania na mnie składac, lub wydatki
ich na Wyjsku moje rejestrowac, bo iadowode tego, zenietyliby nic
od Ichw niewziotem, y żadnego wsparcia nie miałem, ale ze ierzce
broni tak ta od J^{pa} Łodskarbiiego, iakw inney, tak wiele nowej
ammunicya, armaty, kulna, mundury, y inne roznie potrzebne
necy przezemnie kupione, y sporządzone z Przewa, Bardyowa,
y Sabuttowa, za dyspozycya Generalnowi, są mi zabrane, Stane
wiedlyb/wielki wpośród Ocyżyny, y dam z Siebie te rachunki, y ex-
plikacye, ktorych mnie J^hme, aby się im lepiej mywata, y sztabi-
sih udaly, y utaily, niestuchajac, o smierć mnie koniecznie przy-
prawic chcieli, Pokaze co wybratem z prowotow Przecypłety, pokaze,
y to nawic obrotem, sity rekrutowatem Woyska, sity go hzymatem,
sity oporzadzatem, sity broni, amunicyj, Sukien y skupowatem, do-
wiode ze oprócz wybranych prowotow publicznych zmwiey wlasnowi
iuz tow od Taslawych Dobrodziejow modo gratuite miałem, juzco
Zaradem tyca mego znieprzyiaciela zszkatem, s. wzzali ktow
mnie sprawiedliwie od tego odsadzić może, nalutka krol sto tyzic
cy tozystem, y wydatem, Stanac, y odpowiedziei, Ocyżynie będą
smubielci, y J^hme nawo tak wielki obrocieli wysony. Bedzie mu-
sial y J^{pa} Dzierzanowsky za J^{pa} Kospowskiiego odpowiedziei, kto-
ry przez lat dwa za Ordynansami memi podatki wybierajac przez
niego qualkownie zgubiony, żadnych niemat mi rachunkow, będą
y polinni sprawić się zale wzzelkie ktore przez ich emulacye, y
prywaty Ocyżyna ponosi zamieszanie, uciemiżenia, zatargi, y nie-
szeszita, Ja iako metelnie y prawdziwie rzecz kharza, y okolizno-
wi wzzelkie otwieram, y wyrazam, tak iezeli mi Bog sprawiedliwy
dalzego pozwoli zycia, a zawzietych ztoń y mywata uyzui mnie
Znicyb nie będzie mogta, dowodami, y Inkwizycyami prawwie
wzzelkiego dowiedzi, y probowac, niewinnosci moie odkryc, Dekretu
y Knyzrehta niestawznosci, y niewaznosc okazac, ofstanić się. O-
strzegam sobie tylko wzzelkie rejestra, dokumeta, listy, y papiery
moie, iakw czeluwiek tak przezemnie Panu Muszlowskiemu, zo-
stawione, iako y odemnie, y sekretarow moich przez Ichw zabrane,
y miane, z ktorych rednem niewinnosci moie, drugiemu zawzeto
przeciwnych, innemi prawosi, y bezinteresoowanie wiernego sta-
zenia mego Ocyżynie okazowac będą, Ostregam ceteri sub-
stancyj, honoru, y zycia mego, Ostregam dochodzenie Summ
tak wogotowiznie

tak wogotowizmie, jako y w Kartach przez Jhu' Panow Mestlowzkiego, Was-
lewskiego, Dzierzanowskiego, y Imu J.^o Soltyska ode mnie y od innych za-
branych, tudzież rzeczy, y mobilow moich od kaidego odzyskanie, Otrze-
gam przyrzeczenie, y explikowanie jasnieysze rzeczy niektorzych, y Lu-
ktow Manifestu tego wylozenie, Uciekam się do Prawa Sprawiedliwosci
y wzgledow, Oświadczam się przed Bogiem w Trojcy Swietey iedynym
kitoemu poprzyścięgiem, oświadczam się y przed Preswietnym Nar-
dem ze iadu dobrego Katolika, prawego, y cnego Obywatela zdobi, wtych
y potych praktykowanach na mnie nieszczesnych, Obowiazku miue szczerę
wypelniać, Oczynnie uciemie służyć, Wiare, wolność, Prawa, y Swobody
Narodowę, az do Ostatniey krople krwi uylania chowac, zastepowac, y
bronit będę, Kitozy to Manifest moi, y Solenna Protestacya, ella dazyt-
kich uwiadomienia doskonatego roztraznienia, y uznania do Auten-
tycznych kerownych Otktow podajac jako naysolenniey protestuie się.
Kromornicli: Locus Sigilli Castri Petricovensis Lectum per Janiszewsky

Rada Obywatelska przeciwko Radzie Patriotycznej Mos-
kiewsko-Polskiej, Albo Odpis na Punkta Niazecia Wolton-
skiego Posta Moskiewskiego Patriotom Polskim, ktorzy chcą
przystapic do zgody In An^o 1770° podane

Przykra pigułka portaca lekarz, podty Przemiesnik, stara się przynajmiej obe-
zalną cechą uwiesić niewiadomego, Slaby autor Slabemu Tygi Swietey dzie-
tu powabnego pozycza tytul, We wszystkich roztrazniach już wysilona War-
szawa do tegoż nakoniec uiechta się sposobu; Nie moze poprawic rzeczy
bo głębokie ze wszeh stron uwiktanie się, bo boiazni zastuzoney, a blisnie,
ktory znosi nadzieje; bo Ambicya zlaczona zrozpaiza, gdzie mocy braknie
szkuli służyć doradza; Wic szkodliwe przedsiwzięcie powabnym pokry-
wa smieniem, aby choi tak wzdychajacy do swiego ratunkul utwózić
Narod. Powab to na Smiertelney wedy haku zasadzony, przynęta nad
ktera ukinęte już rozciagnione sęci:

Coż wspanialszego nad smie pełne powagi Rada Patriotyczna. Cke
rozpatrzy się w osobach one skladajacych, wezmijmy w prawnik, y po-
wage tej rady, zastagnijmy az przyslych skutkow, a doswiadczemy ze
ta rada, mimo suby okazaly tytul, nie niciesd, tylko glos proziny, ani
miec moze innego tonu, tylko ten kitorz mudany bedzie przez Sekretne, prz-
ciez te rade szeregubnie nacięca sprzeczne, Eutrowski, Poninski pieruzi wte-
gze aktorowie, Innych liczbę pomijam, zprobleki wnosic latwo dakrzy gel-
tunek. Takim ze to Patriotom Jasy Przeczyptey bydzi mogą powierzone,
kitorz między niemi, a narodem te zaręczyt pretendowana konfidencya?
Nieznamiz są krajowi, iczeli nigdy, to od Radomskiej konfederacyi,
nienaznaczeniz y dzisiay dopetmioney naten czas zdrady nadgorodami? By-
libyz wyniesieni ztlumu Obywatelow iczeliby stopnie, ktore dzis posiadają
ia, niebyly zaplata ich zdradziuctwa, Nie saz to ci, y dalsi jmi podobnie
te rade.

tę radę składający Patryotowie, którzy nauyciagnionych z poświęconego radzie mie-
 sca, Prislupow, Seraterow, y Posta w obia niewola Spolowinie patrzyli? Nie
 są to ci, którzy nauystydliwcy, y fatalney delegacyi pierwsze zajmowali mie-
 sca? którzy zuchwale Piepnina ukazy wczesnym zmierzazana, na siebie
 haniba uprzedzali postuzzerstwem? Nie są to ci, którzy powstajacy na Obo-
 ne wiary, y Oyczyzny Konfederacyi wszedzie, y wszetacie kładli przeszkody?
 którzy, Narodu jednomyślnosc mieszcali? którzy Moskowie radę, kompa-
 nia, szpiegowaniem, pomoca, słowem przez Spowody wszystkie, w naygor-
 siey spredzie, bo przeciwko własney Oyczyźnie, y spanujący katolickiey
 wierny, przeciw dla podtych nadgod szkodliwi? Nie są to ci, którzy, y do
 tad pod Moskwiewskiu Protekcyą, w drodze ich Woyska zwyzellim bez-
 pieczenstwem po bratersku Spolowinie żyją? do uyltomaczenia wiec iak da-
 leko rzecz, y tresc nowej Warszawskiej rady, wzniesie do przywotaszzoney
 Patryotycznej rady Smienia, dosyć licit wiedziec osoby iak składające, któ-
 rych gorliwosci nauwtasauwicy przyzost napis *O. proclarus lustrades &*
Lez jeżeli bym pozwolit, zete radę y Cnotliwi, y prawdziwi obywatela
 składac by mogli, patrzmy na icy palwonosi, patrzmy na icy przytki; kład-
 du Przecypitcy dwaj rodzaie, naturalny czyli ordynaryjny jeden, nadnatu-
 ralny czyli extraordynaryjny drugi. Rząd naturalny sprawuie sie przez
 Sejmy, wolne, gdzie krol palwoni Obrony, Senct, y Postoure ziemscy
 taty składają narod, Rząd nadnaturalny sprawuie sie w ten czas, gdzie
 zagrożony nagłym niebezpieczenstwem Narod w spolny naobronę swo-
 ik wchodzi zwiazek, y generalnu Spisuje Konfederacyą, y te zapozty
 siagają, wszystkie Praw, y prerogatyw zawieszają dzielnosc, a caktu wta-
 dę, caktu powage wlewa, nadaie, y zamyka w Konfederacyi. Okolizow-
 su teraznieysze stosowai sie koniecznie musza do jednego z tych dwow
 rodzajow radu; bo albo iesteśmy Spolowini albo zagrożeni niebezpie-
 czenstwem, jeżeli pierwsza? Sejmu ostatniego potrzeba, jeżeli dru-
 ga? wiec Stuznie podniesiona Konfederacya. Sejm wolny bydz nie
 moze bo powaga ogolney rady Narodowej w Konfederacya zlaną; Kon-
 federacya rozwiązana bydz nie moze, bo cel icy, bo obroha Oyczyzny nie
 dokonana. Do radney wiec powagi, ani Sejmowej, ani Konfederacyi-
 ney ta Rada Patryotyczna przy stosowana bydz nie mogac, zostanie
 niestychna, nigdy do tad w Przecypitcy nowojaz, iedna chymery, y
 straszylem, fatalnemi tytko skutkami Oyczyźnie grozacyim; Z kim
 prosz ta Rada traktowai będzie, jeżeli z krollem? trzeba izby miata po-
 przedzajacy wladze, albo go przynac prawym krollem, albo go udepchnac
 iakto uzurpatora; jeżeli traktowai z Konfederacya, determinowai sie
 pierwey powinna, ze iest w zwiazku, albo nie; jeżeli iest, o niy muay
 czełai powinna, y iest czenia icy; jeżeli nie iest, wierzysty wszystkich Kon-
 federacyi uyrak, kto nie iest z nią; iest przeciwko niy. Atak sama
 będąc postędrukiem, bydz nie moze prawna. Bo wztanie generalnego
 zwiazku powaga Konfederacyi, wztela inna powaga znosi; ktoz gdy-
 by nie bylo, Sejmu by potrzeba a nakoniec Wojewodztwa, y Probst-
 tyz nadaie ja powinny, a nie Warszawa swojch Stolorum kow do tak
 powazney wybierai rady; Czyli będą do upowaznienia tej rady y do
 zarzeczienia umouionych konowcyi zaproszeni, Chwilkiey, Karłowic-
 kiego, Wideniskiego Thalitawo jwanianci? Czyli na Samym
 Moskiewskiu

Moskiewskim dosyć będzie upewnieniu? Jeżeli pierwsza, nie byłoby zgodna z po-
 waga, Gwarantow wspomnianych Traktatow czynić dzieło cum corpore kto-
 re żadney nie ma, y mieć nie może reprezentacyi, Konfederacya by rozwiązać
 trzeba, atym Sakryfikować Barską; jeżeli druga skutek wielkiego Zaufania
 zdradza Sekret tym większy z Moskwa powstaje; Albowiem ta Pa-
 lyotyczna rada będąc przez Moskwę stworzona, pod iey zarządem, y bro-
 nią wladze przywłaszczająca, nie może ani postępować, ani koryżić ina-
 ciej, tyllu według Dyaryusza Reppina Słiepa. Szczęść do tej rady prze-
 znaczone osoby, albo większego w Narodzie Kredytu, albo większej powa-
 gi, y Konfederacyi, albo większej moralney, y Obywatelskiej Cnoty, nizeli
 Krakowski, Kamieniaki y Kijowski Biskupi? nizeli Krakowski, Wileń-
 ski, y Kijowski Wojewodowie, nizeli Hetman W., y Łódzkarbi W. Keron-
 ni, nizeli General Wielkopolski, y tylu innych pierwszego zarzątu
 w obywatelnie Meżow, podobnymi, naysolemniejszymi deklaracyami
 wszelkiego bezpieczeństwa, y wolności wladni niegdys uwiędzionych?
 Złoty ch iedni Okropna, preferowali niewola, drudzy dla tego, lub zupeł-
 na obojętność, lub obojętny tyllu obrali powolność; iż byta pewniey o-
 szczęśliwić usługa. Coż przypładow tego o przeznaczonych do trój-
 nej roboty wrożyć osobach? jeżeli cnotliwi będą, wyrok na nich ie-
 szcze przez Reppina zadyskutowamy; Wotkoniski do Deklucyi tyllu przy-
 wiedzie; jeżeli niecnotliwi, więc raczej im przystoi śmie zdradzić, nizeli
 rady Patriotyckey, do czego wszystkie raczej sięgnąć się zdają, podobien-
 stwa; Bo jeżeli nie znowa, y zdrada, coż ich więc w środku nieprzy-
 jacielskiego Oręza tak bezpiecznemi czyni, w ten czas, gdy cnotliwych
 wiernie na obronę Religij, y Obyczayow poświęconych Bohatrow ostat-
 nie schronienia, okrutny nieprzyjaciel ustawicznym szturmem z-
 ziemią zrownać radby; Szczęść abyśmy tym pewniey o przyszłych
 skutkach wrożyć mogli, zbliżam się do wydanych przez Wotkon-
 Skiego propozycij.

Mowi Niazę Wotkoniski, Gwarancya będzie explicitowana, y nie był-
 ho Moskwa, y siusak gwarantować będą Prawa, Przywileje, y wol-
 ności Przecypłey, rownie jako wszystko to, co będzie ustanowionym na
 Pacificacy, ale też y Dwa Willeński jeżeli zechce. Rozwinimy ten
 Pierwszy Punkt, kto nam, co nam, y jako wiara przyrzeka? Chara-
 kter Niazienia Wotkoniskiego, nie jest wyższy od przeszłego chara-
 kteru Niazia Reppina, ile więc tamten mógł nam przyrzec, y dotrzy-
 mać, tyle spodziewamy się y od tego, Namtem miał różne a sw
 Ministerio na uwiedzenie Narodu przed Konfederacya Radomską
 deklaracye, y upewnienia, ten zbyt czerni się sądzi, co sam w sobie
 jest przeswadczonym, że niebuda dotrymane, Traktat zawiera się
 między Stronami, albo kiedy zerwawszy między sobą zgodę, nawo-
 woja umawiają, albo kiedy wzajemnie trwającą odnawiającym
 sposobem one wzmacniają, y utwierdzają; Władnym z tych dwóch
 przypadkow nieznajemy się Przecypłta Polska; Albowiem nie
 jest wzgodnie, bo kiedy swoi napętniony Wojskiem Moskiewskim,
 y niedmie zmierzonym widzi. Niezerwata zgody bo dotąd wy-
 wiedzianey formalnie nie ma wyryj; Ma Posta w Warszawie
 atz rezydencyj

acz przydającego, nie przy przepły, bo ta wraz sprzymierzona, innej nie
ma; Ale niechże czy to do utwierdzenia pretekstem trwającej zgody,
mimo tyle krwi rozlanej, czy pretekstem nowej zawarcia, potrzebny będzie
komu zda się nowy traktat, Zawsze Polska iedną, Moskwa druga, bę-
dzie strona, Strony zaś zawierające iciele razem będi mogą, y Strona,
y gwarantującemi, usłyd iest w Otach oswieconey Europy explikować
ie, Gwarantcy iest dzieła między dwoma kontraktującemi zawar-
tego, Solenne przez trzeciog zaręczenie, Zobowiązaniem Tarczenia mocy
Ciwicy ziednym przewulo drugiemu niedokładzającymu drugiemu
Także więc Moskwa, chce razem traktować, y gwarantować, bydi
kapatującym, y poręcznikiem? bydi Strona, y Jedzia? Mowi
Niaze Wołkoniski Gwarantcy explikowana; Polska żadney nie
potrzebuie explikacyi, bo żadney nie potrzebuie gwarantcy, ani w
wych Sobie obierać może, będąc zupełnie kontenta zdawnieyszych,
ktoremu sa Cesarz Rzymski, Krol Francuski, y Turcy, Uchiagie-
nie więc w Gwarantcy Krola Pruskiego, ktoremu Polska ma sile u-
szanowania, nie iest innym kuniem przez Moskwę wymyślone, tylko
ażely przez odmiane Gwarantow wydziei nam zaręczenie pożytki,
przez traktaty, Oliwski, Kartowicki, y Wideniski, albo narazie na
potężnemu Szwadowi, przez nieprzyjęcie oparowanego Pruskiego Po-
średnictwa, którykolwiek więc sey nadat by się może, zawsze z szkodą
Nasza, a Jey pożytkiem; Mowi Niaze Wołkoniski gwarantowaci
będą to uszytko co będzie ustanowionym na Pacyfikacyi. Owoz
chrzest przed Wrodzeniem, Znaydziesz kto przynajmiej ieden w His-
toryi polityczney przyklad, aby czyjezkolwiek zaręczenie, czyzkolwiek
Gwarantcy, ściągata się do rzeczy stac się jeszcze mających, a nie do
uiz starych; Czy nie podobnie przed ziazdem Radomskim przysz-
te gwarantowano ustawy, ktore potem Sam Kieppin przepisywał,
moca, y gwałtem do ich spisowania naganiał, Opponujących się
gorliwie, przy Belligij, y Prawach, iednych na Syberya, drugich wkaj-
dany zabierał, trzecim temiz groził, czyliż nie sprawiedliwie w tym mie-
rze mowic potrzeba, me vestigia terrent, Slady ubite, przez gwałty
y zdrady Kieppina pokazują iawnie cel Zamierszonych, y na nowo
Moskiewskich Projektow. Gwarantcy przyszle Pacificationis Pra-
wa, gdy nie jeszcze Narod o Sejmie nie wie, ani wie przez kogo
Istionym będzie, Istozenia iego powaga czyli prawnie Konfederacyi
nalezeki będzie, czyli ia Sobie przytaszerzy Moskwa, czyli Rada Pa-
tryotyczna; Pacyfikacya ta czyli będzie praktykowanym dotąd
Zuzrazjem pod bronia Moskiewska, czyli nie, Jerezi mierzące, ten
Sam gwałt prawa pisac będzie, ktory pisal od Smierci Augu-
sta III, y tym zuchwalej jeszcze dyktowaci będzie, ze iuz przed
gotowa, y przyjęta gwarantcy, Opponujący się podobnie wy-
wtoczeni będą z Izb Senatorskiej, y Poselskiej; Proiektom, y U-
kazom gotowym, niezostanie więcej nad podosi postuszenstwa
tym dla Narodu niebezpieczney, ze iuz natenczas o niestatosi swoje
przekonanego, od uszytkich Gwarantow, y przyjaznych Potencyj
wzgardzonego

wzygodzonego, y opuszczonego, Jeżeli ustąpi Moskwa, iż do niej ićkie
 natenczas w zupełney od Jarzma Obcego Swobodzie Narod wolny Sobie
 Prawa Stanowić będzie. Wydzieraz mu Moskwa, y czy Rada Patry
 otyczna dosyć jest mocna, wydrze mu naywspanialszy, y nayistotniej
 szey panujący Przepłety zasieruf; którym jest wielowładztwo, y pra
 wodawstwo, Bedziemyz obligowani każdy Proiekt posyłać do Pe
 terburga, bo nizeli skorotuje, y ustanowić, przystoi postać do Gwaran
 ta, pytając się, czy to co stanowimy Jarzma; Mowi Niazie Wołkon
 ski, y Dwor Wiedeniski gwarantowac będzie jeżeli zechce, O! chy
 trosi, o! podeyscie, o! zdrado! gdzie ci sity, y skutkow brachnie, sto
 wy nadstawiasz; Wstanie Rzym, Paryż, Madryt, Londyn, Sztoc
 holm, Stambut, y wszystkie inne Dłoty gwarantowac będą je
 zeli zechca; ależe niezechca, tylko lat nauza do swiadczenia; Konten
 ci do tąd Naywsiężsi Gwarantowie, ubezpieniem ogólnym woku
 su Polskich, ani się targneli na Przepłety wielowładztwo, ani się wda
 li wicy Prawodawstwo, Coż przez tę obojętność słow ryskać chwiane
 Otu nie znacnie umowie umniey ostrzyżnych, ze Wieden, Berlin, jedyn
 rozumie z Moskwa, ze Konfederacyi nadzieje są, przine, zespodziewai
 się daley nie maż czasu, tylko chyba, ile zlitosciwego wyroku Paret Mos
 kiewski przez usta przedstawney Patryotyckey rady, podobnemu potuo
 li Narodowi. Mowi Niazie Wołkoniski Dysydentow jeżeli Rada Pa
 tryotycka provisionaliter a potym Konfederacya Generalna traktowac z
 Niemi będzie, y jeżeli Dysydenci dobrowolnie ustąpi zechca niekto
 rzych swych Przywilejow, Moskwa nie zabroni im czynić tego, Punkt
 ten im więcej zawiera w sobie zawikłania, tymgo pilniey rozważai, be
 dziemy; Radzie Patryotyckey nieclacie Niazie Wołkoniski wyższy
 powagi, tylko traktowanie z Dysydentami provisionaliter, a potym już
 nieradzie, ale Konfederacyi Generalney, więc Konfederacya uznacie, Konfe
 deracya całą w Sobie całej Przepłety zawierając reprezentacya, za
 dney nie cierpi jurisdycyji, ktora by niebyła od niej ustanowiona
 tylko od Moskwy, niemożę tylko od Konfederacyi być przeciwna, y
 wszystkie Jey Dzieła z nieprawney Jurydycyji wypłynione być musz
 koniecznie niwarne. A iakże pretendowac można, iż by Konfederacya
 kiedykolwiek przyjeta y utwierdzona? Rada więc Patryotycka niema wię
 cyz mocy, chyba ile Konfederacya Generalna przez approbatę swoią, Jey u
 dzieła. Nie jest więc Jurydycyja, tylko od Konfederacyi prawnie depen
 dująca. Konfederacya nie ogłasza przez żaden uniwersał, iż ją przy
 miuie za swoje, więc Rada Patryotycka nieupowaziona od Konfede
 racyi, albo jest Rada, możliwosca, albo Chymera. Mowi Niazie Woł
 koniski: jeżeli Dysydenci dobrowolnie niektonych swych Przy
 wilejow ustąpi zechca; O ktonych to Przywilejach mowi Niazie
 Wołkoniski? Jeżeli o dawnych, iako nadanie tych od prawney Au
 trypłitey należało, tak wzeznanie nie komu Innemu należeć mo
 żożę, tylko Tejże Aupłitey. Wiele im zaś te Przywileje pozwala
 ią, tak sity z obogga stron Lism wyszto, iż niemaż tak ciemne
 go w Narodzie, który by nieurządzał prawdy. Jeżeli mowi o Przy
 wilejach ziardu Radomsko-Wosprawskiego. Wie Europa iak
 gwałtownie

gwałtownie na Narodzie wyjaśnione, iżby wspólnie z Polakami nie wzgardziła tej rzuconej pretensji; Należnie któryto sposób będzie traktowania z Dyssydentami? Jakiegokolwiek są Przywileje dla Dyssydentów, są dla wszystkich Dyssydentów, Pozwolmy na ostatek im idealem facultatem traktowania z Przecypłtą, co wszystkim służy, przez wszystkich ustepowanym być musi; Wzięcieżaby do pomienionego traktowania albo wszyscy we całym Kraju Dyssydenci per individua zgromadzili się, albo swoich mieli Postów, albo swego ogólnie reprezentującego Marszałka. Pierwsza zdaje się być działaniem, aby taki zrodzonego Kraju z wszystkich Elit, Wnów, y Zakątków, zbierać Szlachtę, Mieszczan, y Obywatelów wspólnej Stelligi do wspólnej Przywileju naturalna, wspólności mających, y do utrzymania tego Przywileju, lub ustąpienia w niego równym prawem zaszczyconych, Druga koniecznie być musi bezprawiem, Natura Postów ich mauna reprezentacya swoich Województw, lub Powiatów, Dyssydenci rozsypani, nie będąc po wszystkich Województwach ani będąc w nich, tylko proci Obywateli, naleywać Wojewódzkich rządów nie mogą, atym samym obierać się, lub obierać reprezentujących siebie Postów defektu tego Synody zastąpić nie mogą, bo te dawnemi walnych Sejmów prawa nie są, pozwolone, tylko do wewnętrznych i w duchownych rzeczach porządku, następstw Dyssydentkiego wyznania, wowie iaku y wszyscy inni chłopi, żadnym w ołskrze nie będąc Stanem, nie mogą być wpływać ureprezentacya; Oprócz co do swego wyznania pozwalających: Ktorem się zaszczycaia i przywilejów, równa z wszystkimi częściami maia, y bez ich wspólności, w ołskrze w ołskrze bronitaby Sprawiedliwości; Trzecia nie trudno do ciekawości Moskiewskiej tajemnicy upodobieniu Dyssydentów do powagi wspólnej z Katolikami Prawdawstwa; nadto zaś Znacznym jest cel, tężce Potencyi w formowaniu rządów Dyssydentkich Stuckiego, y Teruńskiego, y podnoszenia ich lasek, iaku były pod Goltzem, y Naboulskim, iżby ten myślał nie liczyć za groźny terainiejszemu czasowi, a fatalny przyszłym, ile by razy Zamyślam Moskiewskim, nowy zamach na nie podległość Przecypłty, Iduł się potrzebnym; Idułtu więc poprowadzającego tych dwóch pierwszych bezprawnych, y bezprzykładnych lasek, coży wrożyć, y spodziewać się zostało, tylko czekać okropnych rządów Radomsko-Warszawskiego Skatku? Nieostatek a zatym Ichm Dyssydentom tylko, albo czekać wględem siebie wyrobów Spółnej Przecypłty, którzy iżeli są Cnotliwi Obywatele, Prawdawstwa icy sprzeczać nie mogą, albo iżeli nie upamiętani Szeptosia, ostatek go postępkę swego, nie powrócili się do cnoty Obywatelskiej, ale razicy zamyślanie uformować swoją Kwangieliczną-Patryotyczną Radę, iaku by tym sposobem na iednym Prymas, na drugi Biskup Mohylowski przydował; Mowi Należy Wotkowski Moskwa.

Moskwa nie zabroni im użyć tego, kto może nie zabronić, ten może
 y zabronić, kiedy chce, Ja możność gruntuwać się musi, na poprzedzonym
 niejakimsi prawie wspomnianego wolnego zabronienia, lub nie zabronienia,
 Państwa wzajemna niepodległością sobie równe, nie mają na siebie wzajemnie
 żadnego Prawa, Między równemi natury Suweren Prawo podległości
 jest jednego, a Zwierzchności drugiego, nabyte być musi, albo mocą wojny,
 albo traktatu. Ojędnym, ani od drugim Prawie nie wie Polska, nie wie
 Europa, Wojny deklarowane nie miały Przecyła, ani więc Prawa niepod-
 ległości Suweren do Moskwy nie przegrała, Dawniejsze też jej z Moskwa,
 Traktaty, nie nadają tego Moskwie nad Polska prawa; Jeżeli te Prawa
 podciągają zechce Moskwa, pod Traktat, y Gwarantycją, Warszawsk. War-
 szawskie, przina to jest uzurpacya; Traktat bowiem aktem dobro-
 wolnym, y gwarantycją, nie nawiązką, y gwałtowności, jako tyllko być
 może najwyższa, uyardym aktem być powinny wymuszercia
 zaś Traktatu, y gwarantycji. Rewolucyją Warszawskich świadczeniem
 Narodowa Konfederacya, y na oparcie się obrutnemu gwałtownemu
 iuz Krwie rzekłszy. Nie mając więc Moskwa Prawa, nacaty Na-
 rod, mieć go musi, na ^{prawy ludzkie} Dysydentów. Jakiegokolwiek rodzaju ta
 Dysydentów Subjekcyja dana była Moskwie, czy to tyllko in ordine
 Protekcyi Osobom, czy to tyllko Duchownemu wyznaniu swemu,
 zawsze była by wielkim kryminalem, Pierwszą albowiem powinno-
 ści obywatelstwa nad wszystkie inne, minw cały Narod osobne iakie
 formować ciato, było by to formować statum in statu, atym sa-
 mym popełniać crimen status, Cuiusmodi na kazda okazyja pro-
 cejranemu, a mocnemu Sądowu, iakikolwiek Prawa dawać pre-
 text, iest to zdradzić własną Ojczyznę; Co iedki przez Ichmę Dysyden-
 tow tak iest używiono, więc iedki kiedy, to teraz wszystkich Obywa-
 telstwa prerogatywy stali by się niegodnymi; Nowi Nijze Wotkow-
 ski: Prawa kardynalne Przecypltey, y wolnościom, Polskim
 nieszkodliwe zostana, takiak są. Względem artykułow Dysy-
 denckich te się opisze według dobrowolney umowy; Gdy z Moskwa
 Polska żadnego podobnego nie ma traktatu, gdy przywtaszczone
 iczy stac się nie może gwarantycją, upada prawo interesowania
 się, o formę rządu Polskiego, Rzeczpospolita albowiem sobie sama bę-
 dzie wresz wladna, y mawodawca, sama jedynie stanowić, y rozrzu-
 wać może, wieść iczy prawom kardynalnym, iczy wolnościom szlu-
 dliwym, Moskwa zaś przez przywtaszczenia wozach całej Europy,
 podległości Przecypltey do rozstrawiania w tym, y decydowania nie
 mając wladny, nie dowodzi więcej przez ten punkt trzech propo-
 zycyi swoich, tyllko ze nie może zapomnieć raz iuz wziętego tonu-
 laly Polakom Suweren updawata ukazy, Na Dysydentów zaś w
 drugim punkcie przywtaszczone refleksy nie potrzebuia pozwolenia
 Nowi Nijze Wotkowski ze mimo tego rada Patryotyana, może
 kaspować wszystkie nowe prawa, od Konwokacyi, zostawić je
 cakiem lub

całkiem, lub poważają się zdawać będzie, nie tykając atoli zaw
nie traktatu, y wspomnianych artykułów, osobliwie co się tyczą
ga lub straty Dysydentów. Przeliczyć wyżej ze skąpanie,
konserwacja, lub odmiana praw wolnej y nie podległej Prze
cypłej doicy własnego wszechwładztwa, y prawodawstwa należy
co tu więc Moskwa ma do rozważania, pozwolenia, lub zabro
nienia, nie tykając atoli zawrze traktatu wspomnianych arty
kułów, albo prawa od konwohacji, są dobrowolne, y szeregownie
ustanowione, albo gwałtem narzucone, y spisane, jeżeli
pierwsza, kaspować praw tych nie byłoby potrzeby, ztrwając
mi odwiecznościami, taż sama ogólna naroda trwałaby wola,
jeżeli druga, więc y temuż mniemanemu Traktatowi, tenże sam
gwałt przyjdował, y wzięty samy od skąpania tego nie
szczęśliwego dziecka poczynić potrzeba, jakichkolwiek albowiem
sa. Aspiracje Prawa, te rozciągają się nie mogą, tyłko do oby
craiw Obywatelskich, y chociażby w nich był jakiś defekt, ten
zawrze to w Domu poprawnym bydl może, atym czasem
Cnotliwych Obywatelów, y najgorsze prawa nie muszą być
bydl występniemi, lecz przypuszczony traktat, będąc aktem
zewnątrznym, nie rozciąga się na Osoby, per individuum, ale na
Kraje, wogóle, które w tytułach swoich, traci; wolnej staie
się podległa, zprawdawicy staie się o pozwolenie referująca.
Zdradza więc punkt ten najwyższej ambicyi Moskiewskiej
ze zprywatyzowania swego wsi nity ustępując Polsce, nie szła
tyłko się ulżyć przed nawałnością, która jej grozi, wzięty zaś sa
my nie wypuszcza zgarści jarzma tego, które włożyła na kark
Polskiej, zostawiając sobie prawo, wstęp, y drogę, Słowem tyłko
pierwsza wzniesła żarty obżarza, formalnego podbitia, y
wdepndująca, od okrutnego despotyzmu. Swego prowinał
zamienienia. Osobliwie co się tyczą do Straty, lub zysku
Dysydentów Te zarzucenia, y troskliwość iawnie poznawai daia
że Moskwa w osobach Dysydentów szeregowniczszą sobie w
Kraje zrobiła partya, że aktualnie uformowała Statum, in Sta
tu, y przeto tym ostrzyniey, tym przezorniey narad postępować po
winien, im niebezpieczeństwo jest większe, bo wnas samych
zamknięte, y utajone. Nowi książę wotłowski do żadnego
dzieła Patriotycznego przypuszczone nigdy nie będą Osoby aktu
alne radę królewską składające. Komedyja ta tyle krwi już
grana, że y najciemniejszy łatwo dojrzaia, spieczyn łatwo prze
nikaia skutki; które to sa Osoby okrutne radę królewską
składające? Pomniński, Podkomorzego koronnego Łodow
skich, Pomniński, Młodziejowski, Gutowski, Branecki,
Ogradzki, y tym podobnych, najpierwszego w tej radzie znaj
dujemy Samego księcia wotłowskiego Weymara, y wszystkich
komenderujących przez codzienne okrutienstwa, krwią Cno
tliwych Obywatelów zbrozonych, jeżeli więc ci wszyscy
wprzystu radę

w przyszła rada, niebada, wchodzie, czas, y skutki okaza; Mowi
 Kiazę Wołkowski Konfederacji ktorzy spolkwinie w Domach osiedla,
 niebada, napastowani, ybezpieczenstwo im bedzie opatrzone, Ci
 zas ktorzy przez deputowanych zparty, patriotyżna, umawiali się
 zechca, beda, mieli paszporty, Inkwietowani nie beda, przez ko
 go? pytasie Narod, czy to przez rade Patriotyżna, czy przez Mo
 skwe? ta niewypowiedziawczy Rzeczypltej wojny, attakowai
 Konfederatow nie miate prawa, y szeregulnego Kziagneta, pretentu zobo
 wiązku aliancy, mieniac ich bydz buntownikami, Wpunkcie Czar:
 tym pozwala Kassaowai uszytkie prawa od Konuokawji, wiec
 przyznawa, ze albo prawa z Siebie byly niesprawiedliwe, albo
 sporob ich spisania byl gwałtowny, zkad wyrika ze Narod, nie du
 chem buntu y rebellij, alegoriowosia o wolnosci Swie wzbudzony,
 wzrost sie do bronj, jezeli wiec moskwa sprawiedliwosci podnie
 sienego orzu przyznaie, inkwietowania uszelli traci pretett.
 Rada Patriotyżna inkwietowai nie moze, bo wynynai na Obw
 ne własnej Oczyzny Sabryfikowanych Obywatelow, niezga
 dzato by kiej tak okazatym Patriotow smieniem. Pzyne
 czone Paszporty, niez siebie ni wiele zharzaga, niezastugnie
 mieysca wtych obywatelskich reflexyach, Ale pismo to ku
 Subjemu koncu dazace, nad duoma iezrze reflexyami zstazy
 mui sie musi. Pierwsza iakie skutki wyrulit na ztey rady
 Patriotyżney, Druga w prawdziwi Patriotowie wtalim razie
 czynii powinni. Partylularny Ziemiannin, dostatecznie tej
 materji objaśnić nie zebtam, Szpiegowany we uszytkich zabaz
 wach moich przez zarodkowy Sabrada, gruzony bliska kaza:
 kow Komenda, spiesz na teb glos moj, azebym iak naj y
 przedcy, przepisawszy go na czysto, kommitulowat go
 Swiatu; a dla niezastawienia Sladu, raptularz nuil w
 Ogien, tym sporobem y Oczyznie stuzac, iakim podwirien
 y Skury oszredzaiac, spulki wolna; Niechay azatym, nikt
 sie nie spodziawa, wtych dwuch reflexyach, wytuszczzenia ne
 cy, iak bydz powinna, bom przywatny, osnow dam tyllow,
 izby na niey utkat, kazdy Swie; bo pize oswieconym.
 Jmacey chochlom co wieckey uieozial, catemu Swiatu expli:
 kwiac sie, ktorz wie, czy to nie bylo Zdradzac tajemnice
 Statuw, To sobie niech kazdy wyperuwadiac, ze rade
 Patriotyżna, jezeli z Jurowskiich Porinistkich, y tym podo
 Gnych zstozona bydzile, Zdradzi Oczyzne, Dostawadze nie
 nadto jawne zaręczaiu, nam te pewnosci jezeli do niey pu
 blicznym niezzaciem uieagnieni beda, y dobrze, y cnotli
 wie smylasy, ale nie na uszytku ogladaiacy iuz obywa
 tele; Zdradza Oczyzne, nie przez zstosi, ale zey Namu
 Zdradzeni przez Moskwe beda, Wszakze iuz dawno ten warzo
 ny Projekt, ale gdy hie macy, Interes odmienic niepozwalat, Jmie
 przyraymicy odmienic, y Imieniem ubiec staraw sie, Chciano nay
 pierwey konfederacyi, ale gdziez bylo zadziac te, Oktorey juz Europa
 uiedziata, Chciano wiec Rekonfederacyi, ale to byl ten nadto myslny
 aby narod

aby Narod Czotliwych Swich widząc obrancow, przeciwko nim sprzeiwiać się chciał, zgodzona się więc na Patryotyczna radę.

Ten pośredni termin naymierzwiwszy zdat się Projektom, y Sprawdztantom Imię wspaniale, y okazate choi proznie, optyka przyjemna, y miła, chociasz zwodzaca, nadzieje pełne, y stodkie, lecz w siebie czuje, a razem y zdradliwe.

Kiech kto chce, y iak chce zuchodzacych wte radę Zaworytom, swoim pod chlebia Kredytom, zarzyci' simiatu mozna, ze prawdziwego icy klucza y niezawodney uosytliemni Obrótanu sprzeizyny, nikt znać nie będzie, tylko Wolkowiski Sabinetu Moskiewskiego tłumacz, y kilka osob prawdziwy, y istotny Sabinet Warszawski formuacych, jak stodkie, y powabne będą propozycye, widaci' zpieniastkowych, ale iak obowiazne, y zawadne, w tymże czasie, widaci' zdziweyszych prostych, ale przed Bogiem wniebmoocnym szczerych, y wiernych reflexy, Moc Moskiewska przewazaiaca posilki dotąd zniehad rucodane, mata gawtka heroicznie posuzeciacych się, nieregularny bez Subordynacji żołnierz, czyli raczej narodowy Ochotnik, uszytko to strzegącym Domow Swich ziemianom dogryzto do żywego.

Rada Patryotyczna, narzede, y w Tytule swoim nieśi będzie roznie Oliwora, Nadtoz to powabne hasło, izby ruculgnac nalepie, y na codziennie zamiekania, nieuyrey Chacowai te zdradliwe nadzieje pokloju.

Gromadzić się więc lud będzie, aliczba nastacych się, pomnazarai będzie, tez ze rady reprezentacya, y powage, idyby zow Generalna Konfederacya tym nowym otkazdem, czyli raczej huc idolo, alarmowana, y do Zagranicznych, y do Naroda nadurwet nie wotata, cniwadca nie Swiata ludzkowicia, ze nie tytku znie in ordine uspokoiemni habtowai chce rada, ale y nie nie kionczy chybpa spa powage Konfederacyi, Niewrote, ale bydzi moze, ze pomtina daley dysymulacyi Swiocy, toiest offiarowai będzie, Armistitium, przez Ktoz Woysku Moskiewskie za gotowe Pieniądze żyć będzie, O! iak Talowny wycisniwionemu, y uciwionemu Narodowi powab.

Coz ztego uszytkiego wynika? Oto.

- 1mo Pozytek ze izetli Konfederacya przyimie Armistitium, Moskwa tye moze za Pieniądze, bwich tytko w kraju zlutita, ze nie tytko w Pol: szcze, ale y przeciwko Turkowu uisze Woysko utrzymywai się zruich ckiego moze, Konfederacya nie niuśa ze soba tytko Obywatelska Cnota, y waleznosi, albo żyć mozi idystrykcyi, y naprzykizai się Obywatelom, albo się rozpetznac, jezeli Konfederacya nie przyimie Armistitium, woturek ziedney, lub drugiey strony, uicierpi narod, Konfederacyi przypisze, Konfederacya oziembi przeciwko niej obroci
- 2° Pozytek ze nie tytko przez Sekretarzy ustanow Swich, ale przez Postow Petersburskich reprezentowaci będą uszytkim Dworom osobliwie Wideniskiemu, Wersalskiemu, y Berlinskiemu, iz Konfederacya w hrotkach Swich zastanowiona, zprawney, a sobie utamney wlaclty wyzuwszy się, z Rada Patryotyczna, wihodzi w balitat od niej, iak w Stolicy kraui oradzeney, przez narod caty reprezentacyi, ciska prawa ustawy, y raspolowzenia, aieby tym sposobem

napywertze

najświętsze tych Dworów Intencye wspomocy dla konfederacy zachowai nad
Srodkami Praw Rzeczypltey zastanowi, y gdzie uist prawdziwa Rzeczyplta
z pewnych wazpiacemi uczyni, Toz dopiero tych Dworow intencye
w swoich kolorach narodowi wystawi, grozba icdnych, dary drugich,
nadczeja innych, rozpacza, rezke, do powiekszenia tierby, yialoby do
obiazania wnich Rzeczypltey napedzie.

3° Poytek, ze glosno o tym przez roine zrodla Sambutoru uiedzieli Ja:
dra, ze ani Krol, y jego Ministerium, czyli usurpator, bogo talum,
y Porta deklarowata, Ani Barscy, te pienusze za Religia, y swobo:
dy Newze Ofiary, ani zniemi zlaczona Narodow konfederacya generalna
nie reprezentuje Rzeczypltey, lecz natych obalinach zbudowana Rada
Patriotyczna, catejcy powage zawiara, ze taż rada zgodzita sie mo:
liminaliter na pokoi, z Moskwa, y tyllko umawia sposob, y ten
daje na ten czas,
Tluczyn ten wierny Rzeczypltey Aliant, ani ambicy nowych zdobyczy,
ani potrzeby rozszerzenia granic maiacy szeregulnie per rationem
Statuw swoje bezpieczenstwo, wnie podleglosu Rzeczypltey, y nie
zwymocnieniu sie Moskwa znajduacy, stuzynym wzgardy, y zawo:
du zagnany resentymentem, albo niewczesny z Moskwa pokoi przy
spieszca, albo Barskich sakryfikowawszy, Broni swie przeciw:
ko naszemu Narodowi obraca.

W kazdym obydwoch przypadkow razie, ktoz nie widzi, ze cely Poytek
z Strony Moskwy, acata strata z Strony Polskiej, jezeli przeto po
koi sobie przyspieszcy, nadto jego potrzebuie, bo w strolku zwycięstw, y
Awantazow swoich widzi jamno zeiedna przegrana batalia, grozi
Jch Stolicy, jezeli Turkow w Polske wprowadzi, nie tyllko narodu zprawa
przymuszoney obrony, ale y Sasiedzkie Potencye na niego obrou, atym
samym siebie zamocni, y ubezpieczy, Polska strau bo Barskich, za
ktorych gorliwosc Instatuw winna, zdradzi; Bo jezeli Turcy pokoi
z Petersburgiem zawrze, nie tyllko Kamieniec, Podole, ostatnia czesc Ukra:
iny, y to uszytke co uiz w tytutach odcieto strau, ale na zawze pod A:
bsolutnym rzadem Moskwy zostacie; jezeli w kraj nie zastoniory po
Nieprzyjacielu unidzie, wosytku woyska wunetrnosu swoje swagnie,
konicznie zniszczony, y spustoszona zostanie

4° Poytek ze: wzraie traktowania do najsknytszych, y najsubtel:
niejszych negocyacyi otworzy sie droga, chyltron moskiewska, juz dawno
bitym zarozona przystowiem, peca fides Cabinet Warszawski, wysi:
lasi najwyszi izbytym przynajmiej przepisal Petersburg; Nieo:
puszcza sadnego klawiszu, izby nie sprowowane tonu, y z tego miar:
kowai beda, co daley czyni, Dary, Pieniadze, nadzieje, honory,
techtania, ambicia, uszytke fazytym bedzie; Komendani be:
da napierwoszym celu, zpomiedzy tych najpierwsty Pulawski
metwo determinowane, walecznosci szczeniwa sztuka nabyta, y uiz
tak sira Moskwa kosztuiaca, Rycerska szestochony obrona; mi:
toz, y kredyt w woysku, sa to nadto wielkie zalety, aby mu niezawo:
sic, icinze przytym stauy Cnotliwego Obywatela, szlachetny umysl
iego drażniory bedzie uyniepieniem, dla tego aby go potym gubicy
stracono

strawno, Zasługi Ojca, y niepewne Zysua jego przyczyny tak nuzzywiej
 będą Malowanemi, aby przeto gorętzij Jego podiegnąć temperamet, Za
 chwycić go w czołcie, wychylić mu słowę, y pokazać Narodowi, iż potyłu
 Offharach, azardach, y dowodach, miał Sobie przyczynę, coś miłszy, ori:
 zeli Oczyszczanie, jeżeli trwać będzie w Przeliczniku, y nad wszystkie sta:
 wę policy, zwraca się do innych Kommandantow, a pod nayokazalpe:
 mi Kolorami wproponerę, słonności sibi, Skutecznych żądzi, Pobu:
 dek, nie Zapomnie Officyerow, nie Zapomnie Catego wojska uszczególnić
 wszędzie braki, wszędzie zapalać będą, byleby wznieść pochodnię bun:
 tu, lub diffidencji, y przez to osłabić Narodową Konfederacyę.

Sto Korzytek, że ta Rada Patriotycka przez żaden sposób zgodzić się z Kon:
 federacyą Generalną nie mogą, y siłami Generalnoscia do swoich
 kierować względów, nietylko rozzerwie Narod, ale zwrócionemu obywatelmi,
 zmocniona, więcej o swoich siłach wierzą, ażeby tym prawniejszy
 Nabyta Okazatwii, zamieni się w Konfederacyę, Przez ten sposób szterju:
 wane Dwory zastanowi, determinowane posilki wstrzyma, Narod
 rozzerwie, Aliantow wzgardę sciagnie, powagę wybierania Podat
 korow na utrzymywanie Wojska zmiesza, wzajemnych proskryp
 cyi, y infamizowania irodto otworzy, wzajemnych rabunkow ni:
 szczenia się, da przyczynę; Słowem Demonia, Wojnę zapali, wta:
 smem zęboma wzajemnie Sobie dot kępiąc pogrzeb Caley Oczyszczanie
 sprawy; (Cz więc Patriotowie w takim razie czynić powinni?)

1mo Dowodzić Cnoty, y mocy Obywatelskiej, Przez Pospolita Drecka
 ani słaba, ani chwycająca się, ani wzgardzona, bydzi nie zaręta, tyłko
 kiedy cnotliwa, y swoje uctności gorliwa, bydzi przestala, Ten jest
 między ludzkich porządek, ten Skutkow za sobą się ciągnących Zwią:
 zek, że pomysłność Królestwa, jest pewna, y trwała, Obywatel:
 skiej cnoty nadgródę, ze wszystkimi przeciwnosciami nieuchronna, wy:
 stępkow, yiednomysłności wzzerwania kara.

2do Wyrzec się ambicji, bo ta iedyne tylko równosc czyni nam przy
 kra, ale więcej resze, bo uchylając kartę zpod władzy sprawnej
 Zuzerchnoscii, naiey obaliniach wtasne budwie wyniesienie, Po:
 waga każda która Ambicya przywlaszcza, y która zrzeputyh po
 chodzi Paszy, jest zrodem unytkich w Przecypłty, niieszczęśliwosci, po:
 wszeczna, a zaty m potrzeba, Bogu, y Jego Belligij winna wiara,
 Praw, y swobod Oczysztych, stodkie niegdy, y przyszle Zazycie,
 dowodza, y wymuszają na nas, niebyśmy wszystkie osobiste w:
 zględy szeregulnie powszechnym interesom Oczysztych powierzili.

3^{tio} Nigdy nie tracić nadziei, a w środku wzburzonego morza, pomiędzy
 nayokropniejszemi Skatami nie opuszczać zrak steru, lecz wspólne
 do wspólnego ratunku taczac ramiona, ufać, y uspaniale przeciw:
 tko samey nadziei mieć nadzieję. Ktokolwiek wbiegu dzieł swo:
 ich wstrzymuje się, w tym samym momencie cofać się zaczyna, y
 nizeli się postreże, daleko od celow swoich cofniomym się uyrzy.

4to Waleczni Wojsk Sprzymierzonych Kommandanci uwiwszy
 Laur potemny

Laur. potomney chwaly, tylu krwi hazardami, zwiędzenia stredzi sui powinni;
 ani uwodzić się bądź to okazami, a zawsze zdradliwemi przyrzeczeniami,
 bądź to honoru, Starostu, y dalszych pozytlowu Offerowaniem, bądź to
 mylnym powierchownych Obliczeniach tłumaczeniem, lecz szczegulnie pa-
 miętając, co swojm wspotrbraci przyrzekli, co Oyczyźnie powinni, co Boga
 przysegli, meżnie z kroku w krok postępowali, zwtadzą, które y sami
 Satabiaią, w najwiecej szrey perfatości taczili się, Stawę, y chwale zanay
 ozdobięyszą nadgrode liczyli; Prywata nie niema w sobie, tylku po-
 dłości, niedotyka tylku duszę nikczemną, miłoxi Stawy cuda robi, bo
 nie wzrusza tylku duszę, wspomiale, y szlachetne, Powołanie Wojen-
 nego Bohatrya, nayobfitsze nabycia Stawy podaię Srodki; Bydź O-
 bronica, Sworey Oyczyzny, bydź tuzieżą Swich nieprzyiacł, co może
 bydź nayokazalszego, w Akcyach kazdego? du pieroz Kommandanta
 dworego atoli przyjąć nie można, mimu zroszenie się y Subdynayę.
 Stawny niegdys w Fatałnych rownie pod czas Szwedzkiej, Mus-
 kiewskiej, Tatarskiej, Kozackiej, y Ralwoego wojny, Oyczyzny
 Obronica, Carnicki nieczynił nic tylku co mu spymierłona na ten-
 czas Przecypła kazala, Zaczęł podobnie od meżney Czestochowy obrony
 a chwaty Swiecy pomknął, Iranice, az za morze Krolowi Duridlie-
 mu, za Ordynansem Przecypłey niosąc zhommeda Polska, przeciw-
 ko Szwecyi Sukurs, znalazł wiazasie winna nadgrode w Przecypes-
 politey; wielkoxi zaslug stawałai umięjęcy, Stawa zas jego brami
 y drizicay w ustach wdzięcney potomnowej; Ten przyklad dosta-
 tecznie reayć powinienby, y poźnieyszemu teyże Fortecy Obronicy,
 zaręczać rownie uszytkim godnym, gorliwym, y dystynguwaięym
 się Kommandantom,

Sto Statosi umysłu, y jednomyślności nie tylku nie rozrywaię, wtadzy
 Narodowej, ani przewunego teyże wtadzy, auctyrm podęsuem umowio-
 nego wystawiać Oltana, ale uszytkę moi, Srodki y siłę wredno taczaj;
 Phocyen o Przecypłey Greckiej piszaj, tak Pelistratesa cpiświe, cho-
 ciaż wyniost się nad Prawa, y był ten hiterego wgniewie Swim lei-
 doui Bogowie daia, toiest że przez bojazń iżby nie był powrzeidmie
 zwiennadiżany, przez otwarte gwatly, y publiczne krowawe azeku-
 cyę ukrywaię ze uszytkę, trunowia, to jarmę, które wlozyć na
 hartu wolne pragnął, zmyślat zawsze przymuszona, y postępkach
 Swich Stodłux, ukrywaię się pod masła, sprawiedliwosci, y dobri
 publicznego, przewię ani zwiek, ani premedz, zdotat odwagi, y sta-
 tosi Greckich Republikantow.

Zazywa Warszawa tych samych Srodkow, a cokolwiek moce czyni, na
 Moskwe składa, lecz teyże samey wobywatelach Polskich deswiadczyła
 umysłu Statosi, zazywala grubey zdrady, ta nie tylku tatur od-
 kryta, ale y wzgardzona była, Zazywala uszytkich okrucienstwa
 wdrzajow, lecz niewinnych popiolow, wskrieszonych deswiadczyła
 mekicielow, uciekta się do ostatniego sposobu powalnym Placy
 Patryotycznej smieniem tudzaj narod.

Wszakże Warszawie, y Moskwię do rordwojenia narodu blizszy

byt

był sposob, przez skłócenie Konfederacyi, lecz trzy były trudności
które tego Projektu uskuteczenie nie dopuszczyły.

Imo były nadto y rauny sposoby, aby tym Dwory obce uwiesić można.

2do Wielka część Cnotliwych Obywatelów widrygnęła by się na samo Re-
konfederacyi wspomnienie, trzeba więc było powabnym pokryć smie-
rzem, aby wte siła wciągnąć, y upłatać nieostrożnych;

3do Rekonfederacya musiała by mieć poprzedzające obecnosci, trzeba by-
ło pozwolić rządow Szlachcie, trzeba było pozwolić im broni podnie-
sienia, na kon siadania, żołnierscy rekrutowania, ale nadto War-
szawa, y Moskwa Swoiej nieufajacy sprawie, aby narodowi tych,
y chociaż dla własnego Rysku dozwolili krokow; lekali się y sta-
rznie żeby naród pretekstem Rekonfederacyi złaczony własnego
Swoego Interesu nie poznał, a zamiast przedstawiania sprzymie-
rzonich, na uspolna uspolney Oczyszczony obrona, sit, mocy, Ramię,
y broni niezaryb; uciskającego w wolnym kraju nie przyzawela
nie wygładził, a witykiego cokolwiek wojna ma okropnym, w
jego własne granice nie przeniosł; Potrzeba więc było sama rada
Patriotyczna, kontentować się, przed Obcami sey powagę okrasai, y
pod sey smieniem wszytko czynić; w Domu też radę, mocą Moskiew;
shey przymusić, y dzieła Wotkowskiego ukazy mieć za przepis, Naro-
dowi zaś wityk dziejących się, y stałych rzeczach zastony usuwai, ile
tego Warszawska, y Moskiewska skryta depuści polityka; Pry-
watnego, y mniej znajomego Obywatela Pismo niechaj nadto zuchwa-
łym nie zdare się pikornu; pod wolnem wzrostem Prawy, za wolno-
scia, y taicy pisze bezpieczeństwem; Cokolwiek Grecyi jest wspa-
niałym, y szlachetnym, gdzie uwolnosa żyjemy, byto by szkaradnym,
y wstepnym w kersach gdzie kochania niewola, jest zdanie tego
Phocyona; Rowna zastuga Polakowi mowić za wolności, jako Mo-
skalowi za Slepym panuiacemu postuszeństwem, Lat urodzenia
naszego wkłada nam Prawa Kraju w którym żyjemy, Edukacya
według tychże Praw formie charakter nasz, ato oboię przepisuje powin-
ności naszą bronięcia Oczyszczony zaszczytów; az do Ostatney kropli
Słowem zginąć możemy, zginąć może Grecyjska, zostanie atoli zawsze
Słodka Spokoinosi Dobremu Obywatelowi, że pod własney Oczyszczony
zagrzebiony obalinami, wszytko to czynił, w czynić dla sey ratunku
inaydowad się obowiązany, ani zostawit pretekstu wymowki iż kto-
kolwiek nie był dosyć przestrzeżonym.

DECLARATIO

SUÆ MAJESTATI

REGI POLONIÆ

A

MAGNO RUSSIÆ LEGATO

OBLATA.

DEKLARACYA

NAYIASNIEYSZEMU

KROLOWI JMCI POLSKIEMU

PRZEZ

POSŁA WIELKIEGO ROSSYISKIEGO

PODANA.

DEPARTMENT

OF THE

INTERIOR

LANDS

OFFICE

WASHINGTON

D. C.

1880

1880

1880

1880

Non sine maximo animi dolore magnus Legatus Augustissimæ IMPERATRICIS Totius Russiæ, sub ipsam Functionis suæ erga Regem & Republicam Poloniæ initium, videt ac undequaque observat tristem, horridum, calamitosumque hujus Regni statum.

Gens libera, gens hucusque florens, ac per suas cum Exteris amicitias, ac fœdera commendabilis: Gens quam Historici ac Politici scriprores inter præcipuas in Europa Gentes ac Potestates non immerito connumerarunt; Gens, inquam, hæc horridis seductionibus, dissidiis domesticis, ac Bello intestino exposita, videt hodie totam suæ magnitudinis, libertatis, ac apud Exteros Existimationis molem destrui per hostiles manus è proprio sinu suo procedentes.

Quaquaversum audire est perniciofa ratiocinia seu potius Sophismata, seducendis debilibus animis apta, illusionibusque extraneis, vanis quidem sed periculosis adornata, per insignem versutiam cordibus ac imaginationi rectorum alioqui, sed plus quam par est credulorum hominum insinuari. Videre est Leges viribus destitutas impune violari, Regimen penitus enervari, & prorsus iners evadere: Fortunas, libertatem, quin & ipsam Civium vitam furori

NA pierwszym w Urzędzie swoiego czynności następie, Posel Wielki Najjaśniejszey IMPERATOROWY Jęymci całej Rosyi do Najjaśniejszego KROLA Jmci y Rzeczypospolitey Polskiej, zapatruie się nie bez uczucia iak najżywszego żalu na widonisko, stawiaigce mu przed oczy ze wszech stron straszny obraz powszechnych tego Kraju nieszczęśliwości.

Narod wolny y przed smutną terazniejszych czasów porą kwitnący, szacowany y poważany w przyjaźni y przymierzach swoich, Narod w dziejach świata między poważnemi mocarstwami Europy znakomite miejsce trzymający, dzisiay w pośród okropnych podeysć, zamieszkań domowych, y wojny wewnętrzney, widzi iako Ręce nieprzyjaźne, acz na własnym wychowane łonie, podkopują z gruntu fundamenta gmachu owego wspaniałego wolności, powagi y znakomitości.

Zewsząd czarna złość y podstęp najsztuczniejszy podrzuca szkodliwe pozory, wprowadza ie do myśli y serc przez obce omamienia, nikczemneć w prawdzie w swoiey istocie, lecz szkodliwe przez swoje konsekwencye duchom błahym y lekko wierzącym. Prawa bez skutku, gwałcenie ich bez kary, Rząd bez czynności, dobra, wolność y życie obywatelów, bez obrony podane złości y chciwości dumnych umysłów; na koniec anarchia, albo bezwładztwo okrutne, podnoszące bardg

furori ac cupiditati hominum ambitiosorum exponi, videre denique est horrendum illud Monstrum, quod Anarchiam vocant, caput ex abyſſo malorum publicorum attollere, perque cædes & rapinas Imperium suum exercere.

Arox ista ac Universalis Calamitas, cujus unquam animum majori dolore percellere potuisset, ac perculit cor magnanimum Augustissimæ IMPERATRICIS, cujus Personam representandi honore potitur in hoc Regno Magnus Ejus Legatus? Quis Eâ ardentius, & absque ullo proprii commodi utilitatisque respectu allaborare totis suis viribus desideret salutem Gentis Polonæ, extremo ac jam jam imminente totalis destructionis suæ periculo expositæ, quam hæc Augusta Princeps, cujus constans animi directio, actus, & omnes, quos hactenus fecit, gressus, non aliò tendebant ac tendunt, quam ad conservandam ac augendam hujusce Gentis prosperitatem?

Si humanitatis officia, propriæque conservationis innatum cuivis homini desiderium non omnino adhuc in animis extinctum sit: Si vox Patriæ opem implorantis non omnino adhuc obturatas aures reperit proborum Civium ejus interitum in silentio deplorantium: Si desperatio generallis, ad quam pervenisse videntur, nondum ad eum pertigit gradum, ad quem illæ pervenire solent Republicæ, quæ five desperatâ, five rejectâ Tranquillitatis spe, perpetuis Dissidiis discordisque distinentur; Ea sola spes affulget, ut unitis inter se Cives animis, conjunctisque pro salute Patriæ conatibus, quibus certè non deerit potens efficacique auxilium, quod illis à sua Majestate IMPERIALI Totius Russiæ, pro Ejus constanti erga Gentem hanc amicitia, pro Ejus rectitudine & inviolabili æquitate in Facie totius Europæ promittitur, reditum serenorum dierum procurent, atque restituto omnibus in Rebus ordine, redditoque Rationi jure suo, finem tantarum calamitatum ac redintegrationem antiquæ abundantia & felicitatis certò expectent.

Incumbit certè unicuique Civium in Statu Patriæ adeo critico lex ineluctabilis ac indeclinabilis, omnes animi vires conatusque in hoc unum intendere, ac dirigere, ut mala Patriæ quàm primum & quàm efficacissimè sanentur. Ut autem universæ Reipublicæ manifestum fiat, quàm

hardą głowę swoją z bezdenności nieszczęśliwości powszechnych y wstawiągce Panowanie swoje zaboystwy y łupieżstwem.

Ktoż dotkliwiej poczuć może to powszechne zburzenie, jeżeli nie ta Monarchini, ktorey Osobę dziś ma honor reprezentować Poseł Wielki w tej Rzeczypospolitey? Ktoż żywicy zgadać może bez najmniejszey chęci własnego zysku, aby się przykładając iak naysilniey do zbawiennego uszczęśliwienia Narodu Polskiego, ktoremu bliskość upadku grozi? jeżeli nie Najjaśnieysza IMPERATOROWA Fejmość całej Rossyi, ktorey zawsze cel stateczny, wszystkie czyny, y wszystkie postępkie nie gdzie indziej zmierzały; tylko szczegulnie do utrzymania y pomnożenia powszechney tego Kraju pomysłności?

Jeżeli obowiazki ludzkości y własnego siebie zachowania, wrodzone każdemu człowiekowi, nie są ieszcze wcale zatłumione; jeżeli głos Oyczyzny śmie ieszcze dać się słyszeć sercom cnotliwych Obywatelom, języcyom w milczeniu nad utratę powszechną; jeżeli Rospacz ogolna nieprzyjszła ieszcze do tego straszego kresu, ktory grozi bliskim upadkiem wszystkim Rzeczompospolitym, wyrzekającym się uspokoienia powszechnego, aby zamieszania y niechęci poszrod siebie zachowywały; Toć szczegulnie od ziednoczenia się szczerego, y ustowania Patryotycznego, wspartego taką pomocą, o jakiey przyiazni, przywigzanie stateczne, prawosć y stałosć wielkiego umysłu, y nieprzebrana sprawiedliwość Najjaśnieyszey IMPERATOROWY Fejmości całej Rossyi upewniaią Narod przed obliczem całej Europy, spodziewać się trzeba, iż może zaświecić Rzeczypospolitey dzień jaśnieyszy, że Rząd y Rostropność wrocą się do przyzwoitey powagi, że pokoy y skromność po tylu doświadczonych kłeskach y nieszczęśliwościach, przyniodą nazad obfitosć dawną y powszechne uszczęśliwienie.

Przedsięwzięcie niebezpieczne prowadzące bez wybiegow do zamierzonego celu, uleczenie ran Oyczyzny y ocalenie oncy, są to prawa wyryte w sercu każdego Obywatela, potrzebne do zażycia w podobnych okolicznościach. Nadowod y pokazanie całemu Narodowi, jako szczerze y skutecznie chce się przyłożyć Najjaśniey-

quàm sincero animò , & quanta efficaciâ Augustissima Russiarum IMPERATRIX ad ialutarem hunc finem cooperari velit, ut confidentia illa , quam Sua Majestas in animis Polonorum erga se cupit esse perpetuam , fundari possit in promissis minimè ambiguis , ut denique tollantur omnia , quæ excogitari de novo possent, subterfugia , ad fovendas suspiciones , malas interpretationes , ac finistros , qui ex invidia ac æmulatione oriri possent , instinctus , per quos præcipitium illud , in quod lapsa est Natio , præparatum fuit , Magnus Augustissimæ omnium Russiarum IMPERATRICES Legatus declarat hic & exponit suæ Imperialis Majestatis mentem ac sententiam , quam ut publicam reddat , in mandatis habet.

Et primò quidem , quòd Sua IMPERIALIS Majestas sincerè semper compatiens malis , quibus Polona Gens affligitur , decreverit omnes , quoscunque Ejus Generositas ac Constantia dictaverit , adhibere conatus , ad conciliandos Polonorum animos , & sedandos tumultus.

2do. Quòd Eadem IMPERIALIS Majestas invitet universam Gentem ad sese uniendum , depositis quibusque privatis odiis ac semoto prorsus rei private studiò , quod potissimam malorum publicorum causam fuisse constat , atque ad intendendas unicè omnes animorum vires capiendaque media , per quæ calamitatibus Patriæ finis tandem imponatur.

3tio. Quòd cum Sua IMPERIALIS Majestas non sine mærore videat , per osores Quietis publicæ finistrè acceptam ac infidiosè in oculis non paucorum Civium repræsentatam , quam in negotiis Reipublicæ sumpserat , partem , ad nutriendas fovendasque turbas infelieiter contribuere , Legato suo disertè in mandatis dederit , ut nulli labori parcat in reducendis Civium animis , eos instruendo de veris ac sinceris suæ Majestatis intentis , ac cum illismet ipsis adveniando media , quibus Gens super omnibus Juribus suis pacata ac tranquilla reddi possit.

4to. Quòd ad obtinendum hunc scopum oporteat , ut benè de Patria sentientes , ejusque verè amantes , media ad componenda legaliter cuncta in Republica diffidia

jaśniejsza IMPERATOROWA Fejmość całej Rossyi do skutku tak zbanwiennego dzieła ; na ugruntonanie iako najszczerzego upewnienia o tey ufności , iaką sobie stara się zawieścić w umysłach Polskich Ta Monarchini , na oddalenie wszystkich nonych nybiegów podeyżrzenia , tudzież zabiegając złośliwym tłumaczeniom y podeyściom pochodząym szczegulnie z zazdrości y zawistności , oraz onym przeciwnym natchnieniom , ktore to wygrzebały przepaść bezdenną na upadek Narodowi , Pojeż Wielki Najjaśniejszey IMPERATOROWY Fejmości całej Rossyi podacie do uznania seriymenta y zamysły nieodmienne Najjaśniejszey swoiey Monarchini , podług zlecenia sobie y Rozkazu ogłoszenia onych iak nayuroczyściey.

1mo. Ze Najjaśniejsza IMPERATOROWA Fejmość tchnięta nieszczęśliwoscią Narodu Polskiego , szczerze nad nią ubolewa , y chce zażyć ostatnich usłowan , z wspanialoscią serca y stałością umysłu zgadzających się , na pojednanie Duchow y uspokojenie zamieszania.

2do. Ze Najjaśniejsza IMPERATOROWA Fejmość wzywa Narod do ziednania się , porzucinwszy wszelką nienawiść osobistą , y wystrzeżając się zamysłów interessowanych prywatnych Osob , ktore go wewlekły we wszystkie nieszczęśliwości , y do szczegulnego dołożenia się ku nalezieniu srozdkow wybanwienia Oyczyzny z tey nieszczęśliwey doli.

3tio Ze Najjaśniejsza IMPERATOROWA Fejmość widząc z wielkim swoim umartwieniem , iż fałszyzny pozor , pod którym tey Monarchini uczestnictwo w czynnościach Rzeczypospolitey Polskiey przed częścią Narodu przez zazdrośnych pokoju powszechnego ludzi odmalowane , nieszczęśliwie karmi y utrzymuje zamieszanie powszechnie , rozkazała iako nayusilniey swemu Wielkiemu Postowi , ażeby się starał pojednać Duchy , oświecając ie o prawdziwych zamysłach tey Monarchini , układając oraz zobopolnie z tymże samym Narodem sposoby uspokojenia go z ubezpieczeniem wszystkich Praw Jego.

4to. Iż dla doycia do tego chwalebneho końca , trzeba , aby dobrze myślący y prawdziwie Oyczyznę kochający znosili się z Postem Wielkim o srozdkach , iakiemi nayłatwiey uspokoić

diffidia, sedandasque turbas, cum Eodem magno Legato communicent.

5to. Quòd dictus Legatus in tractandis hisce negotiis exhibiturus sit omnem eam facilitatem, quæ convincere nationem Polonam queat de Augustissimæ IMPERATRICIS Animo, ab omnibus privati sui commodi rationibus alieno; quodque Sua Majestas nihil unquam aut egerit, aut desideraverit, quod Libertatem Reipublicæ à nemine dependentis lædere possit.

6to. Quòd illi quoque, qui se per errorem circa mentem & agendi modum Augustissimæ IMPERATRICIS seduci fiverunt, ita ut ad excutiendos imaginarios terrores arma sumpserint, quibus reapse Patriam opprimunt, eique plurimum nocuenti afferunt; quod, inquam, hi etiam invitentur, ut veriore magisque salubrem Patriæ amorem inducentes, ineant legales Pacificationis vias, quæ illis patebunt, quæque ad redintegrandam publicam felicitatem eò certius perducent, quò magis violenta media infausta huic Reipublicæ hactenus fuerunt, futuraque sunt, nisi illis sponte renunciatur.

7mo. Quòd eo fine etiam omnes illi, qui usque nunc non sine Patriæ suæ damno arma tulerunt, & qui abhinc vellent in domibus suis tranquilli manere, ab omnique hostili actu abstinere, securi omnino esse debeant, nunquam se deinceps à Copiis militaribus Majestatis Sux IMPERIALIS persecutum aut inquietatum iri.

8vo. Quòd ad hunc effectum disertissima clarissimaque mandata jam annunciata sint omnibus Copiarum IMPERIALIUM in Polonia Ducibus ac Præfectis, ac insuper immediatum mandatum manu Augustissimæ IMPERATRICIS subscriptum de observanda exactissime militari disciplina, cujus promptum salutaremque effectum sentient procul dubio Incolæ, quantum annona Copiis militaribus prorsus necessaria permittet.

spokoic Rzeczpospolitą, y wykorzenic wszelkie zamieszkania sposobami iako nayprawnieyszemi.

5to. Iż Posel Wielki w tym uspokoienia dziele pokaże z siebie wszelką latwość, iaka tylko może upewnić Narod o nieszukaniu własnego zysku Najjaśnieyszey IMPERATOROWY Fejmości, y iako Ta Monarchini nie nigdy nieczyniła, ani żądała, coby mogło zaszkodzić Independencyi Rzeczypospolitey.

6to. Iż ci z Narodu, ktorzy się dali o-mamić y zwiścić błędami, opacznie myśli y dzieła Najjaśnieyszey IMPERATOROWY Fejmości tłumaczycemi, aż do podniesienia broni, ubezpieczaiąc się przeciw mniemanym strachom y boiaźniom, a tym czasem uciemiezaiąc istotnie y uprzykrzenie Kray swoy własny, są równie wzywani, aby przystąpili do lepiey objaśnionej y zbawiennieyszey miłości Oyczyzny, wstepuic w drogi prawdziwe uspokoienia, ktore im się podadzą, y otworzą y ktorych skutek jest tak pewny dla uszczęśliwienia wszystkich, iako gwałt Krajowi całemu okropny dotąd był, y będzie, ieżeli dobrowolnie od niego nieodstąpią.

7mo. Ze na ten koniec każdy z tych nawet, ktorzy broń dotąd nosili, a tym samym pomnażali nieszczęścia Oyczyzny, y ktorzyby odgąd chciat spokojnie w swoim Domu o-sieść, y wstrzymał się od wszelkich Woiennych y nieprzyiaznych postępkow, będzie zupełnie bezpieczznym od nagabania y ściągania siebie przez Woyska Najjaśnieyszey IMPERATOROWY Fejmości.

8vo. Ze dla tego są wydane ordynanse iak nayściślejsze y naydokładniejsze do wszelkich Kommendantow Woysk Fej IMPERATORSKIEY Mości w Polszcze się znaydujących, równie iako y Rozkaz własny Ręką Najjaśnieyszey IMPERATOROWY Fejmości podpisany, na trzymanie w Woysku iak nayściślejszey karności, czego ile potrzeba wyżynienia Woyska znieść będzie mogła: obywatela wszyscy iak nayprędzich y nayzbanwieńnieyszich doznaią skutkow.

Expositis Intentis, desideriiis, ac magnanimo Suae Majestatis IMPERIALIS cogitandi modo, Magnus Ejus Legatus sibi met ipsi gratulatus honorem omnia hæc annunciandi Inclytæ Polonæ Genti, id solum, quantum ad suam Personam, addit, quod quamvis officio suo obligetur huic rei, semoto quocunque Partium studio, omnem suum laborem, zelum, energiamque impendere, honori tamen sibi habiturus sit, si ad procurandum tantum Bonum ac consummandum tantum opus, totas vires suas non sine effectu consecraverit.

Po takonym uczynionym oświadczeniu celi, żdań, y wspaniałych zamysłów Najjaśniejszey IMPERATOROWY Fejmości caley Rossyi, zostaie Posłowi Wielkiemu, winszując sobie honoru opowiedzenia tego wszystkiego temu zacnemu Narodowi Polskiemu, dodać to szczegulnie, co do swoiey własney osoby, iż bezstronność, praca, gorliwość, y czynność, ktore są w nim skutkiem powinności, będą oraz y skutkiem skłonności żywie czułym, do poświęcenia sił swoich na to, aby dobrze y dostatecznie zadosyć uczynił tak wielkiemu y tak chwalebnemu przedsięwzięciu.

Factum & subscriptum Varsovia
¹⁴/₂₅ Maii 1771.

C. de SALDERN.

Uczyniona y podpisana w Warszawie
¹⁴/₂₅ Maja 1771. Roku.

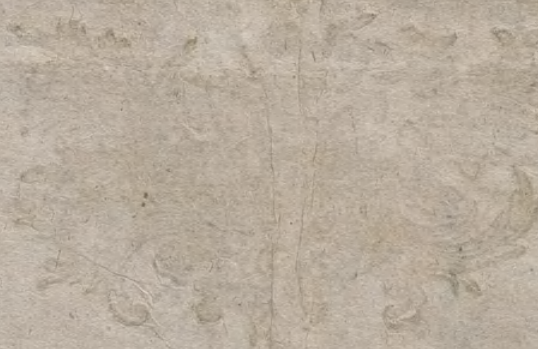
C. de SALDERN.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

JREGRAS 10

REGRAS 10

D

H

men
Pole
tant
pou

le n
ver
acti
mit
heu
dans
puis
ceux
nair
gent
mes
Il n
ne,
lé i
ofe
crim
font
pou
reufe

moi
vres,
les F
de po
de la
ment
s'ete
duit
nifre
reufe

ces B
sonni
ducti
vec e
tions

neral
que l

DE LA PART
DE SA MAJESTÉ IMPERIALE
DE TOUTES LES RUSSIES.

&c. &c. &c.

MOI CASPAR DE SALDERN
Conseiller Privé actuel, & Ambassadeur de Russie,
Chevalier, &c.

Fais savoir à tous & à un chacun, à qui il appartiendra. Les soins magnanimes, que ma Tres-auguste Souveraine se donne continuellement, pour arreter les progrès du desordre & du crime, & le desir desintéressé, qui L'anime, de faire renaître le repos & la sécurité dans la nation, desir, qu'Eile lui a fait solennellement annoncer par la Declaration, donnée en dernier lieu à Sa Majesté Polonoise, & rendue publique par l'impression, auroient dû opérer autant, que la Partie la plus sensée de la Nation se presseroit plus vivement, pour s'intéresser au moins au rétablissement de la sûreté publique.

Cependant je vois avec autant de surprise, que d'indignation, que tout le monde se borne à de simples clameurs sur les maux publics. Le Gouvernement est en effet, ou affecté de se trouver dans la létargie & dans l'inaction. Une grande partie d'habitans gemissent stérilement sur cette calamité, malgré qu'ils se voyent à la merci d'un ramas de Brigands & de malheureux. Ces lâches voleurs de grands chemins, secrettement domiciliés dans le sein de la Capitale même, s'y trouvent à l'abri de toute perquisition, puisque personne ne leur interdit de pouvoir usurper le nom specieux de ceux, qui ont pris les armes pour se précautionner contre des terreurs imaginaires. L'excès de menagement pour le titre, que ces malheureux s'arrogent, & sous lequel ils sont sûrs de n'être pas recherchés, produit des crimes & des vols, qui font l'effroi & l'horreur de toutes les nations policées. Il ne se passe pas des jours suivis, encore moins des semaines, qu'on n'apprenne, que ces misérables ont attaqué les passants, exercé leurs rapines, & volé impunément. Tout cela arrive autour de la Résidence, dont personne ose à peine s'éloigner à une demie-lieüe, sans s'exposer à des insultes de ces criminels. Non contents de cela, les postes, les Couriers & les Estaffetes sont ou tués, ou noyés, ou devalisés, de sorte que toute sûreté publique pour la Correspondance des Ministres, qui résident ici, est devenue dangereuse & même interrompue.

C'est donc à ces causes & dans l'état de l'anarchie affreuse, à la quelle moi & tous les Ministres des Têtes Couronnées, qui résident ici, sommes livrés, que je déclare au nom & de la part de Sa Majesté Imperiale de toutes les Russies, que tous les chefs & commandants de Ses Troupes auront ordre de porter toute leur attention à nettoyer les grands chemins & les environs de la Capitale de toute cette vermine de voleurs & de scelerats, & nommément ceux, qui sont à deux lieües autour de Varsovie. Les mêmes ordres s'étendront sur tous les Cours de Postes, & spécialement sur celui, qui conduit d'ici à Villemberg, l'unique chemin, au quel si bien moi, que les autres Ministres ont recours pour se servir des Couriers, que S. M. I. fournit si généreusement au Public.

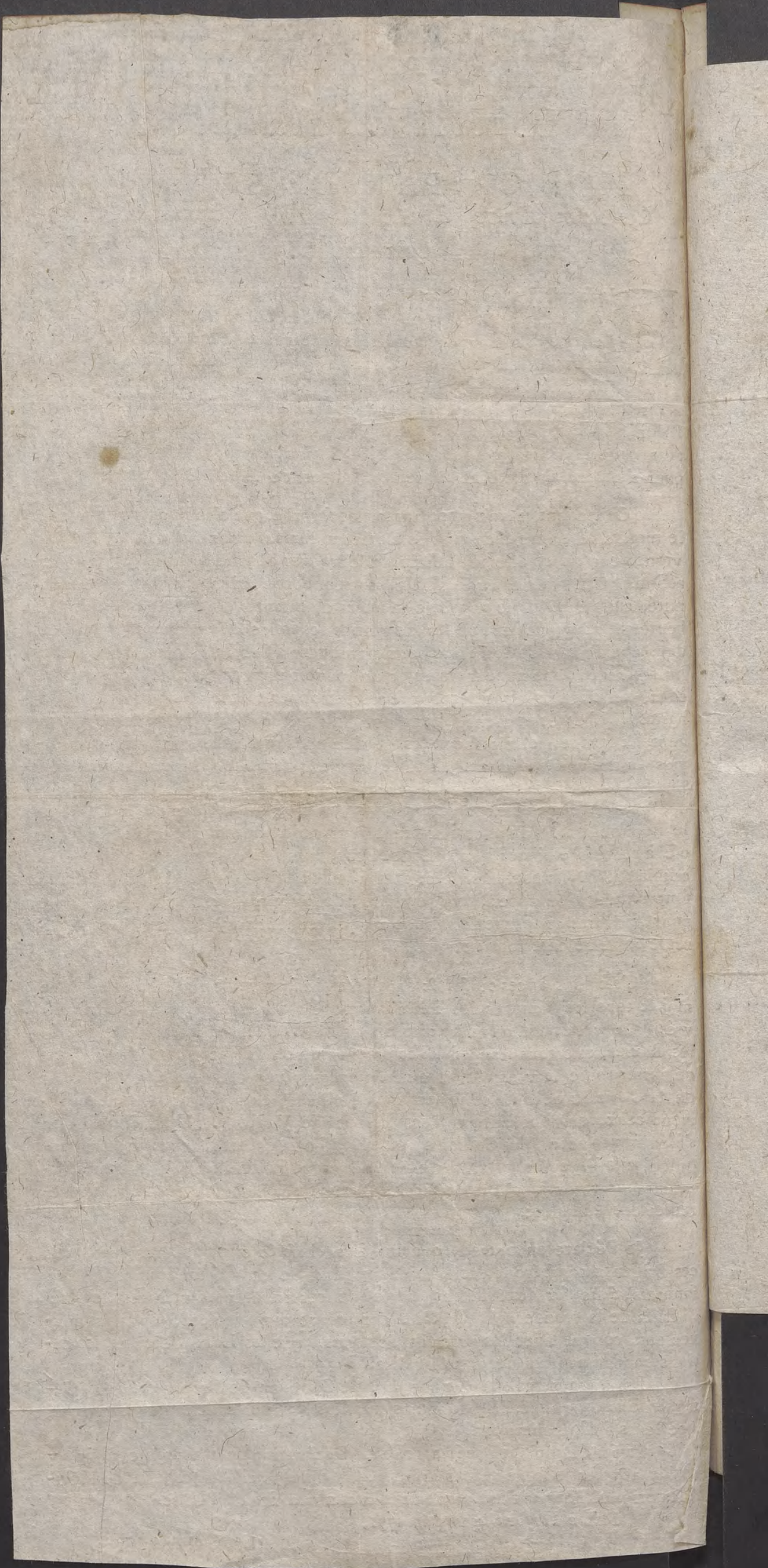
Je Déclare en outre, que les dits chefs & commandants, aux quels ces Brigands tomberont entre les mains, loin de les traiter, comme les prisonniers, faits sur les differens Corps de ces innocentes victimes de la seduction de la grande noblesse, & de leur propre aveuglement, en agiront avec eux, comme avec les plus vils Scelerats, que les Loix de toutes les nations condamnent au dernier Supplice.

En un mot, à l'exemple de Mr. le Castellan de Cracovie, Grand General de la Couronne, ils seront mis aux fers, & jugés avec toute la rigueur, que leurs forfaits méritent.

En foi de quoi j'ai signé la présente Declaration de ma propre main, y ai fait apposer le sceau de mes armes, & ordonné à ma Chancellerie de la faire imprimer, pour la faire parvenir à la connoissance du Public.

Fait à Varsovie ce 26 Juin 1771.

(LS.) C. de Saldern.

K O M M I S S Y A

RZECZYPOSPOLITEY SKARBU KORONNEGO.

W Szem w obec y każdemu komu o tym wiedzieć należy donosi: Iż odebrała z Prowincyi Wielkopolskiej Uniwersał przez Jmci Pana Roedera Generała Majora, Kommendanta Regimentu Huzarow, Woysk Krola Jmci Pruskiego podpisany, w Rawiczu Dnia 10 Lipca Roku zeszłego 1771 datowany w te słowa: „ Gdy przy okazji rożnych pod czas tey, „ rażnieyszey Woyny w Polsce do Państw Najjaśnieyszego Krola Jmci Pruskiego uciekających się Polskich Familii, wraz mnostwo podłych Pienędzy Polskich w kray wprowadzono, y J. K. Mci wiele na tym zależy, ażeby takowe podłe pieniądze gatunki przyzwoicie znowu z krayu wyprowadzone były; Przeto, J. K. Mśc iak nayłaskawiey rozkazał wszystkim w Kordonie Kommenderuiącym Officerom takie wydać dyspozycye y ordynanse, aby exportacyi tychże podłych Pienędzy, by naymnieyszey nie czynili przeszkody, lecz raczey takową podług możności popierać mają. Co się ninieyszym sposobem, wszystkim generalnie pod Kommendą moją stojącym Jchmościom Officerom, dla iak naypunktualnieyszey ich na to baczości, Copiatim do wiadomości podaie. W Rawiczu Dnia 10 Lipca, Roku 1771, V. Roeder.

Obmowa tego Uniwersału, gdy się wyraźnie sprzeciwia powtorzonym przez Kommissyą Skarbową Uniwersałom ostrzegającym kray cały o weszłych z zagranicy pod sfałszowanym szeptem Polskim złych Monetach, znajduie się bydź przymuszoną Kommissya dowodzić swoich Uniwersałów niemylność, a tym samym, że zarzut wyrażony w Uniwersale Jmci Pana Generała Roedera jest bez fundamentu.

A nayprzod komu nie wiadomo? że każdego krayu jest pryncypalnym interessem dobroć własney iego monety Albo komu tajno? iak była przy końcu Panowania Najjaśnieyszego Augusta Trzeciego zasypana Rzeczpospolita złą Monetą pod szeptem Krola Polskiego, rownie iak dzisiany za Granicą sfałszowanym bitą, ktora z niemalą dla krayu całego, y partykularnych osob strata, ieszcze na ow czas redukowaną bydź musiała; Jak wiele na Konwokacyi, y następujących Seymach, czyniła taż Rzeczpospolita starania? aby tę złą wygubić, a naylepszym w Europie, rowną ustanowić monetę. Tę ustanowiwszy, iak wiele Millionow straciła na powtorney Redukcyi fałszywey zagranicznej monety, ktora szkodliwa Polskiemu Narodowi Zagranicznych Ludzi ichciwość, do tey

nakoniec przywiodła podłości, iż sztukę sfałszowaną puł
osma Grosza miedzianego wartą, za trzydzieści ośm Groszy
udając, y w pięciu set sześciu Złotych, Groszy dwudziestu, wa-
Jor wewnętrzny sta Złotych tylko dając, na stu Złotych cztery-
sta sześć Złotych y Groszy dwadzieścia, na powszechności
Obywatelów Polskich korzystała. I to łamo iużby dosyć by-
ło do zaślumienia uczynionego przez pomieniony Uniwersał
Polskiej Monecie zarzutu. Lecz gdy nadto J. K. M. Pan
Nasz Miłościwy, lubo miał sobie ustąpioną od Rzeczypospoli-
tey Mennicę, y procz powinney od Narodu swojemu Kro-
lowi wiary, mógł sam być pewną dobroci Monet zaręką, ma-
jąc wszystkie swoje w Polskich krajach tąż Monetą intraty;
przecież dla tym więkzszey całego Narodu ufności, nie z Lu-
dzi zagranicznych, lecz z wybranych, enotą, umiejętnością, y
fortuną zaszczyconych krajowych Mężów, ustanowił Kom-
missyą Menniczną do dozoru niezawodney tychże Monet do-
broci. Nadto ieszcze Kommissya Skarbowa dozór Menni-
cy Prawem sobie zlecony mająca, procz Mennicznych, z stro-
ny Skarbu Probierza, y Kontrolora Przyśięgłych trzyma, Sa-
ma częstokroć proby y wagi doziera; Zdarzających się w kra-
ju, acz bardzo małą liczbę Monet zrobić mogących fałszer-
zów, pilnie przez Skarbowych po całym kraju Officyalistów,
postrzegać y łapać rozkazuje; a złapanych śmiercią karze, y
co tylko do utrzymania dobrej w kraju monety należy, nie
czynić nie opuszcza. Dozór więc tych Osob z Senatu, Mini-
strow, y Stanu Rycerskiego wybranych, Przyśięgą obowiąza-
nych, z Fortun własnych dochody tąż Monetą odbierających;
a przeto w tym publicznym kraju całego dobru, własne w
szczegulności dobro mających, łatwo każdego skońwinkować
może, o niezawodney Polskich Monet dobroci; a zatym y o
wrzuconey, śmiało nader na monetę Polską w przerzeczony
Uniwersale, potwarzy.

Nadto ieszcze konwinkować powinny czynione w tey
mierze starania J. K. M. Ministerium Jego, y Rzeczypospoli-
tey. Albowiem Kommissya Skarbowa, nie znajdując się w
stanie oparcia się mocy, ktorey do wprowadzania złych Mo-
net, y popierania ich kursu, woyska zagraniczne używały,
nayskuteczniejszym sądziła sposobem, ten zaraźliwy potok,
w źródle zatamować; y tym końcem tak do J. K. Mci Pana
Naszego Miłościwego, iako y całego Ministerium Noty swoje:
Pierwszą pod Dniem 15 Stycznia, drugą pod Dniem 13 Kwie-
tnia, trzecią pod Dniem 17 Czerwca. Czwartą pod Dniem 19
Października, wszystkie Roku 1771 podawała; na ktore z wy-
rażney woli J. K. Mci Pana Naszego Miłościwego, Ministerium
Jego, y Rzeczypospolitey, przez swoje Noty, ktorych kopie *in*
Archivo Skarbu Koronnego znajduią się, Jmci Panu Benoit
Ministrowi Pruskiemu, Pierwszą Dnia 17 Kwietnia, drugą 27
Czerwca, trzecią 21 Sierpnia, czwartą 2 Grudnia, wszystkie
w Roku przeszłym 1771 podane, wielkości krzywdy krajowej
y gwałtowności Officyalistom przez Kommendy Woysk Krola
Jmci

Jmci Pruskiego pöczyniöne öswiadczyło, y aby o wstrzymanie nasyłania złych Monet na kraje Rzeczypospolitey, iako gwałtownego ich popierania, staranie czynił, dopominało się, ale na to od Jmci Pana Ministra nieodebrało rezolucyi.

Lecz gdyby niechętnemu umyflowi pozwolić na moment, że Polska moneta jest zła; to zaraz wynika pierwsza Kwestya: Jakim sposobem Familie Polskie zawieść ją mogły do Państw Krola Jmci Pruskiego; gdyż taż sama z granic Państw Rzeczypospolitey wywożona, na Komorach Officyalistom Skarżowym okazana, z mocy Prawa konfiskowana bydźby musiała; gdy tak ściśła jest w Państwach samegoż Krola Jmci Pruskiego na Komorach Rewizya, tak wielkich zaś summ, które teraz znaczną część krajów Polskich zasypały, y tak wieleby bryk do zabrania potrzebowały, utaićby żadną miarą nie można przed ostrożnością Polskich y tamecznych Rewizorow.

Wynika druga Kwestya. Na co by miały Polskie Familie brać z sobą Polską monetę? gdy ta w krajach Krola Jmci Pruskiego żadnego kursu nie ma, y tylko Handlarze przekradać się z nią za granicę usiłują, przedając ją iak towar, y zyskując na dobroci iey wewnętrznego szacunku.

Wynika Kwestya trzecia: Gdyby mogła mieć kurs Polska moneta w krajach Krola Jmci Pruskiego, y gdyby tak wiele mogły iey zabrać y zawieść do nich Polskie Familie, pod tak przegłównym Rządem, czyliżby iey zaraz nie postrzeżono, y skonfiskowawszy nie stopiono, z włożeniem słuźney na te Familie kary? a przecieź mimo ten naturalny sposób, monetę fałszywą nie kursującą, ani z pomiędzy ludzi zebraną, lecz świeżo z podstępła mennicznego wyszłą (co się z nowości monet tych podłych pokazuje) na początku Roku przeszłego pod konwojem J. P. de Kierkó Majora Regimentu Dragonii J. P. Generała Zettritzza pod dozorem Pana Reschel Mieszczanina Landsbergskiego Liwranta Jmci P. Brinkenhoffa Ministra Krola Jmci Pruskiego, do Poznania wprowadzoną, ktorey gatunek y różnicę od dobrej krajowej monety Kommissya Skarżowa Uniwersałem swoim de 29 Kwietnia Roku 1771 *Publico* ogłosiła. A tego Uniwersału Jmć P. Koeslegi Major Woysk Krola Jmci Pruskiego w Lesznie, a zaś Jmć P. Kapitan Bohlen w Wschowie publikować zabronili, y Uniwersał odebrali, iako świadczy Rewers ręką Jmci P. Kapitana Bohlen w Wschowie dnia 19 Czerwca Roku 1771 podpisany, przez Rewizora Wschowskiego dla swojej ciałości uproszony.

Gdy zaś o podłości tej monety Lud ostrzeżony brać się iey zbraniał, Jmć P. General Belling Uniwersałem swoim Dnia 29 Października Roku 1771 w Poznaniu datowanym, surowo branie iey przykazał, y sto Reichs Talerow, za każdą brakowaną sztukę sztrefu wyznaczył; wszak w równie złej monecie, nie byłoby co brakować, gdyby nie było dobrej Polskiej Monety z złą zagraniczną zmieszanej.

Tym bardziej Polskie Familie miedzianej monety do Państw Krola Jmci Pruskiego nie mogły nawozić, a przecieź z tamtąd do kra-

do krajow Polskich wprowadzona, iedna pod tymże konwojem co y frebrna do Poznania, którą Kommissya skonfiskowawszy, stopić kazala; druga do Leszna, którą gdy złożoną u starozakonnego Michala Leibla, Kurowski Rewizor Komory Leszno zabral, J. P. Koeslegi Major Regimentu Huzarow, Kommandy Jmci Pana Generala Zettritzza oddać ją nazad przykazal, y na odebrana dnia 16 Maja Roku 1771 w Lesznie Rewers dla Ur. Rewizora podpisal. Trzecia wprowadzona do Wschowy, którą złożoną u Izraela Karo Rabina Wschowkiego, gdy zabrali Ur. Kiedrzyński Pisarz, y Zrodowski Rewizor Komory Wschowa, przyflany zaraz do Wschowy wyż rzeczony J. P. Major Koeslegi, naprzod Urodzonego Rewizora, a potym y Pisarza, wziął w niewolę y do Głogowa Fortecy Króla Jmci Pruskiego odesłał. W tey niewoli był przymuszonym Ur. Kiedrzyński Pisarz za zabraną miedzianą monetę Czerwonych Złotych dwadzieścia pięć wyliczyć do Rąk J. P. Kapitana Wilhelma, iako świadczy kwit iego pód dniem 30 Lipca Roku 1771 datowany.

Te więc wszystkie okoliczności y dowody, iako nie dopuszczają kredytu wyrazom Uniwersału J. P. Generala Roedera, tak gruntuią wiarę Uniwersałom Kommissyi uwiadomiałym kraj cały, że te złe monety, są za granicą bite, y z tamtąd na kraj Polski z wymuszonym przez moc woyskową dla nich kursem, narzucone. Ze zaś Moneta w Mennicy J. K. Mci Pana Naszego Miłościwego bita, od wszelkiej daleka skazy, y suspicyi, owszem Prawem ustanowiony swoy walor wewnętrzny, y wagę utrzymuie, o tym Kommissya upewnia.

Donosi oraz, iż zagraniczna Mennica pod sfałszowanym stemplem Polskim Monetę białą, tegoż, co y za przeszłego Panowania, używa sposobu, zniżając co raz wartość swych pieniędzy, gdy pierwsze Złotowki miały wewnętrznego waloru, Groszy miedzianych dziewiętnaście, powtorne miały waloru, Groszy Polskich szesnaście, ostatnie już tylko czternaście Groszy bez szeląga; a puł złotowki do tych czas iednostajnie Grosza tylko frebrnego są warte. Ktorem to Uniwersał aby tym pewniey każdego doszedł wiadomości, po Grodach, Parafiach, y mieyscach zwyczajnych publikować, y tenże, sposobem oblaty, do Akt każdego Grodu podać, a o podaniu wzięte attestata Kommissyi swoiey odesłać, Oficyalistom Skarbu Koronnego zleca. Działo się w Warszawie Dnia 20 Miesiąca Marca Roku Pańskiego 1772.

IGNACY TWARDOWSKI Wojewoda Kaliski, Prezydnuący.

ANDRZET MOSZCZENSKI Wojewoda Inowrocławski Kommissarz.

BAZTLI WALICKI Kasztelan Rawski, Kommissarz.

PIOTR OZAROWSKI Pisarz Wielki Koronny, Kommissarz.

FREDERYK MOSZYŃSKI Oboźny W. W. X. Litt. Kommissarz.

TOMASZ DŁUSKI Podkomorzy Generalny Wojewodztwa Lubelsk. Kommissarz.

KACPER Łodzia ROGALINSKI Starosta Nakleński, Kommissarz.

ANDRZET ŚWIECICKI Sędzia Ziemi Radomski, Kommissarz.

MICHAŁ PRZEZDZIECKI Podkanclerzyc W. X. Lit. Kommissarz.

(L. S.)

Uniwersał względem Monety.

PRzetłumaczenie Listu znaydującego się w drugim Tomie Książki Francuskiej pod Tytułem: Dyaryusz Historyczny przypisany Nayiaśnieyszemu Krolewiczowi Jmci Polskiemu Klemensovi Elektorowi Trewirskiemu, drukowany w Frankworcie nad Menem 1771.

NA pismo w ostatnim WMPana znaydujące się sexternie, à mające za Tytuł: (*Tłumaczenie Listu pisanego do Krola Polskiego przez jednego z Konfederatów pod datą 1. Listopada 1770. chcąc go nakłonić do odstąpienia oblężenia Częstochowy*) mam honor teraz odpisać WMPanu. Nie mogę wiedzieć jak WMPan sądzisz o tym piśmie: pozwalając mi miejsca w swoim zbiorze, do ktorego nie chcesz przyjmować co z rąk y z umysłu złośliwej pochodzi zaiadłości, zdaje się, iż tego byłeś rozumienia, że godne publiczney uwagi zawiera prawdy. Zwiedziony układnym stylem mniemałeś podobno, że co miłość Wiary y Ojczyzny dyktowała, to żarliwego Obywatela wyraziła gorliwość; z tym wszystkim, ten Obywatel, nie jest nic innego tylko obłudnik, sam dobrze prawdy wiadomy, y zupełnie o niewinności Krola Polskiego przekonany w rzeczach, o ktore miota potwarz na niego, jednak zapalczywy przeciw Prawemu Panu swemu szkalującego użył pióra. Gdy bym mógł bez niedyskrecyi obiać WMPanu podłą przyczynę, tey tak złośliwie ułożoney satyry, obaczył byś, że Wiara y Wolność pożyczają tylko nazwiska osobistym urazom y nieukoionej zemście, że zaśluzona y odniesiona za popełnione niegodziwości kara jest źródłem, z ktorego wypływa nieukontentowanie.

Tytuł tego Paszkwila oświadcza, iż nie innym jest napisany końcem, tylko ażeby od oblężenia Częstochowy odwieść Krola Polskiego, więc ten Paszkwil niby wyznacza, że Krol rozkazywał to oblężenie, y że Wolność Poddanych swoich zniszczyć usiłuje. Omamiły część Narodu tak niegodziwe kalumnie, mogą zwieść y Cudzoziemcow, ktorym mniey są znaiome kraiu Naszego interessa. Należałoby te niegodziwości w ichże fałszywey własney zostawić zdroźności, gdy byto pismo nie dostało się tylko wręce tych, którzy są zupełnie wiadomi rzeczy, ale w publicznych drukowane papierach, y całą przebiegając Europę, dochodzi Kraiow y nayodleglejszych, à tak mnoży Nieprzyjaciół temu Krolowi, ktorego szczegulna wina jest, byź nieszczęśliwym.

(a)

Tknie

Tknięty tak okrutną niesprawiedliwością, znieść mi tego nie pozwala własne sumnienie, ażebym nie miał przestrzedz pocziwych ludzi, ktorychby takowe zwodzić mogło uprzedzenie; Nie masz nikogo w Warszawie, ktorzyby nie wiedział starania Krolewskiego o oddalenie ułożonego Częstochowy oblężenia. Za Jego rozkazem podało Ministerium Posłowi Rossyjskiemu reprezentacyą y żądanie, ażeby to miejsce powszechnym nabożeństwem wstawione ochronione było: świadkami tego są rezydujący w Warszawie Ministrowie Cudzoziemscy. Autor Piśma sam dobrze wiedział o tym; Piśmo zaś Jego rozrzucone we dwa miesiące po oddaniu zwyż wzmiankowanej Ministeryalncy rekwizycyi, a w sześć niedziel po wykonanym bezskutecznie ataku, zdaie się dopiero żądać jego odwołania, dla tego kładzie antydatę swojego Listu, y uchwyciwszy się późno, zmyślonego Częstochowy ratunku, rozwia pod tym pretextem uknowaną dawniey samey złości osnowę.

Odważa się Autor pytać Krola jakim sposobem zdoła po godzinie przysięgę swoję z tym wszystkim co się w Radomiu stało y z tą zarazliwą czerpnąwszy trucizny w iadowitych całego Piśma rozlewa ją słowach.

Wiedzieć WMPan będziez że w Radomiu favore Dysydyntow uformowana była Konfederacya, y że tam naypierwey tego dzieła odliniowane rysunki, przeciw ktoremu wzruszony dzisiaj powstaie Narod. Udaiąc zaś Autor, że za rozkazem Krolewskim ta Konfederacya zrobiona, rzuca tym samym na Krola, całą wykonanego dzieła nienawiść, y czyni go sprawcą idących z tym nieszczęśliwości. Ten fałsz że jest tego samego gatunku, ktorego wyżej odkryły przeze mnie, y że Krol wcale się nie wdawał do roboty Radomskiej, iako y do oblężenia Częstochowy, następujące oczywiste okażą dowody.

Naypierwsze tey Konfederacyi głowy (obaczysz WMPan tego przyczyny poniżej) byli wszyscy naywięksi Krola nie przyjaciele, ktorzy uprojektowawszy detronizacyą ofiarowali tą ceną swoje Moskwie usługi do ustanowienia w Polsce iako nayzupełniejszego między Katolikami y Dysydyntami porównania, ułożyli między sobą podług własnych interesow odmianę Rządow, a szukając u Posła Rossyjskiego aprobacyi, prosili, ażeby to Imperatorowa gwarantować raczyła. Poiechały w Charakterze Ambassadorow wysłane z tego zgromadze-

madzenia cztery do Moskwy Osoby, instrukcyje ich złożone w Protokołach Actorum Konfederacyi y oddane w Roku 1768. ad Archivum Regni, zawierały skargi na Krola, proźbę o Gwarancją y obietnice zupełnego do dawnych Praw Dyssydentow przywrocenia; wysłuchała Imperatorowa skargi na Krola bez odpowiedzi, odrzuciła Projekt Detronizacyi, ale przyjął obietnice Gwarancyi, y przyjęła ofiarowane dla Dyssydentow usługi.

Zawiedzeni w nayżywszym swoim żądaniu Radomskiej Konfederacyi Wodzowie, ale wdawszy się już głęboko z Moskwa, przymuszani byli do wykonania wziętego na siebie dzieła, chociaż spodziewaney nagrody chybiła ich nadzieia, widząc oraz że za swoją robotę stali się celem zemsty publiczney, wszystkie swoje na to obrocili usilności, ażeby rozjątrzonemu wyperswadować Narodowi, iż Traktatu niegodziwego stanowiącego równość Dyssydentow z Katolikami y gwarancją, Oni tylko instrumentami Polityki, a Krol prawdziwym był Autorem. Ażeby zaś tak grubo zmyśloney kalumnii poważnego dodać pozoru, podżegali Konfederacyą Barską ustanowioną umyślnie na zniszczenie Jch własney w Radomiu roboty; Atoli tak zboczne od drogi prawdy y przeciwnie czynnościom postępowanie usprawiedliwiło ich iednak poniekąd przed mniey oświeconą Narodu częścią, ktorey to niepodobną wydawało się rzeczą, ażeby powstańcy na zmanianie Traktatu mieli bydź ciż sami, którzy go przedtym z ostatnią popierali żwawością, a Krol, że własnymi siłami zatapiający nie mógł bydź zdolnym oprzeć się powodzi, został w oczach zwiedzionego ludu, sam tylko winien publiczney nagany.

Wierzył żebyś WMPan? że ieden z tych, którzy byli w Charakterze Posłow Roku 1767. od Konfederacyi Radomskiej do Moskwy z przyrzekaniem usług za Dyssydentami, y z proźbą Imperatorowy o gwarancją, jest to ten sam, który teraz w Paryżu od Konfederacyi Barskiej mieszkając: żebrze przeciw Moskwie posilkow na zniesienie Radomskiego dzieła, w którym onże sam przedtym iedną z naypierwizszych reprezentował Osobę: Marszałek Radomski jest teraz nayznaczniejszy Szeferem zgromadzenia w Preszowie biorącego na siebie postać Konfederacyi Barskiej.

Tak wsteczne y nierządne postępowanie odkrywa zastłonią pozorem Wiary, Praw y Wolności prawdziwą zmysł.

sloney gorliwości tych Jch Mciow przyczynę, widziałeś ich WMPan co czynili w Moskwie y Radomiu w iedyney tylko nadziei detronizować Krola, widziałeś Jch WMPan dzisiay w Pre-
tzwowie pod Jmieniem Wiary y Wolności ogłaszających Bez-
krolewie y nakazujących Kroloboystwo. Raz oskarżają w
Moskwie Krola, że On sam jest przeszkodą Interessowi Dyffy-
dentow; drugi raz rozjątrzając Narod przeciwko Krolowi, u-
dają, że on sam jest Autorem ostatniego dla nich Traktatu, y
tak nigdy stateczni, zawsze w swoich chwiciący się krokach,
nie mają żadnego innego stale zamierzonego celu, iak samą
tylko zgubę Prawego Pana swego. Tym końcem zwabieni
Turcy przez Nich do Polski dla natycenia zauszoney zemsty;
Ukraina y Podole zniszczone, Miasta, Miasteczka y Wsie
zburzone, Mieszkańcy albo wyrznięci, albo zabrani w Bisur-
mańskiej ięczą Niewoli. Powietrze, ktore więcey iak dwa-
kroć stotyściey Dusz wydarło Polszcze, jest skutkiem Woy-
ny dla wykonania ich zlosliwych zamyslow zapaloney; zgi-
nęło oprócz tego w Polszcze więcey szesćdziesiąt tysięcy
rozney Płci y wieku Osob, ktore się stały niewinną nierzą-
dow publicznych ofiarą. Jte to są widoczne dzieła zaiadley nie-
nawisci, ktora się zasłona Wiary y Wolności przykrywa.

Lecz co był za początek takowego przeciw Krolowi zaią-
trzenia, y iakim sposobem Ci Jch Mość usłowali w prowa-
dząc część Narodow do spolney nienawisci, starać się będą do
stateczniejszy W Panu wyluszczyć opisaniem.

Pomiędzy Dowodami Konfederacyi Barskiej naywię-
cey znajduie się takich, ktorzy pod Panowaniem Nieboszczy-
ka Krola, zyskawszy kredytu Dworu bezmiernie go używa-
li dla swoich korzyści, z ktorych śmierć Augusta Trzeciego
ogółociwszy onychże, gdy w sprawiedliwej z drugimi oby-
watelami postawiła równości, żądali z tegoż Domu Sukcesso-
ra, ktoryby powiększając Łaski uwieczycił przywiązanych
sobie potęgę; Wiesz W Pan że okoliczności ułożonym niedo-
gadając Projektom, Piasł Krolew obrany za powszechnym
Narodu żądaniem, za ktorym poyść musieli z posłuszeństwem,
y unizyc się czyniac cnotę z potrzeby. Ale w ten sam czas ie-
den z Nich zaraz głosił, iż puki życia, nieprzestanie mieszać
tego Panowania, ktore chociaż nie tak, iak sekretnie życzył
ustanowione, Onże Sam iednak na Elekcyi przytomny wła-
snym na Krola wotował głosem. Otoż ta jest naypierwsza
zaiadłości Dowodcow Konfederacyi przeciwko Krolowi
Przyczyna. Druga przepisane pod terażniejszy Panowa-

niem Granice nayıpierwszym Krolestwa Urzędem, ktorých nieokreslona przedtym powaga mogła bezkarnie uciskać Obywatelów (wyrażę to niżej obłzerniey co teraz tylko namieniam WM Panu) Te obydwie razem złączone przyczyny pożeraiącą wzbudziwszy nienawiść, naprowadziły tych Jchmościów na bezdroże, ktorým się slepo puścili.

Jak się to zaś stało, że nienawiść Jch dzieli z Niemi część Narodu, opiszę WM Panu następującym sposobem.

Wiadomo powszechnie, że przed Elekcyą y po Niey Krol teraz Panujący tego był zdania, iż poleptzenie cożkolwiek sytuacy Dyssydentów w Polsce, byłoby ustawą y ludzkością przyzwoitą y Krolestwu użyteczną; przeto na usilne Dworu Peterburskiego podczas Seymu Koronacyi instancye, pokazał się bydź ikłonnym do uczynienia Dyssydentom winney sprawiedliwości, Dwor zaś Peterburski niczego więcej na ow czas nie dopominał się, iak tylko wydzwignienia ich szczególnie od uciskaiącey mocy, y należytego pozwoloney w Oyczyźnie tolerancyi ubeśpieczenia. Lecz gdy powtarzane tyle razy rzezzonego Dworu nalegania, miało iakowego względu, odrzuczone z wielką nierozmyslnością zostały, urażony tą wzgardą nie już o tolerancyą, ale o iako nayzupełnieysze dla nich we wszytkich prerogatywach zaczął nacierać porównanie.

Tey tak niebeśpiczney chcąc Krol zabezpieć ostateczności, na żwawey Seymu 1766. Sessyi, sam mowiąc sprzeciwił się, żeby dzikie y wcale niestropne przez Biskupa Krakowskiego proponowane nie stanęło Prawo, przez ktore, ktoby tylko, na ktorým kiedykolwiek Seymie za Dyssydentami mowić odważył się cożkolwiek, ipso facto za wiecznego miał bydź uznany Bannita. Ale y z tąd wzięto pretext udawania przed Polakami, że Krol nie tak jest, iak bydź powinien dla Wiary Katolickiey żarliwym, y chociaż sami tey potwarzy wynalazcy bardzo dobrze wiedzieli, taily iednak przed Narodem, że Krol zawsze statecznie sprzeciwił się temu, ażeby Dyssydenci kiedykolwiek do prawodawstwa w Polsce należec mieli, że ta Prerogatywa samey tylko panującey zostawiona Religii, inney pozwolona bydź niemoże bez powszechnego w całym Kraiu wzruszenia; Starali się także złośliwym usłowaniem ukryć y to przed Narodem, że ponowienie Prawa w Roku 1767. wyznaczaiącego karę na porzucaiących Wiare panującą Polaków, samego tylko Krola usilnym y wielkroć powtarzanym u Dworu Peterburskiego winne jest proźbom. Krol bowiem

(b)

lubo

lubo zawsze daleki od Fanatyzmu y Ducha przesadowczego, znał się iednak bydź obowiązanym wykonaną wstępuiąc na Tron przysięgą do zachowania y strzeżenia iako naydoskonaley całości Wiary Katolickiey, y zdawało mu się, że bez tego hamulca, równość pozwolonych w Oyczyźnie awantazow, ktore moc okoliczności na Seymie 1767. dla Dyssydentow wymusiła, mogłaby bydź dla wielu Katolików łakomym powabem do zamienienia ostrzeyszey na wygodnieyszą Religiją: Y tak ukrywaiąc iako nayufilniey to, co Krol dla Wiary czynił, à to wszystko co się za własnym ich przykładaniem przeciwko niey stało, na niego zwałaiąc, dokazali nakoniec skłonić część Narodu do ogłoszenia Bezkrolewia. Nie trzeba WMPanu przypominać, że tak pozorna y tak kształtnie przybrana przyczyna w omamionych rozgrzana umysłach przywiodła ich do nayobrzydliwszego z występkow. Wykonali tak niesłychaną nigdy zbrodnię Dowodcy Konfederacyi, stanowiąc akt publiczny ze wżyskimi nayautentycznieyszemi formalnościami nakazuiący Kroloboystwo, zalecając go iako naypierwszą Wiary y Obywatelstwa powinność.

Zwiedziony Narod w naygłównieyszym Wiary interesie, został potym y w innych publicznych oszukany. Wyperśwadowano mu, że Krol chce wżyskie wolności fundamenta wzruszyć, y naysolennieysze Praw pierwszych zniszczyć warunki: Obaczysz WMPan na czym się te wżyskie zasądzaia oskarzania.

1. Podczas ostatniey w Niemczech woyny zepsuta w Polsce moneta, wyciągała nie tylko pedis monetarij polepszenia u nas, ale y ogulnego oney przetopienia. Rzeczpospolita przewidziawszy y trudność wykonania y wielki koszt oddała Krolowi terażnieyszemu Prawo bicia monety, ktore sama sobie była za przeszłych Krolow zachowała (lubo go od dawnego czasu nieużywała; odmiana monety zawsze iest w pierwszych dotkliwościach przykrą Obywatelom w szczegulności) Zażyli Przywodcy Konfederacyi tego społobu, dla roziątrzenia ielszcze więcey podległych chciwości malkontentow; Ten dowod zaufania publicznego (ktory aż nadto znacznym swoim Krol usprawiedliwił kosztem) odmalowali iako zysk Narod niszczący, à Samemu tylko Krolowi przynolzący pożytek, przez co wielu niemaiącey dostateczney wiadomości, y nie rostrząsnąwszy rzeczy dali się uwieść fałszywym narzekaiących wrzaskiem.

2. Ostatni Panuiącego Krola Poprzednicy, iako Elektoro-

wie Sascy, mieli moc rzeczywistą y potęgę własną swoię, dla ktorey zazdrośna Rzeczpospolita, nie chciała Jm pozwolić nad Regimentami Gwardyi tylko bardzo okryśloney władzy; Krol zaś panujący nie mając żadnego innego Woyskowego Powagi swoiey wsparcia, procz tychże samych gwardyi, ta więc oddane mu są osobliwiey przez Pacta Conventa do własney Jego usługi. Wzięli ztąd knowacze Konfederacyi pretext wystawować Krola, iako Jedynowładcę uzbroionego w Kraiu y grożącego Narodowej Wolności, lubo w prawdzie, te wszystkie Gwardye ledwo są dziesiątą częścią reszty Woyska Rzeczypospolitey zostającego bez żadney od Krola dependencyi.

3. W Kraiu tym, gdzie się tak bardzo obawiają, y tak ostro opisują Krolow, rzecz jest naturalna, że wielowładna moc Woyskowa, samym tylko Hetmanom oddana, mogła z nich uczynić tym więcej przemagających y niebezpiecznych Obywatelow, ile gdy nie ktore świeżey pamięci przykłady okazywały oczywistą tey uwagi prawdę. Roskazał przeto Seym Koronacyi ażeby władza Hetmanow odtąd podzielona była między nich y Radę Woieną. Tym chętniey zaś przychyliły się Stany Zgromadzone na Seymie do tego ustanowienia, im trudniejszy Krolom tym samym stało się przemaganie nad Woyskiem; łacniej albowiem było Krolowi Polskiemu przed tym z własnych tylko swoich kreatur przychylnych sobie zrobić Hetmanow, a niżeli dzisiay władać za wsze kreskami szesnastu Obywatelow.

Przed ustanowieniem Kommissyi Woyskowej ułożona w czasie Bezkrolewia Kommissya skarbowa z rowney liczby Osob iak Woyskowa, ktoraby razem z Podskarbiemi Wielkiemi zawiadywała dochodami Rzeczypospolitey, ktorych przed tym sami tylko Wielcy Podskarbiowie będąc Panami zgromadzali niezmierne bogactwa, a skarb publiczny zawsze ogołocony, niebył częstokroć w stanie dostarczania naysilniejszym naypotrzebniejszym y nieodbitym Krolestwa wydatkom. Zabięła Kommissya Skarbowa tak szkodliwym dla Rzeczypospolitey, a że zwyczajnie biorącym zyskom. Skarb teraz jest bogatszym, dochody są porządniey wybierane, wydatki umiarkowaną oszczędnością czynione, pokazywały już przed zaczęciem niepokoju nayużyteczniejszy ustanowionego sprawowania skutki. Ale to tak rozsądne, tak dobre postanowienie obudwoch Kommissyi upływających do lepszego rządu, zrobiło Krolowi nieprzyjaciół z tych wszystkich, ktorych

przez to umnieyszyła się Powaga y zysk prywatny odpadł. Ani miłość Oyczyzny, ani powinność Obywatelska przekładać publiczne dobro nad partykularne zyski, nie miały nigdy tyle mocy, ażeby rozdrażnione żalem interesowanych ludzi serca uspokoić mogły. Potrafili narzekaniem swoim zwiodzify część Narodu, wyperśwadować mniey wiadomym, że opisuiąc naypierwsze ołobliwie Hetmanow Urzędy, Krol założoną dla utrzymania Wolności przeciw mocy Krolewskiej chciał odemknąć tamę; Wielu zaś z tych, którzy pod dawną władzą w niższych Urzędach wygodnych używali zyskow, stawizy się odgłosem Dobrodzieiow swoich, pomagali nazywać przed Narodem ustanowione odmiany naydotkliwizemi Krolestwa ranami. Te są winy, ktore niewiadomość, y sztuczna kładzie na Krola złośliwość. Z tego pozoru wymawia Autor Paszkwila Krolowi wywrocenie Praw Kardynałskich, poniżenie nayznacznieyszych Familii y zniszczenie przemagającej Panow potęgi.

Gdy zaś przekładam WM Panu sposoby od zwodzicielow użyte, należy mi y to dołozyc, czym Narod chytrym opowiadaczom z takową dał się uwieść łatwością. Uspony bez przykładną, trzydziestu Lat za Panowania Augusta Trzeciego gnuśnością, pod czas ktorego żaden Seym niestanął, żadna żadnego gatunku w rożnych zepsowanych rządowych częściach poprawa niedoszła.

Ocucony potym razem przez cztery czynne Seymy, na ktorych od Roku 1764. aż do Roku 1766. wszystkie zwyż wspomniane stały się odmiany, łączno było wyperśwadować mniey wiadomey tego Narodu części przyzwyczajoney do nieczynności; że każda nowość iest niebezpieczna, y że to rzecz musi bydź niepodobna, żeby Krol miał żadać tych odmian, y usiłować dla samego tylko publicznego Dobra, takimi sztucznie wymyslonemi postrachami zatrwożony Narod, wpadł w niespokoyność iakąs y suspicye, ktore pomnożone rozrzucenemi tu w Roku 1767. kiztałtnie ułożonemi piśmami do publicznych materyi stołowanemi, gdzie niewymieniając nic w szczegulności, mowiono tylko ogolnie o niepomiarkowaney ambicyi, o wielkich Projektach, o niebezpiecznych na Wolność zamyślach, przygotowały na ow czas w napełnionych boiaźnią umysłach powszechnie wzruszenie, ktorego teraz okrutne nieszczęśliwie wydaia się skutki.

Dopełnia miary złośliwey zawziętości Autor Paszkwila
oska-

oskarżając Króla Polskiego o społeczeństwo porwania Biskupów, Senatora y Posła na Sejmie 1767. Czy można, czy godzi się bez najmniejszego dowodu podejrzenia takowego o podobne Pana (swojego) obwiniać występki? Czymże usiłując tak frogą wesprzeć potwarz, *Oto, powiada: niewiadał było w Waszey Królewskzey Włości tey Oyconskzey dotkliwosci, którą sirata czterech Obywatelów cnotliwych wzruszyć była powinna.* Niewidzieli ją bez wątpienia Ci, którzy tey widzieć niechcieli. To zaś iest prawda, że Król najwyższym z tego przypadku przenikniony zalem, tak troskliwie szukał sposobow na zrzucenie tey obelgi, że wyznaczył zaraz nayuroczystszą od Stanow Rzeczypospolitey Delegacyą dopominając się uwolnienia Więźniow, a tym ieszcze nieuspokoiony, rozkazał Ministrom swoim posłać Memoryał do Dworu Rossyiskiego toż samo zawierający żądanie. Te publiczne kroki wiparte były partykularnemi sekretnie y wielkroć zanoszonymi z usilnym naleganiem reprezentacyami, które jednak rownie iak y pierwsze bezskuteczne zostały. Nie iest tu mieysce wyliczać iesz wszystkie, ale tak śmieie można upewnić, iak iest co kiedy naygodnieyszego Wiary, że czynił Król y zażywał cokolwiek było sposobności dla wybawienia tych to zacnych Mężow. Można zasięgnąć y świadectwa ludzi u obudwoch Dworow, którzy wiedzą y zeznają rzeczywistość.

Niechay Posłowie Rossyiscy następujący po sobie od początku terażnieyszego zamieszania, aż do dzisieyszego dnia wymowią prawdę, iak wiele instancyi doświadczyli od Króla wymagających nawet z uprzykrzeniem poskromienia niekarności Woysk, umniejszenia nieszczęsliwosci publicznych, zabieżenia paleniu, rabunkom, wyswobodzenia w niewolą wziętych, a mianowicie tych z liczby Konfederatow, którzy naybardziej rabunkiem y zabieraniem Jntrat niłczyli Dobra Królewskie. Te wszystkie sprawy, te postęпки tak są prawdziwe, iak iest Bog w istności swoiey, ktorego bierzemy za świadka rzetelności Natzey. Gdyby Autor Paszkwila był taki człowiek, co lubi y wyznaie prawdę, nie obwinałby o niewdzięczność dla Narodu Tego Króla, który pozwolonych sobie przez Prawa Kraiowe y Pacta Conventa pożytkow sam dobrowolnie odstępował y zrzekał się na Seymach, kiedy sądził zrzeczenie się ich użyteczne Rzeczypospolitey. Sam Król pro

ponował na Seymie Roku 1766. zniesienie Celf wewnętrzných w Kraiu, ktore domowy ścisłały handel; Narod chciał nadgrodzić uszczerbek przez tę odmianę dochodow skarbowi Krolewskiemu należących. Nie przyjął Krol ofiarowaney nagrody dla siebie, ale żądał aby była wyznaczona co rocznie na utrzymanie Szkoły Rycerskiej Kadetow, na ktorey, wystawie dla edukacyi młodzi Szlacheckiej znaczne z własney szkatuły uczynione wydatki wspaniałym sercem darował Rzeczypospolitey. Reparacya Fortecy Kamienieckiej, ustanowienie Ludwisarni, y inne do Altylleryi Koronney ściągające się roboty Krolewskim kosztem odbywane; płaca Woyśku Rzeczypospolitey, pensye Ministrom u Dworow Cudzoziemskich nieraz w niedostatku skarbu publicznego zastąpione: wżytkie te rzeczy są iawne, y Regestrami publicznymi autentycznie dowiedzione bydź mogą. Nie miał Krol do tego żadney powinności, żadnego obowiązku, z Prawa. Czynił szczegulnie zagrzany gorliwością o Dobro Oycyzny y sławę Narodu. Z tym wżytkim ten to sam Krol, ktory ofiaruje połowę własnych dochodow na ulżenie podatkow Ziemiańskich, ktory Osobę swoię w niebezpieczeństwo podaje, aby dogodził nie tylko interessom Kraiowym, ale nawet dziwnym uwiedzonego Narodu pretensyom; Ten mówię Krol, w takim jest umartwieciu, że Go ieden nikczemny potwarca śmie obwiniać o nieszczęśliwość Oycyzny, y zapędzony w szaleństwo swoim uczestnictwo mu wżytkiego złego przypisuje, y niegodziwie oskarża.

Jako tedy wydałeś W M Pan niewiadomie tę ostatney nagany y kary godną Satyrę, tak chciey oświadczyć publicznie błąd swoy poniewolny, wydając te uwagi, ktore W M. Panu posyłam.

A TY o STANISŁAWIE AUGUSCIE Moy Prawy PANIE! przyimiy razem ze sprawiedliwością hołd mego piora nie interesowanego, Jmię moje, przyrzekam, że Ci wiecznie ukryte będzie; gdybym się spodziewał, że się możesz onim kiedykolwiek dowiedzieć, w głębokim gorliwość moję zamknąłbym milczeniu: To ia tylko pragnę mieć w cichości z pracy moiey skrytey ukontentowanie, jeżeli pod Twoje do-

stawizy

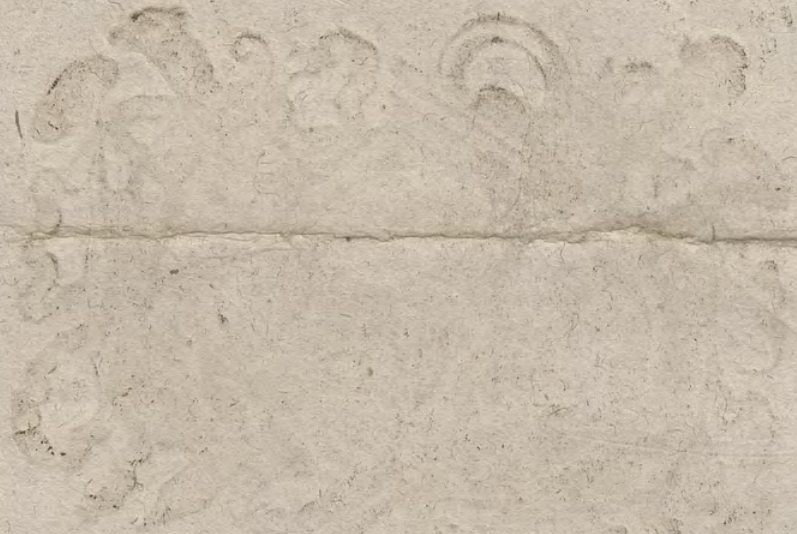
stawszy się oczy, w ow moment przynajmniej przerywa-
jąc zgryzoty y umartwienia ustawiczne, przyciśnionemu
niesprawiedliwością odetchnąć dopomoże sercu Twemu; O! bo
dayby bliżsi boku Twoiego, mogli mi przynajmniej to
pożądane dać upewnienie, że Obraz przesładowaney niewin-
ności wierną Ręką odryśowany umocnił doświadczoną tak dłu-
go cierpliwość Twoję, y że odtąd mniey dotkliwy w u-
zbroionym czystością spraw y postępku Twoich na pociski
potwarzy y niewdzięczności sercu, czekać będziesz spokoj-
nie sprawiedliwej od potomności nagrody.

w Warszawie Dnia 20. Kwietnia 1771,

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Fragment of text from the adjacent page, showing the right edge of the page with some legible characters in a cursive script.

List Sm^{pa} Salderna Pasa Potnomocnego Rosyjskiego, pi-
sany do Sm^{pa} Ogimskiego Hetmana Wielkiego List 1771 Anno

Nie na świecie bardziej mnie przerazić nie mogło, iak wiadomości zeuszał
tu stron dochodząca, że człowiek najbardziej kochany, y szacowany ode-
mnie, podeyranym jest, ochcę czynienia zle Ocyzynie Swoiey, o pod-
niecanie, y pomniejszanie Szarpiaćego ja zamieszania, przez które ubre-
gu przepaści jest ona postawiona, czy podobna aby przyjaśiel tak go-
dny powazenia, iakiego w Osobie Sm^{pa} miałem sciagać na się po-
deyzenie zamyslow, co powie Europa znająca Sm^{pa}, co powie
Imperatorowa Catey Rosyji, która zawsze Sm^{pa} - dystinguowała, w
powiedzu inni znawcy, ludzie cnotacy, y kochający Sm^{pa} - lecz uiz-
nie masz więcej czasu zmyslać się Sm^{pa}, trzeba podić maszkę
ierzeli Sm^{pa} nieknieść Swoich niegodnych Siebie, Projektow
kryminalnych, y niedających iak tylko coś nieuczucia Ocyzyny, tedy
wyciągam od Sm^{pa} - smieniem Pani Elsiey, azebym się bez zwłoki
udał tu do Stolicy, dla dowiedzenia się zlist moich, Antonnosa nie
oboiętny, w której się Najjasniejsza moia Monarchini znajdzie do-
czynienia dobrze Ocyzynie, y w Osobie Samego Sm^{pa}, lecz niew-
dy natym, smieniem tego wyciągam od Sm^{pa} - azebym Corpus
osmiuset ludzi ktore Sm^{pa} - zgromadził do Chomska, Łozone z
Kommand Regimentu Litewskich było rozłączone, y w matych Dywizy-
ach do miejsc Komysstencyi Swoich wrzesłane. Niezapomniał
Sm^{pa} ze Oficerowie y żołnierze tegoż Korpusu byli wzięci przez
Wojsko Nasze, a wypuszczeni na Panu, y za rewersami od Siebie
dane, wzytkieym Swiadomy według tego czynić będą. Nieroz-
umij Sm^{pa} - azebym się dał oszukać tym którzy się spisują
maia na nieuczucie y występki, churcz się Srodkow bardzo żywych,
elo których mimo łagodność moia, postępkę mi Sm^{pa} przybra-
sz. Kiewierz Sm^{pa} - iżby iaki kolwiek wzgląd mógł odmie-
nić rezolucyę moia; Nie masz więcej si: dzięka Bogu: powietrza
w Łolsze, niemasz więc potrzeby kontynuowania kordonu, Traucę
tu najusilniey, y toz samo czynia zarozkazem Pani moiey w Berlinie
azebym kordon Łolski był ~~rozwiązany~~ Ustat uiz ten prelat, niema;
żesz mi przeto Sm^{pa} - ludzi ta przyczyna trzymania Wojska
w Chomsku, z tych powodow pretenduię, azebym wzytkie to Wojsko
rownie z Łutkiem Bielaki y konyckiego porzyczdzily na Swie
dawne leze. Spodziewam się że Sm^{pa} - nie zapomniates o:
tym, żeś dał Nowo Sm^{pa} - Generalowi Weymarowi, że Łutk Bielak;
ka zawsze trzymaj będziez w Worewodztwie Przeskim, y mam ho-
nor obwieścić Sm^{pa} - że pomieniony General obligowany
jest wydać Ordynans do Wzytkich Woysk Imperatorskich w Litwie
azebym Sm^{pa} - Bielak był za nieprzyjaciela poctytany, skoro je
ze Swiey

sworey kunsylercy wychyli. Mogł bym iuz tu słowem; Loset
 Kopyński nie ma nic więcej powiedzieć JWm P^u, nie nie on wola
 Pani sworey, y iuz ia swym P^u doniosł, lecz JWm P^u - thliuy, y
 prawdziuy Przyjaciel, człowiek którego JWm P^u maż od tylu
 lat przywiązanie do Osoby sworey, którego Sena Szuka dobra JW
 umu P^u ma tylku dwa słowa iestze powiedzieć, iezli Sena iestze Jęgo
 niestwardziat? iezli se rozum Jęgo nie uwiódł? y iezli uszy Jęgo przy
 iaciela tego, który pata chęcią złączenia się z JWm P^u Panem ku
 szczęśliwości Ojczyzny Jęgo? y tego który rozumie raczej nie podobna
 areby się JWm P^u opierał sile tej Prawdy której się iuz ięgo do
 wiesz. Tysiąc razy iuz niedowierzali se złości na nieszczasie Ojczyzny Chio
 sey, pokazamy ze są iestze ludzie cnotliwi w Polsce, którzy se niedowierzą
 na Jęgo pomysłności. Kieśtaż JWm P^u Pan dosyć cnotliwym, do
 syć śmiałym, y dosyć Polakiem, do zastuzenia Jęgo chwały; Wolam
 wywarć, y ięgo JWm P^u Pana na dobro Ojczyzny y własności Ję
 go. Wszak już nieczono mam honor być.

Kopia Responsu J^u W^o Hetmana W. X. Litt^o do Imi Pana
 Caldera na nastakiet przetłumaczona.

O iedney porze y list JWm P^u y Deklaracya Jęgo Publiczna odbieram
 Ostrosi listu, y łagodność Deklaracyi uprawity mnie w wątpliwość, iezli
 tę dwoie tak przeciune Sobie rzeczy niednego wychodziły z ręki, Znam Sie
 bie dosyć Polakiem, dosyć obywatelom, y dosyć Hetmanem wielkim
 na maydowanie części mozey w deklaracyi dla całego Narodu wydanej,
 lecz przynajmniej nie znam Siebie winnym dla sciagnienia uymówek
 y pogrozek w Lisie pisanym od Ministra, y ed tego który się moim
 mianem Przyjacielem; Mnie to bydzi iż ochotczomui uyciagacia po Ostro
 zności Ministra, azeby skłaniał ucho, na wszelkie które mu wrazaia
 podeyrzenia, lecz prawdziwa przyjaźń nie może nigdy zezwolić, azeby
 się za prostym tytko bez dowodu, y fundamentu podeyrzeniem mieć
 żarar do gwałtowności. Dopiszę więc JWm P^u Pan azeby tak
 rozumiał, iż list ten pisany iest od Ministra bez wiedzy Przyjaciela
 y azebym prosid go razem z łacny znowu ten dwójki charakter na
 rozważenie mozey konduity, która tak otwarie thomazę Polowi,
 iak y Przyjacielowi. Porzucić mi ma się czego bać od pieruszege
 ani se wstydzic przed drugim.

Kieśtajno bydzi musi JWm P^u Panu ze Predeceptor JWm Pana
 Siarze Wolkoniski niemal równemi mnie pogrozkami ciagnął
 do Postawienia konduity, iak teraz Ciagniesz JWm P^u Pan do
 znieśienia. Onego, jeżeli konduity z trzechset Dniem ^{tylko} ludzi

moży tyte

możę tyle u JW Wmme Pana sprawić nieufności; Coiby było gdybym był u:
 słuchal, tych którzy się domagali na mnie, ażebym złożył go ze wszystkich
 prawie Regimentow, y z Catey Artyleryi, odkładalem wszystko do Kom:
 misyi Woyskowej, ktorey podobato się usłuchać nalegania ustawicznego,
 namaczyć ten mały kordon, y zostawić przy mnie moc w czasie potrze:
 by pomnożenia Onego; Tużem się JW Wmme Pan u pięknym Alkim
 Liscie wytłomaczył, że podobek ktore mu do wydania Ordynansu J.
 Bielalowi pociągnęły; Nie był to mój Projekt, nie było to moim
 usiłowaniem, Olsiem samym to tylko wymuszonym pobżaniem
 moim było, ażeby urosnąć mogło podyżnienie, ktore mi JW Wmme Pan
 tak popędliwie wymiatał. Jole podyżnienie było JW Wmme Panu po:
 wodem bez poprzedzającego Mnie ostrzeżenia, do zakazania Postę:
 szenia Ordynansom Moim; Honor więc ktorego pro mnie urząd
 moi uyciąga, y ktory mi prawość Postępkow Moich ubezpiecza, iest
 mi teraz powodem, ażebym się na podobne Powagi moicy ujmę
 nie narazal; Dlatego więc zostawię znou to Kommissyi Wo:
 ykowej, ażeby Woysko z kordonu na dawne rozstata letce, y nie uwa:
 pię zetyła ona dogodzie JW Wmme Panu w sciagnieniu kordonu, ile
 dogodziła uprzedzi. Nicu Wolkowiskiemu w jego rozstawieniu, Pily lic:
 ba ludzi natymie kordonie do Tzechset Dwieście zamiast osmiu:
 set, jak JW Wmme Pan wyrażał, Miarkowac JW Wmme Pan może
 jak ci żuykli pomnazarieć niey ktorey podyżnienia umim rozstata. Co
 zas do Salku korycheego mierz ostatnia Urzupacya, cale zniszczonego
 nich, to nie obchodzi JW Wmme Pana iż zostanie dla żuyktego kam
 woja, y wartę przy mnie, jeżeli iey wart Hetman, ktorego Ordynans
 słuchane bydz nie maie.

Attentata, Projektta kryninalne, spiseli na niestwierdzenie, y występek,
 są to rzeczy tylko mnie tytko znajome, ile potrzeba do brzydzenia się nie
 mi, lecz tyle nigdy iżby onie mogł bydz podyżnianym, od Ministra,
 atym bardziej do Przyaiela; Mores JW Wmme Pan iakw Minis:
 ter ile mić doniesienia, lecz iakw Przyaiel znać mnie musiateś,
 zem do tych obrzydliwosci nie sposobnym, skowm zastuzyl na Przyazn
 jego, także Sobie. iż JW Wmme Pan iakw Przyaiel znales we mnie
 zawsze pilności upetnieniu powinności moich, rozumiem oraz że
 iakw przczony Posel wiedziec teraz musisz, iż Hetmani Wielcy obo:
 wiązani są Urzędem, y Prysiegią w czasie zamierzania, do nieta:
 czenia się z żadną stroną, to iest moie prawdziw, y to iest Jarca moia,
 na wszelkie podyżnienia, y Surżowości.

Deklaracya Ministeryalna JW Wmme Pana uctyniona iest dla niez:
 dnania wiary u Catego narodu, w powspiechnosci, oddawie więc iey znua
 w Sreżulności, a pod iey bezpieczną zastona, wziołem przed się,
 spokoi nie siedziec w Dobrach moich, Postępkami tam mojemi

Omyłac

omyłai wszelkie podeyrzenia, y do czekiwać tam spokojnie końca
którey Opatrzności przepisana niestraszącom Ojczyzny moiej; Już to
jest wszystko co Hetman niewinny, spokojny, y Słomny wazy się odpo-
wiedzieć, Postowi podeyrzliwemu, uścizaiącemu, y groźącemu,
Porwol tylko Wroblem an nich Przyjaźń z kolei głoś zabierze,
Wzywam Przyjaciela ażeby ugraził poduszczonemu Postowi Opi-
nia kandydy moiej przywoita, Zaklinam Przyjaciela ażeby
wmiędzy podeyrzenie, y uboist zapalałbywać; Posta z pozorow
tylko Sadržęć, Zalecam natomiast Przyjacielowi ażeby przy
pomniat zatrudnionemu Postowi te łagodności upisanu która
Złobita zawsze Charakter Jego, y która idonata mu zawsze szacunek
y przywiązanie zjalim zostaię

Kopia powtórnego listu Smilana Salderna do Smilona
Hetmana W^o Lit^o i Francuzkiego wiernie przetłumaczone
go 1771 Anno

Tymom tylko odebrał list Wmiana de Data 12° Currentis i Pro-
dna pisany, wziętem przed się rezolucya, żadney więcej nie żaży-
wai perswazyi do tego, który, iak widzę rozumu niema, wstyd
mię bydzi, y nazywał się dłużej Przyjacielem obywatela, który tego
szczęścia stawać nie umie, y który rzeczy tak świętej, iakto
jest przyjaźń, tylko sobie żartuię. Stalo się więc, więcej się Ję
Wmian po mnie nie spodzieway; Teraz tylko poset powtarza
mu ukaz Monarchini Czwiej abyś nieodwrotnie stawał w
Warszawie, icieli chcesz bydzi godnym Ję protekcyi; Ja gdy
wzgardzię, doznasz Surouych skutkow gniewu, y nie łaski
któremi, nie trzeba nawet zebym y grozić! Arabia Saldern.

Receps JmK. Mięczyńskię Starosty ^{marzałku Betliży} ^{Łowiczę}, wzięty
przez wojsku Rosyjskiego, uziymony w Grodzie
Warszawskim 23 Augusti 1771.

W wolnym Narodzie wychowanym, y do niczego bur-
dny jako do słuzenia miły swey Ojczyźnie, na wzor mych
Przodkow sporobionym będąc, lubo niedawnemi czasy za
odgłosem bronienia Wiary y Wolności Narodu Naszego
iako nacyelniejszych y najpierszych tej Ojczyzny twier-
dzow z innymi sprzymierzytem się był Obywatelami;
Idy iednak w trwanie tego sprzymierzenia odmienne
od wyżej namienionych odgłosow widzię y do swiadczaię
miej daty.

nie się daty czynności, przez pozbawione y rozrzucone Inter-
regni. Manifesta na Detronizacja Najjasniejszego Sta-
nistawa Augusta Króla y Łana Mejo Miłosciwego daząc
a te zaledwo o utracie Tytułu mi nie przywidły. Wiec ja-
ko w przeciągu całym sprzy mierzona mejo, zadnego
inniego nad. ustupa. Obytyzny niemiatem celu, ty zas
sporob na naysilniejszy m. Prawom postustenstwie
y na powinny dla Najjasny Króla jmu wiernosci szeregul-
nie zaktadatem, a zatorony neodmiennie zachowai
pragnatem. Tak gey wyzey usporonieni zwiarkiem
stazeni Obywateli rzetona, przeciwko Majestatorui przed-
siewzili czynności. Ja jako wierny temusz Najjasny
Stani. Augustowi Królowi Łobe, aktualnie nam panu-
iacemu, a zadostoienstwo tyoz Krew y Tytuł Łozye wi-
tuiaey Obywatel, Precep. ten od Dzieta wzmiankowanego
Interregni czynias, ze czysta mysla stuzonia Łanu
y Obytyznie wszelkie mi Kroki działatem, y ze niema-
rązienie tez wiernosci y postustenstwo ku Majestato-
ui zachowai przysiekatem, dla gruntuwnicy szego ty-
ze myśli okazania wyznaniem wlasney Łuki do Łiaz
rodu ninieyszego, ozobisze podanym, jako nayurody-
siej oswiadczam sie. Jozef Miłotyński. St. Łowicki. 1771

Kopia Listu, pewnego Łrzyaiela do JW. Smid. Oginskiego
Hetmana w. Łat. w 7 Łca 1771 z Warszawy pisanego.

To w tu JW. Ł wytytasz, donosi mu iyo szetory przyaiiel, pra-
gnacy y rzetacy pomnozienia sławy y trobie JW. umedana, od
tak wielu Monarchij Europejskich znaney, y urzedowi jego,
ktoremu iuden z Krolew JW. Ł dla zbytney starosci wydotai,
niepotrafi, druzi dla uiazliwej niewoli niemoze, ostatni zas
podobno dla gnusnoscii y przywiagania do wlasney dobra
itynie zadorzi niecha. Wiadomy tez będag mitoscia Obytyzny
Łhnacyo Duchu JW. Ł iako mi się tu nieraz tlu maityci raity:
tes, niewatnie iz kuchaiacyo li szeterte Łrzyaiela przestroye
y wdzięcznie przyimiesz, y ony na wyzadzenie zasadzoney
pod JW. umed. miny sztyest nieopiestale. Łiazte kandler Łat.
y dla JW. Ł. Łezii, y dla Obytyzny Minister zradliwy, wysy-
Ła z Ład do JW. Łanu Łobu jego, aby Ła pod Łstazetykiem Łal-
Łenskiego z nim mieszkania y niewdrwaneyu w katwym miy-
1771

scu towarzystwa, to apostołka w nawracaniu go do Wiary Schi-
smatycznej Warszawskiej, to postrzegaczka wszelkich dynnisi, to
szpyszałka, najtajemniejszych zamysłów W: umek była, y gdy
te na miejscu zgruntu zbiorai y wyrucalai, a Warszawę o wje-
stkim uwiadomiai będzie, pewnie nakoniec y Stany y Ordyję
dalila staniesie. Ale niezukaymy w tej okolicznosci z pierni
y obcych przykladow, mamy za nasley pamieci domowu w p: p: m:
Lanu Krakowskim Hetmanie W: h: o: tego niezadna nowa przestala:
dwiacyo nieprzyiaciela, lecz przytrocana z nim Lona przy musita
wiekai za granice. Lustrala ona swoim przy mileniam, to z nie-
ostrozneyo Maza, to z przekupionych kancelaryi Hetmanskiy Lwa-
now, naysekretnieysze wsterpnac utowzenie; Miala do pomocy dwie
niewiadsty, przez ktore z meżow ich skrytości Lana własneyo im po-
wierzone wybadai mogla; przeto umiala pierwey ie zalosze, a ooble-
wie wychodzie maicac Ordynanse, Warszawie donosie, nim te ieszcie
na widok wyszly. Dopierow nieety nita z Reimentu w studiami? by-
ty zazyte, y ukłony y dalky; byly nadorydziu y tzy, a tak idnych przel-
kupioszy, drugich zniewolioszy, zastraszioszy innych, a innych zmie-
kioszy do podtego zdradzenia, y odstąpienia wodza zozagmela.
Jakuz Korytowski wcale bie sie z nieprzyiacielem niechial, a fordan
w nocu z Obozu z Reimentem uieki? Podobnych wiec y W: umek
z takiego Towarzystwa skutkow obawiai sie y unikal potrzeba.
Będzie miala przedani Hetmanowa l: h: w pomocy do tego dzieła procz
swoy zecznosci, dobre przepisy od sie, zut fch Maul Kancelarza l: h: y Woi-
wody Ruskiego z p: m: l: Lodkomertym Lubelskim, wiecy ty godnia w
ty katacu układane, y w Siostrenica z Hetmanem Khoronnym, to Or-
da Kartoryjskiego, z Litewskim, dokuzai zechce. Można bezpiecnie
teraz z tad wnosie ze ta familia niatetyla dzievek sworich z Hetmanu
dla ich wielkich godnych rozkrzewienia p: m: n, ale owszem dla y niept-
dne narzet uilucia ich starze, byle wie uknowane zdawna pom noyie
zamysly. Opuściam inne, w tej mierze uwazy, idne iwisze nakoniec przy-
dacie, iz f: h: d: prawie samemu z pomiedzy ietych Narodowych wodzo-
wostawil Boy dzieło stawu, abys nietylko obroncow Wiary y Wolnosci Woy-
siem p: m: powitronnym zmocnil, ale y sam nieprzyiaciela obcego, y Do-
moweyo zuchwale, te dwie nayabnieysze Ocydzyzny nasley tamia ego pod-
pory, przeladowal y nisztetyl; wiecy zamilalam, bo uisom iz dosko nale
mzenikasz, y wewnetrzne w sobie ciuasz ylosy, z iaka ciekawoscia nie-
tylko Narod własny, ale y Europa otekuie. Obywatelstwa y Mestwa
tygo, teraz dowodow, a potomnoscie przykladow.
Smienia mego w to pieste, gwałt. wobnisi, grubiecy taci kaze, przy-
ida idnak te dni pomyslne, w ktore wydam lue, gdy w obecno-
siei zgromadzonych Stanow dziekowai f: h: d: byde, ze ta przestroga
uskutkowai racy tes, a W: m: edan zapewnie utnasz omnie w
tem czas, nietylko potciwym Obywatelem ale y statecznym w
kazydm razie, y okolicznosci swym przyiacielem y Duga.)

Declarau

Deklaracya Lotta przeciwko fałszywej proglowce, iakoby odstąpiła miata generalney Polskiej konfederacyi

Wona spokojności, który Rzeczpospolita Polska używała, y która zachowanie Kartowickich Traktatow między Najjasniejszą Lottą y tąż Rzeczpospolitą, zaszytych ubezpieczyło, przesweto kwitnace to niedawno Krolestwo do upstakanego zamieszczenia Stanu, a wzniecona z rolnych okoliczności Wojna wprowadziła tam okropny wielkich niestety; sliwosci poczet Rady y pobutły Lanow Krolestwa tego. Ichnaczych, stawić y patry otyzmu prawdziwego Duchem, y ktorych zyczenia, y kowki idynie do dobra własnego Narodu zmierzaiac, oglosila była Najjasniejsza Lotta w wydanej tym koncem deklaracyi swojej, iak ony postepowac przy nalezato względem tych Rzeczpospolitey członkow, ktorzy zawisni dobru Ocytyziny swojej przyetylniaca publictny Myślki, li albowiem, aby stusliwe zamysły swoje do skutku przyprawadzili usitowali zdradziecko podyci Stabe y niebażne umysły uspot Obywatelow swoich, niemogacych rozemai stę od dobrego y to co im jest pożytecznego; od tego co im zguba ostatnia grozi. Starali się opaitne dać wyrozumienie wspomnioney deklaracyi, która aćkolwiek wgoznych terminach utozona, stuzyla idnaki tak do utwierdzenia zycliwych Ocytyziny Obywatelow, iako tez do przyprawadzenia do ich myśli, innych, y niezawierata w sobie, tylko istnie stusności. Co tym bardziy przyznać kazdy moze, ze Lotta Ottomanska niewakryfikowata powszechny spokojności, tylko na wotanie y glos tych Obywatelow, ktorych przywiazanie do własney Ocytyziny y prawdy, mitosi watpliwości zadny podpadać niemoze.

Peto Cesarzka Misi Wielki Sultan przed ktorogo przeterności, nie się ukryć niemoze, zostat uwiadomiony, ze zamiast prawdziwego Sena wspomnioney deklaracyi, chciano się przywlaszczać stusliwie Sens inny gwałtem nakrecony. Ethlag Medkmet Emir Darsa, (ktory w innej za swoje występkę odebrat ukaranie) wydat był też deklaracya w intencyi tak zatrzymania w powinności tych Lanow y Szlachty, ktorzy szkodliwym fakiom niedali się uwodzie, jako tez y dla postrachu tych, ktorzy chęć traktat Kartowicki między Najjasniejszą Lottą y Rzeczpospolitą Polską niezgwałcenie trwajacy rozemai, trzymajac się maxym takowych, za ktorymi idac niemoze, inney, procz tylko Nieprzyjaciel własney Ocytyziny zidnaci sobie nazwiska, które to nazwisko oni maia, za swoy zaszyty, y nim się chęć pier, gdy te ich mady my niedo tego inney daza, tylko do wyrucenia z gruntu konstytucyi Rzeczypospolitey. Najjasniejsza Lotta czy sta w swych intencjach y prowdzie daleka, od wszelkiy niesprawiedliwosci y wszelkiego zdradziectwa w sprawiedliwym zadumieniu zostata nad ta, takowa, która chciano, oniy uetynie imprefic, y która o dob y interese niezastępionych oszukai y zwiest nie moze.

Jednak.

Jednak kiedy potrzeba tego jest, aby znówu najjasniysza Lortu
do publickney podała te wiadomości. Tym się więc przed całym
Światem ogłasza, że Polska y Generalna Narodu tego Konfederacja,
tudzież dobry onego Obywatele są, y będą celem przychayno-
ści y przyiazni być, ze ich porilkowai wszystko swoya od Boga po-
zwoloną sobie potęga nie przestanie, ze nawet ci, którzy się z pra-
wey drogi dali sprowadzić bojaznia, lub namowa, moja ufai
taskawici y Dobroci Jego Cesarzskiy Misii, który jest cieniem Do-
ga na Ziemi, y ktoroy dobroczynne, ku Bractwu y spolitay sentymen-
ta są y będą, też same zawsze, cęłym uwiadomie wszystkich Naj-
jasniysza Lortu ninieyszym Manifestem chciata
Dań na początku Miesiąca Mechaven Roku Egiry 1105. Ery
Chreścianiskiy 1771. w Miesiącu Maju.

Kopia Manifestu JW: Oginskiego Hetmana W. d. Litte-
sobiscie w Linsku ^{Czyt. Chortalsku} ucty onego d. 7. Maja 1771.

Rozdziagnione nad nieszczęśliwą, Ojczyznę moją uciemzenia,
tupiestwa, uiski, lubo tyle razy już od poświęcających się na obro-
ne Obywatelow liczone były, naycięższa atoli skarga niemoże być
za prozne postytana potwarze, skoro z dniem każdym przyrasta
krzywdy, przyrasta gwałtu, przyrasta zniszczenia, niuspomnie tu
wydarcey wolności Prymowania, uszczerbkow Wiary, y Suobed, przy-
właszczenia mooy prawodawcey, niewzmienie też z broynego wrzech
ręcey wymusu, okrutney purystych Płow Narodu niewoli, bez
prawnego uszczekich własności opanowania; już to wszystko ogłdci-
li ci, ktorych cierpliwość naypierwey przerwana, ktorych ręka nay-
przed do obrony własney uzbrojona, ktorych statosie meżnym do-
tąd ustawiona zastawieniem się, Wolam tylko ten, który z powin-
ności ostatni wołai musze, wołam na to, na w już ostatni głos zbu-
mionego Narodu wturczy się musi, Wolam Hetman wedlug obo-
wiązku Prawa w ogłuszeniu ciutosci mooy, purystym bydz niemo-
gacy, a wołam na uknowane, a w momencie samey zguby zatamo-
wane Ręptki y Woyska wyrzucie, Tak sciste Ludzkiej Spolecno-
ści są, wzięty, iż pogrzebienie idnego Narodu dotyka y wirusta uszy-
stkie inne: niemoze przeto z cala moia Ojczyzna, inatcey rozumie,
jak tylko ze na ogarnienie, y obarczenie nasze, otwartemi mucasstwa
patrzai musza być. Lecz ile uszyto mooy na stłumienie nasze ty-
le na uszyto manie tamtych sztuk y pokrywek obruciono. Swae buh-
wnikiem strucaiącego iastmo Obywatela, mienie wturczycielem po-
kryu obroney Wiary y Wolności swoy, tytuł swawolney kupy da-
wai zbiorowi nayprzyrzalszych y naywiernieyszych Polakow, był
to sposob do wturczymania do tąd pomocy, litości, y ratunku, Lecz oto
dzis u mnie

mię w Obozie impry, ubezpieczy się od tego samą tylko spokojną
pozycją odmianą umysłiem. W tym ledwo co złościwa planę u-
przedziustę, y ledwo w własnym kraju, w własnych dobrach stano-
wimy, cicho rozpatrywatem się ostrożnością, aleści o tychże komen-
dach, równie mię y tam sięgających, nie tylko z postronnych do-
wiadziatem się wiadomości, lecz co większa, & haniebniejsza, co bardziej
umysł y serce rozrzuwająca, otwarcie już od samey Komendy Księ-
obwieszony zostaię. Nieust ze to uzgarda rozpaż wzbudzająca
Hetmana W. A. Little od Lutkownika Wojska Księ: odbierae propo-
zycją; azoby według Prawa Wojsko zgromadzone, y chociaż w spo-
kójności trzymane, lecz ze już zewsząd otwarte, wydał y poddał.
Nie ust ze to ocywiscie wkładać kładamy, na wolny naród? nie ust
ze to psui wewnętrzności Księ: Anie ust ze to razem zapalić umy-
ślę? podzegnac serca, rozdać siły, w Obywatelach, toż Wojsko skła-
dających? Tak ust ustąpiła cierpliwość odwadze, ostrożności, Męstw,
spokojności ratunkowi y podziwieniu sobie z ostatniej to ni. Dcim
szosty ^{septembra} ~~dat~~ mnie y Wojsku Księ: poznae, najwyzszego Boga-
stawienstwo niewinnym, a to przez zupełne dywizji tegoż Lutko-
wnika zniewienie, oraz dowodnych przy nim na zgubę moia y Wo-
jska układow zabranie. Prawo przyrodzenia nakatuiace każdemu obro-
nę cię y życia, wziętem za fundament tego postępku moiey, Pra-
wo zas pisane, Prawo Narodu y Dyktynny moiey, obowiązaiace He-
tmanow do postuszenstwa Księ:, dalszemi moimi krokami idy-
nie kierowaić będzie. Sam u mnie prawdziwa ust Księ:, gdzie
za wolności y dobro popolite Narodu, Domy opuszczone, Rany odnie-
sione, życia za Wiarę y ofiarę wystawione. Was przeto Najciaśniey-
sze Konfederowane Stany pod laskami S. W. Krasimskiego, ~~Wstaca~~
za Flowę Brytyzny całej, za istotną uznaię Rzeczpospolitą. Wam
pod rząd moie y wojska oddać, czynności waszą we wszystkim po-
wodowaić się wola, równie ust naszym przedsięwzięciem, jak y po-
uimnością. Rozpatrzcie się teraz Obywatele W. A. Little, jeżeli drugim
militzeniem wstyd wasz przekonany bydr może, pokazcie teraz ze
Wojsko Księ: nie z inney prywaty, umniejszone kiedy bydr, jak
kiedy tylko z tego względu, ze co Lolak to Lotkierz, to Obronica, Wia-
ry y Wolności swoiey, Jdy środkiem was wstyklich, niesac wam
wspolności zastugi, wspolności pożytku, wspolności sławy, Jdy mężnie,
te wam y sobie przepisuiać hasło. Feriant ruinas, sed feriant
impavidos.

Manifest Jmci L. Kopsakowskiego, przeciwko Jmci L.
Postowi Księ: yskiemu

Szymon Korwin Kopsakowski Obywatel W. A. Little.

Czyliż iście napydowaić się mogą Obywatele, tego nieszczęśliwego, a nie-
gdy

niegdys kwitnacego Narodu, w obojtnym okiem na uiskij, gwałt,
 tyranstwa patrzył bez poruszenia, y ociągając się z mocą y ratun-
 kiem podejrzliwemi tudząc się mazykami, lub nowy przemyśla-
 iąc sposob, do tego niepodany od nikogo, ani wynaleziony, iak tyl-
 ko mocą odpedzić y taktycy się z determinowaniami do obrony.
 Komuż niewiadomy jest wynalazek nayokrutniejszy zguby narodu,
 Lo milionowych gwałtach udrucanych po zbrojeniu krwi narodu
 Ziemi, która nas żywiła, po wyprowadzeniu za granice rozneych
 dycki tysiącami ludzi z domow y na gosciniach pozabieranych
 chiano usypiał, tudzie y zwodzie iestte deklaraciy stow pełno, bez
 rzeczy obiecanych medycy y bezpieczenstwo w domach siedzą-
 cym, w ten czas właśnie, kiedy pieruzemu godności kiej smie Pry-
 masowi niewolno bytu wyjechać za granice y kiedy z pogarda co-
 stowienia, z złamaniem Prawa Narodow, y swiezego przyrzecze-
 nia, Sena sam Loset Propyjski, który ogłosił deklaraciy w arc-
 sie sasczym go trzyma, kiedy z rownym znakiem despotyzmu
 wydając ordynanse Woysku Litt. rozkazywał, zeby Hetmana
 W. R. Litt. niestuchato, y z chaniebna, wgarda, całego Narodu,
 osobie meza naygodniejszego przestępcy iestte powagi urzę-
 du, y powinności zelzywemi pewnymi grozby Litami tonse Loset
 Propyjski zniewarzył, kiedy za wymowieniem się od wykonania
 tyranских rozkazow, przestawowania unikną y przemieszczania
 nawet pokoynego w domach pieruzi Senatorowie ubezpieczyć
 sobie niemożę, podając pod kup maiatek cały. W ten czas prowim-
 cyi pełne Turmy w mieście stolecznym Wilnie ludzmi z domow za-
 branemi odadone, tym czas nayzalesniey ze bez ogłuszenia Woyny
 pod zdradzieckim potorem przyiatni Zemsta nadzieję naszą karmi,
 a sprzyjając y lituiąc się nad nami Lotencie ufają, ze w dywersyi
 użynioney sami się tym inwazorem obrzece zdotamy przy sprawie
 tak Swiętey, jak iest wiara y tak wzbudzając każdego, iak iest Wol-
 nisci. Nowy przemyśl, nayzradliwszy udawania, ze sam Narodzyc-
 be swoje przypięta, przet sposob niepraktykowany, który dnie 22
 Augusta za grolną instanciy Kommandy Moskiewskiej w Wilnie be-
 dający podle przyjęty dwuzę, podpisuiąc dekret, czyli sancitum na-
 kazuiące w Trybunale Kancelariom, azeby ze wszystkich Grodow y
 Ziemiakta do Wilna zwozili, nie instym koniecm, tyllho zeby w sta-
 sie przypadających do sadzenia Ziemiow y grodow sciagnęci uszy-
 stkich Urzędnikow do Wilna, y zrobię pod Trybunalem nowy
 spiszek. Ostrzegamy więc wszystkich wżetnie, oty uknowany
 Tyraniskiy zradzie, azeby z obruszy obojtnisci, brali się do uspok-
 nej obrony. Ostrzegamy oraz, ze wydawane nie pojedynkownie od
 Generalney Konfederacyi Uniwersaly na litnie Sadow do esekucyi
 przyprowadzane

przy prowadzai' będziemy, zabieganiag wyrazonym gwałtem Praw
i Zemsty, y niedy nieag zadney rozniecy od samych nieprzyiaciel' takich
obywatelow, ktorzy iakimkolwiek zwiazkiem z samemi Czetyrmi nie-
przyiacielami; Naprzyed tych, ktorzy wyraźne czynia przeciwiestwa
y grody obieraiag Deputatow, Listow, Delegatow, y inn instrumenta
podpisuiag, z ktorzych listby pamioty jest Groszetyński Podkomorski
Minski. Tego summy, gdziekolwiek y u kogokolwiek lokowane ax-
sztuemi, d in spetio niedziel dwoch, do daty teraznieyszej: ieszeliby
się wazyl sadzić do nas przystawia' nakazuiemy. Lowtorz tych
ktorzy przez listy y rady zdradliwe odmysli zbawienmych
obawiaiajag, przystai' accessow do Generalney konfederacyi. Zwłaszcza
ziady Lwiatorow do uchwały y na wyprawę Lotnierzag y ordynan-
som zadowyi nieety nieag, scigai' y obchodzi' się z niemi surowie przy-
rzekamy. Nakoniec iakim kolwiek sposobem znostajag się z nieprzyia-
cielem powszechnym, iako z samemi nieprzyiacielami Czetyrmi postę-
powai' będziemy; mied Bogiem przenikajagym skrytości serca, przed
naimilstog, Ojczyznag, y Loteniami sprzymierzonemi, protestuiag
się na nowe ucty nieag gwałty, oswiadczaemy się, iako w wodziennym
Zyciu, za obrone wiary, y wolności zostaiag niebespieczeniostwo, po
wielorakich przesladowaniach, gotowi ieszemy wyrokj petnię konfe-
derowanych Stanow, ieden cel maiać przed oltyma rugowanig z
granic Czetyrmi inwazorow. Niechay popiety nasze maiać tu wierne
wyznanię za nadgrobki, ze dobrze Czetyrmi naszymy stuyę pragnie-
my. Dan' w Obozie Dnia 17 Sierpnia 1771 Roku

Kopia Listu Ziemi Czyskiej do W. Smę. Lutaskiego
d. 9. Augusti 1771 Lwanczo.

Jasnie Wilmozny M. S. Marszałku Ziemi Lwanczkiej
Kochany Bracie y Dobrodziuju.

Wskazywajag y wdzięczności, ktora się do Ziemi naszymy W. S.
naley, my chociaż w mały osob tu zebranych listbie, z wielkim udom-
ofoby tego tyła zaszczytami dystinguowaney powatieniem, smie-
niem całej Ziemi oswiadczaemy, powinne noszag podziękowanie, ze
tak powolne kroki y Laskawe uszledem uskutkowaniag interesu
postępowaniag. Imaiag zas nieetylko w Czetyrmi naszymy, ale y w in-
nych narodach Stawnu, W. S. o dobro Publiczne gorliwosci przy-
sadzamy nastomu uszczęśliwieniu, ze Ldyspolycyji przewiżtney
Generalniści Ziemi naszymy opiese tego, iako wspol obywatela y Lwanc-
ka naszymy jest polewna; ktora będąc uszledem nieuszczęśliwości y uci-
skow burmy; iak iest wyniszczona, y zubożona, rozumieemy ze W. S.
z Dola Swiich, tu w naszymy Ziemi będących uwiadomienie maiać, mo-
zesz wzięć miarę, Ldzytocyjna do uszledem od dobro Publiczne stawa-
nau

ności nas obowiązująca powinności sprawić w nas ochotne na sa-
 tysfakcyę za danią *fformuły* przychylenia się; które tu ułożeniu przy-
 zwótemu przedsięwzięły, gdyż tak prędko do tego nam dla grożącego
 bliskim niebezpieczeństwem trudności i raży nieprzydatnych na nasze
 obroty z pilnością patrzących oku przyje niepodobna, doprasztamy
 się Pańskij łęgo, ażebyś rygor exekucyi utrzymawszy, sądził nam
 dać czas wspólnego naradzenia się, y dopełnienia tej czynności. A ja-
 ko przeswiętney Generalności wyrokow Listem z delegacyi Wiell: Skarbni-
 ka nas doszłym, a upiałym tu przytoczonym wyrazonych których
 nam dla uganiania się za Komenda Cerska nieprzyjacielskich
 obrotów dotąd wykonai nieprzyszło, nieunikalismy, tak y terazniej-
 szey dyspozycyi nieunikaię, ile Ziemia nasza, tak w opłakanym sta-
 nie zniesi będzie mogła, o niezawodney wedruy nastąpie mającego
 ułożenia satysfakcyi upewniwszy, polecamy się nieustannej łęgo Pa-
 se mając honor znalezitym pisai się ustanowaniem.

Kopia Listu *fformuły* Pułastwego do Ziemi Cerskiej
 y 21 Augusti 1771 pisanego.

Na zanieśie na mnie listem cyrkularnym do *fformuły* odesłany
 y w krótkości słow, y niewysilonym Obytyzny naszym objaśnieniem wy-
 razona, w dawna mi de w z. od nich reolucyi więcej wyżytu ob-
 ictney explikacyi, niżeli treści względney, dla uszczelnienia Publi-
 ctney w Obywatelach powinności, Tebyżas ułożonym na mnie
 obowiązkom mogł zasłusze użycie, y zamieceniem w powinney dla
 interesu Publictneyo niezgrzeszył ustawa, przy oswiadczeniu nalezytu
fformuły Sanom z brzoby moicy attencyi, mam honor ninieyszą odpo-
 widzie reolucyę.

Winne więc nayspürwey niuse, podziękowanie *fformuły* i z upa-
 niatosia sentymentow tu w partykularności mnie przyznaię, co
 w powszechności łardwey dobrego patryoty sicutym bydz nalezy, ob-
 wiazkiem. Aże ty tak okazatey iaka *fformuły* przyznawai sądzi-
 cie dla dobra Obytyzny swoicy i szczyt lięczy niemogę wyżytu, która
 na jakiekolwiek mogłaby sobie zasłusze względy, jako daleki od uspal-
 lięcy utawney przywaty, nayspürniejsza znać bydz satysfakcyę uszcz-
 lniwiona, widzie Obytyzny, a w Senach *fformuły* na formie zastawia-
 ięcego się o dobro powszechnie sobie zasłusze obywatela.
 Wyżytu dość obszernie nad uieumieceniem przeswiętney Ziemi Cer-
 skiej zaralenie *fformuły*. A czyliż im tainy odglos rownych u-
 ciokow, a w innych Woiewodztwach daleko więksey zawziętości nieprzy-
 iaielskiej? a przecież nie tylko: lubo przy ostatniej majątkow straię
 uprzykładney

w przykładny niezgodna gorliwości, ale wespół usiłkami naszymi
sobami posilkują, y nieuchronne nasze uspiciecia potrzeby. Niemniej
podobno niestetyśliwszą nad tutajszą okolicę, która znatna Włosk
nastęch y Nieprzyjacielskich okrywa liźba, codziennie z wyniszczeniem
dzwigni musi aźary. W liczny forsie kilka krotnie tu ogrom odzo-
ny nieprzyjaciel, gdy na nas swiemy okrutney niepotrafit dokonai
impresy, okropne zemsty, tak na obywatelach, jako y na niewinnym
Księżstwie, po sobie zostawit ślady. Nieodraża to jednak pragnięcie
iż najprzedszego osuobodzenia Narodu Obywatelou, ale bardziej za-
chęca do dania pomocy, ile tak ożywistemu niewinności naszym in-
teresowi. Równa cała Ojczyzna dotyka niestetyśliwości, równa bez
excepcyi dajemy winniemy pomoc. Nieznajdnie przychylny protę,
dla czegoż Ziemia Czerska, tego unikai miata, od czego powszechnym
obywatelstwa byż wyjąta nie może prawem.
Solenna kwie y Lwia w nabyciu swobod, prerogatywy, y wolności,
pródkow nastęch ofiar, czyż tak, uziębła byż powinna zagrzebio-
na obywatelstwa? Wspaniaty gorliwości Obywatelski umysł dzika
wyrzucca na oży każdym niewdzięczności. Na udnym Ojczyzny wy-
pięty nowani tonie, udnym niestetyśliwości w swobodach Narodowych,
ubogaweni Kłopotem, żadney bądź w pomysłności, czyżliż w przy-
winnoci cłynie niepowinnismy oddziatu. Jeżeli naganna utraty
majątkow, boiasn do należącego iż tam ratunkow miech będzie
zachęceniem, że y my w tym dziele będący, pozwolona sobie z o-
patrzności Najwyższego ciastki, na mściwemu postępują
nieprzyjacieli, Lwia naszego cłynie ofiar. Jakie on zebrał, y
do tad zbiera miliony, iakowe wysiła excepsa, exorbitancye, iakimi
prykróściami lud niewinny uiaza, co za tyrannia naszą okatu-
ie. Doyu samemu już w wielu miejscach iakie obelgi wyrządza, ka-
żdy nie tylko widzi, ale dotkliwie czućpowinien. A gdy na zabieźni
temu potrzebnego Ojczyzna wyiaze ratunku, przysiężna Ziemia
Czerska ex ratione status składa się racia. Lądziwia miż to, y do
szerego pobudza zazalenia, iakowa rezolucya, która inaczej byż nie
może tłumaczona, chyba że przez bliską z Warszawą konnecia przeciwno-
dla Ojczyzny sentymentow napojona zaraza. Ta a nieinpra iż
racia Stanu, która najucielniejszy kate dokłada i starania, aby
w iak najekazalszy iż wladnych Narodowych reprezentacy, przy-
sie przyiaznych nam Lotenyci siagnoi interesowanie, ktoratym
żywoza dyskowai będzie konsyderaacy, im ożywistza poparte by-
dzie rezolucya; gruntuwniejsze będą y Traktaty, gdy przy podniesio-
nym dętu wspolne z obcemi pisai będziemy. Do czego, se powse-
chne całego Krolestwa zmierzta pozwolenie, od tego y Ziemia Czerska
zbożyć nie może y niepowinna.
Z tych wiec y innych przychyl, kategoryczna go. Jowim Janom dawny
uplik, nim sposobniejsza z tyż ziemi do wypraw nastapi pora,
Podatlow

podatkow publicznych ogólnie wszystkich publicatę ad normam
 innych Woiewodztw, Ziemi, y Louiatow ustanowionę, który y nay-
 wazniejszy przytym uchybye niemoga, mam honor upraszai a-
 rebyscie skladai raczyli gdy w inaczey nieprzytymity upor podo-
 bym iak nieprzyiaznych bytby ukarany rygorom. To szczerym
 dla dobra Oyczyzny duchem, waz nieoboznym dla zastętu ty
 Ziemi wsuadczyszy, Mnie samego Laskawym polecam Sercom
 y winnym zostaiac szacunkiem.

ROZMOWA

Krolow Polskich Augusta III. y Stanislaw Leszczyński:
 go na Polach Cietezkich 1771. Roku.

August. Zadany, y boskliwe czekary losiu gdy cie witam, cznie
 nie porownana na Sercu Polieche, zwiidzenia tak taczego, y nad szcz-
 scie, nad przypadki welszego Bohatya.

Stanislaw. Wiesznie y ia Sobie tego szczęcia, ze w tym okie-
 gu wieczności moze polsate z tym Monarchę, podlug ządania Ser-
 ca pomowic, ktorego na tamtym Ciwiccie zycie, Kochae nie mo-
 glem, choi jedneho Kochania Sdzitem,

August. Takie iest dela, taki Stan Smiertelnych ludzi doczesny
 bieg zycia pędzacych, ze lubo Serce ich czasem iest wgruncie Cha-
 mym dobre, przeciez udawac si musi dla Interesu, dla Statu
 w Sentymentach perzetych, nie ludzkim y Okrutnym.

Stanislaw. Augustsie widze dopiero ze to co ci przyznawat Swiat
 iest niezera prawdę; Mowiono jawnie o Tobie, ze dla ludzkości
 przyiemney, dla wspanialey, y godney dusz wielkich Laskawa-
 jai byt dobrym Krolew, kiedy y teraz daiesz tego dowody, wyma-
 wiacie, y zastaniciae mnia wine ku Oycu Twemu y Tobie popetrzonę

August. Ja nieznatem w Istocie Samey zadney Turiey uiny =
 przeciwko szczęciu Mojemu, Czynies to cos byl czynie porwien
 sredles' zasoem, y pnieznaczeniem, zwabit cie wolny Narod, y
 przynaglil cie do Korony, Sakre si bylo tak jednostajnemu Jegu
 Kochaniu y chęciom opiera.

Stanislaw. Ale Oycie Twój. Ktorem takie mowie pragnej
 musi bydz dotąd urazony, lubo za zycia swego mądne zal swoi
 dysymulowat, bo przeciwko Niemu cale niesprawiedliwy krok
 moz byl, y podstep, cnotliwego czlowieka cale niegodny.

August. Twój miał dosc natym ześ sie Sam nazwat U-
 zurpatorem gwałtownym, y spokoiność Panowania Jegu nie
 stuzmie

slusnie mierzajacym, Juz sie to skonczylo wrytko; Czestliwyszy
Ty ze maieze Imie Króla Polskiego nie miales kłopotu, y pozbytes
sie wzgady Orywistej, na ktora sie koniecznie posuzicie powstrzen,
kto chce w Polsce krolowac, zwlaszcza w tych czasach, gdzie wolnowe
poszta w swawola, na ktorej skutki krajowi fatalne, obelge Ke
Majestatowi okazujace przez Cipary patkac potrzeba.

Stanislaw Prawda, ze dostatecznie wyrazic nie podobna acipliwosci
y dobroci Tworey na te zwlaszcza przed Ostatnim wyjazdem Twoim apon-
ty Od Family Czartoryskich, ktorych Ociec Twój wyrzost, y ludzmi
poczynit znacznemi.

August. Ociec moi prawdziwie Kochat to krolestwo, przeto oby-
watelow jego nigdy grozba, ani gniewem, ani zemsta do brewni czynic
niechciat.

Stanislaw Tak mowiono o nim, ale nie uslyscy y nie uszede

August. Jencze o takim najlepszym Monarsie wszedzie, y
wszyscy zwlaszcza za zycia nie zgodzili sie, dosi slawy ze lepsi,
y znacniejsi przyznaja komu chwale Cnoty.

Stanislaw. w Polsce iest po krolu najznakomitszy Prymas,
aten tak nie trzymat o nim.

August, O Radziejskim wspominasz? Ktory y Tobie zapew-
ne nie sprzyjal, chociaze niby z Twoim Bohatyrzem Karolem
zaczyl sie, y spiknal, na Detroniaczka mego Ojca, lecz ten chociaze
byl najznakomitszy powaga, uszede, y dostojenstwo, byl iednakze
w Calej Polsce Czlowiek najniegodzniejszy, niekochajacy Boga,
ani Oyczyzny, ani Koscioła, ani Króla, ani blizniego &

Stanislaw Jakte nie? albo niekochat Jowianiskij? z ktora
Cypa sptodzonoego chciat krolom Polskim czynic? Przeciez mu
Matowieckie Wojewodztwo z nia wymalowanemu, kazato przy-
pisac z Siegi Piesni Salamonowych Dilectus meus mihi, et
ego illi

August Zartwiesz Swoim Fuzerajem; Jaka niera y dzisiejszy
w Polsce Prymas siak styszemy; wart pochwaty z Swiego
ku Emkini przywiazania

Stanislaw To niecz pewna ze gdyby zaparowania moiego Pry-
mas byl takim strachem, tak niecnolnym, y diffidenkya nie
godzicie czyniacym, inter Majestatem, et Libertatem pewnie
bym go dal na przyklad Duchowienstwu, Jakoz moja mysl byta
kuglowai z Senatu Biskupow, spisac Prymasow, y wolnowe
Zregulowac nadto wybiegla zobrow w Polsce, y dalem uiz
to w moich myslach, ktore z Druku wyszly, to w manuskry-
pcie Itos publicum wolnego Obywatela do tego Projektu, mu-
siata by mi Polska bydz maza niedluga.

August

August Dłategóżci niewierny ci Naród, y zaraz wporządkach przerażony Twoimi Plantami złał się Ciebie, aby zrownie: go niegdys Obywatela innym, nie doinat w Tobie Przystrata Tyranna, Religię, y wolność oppressora, Praw y Swobod Narodowych wzgardziła, tak jako o Twoim Snienniku dzi: sieyszym Polskim Słychać, Ktoręś ty pokochał, y ktoręś mu aż do podłogi wyrażenia na Starość nie przyzwolity, winszowa: Teś Tronu, y przydałś to: — Ciepo Stary Stanisław nie moqł dotkazać choć sierece chciał, dla Kieplley aby intody Sta: niślaw poprawił.

Stanisław To tu widzę wrytło Wom iest wiadomo, y ci tu wi: dzie w tym niesmiestelnym kraju są rozumni, którzy na Surcie tamtym między nami jak niemy batwany idawali się

August Tak o mnie Sądzone, tak pokatnie gadano, ze ia: niemy Batwan, iż w spokoiności panowatem, y myśli nawet nigdy niemialem szkodzić wolności, Religię katolickię panującę, chociaż mnie Sami Polacy, aco większe Duchowni dotępo namięcali

Stanisław Moznali temu wierzyć? Polacy? Duchowni?

August Wezmij Przeczytaj tę Parabę podaną mi od — — — Niechże powiedzie do których Polakow, a-ti mnie przymuszay dotępo bo to przeciwko Charakterowi mejemu, y naturze. Bogu dę: kuję, że mi nie dał Serca Obludnego, zinsty pełnego, rozkwit mają: cę w zgubie Poddaństwa, y sławę Jch, które dzisieyzych monar: chow są wolać się przymioty.

Stanisław czyta — — — Młotkiy krolu daję ci tę radę ten kto: 11 ty ci życzę, dobrze, litony cię krolom wielkim cheg widzie, w Polsce,
 11 y Dziećcem, Tronu mogace go stać się najznalęmitszym, w Europie.
 11 12mo Nie dozwalay Stanom kombinacyi, Znieś amnestya, Sejm
 11 Pacificationis jako dający podchyp do niezładu, y zabójstwo skapsuy
 11 prawem nowym, Partyzantow Stanisława wypędź za granicę
 11 ukarż, obedięzi ze uszytkiego, pod pozorem dalstey spolejności; za
 11 bierz się potym do porządkow, Sam wtadnać pozwoli Zaczynj =
 11 wszystkim, Starostwa c kaspuy; albo na potowę podziel się z nich
 11 ptoweniencya, Podgarnij pod Siebie mennice, Wyrzho, Stan:
 11 się Augustem; Dobrze iest in turbido piscari Udatę było Augusto
 11 w w Rzymie, y ienize go Kochane, wroce catowane, spolejnym,
 11 miłym, dobrym Monarukh, Oycem oyczynny Zwan; Cemuż nie To:
 11 bie Augustowi Kochanego w Narodzie Oycy Potomkowi, do Panowa:
 11 nia Jelynowtudnego Urodzonemu? Wszakże tamten własnymi Obywa:
 11 telow siłami, mowneynych uygubit, wolność ogarnął; y z kże:
 11 cypospolitey Staude utrznit Dziećnictwo.

August pucyua, To jedna rada, Cth! moztiem także niewidzierny

niewdzięczności, Narodowi zapłacić, za jego miłość i potulność? Ma-
głem się nataką gniech odważyć? niedobrocy Cere Monarchy; Serie
potrzewego, y Boga boiące go się

Stanisław Czyta dalej: - Ido kłóci się potrzeba z Rosyją, uszakże
Piotr Alexiewicz staryt dobrze Oycu Wk. Mi y kochat go szczerze. //
August przerywa = Kochat go po Moskiewsku, Oni tak kocha-
ia, że potrzeba po ich kłóci się płać, jak teraz słychari okochaney z
Poluere.

Stanisław, Coż się dzieje? Jakież się niemiecy stat teraz ga-
datliwym, nie przeszkadzaj czytaniu.

August Teraz po śmierci wolno mi filozofować, politykować, ta ży-
cia na tamym świecie nie smiałem, y nie chciałem przez gruntowną
Cere mego Dobroć narazić się nikomu.

Stanisław; Ale proszę zastanow się s. czyta dalej: // Zlio Gwar: //
rancya Rosyjska przyją, spróbawawszy wprzód Dyssydentow sil //
potwierdzić Onym, aby się porwali na katolików, y Sasow, Pru-
sakow sobie przysporobili, umościł. Oczym z Wrolem Pruskim trzeba //
się umowieć, aby on się miał permissiwe, y tak samo postąpienie Sa-
som uczynić y Polacy naturalnie wiary az do zabobonow, y podległo-
ści ku Rzymowi trzymamy się, porwiemy się zaraz na Dyssydentow //
rozruch w Oycyźnie czyniących, W. K. M. Ma trzymać się będziesz wo //
bojętności, bardziej jednak z nakłonieniem tycałiwosci ku Dyssydentom //
zburzemy potym Obywatelow, godliwych głupie za wiare na W. K. M. //
w konfederacya uderzymy, Będziem niestety kraj, Dwory, Ducho-
wne Dobra, y klasztory nacięzając; pod pretekstem wiary, Wojska //
niez będą w mocy W. K. M. s. bo ante omnia jakom nekt, trzeba je //
podgarnąć pod Siebie, Komisyya, y Faworytow uczynić, Hetmanow z Se-
natorow na szlachte obrócić, albo zrobić ich Ministrami, ale bez wla-
dzy w Wojsku, przydać Onym Kosow, y Dyrektorow, y Będą nas //
konfederatow silgać wojska, y zawsze bić naturalnie, bo exercytow: //
ne, y trzeboby ic zawczasu, Dyssydentami napętnić, Uczynić tylko //
Brata mego Prezydentem, Komisyyi Wojskowej na dwa Proki //
to on katolików wypleni, bo lubo on ni by, katolik, y Kapucynow //
kocha, ale diabielnie nie lubi Rzymu, y moralności, nie może cierpieć //
katolika; Tak tedy nasi szlachta do Moskwy Sukurs, pogwar: //
rancya, co żywo ubiegac się będą, ale trafia zdeszczu pod syngę //
całwiaz się y zgubią sami swym przemyślem, czym zdawac się //
im będzie ze zasługą W. K. M. tym mu pomoga do, absolut //
ności, y Dzierżstwa w Polsce, z Moskwa dopiero pogodzi się //
W. K. M. za Interpozycjami Cesarza, Króla Hiszpańskiego //
y Francuskiego, a Dyssydentow opiszesz pewnemi raz nazaję
Prawami,

Prawami, coś im wolności pozwoliwszy, y powoli jako August //
Rzymianow, Słodka, potęgu ujmięsz ich, y spiacych wprowadz
dziś do iednostajnego Postulowania, że zapomną o swoim //
wszechmucnym weto.

August przywa, Jaz to mogłem uczynić który się brydzi-
tem bardziej nad Piekło y Szatana, Cyganstwem, y Mactawem, który
niemożliwym Spoyrce na człowieka kinyudę mu uczyniwszy Zamy-
stu, y złości

Stanisław Coś nie rzeż za sobą, Podobno bym był uczynić,
choć nie miałem tyle nadziei do utrzymania się przy moich Pro-
jektach, ileś ty miał w swej nierównie kwalszej mocy, która by
apprehendować musiała; Przynać ci potrzeba Augustowi żeś był w
życiu nadto Święty, y powiniech byś się Rzym Sprawiedliwy karni-
zować, niż Karola Wielkiego; Dom Austriacki Świętym to
wią na Swiecie, aniema tych Skrupulow; Karol V. powydzic
sawsty innym Driedictwa, Czechom y Węgom zupełnie wol-
ności zkażawawsty, miszcywsty Rzym, nastraszysty, y Pa-
piera przez Kardę Borromiusia, Wąym niby z Dysydentami
prowadził, dla swego Zysku, bo Leon X. Sumnego Papięza
na Expens kilkadziesiąt Millionow (er. W. uylagnat, Włos-
kich Prowincyi przysposobit, a z Dysydentami miał umow-
ę, kiedy mogł ich pobić, y znieść, to im uciekać Pozula-
lat, spokniąc się z wywiska nadzieiagnieniem, Katolicka li-
ga uwierzyła wnico, jak w Bozka, a on był najgłębszy na
Swiecie Filut, Przesiedł Tyberiusza, y innych Zmubstarych
w Swiecie Mactawow, zawhol się na zgubę was Kiazat Sa-
low, Zburzył wasze Domy, y ztego mu dobrze było; C Spokoj-
ności, y Swego Maiestatu powaga, y niby na pozor przeciw-
ko Turkom chce wojować, czynił że w Niemczach gonitwy przez
lat kilka, a przed katolikami udawał że za wiarę katolicka, na-
zniszczenie Dysydentow, y na odebranie Liberum Exercicium, y
rowności z katolikami, Dawał mu Tomce, sypali jak Piasek
Pieniądza krolowie, Kiazeta katolicy, Duchowni, Damy, Pry-
watri nawet bogaci ludzie, a on zewszystkich drowit, y nieszukał
publicznego dobra, ani tyunfu Wiary katolickiej jak żywo, ale
swoiego porztku, Awstakze on się może nazwać Stuzniem, niż
Sam Marcin Luter Patriarcho, Oycem, Fundatorem, Zastre-
picielem, Obrońco Lutrow in Imperio, Konstytucya jego Staw-
na: Interim to pobiazuje, y Profesya wiary ich Auszpur-
ska, kiedy on jakoby Papięz Lutercki, Słuchal ich Artyku-
low, y approbowal je, Jaki tedy Filut był, y Mactaw, / byle
by panował; Karol V. a przeciez miał być za Swiętego
ze ku Starości Tron Cesarzski porzucał, lubo tego zakiłke

miesiący

mieszcy zalował, do Burgos Hiszpańskiego Miasta za-
raz przyjechałszy, kiedy Miasto zrekognicya ku niemu nie
wyszło, y kiedy Syn Filip nie desyłał mu przyrzeczonych
Pieniędzy, został nity Mnihem w klasztorze S^{to} Justa
Plakat, modlit się, posić, medytacyę odprawować, dyscypli-
ny czynić, w ogrodzie miejsca świętę przez Immaginacyę
nauczać, Sam za Siebie za życie Erekwię sprawował,
Ohołe Trumny z potretem swoim ze swieca chodził, Nto do-
sy było dla utrzymania Świątobliwość, co mu jego Kapelani,
Teologowie, Filuty także Duchowni opisywali, acz zdarł,
to zdarł, co ufundował, to ufundował Dom św. Austriac:
ki, y z bogactw na wieki. Inna tu droga chodzi panowanie
panującemu pożyteczne, a innego Rzym. święgo Kościółu
Świątobliwość. Co innego są Arcana Dominikijni, awinne:
go Akty Ściśleste, Rozanie, Ofiary, modlitwy, y donatywy,
Kościółu, Subtelna hochanych Kłuitow nauka uszytko
pogodzi, według ich Teologii, można bydzi Takowym, zelcierem,
Ohrutnym, razem y fatmuznikiem, y nabożnym, można Kryw-
wo przyjąć skłamać, uwieść, oszukać z restrykcyą mentalną,
a Świątobliwość nie stracić, Ich się Arcanami Dom Austriac:
ki nadzi, a ma Opinię Katolictwa, y wysokiey Świątobli-
wości. Trzeba wiedzieć ze mi to cale dziwno, iż by Augustie
wziowski w osaga z Żoną swoją Durunastu Jezuitow, iak zwy-
czaj był uszytkim Austriackom, żyjąc ich u Dworu Ich wo-
ła petniąc, w Dreznie Ich fundując, naywspanialey, Pół Ich
absolutności poddawszy się, która jest skutkiem grecku Ich
pierworodnego, Iako mowi Onich pewny Medyce, y uetelny po-
lityk, Grech Pierworodny Jezuitki, jest duch panowania nad
Kościółem, y Światem, całym; jest duch mieszania Staru poli-
tycznego, y Anichciates ich Arcanami, y Teologią, po Austriacku,
y na firmi absolutnego, y w świecie uieczniey dorabiać się kro-
lestwa

August. Dai potwi Jezuitom, y oni uiz maia za swoje
Zarównie teraz na Ich uieumizenie Akatolicy, y Katolicy na
wet spikereli się y sprysięgli.

Stanisław Trzeba dalley czytać te rady,

August. Jesze Odczytasz, doży tu czasu wuieczności na
wszystko.

Stanisław

Stanislaw, To prestante tymczasem, Ale zawi mi nie kazesz
 mowic prawdy o jezuitach, ktory Reliquia Kręca, jak wietrzniak
 u Bolej melu, ktory zwiary katolickiey Pani niegdys Jerc, y so-
 mien' uczynili podlug Interesow Swietkich chodząca niewolnicę,
 Alkohodując Onę do hamoru Krolou, do potrzeby Jch Domi-
 nacyi, y Domu Swego Zmocnienia; Pomijam chiniska owa spe-
 tna Akcja, przez ktora się u Suiata zhan'ili, kiedy wpo-
 sagach Konfucyusza wynymal' Kazali dziury na hostya, na-
 uczajac, iż można razem dwom czynic' ukłony, y offiary, Pa-
 na Jezusowi y Konfucyusowi, Naco Dominikanie powstali,
 y nizeli Rzym tę waynę wspolwil, tymczasem, y tych, y tych
 z chin wygnano, y wiary chrestianiskiey porzytosię, aby
 potym niehyto Sprzeciok, y wayny o religia.

August. Ca tez to po wiekszey części exageracye niechyt-
 nych ku nim katolikow, a naywiecy Dyssydentow, wieley
 Oni icelne k' wiene katolickiey, y Rzymowi przystugi uczynili
 Stanislaw. Rzymowi? pozwalam, Dlatego tez ich czer-
 pi, y przeciwko całemu Suiatu katolickiemu wołaiące mu
 o zgube ich Zakonu, utrzymuie, Ale nie pozwalam aby się
 k' swojotowi katolickiemu przystuzyli, chyba tak, jak Dioniz
 Jusz ow Cyraku zaniestj, przystuzyl się Jousza Iłotemu
 Posagowi, ktorego Iłotarsza Iłotego obdarł, dając przy-
 czynę wlasnie jezuidu, teten Ptaszcz ani go w zimie nie
 Zagneje, bo metal zimny kłady, a wlecie ciezy, y dlate-
 go Sobie Iłotem, a jemu wetna przystuzyl się, Podob-
 niutenkie tez Jch ku wiene s. katolickiey, y k' swojotowi
 Zastugi, Podobna ich meralnosci, ktora naphwara Jercia
 Prapcow; Ferdynandowi poradzili gdy się o Krolestwo Rzym-
 skie Starat, a potym o Cesarstwo, a widziat ze Dyssyden-
 ci Zarowno z katolikami mwanjnie depiszcza go do tego
 aby im skrycie per Literas Majestatis ac fidei assekuro-
 wat im ich Pragusteję, liberum Exeritium y zarowne ze
 uszythiem katolikami, Prawa, y swobody, ale bez tej
 Klauzury perpetuitatis, y niedeterminując nic czasu, Skry-
 cie zas kazali mu Restrykcyę tę utrzymuwać, ze do piątku
 Lat paki się nie zmocni, Uwierzyl tedy tej meralno-
 sci, chwyat się iey żywo, dostapit czego ządal, przez ten
 Sekretny Kontrakt z Dyssydentami, To tym gdy się
 już na

ini na Iwnie Cesarskim utwierdził, Prypominając mu Jezuitów jego
Rechtycyę mentalną, jako powinności katolika najwyższej,
Daje się powadować, y rewołuje swoją Prywileję, et Literas fidei
kassuje, Wzyna potym się Ostrutna, y Maia spustoszenie,
J. Oboz przy Sluga Jezuitów, jedna ku Narodom, y Wiary kato-
lickiej, wuiletu Niemieckich krajach nadwzrzenie, a Dyf-
sydentow Imocnienie, to druga ich ku wiernie katolickiej,
y krosiłowci ustuga

August, Wiem ja dobrze ze Ty Jezuitow nie zarywatbyś
do takowych robot, alepięj rad Karolem, rad Ferdynandow
Austryckow Jezuitom postusznych uszytku wykonatbyś
Wszakże y dzisiejszy Stanisław Poniatowski, bez Jezuitow
radcy, bez restrykcij ich, bez ich arcanow, a szkie nie narodowi
uświadł, y Dyssydentom pomogł, a katolicka wiara na wie-
ki ostabit!

Stanisław Ale mu się też tak nieudacie, iak tam tym
Darmu, Jezuita są do skrytych robot w świecie najlepszi

August .U nas tu slychaj ze Misionarz, y Pija-
rskawnych Dwoch mędrkow w Polsce, teraz Ahanami, uszyt-
kich Jezuitow którzy byli, są y będą, zakaśrowali, y ze oni
Stanisławowi dzisiejszemu Polskiemu Krolowi Pentateu-
chum opisane Sumiennie regulowali iak zegarek, nauy-
konanie wielkich Fortelow, y odmiany Państwa Polskiego
Zwiara.

Stanisław Nie czyni krogudy Jezuitom, iest wtey konfu-
terny Mędrkow, y skrytych konsyliarow radcow Sumnie-
nia także Jezuita stalowy krolowski karnodzieja, wszyscy
ci pro bono publico kooperacja mezmie, y mechu, Illate-
goc to slyszę smiennik mój Krol dzisiejszy Polski w swo-
im Gabinecie zawiesit ich Potety, Po między Woltera, Rus-
sa, y Bielfelde Potetami, y dał przyznanę Jednemu pyta-
niemu się, zhadby to Braterstwo, ludzi smeurzonych Sobie
Religia? ze wiadnym u niego są ci wszyscy stradnik, je-
den cel uszytkich, iednakowez nauki, tytko w slowach, y ko-
lorach roznie uszytkich tych sresu polityku nie moze byci
tytko przez ruinę kraju, y krew ludzka uslutkowana

August Mo rozum słusznie, y mienne argumente, Znom-
y ja uszytkich Sentymeta, procz Jezuitow ktorogom tytko
Zkazań w Marywillu zastyszał, stawy, mnie nie daie ze
niejest on tegi Polityk, ile ze młody, aby Pijarow zwiernu
Zawrytwin

Jaworytowi, któremu ty Biskupstwo Poznańskie, obiecał, gdy
byś się był utrzymał; wyrownat;

Stanisław. Prawda że on tych wszystkich brach przechodzi roz-
mem, wszak y ścisli je go w Europie glosne, a u Polakow niema:
wisne to świadca, y ia go zrozumu, y talentow wielkich pu-
blicem, Zgod gdyby kto chciał zaię tych brach Duchownych
do wykonania jakich Comian, y do roboty Stawney, Pipara the
ba by zaięwai do pisania, dyktowania, atamtych obydwuch do
Fakery, y Fiktery.

August, Darmo. Ty przeciez Ciesego Jaworyta Tartyzanta
kochaasz, y ochraniaasz, choiazest się przy keronie Polskiej nieubrzmad
Stanisław. Wart on tego bym go szacował, i rozumu, mimo in-
teressu moiego, Ale nie rozumiey zely terazniejszay Smiennik mei krol
Poliskj, cztowieka tego kochat, y słuchat, choiazest to prawda że on
tak przylgnat do niego, jak do mnie, y zapewne gotuię znouu
Sobie, y Swoicy Kongregacyi nie nawisic u Domu Twoiego, Wo-
ny zapewne na Tron Polski pouroi się.

August. Niespodziewam się ia tego, ani zyczę żadnemu
z Synow Meich.

Stanisław. Ja zaś moię że to nastapi kurczemnie, Darmo,
ucznał tu musimy na siebie Stanisławowie, zesmy szczesliwi,
y niestczesliwi; Szczesliwi do obrania na Tron Polski, nieprzy-
stawi do utrzymania się przy nim, I podobno na nas zaleci
czy się już na wieki Piasta Elekcyja, Lepiej jest, ja sam mu z-
wie, Cudzoziemcowi bydz u Polakow krolom, y Polakom le-
piej jest miec Cudzoziemca.

August. Na obydwie strony dosyć pozorne, y zarowne przy-
czynny, Ale zaroz tak znouu zawięty na Ciesego Smienniku?
Zaw ma ile urozyst?

Stanisław. A zarozest ty, na swoia własna krew, na
Synow Twoich zawięty? to gorza wino, nizeli iż ja, jako
twierdzisz, istem nieprzyiatny Stanisław, Stanisławowi,
lubo ja nie mam do niego, y jako Som mi wymawiales
twinszowalem mu Tronu, y oswiadczyłem mu zyczenie, aby ta-
lentami Swojemi do radu sposobnemi zaszczyl korone.

August. To niech panuie w Pokoju, y ty brymaj się iednych
nicodmiennych ku Niemu sentymetow., ja sam przez miłosi
Tu Narodow

ku Narodowi Polskiemu, tyżę mu szczęśliwość w Zamyślach
 Stanisław. A już też tu Prawdziwie że mnie, y Twojego Fortu:
 iest, jakoż to miłosi kraju, jakie zadanie Twoje szczęśliwości
 dla Narodu Polskiego, kiedy tyżęsz Potiatowskiemu Panowa:
 nia, a sam dotkniesz już pierwej że on y Pelligij, y wotno:
 sja, y Praw trujnowat Catoji, mozesz to się iedno z drugim
 pogodzie,

August. Sam tyllw namienit y dodatem, że tu tak slychac,
 wnaszych cieniach, Bohotyrowie Konfederacy, ktorych tu petno.
 tak nam lubo nie uszyscy o tym glosza.

Stanisław. Tak, Tak iest Augustcie w Samey Prawdzie, czegosty
 się bat, choc' cie namawiano, na to się ten nieszczęśliwy Polak
 targnot, Wprow w Petesburgu uzynit z Carową umowę se-
 kretną, że uczyni podług jej woli, co kaze, On z wujaszkiem
 Dysydentow zburzył do konfederacy, on mistum Judicium
 uplantował, On znouu przez Subordynowane Osoby zburzył ger-
 liwych Obywatelow na Dysydentow, On tychie samych nabachtał,
 przez swoich Sprawcow, aby Carow, o jego Detronizacya prosili,
 y aby przez Radomską Konfederacya, prosili sami o posilki
 na niego, y na Przemienych Wujow, zabiegając pilnie, aby się
 do niego Dworu Polacy zeskarga nie udali; Tak uszyklich
 zbudził, pomieszał, uplatat, y wte najniebezpieczniejszą ktorą się
 dzieje uprawit rewolucyą; Wiec że Polacy, bronia się, że Inter-
 regnum ogłosili, y o nowym krolu sobie mysla, nie masz co ga-
 nić, maia wotnosc; lubo ja mu iak żywo że nie tyżę, ale nie-
 iestem tak ciemny, abym nie dobiekt co się stanie

August: Przez cale niesprawiedliwa spychac koco z Tronu.

Stanisław; Daj pokoi tym skrupulom, Sanckya Pragma-
 tyczna, tak kaze, y ustawy Domu Austriackiego.

August: Wieraj mi wolat bym nierownie, aby Dzieci moie
 malo miaty, aby poczciwosci nie stracili, y nie narazali się na
 zgube wieczną, wolat bym aby y swoje Pretensye, do Sukcesji
 Austriackiej, y krodne Polska Strauli, nizeli miłosi Boga
 y Ojczyzny, y Duszy zbawienie.

Stanisław! O! jakies to gorliwy Apostol, treba ci bytu
 iak Twój Syn kilemens uzynit Fortai kiedzem, kiedy tak
 Duchowne masz mysl, y o swoje Dzieci nie dbasz

August Alboz to tyllw sami kaza, o zbawieniu myslci

powinni? Dzieciom Moim da Bog zato Samo, że od Dziada
przyjął wiarę S. Katolicką utrzymując, Nauzeni, y zapaleni do
niej odeszli; A choćby jsm nie Bog nie przydał, tedy y na swo-
im Dziedzictwie powinni by im byt dosyć.

Stanisław. Już te mi tej Moralności mowić przestan, wiem także
y ja w mowie, y przy tym zobaczysz utrzymam się. Albo albowiem natym
że Turcy Jego niechca na Tronie, ato u mnie jeszcze pewniejszy fundament
że Cesarz niechca, także.

August. O Turkach wiem zapewne że chca, innego krola, ale co o
Cesarzu nie pewnego nie mam.

Stanisław. Coz pewniejszego nad te dowody? Konfederacja Gene-
ralności Solennie Interregnum Ogłosita, Przewodź Krolowi Manifest
wielki napisala, gravamina Status na Familija Jego glosząc, Jemu-
tas inwazyja y uturpacyja Tronu przypisując, przez Flinty Mosk-
kiewskie na Elekcji, na Pseudo koronacyi & oznajmionego, że
Cesarz Ich po takich Transakcyach w kraju swoim ukrywa, y proteguje

August. To czynt zrazu y krol Pruski, a przeważ on z Imperato-
rowa Rosyjska, trzyma — y co to zapewnić, — to y kłopoty, y
kioscioty czasem kryninalistow ukryć, ale nie idzie ta konsekwencya —
żeby ich potym przy Ich Zbrodniach utrzymowały.

Stanisław. Tak miarhuć tartuiesz oczywście że mnie Au-
gustie, właśnie Statesie w tym kraju niesmiertelnym, politykiem
Warszawskiem mody, Napolemiech iedyne Stylem Warszawskim
dusiejszym, Petersburgskim zacinał, — tak oni udawali zrazu y
o Porcie Ottomaniskiej, glosili po Gazetach, kemporowali dekla-
racye Samego Dywanu Stambulskiego, iż niechca żadnych kon-
federatow Polskich znać za dobrych Obywatelow Najjasniejsza
Porta, że tak huć Baszom Nadgranicznym, aby im przytule-
nia nigdzie nie dali, iakw Buryactem Pcheja, y Buntownikom prze-
ciwko Krolowi Swiemu prawemu Panu. Ato wtenczas szalbie-
rowali, publicznie glosili, udawali, na odstępzenie innych do uia-
zania się, kiedy Aga przystąpił był do Krasin'skiego, y
Kutawskiego

Putawskiego (notliwych, wielkich ludzi, Pierwszych Fundatorów Barskiej Konfederacji, do utworzenia Pałtów według których najściślej mają się trzymać Turcy z Konfederatami przeciwko Moskwie, Czegoż temi Szambierstwami do kazali? Ato cały kraj skonfederował się, usypcy się w piśali w ten Związek Buntowników, Swawolnych Krys, rabusiów, przez kilku zaprzędanych Dusz, co przy Królu, y w Moskwie siedzą, w Warszawie, Ale też otych wszystkich wie iak sądzi Generalność

August. Byle Moskwa ustąpiła, y Dysydenci uspokojeni zostali, może się Naród z Królem zgodzić.

Stanisław. Już nie rychło, Już są rzeczy tak posunięte daleko przez ogłoszone Interregnum, że żadną miarą na Stronę Poniatowskiego naprawić się, y nastroić nie mogą.

August. Czemuz to nie? Skasujia potym Manifest swój, cum gravaminibus, odwołajia Interregnum na które się pretło, y najte perwali Stanisław. Tak to pretło, Trzecię Polku po Konfederacji podniesionej, To tylu Punktach podawanych Królowi, na które on głuchym stawał się, nie użytym, y nieodstępniacym żadnym sposobem, od Tyranij przez Moskwę nad wolnym Narodem, którego on był obywatelom niedawnym, prostym Szlachcicem, y znającym dobrze Prawa jego.

August. Alboz to podawali jaluś Punktta Królowi; Konfederacji Barskiej? alboz go kiedy zapraszali do Związku Swiętego? do którego oknuieristwy Moskiewskimi przymuszoni byli.

Stanisław. Tak jest są te Punktta które przez Mołotowskiego zaraz w początkach podali, drukowane w księdze Konfederackiej, Ca w Aktach Publicznych Generalności zapisane, nikt onych nie zmaze, nie zaprze.

August. To co innego się święci.

Stanisław. Zmyslasz Auguste, y udajesz nie wiadomego daremno, wiemże, o tym wieś równo że mna.

August. Ja rozumiatem wcale, że zaraz na początku Krasinski z Putawskim na Króla zaszli się, y inowu mało co odmienną Scenę od Radomskiej grać poczeli; iedynie tylko szukając Detronizacji Poniatowskiego, nie szafowania nie Traktatu, y

Ceymu

Sejmu, Warszawskiego, nie przywrócenia do Swiercy ~~Chłopi~~ Praw,
wiany, y wolności;

Stanisław Tak ci to udawata Warszawa z Moskwa, ale to fałsz wielki,
Wszak Uniwersaty Kierusie krasin'skiego, y Matuskiego zwolnić, Narod do O:
brony wiary, Wolności, Praw, y ote podeptane, Frujnowane zala się
Stowka siednego na króla nie mają, toz samo, y innych Marszałkow
powstających ad mentem Barskich. odwołujących się Uniwersa:
ty, y Manifesta, iako najskrupulatniey zachowują; Manifesta
nawet przed zarządzeniem Konfederacyi Chreptowicia, Jęzica Biskupa Kra:
kowskiego, Wybickiego, wszystkie tyllko na Moskiewskie gwalty
pod obokiem króla popełnione zala się, ale nie są przewrót kró:
lowi; Dopiero po Punktach, y próbach, do Tronu podanych, cier:
piąc, hrew lejąc, kicły odpowiedzi doczekai się nie mogli, przez
trzy lata z Interregnum wybuchnęli.

August. Ja o tych Punktach nie słyszałem, owszem nam powia:
dano, że Moskiewskiego nie przyjęto, na króla zaraz żelazne padnie:
sionu glosy.

Stanisław, Nieprawda są tu Konfederatów znacniejszye dusze, to
pnieć muszą, że niez wszystkich regestru wiedzi, y Iniemie tudawniey
pnieściesz.

August Prawda Powiadali, ale ja im y natym Surecie uierzonym nawet
choć tu prawda mieszka, nie uierzę, bo są chwalecy proźni, y iak
mi się zdaje, wielcy pływacze.

Stanisław, Jaki tu innych dowodow nie trzeba; Oto Punkta Barskiej
Konfederacyi podane przez Moskiewskiego królowi, Mam tu utasnie
ich kopija przy sobie, dla uspokojenia Ciekawości Swiercy.

August. Słucham chętnie, muszą być ciekawe.

Stanisław, Mało natym aby ciekawe tyllko były, ale że są arystuszne
nie masz co nato mówić. — Czyta —

I. Aby wojsło Moskiewskie do Swiercy kraju ustąpiło, natychmiast
z Zarządzeniem Repninem, a król Imi. aby się nazawsze potym wy:
zrełt przyjaźni Moskiewskiej najsłodszy, y najniebez przez
nieczystey dla Polaków.

II. Aby Senatorowie, y uszyscy więzionie gwaltownie, y bezpra:
wnie pobrani, byli z honorem przywróceny, y odwiezieni do granic naszych.

III. Konfederacya Baraska więcej po królu Imi. nie plagnić, tyllko
Zaufania, niechaj odstychnie się od Moskwy, niechaj oppresyę
na siebie

na siebie starannie uznać, niechaj każdy się znać, na ocalenie wiary, Praw fundamentalnych narodowych, których przestępcy, y pilnować usilnie poprąsają.

IV. Pragnie tego Konfederacya, aby wszystkie wojska Koronne, y Litewskie złożywszy się na Sejm pod Krakow, gdzie congregatis Statibus wpryncypalnym Miasta Kuscele, Krol Jmcy uczyni Profesya Wiary S. katolickiej Rzymskiej glosnie, przykiem Polskim. dla oddalenia od Ciebie porozumienia, y odnowy swojej solennej przysięgi, ktora po Elekcyi uylowad.

V. Aby na wszystkich osobach Cujuscung Status kara byta exekwowana, iczeli wobecowi Stanow de uiedzioie in beda, crimina Statius, A ktorycholwiek od Dysydentow, y od meshury pobrali Pieniadze, na Oppressyc Wiary katolickiej, y wolnego Obywatelstwa, aby one oddali in toto, in quanto wziceli, kam tad pro Crimine Statius tak na Duchownych, iakow y na Swietkich niech bedzie kara.

VI. Dysydentow ktory Konstykuca Sejmu Ostatniego Kommissyi traktatowej podpisali, incapaces omnium honorum, et activitatum deklarujemy, y aby fatalowych, wyrokiem Krola Jmcy uznani byli deprawzamy sie.

VII. Punkta faworyzujace, y przywileje dla Dysydentow zostatnicy traktatowej Kommissyi, iakow ponizajace Wiare S. Rzymskiej katolickiej, a wyuzdzajace bledy, aby in publico foro spalone byly.

VIII. Niezatrzeszkani od Dziadow, Pradziadow Dysydenci, aby wszyscy wygnani zostali z kraju, y wlasnym oddani monarchom, naznaczywzy jin czas przez Sejm do wywiezienia sie. A tad kto ny tu dawno osiedli zostana sie, aby wedlug Traktatu Oliuskiego w swoich wlasnosciach byli bezpieczni, pod Jurysdykcyą Duchownych katolickich, bez wszelkich Urzadow, y Prerogatyw, z pozwoleniem dla nich Prywatnych oratoryow; Item aby sie w Wojsku wiecy iak do Choraztwa nie awahsowali, aby ne honorach, Zupach, Poztach, nie miescili sie oto nayusilniey domagamy sie.

IX. Aby Przeczplta Nawra z Cesarzem Jmcy, y Krolom Pruskim przy mierze wierzyste zawarta, dla przyreczenia od tych monarchow s. iczeli bedzie mozna, y pomocy do odbrania awulsow od Moskwy, y nater koniec Autheya Wojska z okonczleniem Zoldu mowno, y iakow nayusilney zaleca Konfederacya J. K. Maj

X. Chy Zada

X Chce, żąda, zaleca to najpierw Konfederacya, aby Faworszy od Komu-
kacyi, aż do tego czasu, wzdłuż Nobilitacyi, Starostwa, Wakanse, honory
były konfirmowane, lub skasowane, *Salva ratione benemerentium.*

XI Chce, ani tego może odstąpić Konfederacya, aby dawna forma rzą-
du *quoad omnia* była przywrócona.

August. Coż tedy na to Król, Co Ministerium, co warszawskie Subjeta?

Stanisław; Oto sądzili ich buntownikami, garstką ludzi swawol-
nych, bez cześci, bez zastęgu, y tak ich do Petersburga opędzili; tak ich
ich nawet, po całej Europie głosili, zaleciwszy Komendantom Mos-
kiewskiem, aby ich przesładowali, y tak najprzedzcy wytepiłi.

August: To inna rzecz cała, wychodzę z błędu, wprawiedliwiasz
mi dopiero teraz Konfederacyę.

Stanisław: Więcej ci jeszcze powiem, że oni nawet teraz w swo-
ich nowych Prawach, które piszą y gotują, do nowego Sejmu Ele-
ctionis, nie które Komwohacyi terazniejszej, y Elekcyci chociaż
uzurpowanej przepisali, w których nie znaleźli przeciw ego
formie wolnego Rządu, y Prawom Kardynalnym fundamental-
nym, Ale aby ci namienić, to jest prawda, że Ekkluzya chca-
ła wieki uczynić Polaka od Tronu; Tedy dla Krwi Tuwicywie-
ksza nadzieja Dziędzicznego Tronu w Polsce.

August: Bóg by ich skarzał, żeby ciym pomysleli, zacoż to
znowu upierać Polsce najwyższemu iedy woliści kley-
not,? Zkądby miał mei Cyh, albo umuht, to prawo niestajne
y niegodziwe, do takowej domiany?

Stanisław: Oto ci już drażnić nie będę, powiem co dostar-
tecznie wiem, co się powinno uwzględnić; Generalności Konfederacy-
i, chce zaręczyć to in Pactis Conventis, żeby od tego sukcesyja
Domu Tuwicykiego do Tronu Polskiego była, zapseduracya, iedy-
kich dawnych woliści, y swobod, z odprawieniem Ceremo-
nij Elekcjonalnego Sejmu, y znowym Faworzem od następcy
na Tron po Cyku zaprzyśiężeniem Factorum Conventorum,
które salwować sobie chce solennie, przepłta nazawsze,
także apsekuracya Konfederacyi jako najzbawieńnicysze
op od Próżków podanego Srodku do utrzymania Króla
w Swoicy powinności.

August: Nic sprawiedliwszego nigdy uważam, To oni
coś pięknie y zbawieńnie myślą. Nie mówię to na zale-
cenie Krwi mwiey, jeżeli iest do Tronu Polskiego przeznaczona

Alc

Alle szeregulnie na okazywanie zycelivosti ku krolestwu catemu Polskiemu, ktoro częsta, a naywieksza ruina, przez bezkrolewica, czas falony, bywai zwykła do tad, wszaki wolnosci jeb nie szkodzilo, a owszem ich to raz więcej przybywalo, chociaż Jagiellonowie Syn po Ojcu następowali. Stanisław, Zapewnie że rozumnie postępuia, jeżeli się na to zgodzą Zapelnie, ozym teraz traktuią, a co jest istotnie w kwestyach. Dopiero znou Polska stanie się Polska, więcej istotnie sławniejsza, niż przedtym bywala, kiedy sobie tron narawieże ubier pierzy, a we wnetrznych chuyi się rządu.

August. Alle liberum veto jeżeli urou się? a raczej liberum numpo, to jest moc przy jednym rwanii Sejmow? to znou nie ochylnie, jak przedtym nie rząd urou się, znou Polska stanie się przechudnia, kamienica, Wajstom Zagranicznym, Solmierzca Swojego mić nie będzie, Skarbu Publicznego administracya ni kęchmie, bezpożytecznie i truguda, Karodu poydzie, Miasta Królowskie czyi Przemysły spustoszeja, znou Polska stanie się bez Pieniędy, bez Sit, bez rady.

Stanisław, Jest wielu Potrzebna ta moc z Prawa, jednemu sprzeuiwie: nia się, czyli unanimitas, a słusznie ię Polacy Pupillam zowia, ale aby dobrze zarwana bydz mogła, na to Praw, a naycisleyszego Obostżenia potrzeba. Bo moina mowić ze rozpusta jedynki, chęciwo: Jahoye Podskarbieh, a Helmanow przedtym Sejmy zwywały, ozym Slicnie, bardzo guntownie i Serca Chywałtskiego napisad, rohumny, a wielce sławny Tytuł honorak, do ktoroż daremnasjak widzejsmaj uraze.

August. Ja zas, a owszem tę kiazkę siego, o skutecznym rad spo sobie, na Niemieckiej język tłumaczył karatem, a dziunie mi się iakw cale Narodowi pożyteczna podobata, ktoz więcej uczul żalaw tego obrzydliwego rwania Sejmow, nade mnie, własnie jak nazart, a Smiech zbiegatem z Caxonij, wabitem cały Narod, z Lituy, Pruss, a naycisleyszej Rusi, sto kilkadziesiąt mil jechali obrani Postowie do Warszawy, lub do Jodna po co? Oto na uraganie całej Euro: py. Bo po Teatrach w Hollandyi, a innych krajach, Sejm, Stan: Polski reprezentowane. Ziechali się, powadzili, buntow, katarow, naczynili, jeden skrycie uhradkiem poszedł do Kancellaryi, ma: nifest uczynit, sam uciech, a iuz li po Sejmie; A tak przez cały przeuiag Panowania mego w Trzydziestu lat, jeden Sejm nie doszedł. To tedy dziwno nikomu bydz nie powinno, że pod

czas Rządów swoich w Polsce, musiał bydzi nierząd, kłopotliwie to wie.
ze bez Stanow uchwały, król w Polsce mawiany:

Stanisław Największa będzie rzecz dla króla, że awulsa Moskalem
wydrzeć, a to koniecznie Faktach Honorowach teraz podać, y uszytkie krzyw-
dy która Moskwa poczyniła przez te siedm lat nieszczęśliwe odzyskać.

August Szym sposob obmyślenia nate powstanie.

Stanisław: Prawda, ale to najwięcej, y najszeregulniejszy na króla
mądrym polegać ma, chce już teraz Polki wojować, ile bez swo-
ich sił, y bez Podatkow, ile przez te Rewolucyę moim uproszczeni
Zostali.

August Także wojować bez hoźtu.

Stanisław, Niemiec tyślow durić drogi dla Potomku Twojego mo-
je przyszłego, albo uczynić to rozumem bez hoźtu, albo uczynić siłą me-
stwowem, ale z własnym hoźtem Szwajm. Rozumnie tego dokazać przy
ktadem Cyra Twoiego, kiedy za pomocą tak bliskiego, y innych khar-
toliczkich Medyatorow, przytym uprzedzić punkcie w Maiacym na-
stąpić Traktacie, aby koniecznie co jest Polskiego, y co króla usurpa-
tive oddać Moskwa; Teraz Ono pokornie bydzi musi, kiedy na-
mnia potężnie, a szczęśliwie Turck następnie, y w Polsce też całe się
nie wiodzie; Kochany Pulawski Bohatyr wieku tego naj-
waleczniejszy dotępo przyszedł dźś Stanu, że się całe nie aprendaie,
a tyle razy, ile razy porwie się na niego, dobrze się daie weznaki.
Zaczyn rada, nierada musi pozwolić nate Propozycyę przy Traktacie
oddać co cudzego, A jeżeli ten środek nieudat się, i czego nie należy
sprawiewać się tylko Cesarz chciał szczerze, y do Ferdymentu zabierał
się, i tedy Millionow stracić musi swoich własnych na utrzymanie
wojny, na zwerbowanie żołnierza Obcego, amianowicie na amunicyę
y ryzytunki wojenne, bo z nich Moskale całe wybrałi Polskę; Dzielny
Pulawski wart by tego był zaraz, żeby go Generatem en Chef utrynić
do tej wojny, a potym go Butawa i: ile ze teraz walki i: przez
Szym Solemnie, y przyznaniem mu od Gycyżny wdzięczności,
y łdziatu ex Parte bene merentium obdarzyć; Będzie to zaiste
cenim dla Rzeczystwa młodego Polskiego do Dziel woiennych, y
Nauki Rzeczyskiej, kiedy sprawiedliwa tak wielki Bohatyr dźś
na cały Świat głośny, odbierze nagrodę, która wniesi powi-
nien za te jego poty, bliźny, y niesmiertelne, i: któremi się wsta-
wat i: zastugi, Temu to stawę honor, y ocalenie wiary,
Wolności, y

wolności, y Praw, najwyżnympolnocy Cyryzina dziś przyznawać ko-
niecznie powinna, Po nim uż y innych kilkunastu dobrych, godnych,
y męźnych w dosuradzeniu znajdnie się Officerow, Złotych przyte-
czne, y chwalebne Rzezpłta mić będzie ustugę, kiedy dobrze iak
potrzeba zaszczytenci będą.

August. Takym wolat żeby to w pokoju przy Traktatach odzyskać
bo y Narodowi zaleut by się krol nowy, y przyszłszy z potrzeby powoley
do woyska, do Pomożku, na utrzymanie swego dobra odzyskanego,
Narod przy Staraniu krola nowego, y nie pinteressowanym Zaleceniu,
mogłyby dopiero zazyć regularnie sił swych na nieprzyjaciela, napasta-
jącego. Poteraz wszelakio dosyć spustoszała Polska daley powtor-
zyć by potrzeba, ile że namowięto się Multajstwa bardzo wiele, z kto-
remi by uganiać się, y wojować potrzeba, a jeszcze, y by się więcej
przybywato, gdyby się potey Rewolucy zaraz wojny nowej o-
tworzyła scena. Będzie to ytak do zrynienia dosyć ziemie, niezli-
szę poskromia, y zaspokoją.

Stanisław Stusine. Zdanie, y Bog nadzieje że się uda; Będzie te
raz Augustie wyperswadowany o mnie zeć Ca kocham, z Familyja Two-
ją, y krew zacna stacnie tyle, ile Polska, ile Wiare katolicka kocham,
Nietycze ze temu teraznieyszemu krolowi, ile Imiennictwu Moje-
mu, y Druzbie, ale to znowu jako artykuł wiary swera prawda
ze lepiej tyce Rzeczypospolitey Polskiej, ktoraby zapewne pod
jego nadem zginęta. On jest jedyn Polak lepiej nich ponie-
szę ukrywać ustępując z Tronu, niezliły lata Cyryzina nie-
winna, y krew poświęca Słaboty Polskiej na usytkim zginę-
ta, dla jego ambicij. Darmo musi się to na nim sprawdzić
co Poltcki j. pamiętam: / napisal.

|| Kto jest z natury do Szapki stworzony

|| Niechaj swą Głowę nie siaga Korony.

Niechaj uż będą medrsi od tad Polacy, ańk wierne crasy Pola-
ka ektluudnia od Tronu.

August: Moi widzę Ociec ku nam idzie, Niech też y on
tey przedziurnych sentymentow swich skosztuje roskoszy, ktora ja
czuie.

Stanisław wynidimy oba ku niemu.

List z Francuskiego na Polski język przetłumaczony, pisany
od J. W. Sm. P. Ogimskiego Hetmana W. A. S. do Króla Fry
deryka Drugiego Die 1° Obr. 1771

Wpółnocnym pożaru który od lat kilku Oyczyznę moją ogarnął, mieniem
Stan mój między wspot obywatelami, mniej od innych bydl opłaka-
nym; uczuwając wraz zdruzgami nieszczęśliwości krajowej, cierpli-
wością się karmićem w tej nadziei, iż gdyby Opatrzności dano koniec
ruinie, Oyczyzny naszej, będę miał sposobności choć w części iakiej
innym wynalazkiem zabiec skutkom spustoszenia krajowego.

Planta do króla natczyłem wszystkie moje starania, y wszystkie do-
chody, tym bardziej mnie do siebie przyciągnęła, iż w Łachucy oncy
ze dozieralem, również prawie tyśki Panstwom W. K. M., jako
y Oyczyznę moję, mianowicie niezmiernie ułatwiając handel
kilku Województwom, Litewskiem, Szlonskim, y Miastem Królew-
cem, przez Kanat, któryby loszył kilku Bieki przechodzących
krajny prawie najwyżniejszemu Panstwu Polskich; Wyznać muszę
iż ten zamysł, zapart wrytkę moję zabawę, y natężenie, osadzi
wsty w wykonaniu jego częć fortuny, y Stawy moję; Będąc
iż prawie wspotowie tej roboty, stodziem sobie zawady wyrika-
jące nadzieję usługi krajom nawet W. K. M.; tego żądając, aby
Oyczyzna moja, w tym nawet czasie, gdy wrytko na jej się zgu-
bił zwaśniato, tym wynalazkiem nowym przyozdobiona bydl mu-
gła; Lecz wszystkie żądania bydl użytecznym Oyczyźnie Swoy,
że bydl mogą, y są przestępstwem woczach tych, którzy podję-
ły poniżenia, doznatem ja teraz doktadnie. Zapalerywość w krót-
ce zmieszata spokoiność moją, gwałtowność przynagłała mnie do po-
nużenia tak pożytecznego dzieła, y opuścić kraj mój własny.

Niosę jednak częć konyści w utracie dobra moiego, tem go poświęcał
na zastaw, czyli zakład wierności Przecypłki; Oddalenie się od przy-
iacioli krajowych nadgrodzone mi jest, gdy znajduję przyiacioli Za-
granic, y prawie w Słzbie większej, adbtego złoczonych bar-
dziej ze mną myślami, utyśkiwaniem, y prawowiernością.
W tych wszystkich utratach znajduję sposob ulgi, Oprócz tylko pro-
jektu mego względem Kanatu, który mi tyle expensy, y trudow na-
bawił, przewidzę iż ze on Zanieczhanym zostanie, a tak gdy to,
co miało bydl dokonczonym, zarzucone będzie, to co już skonczonym

było

było ruinie podpadać będzie. Ośmielam się dymaszai się Interpozycją W. K. M. e. aby Powaga swoją wymodził to racyt, aby Dobra Mleie umieszczone w Powiatach Pińskim, y Grodziszczkim, iako do tąd w dochochach swoich konserwowane na erygowanie, y utrzymanie tey roboty byż mogły uchronione wtey iedynej Intencyi: Znam tyle Sudołwici w Ciercu W. K. M. e., y uwolkiemy myśli, że się spodziewać mogą, po sęgu wspólnalności Żądanege Interesowania się, ato w interesie nie tak moim własnym; Więcej przeto politadam zaufania, gdy moi iest polacy z Poddanych W. K. M. e. Interesem, y interesem wspólnym ziomkowi Mleich, mam honor pisać się z respektem najwyższym &

Respons Jm. Pana Finckensteyna Nieruszege Ministra Krola Pruskiego, na list ubiży wypisany.

Jm. Pan Choiniski sprawił się wedle zlecenia, oddał mi list od Jm. Pana pod datą 1° tego miesiąca pisany, miałem honor wraz oddać J. K. M. e. Panu memu pod moją kopertą, będący list do Krola M. e.: Pan moi rozkazał mi uyszić J. W. um. Panu, iaki srodse mu niemitym iest krole ten J. W. um. Pana, od ktorego by był zapewne J. W. um. Pana odurout, gdybyś go był o poradę wczesnie się doprosił. J. K. M. e. zalecił mi przytym przetożyci J. W. um. Panu o: twarcie, że iakoś się J. W. um. Pan deklarował przeciw Imperatorowi Rosyjskiemu, Pana mego Alliantce, przeciw Krolowi Polskiemu swemu Panu, J. K. M. e. tych przeto powodow żadna bynajmniej miara przychylai się do żądania J. W. um. Pana nie może. Ja z moiey strony ubolewam, że okoliczności takowe się zdarzyły, iż mnie niedozwolity J. W. um. Panu požądaniego smieniem Pana mego dać mu responsu: Chej jednak J. W. um. Pan byżi wysperwadowanym, że konsyderacya moja dystyngwowane, Ektora bytem dla niego trwaić będzie, iako &

Kopia Listu M^o X Durniego Nuncjusza w Polsce de iq 30 Ianuany pisanego
do Kardynata Bernis Posta Francuzkiego w Rzymie. R 1771

Miałem honor iednegoz czasu odebrać od Wzzey Eminencyi dwa Listy pierwszy iq 26
Gudnia, drugi drugiego Stycznia datowany, Donoszą mi w pierwszym Wasza Eminencya
iz podług wszelkiego podobienstwa, będę musiał czas ieszcze nie iaki zabawić w Polsce;
Nieinaczej ia rozumiatem, żaden bowiem Nuncjusz Polski wśród tymu rewokowany nie
był. Nietayno mi ied ze Dwor Tuteyzy pilnie zalecił Antycemu nateżyć wszelkiey wilno
ści y starania, o rewokowanie moie, y ze wspomniony Minister wsparty od Kardynata Se
kretarza Stanu, y Kardynata Jana Franciszka Albaniego, obodwoch woli Tuteyzego Dwo
ru pilnych wykonywaczow, wpolnie iniemni ruszył wżyskich sprezyn na utrzymanie one
go, Jaka była Oyca S. na ich nalegania odpowiedz, wiedzie niemoga; lecz podług okolicznosci,
nieczy miarkuiac, domyslam się, ze niemogła być do ich myśli, owszem wyperswadowa
ny prawie iestem, ze niebyła ich inhyg^o przyiara, ze była taka raczy, iaka powinna
była być tego Papiera, który cudzych ocz do wgladania we wżyskie niepotrzebuie, który
tak dobrze tego Krolestwa, iako wżyskich innych, stan y sytuacya, przenika; ktoremu Ma
jmy, Duch, y Zamysły Dworu Tuteyzego y Jego Ministrów są dobrze wiadome, który na ko
niec wie doskonale ze Dwor y Ministerium Warszawskie niema mocy ani władzy doma
gać się rewokowania iakiegokolwiek Cudzoziemskiego Ministra, dopietoz Nuncjusza Stolicy
Apostolskiej tytulem Legata a Latere y Jurysdykcyą Sądowa od niepamiętnych czasow ra
dzone Stany prawnie domagać się mogą. W ten sponob niegdys zebrana Rzpta dopominala się
w Polscze wyjazdu Nuncjusza Santyniego, który iednak wymod niż był oney pozwolony, wystany był
do Polski Jm^o X. Pawlicki na roztrzągnięcie przyczyn nieukontentowania przeciwko Santynie
mu, y na przyjazne onego uspokojenie. Santyni umarł w drodze z zgrzyoty, ale ia go w tym nastla
dawać niemyśla, on bowiem cała Rzpta, miał przeciwko sobie, ia mam za sobą cała Polskę, wyja
wszy tylko te części Warszawy, która Dwor zastępuje, y która ia niemam, iak tylko za Przedmieście
Petersburskie. Proźno Antycy z cała swoia facya, wrzeszczy na mnie, proźno mnie tyż witiuie po
Hollenderskich, y Włoskich gazetach, mnie za Protektora y Konsyliarza Konfederatow udawaiac.
Wzrym bowiem niesławę moie zakłada, w tym samym czyni mi honor przewyższający Stan y
żądanie moie; Protektorem albo iednym Konfederatow Polskich iest widoczenie Bog Sam, ktorego
oni sprawy bronia, Protektorami ich są Potenccy Przyiacielskie y aprzymierzone Polscze. Dla
mnie niezostaię tylko się, ich odwadze y stateczności żadna, przeciwnością nieprzekonaney do tag or
wie. Niech sobie da pokay z cała swoia facya, Antycy, przez wżyskie swoje podkopy nieprzyspie
dy, upewniam, iedna, ministra moiego zład wyjazdu. Jezeli Sam Oyca S. rewokować mnie będzie,
to pewna, ze iako z iakiego Czycia uwolni Nuncjusza swego, prawdziwie w tym Apostolskiego, ze
od czterech lat zachwaloie tu y przykroie facyi Schizmatyckiej inoy, Nuncjusza, który iako się
zadnym teyze facyi pogrozkom ustrazyc nie dał, tak wżyskimi Jey darami gardził, imieiac
się z ofiarowaney sobie Szpary, niechcać w niczym upadac y zdradzac sprawowania. Urzędu
owego; Nuncjusza, który w tym kraju na ustawicznej osobności oddalony żyć musiał, aby
nie był uchronit Towarysstwa wieccy mającego Niebezpieczeństwa, niż przyjemności, y która
iedyny tu cel zakłada sobie wżyskich spolkuiących z sobą, przez rozmaite zdrady y omamiama
gatunki

gatunki przez pełne niezborności propozycje do Partii Schizmatyckiej przeciągać. Wyjazd więc
moy niezadna, tey wyjazdney fakcji tryumfu y chluby okazya, dać może ale raczej smiem
to mówić, sprawiedliwa, prac moich przyspierszy nagrode. So takim obeysciu się na urzędzie
moy, gdy wyjadę, niebardzo się będą mogli chęć ci, którzy czynili wszystko co tylko mogli, a
bym zaradziecką podłością, z chęć wsię na tymże urzędzie, straciwszy honor, y poczciwość gi
nat wraz zniemi, którzy pukając się, od złości, ze uchybili zamierzonego u siebie względem mnie ce
lu, dopominając się teraz: lecz już bardzo dla swych interesow niezbyt inszego Nuncjusza,
ktorego się mieć całe po swojej woli y wawoie go zagarnąć sidła pienucy nawet, niezbyt pozna
li co będzie za człowieka, spodziewaia. Lecz pewny u siebie iestem, ze wyjsza nad wszystkie inne Oyca
S. przezorność takiego mi da Sukcesora, który Stolicy Apostolskiej y narodowi temu nie Dworu
wi przyzwolity, będzie. W tym wybreraniu, tak mniemam, ze jego Swiętobliwosci fakcji Warsza
wskiej y Rzymskiej dokładać nie, niezrecha, lecz tylko mądrosć swocey, comu w terazniejszych
Polski obliczeniach inspirować będzie. Albowiem Nuncjusz który tu zechca przypadać do
smaku Dworowi, całej Konfederowanej Nacji nienawości nieujdzie, gdyż ta Dobra swoi y krew
toży na Obrone Wiary S. Katolickiej Rzymskiej y wolności swoiey, Jamten nieprzestai do
tąd na iżyładzenie tego obcyga, obcy zazywać potęgi y gruntować w prawowiemnym tym nie
gdys Krolestwie Kacerstwo, odszerepienstwo, y Despotyzm. Niech mi powie Rzymka Anty ce
go fakcja, ktorey się z tych dwoch stron Nuncjusz w Polsce starać powiniem przypodobai,
czyli tym, którzy z azardem zycia y fortun bronia Wiary, y Wolności swoiey, czyli tym którzy Lu
dziozmskiej y Schizmatyckiej Potencyi zazywają oręza, na pogębieniu, ile w nich iest y Wi
ary y wolności. Niektne pytanie (odpowiadami tu Antycy) Nuncjusz powinien być obojętny. Tak
ze Prawy Katolik do Nuncjusza interes Wiary S. w Krolestwie piastuiącego mówić może. Co in
nego ja rozumiem. Replikue ieszere Antycyssa, mowi, mniemam, ze Nuncjusz ma być rozto
psny, dla tegoż też po wszystkich Rzymskich rozmoff ulicach, zes WJan wpaść w podeyż
nie u mego Dworu po wiele razy wyjeżdżając na odwiedzenie Obozu Konfederatowa. Taler iest
żebym kiedy tym koncem wyjeżdżał y Wasza Eminencya rzetelności we wszystkich innych ka
lumniach Antycygo poznasz z tey jedney impatory, która, na mnie kładzie przed ludźmi
dóć maiaćemi cierpliwosć aby tego kłamliwych stuchali potwory. Od czterech lat, iak iestem
w Polsce dwa razy tylko wyjeżdżał z Warszawy, raz przed dwoma laty do Putaw szeregulnie
dla ogladania pieknego tam Batacu Woiewody Ruskiego, drugi raz tego Roku do Czeszochowy
chcąc nawiedzić to wstawione, cudami mieysce; tam iadać pienucy raz był funkiem spódkatem
podjazd Bierzynskiego ze Ceterdzietu Ludzi zlozony, który to Bierzynski już naten czas pod
pita szczykiem Konfederacyi Dworowi się zprzedat. Ten więc Dwor czyliż mi za złe mieć be
dzie wdzenie Konfederatow, którzy skryci jego adherenci byli? y z ktoremi ja iednak zadney
niemiat rozmowy. Widziałem znouu pod Czeszochowa, obor Jmci S. Putawskiego. Lecz ten
Młody Bohatyr sam mnie pierwszy nawiedził. A Palatow nieznaiony Obywatelow Miaste
cka Pkanatys, uczy oddawać grzeźności za grzeźność. Czyliż się bowiem godziło uchybić wra
iemności względem tego Rycerza, który roku przestego w Węgrzech zaszczycony był od Ciarza
Monarchy mego naryłaskawoszą, ze wszystkich audyencya Nuncjusza Stolicy Apostolskiej do Catego
Narodu, u ktorego przebywa, należałcy, Mogł ze odmówić ludzkosć y przychylność Stawniemu Wo
wankowi, który z niewszaroznym mestwem taczny najprzwy kładnięcyra pobozności y ktoregom
ia przed Swiętymi Oltarzami parzuconego na ziemię, z przedziwna skromnoscia wsię stuchala
cega y komunikuiącego miał obliwora widzieć podieche. Henset to iest Buntownicow (odpowiada)

Obiedzie Pozwalam mu zrzapać mój honor iak stypzę w pewnym zacnym domu uczynić, gdzie
ia mam moich prawdziwych Przyjaciół, w przylomności nawet Waszej Eminencyi Protektora moiego.
Tego miu tylko darowae niemogę ze do swoich Intryg y fałszow usticie miższac Waszą Eminen-
cyę, gdy w tygodniowej swojej farcie w której rozumi ze wszystkie tajemnice Dworu Waszego swo-
iemu odkrywa, smie to donosić, ze cały Rzym gani moie postępkę y iakoby Wasza Eminencya miał
publicznie wyrzec, ze Nuncyusz Polski jest nad to gorący y rozolutny. W tych ia kolosaeh kłamstwa
pomaie Obywatela Miasta Rekanaty, y niedziwicie się, bo mu kłamać porztowe zwyczay. Tak nie
gdys znalazł y rozucit zelżywy y swego cale godny Charakteru Skrypt na zacnego Fratata
Gmci X. Honoraty terazniejszego Nuncyusza w Wenecyi. Da una fronte lucida e Bronzina mo-
znasz się czego innego spodziewać? Cile gtoży niepojdą w niebiosy, nieboda mogły razić ani Waszą
Eminencyi, ani Cyca Świętego uszow, ia mu napresie nic z tego niezyce, kontent raczy jestem, ze
taki celowek zle omnie gada cui duplicere placere est. Mam miu tylko za zte ze nieborak nie
mogł dopiąć z całym kredytem Dworu Waszego, abym był rewołowany. Nieżutem wprawdzie
bogaty w klejnoty, y nigdy im ich chciwie niezbierat. Wzgardzitem temi, które mi tu chciano dawać
w prezencję, y których wiele przestanych sobie rozdaie w Rzymie Antycy Starość się omieprzy-
iacioli dla mnie, ofiarie mu iednak ieden, ^{nie} w cenie nieustępiacy tym które on imieniem Kan-
cleria W. Kor. rozdaie. Posłę mu go skorty tylko mój z tad wyjazd wyjednany. Tym czasem niech
nalega na mego następcę, ktoromu ia iednak niemogę przyszeć wolnego przez pewny kordon
przejścia. Kieczy moie w podroz za, już ułożone. Ekspaze moie ani ludu moich, nieboda obciążone
nabytemi w Polsce bogactwy, niewywierze z Polski moij Auditor Dzieziaciu tyżęcy czerwonych
Złotyeh, iako iego Antecessor uczynit. Lecz na to mierzę przeciwieć jego poydzie z nim y iako
y zaimnemi moremi ludzmi. Co do mnie samego, niewyprowadze z sobą ani żadnych Porcellan
ani Sobolow Moskiewskich, ani wina Starogo węgierskiego, moij Sukcesor niebodaie mogł
tyle miie popiechu w przyiechaniu, ile ia w wyjezdzie. Niebodaie nawet y tego cekat, az
Portret Krola Polskiego Dyamentami sadzony na moie porzeganie zkonczony bedzie, Ma-
iac bowiem Portret pierwszego w Swiecie Krola Ludwika XVinnego z nim o bok nieposadze.
&c.

noty do Skryptu wżwyż wyrażonego.
(1) Rekanati miasteczko we włoszech, z którego
rodem jest Gmci P. Antyci. (2) Kożumceci się ma Gmci
& Wołodkiewicz Metropolita Kiowski Uniat, ktorzy w
porzątkach konfederacyi Barskiej, każawszy ludziom
swoim nadwornym od siebie znaetzą, doh. cz. prowadzono
z Polski do Moskwy, wpadł w niełaske u Dworu, y u-
dany do Rzymu, za dekretem Rzymskim pozpawiony
swojej metropolii. Lecz za nowym od terazniejszego
Gmci X. Nuncyusza do Rzymu postanym bawie co-
nem, pozwolono temuż Gmci X. Wołodkiewiczowi
w sprawie swojej reindukowac, ktora dotąd in suspen-
s.

OPISANIE ZASADZEK

N A

KROLA JEGOMOSCI

Dnia 3 Listopada Roku 1771 uczynionych.

Dzień trzeci Listopada, powinien być w dziejach naszych między feralnemi policzony, w który drogic J. K. Mci P. N. M. życie, a z nim razem Oyczyzna, w ostatnim zostawała niebezpieczeństwie. Co iak się stało, krótko się tu opisuie.

Dnia tego dowiedziawszy się Król Jmć o nieiakiey słabości zdrowia J. O. Xiążęcia Jmci Czartoryskiego Kanclerza Wielkiego Litewskiego, umyślił go nawiedzić wieczorem, z małą, iako zwykły, dworu swojego asystencją. Z wrodzoney albowiem serca swojego litości, nie rad trudzić służących sobie, małą pospolicie obchodził się ich liczbą, gdy kogo prywatnie w Warszawie nawiedzał. Ustanów nawet swoich, kolejno usługi odprawiających, uwalniał często od tey powinności, mając wzgląd na inne ich prace y trudy. Jakoż y tego czasu, gdy nawiedzał J. O. Xiążęcia Jmci Kanclerza Litewskiego, nie miał ich przy sobie.

Troskliwi o szacowne J. K. Mci zdrowie peddani, nie raz go o to proflili, aby miał większą ostrożność, y staranie o sobie w tym nieszczęśliwym państwu zamieszaniu, kiedy iedni zazdrością, drudzy ślepym podeyrzeniem omamieni, iawne swoiey ku niemu zawziętości dawali dowody, y oczewištěmi ią nie raz na życie iego załadzkami potwierdzali. Król Jmć nic na to nie uważał. Ugruntowany w dobrym o narodzie swoim rozumieniu, nigdy nie przypuścił do serca tego mniemania, aby który Polak mógł kiedy zezwolic na tę bezbożność, którą mu grożono. Tyłu wisków przeciagiem wierność

A

narodu

(II.)

narodu naszego ku swoim Królom doświadczona, sprawowała tę ufność w jego sercu, iż y on równie, iako Przodkowie jego tronu, mógł bezpiecznie na łonie każdego Polaka spoczywać. Z tey przyczyny, ni oczym nigdy mniej nie myślił, iak o tym co się mu tego wieczora przytrafiło.

Gdy tedy po nawiedzeniu Xiążęcia Jmci Kānclerza Litewkiego, w fczupley. iako się rzekło, liczbie Dworu swoiego, między dziewiątą y dziesiątą godziną wieczorną powracał do siebie ulicą *Miodową*, albo iak drudzy nazywają *Kapucynską*, wypadło niespodzianie z załadzek 40 konnych ludzi, z których jedni na Kapitulney, drudzy na Koziey uliczce, a inni pod Zygmuntem udując mową Moskiewiką że są Kozakami, taili to przed przechodzącemi, czym byli.

Ledwie Król Jmć wiechał między pałace Xiążęcia Jmci Biskupa Krakowskiego, y ś. p. Jmci Pana Branickiego Hetmana W. Koronnego, alić zaraz jedni z Koziey uliczki Dworzan Królewskich atakować strzelaniem zaczęli, drudzy z Kapitulney wypadszy, karetę oskończyli, y zatrzymali, dając ognia tak do Karety samey, iako Forysja, y koni. Opatrzność osobliwza Boska, czująca zawsze osobliwym sposobem nad swemi Pomazańcami, załoniła go tam od gęstych kul do niego wymierzonych. Już kareta kilka razy była przestrzelona, iuż ieden z Hayduków jego broniących, był z pistoletu zabity, drugi szablą ciężko raniony, iuż y futro w którym Któł Jmć siedział, było kulą przeżyte, sam iednak od tak gęstych postrzałów, szwanku nie odniósł żadnego. Widząc iednak oczewiste swoje niebezpieczeństwo, wysiadł z karety, ale go zboycy zaraz porwali, y odebrawszy szpadę, ciągneli go między kołmi przez kilkadziesiąt kroków.

W tym tak nieludzkim, y całē dzikim z nim obchodzeniu się, ieden z złoczyńców zmierzwiwszy z pistoletu do samey głowy mu strzelił: ale go y tam Opatrzność naywyższa załoniła, tak dalece, iż z tego strzelenia Król Jmć nie więcey nie poczuł, iak tylko gorącość w tym głowy miejscu, koło którego kula przeleciała.

Dawszy więc pokoy strzelaniu, czy to że nie mieli iuż w ten czas pistoletow nabitych, y czasu do ich nabicia, czy to z inney iakiey przyczyny; zaczęli Króla Jmci szablami okładać. Futro które miał na sobie, sprawiło to, że te ich cięcia, inney szkody na ciele nie uczyniły, iak tylko śinności na nim pozostałe, lubo tak gęste były, że znakow od nich na futrze poczynionych, zliczyć prawie nie

można.

(III.)

można. Raz jednak cięto go w wierzch głowy tak mocno, że na niej została znacznie szeroka rana y kość poruszona, chociaż nie zbyt głęboka.

To wszystko działo się w owym nie ludzkim Króla Jmci szarpaniu, y ciągnięciu między końmi. W tym tak godnym politowania stanie Król Jmc zostający, te tylko do nich zwykłą łagodnością swoją mówił słowa, iako jeden pozostały przy karecie Lokay slyżał, y wyświadczył: *Nie szarpcież mnie, iuż ia sam poydę tam gdzie chcecie, wszak iestem w waszych ręku.* W tym wieku tak oświeconym, z niewolnikami nawet, y naywiększemi złoczyńcami na śmierć skazanemi, tak okrutnie obchodzić się nie zwykli, którzy znają cokolwiek prawa ludzkości.

Tym czasem owi złoczyńcy chcąc popieszzyć swoją ucieczkę, przymuśli Króla Jmci wsiść na konia, bez kapelusza, bez bótow: w trzewikach tylko, y pończochach iedwabnych: a przybywszy ku okopom, które miasto otaczają, zaczęli przebywać fosę. Co gdy y Król Jmc uczynić był przymuszony, koń pod nim dwa razy związał się, y nogę złamał. Musiał tedy Król Jmc na innego przebieść się konia, a w tym razie futro z niego spadło, y tam zostało.

Przebywszy okopy błakali się po polu, sami nie wiedząc, dokąd się udać mieli. Noc ciemna, y strach przy tym, aby nie byli poścignieni, tak ich zmieszał, iż nie mogli pomiarkować, dokąd im dążyć należało. Przetoż chcieli iak nayprędzey z swoją zdobyczą umykać: ale im barzicy się spieszyli, tym się barzicy mietzali. Nieświadomi położenia mieysc okolicznych, w padali często y z końmi w bagna, przetoż częścią piechotą, częścią konno coraz daley pomykali się. Co gdy y Król Jmc czynić z niemi musiał, uwięził swòy trzewik w błocie, y tam go zostawił: a tak o iednym trzewiku iuż musiał iść daley. Nakoniec widząc owi złoczyńcy, że ich bezbożne zamysłu oporem idą, a z drugiey strony bojąc się wpaść w ręce Moskiewkie, poczęli barzicy o sobie, niż o Królu myśleć. Jakoż w krótcie na różne rozpierzchneli się strony: znali albowiem to dobrze, iż w więkzey gromadzie, prędzey postrzeżeni być mogli. Siedmiu tylko zostało. Król Jmc częścią konno, częścią piechotą dalszą z niemi drogę odprawował. Tu owi złoczyńcy ustawicznie domagali się u swego hercztza, żeby rozśiekać Króla: ale ten zawsze zwłoczył te bezbożne ich nalegania. Miał podobno w swey myśli, iż więkzey rzeczy dokaże, iesli żywego Króla doprowadzi. Gdy nadbiegli pod

(IV.)

wieś *Burakow*, sam Król ich przefrzęgi, że tam posterunek Moskiewski stoi. To ich zwróciło w prawą ku Wiśle, oraz poczęło miękczyć ich serca: tak dalece, że gdy Król Jmość y krwi upłynieniem, y tyłą trudami osłabiony, odezwał się nakoniec, iż nie mógł iść daley o iednym tylko trzewiku, sam Herzt rozkazał pocztowemu iednemu butą swego ustąpić Królowi Jmci.

Nabłądziwszy się dośc po polach, przysli nakoniec do lasu Bielańskiego. Tam gdy posłyszeli głos szylwachu Moskiewskiego, złożyli między sobą radę. Skutek iey ten był, iż czterech nie bawiąc uciekło. Trzech tedy tylko już zostało przy Królu Jmci: ci prowadzili go coraz daley w las.

W kwadrans potym dway z nich błakając się po lesie, y szukając sposobów przeyscia, wpadli w bagno, y gdzie się potym obrócili nie wiadomo. Już tedy Król Jmć z samym tylko herztem tey bandy bezbożney został: oba piechotę.

Gdy się to z Królem Jmcią dzieje, tym czasem w Warszawie straszny rozruch, y okropne zamieszanie co raz się barziesz wzmagalo. Gruchnęło zaraz po całym mieście, iż wzięto Króla, y uprowadzono. Zadnego nie było, któryby zaraz tak fatalney nowinie uwierzył: żadnego nie było, któryby uwierzywszy nie zdrętwiał z żalu y podziwienia. Płacz, smutek, y żalofne narzekania, napęlniały domy, y ulice. Noc ciemna pomnażała trwogę powszechną, y okropne na umysłach stawia widoki. Ubolewali wszyscy nad tak nieszczęśliwym losem Pana kochanego, który w tym oplakanym państwa swojego stanie, iednych cieszył, drugich siebie krzywdząc wspomagał, innych w upadku ratował, y tych nawet, którzy się przeciwko niemu uzbraiali. Ubolewali z drugiey strony nad tak szkaradną zbrodnią, która wieczną narodowi naszemu hańbę przynosi: ubolewali nad okropnemi skutkami, które z tąd na całe królestwo wyniknąć miały. Te były wszystkich stanów myśli, y głosy. A coż mówić o Familii J. K. Mści? Jak ciężki sztylet ta nowina w ich serce wraziła! Łatwiey to każdy czuć może, niż opisać.

J. O. Xiążę Jmć Czartoryski General Podolski przerażony tą straszną nowiną, tegoż momentu zebrawszy kilkunastu przyjaciół puścił się wnet w pogoń za owemi zoczyńcami. Nie odrażała go, ani ciemney okropność nocy, ani boiaźń zasadzek. Wypadł za okopy, y po różnych mieyscach biegając szukał ich z tym przedsięwzięciem,
że albo

że albo Króla odprowadzi, albo sam nie powróci do Warszawy. Później trochę dowiedział się o tym nieszczęściu J. O. Xiążę Jegomości Poniatowski Podkomorzy Koronny, ale nie z mniejszą odwagą, y przytomnością umysłu postąpił, kiedy kazawszy zbierać ludzi, sam tym czafem w małej kwocie przyjaciół y Dworskich pospieszył na ratunek Króla Jmci, Brata swojego. Podobney odwagi, y gorliwości o całość Króla Jmci dał dowód y Jmć Pan Ożarówski Pisarz Koronny, wespół z Jmćm Panami Radońskim Pułkownikiem Korpusu Kadetow Królewskich, Poniatowskim Generałem Adjutantem J. K. Mości y innemi, równie w małej liczbie Kawalerami wypadł z miasła, ale ledwie dotarł do okopow, przez które Króla Jmci prowadzono, wnet postrzegł iego futro na ziemi leżące, szablami pocięte, kulami postrzelane, y krwią zbroczone. Nie trzeba było więkzey nad takowy widok pobudki tym wiernym, y odważnym fercom do szukania pomoty nad zboycami. Biegali wiedzcie chcąc ich doścignąć, y aż za *Młociny* zapędzili się, ale na żadnego napaść nie mogli.

Tym czafem herczt owey bandy niezbożney, prowadził Króla. Jmści tam y sam po lesie Bielańskim: przez co tak go strudził, iż wymógł na nim te słowa: *Jesli mię chcesz żywego doprowadzić dopuśćże, niech trochę odpocznie*, ale te słowa nie zmiękczyły serca twardego. Groził mu szablą, y daley iść kazał, upewniając, iż go za lasem poiazd czekał.

Gdy tym sposobem przybyli do Kłasztoru Bielańskiego, o milę od Warszawy leżącego, herczt ow stanął zadumiony, y począł się zamyslać: a po niejakim czasie rzekł z żywością: *Przecież to moy Król! Tak jest*, odpowiedział Król Jmć, *y dobry Król, który ci nie złego nie życzy*. Szli potym daley. Król Jmć widząc, iż ow człowiek był tak pomieszany, że nie mógł drogi rozeznac, rzekł do niego: *dopusć niech ia idę: nie mogę* odpowiedział, *hom przysiągł albo zabić W. K. Mość, albo do Kommandy doprowadzić*. Kończąc tedy tę drogę, po różnych błądzeniach przytłżli przypadkiem do *Marymontu*, iuż bliżey Warszawy. Król Jmć mocno osłabiony, profil swego przewodnika, aby mu pozwolił choć moment odpocząć: na co on iuż bez trudności zezwolił. Usiadzły tedy na trawie weszli w rozmowę o obowiązkach przysięgi. Król Jmć przełożył mu, y wytłumaczył iey istotę, dowodząc, iż iego przysięga, iako była niegodziwa, tak y nie ważna. Uspokoiony tą mową Królewską, rzekł: *ale iesli ia W. K. Mość zaprowadzę do Warszawy, to mię wezmą, y będzie iuż po mnie*. Król Jmć upewnił go, aby się tego bynamniej

(VI.)

nie lękał: ale widząc, że on w tym jeszcze miał wątpliwość, rzekł do niego: *Jeżeli nie wierzysz mojej obietnicy, więc uchodź, y ratuj siebie poki masz czas. Pikiety Moskiewskie są po lewey ręce: udaj się w prawą, abyś ie minął. Jeżeli mię spotkają, upewniam, że im pokażę inną cale drogę, nie tę, którą ty poydziesz.* Słodkością tych słow, y tak wielką dobrocią Króla Jmci przenikniony ów człowiek, rzucił się zaraz do nog Królewskich, ucałował ie, przeproszał, y wieczną mu wierność poprzyściął. Pocięszył go Król Jmć, y dał swoje Królewskie słowo, że mu się nie złęgo nie stanie.

Po tey scenie Król Jmć przyszedł do młyna ślodowego, leżącego między Marymontem y Burakowem. Przewodnik iego długo pukał do drzwi y okien, ale próżno: częścią, że wszyscy tam spali, częścią że ocknąwszy się, lękali się wpuszczać ludzi nie znaiomych o takiey porze. Nakoniec iednak drzwi otworzono, y Król Jmć od nich nie poznany, przyjęty był pod imieniem iednego Pana od rozboynikow odartego.

Naypierwsze tam staranie było Króla Jmci napisać kartkę do Generała Coccey Pułkownika Gwardyi piechey Koronney, w te słowa: *Osobliwszym cudem Boskim iestem wybawiony z rąk zboycow. Zostaię teraz w młynku przy Marymoncie. Przyieżdżay W. M. Pan tu po mnie. Jestem raniony, ale nie barzo.* Tę kartkę wysłał przez Parobka młynarskiego. Młynarka, lubo nie wiedziała o swoim szczęściu, iak wielkiego w swoiey chałupie Gościa miała, widząc go iednak, y zimnem y trudami przeiętego, ofiarowała mu swoje iupeczkę dla okrycia iego, y pościel dla odpocznienia. Przyjął chętnie Król Jmć tę z serca dobrego uczynioną mu przyługę, y zasnął tam trochę, Tym czafem ow przewodnik stał przededrzwiami na warcie z pałazem dobytym. Dziwne zrządzenie Naywyższej Boga Opatrzności! Ow człowiek który poprzyściął zgubę Króla Jmci, tey samey bronii zażywa na obronę, którą nie dawno był zaostrzył na iego zabicie!

Można się dorozumieć z iaką radością tę kartkę odebrał Jmć Pan General Coccey. Zebrawszy czym prędzey 150 ludzi Gwardyi, zaraz udał się do owego młyna, który mu parobek przyflany ukazał. O iakie iego podziwienie było gdy wszedłszy do owey chałupy, poproszę Króla Jmci w tak oplakanyim stanie zostaiącego, spokojnie iednak na lichym posłaniu oczekuiącego wierney pomocy. Padł mu zaraz do nog, y zalawłszy się łzami, zaczął winszować, y witać Pana y Monarchę swojego. Zadumieni tą sceną Gospodarze, rozumieli z ra-

zu, że

(VII.)

za, że to był sen iaki: ale poznawszy doskonale swoje szczęście rzucili się do nog Królewskich, przepraszając, iż przez niewiedomość swoje, nie umieli go tak przyjąć, iak przystało na iego Majeśćat.

Ucieszony Król Jmć przybyciem Gwardyi swoiey, zaraz się zaczął wybierać do Warszawy, zaleciwszy mocno, aby ow nieszczęśliwy przewodnik iego, nie miał najmniejszey krzywdy. Generał Coccey ofiarował Królowi Jmci swoje futro, kapelusz, y karekę. Tak gdy powracał do Warszawy Król Jmć, Xiążę Generał Podolski, y inni po polu szukający zboycow, postrzegli Gwardyą Królewską; a zrozumiawszy z radości żołnierzy, że z nią Król Jmć powraca, przypadli czym prędzey do niego. Jak miłe, iak serdeczne tam było przywitanie!

Chcąc udzielić drugim swoiey radości, pobiegli zaraz niektórzy Kawalerowie do Warszawy z oznaymieniem powrotu Królewskiego, a naybarziefy Famili Królewskiej. Trudno opisać co za skutek ta nowina sprawiła w sercach wiernych poddanych. Jedni niechcieli iey wierzyć, drudzy z smutku głębokiego, właśnie iak ze snu ocuciwszy się, wielbili dobroć Pana Naywyższego, że cadownym cale sposobem przywrocil im kochanego Króla. Tym czasem Król Jmć przybył na Koszary Gwardyi swoiey. Okrzyki Żołnierstwa witającego Króla y Pana swoiego, upewniły Warszawę o iego powrocie. Dopiero rzucili się wszyscy na spotkanie iego. Karek, y ieznych Kawalerów ulice objąć nie mogły, Dwor cały Królewski, y innych Dworow ludzie w tak wielkiej liczbie wybiegli z pochodniami, iż Warszawa od Koszar aż do zamku zdała się być illuminowana. Pospolstwa moc niezmierna, z którego wielu całowało szaty Xiążęcia Jmci Generała iadącego przy karecie Królewskiej, rozumiejąc, iż on go wyrwał z rąk niezbożnych, wesołemi okrzykami witało Pana swoiego, y przeprowadzało. Y tak Król Jmć ucieszony w tym nieszczęściu wiernością y życzliwością poddanych swoich, wiechał do zamku przed piątą godziną ranną.

Tam znalazł pełny dziedziniec Państwa oboiey płci. Wszyscy się ubiiali o przyjęcie y przywitanie iego, wszyscy radość swą barziefy łzami, niż słowy oświadczałi. Drudzy nie mogąc się do Pana docisnąć ścisłkali y całowali owego Przewodnika, dziękując mu serdecznie że ich Pana miłego ratował od zguby. Król Jmć lubo miał w ten czas włofy rozczochrane, suknie poszarpane, y zwalane w błocie, godniejszym jednak nierownie zdawał się być pod ten czas Korony, iak kiedy mu życzliwe serca ią ofiarowały. W ten czas go ludzie z Boskiego zrządzenia na tron zaprosili, teraz go sam BOG bez żadney ludzkiej pomocy na nim osadził.

Wszyt-

(VIII.)

Wszystkie tedy te wiernych serca oświadczenia przyjmował Pan pełen dobroci zwyczajną ludzkością, y wylaniem iż tak rzekę serca swojego, a wszedłszy do swego Gabinetu, opowiadał im wszystkie przypadki swoje, które tey nocy fatalney wytrzymał. Opowiadał zaś z taką przytomnością, y mocą umysłu, że się wszystkim zdawało, iż nie swoje, ale cudze nieszczęśliwe przypadki opisuje. W pół godziny pożegnał ich z oświadczeniem żywey wdzięczności swojej za tę ich życzliwość, y upewnił, iż wszystkie te jego umartwienia, y krew wylana dobrze się mu nadgrodziły, gdy widział tak oczewiste dowody przywiązania ich serca ku swojej osobie. Przydał y to, iż jest w sobie w tym przekonany, że ten smutny przypadek wyidzie na dobro miłej jego Oyczyzny.

Co się tycze wyznania owego hercztu złoczyńców, to tylko od niego dotąd wiemy, iż jest Officierem Kommandy Pułaskiego, że ten y jego, y innych dwóch Officierów namówił, y posłał na wykonanie tey bezbożności, która się stała; że oni obowiązali się temu przysięgą, albo zabić Króla, albo żywego do niego przyprowadzić: że on y tamci dway Officierowie dobrali sobie 37 ludzi, tych samych, którzy im do tey zbrodni pomagali: że wszyscy oni w sobotę 2 tego miesiąca przybyli do Warszawy przebrani po chłopsku, ukrywwszy suknie, broń, y siódła swoje częścią w sianie, częścią w worach ze zbożem, które mieli na furach swoich: że wszystko doskonale wiedzieli, co Król Jmć czynił, y gdzie się obracał. Nakoniec powiedział, iż się nazywa Kosiński, rodem z Woiewodztwa Krakowskiego: ale to imię on sobie nie śluznie przywłaszczył. Jest wielu, którzy go z dawna znają, y wiedzą że jest człowiek podłego urodzenia z Wołynia.

Insze okoliczności tey zbrodni szkaradney nie są nam ieszcze wiadome, ponieważ inkwizycie, które czynią, odprawują się sekretnie. Kosiński wspomniouy tym czasem jest w Zamku y ma wszelkie wygody, które mieć pragnie; pod strażą zaś zostaje tylko do tego czasu, gdy inkwizycie doskonale zakończone będą: gdyż jest ubezpieczony zupełnie na życiu y wolności słowem Królewskim. Drugi zaś y trzeci herczt, nazwiskiem Strawiński y Łukaski, którzy spółkowali z Kosińskim w tey imprezie szkaradney, ieszcze nie są poścignieni. Z tych pierwszy Strawiński przed rokiem z Ręki Królewskiej iałmużnę odebrał; a teraz mu się taką bezbożnością wyplacił.

DO NARODU Y POTOMNOSCI

O OKROPNYM PRZYPADKU PRZEZ J.K.M&P.N.M.

w Roku 1771 dnia 3 Listopada doświadczonym.

PP.... Tak jest: podniesienie ręki Zboieckiey rozmyślne, dopełnione, na Pomazańca Panskiego, iako rzecz dzika, y nie doświadczona w Narodzie, meeno onego obchodzi; Obraża naydotkliwiey Boga, ktoren sam Krola daie. Zelżyła przed światem wszystkich cnotliwych Obywatelow Polskie Imię ta bezbożność, y ktoż to zagładzi? ja się zapatruję na wasze Wyroki; niech złość wiek terażnieyszy wiecznym potępieniem skarże, z ziemię wypłeni, korzeń iey ofuszy, bezowocnym zawżze uczyni, popioły ich w morzu niepamięci utopi. Co o naszey gorliwości, y o tym Krolestwie sądzić potomność będzie! nie trzeba bawić z Uwagą, oddzieli ona cnotę od złości, złych od dobrych. Obudźmy się PP... Jest Bog, cnota wodz nasz, gorliwość staropolska. PP... źle....

Nieposkromione występki, są pobłażeniem
do niekończonych.

Sacrilege immanis Parricida . . . .
Quó tibi mens? Rex est! improbe siste manum.
Aubery S. J.

Noc była; y okropne rozpostarłszy cienie
Sen w oczy, na języki zlewała milczenie.
Noc była; lecz nie długo, ieszcze swoje konie
W podziemney Febus pławił, ogniem tchnący, stronie.
Ieszcze nie zamilkł ludzki, ieszcze odgłos niemy,
Dziesiątey z poł dnia całej ieszcze nie liczymy.
Gęśli moia! iakimi nocić będziemy tony?
Ieszczem nie brząknął twoie zadrżały już strony.

A

Nec

(II.)

Noc była, co w swych cieniach występku szkarady
Y wybladłe wszech zbrodni ukrywa gromady,
Bo się w ten czas tu, owdzie, snują bez boiaźni,
W ten czas się beśpiecznemi mściwey sądzą kaźni.
W ten czas gniew rozinżony, w ten czas ziadłość wściekła,
Z zgraią na świat bezecnych siostr wylata z piekła.
Geśli woia! iakimi nocić będziem tony?
Ledwom brząknął, od strachu zadrżały twe strony!
Noc była: ach! na samo nocy tey wspomnienie
Zimny pot czoło zboczył, strach i zadumienie
Ciepłą w żyłach krew zwarły, lice marmur błady
Pokrył, ledwo zostały, żem jeszcze żyw, ślady.
Geśli moia! zamilkłaś? twoje wdzięczne strony,
Nie brzmiały ieszcze nigdy, tak smutnemi tony.
Noc była, a Krol, ktory nie dzienną wymierza
Chwilą, prace o dobro wszystkich, od Kanclerza
Jedzie, do swęgo Zamku, z nim (iako więc bywa
W mieyscu beśpiecznym) garstka slug Panu życzliwa.
Ach moy Panie! nie ufay; nie są godni wiary
Teraz, iakiey był godzien niegdyś Polak stary:
Minał już on czas złoty, teraz widzę baśnie,
Ze, na łonie Polaka Krol beśpieczeń zaśnie.
O obelgo Narodu! piękney chwały skazo!
O piątno! o wiekami niezatarta zmazo!
Jeśli w dzieie Narodu całego weyrzemy,
Jedną tylo prawicę tak wściekłą liczymy,
Co na Głowę od Boga złotem uwieńczoną
Targnąć się odważyła przewagą szaloną:
O obelżywa w czasy potomne powieści!
Ze tak wściekłych rąk w Polscze liczono czterdzieści.
Krol iedzie; stoy okrzykną: komu więc Krol z drogi?
Co za słowo szalone? co za zuchwał frogi?
Co ia słowo wspominam! gdy sprawy szalone
Mam przed oczyma? oto Króla zasądzone
Na życie twoie drogie, wściekli zdraycy czują,
Oto, śmiertelny zamach żelazem gotują.
Ach! schroń się miły Panie! wszakże twoie życie,
Jest życiem wszystkich; coż to? Pana nie bronicie
Wierna slug garstko? kędyż szlachetnieysze pole,
Krew wylać, życie tracić; iezli nie za Króle?

(III.)

Bronią; lecz zdraycy jednych tną, w drugie strzelaią,
Inni, Krol ginie! kto mogli gdzie wiadomość daią.
Ach zbrodnia! mdleie na to, Sam Pan krwią zbroczony,
Już świętokradzką ręką bezbożnie zraniony,
Już Gó maiał w swych sponach, wyzuli iuż z broni,
Już przez błota, przez lasy, wleką między koni,
Już się nad Panem pastwią; ach coż nie bronicie!
Gdzież szlachetniey krew wylać, gdzie utracić życia?
Takeś Boże sporządził, by kto z ludzi wiele
Swey file nieprzypisał, w twoim własnym dziele,
Sameś mu chciał bydz twierdzą, sameś stał się szansem,
Sameś chciał Panie za twym walczyć pomazańcem,
Gdy do głowy strzelono, Cudow Boże! Panie!
Sameś chybne uczynił tak bliskie strzelanie.
Tyś dłoń twą iak położył na tę głowę świętą,
Nie śmiertelnym zam chem, iak chciano, przycięto.

Tym czasem okropne się echo po Warszawie
Nie masz Krola! odezwie; nie tak się więc zwawie
Lew ogromny w bezdenney porywa iaskini,
Kiedy zgraia myśliwych gwar niesforny czyni,
Jako chętlwych Panu serc porwie się grono.
Smutne echo powtarza: Krola pochwycono!
Do broni mężne serca! coż? czy się boicie?
Gdzież szlachetniey krew przelać? gdzie utracić życie?
Precz pierzchliwa boiaźni! co żywo w pogonie!
Siodłayeie zbroyna Młodzi wiarronogie konie!
Krwi Braterska, krwi ściśle złączona z Koroną,
Pierwsza Majestatowi stawisz się z obroną,
Pierwsza w pole wybiegasz, pierwsza wszystkie szlaki,
Zwiedzasz, na los odważnie gotowa wszelaki:
Z wami wiernych sług czoło, co Panu chętlwi,
Przez miłość, gniew, y boiaźń. ledwie na pol żywi,
Tamci w prawo, ci w lewo, tamci wstecz prowadzą,
Ci płaczą, ci wzdychają, ci milczą, ci radzą,
Echo wrzeczcząc, y kwili, y mowi, y trwoży,
Ratuy! ratuy, Krol w biedzie! Xiążę Podkomorzy!
Z żalu drugie iuż same ucinki słow łamie
A! Krola nie ma, biegay! a! Xiążę Adamie!

(IV.)

Inne wszystkie północne zgromadziwszy wiatry,
Sze wieść do Branickiego pod wysokie Tatry.
Całą zbiega Warszawę, szłocha y przyzywa,
Nie ma Krola! więc którym lub na sercu zbywa,
Lub na file do broni, rykną: nie masz! zaczem
Wszystkie się kąty gorzkim napełniły płaczem.
Tak więc: gdy miodonośnym p'zcoleczkom Macierze
Zły przypadek, lub ręka niebaczna zabierze,
Wszystkie się najprzed skupią, potym pierzchną w strony,
Zostawiając pułkami ul ofierocony;
Tamta się pod obłoki wzbija, sk zydy mdlemi,
Ta się po samey, smutnie brzęcząc, czołga ziemi,
Ta wpoł żywa przez żalność, ta złoczyńcę goni,
Daney od przyrodzenia imając się broni.

A już te lasy bliskie, bagna, łąki, pola,
Płaczliwie odbijały głosem; nie masz Krola!
Trzęsą się niebotyczne przez huk kotłow wieże,
Sypie się w pole żołnierz, co przy boku strzeże
Majestatu: słyszysz to świętokradzka zgraió?
Na cię to słusznym serca-cue gutewem pałaią!
Słyszysz to! ba któż kiedy w nacyźszym milczeniu
Złośliwemu mógł zawrzeć palczkę sumnieniu?
Słyszysz to; y już krwawa Erinny's pożogi
Pałaiące w twych pierśiach gasi, i strach frogi.
Pierzchay kupo szalona! pierzchay złości wściekła!
Nie tak prętko więc niknie po ziemi rozwlekła
Mgła, kiedy słońce wnidzie, iako prędko ona
Pryśła w strony, boiaźnią kupa rozprofzona.
A ty Krolu sam ieden, dziwna sprawo Boża!
Masz iednego, y zboycę, y slugę, y stroża.
O strożu! coż cię ieszcze! że się wzdrygasz mamí,
Kroloboystwo lepszemi zgladzić usługami!
Przyśięga na przeszkodziec? iestże coby stroży
Jak ta przyśięga mogło lżyć Majestat Boży!
Uczynić ją iest zbłąźnić Boga, obietnicę
Dotrzymać, iest na Niego podnosić prawicę!
O przyśięgo bezbożna! przyśięgo szkarada!
Niesłuchał tey przyśięgi Pan, co Niebem wład.

Słyszal

(V.)

Słyszał ci ią; lecz mściwe ze zawściągnął gromy,
Cud to Jego dobroci u nas niewiadomy.
Słyszał tylko na swego Moyżesza szemranie,
Y wraz bezdenney ziemię otworzył otchłanie,
Błysnął ogniem straszliwyw, a rozruchy one
W lekkowiewną perzynę wraz były zwrócone.
Nie szmer to! Bogoboystwo nowe: wiesz co czeka
Spużzonego na tę złość zwierza nie człowieka?
O przyśięgo bezbożna! co w tobie za zdrada?
Nie słuchał cię Wszchemocny Pan, co Niebem włada,
Samo piekło przytomne było tey przyśiędze
A węzokudle ogniem podżęgały iędze,
Niebo, Ziemia, zadrzały, trzykroć wichę kręty
Okropnemi powietrze zamroczył otmęty.
O strożu! coż cię ięlcze że się wzdrygałz mam
Złą niewierność świętziemi zatrzeć usługami?
Łechce ci w fercu: Kroła w ręce nieżycziwe
Dały na rzeż okropną łofy niezczęśliwe,
Słuchayże co za Kroła? oto: co w zapale
Samym twey złości, zlegoć nie życzy nic cale.
Złość ci płaci dobrocią, miodem gorzkie iady
Miłością nieuprzymość, przebaczeniem zdrady.
Więc, ięśli kropła ludzkiey, krwi w twych żyłach płynie,
Jeśli nie głuche światu dały cię pułtynie,
Cofni wstecz złę zapędy! Twę Boże wieczyfły
Dzielo ręki, ferc ludzkich miękczyc grunt skalifły!
Tak czynisz Panie, włafne są to dzieła twoie,
Ty same w beśpieczeństwo zamieniałz rozboie.
Ot! Zboycy nielifofciw do nog Kroła pada,
Oto żaluie zbrodni, grzechu się spowiada:
Ze go złość podmowiła, y Krolowi z Serca
Wierność przyśięga krwawy niedawno morderca.
O wdzięczne widowisko! droga chwilo! która
Na czarnego labędzie wdzialaś kruka piora.

Już też Panie pośpiezay gorzkim rozrzewnione
Serca żalem uciefzyć! tym czasem strudzone
W tym domku członki z ałil odpoczynkiem, poty
Aż po Cię Coccey zbroyno nie nadbieży z roty.

O chwilo

(VI.)

O chwilo! iakżeś długa! przez którą na Pana
Czekała w swym sieroctwie Warszawa stroskana.
Moment iey był godziną, a godzina rokiem,
Wzdychaniem, y łez smutnych mierzona potokiem,
Zgaśło było iey słońce iasne, padły zorze,
Ktoż zgadł! w iako odległy kray! za iakie morze?
Tak gdy mu kochanego żalobne wyniosły
Oyca mary, synaczek płacze niedorośli,
Nie zna kędy się podział, że się wroci mniema,
Szlocha tylko, że w domu długo oyca niema.

Jeft Ociec! Krol powraca! o piękna nowino!
O nad dzień biały, w nocy iasniejsza godzino:
O sarca wierne Panu! o Serca strapione,
Kto wyrazi! iak słodkim sąście napoione
Weselem! kto opiszę uprzejme witania?
Kto z radości łez hoynych obfite wylania!
Kto wyliczy czynione Wszchemocnemu dzięki!
Ze y Krola, y Oyca, ze zley wydarł ręki!
O gdybyć niezbadane Serc skrytości wiernych
Stały Krolu otworem! wszakże po odźwiernych
Oczu, czele, y twarzy co się wewnątrz kryje
Poznać można iak bywa tknięte Serce czyie!
Znasz to Panie! y widzisz, że Ci ran zadanych
Jeft nadgroda dotkniętych tak widzieć poddanych,
Ze z tey na Twey Osobie rozsypaney burzy,
Pomyślnie na kray cały szczęście się wynurzy.
Niech ten łaskawe Nieba głos swym stwierdzą głosem,
W długie lata, w Now swoim dając Cię nam losem.

Potomności! spraw ludzkich Sędzio nieprzedayny
Jeślić naszego wieku czas będzie nie tajny,
Co rzekniesz? iak nazowiesz twoje poprzedniki?
Nie licz nas z Kroloboycy, nie pisz z rozboyniki!
Zaklinam cię na miłość Oyczyzny kochaney,
Mow, że tak zły niepowstał w niey nigdy poddany,
Co Boga, co natury, najswiętsze ustawy
Zdeptawszy, odważył się na tak wściekle sprawy.

A iezlić

(VII.)

A ięślić go na włafnym iey łonie ukaza,
Y tak dziką ſzkaradą piekną ſławę zmaża,
Mow, że to z ciemnych laſow wyzło krwawe plemie,
A krwią ſpluſkało włafney ieſzcze matki brzemie,
Jad ſsało a nie mleko, krwi nie ſyte roſło,
Krew ſaczyć iedno było to iego rzemioſło.
Mow, że kropelki Polſkiej krwi w ſobie nie miało,
Ale ziadłych ſpadalcow ſproſną iuchą wrzało.
Lecz gdyby było na tym! że zboycow czterdzieſci!
Coż! iuż to nie ieſt mara, nie ſą ponne wieſci,
Ze ich więcey? iak milczeć! i takich nie chydzić?
Ze ich mierzyć, nie liczyć; iak w czafie nie ſzydzić
Potomności Sędziemu ſpraw! toż to Polacy!
Kroloboyce, niewierni, niecnotowie iacy!
Czy tacyż dawno byli, co Krole ſwe Pany
Jak Bogow, Oycow, każdy ſtrzerzgi, kochał poddany.
Lecz niech będzie czterdzieſci! przecięż milliony
Ktorych Serca grunt wiary Krolom ieſt wiadomy,
Dalby to traf, ta liczba Kroloboycow była!
Bo nie Bog; iuż ich miara liczby dowazyła,
Więc mow ſwięta potomność kłni wyrodne plemie
Niech ich pamięć ſwięconey nie obciąża ziemie!
Zły Krol! Za co? że prawnie z Narodu wybrany,
Ze w nim każdy ſąd, prawdę wypatrzył poddany,
Ze każdy Oycem potrzeb twych Krola mianuie!
Ze przemożność iak przedtym w ſtanach nie goruie!
Zły Krol, Za co? czy że ſię z krwi Jagiełłow rodzi?
Sądź Boże; y ten iemu dar Serc złym nie ſłodzi;
Wzdy imię to nam Wiary otworzyło łono!
Y także mu w potomkach iego nadgrodzono?
Ze wolność miła ludziom w kraiu naſzym żyie,
Dobra! łaski! niewdzięczny powiedz, ſą to czyie?
O bezbożny! krew wylać z Krola podpifuieſz,
Zdrady mu ſtawiſz, złotem śmierć iego kupuieſz!
Nie iedeneſ ieſt widziem: twoja liczba znaczna
Tłuſzcza na Część Narodu, ua Boga niebaczna.
Wyrzekay tych potomność! co to dobrym ſzkodzi.
Ze złych liczba w iedneyże z nimi płynie łodzi?
Przebog iak ſię cnotliwych Mężow kraie ferce!
Za ochydę Narodną przez takie morderce

(VIII.)

Jaki się wiek nie wzdrygnie słysząc taką zmazę?
Y toż to nam niewinnym łzeptną nosić ikazę?
Narodzie Sędzio, co ia potomność przyzywam?
Sądź Królobyce, przed cię ia takie pozywam.
Twoja sława, cześć Krola, Krola cześć jest Boga,
Wypełń, by Ci był w Sercu taki ziadłego Wroga!
Potomność! małz eo czytać, klni, lecz nie nas z temi,
Ktorzy są, y byliśmy, y będziemy wiernemi.
Gęśli moia zamilkni, tak okropne tony
Głuszą wdzięki przyjemne, słodko brzmiącey frony.
Bog sam, Pan ten, nie głosem, lecz więcej, bo Cudem
Dał znać, że Krol jest Krolew, nad wiernym mu ludem.

K.....

*Odprawa do Narodu
do Poety*

Od Narodu.

Do Poety nazwiskiem Kossakowskiego ubolewającego
nad przypadkiem króla w Warszawie doświadczonym
Roku 1771. Dnia 3° Listopada

Regis ad exemplum totus componitur Orbis
Dzień jasny pokazuje z Polskimi cnoty
Ze tyle jest król królem, ile w nim jest cnoty
I gdybyśmy pamięcią, królów w grobie zbrześli
Więcej z ich prochu stawy, niż dzwignię z twy gęśli
Dzień jasny, co się tyłko taskawy nadarza
Inszece nie masz potęg Augusta Cesarza
Dzień którym dysponuje świat, czyli pokusa
Ten nie wart, y iednego promienia Febusa
Przeto noc, przeto ciemno, przeto sto pochodni
Świecić powinno chce się pilnować od zbrodni
A kto zarystym sumnieniem, y ita myśla, kroczy
Trafi gdzie mu potrzeba, zamrużywszy oczy
Sednak nie ma tu chwały rozbojnicza łroga
Bo excess jest bezprawiem, a grzech krayuda Boga
Chociaz y Bog przepuszcza potęg zastug miary
Y zwoy bydz zlosliwym, kto jest godzien kary
Przeto kardy takowy nie jest ztego tłumy,
Kedy się Sprawiedliwość zaczęta zrozumu
Kedy mars patry rocu, a Saturnus zciota,
Mestwo zpiersi, kteremu Pálnoc nie wydota
Kedy Cnota dowodzi, niewstając aż,
Wszystko wytknie, y Światu dowodnie pokaze
Więc zboieckey imprezie ktera Cnota gadei
Przino grac, y na dudzie, na gęśli tym bardziey
Secz gdy co raz Poętu zaczynasz tym smutni
Domyślam się ze Śwernu Panu grasz na Lutni
Zwyczajnie dla rozrywki, jak w przypadku którym
Znając noty, będę ci depornogat wtorym

Trwały król, y myśl dobra bo chętnie pozwała
Lagnebiusz Polakow wszytko dla Moskala
Młyny król, y nie masz go w Okregu Europy
Aby tak Smiate patrzył na krui Szwecy potopy
Hoyny król, nad naturę Cwigo Majestatu,
Bo porwolit wzięć z Postem trzech meżow z Senatu.
Mocny król, y nie pomna nigdy Lata Stare
Aby który miał tamac, y wolność, y wiare,
Młody król, y cwiężsta, dowcipny się stara
Bo Sobie wynicował Kardynalne Prawa
Sierodny król, w dystrybucie nad dawne Zwyczaie
Bo pod tym tysiącami, Szlachectwo nadaie
Modest król, y iak mowia w Panowaniu całym
Nawzięcy po Bratersku tyje chlebem bratym
Dyktandny król, y ta jest w nim pobożność szczerą
Aby dłużej stał Oltarz ciężkie wota zbiera
Polak król, z Jagiellońskiej krui z tego dowodu
Bo z Moskalem brat, zabrat na zgubę Narodu.
Oto król! gdy z takowych postępkow, y prawa
Co za dziwo że ma zwojcow wśród siebie Warszawa
Idy zły przykład z Monarchy, więc Instrument nawo
Tam bez nasienia uszytko rodu się ladaie
A ratym moi Poeto od Lutni czy gęśli
Kiedymy po szczeremu te noty przetrześli
Zolquimy Instrumentom, czyli Sobie raczy
Ca Metrowie w Narodzie zagraia inaczy
Zolquimy iako mowie, ile już po probie
Coś jednak mam i szczer, wypytac o tobie
Bos. k. weszcie napisat ciekawość mię u licha
Nie wiem, czy na znak wierszu, czy na znak nazwiska

WIESNIAK DO POETY DZIENNEGO

Nieznam Kofsakowskiego; ani jego Gęśli,
Wieśniak siedzę u Mlockow; a żona u przęśli,
Połstarostwa do Zamku, jakim żyw, nie łążę.
Z tym wszystkim kocham Króla, bo mi tak Bóg każe.
Y że mu lada łygus łaje od paklaka,
Słuszny żal Rymopisem zrobił mię z prostaka.
Przyganiaisz; że od nocy wierz zaczął Póeta,
Y twojemu odednia nie wielka zaleta.
Kto wdzień piżze złośliwie; każdy wyzna ze mną,
Ze miał w feru jad czarny, albo w głowie ciemno.
Noc była: w nocy wzięły Króla zboycze stada;
Bo ten czas nayzdolniejszy, kto zbija y krada;
Ponocy się w dom wćiska złodziey wilczą sztuką,
Ponocy się pod murem jurne małpy tłuką,
Noc naypewniejszy każday jest opończą zbrodni,
Y tyś musiał mózg rufzyć u smolney pochodni.
Bo gdybyś sprawiedliwym rymy klepał końcem,
Nie zataiłbyś ktoś jest, imienia przed słońcem.
Wresćie, barzo się tego, moy Póeto, wstydzę.
Ze w twoich dziennych wierszach mało światła widzę.
Ustawiczna jakowaś w nich allegorya,
Y słowa płataniną y myśli zawija.
Prawdziwie, nim kto one oprócz ciebie, zgadnie;
Muśi w tym labiryńcie dygnać Aryadnie.
Więc zořtawiwszy wykład twoim myślom własnym
Tych ciemnych geroglitow; mowmy o dniu jasnym
Ciemny, twoy dzień: y Polskich niebios dziwne zwroty.
Nie dowodzą bynaymniej, że Król nie ma cnoty.
Jeszczećie go szkalując językiem y piorem,
Nie dowiedli, by waszych kleśk on był Autorem.
Gadaćie w powszechności tylko czując bole,
A nie widzićie dobrze, szydła, co was kole.
Tak jako ciężko chory ná każdego składa
Przyczynę bolu, co nań patrzy y z nim gada,
Boć przecie y to folga, choć głupia, w chorobie,
Ze ma ná kogo wyrzecć żal, choć winien sobie

(1)

Słysza-

Słyszałem y ja chłopa, jak na Króla gadał,
Ze mu się w polu jęczmień, jak drugim nie udał
Y nieco mi się zdawał, w swej ukoić doli,
A sam był winien zdrayca, że nie sprawił roli.
Samiście ná Monarchę przekładając żale,
Przed Carową sprawili, że weszli Moskale;
Y gdybyście go mogli z kraju precz wystrafzyć,
Nie jedenby się w Turczach zechciał uwalażyć.
Żądacie cnot po Królu, à nie macie fami,
Jeśli on nie jest Królem, ni wy Polakami.
Ale co mi tu bajesz: *Królem cnota czyni.*
Więc każdy Król, kto tylko wniczym nie przewinił?
Prawdziwie; jeśli wszystkich robi Królmi cnota,
Sam Hiszpan ná korony nie wystarczy złota.
Znajdziemy takich Królów, ná każdey ulicy
U pługa, u warstata, y w mniejszey Kapicy.
Urodzenie, lub zgodne narodu obranie,
Niecnota, daje Królom z beriem panowanie.
A Król choćby cnot nie miał, jako mamy w wierze,
Nikt mu tey dostoyności z ludzi nie odbierze.
Królów darmo przetrząsz: bo jak mi się zdaje,
Też same były za nich w Polsce obyczaje.
Michały, Kaźmierze, Angufty, Zygmunt y
Widźziały podniesione od poddanych bunt y.
Y za nich się wżeteczne piora y języki,
Targając oczerniały Boskie Namieśniki.
Wszystko było, jak teraz, y toż samo będzie,
Kiedy po Stanisławie inny tron osiedzie.
Będą go potomkowie wielbić jak ty innych
A następcow ciż fami osądzą za winnych
    Ná Febusy Pokusy, takes myśl wysilił,
Ze cytując Cezara mocno się omylił.
Barzo był dla Rzymianow dzień Angušta ciemny,
Bo go zacmił nie jeden występpek foremny.
Wspomni ná tryumwirat, y siekiery owe,
Pod któremi nie jeden wolną stracił głowę,
Ná stłumione swobody groźnemi bułaty,
Ná odarte z powagi wszystkie Magistraty.
Ná dzikie wygnañcami wyspy zasypane,
Jednym słowem ná rządu całego odmiane.

Do

Do czego nim Rzym przywykł za czaſem ubogi,
Cięższy mu był dzień jaſny, niż Rukie batogi.
Y tobie niewiem, jakby świecił dzień takowy,
W którym za obelżywe piſma brano głowcy.
Karząc Majeſtatowym prawem jak nayſciſlij
Mowy rymy ſzczypiące, y ledwo niemyſli.

Po obſzernym morale, w którym rozboyniczy,
Wyſtępek ſię w dzieł poczet bohatyrſkich liczy.
Gdzie ſztylem Donkiſzota każdy Rycerz Barſki,
Marsa w ſercu, Saturna ma na czele zmarſki.
Założna Muza twoja nad Monarchą kwili,
Lejąc z oczu zawiſtnych ſtrumień krokodyli.
A żeś ſwą wyciągnąłſzy gdzieś z kąta bandurę.
Y znając noty gęſłom dopomagał wtóra.
Ażeby była ſpełna muzyka, moy Panie,
Pozwol bym ja też brząknął nąmym teorbanie.

Prawny Król; bo mu wſzyſcy dali jednym ſłowem,
Więcey krefek niżeli komuś pod Grochowem.
Bo żaden ſię obrania jego nieſprzeciwił.
Y ſam przyſtał na koniec zwiedziony Radziwił.
Bo go wſzyſtkie uzały w Europie Korony.
Boście mu ſami bili przez pięć lat pokłony,
Poki was brzydka duma y chciwość obrzydła.
Nie uplątała w wiaſnych zrad podstępne ſidla.
Był Repnin, był Kieyſerling, wyście wſzyſcy byli,
Czemużeście Moſkalow wtenczas nie duſili.
Kiedy ich mogli wybić lada żydzi, ale,
Wielu z was ſamych z niemi żyło poufale.
Poki zwaſznych głów jeden dobrze ſkarb wylawiał,
A drugim Król co tylko chcieli, nie odmawiał.
Teraz na wiaſne dzieło bezwſtydnie ſarkacie,
Y ſwoich rąk robotę za nieprawną macie.
Więc aboście wprzod byli, praw przestępcy krzywi,
Albo teraz ſzalbierze y kłamcy złoſliwi.

Dobry Król gdyby wſzyſtko chciał pozwolić Ruſi,
Oco ſię tylko ſłuſznie rozſierdzona kuſi.
Wleleby zapomniało już gadać po Polku,
Wyprawując ſobole ſkury na Tobolſku.

Ale on niepamiętny na krzywdy śmiertelne,
Uwalnia nieprzyjaciół przez swe proźby dzielne.
Y niemaż prawie tego, dnia żeby nie prosił,
Za całość tych od których naywięcey ponoził.
Nie wytykam ich palcem, dobrześ sami wiedzą,
Ze jeśli niewdzięcznicy cicho w domach siedzą.
Królewskie to jest dzieło; a przecie nikczemnie
Zdradzając go, jako psi szarpia potajemnie.
Mężny Król rzadki przykład w okręgu Europy,
Ze cierpi, choć mu łają lada głupie czopy.
Lada odartus, lada szarganiec zuchwały,
Y rozsyła po kraju bezecne szpargały.
Ze patrząc na krew swoją y zadane rany
Od nikogo dotychczas nie był usłyszany.
Aby o swych zaboycach godnych by je żywe,
Ziemia zjadła, powiedział słowo uszczypliwe.

Hoyny Król: mażże dowod kłamco na mozg chory

By miał Król kazać Moskwie pobrać Scnatory.
Przy takowey potędze, gdyby tylko chciała,
Z wszystkimi wami jego samego zabrała.
Moskalow to interes był: gadaycie zniemi,
A gminu niezawodźcie fałszami grubemi.
Wreście samiście winni, że Biskupow wzięcie,
Czemuście nie staneli gwałtowi na wstręcie.
Na Króla wszystkie winy bezwstydnie składaćie,
Odezwałże się który nazajutrz w Senacie?
Było spólnemi głosy wrzasnąć całej rzeszy,
Nie podobno tam karać kędy wielu grzeszy.
Nie wkoraiby nic Replin, ze wszystkimi stany,
Zaden Pasterz nie wołał, wilk też brał Barany.
A Król jako miał mówić na tym Seymie? który,
Zwołany od was by go obedrzedł z purpury.
Musiał milczeć y patrzeć na was bracia mili,
Zeście się w śidłach własnych sami połowili.
Pewnieby dla was y dziś krwi swej nie żałował,
By mógł ufać, że narod będzie go ratował.
Ale jako tym wierzyć ma, co go zdradzili;
A na sztych go y obcym y swym postawili.
Ma po sobie natury prawo bronić siebie,
Bieśow, mowiła Juno, porusze, gdy w Niebie

Niemam

Niemam pomocy: gdy mnie człek kąsa, pies broni,
Wolę zepsem: ginący brzytwy chwyta wtoni.
Nlemafz tych kodrow, coby życie chcieli traćić,
Zá Oyczynę: á gdyby y krwią chciał przyplaćić,
Król zá was, nie byłaby lepsza sprawa wafza,
Zawszebyście Moskałom leźli z patrantaśza,
Zawsze będziecie słabi, zawsze próżno gwarzyć,
A mocniejszy sąsiedzi u was gospodarzyć.

Mocny Król bo jak mówił: nie pomni wiek stary.
By kto mógł stargać prawa wolności y wiary.
Mnie się zdaje że wiary żaden Król nie może,
Stargać by najmocniejszy, bo to dzieło Boże.
Y bramy jey piekielne nigdy nieprzemogą,
Dopiorożby mógł przemodz głowo człek ubogą.
Niewiele ná tym wiara traćića zapewnie,
Ze Grekom pozwolono kryć dachy Cerkiewne.
Y w prywatnych piac Kirchach pobożne motety,
Y wolne od Plebańskich kijow miewać grzbiety.
Bo tego tylko pierwiey chciała Moskwa którey,
Trzeba było ustąpić, nimby zesły chmury.
Słabemu zawsze mocny przepisuje prawa.
Mocniejszemi byliśmy, kiedy czerń plugawa,
Zaporowkich dziekćiarzow broni ná swe Pany,
Dobyla, mając groźne ná czele Bohdany.
A przecie unikając szkodliwżego haku,
Muśieliśmy kark schylić chłopom u Hadziaku.
Y obiecać w traktaćie, Laśi prawowierni,
Ze się wkrótce nasz Senat brodami zaczerni:
Wyście wiarę zgubili, jeśli zginąć ona.
Kiedy może śmiertelną ręką przywalona.
Przez takowych obrońcow y takie sposoby,
Targając się ná pierwsze w Królestwie Osoby.
Łupiąc szlachtę ubogą najeżdżając dwory,
Wyjadając szpichlerze y liczne obory.
Z sobo się bez ustanku jak psi gryząc wściekli,
Boście swych więcey niżli Moskałow wysiękli,
Czy Dzierzanowki (niechcę tu wspominać wielu)
Pelen o wiarę pewnie rozumnego celu?
w Warszawie bluźnił Boga ledwie dopadł koni,
Z cudzey stajni, alićgo rabunkami broni.

Jedną ręką na pierś krzyż miedziany kładnie,
A drugą sol Królewską by miał z kąć żyć, kradnie.
Niechcę, mowie, wytykać palcem: wiedzieć muszę
Dobrze ludzie z jaką kto w Bielsku siedzi duszą,
Szeroki ma płaszcz wiara, pod którym wygodnie,
Siedzi duma, lakomstwo y tyśiączne zbrodnie;
Chłop się bije za Wiarę z chudą szarapatą.
Panowie za granicą siedzą drzymią ná to,
A wolność jak też wazą Król zgubił? są mowy.
W druku, są dzieje Posłów wazzych u Carowy.
Ze już duch despotyczny został potłumiony,
Ze kleynot dawnych swobod Polskę przywrocony.
Macie też gwarancyą, że bez woli stanów.
Jednogłówny nie daje grosza ná draganów,
Ze nabyte Krwią przodków z narodu zaletą
Nigdy nie będzie z Seymu wyrzucone *Weto*.
Ze będziecie jak przedtym bez mocy bez rządu,
Czekali z Zmartwychwstaniem ostatniego sądu.

Mądry Król: to niestayno, wie Europa cała,
Ze Polska jeszcze Króla takiego nie miała,
Któryby y sam tyle umiał y ochoty.
Dodawał wazzey młodzi Pańkami szcudroty.
Któryby znał tak dobrze narodowe wady,
Y umiał lepszé ná nie wynaydować rady.
W tym jedynie poblądził y ja przyznać muszę,
Ze mając przyrodzenia dziwne dobrą duszę,
Jednym nigdy gościncem, choć mógł niechciał chodzić,
Woląc wszystkim bez braku łaskawie dogodzić.
A tak się rozlicznemi kręcąc w koło ścieżki,
Przez dobroć się w obłędę sam wplątał zamieszki.

Szczodry Król w dystrybucie nad dawne zwyczaję,
Bo podtym tyśiącami szlachectwa nadaje.
W tym trudno Króla winić, bo y drudzy przed nim,
Zafzczycali stan niższy darem niepoślednim.
Osoby umierają, lecz rzecz pospolita,
Powinna być w swych członkach nigdy nie przeżyta.
Y ten co się dziś piśze czy Xiążę czy Hrabia,
Nie pokaże że wyszedł magnatem z korabia.
Wszystcyśmy ná początku w lat przeciagu długim,
Lub capy paśli w polu albo szli za plugiem.

Y w tym

Y wtym tylko różnica między ludźie wpadła.
Tea zrana á ten w wieczor odszedł z biezem radła.
Przetrząśmy jeno Seymy znajdziemy tam wiele,
Co przed laty równemi nam tylko w Kościele,
Y w karczmie byli, teraz Oczysztemi prawy,
Już z krzesłami w Senacie poćierają ławy.
Y trudno im co mówić: bo jak wszystko głądzi,
Ten ktòry się dopiero obok ciebie sadzi,
Po lat stu albo prędey będzie Mitrą błyskał,
A twoy Prawnuk w siermiędze gnoy widłami ćiskał.

Modest Król: á ktoż ciebie uczynił cenforem,
Abyś oczy rozdźierał nad Kròlewskim Dworem.
Niema dosyć nienawiść, że językiem śiecez;
Sprawy Kròla, sprawy w nim chce czernić człowiczez;
O Kapłanie Pryapa, nie muz czyłtych grona!
Ktòraż prosze z tey wady dusza wyłączona?
Czy żełnierz choć mu ná plac lada dzień íść trzeba,
Czy kmieć, co koło roli pracuje y chleba?
Czy ízlachćie, czy rzemieśnika, czy Pan Graf y Xiąże.
Czy ten, co się postronkiem ściśle z Niebem wiąże.
Czy sami, co się wiary obrońcami szczycą.
Nie płacą bykowego siedzą zá granicą?
Lata płochi Kupidyn y swe grotty ćiska.
Czy to święcki dwor stoi, czy młora Mniska,
Ale złość nigdy ná się nie patrzy choć więcsy.
Y grzeszy y zgorzenia czyni sto tysięcy,
A naygorliwiey Święte owe niewiniątka,
Zaludniają paćierzem szpital u dziećiątka.

Przekładny Król, bo zbiera ná Ottarzach wota
A możeż gorzey kłamać naywiększy niecnota:
Aby miał Król ołtarze ze srebra odźierać,
Y skarb Dworny skarbami Kościelnemi wspierać.
Ktòryż się nań uskarżał Kościól lub Kaplica,
Ktòry Pleban, czy Kleryk, czy pop, czy kapica?
Ze mu wzięto naymnieyszą ampulkę z Swiętńi?
Słyszales ale nie wiesz co dali Paulini,
Wiele dali y zá co z jakiego powodu,
Czy ná prywatę, czy dla potrzeby narodu,
Ja wierzę, że to wszystko poszło do mienicy,
Zadney Kròlewski Hayduk niema ztąd petlicy

Wreście

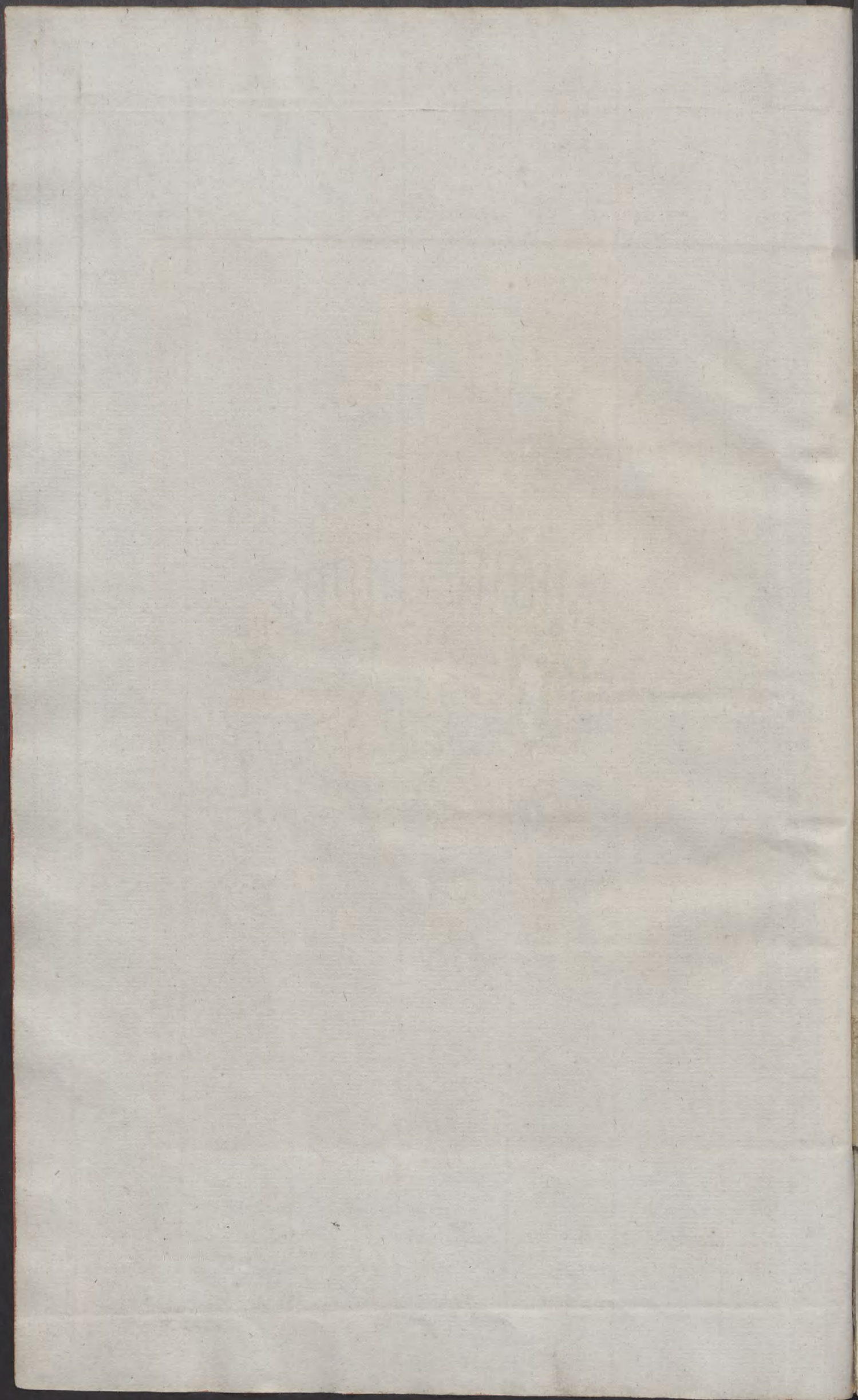
Wreście bym się nie gniewał, by Kieźa y Mnichi,
Zostawiwszy lichtarze Krzyże y Kielichi,
Dali resztę Oyczynie, bo w ciężkiej potrzebie,
Pójdzie wkrotce, jak widzę ozebrany chlebie,
Niemasz w tym, moy Świętofzku, żadnego zgorzenia,
Kiedy Xiądz ze zwierzchności dese pozwolenia.
Czego sam uie użyje; zwłazcza gdy mu za to.
Ten kto bierze pieniężną nadgrudza zapłatą.
Nie najedum w Kronice mieyscu napisano,
Ze w potrzebie za Swiętnic skarby samych brano
A mogłaz być potrzeba więkza jako kiedy,
Tu kray łupią zdoftatkow wojnowe czeredy.
Tu nie ludzkie szalbierstwo gdnies tam zagranice,
Czyftą brzydkim kłokolem zabrudza pszenice,
Y mnożąc zysk ostatnim zdzierstwem niegodziwy
Wpycha gwałtem do Polski kruszecz zarazliwy.
Krzyczeliście nie dawno ná kray zarzucony,
Fałzywemi pieniędzmi od sąsiedzkiej stony,
Teraz gdy macie dobrę znowu zazdrość woła
Ze Król Mnichom tabliczki zabiera z Kościoła.
Prawdziwie, jako niegdys u wieży Babelu
Miezcacie się gadając językami wielu,
A wszystko powtarzając toż sam, bez proby,
Jeden fałsz tyśiącznemi barwił ~~z sobą~~
A zatym moy Poeto kiedy smy po geśli
Twoją także bandurkę czy dudy wytrzęśli.
Z folgujemy instrumentom czyli sobie raczy,
Kto znas grał lepiey, niechay potomność obaczy.
Teraz wiem że słuchaczow przewyższysz mię tłumem
Lecz ja wolę grać zawzse przed jednym rozumem,
Niżli stado płochego wodzić z sobą luda,
Ktòrego znami lada powabna obfuda.
Liter tu początkowych nazwisk niekładn e,
Bo ci z niego koncepta niewypadną żadne,
Wreście lay mię jako chcez z ostatniego tonu,
Tylko szczerą pisz prawdę á nietykay Tronu.

*****

*****

*****

LIST PASTERSKI

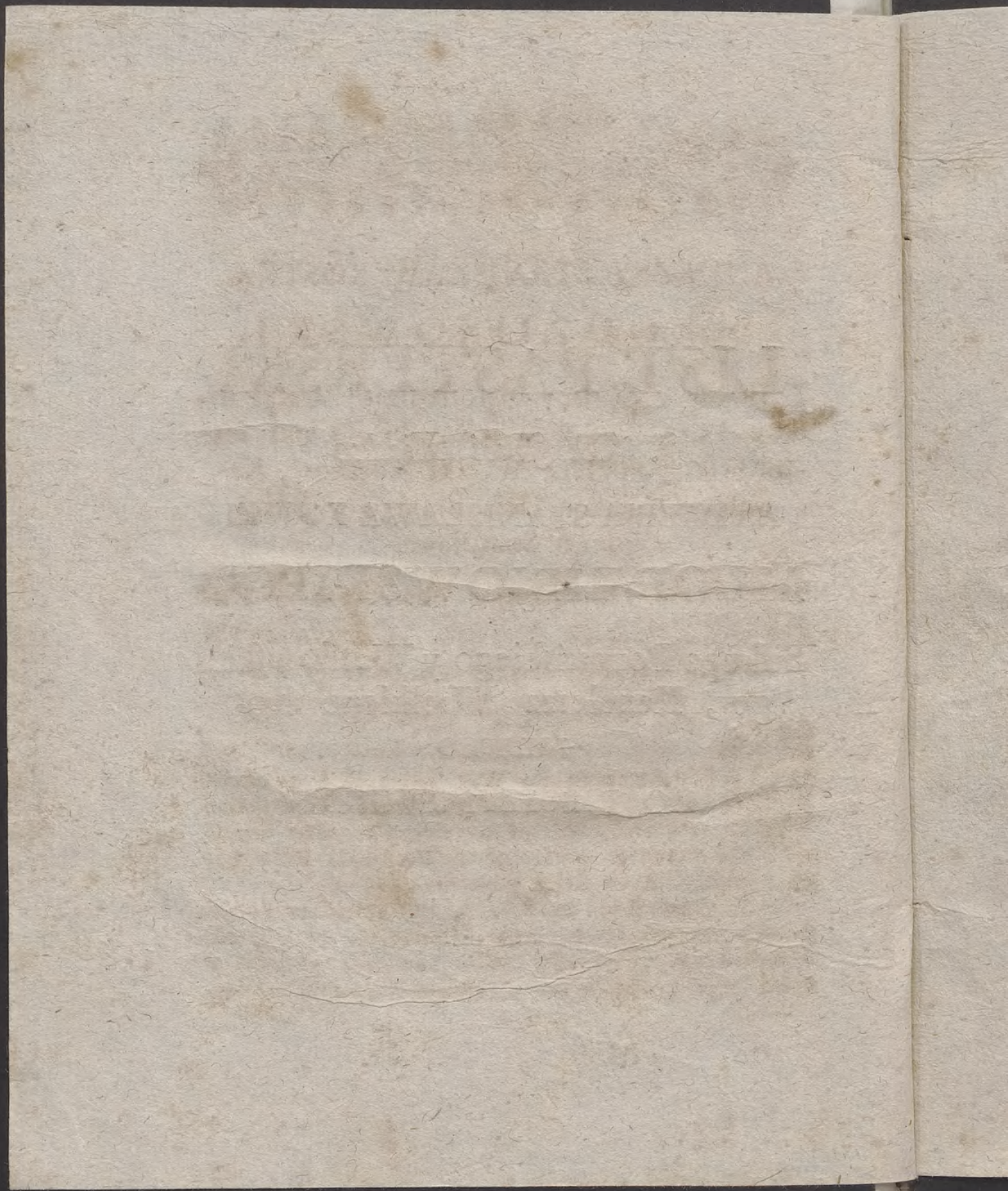
J. W. Jmci Xiędza

ANDRZEJA STANISŁAWA KOSTKI

MŁODZIEJOWSKIEGO

Biskupa Poznańskiego y Warszawskie-
go, Kanclerza Wielkiego Ko-
ronnego

DO DIECEZYI SWOIEY.

ANDRZEY STANISŁAW KOSTKA
MŁODZIEJOWSKI

Z Bożey y Stolicy Apostolskiej Łaski Bi-
skup Poznański y Warszawski, Opat He-
bdowski, Kanclerz Wielki Koronny, Ka-
waler Orderow Orła białego y Świę-
tego Stanisława.

*Wszystkim Duchownym Swieckim y Za-
konnym, tudzież wiernym Chrystusowym
całey Diecezji naszej zdrowie y Pa-
sterkie błogostawieństwo.*

 O Dzywamy się do Was naymyśli! z okoli-
czności, która iuż to wskroś serca wasze
przerazić, iuż nieporównaną radością napeł-
nić, iuż nakoniec pociągnąć do czynienia Panu Bo-
gu nieskończonych dzięk powinna.

Świętokradzkie na dniu 3. tego Miesiąca potar-
gnięcie ręki na Osobę Jego Królewskiej Mci P. N.
Miłościwego, y przedziwne wybawienie zdrowia y
życia Jego (właśnie mocą samego Boga, iak świę-
tobli-

❁   ❁   ❁

tobliwie domyślać się można) z niebezpieczeństwa utraty drogiego zdrowia y życia; celem iest niniejszego naszego do was listu Pasterkiego.

Niechcemy tu powtarzać, co w przeszłą Szrodę rzetelnie całemu Krajowi oznaymiła tuteysza drukowana Gazeta o zbrodni iedney z naywiększych, na Osobie Krolewskiej spełnionej.

Niemożemy także pomyśleć, żeby ktożkolwiek zdrowym rozumem y czystą Religią rządzący się, usłyszawszy o tym szkaradnym na Pomazańcu Boskim, ukoronowaney głowie, Oycu Ojczyzny postępkowi; nieprzeląkł się, nieuczul poruszenia w sobie wszystkich władz duszy, y niebył ściśniony naymocniejszym żalem nad nieporównaną krzywdą J. K. Mci P. N. Miłosciwemu uczynioną, y nad oczywistym praw naturalnych, Boskich y ludzkich pogwałceniem!

Zamierzenie nasze iest prawowierni Chrześciance, dobrzy Obywatele tej Rzpłtey w Owczarni naszej zamknięci! aby iako z prawa Boskiego przez przyjęty charakter Biskupa staliśmy się tłumaczem y nauczycielem prawdy; y wy, naymilsi, iesteście obowiązani słuchać naszego głosu, kiedy wam rzeczy do Religii, y moralney nauki przekładamy; z okoliczności tego świętokradzkiego przypadku, nayprzed przełożyli wam wielkość grzechu determinowaney złości na zaboystwo Krola, y wielkość Łaski Pana Boga w cudownym prawie wybawieniu Jego od śmierci, w ocaleniu powszechnego zdrowia przez zachowanie przy życiu głowy całego Narodu; wielkość nakoniec obowiązkow naszych do iak nayżywszego dziękczynienia Panu Bogu za wybawienie naylepszego Pana z posrod oczywistego niebezpieczeństwa życia. Zaczynamy iuż od pierwłzego.

Nie-

Niegodzi się nigdy najmili pod żadnym pozorem, a tym bardziey Religii, podnieść rękę na Krola y zabijać go, bo się to sprzeciwia prawom naturalnym, Boskim, Kościelnym, y prawom powszechnym wszystkich Państw. Tę prawdę abyście tym gruntowniey poznali; czynię wam tu iey krotki wywod z namięnionych praw, zostawując sumieniu y pobożności wszystkich XX. Proboszczow, Plebanow, Kaznodziei, Swieckich y Zakonnych Spowiednikow, aby Kaznodzieie te wywody obszerniey na Ambonach, w Kazaniach, Katechizmach, y naukach czynili, Spowiednicy Sakrament pokuty administrując, w przypadkach Penitentow nauczali.

Jeżeli zaboystwo każde szkaradnym występkiem iest, dla tego że nikt Panem procz samego Tworcy nie iest życia ludzkiego; coż być za bezbożność musi wznieść ręce na tych, z ktoremi Bóg dzieląc na ziemi powagę swoją, Stozami ich ludu swego y Wodzami postanowił? Ktorychże praw niestaie się Przestępcą, ktory wyzuwszy się z wszelkiey ludzkości dziko y okrutnie godzi na Krola swojego życie? Prawo natury zakazuje nam tego wszystkiego, cokolwiek się sprzeciwia dobru społeczeństwa ludzkiego; potargnienie zaś ręki na panującego, wyzucie go z życia, iakże się temu niesprzeciwia dobru? kiedy się przez nie gwałt czyni prawu tych, ktorzy go prawnie wezwali, aby nad nimi panował? Panujący iest duszą społeczeństwa. Jeżeli Osoba Jego niebędzie w czci najszczegulnieyszey y uszanowaniu u poddanych, jeżeli niebędzie pewna bezpieczeństwa od wszystkich zafadzek; pokoy publiczny, szczęście y całość Narodu nie będą miały swojego gruntu: Więcey mowić można; Swiat cały w strasznym będzie zamieszaniu,

społeczeństwo będzie bez subordynacyi Państwa y rząd bez prawideł; Krolowie stawać się będą co dzień ofiarą zuchwałych y bezbożnych fanatyków. Całość tedy każdego społeczeństwa wyciąga koniecznie, aby Osoba panującego była iak naywięcej ubezpieczona. Lud Rzymski przywłaszczył był prerogatywę takiego nieskazitelnego bezpieczeństwa Trybunom swoim, aby ci mogli byli czuwać około dobra publicznego bez żadney bojaźni iakowego gwałtu na ich życie y zdrowie. Pieczołowitość y dzieła Monarchow są daleko więkzsey wagi, a niżeli Trybunow u Rzymian; byłyby tedy wydane na niebezpieczeństwo daleko więkzse, gdyby całość ich Święta niebyła ubezpieczona? Niepodobna jest, aby naysprawiedliwszy y naymędrszy Monarcha niemiał przeciw sobie Malkontentow; będziesz więc wydany Narod zawsze na ustawiczną bojaźń utraty dobrego Pana przez ręce nienawisnych? Nadto, cały Narod jest obowiązany czuwać y starać się o zachowanie życia tego, który zaradza o zachowanie wszystkich Obywatelow. Y to jest co światło samo natury nam dla warunku nieskazitelney całości Monarchow podaje. Jeżeli się zaś poradziemy objawionego prawa Boskiego, znajdziemyż w nim coby sprzyjało świętokradzkiemu Kroloboystwu? ah bynajmniej! Pyta się Dawid: kto wzniesie rękę na Pomazańca Boskiego, a będzie niewinnym? *Quis extendet manum suam in christum Domini, & innocens erit?* Tenże Dawid żywym przeięty żalem, obwinia się, że tylko koniec płaszcza Prześladowcy swemu Saulowi Krolowi uciął. *Percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram Chlamydis Saul;* (*) a zaboycę tegoż Saula lubo mu się sam dobić kazał, śmiercią ukarał, zgromiwszy

(*) 1. Reg. 24. v. 6.

wszy go wprzod , że się nielekka potargnąć rękę na Pomazańca Pańskiego: *Quare non timuisti mittere Manum tuam , ut occideres christum Domini ?* (*) Jakozkolwiek bezbożni byli Krolowie pod ktoremi Izraelczykowie żyli , czyliż przeciw Osobom ich rękę podnieśli ? w naywiększych prześladowaniach od Faraona do Boga się tylko udawali samego , y pewni z widocznych znakow iego pomocy , nieuszli nawet z Egiptu , tylko za wyraźnym pozwoleniem Krolewskim. Pod bezbożnemi Achaba y Manasseffa rządami aż do zesromocenia Kościoła Jerozolimskiego przez bałwochwalstwo czyż bynajmniey co w uszanowaniu tych Krolow ubliżyli ? Po wypadłym od Asłwera rozkazie śmierci na wizerkch Żydow , do ktoreyże się broni z Mardocheuszem porwali , tylko do błagalni y postów ? Czyż kiedy Prorocy Eliasz y Elizeusz pod Achabem y Jezabel Krolami zlemi , Izaiasz pod wspomnionemi Achabem y Manasseffem , Jeremiasz pod Joachimem , Jechoniaaszem , y Sedecyaszem pobudzali lud do gwałtownych przeciwko tym Krolom , y Osobom ich uczynkow , lub się sami na nich potargnęli ? lubo mieli po sobie prawo śmierci na tych , ktorzy albo bałwochwalcami byli , albo lud do bałwochwalstwa wiedli ?

W nowym podobnie prawie daleko od tego , żeby się co znajdowało sprzyiającego Kroloboystwu , wizerkcho raczey dąży do utrzymania między wiernemi Chrystusowemi czci , uszanowania , y posłuszeństwa ku Panuiacym. Wyraźnie JEZUS Chrystus rozkazuje *oddawać Cesarzowi co iest Cesarzkiego Bogu co iest Boskiego*, (**) à to pod Tyberyuszem nietylko niewiernym , ale zło-

A 4

śliwym

(*) *R. 2. c. 1. v. 14.*

(**) *Mat. c. 22. v. 21.*

śliwym. S. Paweł tłumacząc obżerniey myśl Nauczyciela swego, przykazuje wszystkim Chrześcianom cześć, uszanowanie, posłuszeństwo, wierność Panującym. (*) „Wszelka dusza niechay będzie poddana wyższym zwierzchnościom, albowiem niemaż zwierzchności tylko od Boga, przeto, kto się sprzeciwia zwierzchności, sprzeciwia się postanowieniu Boskiemu, a ktorzy mu się sprzeciwiają, ci potępienie na siebie ściągają. Przeto z powinności bądźcie posłusznymi nie tylko z bojaźni gniewu, ale też z obowiązku sumienia. Dawaycie im podatki, albowiem są Ministrami Bożemi zawsze czyniącemi, co jest urzędem ich. Oddawaycie im coście powinni, komu podatek, podatek, komu cło, cło, komu bojaźń, bojaźń, komu cześć, cześć.

Równie Piotr S. nauczał Chrześcian iak się mają sprawować względem panujących, nie więcej nadto im w głowę nic wbiiał, iak “(**) aby byli poddani wszelkiemu ludzkiemu stworzeniu dla Boga, czyli to Krolowi iako panującemu, czyli to Xiążętom od niego wyznaczonym ku pomście Złoczyńców, bo ta jest wola Boża. Czciycie Krola, bądźcie posłusznymi Panom w wszelkiej bojaźni, nie tylko dobrym y skromnym ale y złym. “

Trzymali się zawsze tey iednostayney od Apostołów podaney Nauki od pierwszych zaraz wieków Chrześcianie, nauczeni przykładem samego Chrystusa, który lubo był iako Bog Autorem natury, a przeto wyższy nad wszystkie prawa y Zwierzchności, przecięż tym się zawsze poddawał, y aby ich powadze nigdy nieubliżano, nauczał. Trafiały się w następującego

(*) *ad Rom. c. 13. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6.*

(**) *Pet: Ep. 1. c. 2. v. 17.*

iącego Kościoła początkach bunty, rokosze, świętokradzkie potargnienia się na życie Cesarzów Rzymskich. Był sromotnie Kommodus przez najpoufalszych sług swoich Letusa y Elektusa zabity. Zamordował Domicjana zelżywie Parteniusz. Godził Plautus na życie Sewera Cesarza, przeciwko któremu podniósł rokosz Popenniusz niger y Klaudyusz Albinus: lecz co? mieliż w tych zbrodniach bynajmniej yż? Chrześcianie cząstkę? albo przeciwnie niepoepializ Chrześcianie zawsze tak szkaradnych zaiadłego ludu ku Monarchom swoim bezprawio? niewyrzucaliż im tego Tertulian na oczy w liście do Skapula? mówiąc „udaią nas (to jest Chrześcian) iakbyśmy byli nieprzyjaciołami Cesarzów, a przecięż do tych czas nie można wynaleść y jednego tak okrutnego Chrześcianina, aby się wmięzłał między Nigrow, Albinow, Kassyuszow sprzymierzeńcami na życie Cesarzów? „a w twoicy apologii za Chrześcianami pyta się Pogan: „Coż to są za ludzie? są Rzymian, nie ale nie Chrześcianie: *Circa Maiestatem Imperatoris infamamar, tamen nunquam Albiniani vel Nigriani, vel Cassiani inveniri potuerunt Christiani* „Niepodła zaś ich w tym obowiązku utrzymywała boiaźń: bo umieli najfrozszeponość śmierci za wyznanie wiary. Nie dla słabych sił swoich utrzymywali się w powinney ku Monarchom swoim Pogańskim y prześladowcom wierności: bo napełniali wszystkie Prowincye, y woyska: ale iedynie w tey się powinności y czci ku panującym zachowywali, że im Religia szanować Trony za największy obowiązek wkładała. Te były zawsze y są powłzechnego Kościoła S. Katolickiego prawidła, ktoremi się od pierwszych swoich początkow rządził.

W po-

❁ ❁ ❁

W późniejszych wiekach ze niewiadość , złość ,
rospusta , y ostatnia bezbożność wprowadziła między
niektoremi Chrześcianami szkaradne mniemanie , ia-
koby wolno było Krola Tyrana zabić ; Święte Kon-
cyljum generalne Konstantycyńskie wydało uroczyſty
przeciw temu wyrok w następujących słowach * „Zgro-
,, madzony Zbor Święty na wykorzenienie kacerstw
,, tym zapobiegając ; ostrzega że na niezmierną krzy-
,, wdę Wiary naszej , dobrych obyczaiow , spokoj-
,, ności Narodow , a na zgorſzenie powſzechne ,
,, niektorzy nauczają , iakoby nietylko chwalebna by-
,, ła , ale owszem zaſługująca rzecz każdemu z podda-
,, nych pozbawić życia Tyrana przez zdradę , podey-
,, ſcie lub iakizkolwiek inny ſpoſob , mimo iakiegoż-
,, kolwiek obowiazku lub przyſięgi wierności wyko-
,, naney ; chcąc zgruntu wykorzenić te bezbożne zda-
,, nia , rzeczy dobrze rozważywszy ; uznaie takową na-
,, ukę pełną błędow co do wiary , y obyczaiow , y
,, przeto potępia ją iako kacerską gorſzącą , y otwie-
,, rającą drogę do zrad , buntow niewierności , iak
,, rownie y tych potępia , ktorzyby uporczywie tę u-
,, trzymywali naukę , y kacerzami ich uznaie , a na
,, takich kary od SS. Kanonow przepiſane rozciąga. “
Jezeli na nauczających tylko tak bezbożnego zdania ,
Kościoł S. tak ſurowe wkłada kary ; iakichże kar nie
ſądzi godnego , który ſwiętokradzką rękę na Poma-
zańca Boſkiego targa ?

Przeſilaia się zawſze y we wſzyſtkich Pańſtwach
ſprawiedliwości ſprawcy , aby ieżeli się kiedy takie
Monſtrum natury znajdzie ; naywymyſlnieyſzemi by-
ło karane mękami : y ſprawiedliwie , bo być wię-
kſzey zbrodni y niecnoty nie może , iak się targnąć
na tego , który przez moc ſobie z gory udzieloną ,
zbliża

* Seſs: xv.

❁ ❁ ❁

zbliża się naywięcej do samego Boga , panując w części temu Ludowi , ktorego Bog w powszechności jest Krolem.

Ktoż jest , kto bez uprzedzenia rzeczy bierze , aby nie poznał , z tego cośmy dopiero nadmienili , iak szkaradny występki na dniu 3. tego miesiąca jest dopuszczony przez potargnienie się na J. K. Mć. P. N. Młó. a wraz ktoż jest z dobrze myślących , kto niewidzi iak oczywście ręka Boska okazała wśzechmocność swoją w zachowaniu drogiego zdrowia y życia Nayiaśnieyszego Pana w pośrod tak wielkiego niebezpieczeństwa ! Czyiaż to , iezeli nie Boga sprawa , że ten sam , ktory dowodcą był świętokradzkiego porwania się na Pana naszego , ten sam mowiemy , uchronił go y wyrwał z zasadzek nań bezbożnie sporządzonych ? Powtarzamy ieszcze , ręka Boska ocaliła nam zdrowie Krola , Oycy Ojczyzny , Pana niekńczenie lud swoy kochającego ! ręka Boska wyrwała nas z strasznego zawżze , ale okropnieyszego nigdy iak w okolicznościach teraznieyszych Ojczyzny naszej , bezkrolewia ! a możemyż się niezdoływać na okazanie Panu Bogu iak nayżywszego dziękczynienia za tak wielkie dobrodzieystwo ? My co nam sumienie , pobożność , miłość y przywiązanie ku prawemu Panu y dobru tey Ojczyzny dyktuje , częścią iuż uczyniliśmy , częścią z tey okoliczności do uczynienia ieszcze w Owczarni naszej niżej przepisuiemy. Pierwey iednak ręce y serce do Pana zastępow wnośiemy , prosząc aby nas bronil , żeby nic podobnego nigdy , y pod żadnym ale naybardziej Religii prawowierney Katolickiey pretextem się nierrafiało : bo ta (iakieśmy dopiero dotknęli) przepisuię kochać szczegulnieyszym sposobem , czcić , szanować , być
powol-

powolnym Panującym , gdyby y z siebie , iako ludzie byli naygorzszemi , zdrowia y życia Ojób ich iak naytroskliwiey przestrzegać . Broń nas nayłaskawszy Boże ! zawsze a zawsze , a tym bardziey ićszcze dziś , kiedy na Tronie mamy Pana , iednęż z nami S-Katolicką Religiją wyznai.cego , Pana niewyflawioney ku Narodowi dobroci , łaskawości , kochaiącego nawet w tenczas swoy lud , gdy od niego iest przesładowany , żeby kto od przepisów prawa w starym y nowym testamencie zawartego , od przykładu pierwszych Chrześcian , y Przodków naszych względem świętobliwie y nieskazitelnie zachowywania bezpieczeństwa zdrowia y życia Osoby Jego , zamyślał nawet kiedy odstąpić ! Kapłani Pańscy ! jeżeli iest ićszcze między nami takie straszydło rodzaju ludzkiego , ktore przez błąd rozumu albo zepsucie woli w bezbożnym iest mniemaniu , iakoby wolno było kiedy porwać się na Kroła , y życia go pozbawić , okrzykniecie go na fundamencie praw Boskich starego y nowego testamentu , tradycyi Izraelitow y pierwszych Chrześcian : że niemasz żadney a żadney przyczyny , pod którąby sćiągnąć kiedy wolno było rękę na Kroła . Y w tey materyi po wszystkich Kościołach Poznauńskich y Warszawskich Swieckich y Zakonnych przepisuiemy y nakazuiemy , aby były cztery Kazania w osobne naybliższe cztery Święta lub Niedziele . Po Parafiach zaś wszystkich za Poznaniem y Warszawą przynaymniey , ażeby ninieyszy List nasz Pasterki iak niżej trzy razy powoley y wyraźnie ludowi był czytany , XX. zaś Proboszczowie , Plebani , Wikaryusze y inni wszyscy Duchowni żeby wiedzieli , umieli y starali się , gdzie okoliczność się poda zażyć wy-

razo-

rażonych wyżej dowodow przeciw świętokradkiemu potargnieniu ręki na ukoronowaną głowę, zalecamy.

Jako zaś iuż na dniu onegdajszym poniedziałkowym w Kościele tuteyszey Kollegiaty w przytomności zgromadzonego Duchowieństwa Swieckiego y Zakonnego, tudzież Państwa tu znajduiącego się y ludu wiernego uoczyście uczyniliśmy dzięki Panu Bogu za łaskawie ocaloną wolność y zdrowie Pańskie przez odprawioną Biskupim obrządkiem Mszą Wotywę y śpiewany hymnu *Te Deum laudamus*; ktorey to wotywy odprawowanie y śpiewanie hymnu wyżej wyrażonego przez trzy dni po wszystkich Kościołach tego Miasta kontynuować się będzie; Opatrzność zaś naywyższego w zachowaniu w pośród tak wielkiego niebezpieczeństwa życia Panującego, okazała łaskę, która nie na samych tylko Obywatelach tego Miasta się kończy, ale owszem rozciąga się do wszystkich części Oyczyzny Synow: bo któż będzie tak zapamiętał y niebaczny, żeby niewiedział, lub wiedzieć niechciał, że w życiu y zdrowiu Panujących całość zdrowia y życia wszystkich Obywatelów zamyka się; zamierzenie więc nasze iest, rozciągnąć obowiązek iak nayżywszego dziękczynienia Panu Bogu za nayłaskawszą zaskonę y ocalenie zdrowia y życia Nayiaśnieyszego Pana, tak daleko, iak powaga Urzędu naszego Pasterkiego zasięga. Y dla tego mocą Naszą Biskupią zalecamy, przepisuiemy, y nakazuiemy, aby zaraz po odebraniu tego Processu w pierwsze Święto nayprzod w Kościele naszym Katedralnym Poznańskim w przytomności zgromadzonego całego Duchowieństwa Swieckiego y Zakonnego, w drugie zaś naybliższe Święta lub Niedziele po innych Kościołach Miasta Poznania Swieckich y Zakonnych

obo-

oboicy płci ; potym zaś po innych wszystkich całej
Dycezyi naszej Kościołach w każdym po trzy razy
przed wystawionym na wielkim Ołtarzu *Ssmum. in
pixide in gratisum actionem* w przytomności wiernych
Chrystusowych (którzy dzwonieniem do Kościoła
zwołani być mają) odprawiały się Wotywy , po
których za każdą razą zawsze śpiewany być ma hymn
Te Deum laudamus w łacińskim lub Polskim języku ,
iak gdzie zwyczaj , y niniejszy List Nasz Pasterski
z Ambony powoley , y wyraźnie ludowi wiernemu
czytany. Nadto dla okazania żywszego podziękowa-
nia Naywyższemu , że prawdziwie ręka jego ocaliła
nam zdrowie y życie Krolewskie , naznaczamy Czter-
dziestogodzinne Nabożeństwo w Mieście Poznaniu , y
Warszawie. W Poznaniu odprawiać się będzie naj-
przod w Katedrze Naszey , potym zaś we dwóch o-
sobnych Kościołach , ktore do tego nayzręcznieysze
osądzi Jmć X. Officyał nasz Generalny Poznański. Tu
zaś w Warszawie zacznie się od przyszłego poniedział-
ku za tydzień to jest dnia 18. tego Miesiąca o go-
dzinie dziesiątey zrana w Kościele Farnym S. Krzyża ,
w następujący zaś poniedziałek to jest dnia 25. tegoż
Miesiąca w Kościele Farnym Panny Maryi na nowym
Mieście ; w Kollegiacie zaś Krolewskiej oraz Farnym
Kościele S. Jana w tenczas iak prędko J. K. Mć. P.
N. Miłościwy będzie w Stanie osobiście znajdować
się w Świątnicy Boskiej y publicznie dziękować Nay-
wyższemu za wyrwanie siebie z niebezpieczeństwa ży-
cia , y przywrocenie zdrowia , toż czterdziestogo-
dzinne Nabożeństwo nakazemy. Tym wyznaczeniem
Kościołow Farnych do rzeczonego Nabożeństwa nie-
myslemy wstrzymywać ochoty zgromadzeniow Zakon-
nych do okazania iak są wdzięczne mocy ręki Boskiej
nad

nad Krolem , y Oyczyną doświadczoney ; owżem do tego końca władzy Naszey przychylną gotowość pokazemy. Gdzie zaś to Nabożeństwo przypadać będzie , poczynać się ma od Mszy Wotywy *pro gratiarum actione* , podczas ktorey będzie Kazanie w Mate-ryi że świętokradzka jest rzecz prawom Naturalnym, Boskim y ludzkim sprzeciwiająca się zciągnąć rękę na Krola y zabiać go. W tuteyszey Kollegiacie my sami śpiewać tę Wotywę będziemy , po ktorey Papie-skie błogosławieństwo z odpustem zupełnym wszystkim wiernym Chrystusowym (do ktorego dostąpienia trzeba być w stanie łaski) mocą nam od dzisiejszego Oycza S. Klemensa XIV. dnia 28. Stycznia Roku terazniey-szego udzieloną mamy. Sposob do odprawienia tego Nabożeństwa zachowany będzie ten sam , który przepisałiśmy w Proceście naszym dnia 10. Pazdziernika Roku 1769. wydanym , gdyżmy podobne Nabożeń-stwo naznaczyli.

Nim zaś skończemy niniejszy List Pastercki, mu- siemy ieszcze , à musimy przez wewnętrzne przeświad- czenie , przez najswiętsze obowiązki charakteru Bi- skupiego, musimy przez miłość dobra Religii, dobra po- wżecznego , zaklinać was Bracia nasi, Kapłani Pańscy , Swieccy y Zakonni, Ministrowie Religii prawowiernego Kościoła Katolickiego , Nauczyciele wiernych Chrystu- sowych ; musimy zaklinać was przez wnętrzności Pa- na naszego JEZUSA Chrystusa , abyście nietylko za- dney à zadney czątki w nieszczęśliwych Kraju nasze- go rozruchach niemieli, umyśłow Obywatelów zwła- szcza przeciw panującemu ani publicznie, ani prywa- tnie ani w Kościele, ani w domach, à naybardzię (iak tu się wiadomości uwiiiają) na Spowiedziach , nierozią- trzali ; inaczey Bogu , Kościołowi , y Oyczynie wa- szey

szey bylibyście w odpowiedzi; ale owszem wiernych Chrystusowych srodko wyprowadzali z omylnego rozumienia, iakby Panujący, który niezego bardziey nad uszczęśliwienie ludu swego niepragnie, y co tylko w mocy iego iest, czyni na przyspieszenie pokoju dobra Religii y Narodu swego, był Autorem niezczęśliwości Krajowych. Prawda, że iesteśmy zewsząd otoczeni dolegliwościami, ale żeby ich był przyczyną Panujący; iest to błąd nieznośny, który nasz ietzcze wiek y potomność odkryje, bo tu nieiest czas y miejsce justyfikowania spraw Krolwskich. Ktoż zaś z ludzi dobrze oświeconych niewie, iak wiele zawsze y w każdym Kraju znayduie się Obywatelów, którzy albo że nieprzenikaiają dobrze polityki sprzęzyn, co trudno nawet y tym przychodzi, co całe życie w gabinetach strawili; albo że mają iakoweś prywatne swoje zamierzenia, albo nakoniec, że sprawy Panujących nie są podług ich myśli kierowane; czernią ie przeto przed swoiemi równemi, za bezprawia y niesprawiedliwości uciąż: y godzisz się do ich przyłgnąć mniemania z pokrzywdzeniem dobra Religii y Oyczyzny?

Dla lepszey zaś tego wszystkiego wiary ninieyszey List nasz Pasterki ręką naszą podpisany pieczęcią stwierdzić, przedrukować y po wszystkich Kościołach *via cursoria* poroz ytać, y w nich go od słowa do słowa publicznie powoli z Ambon po trzy razy w każdym Kościele iak wyżej, czytać rokazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia 9. Listopada Roku 1771.

AND. STANISŁAW BISKUP. (L.S.)

*Paweł Barfs Sądow Zadwornych Biskupich
y Konsystorza Generalnego Warsz. Pisarz.*

*Opawiański list
Pasterki*

Odpowiedź na List Pasterski Mił^o Medycejskiego Biskupa Poznańskiego 1771 Anno

Głos Pasterski o niegodziwym na Dniu 3 Listopada, w tym wolnym Narodzie nigdy nie praktykowanym, a w tych najokropniejszych krajach naszego Czasach, smotnie popelnionym wylęku, Inaydotkliwszym całego Narodu uczuciem, w powszechnym nieumyślnie optakanym, tym cięzszym wnas odnawia Żale, im grantowniej wzytkich upewnia o nieodmienney tej najwyższej nowiny prawdzi. Powątpiewaliśmy do tąd, by w Stolicy Krolestwa bezpieczeństwo publiczne pod krenią zagranicznego wojska, było Izwalcone, które od kilkuset lat na tonie Swoim staż domowa praistowała nicnadwierzona, y od wszelkiego szwanku zachowane; Oskarżamy te nowa praw, y Swobod Mistrzynia, ze zmieysca Prawodawstwa Tobrowska nam sprawita kmię, ubolewamy z spajaniem nad nową y niestychaną tąd Stolicą mieszczliwośćią, Quomodo facta est meretrix Civitas fidelis plena iudicij? Justitia habitavit in ea, nunc autem homicida Isr. 1. Powstajemy na wielkoni występkę wzytkich wte niezborną radę wchodzących, których na występienie podobnych straszdeł, przez najsurowszą karcę władzy Preswientnych Stanow zostawuimy, a czutemu tym czasem Pastertorowi polecamy, aby najnieotliwszą, bo publiczną całego kraju bezpieczeństwo obalającą w Samey Warszawie pielegnowaną kuciwalose, w tych błędnych, od publicznego zdrożnych gosuinca owcach zatamował, bez czerwienia całego Narodu, y Dyccezji Swoiej; Ta bowiem owczarnia, oubrem ten cały naród, do którego umę Pan tłumaczem y nauczycielem i Religia, y moralna nauka odrywasi się, nicnadwierzona Apostolska nauka pobożnie do tąd szczyt się, y gotow był każdy Obywatel krew pierwey przelaci, niż Rzymskiego koscioła ndyswęższym obrzędkiem jakie dopuścić bezprawie, Niebyła też nigdy ta Dyccezja tak ciemna, by niewiedziata narde zabojstwo z swoiej istoty być tłym, niegodziwym, prawu wszelakie statury Baskie, y ludzkie gwałconym; nigdy nie uypawata tak obmierzłych Bogu, y Swiatu Świętokradcow, straszdeł, ani w tym kinytycznym ratie podpada pod tąd podczyzenie, dopiero Listem Pastera Cwoiego iest niby zataka, Optudzona; Niezbywato iey też na dobrych, cnotliwych, y rozumnych kaptanach, którzyby nowej edyji potrzebowali ad resolvendum kazy; chyba takiego któryby ich

polityki

Polityki miarkowac sprzeczny, y wyppokrowaney tego Swiata Pelligij
nauczał Antykatow; Lecz niemasz czemu byśmy się dziwili, że list
Pasterski talic wtey Dycezyi upatruie Monsthum, często się to
trafia kiedy owce w Polstere, a Pasterz owce zastarcia w Arabij,
gdzie jest wszelkich Strastydel Siedlisku. Nierozumimy iednak
kiedy naygaliuszemu o dobro Pelligij Biskupowi, naytraktiuszemu,
o calosc Publiczna Senatorowi, nayusilniey o ubezpieczenie Praw,
kusiola, y krajonych Staraiacemu się Ministrowi, damy Sprawie,
o duchach, y wzumieniu naszym

Nikt w caler Dycezyi, oustem w calym narodzie nie pomyslat
nawet, aby kroloboystwo pod jakim kolwiek pozorem godziwe bylo, ktore
gwaltu grunt Prawa, y bezpieczenstwo powszechne, Ale ani zaboy-
stwa naywzgardzeniszezo Czlowieka, bezprawnie przywatne, przemozno-
sia popelnionego, naysprawiedliuszemu przyczy nami niechcemy
mieć wymowionego, uiedzac doskonale ze Sam Stworca jest Panem
Zycia, y Smierci Czlowieczy na Niebie, ktora wladze przez namiestni-
cza powage podzielit między zwiecznosci na Ziemi, Same oustem
przemoznosie prawem hieronnym potepiamy. Za Swietokradzki
depieroz wystepel na wszystkie nayotrutyczyszych Naturi, y
Smierci rodzaje odwarzaiacy się, glosiemy targnienie ręki na Tru-
la; krola prawnie na tron wezwanego, krola w wolnym naro-
dzie, bez wolney z Prawa przepisanej kontradykcyi obranego, pra-
wnie uheronowanego, prawnie bez kontraweneyi panuiacego, Tru-
la nie gwałtowna, potega, y prepotencya Tron posiadaiacego, ale
powage Boska, na krolowska, podziellona, z Samey naywyzszy
krola zastepow ręki przyjmuiacego, przez narzedzace Praw Sto-
pnie Sobie zlecone, krola wezwaniem, y panowaniem od
bezprawia wszelkiego dalekim, krola uiedzacego ze namie-
smierci Boga nosi powage, ktorey nikt Sobie zadnym podry-
ciem przywlaszyci nie moze, tylko tego Bog przez Prawo
Sukcesyji, lub wolnego, y prawnie niebronionego wybrania
Zaleca, non enim qui se ipsum Commendat, ille probatus est
sed quem Deus commendat. Idyż to nie jest czi natura Tru-
ra się wydiera potega, Lecz ktora się zwoli czyniacych ją po-
czynna, Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui uocatur
a Deo tanquam clarior. Sam Zbawiciel nasz będąc Bo-
giem, et Primogenitus in multis Fratribus, nie usuiagat wne-
kizney, lub zewngizney mocy do przywlaszzenia Sobie
naywstasziuszezo między Bracia pierzzenstwa, az Ociec
Niebieski

Kiebieski te tego przed Suiatem ogłosił nierozdzielna, prawem
 Synostwa, należąca Jemu powage; Sicut et Christus non semet
ipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum
Filius meus est, tu yto iestke nadprzyrodzone mi znakami
 wobloku cudownie się obiawiaiące te wola swoje względem post
 szeństwa Synowi swemu należącego potwierdził, Et vox de nu-
be dicens hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui.
ipsum audite. Lecz my nietykając sposobow panowania dź
 sieyszego, ani roztrząsając objętego Tronu początkow, bynajmiej
 w sprawie krolowskiej nie wchodzimy, pomijamy uroslyste przez
 najświętsze obowiązki godnych tego krolestwa szlachty, ceno
 thow Duchownych, y świeckich, i stanu Rycerskiego zacnych
 obywatelow, przeciw gwałtownym w kretypltey od Cesarzu
 Convocationis, az dotąd wyrażonym bezprawiom, już po
 drodze autentycznie, już podniesioną na odsiecz nayokru
 tnieyszych gwałtow jure defensivo bronią, już po miastach
 polach, krwawą szlachectką za wiarę, y wolność przelaną, już
 w niewoli różnego Stanu Meżow poczynione Protestacye, przyzna
 jemy ieszcze że mamy króla naywyższemi praw heronnych obgad
 kami do panowania wezwanego. Jużże tytuł króla ma pra
 wo przyoblecie się w posturę pastora, praw Boskich, Kosciel
 nych, całej Religii, y Oyczyzny; Wolność będzie krolowi bez
 rzy Prawa? Księstwa? y Narodzje przedzielac? Wolno kaptu
 ry, szlachta, więzić, krai ogniem, y mieczem w popiołach o
 balin gniebać? ile bezprawiem wolney Kretypltey za duktem
 idąc absolutnych paszy? Ale my wpanuiącym widzieć nie
 chcemy, nad czym w mytkie Stany głębokeo pomyśleć powinny,
 Potępiamy Malthontentow, y ich rady ku płuższiagnieniu
 ręki na króla iakiegozholuwick, Ale przypominamy, że w nayab
 solutnieyszym rzęzie są nato postanowione Stany, aby praw
 panuiącyey religii, y narodowych przed Majestatem cesarz
 kiego bronity bezprawia, y w swowey je trymaty nieskaritel
 nbsi, Zostawit nam tych ministryalnych parlamentowych,
 y wolnych Kretypltey Stanow ~~Stano~~ figure Samuel, J
 mieniem Pańskim krolowi Saulowi panowanie uypowia
 daiący, za przestapienie Prawa Boskiego Et pepercit
Saul optimis gregibus ovium, et armentarum, et vesti-
bis, et arietibus, et universis, que pulchra erant nec
 voluerunt

voluerunt disperdere ea, quid quid vero vile fuit, et reprobum hoc de-
molitum est 1 Reg. Obratony Bóg Saulowe chwyciwszy zło-
gacenią się z Zagranicznych manufaktur, a oszliwosci, które znać
niewidzial, że miały być przyczyna, a irodem zepsucia wiernych,
żałował, iż niewdzięcznego Saula królewską ozdobił powaga?
Penitet me quod constituerim Saul Regem. O co gdy się frasuje
przyjazy królowi Samuel, zgramiony od Boga, rozkaz odbiera,
aby na królestwo Saulowe inszego uczynił pomazanie, Usque-
quo tu huc Saul cum ego proiecerim eum ne regnet super
Israël, Imple Cornu tuum oleo, et veni ut mittam te ad Sai,
providi enim in Filijs Eus mihi Regem.

Te ras dobre Dawida serce sprawiło iż uszył król Saszca Sau-
lowego, że zabęję Saulowego na śmierć skazat, Sprawiedliwie to
uczynił, żeby wstęgi miata ludzka po uszytkie wieki zachwatość,
prywatnie w Sąd, a potępienie wchodzić grzechu królewskiego,
Ani przeciw nam walży zarzut postępku Izraelczyerw wzglę-
dem najokrutniejszego Faraona, do Boga się tyśko uddających,
ani Izdaw po wypadym od Apwera króla na siebie pę-
wazechnym śmierci wyroku, że Mardocheuszem modlitwa, a
postami szeregulnie broniących się, bo li nie narodem, lecz nie
wolnikami będąc, nie mieli prawa, sit, a sposobow do złoże-
nia z Siebie Tyranskiiego niewolnictwa jaszma, dopieroz kro-
lewski sądzić występki. Łosliwe też Achaba żabeli, Ma-
nasseja, Joakima, a Sedycyassa królów w Państwie absolut-
nym panowaniu, coż ma za część, a podobienstwo z dżw
nam panującym? chyba samo listem Pasterzkim zowna-
ne panowanie, ale ich lud z Narodem naszym nie może
być spojony, bo te kraie były absolutne, my wolny naród,
tamci poddani prawu od króla Stanowionemu bez wy-
mowki, my nie znamy Prawa za prawo, tyllko to które
sami na Siebie Stanowiemy, a to uszytko zprawa nam
własnościwego, zgota iestemy wiedno zgramadzeni Prawodawcy,
a owszem królotwercy, że wiec Elias, Chreusz, Jaijasz, a Je-
remiasz Prorocy na królów pomieniorych, acz berboznie pa-
nujących ludu nie pobudzali, do prawem zakazaney zemsty,
a sami się nie potargneli, modrze uczynili, inaczey buntowni-
czego występku u nas nie uszli by, częścią zeto przechodziło gra-
nice władzy Prorockiej, gdyż Prorocy nienależeli do kemple-
tu Stanów, częścią zę wspomniorych królów występkę, nie
były contra Statum, to iest przeciw Prawom krajowym

ale i sądlich

ale ludzkich słabości pochodzące: Kopetniali oni batwochwalstwo, lecz tego obowiązku na poddanych prawem nie wykładali, nie stanowili Prawa, by księżęci wiernych w batwochwalnie się przemieniali, aby batwochwalstwu obrządkom, obrządki Prawowiernego Księcia ustępowały, aby kaptani Pańscy batwochwalstwo za godziwe po-
 cztuwali, aby pod Sąd batwochwalcki poddawali. O. A. przeciw-
 iednego z tych Manasseja złość krwawą, obłąaną znaleźliśmy
 w Wismie, kiedy następcą królowi Oycowskiemu Amon batwo-
 chwalcko, zstąpił, y od Sława Oycowskich nieodstępnie
 panujący, od sprzyżonych sług swoich w Domu wstawnym
 zabity, wszystkich zaś królów nieomylnie śmieć o prze-
 stępstwa gromili pomienieni Porocy, jak Natan Da-
 wida za zwałenie Praw, Eliasz Achaba, y Ozyajza, Izai-
 iasz, Jeremiasz, y inni: W nowym też Zakonie Onystrus
 Pan Karat oddawali Cesarzom łezę inną powinna, ale niedopus-
 szczał prawu swemu żadnego czynić bezprawnia Reddite quae
sunt Caesari, Caesari, et quae sunt Deo, Deo, ovissem utbroit mat
wiernych swoich trzode przeciw bojaźni przesławiających się z tych
Panów, Nolite timere a facie eorum qui vos persequuntur
Math 6: Et pravo Księcia Szwedzkiego, y sprawiedliwosci w pier-
wszym mie przykazal względnie Quidite primo Regnum De, et
Justitiam Eius Math 6: Paweł S. do wolnego Rzymskiej Księptey
 pisząc Narodu ubliżył zeco jej Prawom? bynajmiej, y owszem przy-
 kazując, aby Podatek Starboui, cto, komu prawem należy, bojaźni ko-
 mu bojaźni, oddawano; Oczym cały Rozdział 13 do Rzymian.
 Piotr S. wyrażmiej na narzę Strong wszelkiemu urzędowi, by wotadzy
 Prawey Stanowionej postuszenstwo nakazując, niedopuszczając by
 Stany prawem starszyzny obwarowane quatt ponosily, Oczego na-
 stępnice Słowa = Radzicie poddani wszelkiemu ludzkiemu urzędowi,
 bądź królowi, bądź przełożonym, albowiem ta jest wola Boga, a
 byście dobrze czyniąc, usta zatkali nieumiejętności głupich, jako
 wolni, a nie jako li którzy wolności zastoną złościami. 1 Petri 2:
 W następnicego Księcia początkach między nowowiernemi różne po-
 wstające rozruchy przeciw Cesarzom, y królom wyznaniem wier-
 nych przesławiającym usmierzałi Apostołowie, y ich następcy, bo
 w ow czas tej Religiij żadne nie sprzyjały Prawa, przeto w Samej
 Kniżce Meneńskiey, y Statucznym wyznaniu wiary Księcia wzrost,
 y pomnożenie Sam Boga łaskawie czynił, rozpalając serca wiernych
 na mgie, a żadnemi pogrozkami nieprzetomane prawowierny traktuy-
 zowanie.

Podawany

Łowstały upóźnionych wiekach nżne przeciw hościotwórci błędy, ale Bóg takimi hościot swoi opatrywał Biskupami, którzy nie szukając własnego z Biskupstwa Łysku, lecz pomnożenia wiary, zaradkiem swego dostojenstwa, zdrowia, y życia, śmiele przed królami wszystkie Kancerstwa gromili, y one na świętych koncyliach, wraz z osobami, temż Kancerstwuy zarazonymi od spopleczenstwa hościota odcinali, y potępiali. Dwa się podobni Biskupi, y u nas w tych czasach zjawili, y tych nam zto się braterska złota Ojczyzny wydarła. Były te czasy kiedy Święci o wiare, Prawa Boskie, y księcielne gorliwi Biskupi, zastępowstwo tychże publiczne na królów wstąpiły pokuty, od winienia ich nawet hościelnego wstrzymując, jako uczynił Ambrosij Medyolaniski, y Stanisław Krakowski Biskupi.

Naszego wieku Rossja pod absolutnemi Prządami zostającąca uportujusz y do Piotra III. Monarchy Swego Czerem Statu z Tronu go zstąpiła, y umrzei Karata, Czaradny wpierszonym, y najprzychylniejszym ku swym Monarchom narodzie postępek, bez wszelkiego tegoż narodu spopleczenstwa popetrzonny, przypominu Nam, jak są niedosięgle Łona Boga naszego wyroku. Możliże kto pomyśleć, otey życia własnego za nic waziącej odwadze? Płynac trzeba że Reka Boska okazała wszechmocność swoia, kiedy wposrod takich świątłych straż, takowe sprawiła niebezpieczeństwo, a objawiła, że każdego ma w swiecy mocy, te uszy przy pod władzą Boga żyjemy, a on sam, od nikogo niezawisł, ma nad życiem y śmiercią, wstyłkich Stanow panowanie. Ubolewamy wielce nad tą znieważonego Maiestatu krzywdą, suadując się siebie, y Ziemią, że nam nie tylko pomyśleć, ale też ouypetnieniu tych myśli kółkotrojnym uwiadomościom uwieryć nie podobna było. Jesteśmy prawdą obarczeni nieznośnemi zeuszad dolegliwozściami, do ostatniego upadku nas nachylającym, prawda y to że gwałt nieznośny już nas idesperowanych do powzięcei nej dągnie obrony, lecz nie przeciw Maiestatowi, oktorem ustuiemy perswadować sobie, że równie znami, pod jednym że nieznośnym igoty uhażem, tylko przeciw gwałtcielowi Wiary, praw, y swobod narodowych, przeciw pustoszyicielom granicy y inoiatkow naszych. Uznajemy że ta buza na hościot. y Ojczyznę naszą, ile ztożcia jest zwoli Boga dopuszczającej, ile kara jest za grzechy Narodu

wielce

wiele po wszystkich Stanach rozmnozone, i woli Boga rozrządza-
jącej pochodzi, Poważamy przeto rękę y narzędzie Kary, wiedząc
ze Chrystus powieścił = Je potrzeba aby przyszły na hościot
zgorzenia - Math 26: Leż się łożyć opieramy będąc pewni
tego co przytaża: Biada jednak człowiekowi owemu przez
ktorego zgorzenie przychodzi, Przychcie ten czas tenas Bog
wylhlostawszy przytulę, a narzędzie Kary skruszysz, ognio:
wi rzuci na zniszczenie, jako uczynił Fouym Hirolem lud
Bogi uciskającym, Jeremie 1:

Jesteśmy wdzięczni W Mełanu ze przeciw Świętokradztwu w War-
sawie / popelnionemu, tak zarliwie powstaięsz, lecz wdzięcznych
doznatbyś, gdybyś iako rzuty o Dyceccyę Pasterz, do owczarni swo-
iej, iako hośliwy o przyspięzenie Pokoju, y dobra Publicznego
Cenator, wkrai wyjechał raczył; przysło by ci zaptakac nad nay
niebezpieczniejszym Stanem Kraiu naszego, z Jeremiaszem Quomodo
sedet sola Civitas plena Populo, facta est quasi Vidua, domi
na Gentium, Jerem 1. Tren: Fadruent byś się nad Edmiana tego
Hrolestwa Haec uine est Urbs perfecti decoris gaudium univer-
sa terra. Widząc iak Izwatcone Stanowieskami, jak spladro:
wane Swiatnice, Vidit Gentes ingressas Sanctuarium Tuum
Jak naczynia Swięte używaniem Świętokradzkim iesno mocone,
Zabrane, y naywiększe Swiętości z nich powyrucane Osannum
Suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius, Jak Kaptani
pod Okrutnemi ukazy, y morderstwy je czaj, Sacerdotes ejus ge-
mentes Jak Panienstwo, y wszelkie Klauzura zeliona. Virgi-
nes ejus squalides.. Jak cata Polska sasiniona gorzkoscia,
Et ipsa oppressa amaritudine Jak lud wszystkie je czaj, ostatnim
Kawathiem tyranistwo nad sobą Okupując Omnis Populus
Ejus gemens, et querens panem. Jak obywatel zuzyskując się
ogelbca, aby dusze pozyciat Dederunt meiosa queq; pro cibo ad
refuillandam animam. Jak Druednictwo y Domy nasze obcy
pladruia; Haereditas nostra versa est ad alienos. Domus
nostra ad extraneos, Jak chleb nasz odkupujemy, własności
nasze optacamy. Aquam nostram pecunia bibimus ligna no-
stra pretio comparavimus. Jerem: 5te Cni jest ktoby się zli-
wat, nad Polska Non est qui consoletur eam ex omnibus cha-
ris ejus

Powstaięsz w Mełanu przeciw targnieniu się na Hirola iako Swię-
tokradzkim, y słusznie, bo icit zaiste, Atc nie Świętokradztwo? Bisku-
paw od Kalku sat niewola gnoic, hościoty pladrowac, y palic? Nie
Swiętokradztwo Sakrament Ołtarza uyuracac, hościelnemi

Kuchichani

Wielkimi zdrowie spełniać, na patenach mięsa krajać, Orna-
ty, y inne sprzęty na różne ubiory przerabiać? To nie Świętokradz-
two w Procesyi Solennej ramić, brać od S. S. tajemnic, y od Ot-
tara, na Stępiegi przyjmować, do Armii przykonywać, na
postachach wodzić? Nie Świętokradztwo Panny Zakonne gwał-
cić, Obrazy Ukrzyżowanego deptać, y inne niedziżone zbrodnie?
a przez nato żadnego karności nie ma. Lecz co się już
Kato odziałowi deszczownie trudno, y zapobiedz temu, pewnie
excedit powagę W. M. Pana, Prynajmiej go zaklinamy wie-
dnosi Ducha, a zaklinamy przez Senatorski, y Biskupi O-
bowiązki, przez powinność obywatela abyś taki narodu w Dy-
ecezji, y kapitanow nieczernił, iakoby pierusi błędem wolności
Zabicia króla zarżeni byli, drudzy błędlwie nauczali, y naród
rozstrzali, a na Spowiedziach zdradliwie dawali rezolucję, boś
wielki planz uczynił przeciwnikom Religiij; Lecz kiedy W. M. Pan
otę błędy, y fałsze s. iak listem Pasterskim oświadczasz:
wewnętrzny doświadczeniem przekonany jesteś, zaklinamy
W. M. Pana powstanie nawszylko, co bydz najswiętszego może,
abyś ze Swemi Niebieskimi Naukami przyspieszył do nas, a
najzbawienniejszy Misjonarzu, najgorliwszy Apostole, z tych
wyrwał nas fałszow, bo puty na Summieniach naszych
nie będziemy zaspokojeni, a bez Skrupulu ustawicznego, ni
Słowa Bolego, ni Spowiedniczych rezolucyi słuchać nie będzie-
my, puli nowo objawionej najswiętszemu Biskupowi na-
uki duchownym pożywem ziaje Pasterskich nie zasilemy
się. Czekamy zutesknieniem:
Nadgrobeli Sawie Sprawiedliwej z Groty y męstwa.

Leży Sawo, oto męzna krew złana mogła
Zanie go ledwie wtłoczyła całej Moskwy bita
Dzielnica jego kawatek nie tegi
nie miał kreset ni starostwo ni błękitney wategi
Od Oyczyzny nie wziął za Oyczyznę przebie
Spocząć nie dał Moskalom ni Zmie ni lecie
Ktoz godnie jego dzieła rycerskie wymieni.
Wiecej czynił, niż usłysy Jasnje Oswieceni
Bit Moskwy bit są nieraz Oślachcie na Zagonie
Jak nie każdy pobraj, siedzący na Tronie
Grob Sawy bez nadgroblu! o wieczna Stronotu!
Gdym to rzekł, biotę piero, chce pisać, az oto
Sama z Niebios Bogini mówi do mnie Stawa
wszylko zamkniesz, pisz tylko, że tu leży Sawa

KAZANIE

J. X. STANISŁAWA BOHUSZA
SIESTRZENCEWICZA

Wileńskiej Kathedry Kanonika, Diecezji
Duchownych i Świeckich Rządów Generalnego Admi-
nistratora w Dzień S. STANISŁAWA KOSTKI
w Roku 1771. w Kathedrze Wileńskiej

M I A N E.

Quare non timuisti mittere manum tuam, ut occideres Christum Domini.
Przeczcześ się nie obawiał targnąć ręki twoiey na zabicie Poma-
zańca Pańskiego. 2. Reg. 1. 14.

Już też zufałość i bezkarna złość ludzka daley postąpić nie może, kiedy aż po ukoronowaną Głowę świętokradzką sięga ręką. Już Krol Polski nie może sobie daley obiecywać spoczynku na łonie każdego Szlachcica, kiedy w Rezydencyi swojej, przy straży, niema bezpieczeństwa. Przestaie Polska chlubić się, że jest iedyną między Państwami Europeyjskiemi niezkalaną Panną; że Tron iey od początku Krolestwa żadnego Monarchy krwią nie jest zbroczony. *Dnia 3. Listopada* odiyety nam jest ten zaszczyt. Krol cięty, strzelony y tylko Boską dłonią zastoniony, porwany, szabel iuż dobytych, pierwszego tylko cięcia niecierpliwie czekających trzydziestą pokonany bydz miany, żyje, i żyć będzie, nie iuż z dobroci serca Polskiego, ale przez Anioła Stroża obroniony, i przez niewidomą Boską moc, która samychże na życie przysiężonych niespodziewanie i niepojęcie zmiękczyła serce.

Przebog! iakże to tak okropna myśl na wolą ludzką stąpić! iak ręką na wykonanie takiej szkarady determinować się mogła! *Quare non timuisti mittere manum in Christum Domini?*

Ja(

Jakżeście

Jakżeście się to ważyli targnąć na Pomazańca Pańskiego? *Wszak nie godzi się zabijać, nie godzi się targać na Króla.* O tey prawdzie trzeba nam z wami pomówić Bracia! dla poznania winnego z powodów Chrześcijańskich ku Majestatowi Królewskiemu uszanowania; a tym samym na Tronu, przez którego Królowie królowią naywiększą część i chwałę; którą, u tego Tronu stojący S. Stanisław Kościelny i Króla Polskiego dzisiejszy Patron od nas niegodnych przez ręce swoje Bogu oddać raczy! Amen.

Gdy przedsiębiorę dowodzić, iż się niegodzi zabijać Króla, dowodzić tego co przyznać powinno Dziecię dziesięciorga Bożego przykazania tylko nauczone, zdałbym się nie potrzebną na mię przyjmować pracę, gdyby przeciwne okropne doświadczenie nie przymuszało do przedłożenia tey prawdy w naywiększym świetle. Musi ten, który się na Króla rzuca albo tey zbrodni nie mieć za zbrodnią, albo nie mieć ją za tak wielką jaką jest. Musi się nad tym nie zastanawiać, iż każdy bezpieczeństwo życia, wolności, i majątku za cel wszystkiey doczesney szczęśliwości kładąc; iż dla zafflonienia się od złego człowieka, dla osiągnięcia zaszczytu i sprawiedliwości w towarzystwo, formujące Narod, się więżąc; i rządzącey Naywyższej Zwierzchności potrzebę uznając; uznając razem winne być od siebie podległość i uszanowanie, uznając, że ta życia, wolności, i majątku wszystkich poddanych broniąca zwierzchność, i przez wzajemność za powszechną straż, i przez interes wszystkich obywatelów spólny, nayprzedniey życia swego naygruntowniejszym sposobem powinna być pewną. Z jakim ona bowiem bezpieczeństwem będzie mogła bronić dobrego Obywatela przeciw złemu, kiedy złemu na nią targnąć się będzie godziło? Albo z jaką powagą ta Naywiększa Zwierzchność wykonywać będzie moc swoją, jeżeli na wzajem w podległych tey Zwierzchności Obywatelów rękę także nayduie się Zwierzchność, a jeszcze Zwierzchność nad życiem Naywyższej Zwierzchności? Głowa zatym Narodu Król, jest Osobą nie tykalną *Semper Augustus*; losem życia Jego nikt, prócz Boga, nie władnie. *Suprema Potestas a nemine iudicatur.* A więc nie może być, żeby każdemu w szczególności poddanemu wolno było Króla swego być Sędziem, życia Panem, i otwarcie go lub tajemnie zabijać.

Ale nie potrzebne tam drewniane podpory, gdzie marmurowe wspierają kolumny. Wiara Święta Katolicka uczy i wszystkich Chrześcjan, mimo różność innych Artykułów, zgodne, na wyraźnych wyrokach Boskich ufundowane te jest wyznanie, że na Pomazańca Pańskiego targać się nie godzi.

Bądźcie Poddani Królowi... czcicie go... tać jest bowiem wola Boska 2. *Petr. 2.* Wszelka władza od Boga postanowiona jest... bądźcie Jey poddanymi, a nietylko dla uniknienia gniewu, ale i z sumnienia. *Rom: 13.* Oddawaycie co jest Cefarskiego Cesa-

go Cesarzowi. *Math. 22. 21.* Nietykajcie się Pomazańców Pańskich. Krolowi i w skrytym Pokoju nie zlorzeczcie. Nie moie to są słowa, ale słowa Pisma Sw. są to wyroki dyktowane przez Ducha Bożego, do których wierzenia i zachowania pod utratą zbawienia obowiązani jesteśmy. A zatem nie godzi się zabijać, nie godzi się ani targać na Krola. Te jest podczciwych Obywatelów, te Prawowiernych Chrzęścian zdanie; te wyznanie, przy którym żyć i umierać powinniśmy.

Y iakże iuż bezbożna myśl Kroloboystwa w czyieżkolwiek ferce się wfunie. Więcey powiem, lubo ze wzdrygniem, Jakże to iefzcze Wiary Świętey i przysięgi do takiej zbrodni używać można? Y także to z tego co dla człowieka powinno bydź, co jest Najswiętszym, bezkarnie naygrawać się pozwalasz Boże? Gdzieżeś iest?

Tey iest zacności podczciwość, tego u wszystkich poszanowania, iż i występn i nawet, siebie samych się wstydząc, niegodziwym czynom swoim od iakoweykolwiek Cnoty pożyczają pozor. Owszem im większym kto złoczyńcą iest, tym piękniejszą maskę nosi. Nie trzeba zatem wątpić, że i zbrodnia przeciw Nayaśniefszemu Panu naszemu uknowana, a 3. *Listopada* po części wykonana, nie zechce się mianować zdradą, złoczyństwem, Kroloboystwem, iak ią każdy poczciwy Obywatel i Katolik zowie; ale innym iakim pięknym, a przynajmniey pozornym zaszczycać się będzie tytułem. Zerwiemyż tę maskę, albo raczey, szukamy tey maski! Boć iuż iest zdarta; bezczna twarz iuż odkryta.

Z Historii mamy, że ci, ktorzy przeklętym związkiem na życie Krola się łączą, długo pierwiey niż do wykonania zbrodni swey przystępują pospolicie, starają się czernić go, i hydzący u ludu w Kraiu czynić ferment. Przed każdym Kroloboystwem ze trzech w tych czasiech w Europie wybuchłych (z hańbą wieku naszego ie wspominam) zawcze pierwiey choć kłamliwe, ale u lekkowiernego Pospolstwa wrażenie czyniace wieści bywały puszczane, i z ust do ust podawane. W iednym na przykład Krolestwie, że Krol nie ma Wiary; w drugim, że sam nie rządzi, w trzecim, że Przywileie nęka. Po takich potwarzach, między kilkunastu millionow w Kraiu Mieszkańców, wybierze się snadno ieden, chory, pomieszany, albo wpulszalony-ktory mniemając, iż może zostać Rycerzem, życie swoje sakryfikuje, i Krolewskiego staie się Panem.

W Kraiu naszym domowa woyna prowadzi za sobą długi szereg nieszczęśliwości, łupieństwa, niaizdy, rabunki, zaboystwa. Te, (więcey warci,) iak chłostę od sprawiedliwego Boga przyimować powinniśmy.

Utraciłem przez najazdników w własnym domu zabitego sędziwego Ojca. Jeszcze zplywający wosk ledwo zastrygl, przy ktorego ogniu za duszę jego, tu sprawowano ofiary, jeszcze reszta zcinającej się krwi rusza się w sinych żyłach jego, i z podgrobu woła. Ja zaś ją tylko odsyłam do Boga, który wyrzekł: *Mihi vindicta & ego reddam*. Do mnie pomsta a ja oddam!

Na dniu wczorayszym nawiedził nas Bóg ogniem, który pożarł Domy, ludzi zubożył. Tę Boską karę i karzącą rękę bez szemrania całować nam należy.

Ale nie tak pospolicie czyniemy. Nie tylko bowiem nie przyimujemy z powinnym do woli Bożej stosowaniem się plag wojennych i plag Domowych; ale owszem nauczono nas sarkać, i wszystkiego złego przyczynę Krolowi przypisywać.

Po takim rozjątrzeniu powszechnym, wychodzi ogłoszenie Bezkrólewia. Nie jestem Biskup-Senator, ani Urzędnik, żebym miał Prawo roztrząsać, jeżeli można powiedzieć, że niemasz Krola, gdy jest Krol. Ale się iak Katolik i Xiądz wzdrygam na rozwiązanie rąk do zabicia Krola otwartą lub tajemną mocą; iuż się boję o życie jego; aliści się w tym i dowiaduję o czynionej nań zafadźce.

Ludzka złość dopełniła miary, ale łaskawy Bóg nie dopuścił dopełnić zamyśłu.

Zyie Krol, ocalona Ojczyzna! *Non nobis Domine non nobis*. Nie nam Panie! nie nam, ale iedynie Imieniowi Twojemu za to nieskończona niech będzie dzięka i chwała! Uznajemy spronność zamyśłu Ziomków naszych przeciw Pomazańcowi Twemu! Błagamy cię zniżoną do ziemi twarzą za grzech ten przeciw niemu popełniony. Kochać go, i życie jego powinniśmy; boć to bliźni nasz. Kochać go, i życie jego; słuchać nadto, i szanować go powinniśmy; boć to Krol nasz od Ciebie dany. Nadgrodz mu razy od niewiernych Poddanych zadane, tym dłuższym zdrowiem. Nadgrodz Ojczyźnie hańbę, którą przez ten odrodnych Synów postępek i w domu, i u postronnych odnosi, zgodę dobrych Synów; nadgrodz pożądanym Pokoicem, Amen.

O D A
D O O Y C Z Y Z N Y
z okazji niesłychanego przypadku
JEGO KROLEWSKIEY MOSCI.

Perduxit miseros!

En quo discordia cives

Virg:

Małóż na tyłu klęskach Oyczyzno strapiona,
Ktore ci tyśiac sztychow topiąc wpośzrod łona,
Y ostatnich iuż prawie kresow stawiając blisko,
Podaią na łup obcym y uragowisko?

Małczeń przez twych synow dumę y niezgody
Dała zdumianey na cię Europie dowody,
Ześmy prawie pod słońcem iedynym przykładem,
Gdzie Swoboda rozpustą, Rząd stoi nieładem?

Trzebaż ci było ieszcze, po tyłu łez godnych
Szwankach, nowy cios odnieść od zdraycow wyrodných,
Y dla sprośnych rozboycow gawiedzi wszeteczney
Widzieć na całym kraju cechę hańby wieczney?

A

Patrz,

(II.)

Patrz, iaka się bezbożność w twej stolicy dzieie:
Wityd pifać, łyzy mi broczą kartę, myśl truchleie!
Twoy Krol, Boski namieśnik, twoy Ociec życzliwy
Gdzież iest? ktory go porwał los nielitościwy?

Gdzie twoy Krol? woła Senat głowy pozbawiony,
Woła Rycerstwo, woła kmiotek rozrzewniony,
Woła Rodzeństwo, woła czeladka troskliwa,
Woła wszelka rozumna, wszelka dufza żywa,

Gdzie twoy Krol? taż to iego czuyna straż, niestety!
Świętokradzkie na koło kordy y muszkiety?
Tenże to tron? łożysko zwierząt, las ponury,
Ta szata, napoiona krwią miasto purpury?

W teyże to głowie, którą chciałaś mieć w koronie,
Godzien dłoni pohańskiey miecz siepacki tonie,
Też to ręce, z kąd płynie strumień łask obfity,
Targa poczet w swych zbrodniach y we mgle ukryty?

Jako, gdy krwią zlehcony niewinnego stada,
Na żarłocznym się brzuchu wilk z ostępu skrada,
Y choć straż wierna czuwa y dozorecy zbrojni,
Umyka z pastwą w pyłku do czarney rozboyni.

Sroż-

(III.)

Sroższy z kniei zboieckich tłum ludzi od zwierza
Porwał ci błędna trzodko czuynego Pasterza,
Porwał wiernym wiernego sercom przyziaciela,
Poddanym Krola razem y obywatela.

Co na to świat zdumiany rzeknie, gdy się dowie?
Ze się w twym łonie krwawi legną Huronowie,
Ze wkrzefzając odludney dziczy brzydkie sprawy,
Gwałcą wiary, rozumu najsświętsze ustawy.

Broń twych swobod, broń przodków starożytney wiary.
Te są naygruntownieysze narodu filary.
Lecz, czy na tym się wolność y wiara zafadza,
Ze swe Krole zbestwiona tłucza z życia zgładza?

Z ktorego to wysłany ten ład Alkoranu,
By prawowybranemu dni ukracać Panu?
Czy wiara uczy zbrodni, y pod swym płaszczykiem
Każe być Pomazańców Boskich rozboynikiem?

Na toż stoią tve, Boże, najsświętsze przybytki,
By w nich imięnia twego wzywał zboyca brzydki,
Y pieczęcią tajemnic szkarady cechował,
By ciebie w swych Namiastkach samego mordował?

(IV.)

Nie łzy bluźnierka gębo, matki twej, Kościoła.
Na tyfiacu w nim mieyscach Bog w swych pifinach woła:
A jeśli go nie słuchasz przez moc zaślepienia,
Drży przynajmniej wyrodku na głos Przyrodzenia.

Gdzież widziany tak dziki lekarz, co złożone
Tyfiacem frogich chorob, y napoń skażone
Chcąc aby członki pierwsze odzyskały zdrowie,
Dufzy siedlisku, zgubny raz zadawa Głowię?

Jaki sobie zysk uprządł ztąd zapał szalony?
Czy szkaradą być mniemał kray uszczęśliwiony,
Lub, że ta krew nie miała nowych klęsk wynurzyć,
Y powszechnym pożarem świat cały zaburzyć?

Ktożby się z was poważyl Xiążęta Europy
Na zbrozonym krwią Przodka tronie stawic stopy,
Podobnych się nie bojąc przypadkow, lub aby
Spolnikiem go nie mniemał, przynajmniej gmin słaby?

Nie sięga umysł ludzki, ani tam przenika,
Jaki nam los w swych tajniach Potomność zamyka:
To wiem, zacny Narodzie, żeś ieszcze nie liczył
Z twych Krolow, coć by lepiej y sprzyiał y życzył.

Ale

(V.)

Ale Cnoty obecney takowa iest dola ,
Ze ią ludzka chce zawsze pognębić fwawola:
Y na ow czas dopiero poczyna żałować ,
Gdy straty ponieśney trudno powetować .

Chciwy zawsze odmiany człowiek poki żywie,
Gani co ma, rojąc coś w dalszey perspektywie.
Wszystko nam przecie iedno opiewa Kronika.
Nawę trzeba polatać, nie mieniać Sternika.

Tegoć to tylko ieszcze w niesłychaney fali,
Gdyśmy się sami własną niechęcią zmieszali,
Czekał Wrog nieżycziwy do zguby ostatney,
Zeby tylko styr złamał złością ręki bratney.

Już dokazał poczęści, już, o nocy frogą!
Powszeczna ogarnęła całe miasto trwoga:
Nie masz cię zorzo nasza, o nasze kochanie!
Rzuciłeś tye sieroty w nayburzliwym stanie.

Przebog! co mi za obraz przed oczema stawa?
Już napół kark z Tenaru wzniósła Jędza krwawa,
Jędza, co swe roztaczać nawykła sztandary,
Gdy Krolow na żałobne Kloto wkłada mary.

Już

(VI.)

Już Duma, Zemsta, Chciwość, bezkrolewio w dwory,
W sprofne smoczemi grzywy uplątane sfory,
Na twe, nędzna Ojczyzno, wylatują progi,
Sięjąc mordy szalone, gwałty y pożogi.

Już, iako w nieprzyjaznym szturmem wziętym mieście,
Głos się męski ozywa y wrzaski niewieście,
Strach z Rozpaczą się miesza, blask ognio w, szczęk broni,
Krzyk gminu, kołat wozow, tentent bystrych koni.

Czeladka ręce łamie, ięczą przyiaciele,
Sama się Złość obawia okazać wesele,
Przędzie smutek, a radość ukrywa przekłętą.
Każdy woła: *Ojca nam kochanego wzięto.*

Nie dopuszczay, o Rządco wiecznego Syona!
By Niewinność być miała kiedy potłumiona,
By fama Dobroć, Słodycz, fama Szczerość twoiey
Nie doznała w tak ciężkim razie dzielney zbroi.

Wszak ty sam Krolow stawisz nad twoiemi trzody,
Ty sam przez nich poddane sprawuiesz narody,
Ich moc, twoia moc, Panie: kto targa przyścięgę
Im uczynioną, na twą targa się potęgę.

Słaby

(VII.)

Słaby w ludziach ratunek: ty sam chyba z góry
Weyrzyć na troski nasze, o Dawco natury!
Ty nam chyba przywrócisz mocą tworczej ręki
Wydzierając go z wściekłych lwów frogiey pafzczęki.

Twoja chyba moc Boska cudownie dokaże,
Co Krolom licznych Duchow przyftawuie straże,
Co świat waży na palcach, morzom fypie fzańce,
Y piaftuie na łonie fwoie Pomazańce.

Wyfłuchałeś proźb naszych, Boże fprawiedliwy,
Żyie nasz Krol, żyie Pan, Ociec dobrotliwy,
Żyie Głowa Narodu, żyie nasza rada.
Ciefz się Polsko: niechay się Złość od żalu pada.

O! ktokolwiek kropelkę ludzkiej krwi masz w łobie,
Pomoż mi łez radofnych łac w tak słodkiej dobie,
Pomoż dziękować Tworcy, że moc iego dłoni
Wydzwignęła Oycyznę z oftateczney toni!

On go fwemi w zły chwili skrzydłami obronił,
Y od gradu kul zboycznych paizą załłonił,
On bezbożnych głów mozgi fzałone pomiefzał,
On drżące na powietrzu szable pozawiefzał.

On cie•

(VIII.)

On ciemne róty wiewem ust swoich rozrzucił,
On serce głazem skrzepłe w giętki wołk obrocił,
On smoku paszczę zawarł wściekłych iadów pełną,
On wilka krwawożyrce miękką pokrył wełną.

On pokazał, że kogo w swej twierdzy posadzi,
Nic mu złośliwych ludzi rada nie zawadzi.
On trwale tym przypadkiem tron mu ugruntował,
Y ratując go, Krolem powtornie mianował.

Oczyzno ukochana! ieśli pospolity
Te ci zawsze głos przyznał szlachetne zaszczyty,
Ze każdy twoy Monarcha, takeś mu życzliwa,
Spokoynie na swych łonie poddanych spoczywa;

Łącz twą miłość, twoy honor, tve dobro istotne
Z wolą tego, ktorego wyroki niewrotne
Przez ludzkie pierwey serca, dziś przez własne usta
Wkazały STANISŁAWA Krolem twym AUGUSTA.

Kochay go, broń życzliwie, wspieray iego chęci.
Niech fromotny traf w wieczney zniknie niepamięci.
A ty pokaż Europie uprzeymym dowodem,
Ze garść złoczyńcow nie ma nic z całym narodem.

WIERSZ RADOSNY
Który Grecy z Łacinnikan i *Dityrambem* (a) zowią
z okazji zupełnego ozdrowienia
J. KROLEWSKIEY MCI.

Non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est *Parente. Horat:*

O ty! co wiecznie krążąc wkoło płodney ziemi
Otaczasz lądy wody leycy ognistemi,
A nieupracowanym tocząc wieki ruchem,
Rzeźwiłś gnuśne żywioły wśzytkożywnym duchem;
Migni, o złote słońce, dzielniejszy promykiem:
Niech twe bystre dzianety rączym sprzęgle szykiem
Promienne zieją grzywy, a trakt gwiazdolity
Lotniejszy, dzień niosąc, przemierzają kopyty.

Już się przetarło niebo cma zamglone,
Złamały karki wydmuchy szalone,
Pierzechnęły chmury: już się czarna błaga
Krętopłomienne krusząc belty flaga.

Wszystko polyska, wszystko się śmieie,
Morze pagórków szklanych nie leie,
Ani groźnemi wzdęte wiatrami
Zadysonemi robi pierściami.

A

Rzeki

(a) Wiersz ten z natury swojej powinien być szumny, różnorodny, nowych słów wiele mający: tak iako o nim Horacyusz pisze, wspominając Pindara w Odzie 2 Księgi 4. *Seu per audaces nova Dithyrambos verba devolvit, numerisque fertur lege solutis.* Obacz Skaligera, Swide, Eschyla, Ateneusza, Cycerona. W takowym rodzaju wierszow Poetowie niezwyčajną radością uniesieni, nie za składem rymu, ale za umysłu swego bystrością y zapędem iść powinni,

Rzeki ściągaiać brzeżne ramiona,
Do pierwotnego cisną się łona,
Y dawnym płynąc gościńcem chyżo,
Suchy brzeg srebrnym językiem liżą.

Znak to iakiś radości, znak niepospolity!
Do twego się przychyła, Lachu znakomity,

Same niebo wesela, y z tobą napoły
Same się cieszą nieme żywioły.

Już twój dobry Monarcha, inż twój Pan życzliwy,
Łaskawy, kochający Ojczyznę, nie mściwy,

Po tak długim niewidaniu,
Gwoli twojemu żądaniu,
Wdzięczną twarz zuowu strofkany
Raczył ukazać poddanym.

Już, iako pierwey, wesoly y zdrowy,
Miodopłynnemi wita wszystkich słowy,
Y gdzie go wzywa pożyteczna praca
O dobru twoim, szczęśliwie powraca.

O dniu radosny, o dniu szczęśliwy!
Niech będzie długo Ociec nasz żywy!

Jędze szalone, jędze płaczorode
Chciały z Pasterza ogolocić trzode,
Y drogie jego z ciemnych tajni skrycie
Ukrócić życie.

Już go rozboynym otoczyli śladem,
Y kul y szablíc osypuiąc gradem;
Mieli go w ostrych zębach krwawi wiley,
Zdrayce, opilcy.

Lecz Bóg, co parą ust, iak wiotche plewy,
Wiekokorzenne rozpraża modrzewy,
Y na groźnego morza nurt pouury
Przerzuca góry,

Przez krótką nader chwilę nas zasmucił,
Y Oycę dziatkom kochanego wrócił,
Ani dopuścili, aby złość zuchwała
Górę brać miała.

O dniu radobny, o dniu szczęśliwy!
Niech będzie długo Ociec nasz żywy!

Tak kwiat różany w poszród ogroda,
Tocząc na koło liść różnokraśy,
Ledwo powietrzna, zagrzmie niezgoda,
Wypadzły z bożka wietrznego praśy;

Chyląc szkarłatną główkę omdlewa,
Piaskiem y gęstym gradem ubity:
Flora się gorzkim płaczem zalewa,
Y klnie żałośna los nieużyty.

Lecz skoro ruda okropna zleci,
Y z kirów dżdżystych niebo wytłoczy,
Znowu się dźwiga, znowu się świeci,
Y dawnym blaskiem napawa oczy.

Na swego Króla poczet zielony
Patrząc, nową się otuchą krzepi,
Mysząc: że kiedy Pan ocalony,
Będzie y jego czeladce lepiej.

O dniu radobny, o dniu szczęśliwy!
Niech długo będzie Ociec nasz żywy!

Tak gdy się Neptun rozładowi szumny,
Tłukąc aż w niebo mokremi tarany;
A brat przeciwnie na swym tronie dumny
Niechce mu z góry ustąpić wygraney;

Zmęczone zartkim wichrem niebo warczy,
Szyją trzębę z ognia wite groty:
Ledwo ich Brontes y Sterop dostarczy:
Jęczą Liparskie kowadła y młoty.

Rozruch po kuźni: sam się Wulkan poci,
Sapia pierśiste gęstym miechy duchem:
Ow klefcze chwatkie kręci, tamten młoci
Trzykroć od ucha zamafzonym obuchem.

Skwierczą harczone w Stygu brudnym szyny,
Miedź się ryczałtem wrząca z pieców laie:
Sypią się kłęby dymne przez kominy,
Taż sama pałczka ćmę y ogień sieie.

Tym czasem, gdy się z tąd pali, z tąd plułka,
Z drogiemi okręt zachwycony sprzęty,
Nim Dma łaskawszym nurt skrzydłem pomuska,
Biedzi się walcząc z bystremi otmęty.

Maszty się kruszą, płótna się szamocą,
Pryskają kotwy, śmierć się mokra wciśka;
Reje się tłuką, powrozy tarkocą,
Strach równy, czy się niebo mgli, czy błyska.

Liczny na brzegu w ostatnim ucisku
Przeklina kupiec nieszczęsne rozruchy;
A co znaczego miał nadzieję zylku,
Y łkarbów razem stradał y otuchy.

Aż gdy się gniewy zciszą niespokoyne,
Y ziemna z górną zawrą pokoy sfery;
A on z daleka ozdobiony w strojne
Błyśnie proporce y krasne bandery;

Każdy z radości na brzegu wykrzyka:
Witay o Nawo, żądana iedynie!
W tobie się wszystkich nas szczęście zamyka,
Tyś kiedy cała, żaden z nas nie zginie.

O dniu radofny, o dniu szczęśliwy!
Niech będzie długo Ociec nasz żywy!

Tak kiedy ptak niesyty do ula przypadnie,
Y łącznym dziobem wodza złotego ukradnie;
Brzęczy stroyny huf stojąc pod świetnym sztandarem,
Myśląc: że będzie huczny odstraszone gwarem
Od swey pastwy żarłoczny rabus, a kradzieży
Pochwyconey, na gorzki płacz sierot, odbieży.
A tym czasem niewiedząc, gdzie się im podziwiał;
Ta ostrzy szefeliny, ta kołczan nadziewał,
Tanta rzuca miod iary, a jęcząc po matce,
W ledwo zaczętey z wołku obumiera chatce.
Wszystko ginie pospołu, robotnik z robotą:
Już się do lipkich dzieli kanary nie gniota.
Cieszą się sprofne ofy, wiedząc przez podsłuchy,
Ze bez Króla ul przydzie na ich głodne brzuchy.
Wszędy szmer niezrozumny. Aż kiedy postrzeże
Czynny Strażnik, y w złotą trąbę zabrzmie z wieże:

Jeft I
Wnet
A bic
Te n
Te z
Tamt
A on
Nie t
Pracu
Zal fi

Ey, k
Cugi
Strój
A w
Jadą.
Siedza
Ten c
Wisi
Lud fi
Widzi
Bucefa
Ucher

Jeſt Król: iuż ſię nam wrócił: żyje naſz Król, żyje!
Wnet ſię wpołmartwy orszak z ſwych ſiedliſk wywiie,
A biorąc życie pańskim orzeźwione okiem,
Te mu ſtana łyſkaiąc dardami pod bokiem,
Te znoſzą do poſilku brane z Hybli miody,
Tante tłumem do ſwietney prowadzą goſpody.
A on im ſwe miłuchno rozwodząc przypadki,
Nie trwoźcie ſię, powiada, ukochane dziatki,
Pracujemy znowu ſpołem, a za Bożym darem
Zal ſię waſz hojnym wkrótce oſłodzi kanarem.

O dniu radoſny, o dniu szczęśliwy!
Niech będzie długo Ociec naſz żywy!

Noc zaſzła: blyſnął okrag jaſnoſłoty:
Powracay każdy do ſwoiey roboty.
Dzielny żołnierzu za Pana do bitwy,
Nieże do ſzczerey za niego modlitwy,
Wierny do zdrowey rady Senatorze,
Niech ſkibokraynym plugiem kmiotek orze.

Dobra żona dom rozprawi,
Niech ſię kupiec handlem bawi,
Znoſząc zyſk wozem y batem,
A rzemieśnik ſwym warsztatem,
Ty zaſ Królu rządź wſzytkiemi,
Tak będzie pokoy na ziemi.

O dniu radoſny, o dniu szczęśliwy?
Niech będzie wiecznie Ociec naſz żywy!

Ey, kto kocha Monarchę, co żywo zakładay
Cuży w pyſzne karoce, prowadź, ſiodłay, wſiaday!
Stróy w złote, w srebrne taſmy wyſmukłe junaki,
A w tkane z pereł ſzory poſzoſtne romaki!
Jadą... chrobocą koly zlociſtemi bruki,
Siedzą za ſzkłem odęte kołpaki, peruki:
Ten owego dogania, ten tego doſciga,
Wiſi ſtangret na razy, ruſza, fuka, ſmiga:
Lud ſię ſypie z ſwych domoſtów patrzeć na te dziwy.
Widziſz? iako ten nóżki waży białoſrzywy
Buceſał? iak zakola pyſznie kark łabęci,
Uchem ſrzyże, rze głoſno y ogonem kręci?

Na nim

Na nim się szachowany lampart frożąc ieży:
A on sam, trudno doyrzeć, czy leci, czy bieży.

O dniu radofny, o dniu szczęśliwy!
Niech będzie długo. Ociec nasz żywy!

Wielki Kròlu, patrz iako wszystko o tey porze
Na twym roziasniało dworze!
Jako swe wszyscy zdobią ramiona y głowy,
W kleynoty y złotogłowy.
Každy ci uprzejmemi usty szczęścia życzy,
Twoie zache cnoty liczy.
Ow uczone papiery, w tak wesołym razie,
Na lotnym siedząc Pegazie,
Rozprasza miedzy gminem: wszędy szmer y wrzawa,
Boże chowaj STANISŁAWA!
Huczają stokrotnym gromem, lejąc ogień story
Z pałczek, spiżowe potwory.
Wisła się wstecz umyka, y odbiegłszy dzbana,
Zkąd się toczy powodź szklana,
W nieprzebytey z Nimfami kark zakrywa trzcinię,
Nim burza radośna minie.
Echa po bliskich knieiach srogie bałuch dłonią,
Jak piłkę wzajemnie gonią,
Odbiiając go sobie, aż się ciemne domy
Trzęsą pogodnemi gromy.
Precz obrzydła Zazdrości od naszej gromady!
Precz z tąd poczeie kudłogady!
Ślepych podfluchów, szeptów, pulgębnych uśmiechów:
Znikni do Stygowych cechów!
Ustąp y ty Obłudo z umilonym czołem!
Coś to z postaci Aniołem,
Sączysz z ust wdzięczny nektar, a w tymże ięzyku
Hartujesz grotów bez liku;
Ktòremi w kącie szarpiesz Pana mego sławę,
O plemie padalców krwawe!
Jafny piorunie, zwodna Syreno, na Nilu
Placzoboyny krokodyłu!
Ustąp y ty Przyiaźni dla chleba, dla zylku,
Co masz ferce na pulmisku,
Afekt w kiefzeni, a gdy nędzę twą połataśz
Z wiatrami równo ulataśz!

Ty uprzejma.

Ty uprzeyma Szczerości tu mieszkay, tu byway
Z nami wespół pokrzykiway!

O dniu radofny, o dniu szczęśliwy!
Niech długo będzie Ociec nasz żywy!

Niech Ganimedes pubary stawia,
Niechay potrawy Hebe zaprawia.
Ty Apollinie, bożeczku młody,
Day nam czabana z owey to trzody,
Gdys za Admeta wędrował skotem,
Bładząc palcami w bardonie złotem.
Wyprzęgay z srebrney Cytero szliie
Tyfiącznobarwey gołabki szyie,
Ogonookie pawie Junono,
Gałęziurogie farny Latono.
Wszystko dziś na stół ma być włożono,
Czym Neptun morłkie zamnaża łono,
Co siecze wiatry wiosły płochemi,
Co stopę kładnie na twardey ziemi.
Biegay po owoc, Pomono, złoty,
Co go kutemi ze spiżu wroty
Atlas opasał, a z górney wieże
Stem bystrych oczu czuyny smok strzeże.
Ceres! po chleby goń wiatry skoro!
Potrząfay obrus kwiatami Floro!
Oycze Bachusie, kolego wierny,
Sam tu z kredensu ów dzban niezmierny,
Sam owe cztery bezdenne czary,
Staremi na wzwyż dziane talary!
Pamiętasz kiedy chłodkiem po rosie,
Już to na Nizie, iuż na Atofie,
Wlekąc za sobą skopce y czopy
Poiseś przy swych ofiarach popy?
A kto nie wypił nalaney duszkiem,
Wziął podług ustaw w głowę garnuszkciem.
Zsiądź z twego tronu bożku rumiany,
Na którym siedzisz bluszczem odziany.
Nie lituy fok z tuczney jagody,
Nie iutro takie mieć będziem gody!

O dniu wesoly, o dniu szczęśliwy!
Bodayby nasz Pan wiecznie był żywy!

- Uderzcie

Uderzcie w huczne kotły, zabrzmicie w waltornie,
W krzykliwe trąby, furmy, a gładko, a sfornie.

Lecz nie tym wrzaskiem straszny, szalonym,
Kiedy sierdzisty Mars w ustalonym
Sardaku walcząc z piekielnym bratem,
W Etnie pławionym macha bułatem.
Na nim federpułz ze lwich grzyw wity,
Powiewne trzęsąc naieża kity,
A gdy na stalne dmuchnie puklerze,
Pierzchaia z ludem tarcze, iak pierze,
Jęczą mifurki, pękaia drzewa,
Smierć całą garścią rany rozfiwa.
Graycie wesoło, graycie radośnie,
Niechay nam ferce z wesela rośnie.
Zamiast płytkiego w ręku oreża,
Kto lepszy, niechay pełną zwycięża,
Z gron wytloczoną krwią usła zmacza,
A coraz sklanne działa zacza.

Dokąd cię, Muzo, lube szaleństwo porywa?
Ze wszystkie kładnych rymów stargawfzy ogniwa
W żadnych się plochy zapęd granicach nie trzyma?
Wybacz o wielki Królu! iako radość ni ma,
Tak y piono swey miary: ieśli me Kameny
Zkąd inąd mieć nie mogą należytey ceny;
Niech ztąd maią przynaymniey, że ferce życziwe
Spiewać ci zawsze wiernie będzie, poki żywe.

O dniu radofny, o dniu szczęśliwy!
Bądź dobry Królu wiecznie nam żywy.

D O
KROLA JEGOMOSCI

W DZIEŃ DOROCZNY SZCZESLIWEY
JEGO KORONACYI

O D A.

Magna agere & Fortia pati Regum est. *Ad: Gr:*

Słodny temu rok mija, Królu moy łaskawy,
Jako cię iednomyślnie palcem Boskiej sprawy
Wziąwszy tobie za Pana potomstwo Lechowe,
Swietną Przodkow koronę uwieńczyło głowę.

Pomnifz: iaką radością Narod napelniony
Wesoło rozpościerał głos na wszystkie strony,
Jak życzliwym okrzykiem brzmiały wŃie y miasta,
Mamy krew ze krwi naszey, Krola, Oycy, Piasta.

A

On

(II.)

On wyślawczy ku swoim miłość równo z mlekiem,
Obdarzy pod swym berłem złotym Polkę wiekiem,
On zacne Poprzednikow swych dzieła prześcignie,
Y kray z opłakanego letargu wydzwignie.

Jego dziełem lustr dawny Nauki odbiorą,
Sprawiedliwość z Pokoim wieczną sprzęgła sforą
Uiąwszy w złoty rydwan woźniki polotne,
Sypać będą po kraju pożytki stokrotne.

Role, nadzieia kmiotkow, łaskawym powiewem
Będą się zginać w fale pod buynym zasiewem,
Ze go rzeki, co szklannym pętem ziemię wiążą,
Pławić na bystrych barkach do morza nie zdążą.

Już nas pięknym otucha karmiła początkiem.
Wszystko iść poczynało równociągłym wążkiem.
Do wszytkiegoś przykładal, Krolu, ręki zdolney,
Zachęcając poddanych ku robocie spolney.

Zkądże

(III.)

Zkądże tak nagle słodkich nadziei odmiana,
Zkąd się flaga zaięła z wieków niesłychana,
Zkąd się krew hoyna łączy, zkąd nędzny kray ginie,
Y w własney się samochcąc pogrąża ruinie?

Gdziekolwiek się myśl folgi żądliwa zaciecze;
Ztąd ią straszne pożary, zowąd płofzą miecze:
Tam zabiia Mor wściekły, indziej Nędza blada;
Y z iednych się na drugie niezczęścia przesiada.

Jako kiedy zbłąkany od smutney macierze
Wpadnie płochy ielonek w myśliwcze obierze,
Chcąc się z iednych wyplątać, w drugie włata sieci.
Ztąd nań ofzczep, ztąd ołow śmierciokrzydły leci.

Czyliś nas kochać przeftał, Oycze ukochany,
Zoftawuiąc fwym własnym chuciom lud zmieszany?
Lud, który cię obrawszy fwym Wodzem, fwym Panem,
Prześladuie sposobem w świecie niesłychanem?

(IV.)

Nie pada na tve ferce, Krolu, zmyśl tak dziki,
Serce, co frogie nawet kocha przeciwniki,
Y gotowe nacyjęższe urazy darować,
Byleby z niemi mogło Oycyznę ratować.

Tyleś nam dał dowodow miłości prawdziwey,
Pokazuiąc y wołę y umyśl chętniwy
Do dźwignienia powszechney z klęsk oftatnich matki,
Boś znał z gruntu iey rany, y iey niedostatki.

Samiśmy przygod naszymi sprawcami ogniwa;
Ze wżytko opak bierze zazdrość nieżyczliwa,
Y w czystych twych zamyślach dla dobra Oycyzny
Szuka, iak szkodny paiąg, y w rożach trucizny.

Jęczemy iuż na włafne, iuż obce uciski,
Na słabość narodową, na prywatne zycki.
Niechże się do poprawy kto ozwie z ochotą:
Wrzefczy żłość podeyrzliwa: że chce być Despotą.
Nie na-

(V.)

Nie naprawi sam Dedal upornej machi;
Gdzie się sprzeczne trą własnym zawrotem sprężyny;
A ręką, coby mogły skutecznie poradzić,
Ani się dadzą dotknąć, ani się pogładzić.

Nie mogą tam iść rzeczy przyzwoitym szykiem,
Gdzie każdy chce mieć wszystko, y być poradnikiem;
A jeśli mu nie wierzą, albo mu nie dadzą,
Barwiąc gniew dobrem kraju, zwierchnią czerni władzą.

Choćbyś sam nektar boski w tuczną strawę wraził,
Komu ślinogorz martwe podniebienie skażił,
Nie uczuie zepsuta gardziel sprosznym wrzodem:
Mieniąc iadem, kęs wdzięcznym podsycony miodem.

Kto raz sobie szlachetną hardzie zmierzył cnotę,
Mow mu: iż ona sama wskrzesza wieki złote,
Sama związkiem towarzystw, występku wędzidłem,
Najpewniejszym rozumu wodzem y prawidłem:

Nie:

(VI.)

Nie przekona zazdrości głos całego świata.
Nazwą bezbożnym błędne Ateny Sokrata:
A co był y mądrości y cnoty modelem,
Będzie kraju, bo tak złość chce, nieprzyjacielem.

Takci to zawsze było, y będzie napotem:
Kiedy się wszystko toczy fortunnym obrotem,
Każdy sobie przyczyta część, choć nic nie czyni,
A w złym razie farnego tylko Rządcę wini.

Stawimy zmarłym Krolom ołtarze pochlebne,
Bo ich widok zaćmiły załłony pogrzebne;
A przecież, choć kto lekko wzrok po dzieiach wodził,
Powie śmieie: iż żaden Krol nam nie dogodził.

Zawsze Duma obcemi nastroiona duchy,
Wzniecała na swe Pany krajowe rozruchy,
Y pod płonny pozorem praw swoich obrony,
Niszcząc własne, sąsiedzkie bogaciła strony.

(VII.)

Poznaiemy, Monarcho, z iakiego ta burza
Na ciebie, y na twoy kray zrzodła się wynurza.
Y to nam frodze boli, że będąc niewinny,
Doznawać skutkow musisz nienawiści gminney.

Lecz masz na to lekarstwo pewne z doświadczenia.
Wiesz, żeś dobry Krol: ciesz się z takiego sumnienia.
To twoy sędzia: ten gdy ci wiernym świadkiem Panie,
Gardź tym, ieśli Nienawiść ma błędne mniemanie.

Niech swe gryzie przekłeta y szarpie pochodnie.
Wszak to iey cnota, z kaźdey cnoty czynić zbrodnie,
Y nawodzić żalobną barwą świetne sprawy,
Ze fama iest okropney y czarney postawy.

Nie są wolne od iey strzał Monarchow stolice.
Biie bez braku w domy ludzkie y świątнице.
A ktoby pytał, czemu? odpowiedzieć snadno:
Bądź złym, a strzałą o cię nie-zawadzi żadną.

Lecz,

(VIII.)

Lecz, czyliż że cię okiem wszędy ściga krzywym,
Y zayrzy twym niewinnie postępkom cnotliwym,
Mażz zaniechać coś począł, y tępiąc ochotę
Sam nieiako twą własną prześladować cnotę?

Krołu, słabych to tylko umysłow upadać,
Nie twego, który samym szczęściem umie władać,
Y kierować potrafi równie cnoty styrem,
Czy morze Austrem szumi, czyli śpi Zefirem.

Kończ twe o nas starania, nim szturm szyię złamie,
A wierne cię zupełnie Tworcy dźwignie ramie,
Pomniąc na to, bezpieczny w niewinności zbroi:
Złość się burzy, gmin gada, Mądry zawsze stoi.

Antoſz X Paweł Zewicz

M O W A
IEGOMOSCI PANA
TYSZKIEWICZA
CIWUNA WILENSKIEGO
Pierwszego od Województwa Wileńskiego do
J. K. MCI Delegata na publiczney audyen-
cyi Dnia 10 Marca 1772
M I A N A

Nayaśnieyszy Miłościwy KROLU Panie Nasz
Miłościwy.

Ta jest między złemi a dobrymi Monarchami różnica; że pierwsi by też byli nayszczęśliwzemi, stają się celem nienawiści publiczney, pomyślnie ich loły zazdrość, niepomyślnie radość sprawują. Drudzy w naykrytycznieyszych i naydotkliwszych przygodach nie tylko własnych poddanych doznają wierności i użalenia, ale też toż samo bolejących serc czucie do postronnych przenoszą narodów.

Wielkie i szacowne W. K. M. P. N. Miłościwego Cnoty, nieporównana wspaniałość umysłu, dobroć serca Pańskiego aż do nieprzyjaciół się rozciągająca to sprawiły, że po przedsięwziętej na Osobę Jego zbrodni, na której samo wspomnienie rozum się tępi, myśl odbie-

ga, usta niemieią, serce żalem uciśnione wyrażać iey nie pozwala, odebrałeś W. K. M. P. N. Miłościwy od Europeyskich Potencyi przyjacielskie od Senatu, Ministrów Naywyższych Królestwa swego Jurysdykcyi wierne i życzliwe żalu swego oświadczenia, i razem zupełnego ukontentowania wyrazy i dowody, że wfzechmocna ręka Boska cudownym rozporządzeniem Opatrzności swoiey z tak wielkiego Wafzą Królewską Mość Pana Naszego Miłościwego wyprowadziła niebelpieczestwa, tym pewnie iedynym końcem, aby nayprzód całemu pokazała światu, w iakim poważeniu i straży u Dawcy Tronów zostaią ukoronowane głowy, powtore aby oczywiście świat, naród, i potomne przeświadczyła wieki, iak wyniesienie na Tron W. K. M. P. N. Miłościwego było od niey chciane, iak iest iey miłe, i iak z przedwiecznemi zgadza się wyrokami, gdy tego, któregośmy wolnie i iednomyślnie obrali, też przedwieczna Opatrzność z wyznaczonych na to rąk zbóieckich wyrwały, nam dobrotliwie przywróciła. To dzieło Wfzechmocności Boskiej iest najmocniejszy prawego W. K. M. P. N. Miłościwego panowania dowodem, ten cud iest pieczęcią którą prawica Koronami szafuiąca do Elekcyjnego W. K. M. P. N. M. diploma przycisnęła.

Z tego samego powodu Woiewództwo Wileńskie wysłało nas Delegatów, ażebyśmy stosuiąc się do obowiązków zaprzyiężoney wierności, otworzyli przed Tronem P.ńskim, co w uściech i sercu Braci naszych się zawiera. Naydokładniejszy sposób poznawania afektu i przychylności w niespodzianych podaie się przypadkach, nagłość ich czas do uwagi i rozmyślenia się odbieraiąca, nie pozwala taić i przykrywać przybraną kształtnością wewnątrzne postawy; w nieprzeyrzanych trafunkach, nie tym czym chcemy: ale tym czym iestemy zawsze się poka zuiemy.

Za

Za odebraniem wiadomości o świętokradzkim targnieniu się na poświęconą Bogu Osobę W. K. M. P. N. Miłościwego poczytaliśmy tę szkaradną zuchwałość za wieść baieczną. Iaka albowiem jest umysłu ludzkiego własność, że nie łatwo temu wierzy, co go dotkliwym żalem przerażać może. Gdy zaś dokładne wykonaney bezbożności przyszło opisanie, żadnego nie było w Woiewództwie Wileńskim zawsze Królom swym wiernym, a W. K. M. P. N. M. aż do ofiary majątku i życia życliwym obywatela, któryby nie zadrzał nad tak obrzydłą BOGU y ludziom szkaradą. A gdy zadumienie u wadze miysce dało, z uwagi wielkości dobrodzieystwa Boskiego Oyczyźnie oświadczonego świątnice Pańskie napelnione były ludem, który radosne łzy tocząc przy błagalnych nieustannie ofiarach, o przedłużeniu w iak naypoźniejszy lata naydroższego W. K. M. P. N. M. życia, oraz Oycowskiego panowania prosił. Gorliwi, mądrzy, roztropni Kaznodzie na miejscu prawdy przekładali, iak wielką przed Bogiem jest niezbożnością rękę na Boskich Pomazańców podnosić i w ich poświęconych Osobach zamknięte i złożone Królestw i państw losy niszczyć. Dawalo się nam slyszec oświeconych nie mniej prawdę iako i Oyczyznę kochających Obywatelów te albo tym podobne mowy: nie dośćże na tym że Pan nieszczęściem publicznym uciśniony, więcey niż cały naród cierpi? bo rozdzielone na Obywatelów dolegliwości i uciski sam ieden w Oycowskim sercu zamyka i ponosi? I na toż iego nadkrai u spustoszeniem politowanie, na to Oycowska do przywroczenia pokoju staranność, na to ratunek nędznych doznanay zasłużyły, aby w pośrzodku swey Stolicy niemal z Tronu był porwanym, i bezbożnym łotrom na mord wydanym? Ale cudownym Pańskiej Osoby ocaleniem

goią się lotrowską zbrodnią żądane sercom wiernych
twych poddanych rany. W. K. M. P. N. M. od BCGA
mądrością i rzeczy wiadomością obdarzony poznawasz,
że wielkim duszom wielkie Bóg do zniesienia daie przy-
padki, a chwala ta naytrwalsza, która się z przeciwności i
ucišków dobywa. Okropny W. K. M. P. N. M. przypadek
ten uczynił pożytek, że w okolicznosci iego świat ca-
ły iawnie poznał wielką W. K. M. P. N. M. duszę i na-
śladowne od potomności męstwa, roztropność, dobroci
i wszystkich Królewskich Cnót przykłady, które Wo-
iewództwo Wileńskie wielbiąc, łączy z całym narodem
życzenia swoje, abys prawicą Boską ocalony, wiernym
poddanym wrócony, nie nam tylko, ale i późnym na-
szym Potomkom szczęśliwie panował, a mądrym pa-
nowaniem sławę dawnych Polaków przywrócił.

Zes
Y
Ab
Cel
Nie
Spi
Ta
Cz

O POZYTKU Z NAUK
NADGRODĄ W KRAJU ROZKRZEWIONYCH
W I E R S Z

z okazji odebranego numisma z rąk
JEGO KROLEWSKIEY MOSCI
PANA MOJEGO MIŁOSCIWEGO.

Sub *Rege* benigno

Vivitur: egregios invitant præmia mores.
Hinc priscae redeunt artes, felicibus inde
Ingeniis aperitur iter, despectaque Musæ
Colla levant, opibusque fluens & pauper eodem
Nititur ad fructum studio; cum cernat uterque,
Quod nec inops jaceat probitas, nec inertia crescat
Divitiis.

Claudianus.

Królu! który charakter Boskiej nosząc mocy
Dzielnym ramieniem z ciemnej dzień wywodzisz nocy,
Nieznanych dzwigasz ludzi, i kiedy chcesz, śnadnie
Obumarłe przymioty wkrzeszasz wielowładnie;
Nie przeto, że łask Pańskich promieniami okryty
Gdę twym światłem w oczach Polskich znakomity,
Ześ mię obok wielkiego Poety posadził,
Y z ksiąg śmierci, dając życ na kruszcu, wygładził,
Aby, gdy dni mych wątlą los zerwie ofnowę,
Celnieyszą mi twym darem zostawił połowę;
Nie przeto, mówię, ten rym przed twym Majestatem
Spiewam uprzemie, żeś mię uwiecznił przed światem,
Takeś chciał Panie: czyli ja zasłużył nato,
Czyli nie; wola twoja, tobie jest zaplata.

A

Lecz

Lecz mi się tego mijać nie godzi koniecznie
Ze w mey osobie narod winien ci jest wiecznie,
Iż go twa hojność pańska dary szacownemi
Pobudza do szukania sławy Polskiej ziemi.
Y chyba komu brzydka zazdrość ferce hydzi,
Ten sobie ztąd pochopu do pracy nie widzi.
Moje szczęście, żem przybiegł najpierwey do mety:
Coż za dziw? boć są skrzydła u barków Peety.
Niech za mną tyś idzie, nie wątpiąc w tey mierze,
Ze się w twych ręku darów nigdy nie przebierze,
Któryś na to jedynie twe skarby otworzył,
Byś z twym uszczerbkiem dobra Oyczyźnie przysporzył.
Tak jest, mądry nasz Król, nie możesz obiawić
Dzielnieyszey nam miłości, i narod ten wślawić,
Jako go pobudzając złotemi ostrógi,
By swych przymiotow kopał zarosłe odłogi,
A czego obcym krajom dziwić się zazdrości,
Nadgroda zachęcony w własney szukał włości.
Nie próżny to, Monarcho, dar twej ręki, która
Zasła tuczną karmią dowcipy i piora:
Niewyczerpanym skarbow źródłem są przymioty.
Z tąd ma swóy zysk *Potrzeba*, z tąd *Zbytek* pieśzcoty.
Ich sprawą i z martwych się pniakow owoc rodzi,
Y krasne zaniedbany kwiaty głóg wywodzi,
A przemyśl wszytkotworny, co się być odmiotem
Gniewney zdało natury czystym barwi złotem.
Patrz, Lachu, co tve ziemie puszczasz bez uprawy,
Na groźne i lądowi i morzu Batawy:
Niech swą tylko powłokę kray szczęśliwy złoży,
Rzekniesz, że się w nim tylko Strach i Nędza mnoży,
A w dołach nieurodnych pod niewdzięcznym niebem
Buyne nasiona zgubnym martwieią pogrzebem.
Lecz mądrych Prawodawcow wiparta ręką hojną
Walną Przemyśl Naturę przelamawszy wojną,
Na samych iey zwaliskach, gdzie pierwey puścynie
Dzikie stały, *Zyżności* buduje świątynie.
A wy, niegdyś obfite pagórki i role,
Kędy chlubny Grek złote prowadził Paktole,
Jużście chwałtem wszytkie zasępiły smutnym
Pod wżetecznych Hordyńców prawem balamutnym.

Jak

Jak tam kwitnąć nauki, iak mają rzemiosła,
Gdzie bezdenne Łakomstwo, gdzie Duma wyniosła
Na sofie despotycznej siedząc z Głupstwem razem
Tłumi groźnym dowcipne iskierki żelazem,
A nabyty majątek przemysłem i znojem
Zabierając, nadgradza jedwabnym rozboiem.

Wszystko może z nauką złączona zapłata:
Przez nie się słusznie zowie człowiek Panem świata:
Bez nich się próżno chępiąc panem przyrodzenia,
Nie ma w ręku prócz berła, w rzeczy prócz imienia.
Co pomoże obszerne dzierżawy posiadać,
Kto ich użyć nie umie, ani niemi władać?
Dał nam wszystko Bóg w ręce wyrokiem łaskawem,
Ale dał nie natury, lecz zwycięstwa prawem,
Ani nam w czym zwierzęta ustępują liche,
Chyba tylko przez rozum i słabość i pychę.
Patrz, iako Słoń okryty gąszcistym domem
Gnie ziemię, co go dźwiga, niezmiernym ogromem,
Coż jest tej góry żywej moc z twemi ramiony?
Lecz mało czego warta, bo zwierz nie zna oney.
Ty masz więcej nad niego, masz powab zapłaty,
Masz rozum, znaż potrzebę: iużeś pan bogaty.

Już temi ożywiony, iak Prometeusza
Pochodnią gnuśna bryła, człowiek się porusza,
Poznaie, co sam może, i nad swą naturę
Niesion skrzydłem dowcipu wylatuje górę.
Darmo się odładziwszy od pochyłej ziemi
Toczą światła wieczyste szlaki powietrznemi,
Y kryśląc iasne ścieżki zakolem ogromnym
Tuszą, że ich nie sięgnie okiem człek ułomnym:
Nateża Rozum siły, i przez szkła misferne (a)
Ściąga nadoł niechętnych gwiazd koła niezmierne:
Nayskrytsze ich manowce pewnym trybem śledzi,
Wie, kędy która biega, co czyni, gdzie siedzi,
Czemu ta bystro mruga, tanta nie tak iasnie,
Kiedy która ma błysnąć, i kiedy zagaśnie.
Z tą naukę niechybną błędny żeglarz bierze,
Z tą Ziemiopis świat kryśli na drobnym papierze.

A z

Y choć

(a) Astronomia.

Y choć nie tknął odległych mieysc stopą ni okiem,
Nie chybi patrząc w górę ich posady krokiem.
Z nieba idzie na ziemię, i przez mądrą radę
Nie ma, coby mu w żądzach czyniło zawadę:
Ciągnie, dźwiga, wynosi, igra z przyrodzeniem, (b)
Powietrzem czyni kamień, powietrze kamieniem,
Sprzeczne iedna żywioły, poiednane zwadza,
Y z nich tyśiąć pożytków różnych wyprowadza.

Na głos iego, powolny dąb się z puszcz y wali (c)
Y pławnym grzbietem porze karki brudney fali,
Ostre brzegi rozwodząc skaliste ramiona,
Do spokojnego nawy zapraszają łona.
Samych się bystrych Eurow tępi złość okrutna,
Ze się dają w rozpięte chytrze uiąć płót na,
A ruchome przenożąc po przepaściach grody,
Bogacą związkim handlu odległe narody.
On frogich gór przekuwszy niebotyczne ściany (d)
Jedna z sobą niesforne z wieków oceany,
Lub, kiedy chce, wyparfzy z bezdenney łożnice
Suchym państwom obfzerne wymierza granice.
Zamienia w buyne niwy bagna nieużyte
Y zawiesz na falach miasta znakomite (e)
Jego ręki misterstwem ukowane sławnym
Stoia gmachy na zazdrość wiekom wszyskotrawnym, (f)
Ze ie sam Czas miiając poważa przedzięk, (f)
Ostre na twardych głazach połamawszy szczęki.

A kiedy wzrck obracam na koło ciekawy,
Równie widzę dowcipu iego dziwne sprawy.
Tu brudny Cyklop (g) czarnych czeluści oddechem,
Wiatropłodým hamule wrzące sztaby miechem,
Cudne kształty uporna stał na się przybiera,
Gdy iey z tąd zgryżny pilnik, z owąd młot doskwiera:
Mruczą rzeki patrząc na sklepy zawiesziste (h)
Które ich w klubę biorą powodzi pieniste,
Ze niemogąc już buiać, pod kamiennym fczytem
Maszą swe nurty sączyć posłuznym korytem.

Tu

(b) Mechanika.

(c) Żeglarsstwo.

(d) Kanały.

(e) Wenecya, Amsterdam.

(f) Budownictwo.

(g) Kowal.

(h) Mosty.

Tu wiatr z wodą ogromne kręcąc z hukiem żarna
 Zwie ze złości na proch ścięte sierpem ziarna:
 Owdzie powolny kruszec wziąłwszy postać giętką
 Na kształtne się ubiory z nicią łączy miętką,
 Lub na dowcipney igły przewodne rozkazy
 Poškoczne w niemym rąbku wyśadza obrazy.
 Tam piasek co go tęgie ognie przeczyszcili (i)
 W przejrzyście się, pozbywszy przywar, zlewa bryły.
 A w suchy obrocony morze, w sztuczney głębi
 Zatapia, kto nań patrzy, lubo nie pogębi.
 On myśli na papierze dziwnym snuie szykiem (k)
 On cichym uczy kartę przemawiać ięzykiem.
 On dzieje lat ubiegłych ustawnie odmładza,
 Y na wieki potomne tyfiąc kroć odradza.
 Dawnoby, co uczone wyśaczyły pióra,
 Bystra lotnego czaśu z oczu zniósła chmura,
 By mu kruszec odżywny cudem niewymownym
 Wartkich skrzydeł ciężarem nie ztępił ołownym.
 Taż go ręka dowcipna, acz ma płochy pierze
 W maluczkiy, ieśli zechce, łacno więzi sferze, (l)
 A co latał samopas nie znając prawidła,
 Musi pieśzo iść w pętach opuściwszy skrzydła.

Coż gdy go szacowniejszym niebo iefzcze darem
 Ozdobi, napawiając słodkim Muz nektarem.
 By samym dawszy pochop myślom, te iedynie
 Miał za rzecz swego dzieła, za cel i naczynie.
 W ten czas iuż wyzuwłszy się ze skażoney prawie
 Natury, w równy duchom nadzieimnym postawie,
 Już dzielney myśli pędem od kolebki świata (m)
 Płodne w dziwne przypadki goniąc zbiera lata,
 Przetrzęsa tayne sprawy, serc szlakuie myśli,
 Cofa wieków, i patrząc na nie prawdę kryśli,
 Wyświeca czarne zdrady, farbowne przyiaźni,
 Niewinność na niegodne wystawioną kaźni,
 Złość w cnoty płacz przybraną, i na własne Pany
 Często kilku głów dumą płochy gmin zmieszany,
 Okropne wojen losy, sławne wodzów zgony,
 W iedney zgoła ciąg wieków tablicy zamknięty.
 Już iako mężny orlik wzgardziwszy poziomem
 Na karku gwiazdosiężnych Alpów witym domem

Tam

(i) Zwierciadła.
(k) Drukarnia.

(l) Zegarek.
(m) Historia.

Tam dąży, gdzie się wieczna słońca toczy sfera,
 Wziąwszy z bystrym Horacym za przewod Homera; (n)
 A brzękiem wdzięczney harfy, lub trąby złoceistej
 Podaie STANISŁAWA sławie wiekuiſtey;
 Albo płynąc łabędzim za Owidym torem.
 Placze rzewnie nad męnym Euxynu jeziorem,
 Ze tak słodki Król w pośród swych ziomek, swych dzieci
 Żyie, iakby go dzicy opafali Greci.
 Czy w piorra przyoblokły swe barki słowicze
 Nuci z uciefzną Safo padwany dziewicze,
 Ciesząc go w smutney doli, i krzepiąc nadzieie,
 Ze się dlań w krótcie chmurne niebo roziaśnieie.
 Tego dzielna chęć ruſza poznać płody ziemne (o)
 Co w swych zakątach tłumią skał tajniki ciemne,
 Co się w wodach zanurza, i co trakt przeftrony
 Rzadkiemi na powietrzu ogarnął ramiony.
 A wszyscy ſpolnie hoyną zagrzani nadgrodą
 Do poznania dóbr ſwoich ludzki narod wiodą.

Szczęśliwy, i po ſtokroć Polaku szczęśliwy!
 Byś poznał, iak tve w ſkarby ſą bogate niwy:
 Jak zacne się dowcipy rodzą w twym ugorze:
 Coż po roli, gdy iey nikt ni ſieie ni orze!
 Naywiększą twych dochodów część marnie połyka
 Zbytek, Duma, Intryga, Kufel i Podwika.
 Każdy lubi, kiedy się polor w kraju mnoży,
 A żaden się do niego dzielnie nie przyłoży.
 Gwiazdarcz, Mowca, Dziejopis zalewa się potem
 A pochlebca, lub trefnik hoynym brząka złotem.
 Nie trzeba dla Muz wrzuſzać ciemnych grodów Pluta,
 Kędy nie iedna ſtoi ſkrzynia miedzią kuta:
 Doſyć na przychęcenie pracowitey pſzczołki
 Ul niewielki i ogrod z wonnemi ſiołki.
 Tyle razy opatrzni Monarchowie twoi
 Zawieſiwſzy na ſcianach poſtrach mężney zbroi,
 Gdy uſtało ſurowe Gradywa igrzyſko,
 Chcieli Muzom założyć ſpokoyne ſiedliſko,
 Wiedząc dobrze, że wſzytko złe w kraju się rodzi,
 Gdzie ſlepe z Fanatyzmem obok Glupſtwo chodzi,
 A pod iedną proſtoty barwą się ukrywa
 Y ten co drugich uczy, i ten co ſłuchiwa.

Z tą

(n) Poetyka.

| (o) Fyzyka.

Z tą przez wasze, o drogie imiona! staranie
Kazimierzu, Jagello, waleczny Stefanie,
Widzieć iefzcze do tych czas na wiek nieprzetrwaly
Zbudowane na odpor Głupstwu arsenaly.
Z tą wyszły owe zacne dowcipy i prace,
Nad które Kapitołskie nie miały Pałace,
Ani lepszych Ateny chlubne fwemi piory,
Czy z nich ciągło kto piśal, czyli rymem który
Wzwiązaney cudnie mowie, w boski duch bogaty
Opiewał światu mądre i bitne Sarmaty.
Lecz czas, który płochego lecąc pędem pierza
Jednym początek skrzydłem, drugim kres wymierza,
A gnębiąc z ludźmi razem przeważne ich sprawy,
Bierze swoy wzrost z upadku, a z klęsk szuka sławy;
Na wieczną starożytnych zaszczytów fromotę,
Wprowadził do pieniactwa i kłotni ochotę,
Lub przytępiwszy piorem dzielną chęć do sławy,
Zaostrzył ją do zbytków i zazdrości krwawey.
Już wielkich Poprzedników ręką piękna owa
Runęła dla siostr mądrych poczęta budowa:
Stoia martwe mogiły, i nikczemne gruzy,
Kędy pierwey oyczyste rey wodziły Muzy,
Y imutne tylko cienie w kartach zciętych mołem
Opłakany zostaly sławy ich Mauzolem.

Twemu, opatrzny Twórca, mądry STANISŁAWIE
Dowcipowi to raczył zostawić i sławie;
Zebyś, z owych zwaliskow, kopiając rydlem złotym
Zbudował im przybytek piękniejszy napotym.
Jużeś zaczął: iuż biorąc za punkt sławy ściśly
Przekonać dobrodziejstwy niewdzięczne umysły,
Y pōty kochać narōd, aż niewyciężona
Twa Miłość ku poddanym mściwą złość przekona;
Jużeś, mowie założyl grunt dobra istotny
Powżecznego, i w przyzle czasy zysk stokrotny,
Wzbudzaiąc smak w narodzie do nauk i pracy,
Jakim się starożytni szczycili Polacy.
Myle się, czy mi w oczach staie plac szeroki,
Ktōry martwych ciał fuche urościły zwłoki,
Wszędy postać żalōna, i znak tylko piony,
Ze tu był mądry narōd i niewyciężony.

Lecz

Lecz na głos iakiś żywnym orzeźwione duchem
 Znowu się pierwszym stawów zwięzują łańcuchem,
 Znowu dawny kształt biorą, a z swym żywcią razem
 Zaniebany kray zdobią piorem i żelazem.
 Powstaie z mogił swoich narod starożytny,
 Mądry, zgodny, porządny, bogaty i bitny.
 Dziwi się nań Europa patrząc niewymównie,
 Y z drugimi na iedney szali waży równie:
 Już zacięte z umysłów pierzchaia zawiaści:
 Każdy szuka powszechney Oyczyźnie korzyści:
 Wszędy słodka podległość, wszędy rząd rozumny:
 Nie miezta go dla podłych zysków Przepych dumny.
 Sprawiedliwość swym torem idzie nieprzedayna,
 Pozorem się przyiaźni nie barwi złość tajna:
 Złota wolność z pod iarzma praw, co sama stawia
 Zaufaney potęgi w złocie nie wybawia.
 Stoią woyska gotowe, lecz krwawego zysku
 Nie szukaią z sąsiedzkiej nędzy i ucisku:
 Nauki szczodrobliwym zasłone datkiem
 Zdobią narod pismami, bogacą dostatkiem.

Dalby Bóg, mądry Królu, by twa chęć życzliwa,
 Która się w rymach moich iak Echo odzywa,
 Wzięła żądany skutek, a za twym powodem
 Lepszym byli synowie od Oyców narodem.
 Jużbym śmieie na ów czas za tve dary Panie
 Uprzemy złożył sobie sam powinszowanie,
 Ze ieślim na to gładkim rymem nie zasłużył.
 Wart ieśtem przecie łaski, żem dobrze wywróżył.

Lis Cyrkularny Krolowski do Senatorow
Stanislaw August &

Wielmożny uprzejmie Nam miły
Jako wserney rady ten jest przymiot, wiedzié o Powrocie Krola, y Ocyzy-
tney, y ich obmyslać wierzeliwienie, taki do nikogo nie sadyemy przy-
tworzą, wterazniejszych Okolicznosciach czynić odezwę naszą, iak
dotych ktorym Prawa Ocyziste wspólnie znamy w Senacie zaradzał, y czy-
nie hazardy to, co bydzi może dla Przysłty, a przeto y dla niezgodney
od niej głowy, naybezpieczniejszy, y naywyzteczniejszy. Spelnita na
Osobie Naszey zapamiętalych ludzi kupa, zbrodnia, cały naród hanbiący,
gdy Dnia trzeciego tego Miesiaca, w maley asystencyi w posrod Stolicy, po
ufale iadącego Nas Samego ranili, obnażyli, y porwali; między kienie az
Zamiasto; Odziez naszą kilka kilmie przeszta, kilka Swankaw, wtey
przymuszony padozty poniesionych, a iednak przy tym utrzymacie osoby
Naszey dowodem staly się oraz zbrodni, oraz prawdziwie ludowney, a usze-
chmoney nad Nam Opatrzności, ktora iednak wniczym okrysciey nie
pokazala się, iak gdy ieden z herztow tej skradney kupy, ctyli przez
Zmyslenie drogi, ctyli przez Okropnosc ciemney nader nocy, pogubiwszy
wszystkich Spolnikow zbrodni Swocy, Sam ieden przy Nas Fortawsky,
a tkniety straszliwoscia grzechu, Sam pierwey poczol uważać w Sobie
iak mocno zawinił, gdy na Krola, y Pana Swego, targnac odwarzył się. Ten
Sam herzt pod ktorego mieczem zostawalismy, bezbronni, ranami znuzeni,
wposiad lasu, y ciarney nocy, od uszedkiego oddaleni ludzkiego ratunku, zbud
dopiero ostrzeżona Gwardya przy boku Naszym staneta, tu bez Zalu, y
prerażenia Zamierzec nie możemy, ze ten Sam herzt passowal się wiecey
godziny Sam ze Sobą, czy miad smazac cnotliwym uczynkiem zbrodnia, czyli
trwai wniczy dlatego, ze poprzyślady Oney wykonanie; Przyinat nam się
ze na Obrazie Wkryziowanego Boga Swiętokradstwo obowiazad się Nas
Zywem, lub trupem przystawic wręce Kazimierza Putawskiego, ktory
go z uspolnikami natę bezcne wyprawid impreze. Zadny w Was
Zapewne Cnotliwe Serce natę wiadomości, widrygniecie się widząc iak zlowi
ludzka, iak zmoune umysly nayswiezsze sposoby, do naystraszniejszych wy-
stepkow Boskie Smię zgrzechem spoi smialy, Przyinatie itqd z usale-
niem wiaka, przepasie nielitych Otob zapamiętalych wiedzién ten naród
omamiony, y ze tandem czas jest, aby Polacy obłudę od Prawdy, Kochajacych
Oczyzney, y Poddanych Krola, od niegodziwych osurercow potwarzay, wlasne
Swię

swie dobro od ptochych, y niebezpiecznych woznac' umieli zapędown.
Ustawicie wiec przy boku Naszym wezwani Senatorowie do rady, abyście
byli razem Siadkami, y uczesnikami Famystow, Staran, y da Bóg pomysl-
nych dla Oyczyzny uczynkow naszych, jako aktu Listem niniejszym wty-
wamy uprzejmości wasze, abyście nieodwrotnie przybywali do boku Naszego,
Obaczcie tu y w Poselstwach od Nas do Wiednia y Berlina destynowanych,
jako w kazdey mierze wszelkich żągujemy sposobow, do odurwienia szw-
dliowości, do przychylania przytkow publicznych. Uzynacie ugruntowa-
nego na Tronie Króla przez wszechmocność Samego Boga, który gdy
dozwolit, aby Świętokradzkiego Cesarza na własney Stoiie poniesliemy
pamiatke, chciat ozywisty nam, y Świata całego dać znak, że życie
nasze jest w jego pieczy, że dni nasze chce moc najwyższa iestnie dla
usługi tej przedziwnej Przeczypłtey. Gdy tu Staniacie obcości użynacie dawo-
dy, że nigdy, y na jeden moment nieopuszciliemy żądzy, y zachowow do wy-
bauienia Oyczyzny z tej toni, w której dla tego iestny najbardziej, że bez
ustydne kłamstwo niektórych Obywatelow własne Króki temu Panu
przyprawiać smialo, którego despojenstwo iednym celem prawdziwym
było, ich zardrozić, y prawdziwych papysy. Czytaliście ziadumieniem w
Listach pod Datą 9° Augusti Roku przeszlego Starownie po całym
Państwie Publikowanych Ogłoszenie Interregnum, rozkazane Królo boy-
stwo, leduresie własnym oczom wierzyć chcieli, aby Polacy, aby Łacni, y
Oświeceni ludzie mogli się takich dopuścić Excessow, Uzynacie teraz
niepraktykowanym przykładem najdotkliwiej obrazonego, bo wcale nie-
winnego Króla, który iednak darował, przepuścić, zapomnieć, y naj-
zaciętszym Przeciwnikom Swym iest gotow, byle się oni wystę-
pnych Famystow Swych wyrzekli, byle wraz z wami nieodmiennie
wierni, y lootliwi Oyczyźnie Synowie, uznali nakoniec, że iedno tytko iest
prawdziwe dobrego obywatela hasło, to iest że należy Kochać, Kochające
go Oycyznę Króla, y tej z nim uspaniale służyć, y mierzowanie, że
tym sposobem iedynym istotnie temu, to iest prawdziwie dla wiary, Kra-
ju, y trwałey wolności potrzebnym, służyć się będzie; Dobrego przy-
tym uprzejmości Waszey od Pana Boga życzymy Zdrowia. Dan
w Warszawie Dnia 11° Mieniąca Roku Pańskiego 1771
Panowania Naszego VIII Roku

Litt

List J^u W^o Modziejskiego Biskupa Poznańskiego
Kancelarza W^o K^o do Senatorów.

Mając honor list królewski swym Panu in adjuncto dostai, nie potrafię do-
 statecznie wyrazić, w jakiejże, y szkodliwej krynminata na Osobie Króla Pola-
 zania Boskiego Dnia 3go tego miesiąca wypełnionego, Władnym prawie bez
 bożna iść wyrokai nie mogła zgodney spocziwsia, y Sumnieniem na
 mieszczelne przedsięwzięcie rezolucyi, a przeciw mi wzdrygata się ona wyko-
 naci. Widzieliśmy w tych Dniach wtek oswieconym Narodzi, który muze
 gubniey dotąd dystyngwował się przywiązaniem do Catości, bezpieczeństwa,
 Zdrowia, y życia Królów swoich, powstaique strasznyta rodzaju ludzkiego
 targuicę świętokradzkie swoje ręce, na ukoronowaną głowę, y kuszące się
 o pozbawienie wodzicu Królowi życia, y całego Królestwa powazneznego Zdro-
 wia; Widzieliśmy mowię strasznyta wyzute, zuzdelliey ludzkości, które przy-
 tłumiwszy w sobie głos natury, y wbrew idąc Prawem Bożym, y ludzkim,
 targnety się świętokradzko na Oycyzyne namuzanica Boskiego, prawdziwie
 dobrego, y od wszystkich Europejskich Tronów uznanego Króla; Lokowały się
 też Strasznyta przeciw wszystkim prawom Prawa Natury, na pozbawie-
 nie życia Oycy Oycyzyny; który ciuwa, y staracie, ile iniego byłoby bydz
 moie o zachowanie życia wszystkich obywatelów; W smiertelnych ranach
 które mu zadai starali się, y po uszu zadali, godzili na jego życie, ale
 całego spoteczenistwa tej Przecypłty której onsiak każdy panuiczy swe-
 go Państwa; iest dusza, y którego calosi nie rozdzielna jest od Catości
 wszystkich swiego ludu, Zatem jedynym świętokradzkim Zmacthem
 utgardzono, y pudeptano to wszystko, co Prawo Bożkie już to na waru-
 nek, y bezpieczeństwo każdego Czlowieka przepisalo, zakazując aby ie-
 den drugiemu życia nie odbieral, którego Sam Bóg iest Panem, już,
 aco bardziey icznie na ofobliuzie, y niekharitelne opatzenie Catości,
 y Zdrowia Polmazancow swoich, których, gdyby też iaki ludzie byli nay-
 gorszemi od wszystkich zasadzek wolnemi, y nietykanemi mieć
 Chciato, y czego iest pedno przykladow w Piśmie S; Sreagulniey
 kus godze o Królu Saulu mowa; Ale wiechec iai wtey mierze wz-
 szernai się dluzej, zwolazura pisac do tak oswieconego, iak J^u W^o Sen-
 atora; Wiechec nawet wspominać, jak w kazdytn kra-
 ju przesilaja się administruicę sprawiedliwosci, w nazprowaniu
 naywymyslniejszych kar, na pokuszaiacych się, lub wypełniaiacych
 Zkharadna, Zbrodnia, Królobozstwa; Takoz ciężko jest wypełnić
 ucty

wielką niechęć, nad podniesienie Ręki natęży, który przez mecz Sobie
z Nieba udzieloną nadsz wzięją tym ludem, którego Bóg w powszechności
jest królem; Obowiązku tyłko moiego stawiać Jemu Panu przed oczy
nie porównana, y bezprzykładu jeszcze w Ojczyźnie naszej Krzywdę Ma-
iostatowi wyrażoną, a wraz niedbita potrzebę dochodzenia wczasie
y ukarania ich najprzykładniejszego tego strasznego krynminatu, y
sprawców, pragnę żebyś miał przytomna Senatorska, jeżeli kiedy
to w tym przypadku już obowiązuje przysięga. Należy mi się
Spodziewać, że Jemu Pan przez wysokie swoje Sentymenty,
przez dokładną Słafney tej zbrodni wiadomość, y przywiązanie
do królującego sprawiedliwie Pana, jak Ojcowskie jego cene Nie
Jemu Narodowi Iniechconych tu Sobie Obywatelów oczywistemi,
ich przesławianiami, y nastawaniem nawet na drogie swoje
Życie, nieodrąza się od Stuhania wszystkich podobnych Sposobów,
do Skrocenia nieszczęśliwości krajowych, y przyspiestenia porząd-
nego dobra Ojczyzny, które wszystkich Jego spraw jest celem;
Ja tymczasem wnaście niebaunego Jemu Pana in hac
regia witania kończę to pisanie, y resztę. D.

Deklaracja Ministra Cesarzkiego.

Jego Cesarzka Mości przez list Króla Jemu Polskiego będąc informowany
o okropnym targnieniu się, przeciwko Osobie Jego poswięcony, że
Dnia trzeciego na Czwarty tego miesiąca, oraz y o tej Okolizności
Idepotycy herzta tych zbrodni, którzy natę akcyą adwarzyli się
żebył naradzony przez niejakię Puławskiego, który się kwalifi-
fikuje Marszałkiem konfederacyi, y że niektórzy herzt przyobie-
cał był temuż Puławskiemu przez Alenna przysięgę przystawic
króla żywego, lub zabitego.

O tymże Samym czasie prezentowano J. C. M. Skrypt Janużki
Polskiego przetłumaczony, pod tytułem Manifest publikowany w obozie
pod Konieczną 9^{ty} Augu 1770^{ty} w podpisany, od Michała
Jana Pała Marszałka konfederacyi W. L. Lit., y od drugiego Ignacego
Bohusza Sekretarza konfederacyi Generalney, który tu końców
Zawiera następujące słowa = Aco do Stanisława Poniatow-
skiego Intruzora, uzurpatora, y Tyranna & Jego Cesarzka Mi
z wielkim przerażeniem, y okropnością dowiedziad się o tej szkarad-
ney akcyi, o kontentach tego Skryptu, y zbrodni osobliwie

Puławskiego

Pulawskiego; Chce zatem aby nazwony Pulawski był przywzwany nazaw:
 ste, y niemiad schronienia, ktorogo tak iaki, y inni obywatele Polscy zażywał,
 az do tego w kraju Cesarzkim, pod karą schwywania, y aresztu, jeżeliby się
 Simiad unim pokazac, a jako wtuzi namieniony Skrypt pod tytułem
 Manifest przez ekspresyę kryptinalną, ktore kawiera, mogł dać okazję
 do tej szkaradney akcyi, ktora popędziła, y do innych napotym podob-
 nych Jego Cesarzka Młci, chcąc tak ile tylko okoliczności pozwolić
 mu mogę, Zapobiedz, y uprzedzić, jeżeli można podobne attentata,
 wspomina autorow tegoż Manifestu, y uszytkich ktorzy się mogli do
 niego przytoczyć, ażeby inny napisali, y publikowali; bez żadney
 zwłoki, a tamten reuokowali, nie tylko iak nay solenniym sposobem
 sobem artykuł o kroloboystwie, ale też żeby unim wyrazili; uszyt-
 kie dowody iakie naytasaścisze bydy mogę, że nigdy o podobnym
 szkaradnym postępku myśleć nie będą; Pod tą kondycyą, a woby
 ktorym przypisują ten Skrypt niegodziwy mogę mieć ochronę.
 ktora im wlanistwach Austryackich pozwolona była, Ale też jeżeli mi-
 mo uszytkich nadziei niemając uwzględu na rządanie sprawiedliwe
 Jego Cesarzkiej Młci: zudekai będą, lub niezrecha, iak nay prędzey pu-
 blikować nowego Manifestu, podług podaney jsm formy, wyzey wy-
 razoney, mogę się spodziewać że tak oni, iako ich adherenci, nie bę-
 da, cierpieni w całym kraju Cesarzkim Dan w Wiedniu
 30 Listopada 1771 Roku.

Podpisany także kaunitz Rydberg

Kopia Listu Łcia kaunitza do Hisz. Pacy Iwidnia
 30: Novembria pisanego.

Mł. Panie. Obaczył w tym Pan z papieru przytoczonego co przy-
 wiadło Jego Cesarzka Młci że mi go zalecił wms Panu adestai, zechcesz wms
 Pan donieść Hisz. Pulawskiemu to, co go się tyce, a iako znam wms
 wtropność, że pomociesz co muszę wtey okoliczności czynić, przesta-
 nę natym upewnieniu, że wiele ukontentowany będę, gdy
 wms Pan to przedsięwzmiest, co mu naybardziej przystanie,
 iestem z szauunkiem doskonałym &

Uniwersal konfederacyi Generalney Dnia 4^{ty} Gru-
 dnia 1771 Roku

My Stary

My Stany, Rady Duchowne, y Świeckie, Marszałkowie, y Konsyliar-
ne, y cały Stan Rycerski Koronny, y W. A. S. Litt. &

Nadgłos statego w Warszawie niejakiego nowego rozboju znie-
go na Czwarty Novembra wstrzymaliśmy oswiadczenia nasze public,
Spontana bowiem codo Obojętności przypadku tego relacya przemo-
sła, podobienstwo, y wiara, atym więcej zdada się niepodobna, im
daleka była od Intencyi naszych. Nie mieliśmy w tym dziele, ^{z innego} uczestnic-
twa, nad wspólne z całą Europą zadziwienie, kiedy atoli prawda co
dziś pewniejsza byż zaczyna, ażeby Punkt ostatni ogłoszonego pod
konieczną Akty Bezkrólewa & 9 Augusti 1770. publikowane:
go niebył nawiągniony do wspomnianego attentatum, ani opacznie,
w Oczach Monarchow całej Europy z bezcierzeniem naszym stuz
mażony, Oswiadczamy się przed Bogiem najwyższych tajemnic
Świadkiem, y Sędzią, że w Akty w Warszawie fałszy, ani przez
rozkaż, ani przez wiadomości, ani przez konniwentu, żadney
nie mieliśmy, ani mamy części. Oswiadczamy się jeszcze przed
Światem że w Słowach Akty publikowanego pod konieczną
idque — Stanisława kas. Poniatowskiego Intruza, utur-
patora, y Tyranna, iciełiby jeszcze utrzymywai się, partyz iakie
Formadzać, pokój w narodzie mieszać, wartyb się, naten czas
wrytkim otwarto, lub tajemna, mocą, trgoz y Inim ztuzo-
nych przesławiać, quā capita invindicabilia, bez żadney na
życie względu znosić, nietylko dozwalamy, ale amore publico
obliquiemy, y pozwalamy. — Nie rozuzaliśmy ręk rozbo-
jom nocnych Iluzyniaw, y Złodniow, ale do mżynych resolucy
Zagrzewaliśmy obywatelow, owłasną Religiję, y wolność
walczących, nie zaleciliśmy przesławiać zdrada, lub tajem-
ną, otworo, ale otwarto, lub tajemna, mocą, która wotwartym
Pół, lub nieprzyiaciela podejściu fałszy jest pozwolono.
Nie zaleciliśmy znosić bez żadney na życie względu spozw-
bem zdrady międzybujstwa, ale naten czas iciełiby na czele woj-
ska nieprzyiacielskiego obroń przewiwo własney cyryznie
brni, aby podnieśli brni na stronę Swoię, y Kraju; Wszystko
więc co tyłko od cnoty, y stawy jest dalekim, icst dale-
kim, y od intencyi naszych. Posuziliśmy Cyryznie
życie nasze, więc kardą zdrada, y podły podstęp, wsty-
dzilby wspanialej celow naszych. Znamy że Prawem

A Boshim

Boskim ubezpiezone jest kardemu tyje, ani wiecie bydz' moze,
 chyba prawem wojny, albo Prawem Sadowey Jurisdycyi; Pry-
 watna Zemsta, y rapacz, aby Solennego Zaktu wspomnionego
 nie naciagneta precatu, aby uszytkim nadciagnionym, de regi-
 cidijis, homicidiisque representacyom prueiqi' mniemane zrodlo,
 aby opaczne Publiku tego tlomaczenie nikogo zobywatelow
 wblqad nie wprowadzilo, za naysluteczniejszy mamy sposob,
 et Actu praeconsulto eliminowac; Jakoz eliminujemy, y za-
 pobiegajac, iako sie wyzey nektu opacznemu tlomaczeniu, y
 zgorzeniu, ten tylko Punkt eliminowany przez ukazy na-
 szy wcale odwotujemy; A dla tym przetyzey publiczney wia-
 domosi Uniwersal niniejszy niedwotornie publikowac po uszyt-
 kich Grodach rozkazujemy. Dan 4te 10bris 1771 Roku
 Michal, Jan Pac Marszałek G. W. A. Litt.
 Ignacy Bohusz Sekretarz G. K. L.

Item Deklaracya Generalnoja wzgledem uszytkich Prywilejow
 po Ostatnim Interregnum Otrzymanych Die 4te 10bris 1771
 My Stany, Rady, Duchowne &

Wszem wobec, y kardemu z osobna komu o tym wiadziec' bedzie nalezalo,
 Osobliwie jc. jwu. ww Senatorom, Urzednikom ziemskim, Grodz-
 kim, Piferstwu, Szlachcie, y obywatelom tak hierony, jako y W. A. Litt.
 do publiczney podniemy wiadomosci, ze litac nas determinowaly
 pobudki do wydania Sadowey deklaracyi wten Uniwersal umie-
 szzoney, niecz sama, y wyrazenia sa jasne, niezlibyie powta-
 rzac, albo explikowac potrzeba, ani nam pozostaw' nad same
 zachecenie do niedwotornego despedierenia, przez tych uszytkich
 tego tylko interesuie tuz Deklaracya tenoris sequentis =
 Poniewaz z przyczyn nader Publicum interesujacych zdato sie
 nam zhaferowanym Stanom Kreptky odtozyc' ienize do wolne-
 go ziaru, albo do dalszego czasu, y woli, Solenna, y szeregulnie
 ad expressum casum questionis stopniaca sie Deklaracya wzgled-
 dem uszytkich Prywilejow favore kogozkolwiek, w Stanie Du-
 chownym, y Swieckim, tak Cywilnym, jako y woyskowym podpis-
 samych przez Stanislaw Poniatowskiego kwattownego Tro-
 nu Polskiego Uzurpatora, Od Dnia bezprawney Koronacyi, az
 do Dnia

do Dnia ogłoszenia przez Stany Interregnum licznemu upoważnione:
mi i Senatu, y Województwo akceptami wspartego, więc ciż wryscy za-
prywiliiowani do dalszych uoli naszych wyrokero podług chara-
kterow tychże Prywilejow, atęły nadowód szczerogo obywatelstwa nieod-
wroczenie albo osobiscie z nami toczyli się, albo in spatio, idę w Krain
cyach Herone czterech miesięcy akcepta swoje v coram Actis Ziemstw,
y Grodow, vel do Rosh Marszatkow swoich in ordine odestaria
Ich Nam Generalności wedlug Formy przytaczoney ręk, własna spi-
sane, y Pierzećia własna stwierdzone oddawali mić cheemy; Wzgle-
dem zaś Elekcji Ziemskich, Wojewódzkich, y Powiatow, gdy dla
uniknienia Zamieszania, nie wzgledem tychże Województw postanowić
nie możemy; cziinde co do tychże Ziemianiskich Elekcji znaywiększey
części gwałtownie, y pod bronią Moskiewską, zaszytych, postanowić
nie, y Rezolucya Nasza do przyszlego z Województuy zmieszenia
się zawieszamy. Atędzi trzeci Stanisław Poniatowski gwałtowny
Tronu Polskiego Utworzył bez wzgledu na ogłoszone Interregnum
Od daty onęgo wazył się, iakże Wakansę rzdawai, Prywilejz,
Pierzećia, Patenty podpisuywai, te uszytkie iakże przez prywatne osoby
podpisane, nietylko kłapsuiemy, annihiluiemy, y tabezprawne dekla-
ruemy, ale też atęby każdy któkolwiek z Stanu Duchowney Suiakie-
go, tak Cywilnego, iakże y Woyskowego Od daty ogłoszenia Interre-
gnum idę ab Anno 1770. Miesiaca Augusta 9° Dnia wyjednai
favore Sui Prywilej, Pierzećia, lub na Stana, w Woysku Patent, każdy z
nich albo in spatio trzech miesięcy, od Daty niniejszey, od swego Pry-
wileju, Pierzećia, y Patentu, przed Siedzami Autentycznymi Grodu, Ziem-
stwa, lub hancellaryi naszej Generalney osobiscie czynili recepsa,
uczynionych zaś Coram Actis Grodu lub Ziemstwa Extrakt do
hancellaryi Naszey Generalney do Miasta Biały, za Krakowem na
Pograniczu leżącego nieodwroczenie odsyłali nakazuiemy; Atęby zaś
wspomniownego Recepsu wczasie wtuyz wyrazonym nie uczynid
Extraktow onęgoz do hancellaryi nie odestad naszey, takowey pro-
incapae wszelkiego urzędu, et sine activitate następnych y Sey-
mikach na lat Sześci deklarowai, Zapłaceniem do kassy Wo-
yskowej Grzywień in quantitate pro arbitrio Judicij statuenda per
surowa Woyskowa, Exekucya karać bedziemy; y atęby przycho-
dzace Prowenieney z tych uszytkich Wakansow od Daty tegoż
Interregnum Rade Ekonomicznay zniósłszy się zrada Woyskowej
cum administracjo

Am adminiculo wapyk nowych do kasy Starbowey w Admi:
 nistracya cibirata zalecamy; Et atoti sub beneficium saniti hu:
 jus crimine Status notati, et za przestepnych Praw Przeczpltey de:
 klarowani, et oskarzeni podciagaci sie nie mogą, kazdego ab hincdo Konfe:
 deracyi przystepuiącego in ordine admissibilitatis, vel inadmissibili:
 tatis, cognitionem Nam Stanom zprymienionym zachowuiemy, et
 eo nomine na kazdego Specialiter deklaracye Sadowe wzgledem odda:
 lenia, lub przypuszczenia do Konfederacyi wydawai deklaruiemy
 Datt Roku 1771 Miesiaca Decembra Wtorego Dniu. Aby
 zas iednomy slusci, et iednotchnienie nasze tym byto okazalsze, for:
 me akcesu przez bardzo wielu nayznacznieyszych Obywatelow
 czynionego, et przytego tu umieszczamy, stow w stowo. Rozpatrzone
 dotąd umysly, przewyszaiaca moc orzeka exotycznego, rozciagnio:
 na na ciotliwie myslacych Obywatelow, Ziemiow dotąd nayzla:
 chetnieysze pobudki, nayciężysze intencye taci, et ukrywai kazaty.
 Lecz gdy spieszaca do Powszechnego ratunku Przeczplta niecierpli:
 wa gwalttem, et swmota wsiwnionego na suabodne karki jarzma, już
 to przez Ogłoszenie Generalnoji, już to przez Sasy Narodow Związek,
 wprawney, et zupełney stanety prowadze, et naywysze w sobie repre:
 zentue Wszehwladztwo, Jey woli niechcici bydzi postuszonym, Jey rozka:
 zow unikaci, byto byto Obywatelskich wyzrei sie obowiazkow, byto by
 to Synowskie wzgledem Oyczyzny zdradzac powinnoji, et przeto
 wszyscy niżej podpisani do Generalney Konfederacyi we wszystkich
 ad mentem teyze Konfederacyi taczac sie, icy wypadnym Sancytom
 powinna postuszenstwo ipso facto popmyszaiace, unia Narodow ro:
 wnie iak wszystkie Suprema Generalitatis ustawy approbando, ma:
 nutenendog, nie mniocy do Aktu Deklaracyi Interregni, tak pra:
 unie, potytecznie, essentialiter, potrzebnie, publikowanego acce:
 dendo, na rozuzazanie teyto Konfederacyi, pierwey nizeli wszyst:
 kie Jey cele beda depelnionemi, nie zezwole. Jeyte Konfедера:
 cyi, gdzie tylko bedziemy mogli bydzi wytecznemi zuzrellą uier:
 noscia depomagaci, titulo naysolennieyszego ninieyszego ak:
 cesu obowiazuiemy sie. Co azely publiczney kazdego niedowtoz:
 nie dosito wiadomosci currentaliter po Parafiach publikowai
 rozkazuiemy. Datt Roku 1771 Miesiaca Decembra 4 Dnia
 Michal Jan Pac M. G. K. W. X. Litt
 Ignacy Bohusz G. K. W. O. X. Litt Sekretarz

List Imięcia Kaunicza Ministra Cesarzkiego po-
wzany przez Generalność Manifestu 4to 10bris 1771 do
Imięcia Pacy Mar. W. W. X. Lit. I. Francuskiej na Polskie przelotony
Miałem honor prezentować Cesarstwu Ichmim nowy Manifest ode-
brany, wraz z listem Wmę Pana, de Data 5to 10bris ktory
mi w liście swoym de 3to 10bris pisany przystai deklarowal;
Cesarstwo Ichmim zadowolowaniem znalezili tam wyma-
żany, y odwołany ten Punkt publichowanego od Wmę Pana
Dnia 1tego Sierpnia Roku 1770 manifestu, ktory zawadze
pobudzać do kroloboystwa; A gdy przez takowy postepok ucty-
nitas Wmę Pan zadanui Cesarstwa Ichmim zadosyci, z Ich uy-
raznego rozkazu obwiestizam Go, ze itego cos Wmę Pan ucty-
nit, i zupełnie są kontenci, y ze gdy co niebedzie, przeciwko re-
zolucyi przewidzietey od Cesarstwa Ichmim względem Ktutni
Polskich obywateli rezolucyi, ktorey Cesarstwo Ichmim, nie maia,
iezsze woli odmieniac, w tym wszystkim jako Wmę Pan, tak
wszystcy wspol obywatele jego dotnowai będą, dalszey Cesarstwa
Ichmim w Ich Państwach ku Sobie przychylności; Oczym cie-
szę się ze ja Osobliwie mam zlecenie upewnić Wmę Pana, y o-
swiadczyć Mu z Ktoiey Osoby moze, ze we wszelkich okazjach
będę się starał, dać dowod wysokiego Szacunku, y wielkiego po-
wazenia, i ktorym mam honor Wydz. && Dan Wiednia
12to Grudnia 1771

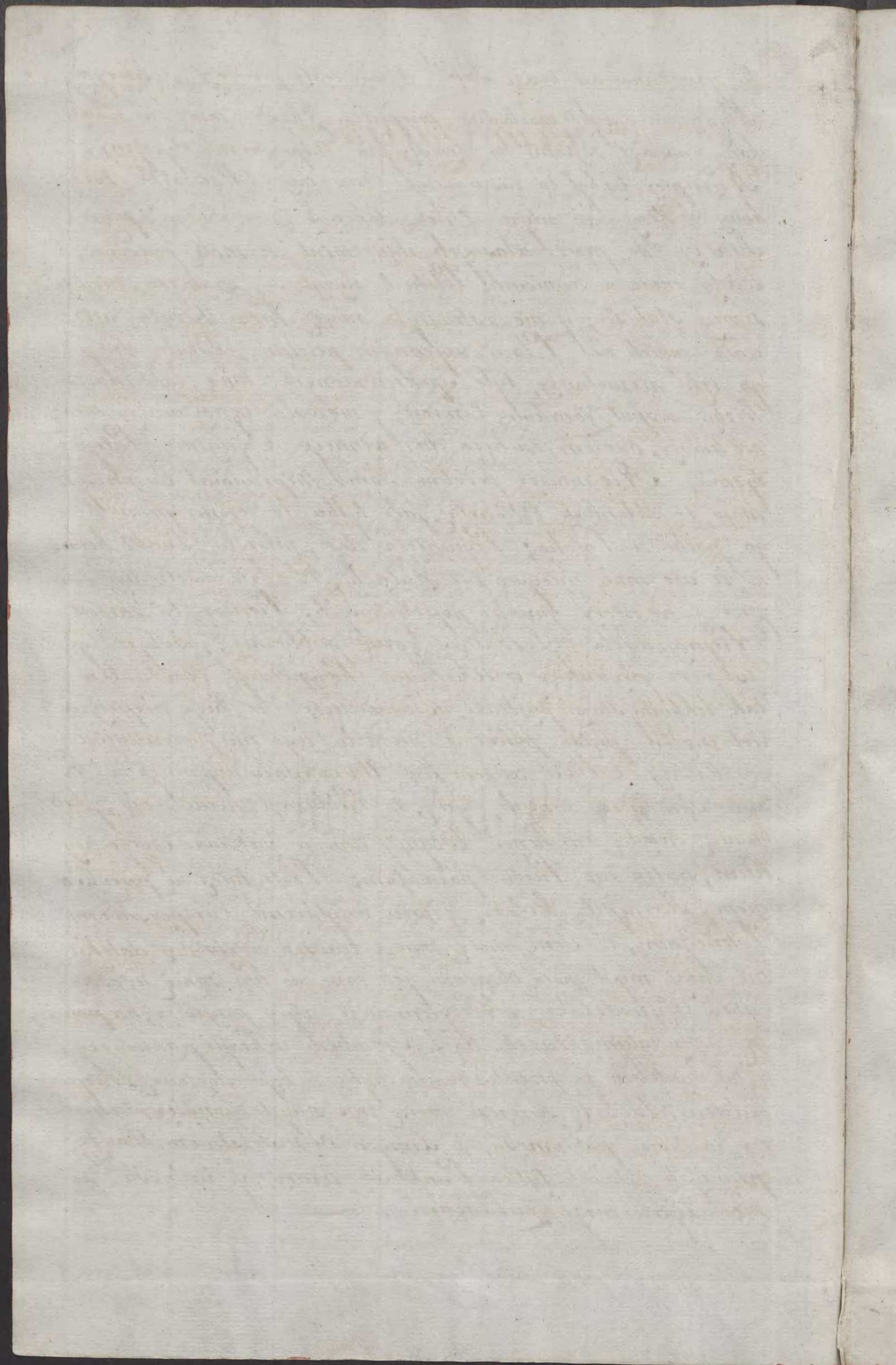
Manifest Kazimierza Putawskiego Marszałka Som-
zynskiego 18to 10bris 1771

Nie czyni mi lynnaymnieyszego zadziwienia, iż chwaiąca, na u-
padek Polskiego Narodu zapalczywość nieprzyjazynych, tam zawsze
Imieria, gdzie widzi tamę od Swoich nieporwadna impetow; Wy-
bor Polskiego Rycerstwa, tę niepedchlebne, na Sobie nosi nazubis-
ko, ktorym umysł Najobrutnieyszych nieprzyjazynd ustrętu nie
wizyni, w postubionej raz Bogu ofiarze; Mądry temi y iabę
dę zaszczytorny kommenda, ze przewszy Ciow nieprzyjazynych Sa-
wsze na mnie wsparły, i alie się niepowstrienenem; Ten bowiem ter-
min był przed Oczyma zawsze, im gorliwiey rozważatem okro-
pny Stan Rzeczypltey, a moia ku ratunkowi Paśkliwoś; Okazywał

to pnie z

to przeznaczenie moje Rok Dwudziesty pierwszy, w którym
 Młodzieniec zwykt swobodną przepędzać Chwilę; mnie zaś nudny
 każdy moment zapalał do temsty na Nieprzyjaciół Ojczyzny;
 Należnie byłoby to zaświadczyć Ojciec mojej Marszałek Żwi-
 kowy; który już w tym Dziele dokonał życia swego; powie-
 działby ile procz własnych chęci miał ze mnie powodów,
 Rzeczy moje w granicach Polskich wyryte są znakiem niewtra-
 szoney Stalosi; y nie zastraszyła mnie Wiew Brata, w o-
 czach moich na Placu wojennym przelana, Brata drugie-
 go ieh niewolniczy, tyle spokrewnionych mnie, tak znaczna
 liczba współziomków, Śmierć, y niedwola, bynajmniej mnie
 nie trwoży, owszem zachęca do winney Ojczyźnie Patry-
 tyzmu; Nie inaczej podobno Sam Nieprzyjaciół tłumaczył
 może, że skłonność Otwarta, jak tylko, że zetrui prawdziwe-
 go pochodzi Polaka; Prywatna zaś, fałszywą Punkt hono-
 ru, że we mnie miejsca nie znalazły, Okazało wiele dowodów
 przez Lat cztery jawnie popełnionych; Pierwszy to zarzut
 Nieprzyjaciela ogłaszający Gazetę publiczną, jakoby był
 Autorem prywatney w Warszawie konspiracyi, Familiatam
 tak lekkomyślny pogłoski, doświadczać: że tego nieprzyja-
 ciół Grechem pretko pokonać niezdola, tego mu piorem uisnąć
 podobna się; Alisici wzorem idąc Uniwersatu wydanej od Sta-
 now skonfederowanych; Czynię, to Publiczną oświadczenie, y lub
 bronią dobyte, za honor Boga, y narodu weteranów swego zuy-
 ktem, naten raz Pierwi pozwalam; Protestując się przed Bo-
 giem, Przeciąpłtą Polską, y przed wrytkiem Europejskiemi
 Potencjami, iż Serce moje maie zawsze od Zbrodni dalekie,
 nie daley myśl moja obracam, jak tam, do kąd mnie uieździ
 Cnota Obywatelska; Niebytem więc nigdy porwany, na powo-
 dę Osoby iakimkolwiek bōdzi sposobem w kraju panującej,
 y nie myśliłem ją przedstawiać, chyba w boju złączoną z nieprzy-
 jacielem; Bog tę szczerść moją zna naydoskonaley, zaświad-
 czy wczasie potomności, iż Samym Obywatelstwem tknięty,
 przy tych dwóch tylko Punktach: wiary, y wolności; ko-
 niec życia mego Zakładam

Suum Cuique

Do uprzykrzenia y Adnawcam usq. zarzucony iest Kray piismami roznych Tytulow, w ktorych albo szczesliwosc bez Okrasy, albo zarzut bez dowodu albo prawda z potwara zmieszana, przedtuzza Omamienie zwiedzioney, wielkosci, Narodu, we wszystkich sie zawial prywatney zlosci pod postacia dobra publicznego ukrywal witali. Nie pokazze mi ni kt zeby choc iedne z tych Dziel bylo potodem umyslu bezboznie y uwarniezycu ceo, Szczesliwosc powszechney wyszthie non incommodum Rei, sed in Odium Personarum pisane sa.

Chciec terazniejszych nieszczesliwosci Krajowych szuka przyczyny wpraciagu tych Lat ktore uplynety od smierci Augusta 3iego, iest to wpa dac w podczyrenie, albo grubey niewiadomosci, albo Prewencij ktorey niechce Swiatla szuka niepowala? Ciata polityczne maia wewszylim podobienstwo do Ciat Fizycznych iak wiedznych tak w drugich Organizacya Albo Lbior y dobroci czesci z ktorych sa zlozone, czyni ie Czerstwemi, lub niedoliznymi, sa Ludzie ktory przychodza na Swiat doskonale Organizowani, y ktory ten dar przyrodzenia utrzymuia w pozny Wiek strzegac sie Lbytkow, y rozpusty; drudzy niwca Czerst wosc zdrowey konstytucyi przez niepomiarlowane zaufanie w mocach swoich, jnni przyrodzenia slabi strzegac sie pilnie kazdey rzeczy ktora by im mogla byc szkodliwa waga, budowle Ciata swiego utrzymuia, rzdnie y w sztremliwie zycac, bywaja y tacy ktory w sobie zycacy, od Urodzenia sa zepsute, Alonki ile spojone, y ktory iednalowo naynierzdniejszym Chuciom puszczaia Wodze, Le Karstwa odrzucaia wyszthie, y rady Przyjacielskie. Tym Osobom dra wnienie Spilla bolesna zadac rane, kazda rzecz im szkodli, kazda ich zmocia, bo slaba z natury konstytucya y sposobem Zycia swego slabsza iesze czynia, Choc kilka razy utlenie siekiera w Debie zdrowym, nie straci go iednalze Pnia, pruchne Dzewo y Noga wywroci, Choclowiek sie tu O Ciatach Ludzkich powiedzialo, o Towarzystwach podroznych y gromadzonych, rzdami mowic mozna, y niemasz podobno prawdziwszego przyrownania, Mądrosć Prawich Fundamentalnie, wzgledy w ktorych Czci ich skadalne wzajemnie sobie sa na pomocy, y iednoczynosc sprawuia, daia tym Ciatom moc y Czerstwosc Polityka: to iest wiadomosc postepowania Sobie codo wewnetrznych =

wewnętrznych y zewnętrznych Okoliczności: Utrzymując Całość sądey
polityczne Ciata w tych Cztetach znajdujące się Stanach Zdrowia, na któ-
re podzielone są Stany zdrowia Ludzkiego wiażym nas rzędzie mies-
cie potrzeba kardy podobno niedługo medytując nad tym domyślić się
y Ludzie y Okoliczności gotowały te Otchłań niecierpliwości w której
Królestwo Polskie zagrożone leży, Od śmierci Augusta Zygmunta aż do
zycia Króla Jana, okoliczności bardziej jak Ludzi winowac natęży, od
tego śmierci aż doterażniejszego momentu winniejsi są Ludzie jak Oko-
liczności. Zygmunt August umierając nieobmysliwszy Sukcesyjnego po-
rządku do Korony podiósł Fundamenta mocy, powagi, rzędu tego Pań-
stwa, y ten mniemany zaszył Obierania sobie, Ktoby nam Panował był
Darem podobnym do Ruski Panony, w którym uszytko zte się zamy-
kało, polci Naród wrownę był silę zalewiami albo raczej nim silę
Sądziwych Państw pomnożył rząd dobry, Nim się zaś długi bezrząd
ostabit zarwyczał skropione bywa pole Elekcyjne Krwią Braterską,
adlugie y zwawę rozterki burzyły y pokoyność Kraiwa, iuz ginąc mu-
siały rozporządzenia Ekonomiki polityczney, ani handel mógł kwitnąć, ani in-
dustria swe rozkrzewiać Lyski, Stowem żadne założenie polityczne ugrun-
tować się nie mogło, z tych Osobliwie którym (raz, bezpieczeństwo, y pew-
ność są potrzebne, Duchy nawet w niespokoyności utrzymywała nadzie-
ia odmiany zawistey szczegulnie od Zycia iednego Człowieka, y co Cwierć
Kolek prawie nowe ułtadaia się Systema, nowe dla Kraji wynikaty
niepomysłności, od tego Momentu jak słabosć y niewierność narza-
powołała Pranieżącym z nami Potencyom prywatnie wstywać w inte-
resy Polske, czy moze si lito powiedzieć żeśmy sobie Obierali Królów?

Do zycia Jagiellońskiej Linij Panującej, facta est Venalis Roma temu
Bosto bywato oddawane, który umiał dokupować się go, czy wielkraz
Peniędy kwoty: czyli też kontentując się proznym Tytułem: umniejsze-
niem władzy, y prerogatywy Królewskiej, każda falcya targi swoje w
prywatnych czasach, w publicznych nigdy nie stanowią w Zglądach zyski-
wały Osoby kraj udnostajnie tracił, niel o Ostatcy Formie rzędu nie my-
ślał, y mylnym pojęciem biorąc swawole za wolność uwiedzeni nierowad-
ną niepodległością, miłosi wpaśliśmy wte podległość każdemu, w którego Osta-
bienie wstawie koniecznie musi, y która jest bez względu nieuchron-
nym skutkiem, nie raptem ale przez gradacyę napelniała się to Dzieło
Mogła by się była w początkach ratować Polska gdy by otey porze za-
wisne iey szczęciu Okoliczności nie były zetałe rzeki y pilnety się na-
nia

na nią, Mieliśmy na Tronie wielkich Męzów, mieliśmy w Narodzie wiel-
kich Ludi, ktorzy y radzie umieli, y radę Orazem poprzyć, iezeli na mi-
twości ktorym ludzka natura podległa, niepozwalaly im iść zawsze totem
Oraz Patriotycznych, miłością Stawy, Takwo ich iednak było zagrzeć dowiel-
kich czynow, y gdyby umysł nieodmiennego przez formę radę sistema
mógł by się być do kraiu wprowadzić, niemając już tak częstej łatwości
do zboczenia byli by Stawie Narodowej poświęcali wszystkie te zabie-
gi ktore na proine obracali Chwałę Losobitego iedynie wyniżając
Kredyt, Wielcy Krolowie bez potomnie prawie żeszli wszyscy iako
to Stefan Batory, y ow Władysław. W; ktorzy tak stodo żyć powi-
nien w pamięci u Potomnych, przy gorzkiem narzekaniu na błąd
Zygmunta. III. Swiatła y na zawrość Jego, ktora przetrwała Bieg
zwycięstw syna, y zniszczyła y zniszczyła ich skutki w Osobie Jana
Kazimierza, wygwałt Dom Wodzów pod Jego Panowaniem utworzona
była zgromadzenia społocności publiczna, kłóśna, po kłóśce głęboście kro-
leństwa zadawata Stawy, lekkomyślności, y złe Panującego radę zrodzi-
ły moie Cześć tych Okoliczności okropnych, lecz nie zapamiętał się na nie
wobec czynnym zaraleniu, Jan Kazimierz Orazem w Kłóśce spotykał nie
przyłaciot krajowych. y swoich, y umiele mógł mówić, z Francuzkim
I. Krolom, kiedy pod Lawią był więty w niewola, wszystkie stracił
my przez Stawy niefortunne naborniec zwatrzony Losami y przy-
krywszy sobie Narod, y Narodowi przyłezony, ztożył te korone
ktorey by sobie nie dał wydzieć?

Krola Michala niewarto się wspomnieć kiedy się wzbraniał przyjąć ko-
ronę, czuł dobrze że go nieobdarzyła natura przymiotami do radę zgo-
dzeni, postąpił sobie Narodźnim, iako teni złe utarty znieumi-
tym iezdrcem. Nastypca Jego Jan Sobieski, wielkie miał talenta,
z wielkimi zmieszane defektami; wielkie wa, czyny jego, były by iesz-
cie wielkie, gdyby nie przystojna Chciwość w Ciastnych prywatnych ży-
słow Okregu niebyła myśli ciwneta Jego, w przyłaczony dla zby-
teczney do Krolowy powołności ostabito ku niemu Ufnosć, y powaza-
nie kraju nad ktorym Panował. Umarł Krol Jan Konac zaczeła Pot-
sha, ta jest prawdziwa Epoka upadku naszego, tu się zrodza dobierac
nalezy, stad wszystkie teraznięzre nieczepliwości nasze wytrzymety
O tym samym prawie czasie wyrastać zaczeły, Koto nas potencye do
tąd swiatła nieznaione, Rosyjska, y Pruska; Piotti wielkie z Bar-
baryi wprowadził Rosyja, Dom Brandeburski przez oszczędna Ekono-
mike, y zaręczenie wojennego umyśtu załadał fundamenta swey
przyśley wielkości; Polacy tym czasem niebacznii na groyce im stad
niebezpieczeństwa w Wewnętrznych Uciadali się Omulacyach; Elektor,

Saski

Saski przez Stuzne Ministra swego Fleminga wyzabiania się, wsta-
pit na Tron ledwo co usiadł namim az nieważniezaćepit Karola XII.
Krola Szwedzkiego y wplątał w Wojne niewyryliwa, krolstwo te w kto-
rym y Casu niemiał do rozpatnienia się, co się do Zawarcia Pokoju Dzia-
ło, Nardemu iest wiadomo, zo Chwili rozlorone polsze Woyska, Saska
stalo się, Uciemżliwe Obywatelom, zo niewyrytecznych Shargach przed
się, wzięli sami sobie poradzić Polacy, wybuchneta Konfederacya Tar-
nogrodzka, Dwor stworzony wszelkimi y sposobami starat się ugasić
ten pozar, yialze Skropnie Ma nas Zyjących dołwonat swych zamy-
staw, Londycę rozpolowienia nietakie byty, jalic by pojednac mia-
ły poroznione z Oycem Dzieci lecz takie ktorými zawrosny Sasjad Ob-
cy Narod na Wielki niwcy, Stanot Traktat 11mi Monument. niepre-
zorności, hanby, y zgaby narzey przyczyna Traktatu. 1760i Instru-
mentem tego Dietła stomatnego byli Obywatele raryci przez gwałtow-
nego Ministra Jana nieubatego ozaszcyt y powadzenie Państwa, z letorym
zaden go inny wzet niezapiał, proci Tytułu Najwazniejszego, od
ięto nam tedy sity, zanarzym pozwoleniem zwinięto Woysko, zwiedziono
Narod dobro-publiźne szepeliwości kraju czczemi oddat staly się stowa-
mi, o ktorých istocie iuz niel niemyślat Chyba Czarzem lito w Gracyi wypo-
mniał zdobiąc mowę swoia

o Smierci Augusta II: ziednoczone Checi Narodu stawały Berto
w Rece Stanisława Leszczyńskiego, popszczedziąc ten wybor Actem
estabdującym Cudziemca od łanowania, Elektor Saski syn kro-
la zmatego goraco pragnot zawięć na Oycowskiu Tronie Sypat
Pieniędzmi zalusując Przyiaciot lecz nadto był Entwysam Narodu
za ięgo przedwinięciem, a lityny się rezolwowali składać partyę
Augustowską, w mately srodre byli hierbie y ta Rzecz Pospolita
stworzona zebraury się: jali dowcipne piwsko zarobliwie napisu-
to: w dwuch Cworo Osobnych Kasetach przewiorła się na Pragi gdzie
ogłoszony był krolom August. III: ta garsteczka Obywatelom nie
potrafila by nigdy utrzymać swego Kandydata, gdy by się niebył
polezarat w Pranicach Łaby, zo litynym licznymre nadeszto Woy-
ska, udat się był Elektor Saski, do Imperatorowy Anny wy-
waiąc ię pomocy, y iuz drugi raz Rospiyska Influencya temu Do-
mowi stala się Uyteczna, z nim y dla niego, zaczeła się interesso-
wac do Polshicy Moskwa, przerywam tu przeciąg Materji y Obsa-
cam się do tych, ktorých glosne krysli Elektora Stanisława
Augusta, gwałtowną zowia, nieprawna, y przymuszona, y Proszę
aby komparacya między temi dwiema Uczynili?
Tu Narod Cely Obiera Leszczyńskiego, y kupła mata Elektoraw
Saskiego

Saskiego Monarchini Rosjuska te kupa, wspiera licznym Woyskiem
 y kandydat Narodowi ustąpić musi wybranemu od Osob kilku Kataryna
 druga oswiadczyta sie, ze Piasta zycy widziec na Tronie Polskim rehowen
 dwie Poniatowskiego mala liczba Obywatelow odiezera do Konwojacynne
 go Seymu niezgodzily sie w Ciato reprezentujace, zierdaia sie liczne Wo
 iewodstwa, Obieracia, iedno glosnie Krola, zaden Akt Uroczysty nieinwa
 lidnie Elekcji, y ta Elekcya zowie sie gwałtowna, tym ktorym sie nie
 podobaly czynności owe, nalezalo albo glosno y Uroczyscie wolac,
 na ow Czas, y te garstke Moskwy ktorey niebylo nad Cztery Tysiacce
 wyznac, lub milczec teraz, rozumiec bowiem ze Postronne Potencye
 dawa nam kiedy Obierac Panujacego bez najmniejszego swego wdawania
 sie wta, iest rzecza zdrowemu rozumowi y do swiadczenia przeciwna?

Utrzymał się tedy nazadany Tronie August. III: na którym głębokim
 snem umozony trwał Lat. 30. nadto leniwy zeby się miał Interesami
 zatrudnić, oddał władze Favorytom którzy następnie podnim sprawo
 wali Urząd Krolowski, gdy by się był utrzymał na swoim miejscu
 Sotkowski, byta by na nim zyskala pewnie Polska, bo do Kraiu swo
 iego był przywiązany, był by Krola w nim najczęci zatrzymywał,
 lubit między swemi Rodakami, polazywać się moznym, Siczyta
 iego hardosć: wtasciwa tym ktorych fortuna upadłych y nieznanomych
 wybiera konducyach: utracita mu także u Pana; Dany mu był za
 cesora Graf Bruch, który wszystkie przystępy do Monarchy zamknął,
 sam go opanował, głaskał w hardy Okolności, Panujace w Krolu
 dwie namiętności, lenistwo, y Pyche, August. III. Polski Polski nie lubił
 nierad donicy myjewał, miał się wniey zapodroznego y Cudzego, Inkar
 sya Krola Pruskiego przymusita go do schronienia się w tym Kraju,
 w którym w którym mieszkanie mu było niemite, Wyzuty z Panstwa Dzie
 dzieznych, Udręczoney, zniewazony, od nieprzyjaciela, gdy by był na
 ow Czas obrócił myśli swoje ku Uszczęśliwieniu, tego Kraju ktorego
 nieradami się zatrudnić, lecz Korone tytuł nosić pragnął, był by mógł
 Polskę niepewney y najothropniejszyym odmianom podlegley Formy
 Anądow wyprowadzić, był by mógł osadzić dostojności Krolowska, Fami
 lij swoiey, był by mógł nakoniec uwiecznić, w Sercach Narodow wzięcz
 ność nader sprawiedliwa, był by się stat ię tak rzekł, tego Narodow
 Stworca; Splyna Wieli nim się wroci pora wszęch miał tak pomysł
 na, Szczęści Woyna, zaktuceni niebyli by żadnych czynili przeszkod
 byty by.

były by mozne Dwory z lotoremi tak bliskim krwi wzajem byt staczoney do do-
waty pomocy do wyprowadzenia Dzieci, grantujących Stawę, srodzie Familij
Jego y Narodu, w Imperatorowej Elzbiecie wszelką znalazł by łaskę;
Jeżeli król nie chciał o Narodzie, y to przynajmniej trzeba ze y Narod sam sobie
zapomniat, Jeżeli komu na pamięć przyszło, teraz czas do poddzwignienia
Siebie, to ta myśl Obiter Chyba przez głowę przemknęła się. Nikt nie
Ofiarował prywatnych poruczeń niechęci, y równocześnie się pod hasłem Dobra
powszechnego, waznie przemi daleko uszyscy zatrudniali się rzeczami, Mni-
szek, y jego Partya, która Dworską zwano z Cięspiec tego niemogł, ludu kto
y z zachodzących Przyjaciół został Deputatem, Kommissarzem, a co do
piero Marszałkiem, albo Testem na Sejm, do dwóch Dni zerwany, ac co
Dworowi byli przeciwni, strawic tego niemogł, kiedy Urząd, Senatorya
Krolewsczyzny nie ich Dependentom oddano. Dwa razy w Koronie y Litwie
do Roku gorzono własny Narod, y Chy zieżdajacy się do Piotrkowa y do
Włna, na Wfundowanie Trybunatów, tam gwałt y Korupcyja Obwierała
wrota, do Świątynie sprawiedliwości, z Senatus Consilia schodzący na wz-
ajemnych sobie przycinaniach Każda Partya przyjmowała tegoz Ap-
plauzem, który najuczciwiej Powiedział, petyty Sejmy na Osobis-
tościach, raz Święto S. Aniołow Stronow, przeszedło zagajeniu, drugi
raz ze Wojewodztwo Wileńskie oddano Kadziwowski, nie Oginińskiemu,
coz dopiero mam mówić? O owych Trybunałskich pracach, y kredytach
o tym Formowaniu sobie w nich Partyi niekonczonym Expensom, o tym
składaniu sobie Stawy utrzymania spraw Przyjacielskich, mocą Pie-
niędzy, y Intrygi przekupując poczciwość Sędziow, rozwalając Wierzę,
Sumienia, y charakteru na ten czas zchodząca chwila nie kłneta skute-
cznego Oczyszczanie zarodzenia, te jedno niepowetowana, odnieśliśmy
z tych postępów szkoda. Druga ta jest żeśmy się przemienili w Nauzy
pędaw, a przestali być Statystami, ze politykę w Obzernych wiewto w Zgł-
dach, przywoziliśmy się traktować, jak promocyja sprawy w Trybunale
Wym Stanie, y Włożenia zastata nas Śmierci Augusta. III. na nim śmęczy-
to się Sarskie Panowanie, z tylu Przyczyn nie Pomysłne dla Polskiej
August. Drugi sity nam ujął, y rozpoił Narod, pod Augustem III. został
zniewiesiatym, y zepsadym, do dawney krajowej Okazatości przybył
pod nim Smak Zbytkow Zagranicznych.

Zdaryło mi się Styczeń takich którzy wspominali z Łalem Cesarz Jego
Panowania mówiąc ze przynajmniej w Domu każdy spokojnie siedział,

Tac to spolowynosc, ten to Letarg, to omieszkanie tory gotowata, Matorya, nie
 szczelności terazniejszej, widziwie się niemogę tym Mendriem, z Kalendar
 row, y Dzet Uczonym, który koniecznie w mawiac Chca, wtych tory ie
 szcze mniej odnich wiadomemi będąc wiezia, przeto wnich jak w Boszkow
 ze to co się dzieie, teraz iest knowaniem głębokiey Polityki Systematycz
 nie od Korta wielkiego Czarow, do iednego zmierrajacey Celu; Cegoz tak da
 leko siaggac? blizszą oczywista znajdiem temu przyczyne, Oto Szewdie
 siat Letnie zaniedbanie wszytkich Cpsi rządowych, po smierci Augusta
 III: po odprawionych Vano Marte Seymiach Antekonwokacyjnych w Ocz
 tuwanu, był cały Narod Seymu który miał Wołacyjnych, iakim maia, puść
 obrotom Interesba, Tym czasem Imperatorowa Rosyjska przez Ministra
 swego Grafa Keyzerlinga oswiadczyła się ze Polaba zyczy widziec na Tro
 nie a mianowicie Poniatowskiego Stolnika W.X. Lb radziwito to iednych
 nie podobato się drugim, rozni roznie quo, quis studio ferebatur o tym ga
 dali, na poparcie swey rekomendacyi Ctery Tysiący Wojska swego
 ruszyła do Polbki wczym w formalności zgrzeszyła przez Imperato
 rowa Anne swiatobliwie zachowanej, ta bowiem po Elekcyi dopiero
 weszła w Polbke, Kataryna zaś druga zaiechata Dobra niezestkając
 trzeciej Kondemnacyi?

Trzydziest Dzień w którym Seym miał się zacząć, Izba Poselska: jak wia
 domo kawdemu; ubroynemi była opatrona Lwzmi, Rosyjski Let
 nierz za Warszawa y w Warszawie znajdował się wszędzie, Partya prze
 ciwna utworzeniom powszechniejszym a przy najmniey Lwniczym,
 wystawusy z pomidzy siebie Postow z Protestacya, ruszyła z Warsza
 wy, y władne nieuformowawusy się Ciato reprezentuique Ciato odtad za
 dnego Urozystego niewydata Akta, tym Czasem pozostali w War
 szawie, postępowali w Czynnosciach swoich opisane Hetmanow y Pod
 Starbich co lubo osobiste sprawilo niesmaki, istne iednak w sobie
 zawiera korzyści; Jest bowiem zdrowemu rezi przeciwna, rozumowi
 Leby sity y dochody Narodu pod iednowładnym rządem Osob, przy
 watnych zostawaty. które mocą y datkiem mogą zawoze Uchodzie, pra
 wa na Obarczenie swych Urzędow Pisanego, odebrano Radziwintowi
 Wojewodztwo Wileńskie na którym nieraz gwałtownie się sprawo
 wat, y gwałtownikom poblatat, rozcznanie Pretensji do niego
 przywatnych przywoitym Subsellom zostawai nalezato, od Konwokacyi
 do Elekcyi --

do Elekcji czas minot w polskoyrości, z gromadził się Narod in Ordjine O-
brania Króla, y był skrykniony Stanisław August. w Catey Historji naszej
przykładu podobno niemasz, spolkoyniejszey, y przykładniejszey, Elek-
cji iale ta była; Ltych co się urodzili na Tronie ledwo ktory umiał kładz
swe rzemiestwo ostrojnicy ieszcze daleko stąpac powinien kto nań wynie-
siony, z Stanem wyszłło się unim odmienia, w jenne Cate przybrać mu
się należy postać; Rozne są w Królestwie Cnoty, y Przymioty, Panującego
od Poddanego Miarkować mu ie trzeba, według Państwa ktorym rządzi
według Osob ktore Narod składają, według Obyczajow, y sposobu myśle-
nia Kraju według Skolizności ktore poprzeczają,

Naylepszą Intencyą, myśleć się można unikając błędow łatwo wpaść
można w przeciwny Venon następcę Tronu Partow wychowany w Przy-
mie wrociwszy się do Królestwa swego po śmierci Cyca zyt Krzym
skiem zwycięzajem, y przystępny wszystkim, ze wszystkim poufaty
Partchem przyzwyczajonym widzieć radko swych Królow, a nieudziec
ich jnaczy jale Otoczonych Kompa, Aziatyckim Monarchom własnę
niepodobato się, te pospolitowanie, y tak Onim pisze Tacit Prompti
aditus, obvia Comitibus ignota Parthis Virtutes nova Vitia, I quia
jpsorum Moribus aliena, perinde Adium pravus & honestus
Niech kto chce złość swoją wywieta inzego iednal zaradku Panujace
mu niemożna uczynić Królowi, iależ zdarzyle musię niszyć Czysto & kret
li: ktoreby sobie mogt być obiecywać po swoich talentach; przez Ładze
dotkliwym Sercem zwycięzayną dogodzenia wszystkim, do czego ze przere-
nającemi się ustawnie iść potrzeba Drogami nie takwiewzgo jale nie
rozstanie uniktae się. Po Elekcji nastąpił Seym Koronacyjny w Krót-
ce potym odzywac się zaczęły owe narzekania, y niesmali Domowe
stronienia od siebie ktore lubo z matych zawsze prawie wyni kają przy-
czyn, wielkim iednal szkodzą Interesom,

W tym Imperatorowa Rosyjska oswiadczyła Królowi y Ministery że
Dysydentow uwięzionych, w Polsce Verowanych przez Duchowien,
stwo w swoię bierze Opiekę, y że wyiędnać im pragnie w Rzeczy Pos-
politey, bezpieczeństwo Obradkow, swobode Osob, y Dobr, Capaci-
tatem posiadania Dwoch Starostw Grodowych ktore w zarządaniu Kró-
lewskiemu poruczone, wolno im było dać lub, nie dać, tak skromne
w początkach były Pretensie Dworu Peterburzkiego, y kto prze-

czy temu

Tema lub niewie albo upornie y złośliwie wiedzieć niechca.

Ze może przyjąć do Słowy możnema Monarze chcieć częj jako Ludzi choc nie swego wyprowadzić uciśku, bez innego Interesu, iakże by się Ludzkim uczynkiem zastawiał, niemasz nic w tym dziwnego oprocz tego że rzadko Monarchom chce się mocy rzucić na dobry Uczynek, ale co zbiegu Natury wypada, iest że Narod Staby, y nieworny odrzuca Urazliwie prozbe mocnego Sądziada, najmnieyzego niezachowując Cieniu tej Obyczajności która w potoczny naved życiu iest w Użycowaniu.

Na Seymie bbt Niasze Repnin Posel wielki Rosyjski oswiadczył publicznie O intencye Pani swojej, Impr Benoit powtorzył Imieniem Króla Pruskiego, to co mowit przednim Niasze Repnin, obruszyl się w jednym na tę propozycyę szczeru Lunatyzm obłudą wdrukich biorąc na siebie, ptaszayk gorliwości podniecatalen Ogien burzliwe mi mowami, wtarney dogadzając Dumie, y złości, niekontentując się odnowieniem Prozb, za Dysydentami wniesionych, przeciwko nim w nowey Konstytucyi reasumowano Prawa naysurowsze, y estreysze na nich napisano pśnalitates, ten Król iawną y Cezrłą był dla Dworow, które się za niemi interesowały Urazę; więc eskuzując wielkość Postow, naglających tę Konstytucyę, iedni z tych Jch Mosciow którzy woy tylko wzamieszaniu upatrywaly Interes, tworzyli ich sumienia trudy, podyczenia wszelkiego Latunku w Jch Umysle w Buczali- iak bowiem wprostocie Ducha, y wiadomości wychowanemu od mlodych Lat Stachicowi, którego spomędzy siebie na Seym Braua postem- wyprawuia, mogą być wsktów znaiome, konsekwencye polityczne zwiastli y sprzeczny, które ten lub Ow skutek in Systemate zagranicznych Konnexyi sprawić mogą, Cate wine stitadam nazwozdzielcow który lud w błędie swym ułożeniem potrzebnym sądzi, albo natych który oswiecić niewiadomych niechca, bojąc się żeby ich Prieto Popularności niecierpiata, gdy wniesmali Iminowi mowić beda; Nikt się nieznalazł wtey trudney Skolizności, której radzie odmowienie Prozb Rosyjskiego y Pruskiego Dworow, z jawnym było dla Kraju niebezpieczeństwem, radzie oney przyjąć było znarazeniem siebie samego, nikt się w mowie nieznalazł, który by Chciał być Popularnym wzorem, Jana Tarnowskiego. Erat ille Vir magis, quam ostentatione popularis, & maluit in favore Populi periclitari, quam secundum Populum Res Populi male agere.

gesto

Jest to powinnością Obywatela, prawdy choć nierawnie przyjemne
przepowiadać swym Ziombom tam gdzie Ocalość, lub o szkodę Oby-
czny idzie, kto inaczej sobie postępuje, podobien jest do Medyka
który Chorożego w Prob wprawa uniechym mu się niesprzeciwiając z bo-
iaźni żeby go na sobie nierozgniewał.

Przymierzają się druga Circumstancya, która nowe zakłady przyda-
ta do Labiryntu zamierzonego, na Sejmie b^ł do propozycyi ty-
czącej się Dysydentow przyłączono projekt, prowadzenia Pla-
nitaliu w Deliberacyach publicznych, rzecz była w sobie y wjn-
tencyi wysmienita, lecz czy toz temu była pora y czyli też przy tym
upornie trzeba było Obstawiać; myśl ta odkryta choć pewnie krajowi
użyteczna uprawita w niespokojności Ministrów tych Dworow, któ-
rym najse unaw bez poprzedzającego porozumienia się odmiany
podeymane były maia, niewątpie że te niespokojność pobudzili,
y poruszili własnimi Obywatelami nasi, którym mile jest sobie, niż Oby-
czynie dogadzać; Tym Czasem ostygnoł Niższe Kępnin, w tak
żywym popieraniu Interesu, Dysydentow wszelkie staranie przed
się wziął, żeby tamtego Projektu niedopusił, złoczył się z Biskupem
Kralewskim który niedawno był Głównym Partyj Dysydentow, y
Rosyjski, przeciwny, ten postępek potwierdził powieści, iż Moskwa
Obiter, tylko Dysydentom, chce pomagać, że przeciwności w tej
mierce niesięgnie nigdy dla kraiu z tej konsekwencyi, że nay
bardziej się oto chodzi, ażeby Dwor mowy swojej niepowiekszył,
temi y podobnymi mowami zwiedzeni Postowie uwierzyli w poro-
zy, tym bardziej że ni kto do nich nie mówił przeciwnym sposobem,
złoczył się tedy Sejm, rozwiązana Konfederacya, y poczyni-
szy w kolwisk tylko najgorza w każdym rodzaju polityka dotądzie
mogła; roziechali się wszyscy spokojnie do Domu, Dwor Rosyjski
przezkodziwszy Projektowi, który sądził być dla siebie szkodli-
wym, uprzątnawszy na Sejmie wszystkie zawady, Reasumował ino-
wu Interes Urazy, sobie Uważnoney, przezzniewagi swej jnter-
cesy za Dysydentami tudzież skutecznego Onych poparcia, pod
chlebne y do myśli każdego polazując nadzieję, wabit Malcontent-
tow Kraiowych Niższe Kępnin, y wprowadził ich w robotę, porwo-
ził im uwolnić ze Krola zruca, że jedynym dawać gnieć drugim
zwichodny Krolewstwa upstywać znowa będą, iak dawniej w Krasen

Podskarbinisko

Podskarbińska, ze Wojska na reasumpcyę Trybunatów, y na Za-
 iardy Antiqua Prasi, zarywac będą, Hetmani, tak Patriotycznemi
 względami zagran, Ichm, Malkontenci ziechali się do Radomia
 gdzie pod prezydencyą Imt^{pa} Palkounika Kara, j: który był mniemany
 na ow czas nawet od tych których nayprzezawstze są teraz Kizyji na
 gwaltty Moskiewskie za Ciska wojuiącego, za dobra sprawą, Stanot-
 Marzalkiem generalnym Nizze Radziwit, przyznane były Konfederacye
 Stucka, y Toruńska, punkta favore Dysydydentow podpivane, wypra-
 wione à gremio Konfederacyi solenne Poselstwo, do Imperatorowey
 Rosyjskiej zdoniesieniem ze Konfederacya Staneta, z dziełczynieniem za
 swiadczone Protekcyą, z prosbą o Dwarrantcyę, Praw stanowic się ma-
 iących, pozakonczeniu dieta tak stawnego, pneniosta się do Warszawy
 Konfederacya, Radomska, wiele było Cionliow tego z promadzenia
 który przyjaciotom y znaiomym dziwuiącym się osobliwości tych ro-
 bot odpowiadali iednize niewiedzieli, na co się podpivali drudzy ze
 ich Osulliana, y ze się tego nigdy nie spodziewali, Ekuzza jali iedna
 tak druga rownie dobra, y ukazująca wielką Ostroznosc, y bieglosc
 w traktowaniu Interesow, nadzred czas Seymu, ale uptyneta była
 pora u kontentowania Rosji mala meaz: iuz urazona Moskwa wy-
 szła z Obrębow, moderacyi dawney, y urieczach których pretendowa-
 ta, y w sposobie pretendowania, iuz sobie sama Czynila Satysfakcyę,
 z odrzuconych nieobyczajnie Prosb, swoich y insynuacyi wpedzila
 w Matnie, tych, którzy się utowic dali, stalo jm się podług przysto-
 wia, ze kto pod drugiemi dotki kopie sam wnie wpada, Mal-
 kontentoni wyrabiali wszystko co imy potrzeba było, ale Planta-
 tej roboty przez krogor, była podana jezeli nie przez sticia przy-
 mawa, y innych podobnych temu Telantow, naszedł o'eym, na
 którym co się dzialo, swieci pamiec, ni komu jezcie za pomniec
 nie dala, Du z oboch stron wszystko iwe przestaię torem, zuzyczaj-
 nym, Ostad o'kutli się Cagna, wpozmiedziacych wini lile przy-
 czyn, wypadła wszystko z kluby, bo moeny jali się zaciecz, juz stia
 swoią tylko postępi wymierza, zgwatcono prawa Narodow,
 wzięto z Miasta stolecznego na radę Zebranych Senatorow, y Posta-
 Nizze Biskup Kralowski porwany był, y drugich za sobą poia-
 gnot, z Dorat Koscioł Dyanny w Ephesie, ale Helostrat Czeń
 podstoyt na wz, nato zeby się stawnym Uczynit
 Admiria, Biskupa Kralowskiego, mowią ze wielki Ctowiek

wielki Obrońca

Wielki Obrońca Ojczyzny, wczymże takim? zgubił Ojczyznę. Błogo Po-
ku obierając wszystkie umysły bez względu na konsekwencje, na to.
Leby ia, bronit mowami, 6790 y żeby się Wonia, kadziła od wpu-
tyjących palonego karmit, y nadzieją miejsca Historji, p. otym tak-
smutnym dla Narodowego honoru przypadku, niestychanym dotąd-
Sposobem uformowano Dziwostwo nazwany Delegacja, w której ulo-
żona in digestam motem Konstytucji, y Ustaw, z których iedną siła,
y przemoc, druga Hości, Trzeci chwiwości, y prywatne dyktowaty
względę. Approbata Łalimitowanego Seymu była w tym Cere-
moniałem, do Legalizowania niby tych rzeczy które Przymus-
ustanowił. Czemu wzywaj, y a terainieysi dobra Publicznego
miłośnicy, po Łabraniu Senatorow niewołali w Senacie, że do ni-
czego nieprześlupia, że matwę są, w nich potym gwałcie myśli
y żęzeli, trudno by było. Niećiu Reprimowu wszystkich Sena-
torow, y Postow, wywieść z Warszawy, Czemu na Delegacji Ośo-
biste interesa, oddawali do Promocyi Postowi Łożyńskiemu,
Po konkluzji dziatania zwoji wyrażonego, wszczęta się konfede-
racya, Parwa, Pejor Medlicina morbo, bez planty, bez broni, bez
Obietnicy, za Tranicznych posittow wystarczających imprez bez
Pieniędzy, bez Stowy rozpoczeta; Cała robota Osnowy gruntowa
ta się, na Obietnicach Francyi tak Często zwadliwych dla Polakow,
1. Czego Los Partyi Stanisławowskiej nie tak zadawniatym jest my-
ślademi, y na wymuwanie się, za nami Turkow, o preclaros Custo-
des **Qvium**, odtey daty nierozplątane Chaos pocyna się postę-
pów niedosięgtych w uloženiu, a przeto niedoskonaty w wykonar-
niu: w 679ym Roku rozszerzył się Ogien w mocney y sprawiedli-
wey fermentacyi, był Narod, rannym się Cuię szuliat Lekarstwa
ale jakże ci który się lekarzami Obrali niebiegtemi w kunsucie
liczenia pokazali się: Niechaj się ci Lehm: który wchodził ulo-
żenie robot Radomskich, tym nie składają, przed Ojczyznę y
Potomnosia, że żęzeli w Radomiu Ł gżęzeli, y w Warszawie, to
Chcieli postędniejszemi postępkami, opstalić te gżęchy; podo-
bnemi są temu Cyrulikowi, który sam tego pchnowuży nożem,
przyktada ulitowawszy się nad nim takie plasty na rany, poz-
stonych Ogien się piekielny w Cialo wdał, y ekskurwiał się nowiąc,
ze Uczynił

te uczynił, co mógł; Widać to opiar wprawa tych lat kilku pa-
 dło niewinnych, idąc za temi Słepo, którzy intrygami podlegani za-
 granicznymi, z własną złością, prowadzić ich nie umieją? Wieleżto
 ludzi Młotwa, godzący dawny dowody utępi bez zysku dla Ojczy-
 zny? Zostawiając goworem tej Ojczyźnie do oplatkania strasze
 Obywatelów tak dla niej przytecznych, gdy by się pod roztropnie-
 zym znaynowali byli Dowoictwem.

Coostały Konfederacye po Województwach, z narzecz General-
 na się uformowała, nie trudno było poruszyć. Naród, bo go uczu-
 cia własne, Sprawiedliwe delegacja, chei w tym czynity brać się do
 ratunku swej Stawy; Lecz poruszywszy ten Naród, należało go pro-
 wadzić mądrze, porządnie, Systematycznie; zamiast tego General-
 ność gorzące dawała za granicą całej Europie Czarow Strony, roz-
 dzielania się na Partye nieswerności z niektem w tajemnicy; ale
 czyż mogły wydać inne Cwice charakteru, z utoszenia, osob nuzek-
 tej roboty. Im Pan Węseł Podskarbi Wielki kor. Marb Oj-
 kazyzny Sencernym Kochan Affektom, z nim się nie chętnie rozstał
 na uspolożenie Szych Żalów wyrobil sobie, przez Postę Proszpilię
 Tryknie Sto tysięcy Kasy na Delegacyi, których wypłacenie nie
 pewne sądziąc dla uszczętego zamieszania, Kasuemi takęco-
 wy Siemickimi w Ciastynie, commedissime dobył oręza na obro-
 ne wiary, z wolności. Pan Mostowski Wojewoda Mazowiec-
 ki; tyle trymitatami obydzony, ułobowauszy osobę Swoią
 w bezpiecznym miejscu, poswicił się wreszcie pro aris, et
 focis, z uwag w bliźniemu, jeżeli Bóg porządzi Intencyom,
 z robotie; Ktoz virgam directionis in absentia Jhna
 Krasin'skiego trzyma; Im Pan Pac chętny Pomocnik Podom-
 skich czynności, powolny Delegat w Warszawie, Konfederat w
 Kieświerzcu, potym Preversant Moskiewski, z nowu po stame-
 nym Pawle Konfederat; Nie wspominać Dzierzan'skich,
 Marcinow Lubomirskich, Franciszkow Colkowskich, z resztą
 Drodzy Dzierżicow Niebieskich, których szeregulna Intencya
 była porość w powszechnym nieszczęściu; Tacy to ludzie Kierwici
 skrytemi sprężynami Machiny całej, nadto Operacyami powol-
 nego ludu, który dobrze prowadzony, mógł być był obrocie

pomyśle

pomyślnie dla Siebie, a nie pomyślnie dla Szych Precjunktur,
Ale czy można teraz mieć nadzieję, żeby Bóg który włada szczę-
ściem, y nieszczęściem, mógł błogosławić dzieło na Wyminatach,
na źródnie zasadzone. Już zerwane kasłona, już targnienie się
na króla odkryło szkodliwą intencyę, niezgodny sposób u-
żytych, przez tych którzy się czynią obrońcami wolności, gwarą,
pod chytrą Postacią Zarliwości o Religiję, y gwałtem Fakon Bo-
ży, w najistotniejszych Onegoż fundamentach, rozkazują mezo-
ż królobójstwo, y Izraelitów oburazają. Przysięga iako Bo-
ga, stamię jego przykazywanie / obrazę, y przeciwko niemu
głoszący będa.

Nie sławicie, nie Narodowi błęski na stawie, y Fortunach wte-
razniejszej Rewolucyj przypisać trzeba, lecz tym którzy ich
wprostropnie utokona, wprowadzili robotę, którzy nie mogą wy-
dotać apertu marce zdrady knucia, którzy do tego ludzka rozsiłane:
mi wieściami prawdziwymi, y podbiciem przeciwnymi, jako to
że Turcy Moskuz razią na jwarę, że Francya Charby dla-
nich Otawiera, że Austryja wysłała ruska, Szwecya wojnę
wypowiada, Bawarski, y Wittenbergski Lotmierz na Łódzie
Francuskim, stawia ma w granicach Polskich.

Tu obaczyszmy uszytkie krótki tej części Narodu, która się
bydzi czynna, pokazata, względem nie czynnej, przychodzi mi
na myśl aicy mądre Solone Prawo, przez które był skarany
Obywatel Karzy, który uroszczeniu Domowym do zadney
się nie przychylił Strony.

Z tego co się tu napisało taką klasę można konkluzję, że czas
już umorzyć nienawiść, że czas wspólnym Staraniem, pracować
koto uspokojenia Kraju tytu nieszczęśliwościami Skotlaney,
Przeżnamy szukać kto autorem tych nieszczęśliwości, prze-
żnamy ieden na drugiego winę składać, Wszystkieśmy ne-
mine excepto winni, nie znajdziemy nie winnego, który by
mogł na winnego kamieniem rzucić, Przeżnamy dłużej
skarzać Powstreckną Matkę naszą, a niech przynajmniej
po tej szkódce, jeżeli to być może Polacy będą mądremi.

na Pismo to Odpowiedz

Na Pismo pod Tytułem Suum Cuique Odpowiedź

Ostrzegam Czytelnika, że te moje refleksje nad Pismem pod tytułem Suum Cuique czynią, dla umniejszenia Pracy Sobie, y czytającemu znaczniejsze tylko punkta Pisma tego, które bardziej obrażać zdawały się rozum, prawde, y dobry obyczaj, przedsięwzięciem błędnem pokazać, inne do powszechney wgardy odrzucając. Przeto uwagi moje nie ciągłym stylem, lecz punktami tylko traktowane będą.

Nareka Autor Pisma z początku na wielosć piśm wyszłych, żelżywość, Zanut, y potwarz Same mówiących, bez obrasy dowodów, y Prawdy, wstyżkie odio Personarum, non in Commodum rei napisane esse.

Obaczony dalej tego autora, wiachi Sekret on sam mabydź umieszczony; Mow: on = Szukać nieszczęśliwości Krajowych wprzeciwgu Zasady od Smierci Augusta III: jest upadać wgrubą niewiadomości, albo niewiedzy. Ciąta polityczna s. mowi dalej, sa podobne fizycznym, którym własności Stabosia dysponuje do upadku, konkludując stąd ze początku Stabosia naszego sa dawniejsze, iak od Smierci Augusta III: y stych przyczyna ostatnich nieszczęśliwości. Nizeki E Autorem pójde po nad imię tychże nieszczęśliwości iakiemi ponizej odkryje, wtey jednakie tego konkluzji zpodobienstwa fizycznego więtey, Inayduie zaraz albo przygotowanu, na całe pismo parcyalności, albo nie dostatek potrzebny do politykowania roztropności. Zgadzaiąc się na podobieństwo od niego więte, izalizi nie wie że iako choroby ciat fizycznych wiedzmy iakie lubo ciele zawarte, maia jednak swoje rozności, y osobno lezone bywaia? chociaz bytż w niedostatku pomocy natury, która z nich restaurione byta od lekarza, wyprowadza szkodliwsze, trzymając wgranicach defekt pozostały, ażeby się nie szerzył, tak y Stabosia Stanu Politycznego sa rozmaite, osobno je traktować należy, a przeto osobno o nich mówić, iako o różniących się gatunkach; Przyznając iż co Autor pisma twierdzi, o dawniejsi początek osłabienia naszego, Coś iak więcej powiem, przyznając że od początku zjednoczenia się, y uformowania Polaków wieden naród nadny, zabrany był; iaki defekt wkompozycji Ciata tego, jestże który naród, albo bytż wolny od tego? Przyznając że się unim pominęły defekta iadmiara, poprawa, lub pogorszenie wrodz, albo osob nadających, może że z nich iadne lezone bywały, lub dobrocią czysia zbranych, waząc się, niepsuty Ciata. Zostaty mówię niektóre przysługę całej tej machinie, które są dysponowia do upadku, wczynie, ale wiemy że to szkodliwe ciele, trzymatu się wiatosia, y nie pamięta podobnych boleści, iak mu sa zadane od Smierci

od Śmierci Augusta III: Dotego podobno zawczasu przygotowana
była wspomniana od autora Siedera na podcięcie Dębu Żachwianego.

Mowi dalej, że od Śmierci Zygmunta Augusta aż do Zjazdu Jana III
okoliczności bandzicy, jak ludzie winowaci należy, od Jana zaś Śmierci, aż
do terazniejszego czasu winniejsi są ludzie, jak okoliczności; Poinica ta
kintatka jest, ale na azur bez uwagi, y może wspani potłona, kto
wiadomszy dziejom Krajowym, bez wspomnienia czasow przynajmniej, jako
wszystkie te panowania od Śmierci Zygmunta Augusta po sobie idące,
miały dłuższe, lub krótsze, większe, lub mniejsze rozsterki Krajowe,
spiski, rokosze, emulacye osob wynikające, Okoliczności zewnętrzne
mniejsza, daleko miały influcencya urządu nasz, albowiem, jako Jan
Autor po niżej Spomina, iestże niektóre Sądnie Kraie nie wypuściły
się były, wte mocarstwa, jak ieteraz uidiemy, lub zdalżemi miały
Swie zabawy. Uprawdził Geniusz Polakow był zhuwze skłonny
do wojny. Panuiacy nad Marodem starali się czystokroci użyć tej
skłonności na podniesienie Swego dostojenstwa; Stabemi się uidię
co do wladzy, przez Konstytucyę Krajowa, wczasie pokoju, Zapalali
wojny, gdzie ich wladza i subordynacyi Woyskowej była absolutniey
sta; Ale te okoliczności nie są podobno w tym gatunku, które Autor
Skryptu w Swoicy rozniży Zawarł, a stąd sądziłbym że w spomnio-
nych czasach ludzie bandzicy winnemi byli Swego oslabienia, niz o-
koliczności. Od Śmierci zaś Jana III, albo y wyżej zasiągając wi-
nowaci ludzi, y na Okoliczności narzekać należy, Traktat Try-
mutowski zaś Jana III. zawarty dowodzi tego na Obie strony

Skracać może odpowiedź na obszernie rozpisanie tej Autora.
pomijam zarzuty jego, przeciw Elehyom Krolow, których gdy żadney
prawie wolney nie przyznaje, jak się myli; Każdemu wiadome.
gdy się wszystkie dla tego gani, że Przecypłta niektóre sobie
w obranych warunkach awanturze, nieprzyjaznym się Swego Kraju pokazując

Dalej tenże Autor oczerniając według upodobania, y humoru Swe-
go panuiących, Zakłada Innow Epokę upadku naszego od Śmier-
ci Jana III. Iktorym iak mówi koniec Zaczęła Polska, przyczyny
tej Śmiertelney choroby Kraju Zakłada na chciwości Zborow Krolow
Zony Jana III.; co, mówi, oslabito ufnosi, y powazenie Kraju ku nie-
mu; Osobliwza Konkluzya, wnosić upadek Kraju stąd, że się chci-
wość Panuiącego, czyli pobłazanie chciwości nie podobato narodowi.
Może byż Panuiacy przykrym, y w obryzaniu u Narodu, narco-
jednak przeto w Swoicy Kemptozycy istotney nie nie cierpi;
Jakże on jednak dowodzi Swego twierdzenia? Oto że na ten

czas powstały obrotu now do tego nieznanego w tedy sile Potencyj Rosyjskiej, y Pruskiej, Polacy niebawem nato między sobą się tylko ujadali, August II ustąpił na tron, zaciepił Karola XII Króla Szwedzkiego, y wplątał Polskę w wojnę. Wielka uina, chociaż i namowy Samegoż Narodu, y zwiętego in Lactis conventis obowiązku, wypadła; Gdyby Augustowi powzięta się była ta wojna, był by chwalony z zachowania przysięgi, y obowiązku Przecypłtey zdojonej od Zyskania Krajow utraczonych, tak był chwalony Jan III. Zstomienia Traktatu Turawskiego podniosły wojnę przeciwko Turkom. pod Wiedniem, Słowo ogłoszone uchybionej wiary publiczney, zagłuszała Słowa Królestwa jego, żeby był pochlebca, zyskującym, trzeba się odważyć bydzi potwarca, Cudzey Stawy. chociaż by też był na uwiadzenie prostych y nieumiejętnych oto jest charakter naszego Autora

Ole pozwolmy y natę uinę Augusta II. że zapalił wojnę, że Szwedami, gdzieś daley explicite potrozone przyczyny honoraria Naszego od Smierci Jana, i że Rosyjska, y Pruska Potencyja natenczas zaczęły powstawać.

Powstałyż one meznemi przez odjęcie nam Kraju salwecz? nie; Byłyż unas sposoby do zabronienia im dobrej chonemij, y zmocnienia się? nie; Odjętaż co krajowi wojna ta Szwedzka? nie; Wtoż wie uchwodził moi autor, Famileta, swoje wymowistoty, albowiem jego cel jedyny mysteria, y złości, jest obydzić Dom Saski w narodzie.

Nawet należało mu dla Masłi niejakić, że niechce bydzi w zclaniach Swich parcyalnym, wspomnieć aby te akcyje jednę dobra Augusta II. że odzyskał Namieniec, że dobry y wieczysty pokwi Polscze z Turkami zjednał, ale otym chwał Autor zapomnieć bo by mu były nieuypadły dobrze te słowa że Król ten był nie dbały o powodzenie tego Królestwa że go nie enim nie spajato proci tytułu Najjaśniejszego. W Regestrze iuzie grechow Augusta władzie Traktat Pacificationis 1717. Przyzna się że ten Traktat zmniejszył sily Przecypłtey, lecz kto wiadomy Historji onych czasow, bedziesz mozt mówić że August temu winien, a nie raczej Stary na ow czas igromadzone Dziwienie Kraja długą wojną allequiacę? Powod Augusta do tego zmniejszenia, albo raczej Zerwolenia na nie nie był —

Z niedbalostu

Saskiego, a przez ten w Interessa Nasze Krajowe przerywając So-
 bie siak mowi / przeciąg materji obraca się, y wola natych, kto-
 ry Elekeya Stanisława Augusta quattowna nazywają, niepraw-
 no, przymuszona; chce oraz aicy Komparacya między dwie-
 ma, poprzedzającemi Elekejami uczynić łatwa różnica, Jaz się
 rzekło wyżej o Jaturku Influeneyi Moskwy, w Interessa Kraju
 Naszego, y w promocyę Dworu Saskiego. Wostatniey zaś Elekeji
 taka Osnowa roboty directe ex sistematę Moskwy uptywa; Naley
 Zdięta Maszka zupełnie wszechwładztwa utworzonego nad tym Krajem
 prawdziwa, y widoczna Epocha nieszczęśliwości tego Narodu, Tu-
 wraz narzekać na Okoliczności, y ludzi naley od wojny ostatniey
 Saskiey, Zatrzymana część wojska Moskwy z magatynami goto-
 wemi w Polsce, y Rekrut przez Obywatelów możnięcych Skry-
 cie czyniony, Dla tajemnych przyczyn; Zarowsz od Konwokacyi
 niebyto trądu na którym by nie miało Influeneyi Moskwa tak
 polityczney, jako y wojskowey; Wszystkie te Akty stawały upro-
 ządku przepisany od mocy, Stawały pod groźną Zolmierzka re-
 ka; Chcieli Postbure probować wolności w sobie seymowej, na
 Opacie się quattom, Chcieli Hetmani na opacie się z znaczna
 liczbą Senatorow, Zagrozeni Orzdem, przez podestane milicyę do sily.
 scigani od Moskwy, y Nadwawnego Zolmierzka, zostali, Otor do po-
 chwaly spolujne Interregnum, Elekeya, Koronacya, etc. Oto róż-
 nica od poprzedzających Elekeji deboch Augustow; Comijam dal-
 sze opisanie zstliwie panowania Augusta III: wgardy bardziey
 między Cnotliwemi, y roztopnemi cyfelniami warte, nizeli odpro-
 wiedzi, krotko tylko odpowiem na Zarzut ten w Zolci umoziony,
 Ze miał August III: sposobność do uczynienia Kraju naszego
 szczęśliwym, y respektowanym wczasie Zakłócenia Jasiadow,
 Dwory skolligowane były by mu pomoc, y Samasz Imperato-
 rowa Elzbita, ale ze nato był nie ciutym; Odkrywa się tu Autor
 ztemperamentu swego, ze więcej ze ztwej decyduje, jak z nauk
 wiadomości, y roztopney refleksyi; Jazliż to Narodow wzajemne
 ku sobie względy determinują się, od humeru jak w tym Autorze
 pismo, Jazliż krot August III albo niechciał, albo mógł swo-
 im chceniem co dobrego Narodowi uczynić; Jazliż nie Partya wiado-
 ma dobre Autorowi nie przeszkadzata mu dotęp? — Z jedne-
 go stopnia wiadomości schyliwszy, spada coraz ani się oprzeć może.
 Mowi ze August III nie radził o narodzie, ale tez y Narod sam o so-
 bie zapomniat, Rad by mi Autor, zely teraz Narod był bezczyn-
 nym zaspionym pod cudzym wladztwem nie czuiący swoyey
 podległości

podległemu, ale pod Spółnym Augustem dotrzymującym miarę
waży, i zwyciężającym krajów, Nagania tegoż Narodu Spółności tak
długą. Niewie podobno abanirey przez Złoci, i podchlebstwo wie
dzieci niechciał ze August III być dobrze Narodowi, i dobra jego
szukał. Niechaj rzecze teznaja Familija. Za niego o kredyt
między sobą walczące, i w tymże kredycie alternata mieszczące,
jeżeli im to nie było na wszystkich Sejmach Falewno, a nigdy pry-
watny Interes panującego, albo Domu Saskiego; Ale Emulacya
o ten kredyt u Dobrego Pana przemagata tezałecenia, i Staranie kro-
la ustąpić musiało zawziętości Domu; Tu prawdziwie z Autorem
przyznać należy zepsucie ludzi, byleby przyznał, że zepsutych Ci-
nagorsji, którzy więcej Obyczajnie szkodzą poważali się. Zarzuca mi
w prawdziwie może Autor promowanego od Augusta na szóstwo
Kurlandzkie Krolowicza Karola; Allez tu przewanego Interesom
Kraja? mieć nie dependującego od Moskwy Teudatarium, o którego
Kurlandya sama prosila? Imperatorowa przychyliła się. Jedna
tylko że czterech złożona Partya szkodliwie powstała, Sprawiła się
intryga krajowa, i Moskwe z poddaniem prawie iey tego feudum
przeziagnęła do odmiany; Jestże w tym Augusta dziele grzech
przeciw Narodowi. — Dalej wyrzuca szkodę swoją na Człuch
i Cartoryjskich emulujących między sobą, nad czym nie widzę potrzeby
zatrzymania się. Kambijom także i nie widzę w myśli jego co by
się znało, co napisał zesmy z Panowania Augusta III przemienili
w nauzpendow, i przestali być Statystami. Czyż lubo zrotumie nie
przy sobie Autor fortawit, mówię jednak iż być Statysta prze-
ciwko gwałtom na Obyczajne sprowadzonym na nie się nie przyda
chyba nato, aby nie szczęścia, i kymnencat, ^{ii wielkoj} bandirey się poznawała
do czego ze Narodowi Statystaw nie żywa, może być autor u-
pewniony. — Stanbi daley Politykow tych którzy nieszczęśliwo-
si terażniejszych Faltadaję, zrodło im systemate Piotra Alexie
wicza. Gdyby był autor więcej czytał, był by był powiędziat, że to
nie Polacy sami twierdzą, te prawde, i były uszedziat co się w szwe-
cy dzieje iak daleko to sistema jest niezręcznie przez Influenyę w
Kiemcach etc, poznatby lepiej jeżeli to co teraz dawnie nie jest zulo-
zenia Dworu tegoż sągające się do Sistema przednie wziętego.
Ale te kombinacje celnic, i uczyi Autora, nie jest moja Inten-
cyja w tej odpowiedzi; tylko pokazywai znacniejsze jego błędy; Kto
jego cel w ślepej głosi ient winowai, sześciu dziesiątletnie iak mori
Panowanie Domu Saskiego; Inyżte puię potym do ostatniego
Bezkrólewia o którym mówią przyznaie najprzed vario motu
odprawione Sejmiki Konwokacyjne, pnieznacie ze Imperatorowa

puposta

poparla Wajskiem, Rekommendacya Swiata Stanislawem Augustem.
 do Tronu, y ze w tym poprzedzila poprzedniczke Swiata Anne, ktora tytko na
 Czas Elekcyi Augusta III zeslata Wajska, teraz poprzedzita sika, y ta
 kraj opanowata, albo stony Autera muricy Saiechata Dobra nie czes
 haidze brecicy. Hendernoty, Przymacie daley ze na Seymie Konwokacyi
 nym Rospyski Zolnierz w Warszawie, y ta Warszawa znajdowal sie
 wszedzie. Przymacie ze Partya przeciwna wystawizy z po między
 Siebie Postow z Protestacya ruszysa z Warszawy, ale teraz daley mowi
 ze radnego nieuydata Akta, jak gdyby Protestacya takowa niebyta
 Aktem Publicznym, jak gdyby Cudzoziemskiego Orzeka bezprawne
 na Obywatelow zaiyacie, onych Saiganie, y tyls innych gwałtow niebyto
 Aktem wolaiacym na bezprawnozi. Alle darujmy te Kontradyskcyas
 Sobie Samemu Authorowi, niechaj pozna ze najzstosliwsze Serca czwi
 przeciż musia praude crasem. Daley pisze ze od Konwokacyi do de:
 kacyi czas mijał w spolewinosi. Juz tez ta zretelnosi zego ustata, trzeba
 go odestai na wszystkie Strony Kraje, Zeby sie lepiej wypryal, ja:
 kasto spolewinosi byta, y czyli spolewinosi narwai sie moga przytku
 mione Tyrannia iezacych Obywatelow wzdychania; Konkludue po:
 tym, ze wcaley Historji Krajowej nie maft przykladu spolewiniey:
 nej, y poradzniejszy Elekcyi, tez czemu nie przydal wolniejszy
 to powinno bydz istotna prawnosca Elekcyi, Byt poradek, byta spo:
 kojnosci bo Elekcyas pod gwaltowna, y obcego, y Nadwornego Waj:
 ska bronie odprawiona, przeciż ktorey oppozytura bydzi nie mogto.
 Wajska Rospyskie chociaz nie byly pod ten czas w Warszawie, ale byly
 nabliiskim zawstaniu. Starano sie tez nie zaludniai Pola Elekcyonati
 nego przedstawana na reprezentuacych Woiwodztwa, y Ziemie. Pro:
 testuacych sie przeciż gwaltowney Konwokacyi oddaleno od krola
 Przymacie daley Autor Moralizacye o odmienionych Zuzerajach
 w Obranym krolu, przytacza z Jacyta O krolu Partow Wronnie.
 Wszystkie to wciemnosci mysli uwielane, y Konkludue nie wyrozumia:
 na; Wronnie przytoczony nie czyni uporownaniu honora Obranemu krolu
 kwi; albowiem tamten odzawony w Partow, z przyczyny zego mie:
 li z adependuacyego cale w Rzymian, y na jego miejsce Artaban
 werwany na Tron; O tym podobno Autor nie wiedzial, bo by byl
 przypadku tego nie przywodzil, albo moze czytaiqe w jakiej Ksazce
 niepomykniatna te historie o Wronnie, nie zrozumiat dla jakich
 Glyceraiow Rzymstkich zbrzydili Sobie nim Partowie. Alle y ta
 trzeba wybaczyi Namemu Autorowi; Kaze bydzi staranie powin:
 no poprawic Sene zego; Albowiem wotroprusi chociazby w krie:
 czytki nierownie na wszystkich podzielona byta, nieczyni przez
 to onez Staba, ale zuzi Serca widnym Obywatelu zamknietu
 daje se.

dać się ućwic w całym Związku Narodowym = Podziwiał teraz do wy-
rozumianistych Lunatów Autora mówi on, że po Elekcji nastąpił Sejm.
Kierownicy, po którym wkrótce odezwaty się narzekania, niesnaski
Domowe, Stronienia od Siebie etc. Bardziej by tu strzyło listu auto-
rowi powiedzieć, że po Kierownicy stało się ućwienie w kraju, y między
spokojności na podobieństwo tych, którzy po szejczy nawalnicy, idesz-
czki szolatanego Okrętu przechdza na brzeg bezpieczny, ale jeszcze
Zachwyceni miłczeniem twózliwym zuyobrazenia nieszczęścia w którym
się widzieli: kto z pamięcią szejczy Tacy przyzna że poty Sejmie
Kierownicy w spokojności chociaż przymuszoney kraj cały trwał za-
wierat się, Znałem tego pomnieysze chociaż przykre Stanowie
nie Prawa. Albowiem nie nie poruszyło Narod do narzekania,
y zerwania cierpliwośi, jako gwadtowne, y uymuszone potym
Actus publiczne na Sejmach = Linę potym daley że Im-
peratorowa oswiadczyła Krolowi, y Ministerio, że Dysydentow
biem w swoia opiekę, y że im ujednai chce u Rzeczypospolitey bezpie-
czeństwo obrządkow, Capacitatem do Urzędow etc. Mówi ieszcze
że taki skromne były pretensye w początkach za Dysydentami
Ducoru Petersburgskiego, daley kłopotliwie, że wolno Monarsze
Moiemu chcei częci iaka ludu chce nie Swoego wyprowadzić z ućwisku,
żeby się ludkościa ustawił. Przymaie że wolno przez prośbę, przez
Instancye, nie okazywać przymusu żadnego; Ale zepsute Autora
Sene, Idradzicka parcyalności wiadomości postępowania Musiewicz-
skiego niekaza, tak tłumaczyli Stow jego. Wtórych oczy widzie
widai, że wnosiło iż wolno Monarsze moiemu popierać siła
Swoego interesowania się, za obcyim jemu ludem. Atak proszę
Autora by się spytał Angielska, Hollendra, Szweda, etc, jeżeli
przyznaią za Regule Praw Narodowych, to co on twierdzi, Wtóra-
by mogła czynić nadzieję Katolikom ućwionym w ich krajach
do poprawienia w czasie Sowi Swoego Fludrey pomocy, lub Hugo-
notom Francuzkim ruszonym z Swoicy wtałnowi? Powiedziat
Autor że Imperatorowa oswiadczyła się, iż biem Dysydentow w
swoia opiekę. Dosyć iest Narodowi Nohajajem honor Swoicy nie
podległosi do nieprzyjęcia takiego interesowania Zaczęcia ludu
wytalmiaca się zpod władzy Krajowej, y szukająca wsparcia
obcego. Narody samowładne nie maia, albo raczej nie maia
między sobą podległosi. Wierai w Ekonomiya Krajowa, y Rząd
jego polityczny, nie ma Prawa Obcy Narod, chyba że ta Eko-
nomiya, y rząd iest na iakiej przeszkodzie jego celosi, moe wię-
tuzka nie przydaie sprawiedliwosci domaganu się nieprzyzwitemu
obcych. A zatyim przyznawai wliłomie wolności przemocy,
iest wyuracai wszystkie Prawa Narodow. Wteto Pretensye te
Skromne Imperatorowi za Dysydentami przejrzane były
od Narodu

od Narodu w swiętej wadze, a stuznie nie przyete. Narod Polski nieudrag
 sprawiedliwosci w kretenszach Dysydentow uczynit to, co dawniej uczynili Po-
 stowie Rzeczypltey u demaganiu ^{szwedow} ze Dysydentami Konny, a Litwy w czasie
 Walidatu Oliwskiego; ktorzy to interesowanie odrzucili, a byli wsparci tym
 od innych Ministrow nawet Dworow niekatolickich, niechcąc zostawic pre-
 textu Szwedom Influeneyi najmnieyszej w interesu Polskie. Nieprzyjęto prze-
 to y teraz Rzeczplta proponujacy zatoniz Dysydentami od Dworu Pe-
 terburbskiego, napisana konstytucya na Sejmie 1766. ponawiajac daw-
 niysze przeciw nim, a uszczegulniosa Roku 1717 w ktorym paralitas ir-
 rogata na Szkarciacych Obcych Potchocy; Nie Pajsa, nie fanatyzm, nie
 prototo, a niewiadomosc, niekrotkie przyczenie konsekwencyj in siste-
 mate Zagranicznych konneryj, jak Autor ten zuchwale zarzuca, lecz
 gorliwosci przy wieze, Sprawiedliwe ukaranie Obywatelow miepra-
 iuzych Spolecinosi krajowej, czate Samowladztwo Rzeczypltey niede-
 pndujacey, zabieganie podobnym szasznym przysladem, byly powodem
 Stanem do napisania Prawa tego, ani mozna wazpic, zeby rezolucya
 ta wzjeta nieznalazta pochwalty, a stawy u Narodow dobrze myslacych.
 Ale w tym uszytkim Autor nasz daie prynci mysl Swie, zeistaby Narod
 mimo tego, zeist Samowladnym, przez to samo zeist statym powinien
 dependowac od moznieyszego, a czynic uszytko wzym rdu da poznac
 wola Swia. Takowe postuzenstwo nazywa Autor roztopnoscia, a lau-
 ta, bo ocula Ocyzinej foierst s'wedlug niego, i marafek Obywatela: Nie
 tak dobry Ocyziny Cyn myslci, a pida i powstren. Przestaje mi
 bydz Ocyzina mija Ocyzina, gdy sa w ludze Postuzenstwo, a iazmo
 wchodzi. Mada byta Rzeczplta w miescie tylku prawie jednym za-
 warta Prywernatow, ktorey Obywatele zarespiwszy bliski sobie Narod
 w Pny mieru. Z Rzymianami zstajacy, Rzymianie na skarge obru-
 zeni, postali natychmiast woysko oblec miasto. Prywernau nie
 wystarciajac potedze pmeuszszajacy ich sily, luba czyl: ad per ile mo-
 gli, nalwnieci wystali Poselstwo do Rzymu z prozba o Pokoj, będac
 wezwani a z Postowie do Senatu Rzymlskiego, jednem zdumnieyszych
 Senatorow spytal sie ich z zuchwatoscia, jakieby liary godnemi sadzili
 bydz Prywernatow. Odpowiedzial nie zmieszany, choiast wnachyste-
 niu Swiey Ocyziny ieden z tychie Postow; Tey na ktora zastubwia,
 ci ktorzy sie sadza bydz godnemi wolnoia: Na tychmiast przerwat
 Konsul mowe Zapalonq, a spytal sie tychie Tagadniey, jezeli wam pre-
 bauzemy Zapetnie uraze, jakiz pokoi zachowujwai bedzicie z nami;
 Odpowiedzial znnowu Posel Stateczny, a wieczysty, jezeli Kandyce
 jego od was nam podane beda przystoine, a przyfwoite; Nie pewny,
 a krotki; jezeli beda pmeiune Iella Nas. Mouri daley Liwioff
 ze ta odpowiedz zamiast zaiatwienia dumnych na ow czas
 Rzymian, nietylku pokoi przyniosla Prywernatom, ale tez

pryslaczyja

myśląc, że ich do Obywatelstwa z Rzymianami, co przewziło wszelkie
ich przywilegi. Otoż piękny przykład obywatelstwa, ale nie według u-
mysłu Autora Naszego = Lecz on dalej że do pieruszepp tego z
kierunki Sejmowej pochodzącego, to jest odmucenia Pomocy Impe-
ratorowi, za Dyssydentami, przywiepali się druga upadek Naszego
przywilegi, a to w Zabronieniu, że nieprzywilegi Projektu pluralitatis
w Deklaracyach Publicznych, że Biskup Krakowski odkrył Listowi
Ressyjskiemu w tym projekcie szkodliwe podejście Jego Samego
iako też y innych Ministrów Zagranicznych. Smiechu godzien ten
Zawet, nie potrzeba wkładać się do Gabinetów Zagranicznych na do-
wiedzenie się iako o Nas myśla. Wiemy to dobrze, że w Samychże
Traktatach między nami czynionych czytamy iako: lubo bez nas: / przy-
rzekając sobie szkie, że niedozwolik nigdy na odmiane Formy rządu
Naszego, Toi te pierwsze lechye Postom Dworow dotego Interessowa-
nych wiadome bydz musiaty, a gdyby też niebyli nato Całtzi, że nie
ustrepli Projektu przyitego, za Prawo Krajowe, czyz można powatpi-
wać, iż postrepiłszy Swoie uchybienie, nierozkazyli by na powtórny
Sejmie s:icizze w Obowiazaniach jako teraz znajdujemy nasz Narod: /
zmazał Nowa tę ustawę pluralitatis zdalcho większa hariba dla Na-
rodu? Zaow tedy bez fundamentu przypisywai Biskupowi Krakow-
skiemu, że on to dat Światło Postom Cudzoziemskim, a choiaby
przy spieszył Oppozycya Posta, a ztąd rozwiązanie Konfederacyi, to nie
innym Zapewne Kiercem, tylko azeby Projektu Posta Ressayjskiego
wzrostem Dyssydentow, y iakie inne gotuiące się znalazły trudności
in unanimitate do zgody na innych Sejmach uotnych. Mnie ieszcze
zeto byto zwiadomusia y zerwaniem tajemnym Posta tego przedtuzi
Konfederacya do tad, publi cy się uszytłwie Projektu ulnowane na uwarę
uotności, y zmniejszenie mocy Narodowej nie uotzyły, y Exelucya utwier-
dzone niebyły, deklaruiąc mu potym przywilegi Narod do pierzpy
uotności, tarmania Rew najwyższych królowych, azeby tylko te nowe
ustawy nim wladaly. Ale prozimo, Obywatele przezorni przyrzeli
to wszystko, y opieraiąc się Samychże Ministrów Zagranicznych
uizyli Reki, do odmucenia Kaidan, które Im gotowane. Lecz pada-
no wkrótce, y nato sposob, który potym Maltkontentom przez
Siebie powierzonym Zarzucano, ulozono systema tritatne Karano Repni-
nowi pokarai nieukontentowanie do Lanuiącego, gnieiwy, grotby przeciw-
ko Familij Kartonyjskich, każdy Słuchal o tym gniewie, choiast nie wi-
dział winicy wpostepowaniu tych uszytłwych crob z Postem, kraj dalzy ^{nie} do-
zieral tego, y stworzony nowosciami szukal prozimo przywilegow, ktorzyby
się oparli Jego niewoli. Tym czasem Listy biegaley wabracze, y robiące

Maltkontentow

Malcontentow, Subdyktowane osoby upewniali oszerecy awersyi
 Posta, Przewoz zaraz uwierzone bo magniono odmiany, y azę znaczna
 Obywatelow Instrumentem się staie ułożenia Duborskiego, Robią nie
 uważna Konfederacya Radowiska gotowy do niej pniepis od Posta
 przyjmuię, uplantowany w Warszawie, wysyłaia do Imperatorowi
 Poselstwo, y podobnie jak przeszła konwohacyina Konfederacya
 pnao narod Stupnie narzekał, y narzekał to Gwarrancya, taz Ra-
 domska prosy, Alit Dysydyntow Jaruniskij, y Slucki w swojej mie-
 szczy, zgoda wszystkim clynta co kommedenię, Officier Rosyjski na-
 kazuię, y azęby bliższa była Influcyia Dworu wty Konfederacya
 pnięwsza ia do Warszawy pod broni Rosyjska. Itęgo Aktu Sejm-
 ki nielegalne, y gwadtowne, ztych Sejm Extra Ordynaryjny nazwany
 Delegacyiny albo Traktatowy, itęgo niezliczone pberiski na Ouydziny
 wypadnia, ktoż winien? pyta się Nasz Autor wprawdzie Malcontent
 ci, iak' nieuwazni, y tawo wierzochy, lecz daleko wiecey winni ułożenia
 tego uynalezey, winnieysi nawet mowię ieszcie itę, kiedy maigę iuz
 w khorzysia udarzone, scate Plante swoje chcieli lub pozwolili na za-
 branie gwadtowne zmieysca Krajowey rady Senatorow, y Posta.
 Attentatum pnieu w Prawom narodow zmiewaga naywyzszey wta-
 dy nienacgrędzona nigdy Krajowi. — Mowil wtey Okolicznosci nasz
 Autor, ze po zabranii tych Ouydziny więzniow, nuenalezato byto wchodzie
 daley uradzę, y koniczyi Sejmu, zgadnam się, abeto Camos: ze po takowym
 Gwateie robota Sejmowa niebyta ustrzymana, y owsem szta spokoj-
 nie do Swęgo dupetnienia, pmyięte zzagrozeniem milczenie w Appro-
 bacyi ustaw Delegacyinych. i pokazuię ze nie sam Posel Rosyjski,
 Autorem iest Gwattka, by Planty ułożoney = Pomijam co daley
 pize o pwbstaley Konfederacyi Barskiej iako ta bez Planty, bez
 Gromi, bez obiecanych Positkow Zagranicznych, bez Pieniędzy, bez
 głowy, rozpozeta, Zeby to był wczasie samym rozpozecia Jey napi-
 sat, wybarczył Gym mu był, ze niepmejrat w poczatkach iak' daleko
 ta Konfederacya mogła umiść w kombinacya Interessow Euro-
 peyskich zapalic' wojny, y bydzi instrumentem nowego sistema
 po Gabinetach. Ale ze iuz teraz uchylona mu iest znacznie zastę-
 na, dziwno mi ze cudnym otom daję usiarę, swojin niedufajac.
 Rzecz osobliwpa ze w poczatkach Barskiego Związku glnioną ca-
 ta Jęgo robote, iahac kazano jako Burkounikow, gdy się zaś
 wkerzenita w umysł Narodowy, ta Konfederacya, y powiększyta
 co raz liczbę aranduiacych, chudlowo powody Jey, ale ganianno owo-
 by, y to Idanie gtozi dotychczas nasz Autor, Jerele według niego
 Samego ta Konfederacya bydzi mogła sekarstwem naprzeciw zte-
 mu, iktone Sejm Delegacyiny pmyniał, czemuż Jey od Ciebie
 nie zalecał Głowy, Pieniędzy, Sit, nie ułożył Planty, etę pmyzyny
 wyrwaniasie

wyrwania się z Jarma były jasne, iednomysłności utrzymata by była Zar-
pęd Zagraniczny, nieprzyrzło by było podobno do tego zamieszania, o
wyludnienia kraju, gdyby w jedneyże Oyczyzny potrzebie wszystkie icy
Stany były się interesowanemu, ale uszytku w spaż czynionu tym
ktonym wdzięczności, o Stawa potomna nalkery, w pismaach, o ordynan-
sach dane jest imie Zdrajcow, obca pomoc wzywana na wylanie Krwi
Obywatelskiej, użyte skarby na zepsucie Cnoty w Polakach = Pom-
iam złośliwe kalamnie na jednych Oyczyzny między ed pod tego
pióra włożone, które własnna ich Stawa łatwo może, koniczę na
konkiliacji Autora Skryptu ze potrzeba, azeby według chwalebnege
Prawa Polona, nieczynna cześć narodu wzięta Swoię stronę. Co
by zaś ta Stronę ukazywał Autor, oto, azeby po szkodzie był Polak
mądrym, Italowego zakończenia można dochodzić roztropnego Autora =
Caly cel Pisma jego był zmieścić osoby od niego śmiało wymie-
nione, nic nowego nie napisać, niczego nie nauczyć, to co przywodzi,
albo jest fałszywie podane, albo w dwuobistym rozumieniu, albo nie zga-
dzające się z zdrowym rozsądkiem, ale to jest uszytko z jego wysile-
nia Suum Cuique.

Manifest pnia Pⁿⁱ Miączyńskiego Marszałka Bel-
skiego po swoim powrocie do Generalności użył ni-
ney 11. 9. Februarja 1772 z drukiem publicznie Osiadzo-
ny z Francuskiego przetłozony

Merkale wymogli na mnie revers, z po naleganiu nieustan-
nym, wymusili na moiej Familji ukłonię 4000 R byle to
zapewne klasi w poratowanie honor z pieniędzmi. Zdać mi się
wice iżem się uiscit oddać onym ukłonię. Jeżeli są ta-
kowe ich zdania, że chciwości obrzydła, może utrzymać
od powinności uzbrojonego na obrone Kochaney Oyczy-
zny, obwieszam onychże, iż nietylko chętnie odstąpię tych
4000 R , ale nad to iestem, całę gotow tożę uszytkę moię
fortune, z Lyce nawet samo, na utrzymanie Wolności
meij Oyczyzny. Nieprzytaczam tu przykładu samychże
Lipsyicków, którzy, mimo dane konfederatom Bre-
wersa: czego wiele iest dowodow: niezaniechali wal-
cize przeciwko onymże. Przytaczam tytko wymuszo-
na, na mnie ukłonię, który chętnie onym odstąpię
z niewzbraniem Anno d Die ut Supra.

Uniworsat.

Uniwersał Generalności 1772, Nr. 24, Januariusz

Ny Stany rady Duchowne y Świeckie Marszałkowie y Kon-
 sylviarze &c. sprzymierzone Dzięły Stany trwając zawsze
 w stateczney Maxymie ciągnącego się bez Królowia i wszę za
 ogłoszeniem przez niegdys Prymasa Lubieńskiego, wszystkie
 swoje starania Oczystey poświęcały obronie, niezmięty ni-
 gdy tonie, y uolaty statecznie przeciwko obrazoney Religii, pra-
 ciwko zdeptatney wolności, przeciwko Tronu uzurpacyi, y prze-
 ciwko wsprzęzoney w obce jarzmo niepodległości; Syły pism
 y aktow publicznych, najiasniej wyexplikowały, cele nasze
 skloniliśmy nakoniec, dla tym łatwiejszego iit narodowych
 pomnozenia, do nieodwołalnego z nami łaczenia się, tych na-
 wet, kterym samo Ksurpatorskie Dzywileje fomie zamyr-
 kato, wey się między gorliwych Obrońcow własney Oczyst-
 zny. Niekędy miały przeto papieni radney mocy z siebie
 niemającego, y do samey nawet czysteneyi mniej wazne-
 go, ale utatruiając sposob łaczenia się, y pomnazając przez
 to Narodową Obrone, doczekiwamy z ścispliwoscia tego termi-
 nu y tych skutkow, które nam słownosi podchlebnie spodzie-
 wai się kaze, protestując się wczemnie, ze w przypadku Ła-
 wiedzionych naszych intencyi przybro ciągnione, z tad kon-
 sekweney, niebęda wina, ani surowoscia nasza, a w Łaie-
 mnie chętnie akcesyuiących w spólną moc y pomoc łaczących
 & najskuteczniejszych przyśitych względach upewniamy y
 łacząmy.

Tęże troskliwosci powodem szlusznie zetrzami patrząmy, na
 obrone całego Kraju spustozzenie mniej zastanawiając się
 nad wyćwionem nię przę nieprzyiaciela dostatkami bo te
 czas wraca, y temi prawdziwa onota Obywatelska chętnie
 wzgardza. Ale czyliż można suchym patrai okiem nalu-
 dne kudy wady z naszego mieszkania wyplenione? Ko-
 muz są tajne tyśiączne przy podwodach y wozny m gwał-
 tom wygnanych na Woloszyłne ludzi zamysły? Ktoz
 się powracając doliczyl? Łędzony ten Lud na pierwszy
 Ogien Moskiewskie zastapit mogity.

Niemozna już wię dalej patrzy, bez zalu, który jako
 kolwiek natężony, bez dorowny waiący mocy mniej byłby
 skutecny

skuteczny od powiększenia sit naszych.
Nizeli dalsze wezmę się swadki, tym czasem najbliższy Sadzi-
my, azubę JMW^o od nas postanowieni komendanci auctoritate
niniejszego Uniwersalnego swoje nieodwołalnie do Cyrkułow
y na Mieysce, gdzie zaciągali mają powydawali Ordynancie
y pod Najszerszą, exekucją dyspozycje. Aby uszy skie Do-
bra Ekonomiczne Statowe, quo cunque nomine Starostwa, wo-
wnie Dobra Duchowne z dzwizgiem cziadłości, jednego zdolne-
go do uszenia broni rekruca przewis reversalibru z wydawa-
nych dostawiali. Na Dobra zaś Ziemskie winny wzgląd ma-
iac, ze Slachetne Rycerstwo z największej części samo wła-
sne na krajową niżej obronę, zadney co tenus niewkłada-
my powinności, wierząc nieomylnie, ze ktokolwiek do Sta-
nu podobienstwa czuć się będzie, chętnie sam każdy concur-
ret, do wydawany przystawienia podobnego Rekruta, pamię-
tając ze równie jego czynności poświęcona będzie na Winna
Religii y Swobod obronę, na zaszczyt Narodu y na każ-
dego z wolnych y Cnotliwych bezpieczeństwo. Co aby publi-
cney jak najprędzej do szto wiadomości currentaliter po Kara-
fiach publikować rozkazujemy. Działo się w 24 Stycznia 1779.

Michał Jan Łac Otta: Liob: M: P: W: Lito:
Ignacy Bohiesz Sekretarz P: K:
D: S:

Kopia Listu Smi Salderna Posta Rossyjskiego
pisanego do Smi Jana Panina Ministra Gabinetowego
Rosyjskiego od Podjarzu konfederackiego y wiernie z francus-
kiego na Polski przetlumaczonego. D. 15. Czerwca 1771. R.

Nr 10.

Monsieur.

Podług wyrażenia w ostatnim moim Liście N° 9. nieuchybitem mieć
Audyencyą u Króla Smi Polskiego dla informowania się o wypadłym Re-
sultatum z tych Konferencyj, które J. K. mi miał z każdym z osobna z Pa-
now Polskich znajdujących się w Warszawie. Król Smi raczył mi komuniz-
kować tychże Rozmow w tym Tydniu mianym; Pokazał mi na Liście Tresci
każdego Odpowiedzi zanotowaną.

Biskup kujawski Ostrowski, Kłocli Szepetycki, Smoleński Klitren, Kapł-
tan Wileński Ogiński, Wojewoda kaliski Szwadowski, Wojewoda nowo-
tawski Maszerowski, Pomorski Fleming, Starosta Nakielski Rogaliński, Gu-
rowski Marpatel Nag dilt. explikowali się prawi jednomyślnie, iż każdy z
nich Deklaracyą od Rosyi daną, miał niciało za droge, do rozpojęcia pra-
cy Dworu Napego wraz z Królem Smi około za spokojenia tego Królestwa,
y że do dalszego postępowania rzecz potrzebną, bydi rozumieć, aieby Król
Smi znosit się z Rossem Rosyjskim względem środków y statwoj, których by-
on użył zechciał do wprowadzenia Narodu w Reynnoie legalny, koncem rozpo-
jęcia Dieta koniecznie potrzebnego temu Krajowi; Król odpowiedział Smi, iż
rad ich uidi w tak dobrą yntenycy, y że Smi radził udać się do mnie z tymże sa-
mym oswiadaeniem, jakoż to uczynili wspomnieni Panowie, kolejno będą-
y explikując się u mnie w tym Artykule sposobem nieoboiętnym, ale mi da-
li do urozumienia, że się spodziewaia drugiey Deklaracyj, którą Smi czynitem
nadzieję gdy upatrzę czas na to, aieby z większą onę mógł uczynić pewno-
sią.

Wracając Król doswiadczył całe Smi yntenycy, w Biskupie Wileńskim,
y w Kuchmistru Conińskim. Ten pierwszy kratał chytry y pyszny, którego Rosyjski
już opisatem w obszerney moiej Relacyi do Imperatoroy Smi; który powi-
nien byi dosyć znajomy umianu, ten tedy informowawszy się o tym wpystkim
co się mowito w explikacyi, którą Król y ja mieliśmy przed tym z Xiem Bry-
masem, miał już gotową na paręgi Odpowiedz; y kiedy Król z temi do niego,
Najasniwszy Panie iestem tak rozstagniony Processem moim w ditwie, iż le-
dnie miałem czas przeczytać Deklaracyę, Posta dla iey oboiętności, lecz prawdzi-
wie ba zastanowienia się nad nią, spodziewam się, że W. K. me pozwolę mi Pa-
su do uczynienia nad nią Reflexyi godnych Jego Uzu, Król mu prosto odpowiedział:
w mocy uniana mi się Biskupie iest nad tym pomysleci y po jutro byi
u mnie

Trzeba iedy

Trzeba żebyś wiedział Umłan, że Biskup Wileński był to drugi, któremu ja po-
kazał wspomnianą Deklaracyę w manuskrypcie, zaraz potem gdy on pokazy-
wał Brymasowi, pod ow czas ten Król miał tę Deklaracyę za przedziwną, wstąpił
do upodobania Jego y Narodu. Według przytoczenia swego na zajutrz stawit się
Biskup przed Królem, y po miancy przed nim Kerorte o nieszczęśliwościach krolski
o pierwiastkowych y poslednich, szyl tego przyczynach, o zamiejskach, o rozduwie-
niu, w których Naród pograżony skonkludował. Imo. Ze postanowił w każdym cza-
sie być przywiązany do Osoby J. K. Mi y że się nigdy od Niego nie oddali. 2do. Ze
chcąc przyjsi do uspolojenia, za konieczną, uznac potrzebę, nim się do czego przy-
stąpi postać Ludzi akredytowanych do Lwowa, y wezwac mniemanych konfe-
deratów do stajenia się z resztą Narodu, a tak dopiero zdał by mu się czas pomysłny
zgromadzi Naród, aieby mógł iedno legalne Corpus y Stan reprezentowac y pra-
ktowac z Dworem Rosyjskim względem Tatuosi, którą, co się tyje zaspolojenia oka-
zuie. Król (jako mi powiedzial) pokazał mu, iak błędne było zdanie Jego, iak nie
przywoite, y iak niepodobna niestosowac się do woli mości Jego, lecz Biskup u-
part się przy swoim przywoicie do swojej bezmierny Ambicyi, a konieczny rzecz
upewnił Króla, że on osobliwie niepomnoży nigdy liczy nie przyiaciód Jego.
Kuchmistrz Koninjski na Kpropozycy Krolowskie prawie iednakowoi odpowiedzial,
choiaz nie tak rozumnie y krocicy, Król go odprawil z temi słowy: Umłan uje ie-
steś Trucim, któryś się demaslowat, zostawisz Kostoi Rosyjskiemu, aiech Umłanu
dał dekryzacyi, wart iestes. Ito jest com ia w samej rzeczy z Obudwoma uerynił
bez ogródki y w słowach najzywawszych. Przez dwie godziny pracowalem nad udro-
wieniem Biskupiy Słowy, lecz nadaremnie, gdy on w swoim dyskursie całym zda-
wał się do tego zmierzac, abym się wlotrył w sprawę Jego, którą ma w Trybunale Lib.
lecz iam mu dał do zrozumienia, że bym to sobie miał za dyskhonor zoffac czym:
kolwiek Partyzantem, y że moja Monarchini gardziła by osobliwie temi wypustkami,
których by cele były interspowane y partykularne w tym czasie, gdy idzie o zakoniere-
nie nieszczęśliwości publicznych. Gdyśmy się mieli z sobą rozcyś, Biskup miał
tę smialosi powiedzieć mi w przytomności P^{ra} Generata Weymarna, że ma w di-
kuie pięćdziesiąt Tysięci Szlachty Sekretnie skonfederowanej, na com ja mu
wotym punie replikowal: Schemda, że Umłan niemi nie komēderuje, bo napezo
Woysha szesć Tysięcy, dosyć by było w Litwie zbric was wypustki. Wtali spo-
sob konferencya napa skoncyta się, przez co daie się poznac Umłanu Charakter
Biskupa Wileńskiego, któremu tak dlugo douierzał godny moy Antecessor, iaboby on
był iednym z przyiaciód Rosyji.

Tego poranku P^{ra} Koninjski sam z swego domysłu przyjechał do mnie z Wiryty,
skoro usiadł, zaraz zaczął mowic o konferencyi, którą miał z Królem względem wspo-
mniony deklaracyi, przydaige, że się dowiedzial, iż ia niekontent z Jego odpowiedzi
Krolowi danej, powiedzialem mu bez ceremonij, że się niemyli, y iż ia od dawne-
go czasu niekontent z Jego postępkow, y z Jego uszytkich mow na roznych miey-
scach narzbyt zuchwalych, a nadewszystko po wydanej im publicum Deklaracyi,
którą dałem Krolowi od Imperatorow Jmci. P^{ra} Koninjski iak zuzeray, nie u-

wainym, lekko myślnym, y ptochym Polakom przedsięwzięć usprawiedliwie przed-
 mna obywatelna dana Krolowi odpowiedzi; Co byto przyczyną, iem musiał przetrząsnąć
 wszystkie jego kroki tak preste, iako y niniejsze, a mianowicie odkryć, Tryumwirat,
 który mu wiechat w Stolec, rownie iak Kymasowi y Biskupowi Wileń. Wystawitem
 mu przed oczy zlosliwosci odpowiedzi jego w czasie tak wielkiej Wagi dla jego Obyczny,
 Odpowiedzi odkrywajacej utajony iad w sercu jego od dawnego czasu, y którym ja
 temu natychmiast wysłchnąć, przetrząsnąć preste jego posłepki iypce z Siem
 Wotkonplim, ktoremu on obiecat is^o we wszystkim za wolę Rosyi, od ktorogo na
 dowod Rosyjskiej protekcyi wziął razem dwa Tysiące ~~R~~, a oprocz tego pensya
 miesięczna po dwieście ~~R~~ placit mu Tenie zię Wotkonpli. Dalem mu oroz do
 zrozumienia, że sama Imperatorowa jni nigdy mu tyse dawać nie pozwolita,
 lecz Roset czynit to szeregulnie dla utrzymania go tym bardziej w interesach
 swojej monarchini. Na koniec bez żadney wiakikolwiek sposob jego ochrony,
 oswiadczylem mu się, że doznawszy go tak wresniz ialim byt, mam go za pto-
 wieka z tego yuzgardy godnego, y że go za takiego traktować będę poty, poki przez
 zal szczerzy niewidzie w sobie samego y nie da mi znałow, z ktorych bym tenie
 zal jego za taki mógł sądzić.

Natym się zakonczyt ten nasz Dyskurs, y on odiechat odemnie zawstydzony y upo-
 korzony, iednakże iako Polak, ktoremu smialo można iedną Reka wyciąć poli-
 czek, a druga podać worch z pieniędmi.

Map tedy umlan przed oczyma swemi dokładne okryślenie Trecz Sanow z
 kompanij nazywajacej się patryotyczną, która wiele czynita zamachow, a malo
 skutkow. A ponieważ dotknętem Towarzystwa patryotycznego, pozwolę mi umlan
 przetożyci sobie iedną konwersacyę, którą dziś miałem z Pr Benoit Ministrem Ru-
 skim. Niezapomniałes umlan, że zię Wotkonpli moj Predecessor y Benoit
 zebrałi pro Warszawie tę garstke nazywajacę się Patryotami, chcę wystawić
 phantasma iakies na zastraszenie innych, y uczynienie im impresyi Repe-
 ktu ialiczegoś, co mogło byci, lecz tyllko na ow czas niezgodnym uynalarckim.
 Wnizej więc opisany sposob explikowalem się Ministrowi Ruskiemu, skoron
 tyllko odważył się ujawnić mi, iem cale jui przeciągnął y opanował Krola; sam
 zaś umlan przyznał, że tego nie mógł uczynić, y zuierzał mi się tego, że zu-
 petnie rzecz tę skoncyrusz, ponieważ dobrem to pomiarkował, że moj pier-
 uszy do tego krok nie był by do smaku Pr Benoit na przedłożeniu zamiepania
 w Polszere, interes swój zakładajacemu. Leki on ciepył się mniemany nie-
 podobienstwem, aieby miał się Krol kiedy szczerze złączyć z Moskwę, zda-
 wat się byci spokojnym, lecz od tego czasu, iak wyszła moja Deklaracyę,
 chociaż z nim ukartowana, widząc wiak wielkim Krol y jego Przyjaciele zoffawali
 milerzeniu, iak szczerę są zamysły Krolewki przez uznanie Nieprzyjaciol Moskwy
 wspólnie y za swoich przez złączenie się Kmanickiego z naszym Woyskiem y na
 koniec widząc wpełkie podobienstwo, że podobno w krotce Narod da się widzieci
 in Corpore reprensativo; chwycit się Jutryg mniej przyzwolitych Ministrowi.
 Przywiolt mi na koniec do tego, iem mu dziś wbrew rozysłto powiedziad.

Wysłchnąć

Wytknąłem mu Dni y miejsca, na których on tak przyjacielom Krolowskim, iako innym
smiał insynuować, iakoby niebyło jeszcze potrzeby kwapić się do zebrania wiečno Corpus
Narodu, popierał tego sztuczkami y wykrętami politycznemi, iakich zuyczajnie zaży-
waia sioglarne głowy, lubigce siai niżgode w tak lekkim, iak ten jest, Narodziu; Otworzył
się mu uie po przyjacielstwu, leca z mina y postura, niemato go dekoncstuiąc, obli-
gując, aby mi wrzeć powieǳiał, y bez ogrzotki, czyli to iest interessem Jego Monar-
chij, niedopuszczai zaspokojenia, y starać się, żeby trwały, bez końca zamieszpania y ro-
zdrojnia u Polzcie; Pusiąłem go uie przez zagadnienie proste, ale mocne, z którego
by mi się wyplatać żadna miana, niemoż, nalegając, aby, albo odmienić kroki
swoie, albo szczerze powieǳiał, że talie są Roskaj Jego Monarchy. Niespuszczając
z Niczego oczu, y nie dając mu czasu do wysliznienia się przez proine y nie zna-
jące protestacje; posthucyłem go byi mocno zatrudnionego; leca niemożąc
znaleść żadney uycierli, zaczął się extuzować y aschurować iak najmocniej
iz zaufu moimi krokami da się powodować. Jam się, tej utroj, iakobym
temu uierz. Leca mówię umłanu, że ja tak douierzam słowom (Benoit):
tyle razy obtudnym, y wykrętnym go znałszy; iak temu uiatroui, co uie.
Mimo tego że on ganit proceder względem mnie, Aia Krymasa, Biskupa Wi-
snyckiego y Konistkiego, Wiem, iż wczoraj usprauiedliuiat odpowiedi Jch dany
Krolowi obciżności; atym czasem przedemna przyrzecł, iż nigdy nie postanie
u Aia Krymasa, iako Ctoiucha, który uinne wdzięczności Roskaj nie do-
trzymal; Nicem mu na to nie powieǳiał, niby mu to do woli zostawując.
Idy zaś wstawy z krestu jui jui miał odchodzić, wriął mnie na stronę do
okna y rzecł po Niemieclui: Wiem ja, że umłan iestei Monarchy mego
Przyacielem, zrobmy no tak przecie, żeby się Jemu częć iaha Łolski do-
stata. Niewdzięczny ten Narod zastuguie na to, y scisngusz y mnie za rękę,
przydat, upewniam umłana o wdzięczności mego monarchy. Ja pokazatem po
sobie, iż mnie ta propozycja zadziuiła, odpowieǳiałem mu uie z flegmą,
że to nie do nas należy ducić Łolskę. Mojego czoła wtey odpowiedi zmor-
szczenie dato mu się domyśleć repty. Tym czasem rozepłisimy się iako Krzi-
ciel, on z osuiadrenienszczoności y ślepey powolności moim radom, a ia z upewnie-
niem, że mu dwudziestu przystawię spieżow do uwarzania krokow Jego.

Spodziewam się że umłan przeżaniep teraz na tym długim Lisie, iestem
tak sfatygowany, iż niemoż pisać uiecy, bo Polska, iest to kraj w tym
extraordynaryny, że w nim Ci Wielmożni proznacy, co się to każdy z nich
Łoryg, krostwa y kiplity czyni, nie mają zględu na Dni y godziny
uynaczone Łorcie. Leca skoro się pmeniosz do innego Łatacu,
mają sobie z temi głupcami postąpić. Zostaję teraz &c &c

Chrabia Saldern.

Z Okolicznosci

I Okoliznoſci Smierci kilku Panów wtych. kilku Miſia-
cah. Pokazały ſię tu Wiersze Pod Tytułem Sen na jawie.
naſtępujące Dni 4° 10brnia 1771.

Ten który stworzył wyſokie Empiry,
Srogie y nader ſagodne Teſiry,
Co Kieſię monem Planetami władnie
Tencu nayskrytsze Jere Zakafli zgadnie
Co stworzył Skaty, gory, drzewa roie
Przed którym nigdy nie ſię skryć nie może
Co nad Monarchow ma wyſze urzędy
I wie owsytkim co ſię dzieje kędy
Przednim gdy ſtanot, Woywoda Podlaſki
Spytat go Pan Bóg Ikaż w Polſtuzie niewnaſki.
Tys ieſt Partyzant, jakie cię ſouia ponu.
Tobie od Moſkwy co Proctnie ptacono.
Patrioſtyczne ci wiadome rady
Jeſli unich iakie dla Oyczyzny zdrady
Niebyły? powie dz, y przyznaj ſię szereze
Boſcie ſię na nię dobrali ſtalbierze.
Jak ſię król nadzi? co robia, Moſkale?
Od Iwoich Ziomekow miewam ſłargi Iale
Odpowi Godzki Iwaſnioney niechei
Cezka Smierci moja ujela pamieci
Lecz gdy Branicki Hetman wielki ſtanie
Od niego uſzytko, bedzieſz wiedziat Panie
Rozkazat Pan Bóg ſtanac Branickiemu.
Ten wyrokowi doſi czyniac Boſkiemu.
Stawa natych miast, gdy go Pan Bóg toczy
Pyta, za co ſię krew po Polſtuzie toczy
Ikaż tę Iuzeruce nie ludzkie wſiechtosiu
Srogiey Diuizny twandę Iawſiſtosiu
Hetman odpowie, moj wſzech moerny Bate
Co wiem, to uſzytko naysierniey przetożę
Pieruſie w ſenauie, Iuickie mieyſie miatem
I dronych Oycyźnie, doſi rde dławatam

y Pienuszym będą Łobkim wojsku mężem
Nigdy nie słodził Oycyźnie orężem
Krolewska Siostrę choć miałem ta żona
Złudziłem się nie dał na Moskiewską stronę
Wzięty Oycyźnie, y mym Ziomkom był
Wiedząc że imych Spraw będą ci się liczył
Silym nie zarył mając umysł stary
Wszak widzisz Panie jak moi wiek zgrzybiały
A blask żelaza, y gród lotowiany
Czuchem dał Starcu krzyk, szereg urask, y rany
Gdy tym Branicki Narodu niekale
Przydał, oskierko powie na Moskala
Wolac oskierkę jak widzę potrzeba
Przeknie czym przedzy Pan Ziemi y Nieba
Petnią Boskiego rozkazu ustawy
Niesie zebrawszy życia swego sprawy
Gdy przed ogromnym Tronem stanął Pana
Zwielka, Pokora, upadł na kolana
Tyś Referendarz Bog nieknie, Litewski
Jest ci wiadomy Gabinet Krolewski
Co w Polsce robi Moskwa tak czas długi
Zaco niewinna krewia napetnia smugi
Jam mowi Panu pilnowat Pawerta
Siedząc w Palacu Xiążęcia Kandlerza,
Y po kusiolach z Xiężną zawsze chodził
Za miast Dworaka pod rękem ja wodził
Do Pałacu taj skrytych imię nie używanu
Bo więcej szczenym, niż rozumnym zwano.
Lecz co się tyżę wieś o Moskala
Przed Bogiem wszystko na Fleminga zwale
Ten się z Wołkowskim, y z Saldernem bawit
Opowie Panu jak się będzie stawit,
Zawolał Pan Bog na Fleminga nagle
Ten rozkaz petnią zwijsa życia żagle
Staie przed Panem Wojwoda Pomorski
Opodał lecz go doprowadził Dworski

Widzi Bog ze drzy, ze bestta Pacierty,
 Spyta ktos ty jest, mowi, Fleming Jerry,
 Stawia przed Tobą Smierć ^{nie} użyta
 Ze krwi puszczoney niebędąca syta
 Zclartczy z urzędu wzięta z mego Domu
 Nie jest to skryto nie tajno nikomu.
 Rzeknie Bog, szarżysz na Smierć to nie z boya
 Fleming, wiem Panie, szarżisz mych Żon Była
 Ten w sądach swych stare rzeczy znał
 Bez Pol, y bez Tok. Terespol zostawia
 Nieotey sprawie rzecz Bog chce wiedzieć
 O caley Polki masz sprawę powiedzieć
 Co robi Moskwa zhad w Polsce zwaśnienie
 Za w się teja bojne krwi strumienie
 Coś ty z wolkowiskim, y Saldernem radził?
 Masz mówić sicerze potom cię sprowadził
 Fleming przyklakszy wiernie Panu pousem
 Najmniey nie tajęc uyznam uszytko couiem.
 Przyjadź i Postami tę Sprawita radzę
 Bym z Dobro w catoju mych miewał Pieniądze
 Ze zaś lud gnie smiertelnem grotę
 Sprawkuia skryte choskaloto przeuroty
 Ktorych ja zgruntu nie wiem choc' ugodu
 Zhad w Polsce wojna, zhad unie, ze niezgodu
 Ale Prędziecki jak jest biegnę głowa
 Opowie Panu od jedney Stowa.
 Bo wrady wchodzi z kancierzem sięgiem,
 Wiecey nizli ja ktory dwa krwi Lęgiem,
 Bytem, a iezli y to nie pomoze.
 Kuz wotai Oboch wsia kutey moey Boze
 Lecz ktory pierwszy z nich przed Tobą stanie
 Będę miał Sprawę, o Terespol Panie.
 Ale jak zeznie y Prędziecki stawa
 Lan Patron; na Stól o Terespol sprawa
 Tu ja ci czekam Lanie Podkancerzy
 Mniey was tu nizli w Warszawie szalbierzy
Kim inni

Nim inni za nim nadsięgną, Sądź Doze
Bo jak się zeyda, y tu zle byi może
Wykreca Statut, a jak z Dżeska sprawa
Wyjada, moia zaleynie pod tawa
Ktora chodz nie z Praw, lez podług swey chuci
Sądza, lat dziesięc cęgną batamui
Dekreta, Liśma, Przywilei zanie
Liczb Starych czytai, kti nieznał padł z kranie
Jst tu Dominik gdzies w Niebie, ten powie
Co iego za to stracili Synowie,
Cieko Flemingu zawota Bog, a Ty
Sprawisz Przędziękj, w tam za swaty
Mieliscie z Moskwa, gubiac Polske, prawie
Wy Pryncypali sędzacy w Warszawie?
Wybladł Przędziękj, drzy jak Salareta
Ziadł pier sadby, co zrobit pamieto,
Jszcie radlym krokiem, u nog drza, mu tytkij
Jszcie tu, mysliej, niż w mych sadach pytkij, (Przytania?)
Mija w dwa rzędy Arbitrow Stuchania,
Chciwych w te stonę, patrzy w ty się kłania (Ten Lan, był Tyż
Czem miał czynie rzeze Doze moeny
Dom Radziwitolow w Litwie był przemienony
Liczac też mnieysza zastuyom poysi miata
Zastuya moia Dom ten zniezyi chciata
Tak licze handlerz kazal, tak ja czynit
Jszlim ja winny, to y on przewinit,
Nie na me sily, ta byta robota
Jam mych sztuk tylko zazył, a on Złota,
Lubo nie swego, lez Fleminga ruszył
Marsalskich takze przeciw nim obruszył
Na tych podeysie jam dał portel orob
Arcybiskupstwo Wilenskie moy sposob
Władzy Hetmanskiej, w Litwie ocalenie
Jdy w Łobzuzie ginie, moie to nasienie
Kiedotrymania potym nie nikomu
Co zrugnowania Radziwitta Domu
Nie jam iest winien, lez ci co przyśleki
Toz, inszym Domom, gdy potym zapieki;

Ciepyłoc

Cieszyli mnie to uprawnienie w Serce. Ale
 Wszytłem na oko mem osiadał zale
 Przy czyniałem się za Dobusem nawet
 Lecz ten już swoje oddać wet zawet
 W konfederackich czyniąc radach bystry
 Nisli w Warszawie my uszyści Ministry
 z Lidzcia wzięta wziętem na się razem
 To czynię Płowa w Moskwa Złatem
 Krola mądrego uspani od Moskali
 Bez krwi rozlania na Tron my wybrali
 Do ktore piurwey krowalismy Jęci
 Smiercia uprzędził swoją August króci
 I pitez swa dobroci nie pamięta o tym.
 Wszetela się nowa zawierzucha potym
 Zkucie nam krola malkontenci chcieli
 Mytez za dawne fortelle się wzięli
 Lutrow usciagnowuszy z Chizma w nasza sprawy
 Prawda ze w krolu weszliśmy nie prawy
 Porwoliuszy się radzie Repninowi
 Ale on sam zate Lanie odpowi
 Aie my, tonacy wszak się chwytła brzytwy
 Wszetety się potym po Łobzice gonitwy
 Łolak krow sworich zaczął szablą bronie
 Nam trzeba byto Moskwa się zastonie
 Odstapie robot swych rzecz byta podta
 Czekać czy Moskwa Łolakow wzięła
 Czy Łolak z Moskwy wybiesię moey
 Szpetna rzecz byta bez dania pomocy
 Moskwie, ktora nas w Warszawie bronita
 Ani to wszystkich nas bykato sita
 Ze się krow ciera Łata w Marsa sprawie
 Dylemmy byli bezpieczni w Warszawie
 Ousem wakansow byto kilka przedy
 Dwor miał kreatur więcej niż pieniędzy
 Wszak dbać o siebie każdy swe Prawo ma
 W uscie zapadłszy prad Łatami duoma
 Stabiecem podał mniemy będąc zatyty
 Do interesow krowy popolitny
 Brom tezyniebył już potrzebny wile
 Idy z deskonate zabiegi fortelle.

I niedościgły obrot kieży głowy. W młodego wsłi Kanclerz Koronny
Watek mych szalbierst przeszedł od polowy
Ten byci Broze opowiedział z gruntu
Y Humanskiego istny powód buntu
Iz Nunciuszem swe zatargi w Rzymie
Jak Ministrowski dobrze nosi jemie
Jak Sieroty Łataci za miankielej kłote
Wy stawit, jak się wielce troska o to
Jak się z Antycym Rzym utudzie stara
Le przeszen w Polsce do ta d stoi Wiara
Łowie ci ieszite y więcej mory Łanie
Kaz tyłkoniechaj przed twym Tronem stanie
On swiese wiwie z Polsky będzie wiedział
Jam chery własnie Rok w Łokojie siedział
Kazaj Włochowi w dzień grai na Łeśli
On w Rabineci siedział przez iesli
Ciesz by dopełnit, zyciuz dżuszny miary
Łoz samo między powie Kanclerz Stary.

List Obywatelów Województw Pruskich do Kro: la Pruskiego 1772 U 20 Februarji pisany.

Pr
Doczytalibyśmy sobie za występki inkomodowaci w Kmie, powtornie
naszemi skargami, gdybyśmy widzieli inny sposob; oddalenia
od nas tych nieszczęśliwici, które ponosiemy. Mielibyśmy rzegląd
na drogę momenta, które w Kmie na wykonywanie wielkich za:
mystów swoich troskliwicie koto Łanstwa swego, y ustatkowie:
nia Łoddanych swoich Łozysz. Łodaliśmy byli uprawdzie Mini:
stowi w Kmie opisanie jak naydokładnieysze naszego stanu, ale
nie tyłko sadnego nieodnieśliśmy skutku, ale też rozdzieliliśmy nie
z mnieyszym zalem jako y podziwieniem, że reprezentacie nasu
niebyły przysiężi, y że Generatowie Belling y Thuden z większą, przy:
krocia y smiałoscia kontynuowali podług upodobania, nie Łudz:
kie przeciwko nam postępkj swoje y excessa wielkiego gatunku,
ktorych się dopuszczali pod Wielkim fmieniem w Kmie. Przyney pal:
nie Generat Belling utyskiwanie Obywatelów rozneyo Staru, kto:
rych ich tyranii do ostatniy rozpaty przywidła, y zniszczenie
Kraju poustechnie przyznawali nas przerwai milczenie, y o wzglę:
dy na Prawa Łudzkości y sprawiedliwosci dyspartai się.
Od roku

Od Roku catego ci Generatowie tej Prowincyi Polskiej z niestychanym
 co do władzy y uciemiężenia postępuia Despotyzmem, nieprzestając
 na tym, iż wymagaia zuchwali niezmiernie Summy pieniężne y kon-
 trybucie wielkie, w Zbozach y Furazach, któreby wystarczały mogły na
 subsystencja cetero razy ładniejszego Woyzka, niżeli te, które jest pod
 ich Kommandą; Kaza one szafować podług wagi y miary niezwy-
 clayney od Siebie wymysłoney, oprócz tego zdzierają Slachtę, oboję-
 ga Stanow dla swego pożytku partykularnego. Wyliczai tu nie-
 będziemy Najja. Same zdzierstwa, Rabunkow, y exorbitancji Offi-
 row niższej Rangi, y Lotniersow, dosyć mówić że po Weiach z mnię-
 szą Sobie postępuia dyskrecją, niżeli zwyżaj iść obchodzić się w
 kraju nieprzyjacieliskim, lub podbitym. Dosyć przetoż, że mimo
 Summ y Kontrybucji niezmiernych, które rzekłoni Generatowie wy-
 mogli od Slachty, y które wynoszą pultora letniej totalny dochód
 z Dobr każdego Slachcica; Same Bpactwa Oliwski y Lepińskiego y
 płaćli przeszło 130000 w pieniądzech y furazach, Zakonnicie Kłasto-
 ru Lukouskiego pozabawione przed przyłone y gwałtowne Esekucyje
 sposobu subsystencji swojej, przy muszone bida opuścić swoy Kła-
 soster y szukać litości nad sobą w Serach Chrześcijańskich. A nadto
 Generata Bellinga przysta tak daleko zuchwato się że własną Sw-
 ią powagę domagał się u Slachty y Duchowienstwa, pod kara przy-
 wien y surowego ukarania, ażeby mu podali na Lismie Stan wielko-
 ści y watoru Dobr Slacheckich Lisbę Grob y Familij Mieszkanow w sę-
 Akth obojęga płci, wrystkiego wielki y kondycji osiadłych w sęh ma-
 iętnościach. Nakoniec gdy już Prowincja nasza zupełnie wynie-
 jazona jest ze wrystkiego, y gdy zbliżamy się już do tego momentu
 w którym gwałdu nam srogiego doznawać przyjdzie, y widzieć kocz-
 danych Dobr naszych z niedostatku ginących, ciż Generatowie domar-
 gnia się teraz pod esekucyami Lotniarskimi z boza tyle ile: jako
 udaić potrzebuia do napitnienia Magazenow Swich, ató trzebaby
 go nam samym kupować y dawać im miarę, od nich postanowio-
 na, ofena, iakaby im się podobata, ktoraby wyptaćli fałszywemi
 pieniędmi. W tej tak optakanej sytuacji mamy nadzieię że
 Wkrmę przeciawiony o istocie prawdy tego pretenszenia naszego, z ich
 reprezentacjami, które możemy autentycznymi dowodami kompromowai,
 Wirusy staję ^{w Krm} ta relacja okrutnych, Wkrmę, postępkow, ktorych my i-
 stem y Czem. Niewatpiemy o tym żeby niemiato sprawiłowego
 Pniw wirusy w Wkrmę przeciwko tym Generatom; satyie mocy y
 Pniwia Krolewskiego na stę przed nich, na zniszczenie y zruynowa-
 nie prowincyi cudzej y wolney, która miała zawsze za zaszczyt Sobie
 zastawać w Sądzie z tak wielkim Krolew. Spodziewamy się na kor-
 niec se Wkrmę zganiewszy ich postępkę niegodziwe y Tyramskie, usły nisz-
 przy najmniey

przy najmniej konie jak edziurstwom y gwałtownościom y isceli
niepokazesz powrocie tu łowiną, w gwałtem na niey wymogły,
przy najmniej uspokwienie y bezpieczeństwo publiczne tym sposobem
by urbi et orbi, y uisisz zaufanie nasze, które mamy o rozpaniałości
jego, sy czac mu uszczęśliwienia y chwaty panowania, oraz zostając
z naygłębszym respektem iestemy G. G.

Excerpt z Listu Papieża pisanego do Króla smu Pol-
skiego 1223 Febra z okazji przypadku Stia Abis.

Wasza królewska mi wdzięczności swojej naywyższemu łepicy świad-
czy niemożesz, jako poświęcając mu to życie, które on wkrme rządy
zachował, y zmiędzając we wszystkich czynnościach swoich do hono-
ru, y chwaty jego. To czyniąc, tym iawniej wkrme pokazesz, jak iest
prozne y bez fundamentu udanie nieprzyjaciół jego, którzy jako
wkrme dobrze wiadomo, gtasze, że wkrme niemasz serca do obrony
Praw Narodu swego, y utrzymania honoru Religij Katoickiej. Lrdy:
czyony które daty okazia, tak wielkim nierządom y zamieszaniem, nie
mogą byi bez przyczyny, ale choćby y takie w samey rzeczy byty, przed
którymi się lud konfederowany mógł byt łatwo poruszyć, wkrme przed-
ko, łonze lud, z wszelkiego względem sobie błędu wyprawadzisz, gdy
mu dasz iasne tey dowody, że nikt nad wkrme większego o Religiję
y o Prawa swojej Ojczyzny starania niema, y że to tylko stara-
nie przy wszechmocy łonu pomocy dostępnosci królewska, w łeku
wkrme zachował. Łetni więc szczerę miłości honoru wkrmu y dobra
królestwa Polskiego, obracamy do łoga naygorętsze nasze żądze
aby swoje nad wkrmu opieky, którzy mu dat tak iarny dowod przez
łuczai rządzit. Na sadatek zaś błogostawienstwa łroskiego y na łnak
miłości naszej ku wkrmu dajemy mu z całego serca nasze
błogostawienstwo nasze Apostolskie.

Kopia Listu d. 20. Marca 1772. pisanego od Generata Rosyjskiego Schuwarsowa, po odebranym Sukkursie 500. Ludzi, do Jm Pana Chosego.

102.

Odebratem wiadomości Sukkurs, y codziem spodziewam się wielkich posilków wraz z różnych stron. Co gdy nastąpi Komenda moja będzie wynosiła na 10000. Wojska. Tymia z rozkazu Monarchini mojej, będę atakował Zamek, y niemając względu by na nową większą Ludzi strać, dobyć go muszę. Jeżeli WMLan bionie go zechce upuścić, że za dobyciem onego, żadney Kandydy, y żadney Kondycyi pardonować nie będę. Jeżeli zaś WMLan podda się, Monarchini moja z szczerobliwosci swojey, ofiaruję Mu 100000. Rublow, y Generatną w Wojsku swym Szarżę, z dzysownią 30000. Rubli pensyą. Czekam resolucyi etc.

Respons Chosego

Wiem dobrze że wielkie są Szarży Imperatorowey Jmci Rosyjskiej, ale ta wiedza jeszcze lepszą, że tych wszystkich mata rest, na szkanie swoyej cnoty, y wdzięku. Gdybym, gdyby ofiarowaną mi pensyą, z łagocya, addatą Imperatorową Jmci, które mu z tych Generatow, którzy w terazniejszych Awanturach, zdrowie y życie swoje na usługi Jmci poświęcili, lub niech się ofiaruje, swym niedzielnym na Archipelagu ludzigm. Zdani się, większą Oni z tej pensyi mieć będą pomocy niż mają z tych Dzięstw, których Imperatorowa Jmci, niemając jeszcze w swey Dzierżawie, Panami ich uczyniła. Czym mi WMLan grozi, natom się pierwej poświęcę, y odważę, niżeli iść wszedł do Zamku. Gdybym ja był na takim miejscu, a WMLan na moriu, upuściłbym, żebym w trzy dni Zamek do był, ale mnie WMLan we trzy lata niezdolny dobyć. Gdyby jednak szczęściem jakim Fortuna postąpiła mi ostabił Zamek, mam szczeri sposobem obronienia się, y uniknienia WMLana swogoi, y zemsty. A gdyby mi się, y te niedość, zająć siódme, ale umark z grobów powstań. Przybyłego, y przybywającego Mu sukursu, winszuję, mu, y ataku czekam niezalękty.

Kopia Manifestu Jm Pana Mieczyskiego Starosty Łosickiego, Marszałka Bołzkiego d. 22. Februarii 1772. użynionego, a przez Pana Kurzyńskiego do Grodu Oswiecimskiego podanego in Parata Jmci Jmci Jmci in Crastino Festi Sanki Mathie Apostoli 1772.

© Są Charaktery, których żaden przymus zmasać nie może! Z tych jest Przenajświętszy Charakter Cnotliwego, y Prawdziwego Obywatela. Zastanow jego Akcya, przez Dysymulacyą, pokryć gorliwości, y w milczeniu taki wlaśne sentymenta, przymusza częstokroć potrzeba, Gwałt, przemoc, y niebezpieczeństwo, Ale wydrzeć to z serca, co Natura z Animi włożyła, co Edukacya udoskonaliła, co Bog przez Religię rozkazał, co Cnota przez Obywatelstwo przepisana, co dawnych Przodków Naszych; zawsze o Prawa, y Wolności Gorliwych; uspaniałe Przykłady w Nas utwierdziły; co najsoleńniczysze przysięgi zaręczony, Niemniej na to żadney Ziemi mojej, y władzy. Tak y ja

nizcy.

nizej podpisany, w Batahii pod Lanckoroną mianey, zdarzajacych sie, czę-
sto losem wojacych, w niewolę nieprzyjacielską dostawszy sie, po ro-
znych miejscach z pilną strażą wożony, raznie martwiony, wielokro-
do podpisania Receptu, za grozeniem zaprowadzenia na Syberyę, bytem
przynagłony. Przyzna mi spodziewam sie, Ocyzyzna, przyznaią Najia-
mny Rzeczypospolitey Sprzymierzone Stany, ze y najakrutnieysza
niewola, Cnotliwego Obywatela zaleknęci nie mogła. A gdy z bro-
nią w ręku, ochoczo usgardzatem zyciem, czego bym juz daley usgar-
dzic niemiał nie zostalo. Ale dozyrzale rozstrząsnawszy rzeczy, ze
zadnego Ocyzyzna nie zbiera pożytku z tylu poprzedzonych ofiar,
Ważniejszych, Narodu naszego Mężów, którzy dla Stately
w niezareceptowaniu sie determinacyi, w daleką za Granicę zapro-
wadzeni niewolę, procz nędznego zycia, daley ^{wspolney} Ocyzyznie swiad-
czy uslug, niemają sposobności. Z tych więc powodow wszystko
nieważnym sądzię, co kulwick gwałt wymusi mogłoby, resolu-
watem sie podpisać Papier Receptem zwany, ieden do ręk Posta
Rofyjskiego, drugi za tegoż rozkazem w Grodzie użyniony, do-
brze y umyśle przekonany, ze Recepta z woli Obcego Posta
a to jeszcze wymusom dane, niemogły by wloszyi powinności, na umy-
śle wloszy. Ale owszem w oczach całej Europy okazują, iak
daleko uzurpacya Moskiewska, zawsze z Staraniem Uzurpatoru
Tronu Polskiego zmaowna, swoje pomknęta Prawa, y Wolney
Narodu zniosta independencyę. Iak tylko więc pierwszą upa-
trzytom sposobności, tak zaraz do Tronu wybranych Ocyzyzny
~~Przez~~ Obrońcow tężę sie, przeciwko wspomnianym wymu-
szonym ~~Receptom~~ ^{receptom} iak krajobolennicy manifestują sie. Za-
gwałtowne, ac ipso facto nieważne deklarując, do przysięgte-
go Stanom Rzeczypospolitey ^{przymierzonym} postuszeństwa powracam, do
wszystkich Aktow Generalności tak ad Actum niewolbi mi-
rey, iako y post Actum zaszytych przystępując, y niepodstępny
do ostatniey Krui Kropli Konfederatem oświadczam sie
et ut Supra. — Jozef Migaczynski M. W. B. — Coravit Nikleuzi

Prima Aprilis

Gazeta z Rzymu rozgłoszila w tych dniach ze oitatrnia promocya dwoch
Kardynalow in pectore będzie od Cycał. wlotce ogłoszona, między nomina-
wanymi rachując Jmex Altwieżowskiiego, ktory przyzordobiony bier-
purę, ma znnowu powrocici, na dawne swoje dostoienstwo Rektora

Szpitalu

Szpitalu Polskiego, przecię walcząca spadnie naś. Kiedziekiego, Bealuytaw
Pomanskiie spadnie na P. Benoit, kanonika Magdeburgskiego. Krola Jmci Pruskiego
z Widnia.

Przybył tutaj kuryer pieszoty z warszawy, ten Jmci Eginskiemu Ministrowi
Polskiemu doniosł, iako w Warszawie przez pocztę dowiedziಾನotes o jego przyby-
ciu do Widnia, donosząc Dworowi swojemu, że już na pielgrzymku obiadach
znajdował się.

z Londynu

Jmci. Burzynie Minister Krola Polkiego przyzgodobrony zostal
Orderem Angielskim, de la jarretiere. Zarobliarz fectey tego miasta w
pamięci, że go więcej podobiechy opadać nie będą. Willford B. podobnie
bytnowci swojej w Polacie, taki się polskiego czyłta wygłosił, że stama-
tęci pierwsze Monitorzy Warszawskie, z podziwieniem następnym znaj-
dziemy, że nasze Monitorzy dawne stowo w stowo zgadzają się z mo-
nitorami z Polkiego na Angielckim przetłumakowani.

z Kopenhagi

Stychai tutaj o nowych zamysłach Krola naszego tyższych się po-
stanowienia jego w Stanie Matieniskim, obiecując nam niezmiernie Pol-
skę. Jmci. S. Cardom prosto ma ischaj do Kriategastolu, w intencyi rozpoczyna-
tej neupycayci. Dwor nasz nie spodziewa się żadney uciążliwosci z strony tego Polkomorze.

z Granic Węgierskich

Dochodzi nam pewne wiadomości, że Generalnoie z rozkazu Cesarza Jmci. be-
dąc obawiają się eliminowai wszystkie swoje Manifesta, gdy przyjdzie do
roboty, nie miała inkhatustu, papieru, pióra, otawka, przytożymie ten
smieszny tretuneli Szterwizta, Konfederacyi, w nieckym miejscu, tyż niezapem
codziennie oceluują z Wiednia, beczki inkhatustu, killeu sztytydet tabe-
dlich, kiltunastu scyporykow, y 20 Ryz papierubiatego, to gdy na-
stąpi, przedniego naley spodziewai się polowiu.

z Lwowa

Z Drukarni Akademickiej St. Jezuitorow dla nowych ucrowanych
Kanonikow Ritus Greci, razem z elementarzem dla Jmci. X Biskupa Sze-
ptyckiego wyszła tutaj Grammatyka Laciniska. Z rozkazu Jmci. Sa-
roity naszego, wszysey Dzieła tak Swieccy, iako y regularni, rownie z
Zalonnickami Regularnemi, y nie regularnemi, wzięli na dwie niedzie-
ły zatobę po zmarłym Jmci. P. Jmci. Kiechim Butlowniku Artysty.

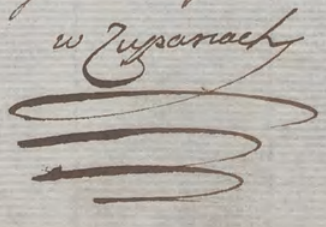
Dla przytomnych tutaj Panstwa następujący wyzrost regula-
ment od Marszałka Jmci. Staroity.

Damy na pierwszy tydzień, grubę zatobę noie będą, fartuchy
Krepowe, a zamiast izyphela Cyfre S.P. Jmci. Pana Butlownika.

Kawalerowie w grubey zatobie, w botach czarnych, w haloz tuchach
Sobolich, noie będą, wazy szwarowane.

Na drugi tydzień Damy werma zatobę byarz, to iest: miee będą
Saki y robrony, a w neglige belieszli, y szlafroli koloru Zielonego,
z girlandami pomow emi, dno subeni będzie przyferyte gaska, czarna,
nalezuce dai iakim kolwiek sporobem do berwie Jmci. Staroity no-
sie będą, Kolpaczli y koloretli Sobole.

Kawalerowie na drugi tydzień będą w zielonych kontuszach
w Zupanach

w Zupanach czerwonych, buty zawsze czarne, waz, wielki od skwaru
ale zawsze na dot spuszczone, co sie surowo przelozuje.

Z Warszawy.

Przewięta Komisya Starbowa zawsze gostiwa o publiczne
Dobro. Dylebeg wydalła Unwersat o fatyrywych monetach w Kraiu
Polskim zagaszczonych, z pozwem Fryderykowi II. Krolowi Pruskim
mu na prima Aprilis. Ciekawa rzecz wiedziec, czyli sie Krol Jme
stawia na termin in foro competenti. Tymczasem z rozkazu Ko-
misyyi. Comi Ordinis, Zmarza Rzemiesniclow Licba, metlicia
wieza in fundo w Zambou Warszawskim.

Jme Xi. Wgruzcz, w tych dniach prezentowal Krolowi Jme
na polowach Dymestkoga, geograficzna, o wiazach choroby Francuskiej.
Pismo to z geografii Politycznej, w kazdym koncie zamykac sie.

Wypsta nie dawnemu czary z pod Cary Kuzla bardzo pozyle-
etna o sicut woienny, y o Talitcz, Autor tej Kuzli modrze posta-
zicie, iakiej wielkoci powinny byc Kapelusze, iakiej szerokosci y
stygosci powinny byc szelbanty, Epokety, Portepa, stowem wszyst-
kie moderunkow ozdoby, przytacza dawnych przyklad Rzymian, do-
wacpnie wyprawadza z ciemności starozytosci prawdziwa miarz
y formz czyszalow z piornu Falang Rzymalich, konicy Dzieło
swie. dyperatacy, o tej nie dawodney prawdzie, ze marz zawsze
noga, sowa zastypnai trzeba. Dzieło to ad usum JW. Kadetow przy-
pisane jest y Jme Jmei Sapiere Putkownikowi Artyleryi Litt. Jme
X. Petrykowsku Cenzor, z rozkazu Zwierzchnosci Duchowney, potwier-
dzil iz swoia, approbacya.

Podaje iz do wiadomosci ze Jmei. nr. zqubit mitosci By-
czyzny, ktoby iz znalart, niech iz odniecie do Kataru Rzplcy.

Wypsta w tych czasach Kuzla Obrar wolności Poltlicy,
przedeiz, iz za tanie pieniaz, ze na Pradze w Dworcu Kcia
Jmei Miecznika.

Do Zmarzym Jmei Janu Branickim zostaje do przeda-
nia Butawa, ktoby Jey sobie zypyt, niech iz uda do Swaj-
cara w Kataru Biskupa Kuzawskiego idze ku Kozicy
Wlicze.

Jmei Kuzdz Nawiszewicz, zqubit w tych dniach me-
dal swoy od Krola Jmei sobie dany, uprasza oddanie,
y Znabescy sumiernemu obiecuie w nadgradę 130 Od-
tyler Epigrammatow, 70. Cilog, 34 Dytthycambow,
y tyle Satyr ile bedzie potrzeba.

List Jm. Putap.

List Imi Pana Rutawskiego Marszałka Pomorskiego do Imi Pana Karasia Kasztellana Wiskiego z Zagranicy pisany bez wyrażenia Miejsca 22. Maja 1772. Roku.

Czas przyszłym grożący upadkiem Swobod y Praw Ojczytych, otrzymał ofiarę z Domu moiego nie innym celem, ani nadzieją, tylko żeby w swoich popiołach wygrzebał publiczną szczęśliwość, była chęć, lecz skutek mniey pomyślny, była ochota z odwagą złączona, ale szkodliwe przernaczenie, iako jednym biegiem życia wstrzymać, tak najlepszą odbiera wolę drugim, porzuciwszy ją, pod ab. solutnych wojniących rozrządzenia; y takowym mnie samego sposobem zostawiwszy w niebezpieczeństwo gminie, iedne z nich tylko dla mnie wyniszcza prawdy otworzyła drogę, z ktorey kiedyś niezbożycy, naytrudniejszych nigdy przepraw uniknąć niemożem. Kiebywatem onę za powodem szczegulney opatrności, dźwiżyć stanąłem nad trudną dosyć, ktorey otworzyć, niemożę onę, ale iasnym wytłuszczeniem Spraw moich, że zdołam, upewnia mnie własne z niewinności moiey przewiadzenie. Czynnosi od wsparcia Konfederacyi Barskiej, sądzę, iż mi stawę dobre go Obywatela y żołnierza przynosić, chęć się z tym, nie jest przyzwolta, to tylko namienić się godzi, iż kto życie dłużej a bez noty, ten wolniejszy bydzi moie od podległości ludzkiego, moja dźwiższa ta jest sytuacja, że za psonnym oskarżeniem, fałszywie dosuwać się muszę Stanu nieszczęśliwego winowaycy, y cierpliwie znosić bym ten na sobie, aż bym doczekał się pory, w ktorey by z gromadzona Dłżba niewinności moiey uznata, ale skoro zważam przypadkową wieku ludzkiego odmianę, tey się podległym uznawoszy, słysząc niewinności moiey bez zwotki powinieniem. Takowy jest opis ziakowych przyczyn padło fałszywe o mnie posądzenie, iem należał do Króla zaboju.

W R. 1771. Dnia nie pamiętam, przyszedł do mnie iakis Strawiński z Litwy rodem, ten dopetniejszy umysłony w kosiele dewoyę, iędat widzenia się z mną, gdy te otrzymał, w przytomności kilku innych woyskowych, oswiadczył, że służyć chce w moiey komendzie, iż swią expensę wystawić moie sto ludzi konnych, rekrutując ich w Warszawie, niewbronitem takowey intencji, a wysłuchawszy przysięgi na wierność Generalowi, dozwoletem rekrutu. Ten gdy z tym odszedł, znalazł się czas nieiaki w Warszawie, powrócił nazad do Fortecy z raportem, że ma już zdalnych do boju kilkudziesięt ludzi, y że z temi w samey Warszawie nad Woyskiem Rosyjskim otrzymał moie awantaz, byle wyszedłszy z Warszawy miał w bliskim mieyscu do wsparcia komendę, wyznaczoną. Prosił mnie, że iako się zna z Lubawskim Rotmistrzem Lubawskim, tak z nim radby się złączyć, co y nastąpiło, lubom na ten czas nie znał Lubawskiego, wyrazitem wliście zalecenie, aby się złączył z Strawińskim w Warszawie przytomnym, niedawszy mu naymniejszego innego rozkazu, zaś Strawińskiemu zalecitem, aby pozyskawszy nad komendą Rosyjską stojącą w Warszawie awantaz, służył bez zwotki do Fortecy. Nie była więc myśl moja, nie tylko wzmianka iakowa przeciw Królowi.

W tym utawnie Czasie podciągnął pod Kralow General Branicli z Woyskiem, Szwa: row General z drugiey strony, myśląc: iak w Generalności Sądził blokowanie Fortecy Ty: ca y Lanclorony. Wyszedł do mnie Ordynans od Rady Woyskowej, ktoren odebrałem z Rak ię z Łazby, abym dla ucywnienia dywersyi, ciągnął ku Warszawie, służył się z tymie. Podo: bny otrzymał Ordynans y Regimentar Łazba, z ktorym się umowilem, a mieysce Łaz: nia się nazę, było to wyznaczone w Ławie, gdzie stał miał z subkursiem, a ja ciągnąc do Łazcy, podług tey umowy ruszyłem z komendą ku Opcznu do Turccha, zaś Po: city moie poszły do Ławy, alisci zamiast subkursującey komendy, powzięli o nie:

przyjacielu

przyjacielu wiadomości, trzy dni minęło, po których akcja z Putkownikiem Langiem pod Radomiem nastąpiła, gdzie dla mniejszej liaby ustąpiłem z placu, w tym właśnie czasie ten niegodziwy przeciw Królowi stał się postępek, którego stoczył Kosciuszko nigdy odemnie nieznany, głośnia, iż świadczy, iakoby przedemną na zabój Króla wykonał przysięgę, że ja umyślnie dla tej przyczyny pociągnął ku Warszawie. Dowiadując się o tym nieszczerliwym przypadku, gdym zjechał do Generalności dla raportowania o akcji Radomskiej, gazetę odebrałem, która mi głośnia za hospita Zabójców Króla w Kraju Cesarstwu, na precie doniesienie odmówione mi Azylum. Powróciwszy do Fortecy znajdując przytomnego Lubawskiego, ten najpród zapytany odemnie, iak by się ważył tak sekretarnego wykroczenia? odpowiedział, że więcej nie winien, iak tylko że był przytomny temuż, narzekał na Strawińskiego, kładąc używając dla swej zastony ogłoszonego przez Generalność Interregnum, wraz y to wyznał, że do niego iednie dla dania explicacyi. Nad czym się zastanowiuwszy wyznaczyłem Stowicza, aby uszytkie jego obserwowat kroki, chciatem pewna, wrazie przytomnym Lubawskiego arestować, ale niechce odstręczyć Strawińskiego, który szukałże raturku mojego przystał dawniej do Fortecy, a dla tańszej schwywania zupełną terytoriam zostawiając ufności postatem był Szlakowicz za nim iednego z Ludźmi 50. z zaleceniem, aby do Fortecy stawit się. Co zaś z wystanym stało się, nie wiem, gdyż odtąd o Strawińskim żadney nie odebrałem wiadomości, nawet y sam Lubawski o jego do przytymy, nie wiedział gdzie się znajduje. Pochlebiałem y temuż, mając zawpe na oku y w mocy przytrzymania. Porecham tenie do Generalności, gdzie nie wiem iakim sposobem pozyskał do mnie Ordynans y List od Rady Wojaskowej do mnie, a do Tejże od Generalności przytymy pod Datą 27. Januar 1772. Który abym go pod Jmieniem Putkownika Nieczusia Sciągnął pod Fortecę wraz y Zembrowskiego Regimentarza Zakroczyńskiego. Nad czym zadziwiony, już bez pobłazania większego, zamiast pozwolenia, aby tenie stanął z kommandą, arestowałem go; w tym areście chciatem przez Obywatelów z poblizszych Wództw Inkwizycye z niego wyprowadzić y oddać go przyzwolonej Jurysdykcyi. Raportowałem o tym Radzie Wojaskowej, pytając się o dalsze wyroki dla uznanowanego arestanta, żadney na to nie odebrałem odpowiedzi. Daley przez kommandę Wojska skonfederowanego odebrany Zamek Krakowski, a potym przez Wojsko Łopyskie obleżony, otrzymałem Ordynans do sukursowania Onegoż, złączony z Marszałkiem Smolńskim y Kopsalskim, obrociłem marsz przeciw Putkownikowi Drewniarzowi, ten go cofnął przedemną ku Warszawie, udatem się pod Kraków dla przetrwania Majora Nicholsona detaszowanego dla furazowania, czyli innej operacyi, sciągnął y ten pod Kraków. Putkownik zaś Łopuchin y Drewniarz gdy staneli pod Krakowem dla traktowania z Jm. Panem Łaszczyńskim, zostatem przynaglony wroci pod Fortecę dla ubezpieczenia jej, tak iż bym raz szkodliwy dla konfederacyi w oddziale Wojska mógł uchylć. Wten czas uwiadomiony zostawoży, iż za kommandą Jm. P. Kuczyńskiego Konsyliarza uciekł z Fortecy Lubawski, Rapport mojej 7. Marca datem o tej ucieczce Generalności, pytając się co bym miał daley czynić? Czy bym mógł obwieścić dla schwywania tegoż po Krajach a przyzwolnie do Warszawy, y kommandę rozestaci, Respons na to 14. Marca datowany odebrałem; arestowana cała warta, pozniocy inkwizycye z niego wyprowadzone, nie była wolna od Kapitulatory w Fortecy, przy ktorej, bydy miata od Me-go Subalterną kommandzie traktującej, za Reversem oddana, rozestany precie zemnie Ordynans po uszytkich kommandach moich, z zaleceniem, tegoż Lubawskiego przewanę Wilkowskim, iak się sam był nazwał. Nadszedł czas daley dla konfederacyi krytyczny, gdy nie tylko Wojsko Łopyskie, wraz Cesarstwie y Kruskie na nie, się obraca. Ustępując kommandy Wojska konfederacyi, iedne kapitulują z Wojskiem Rosp., drugie z Generatem Branickim,

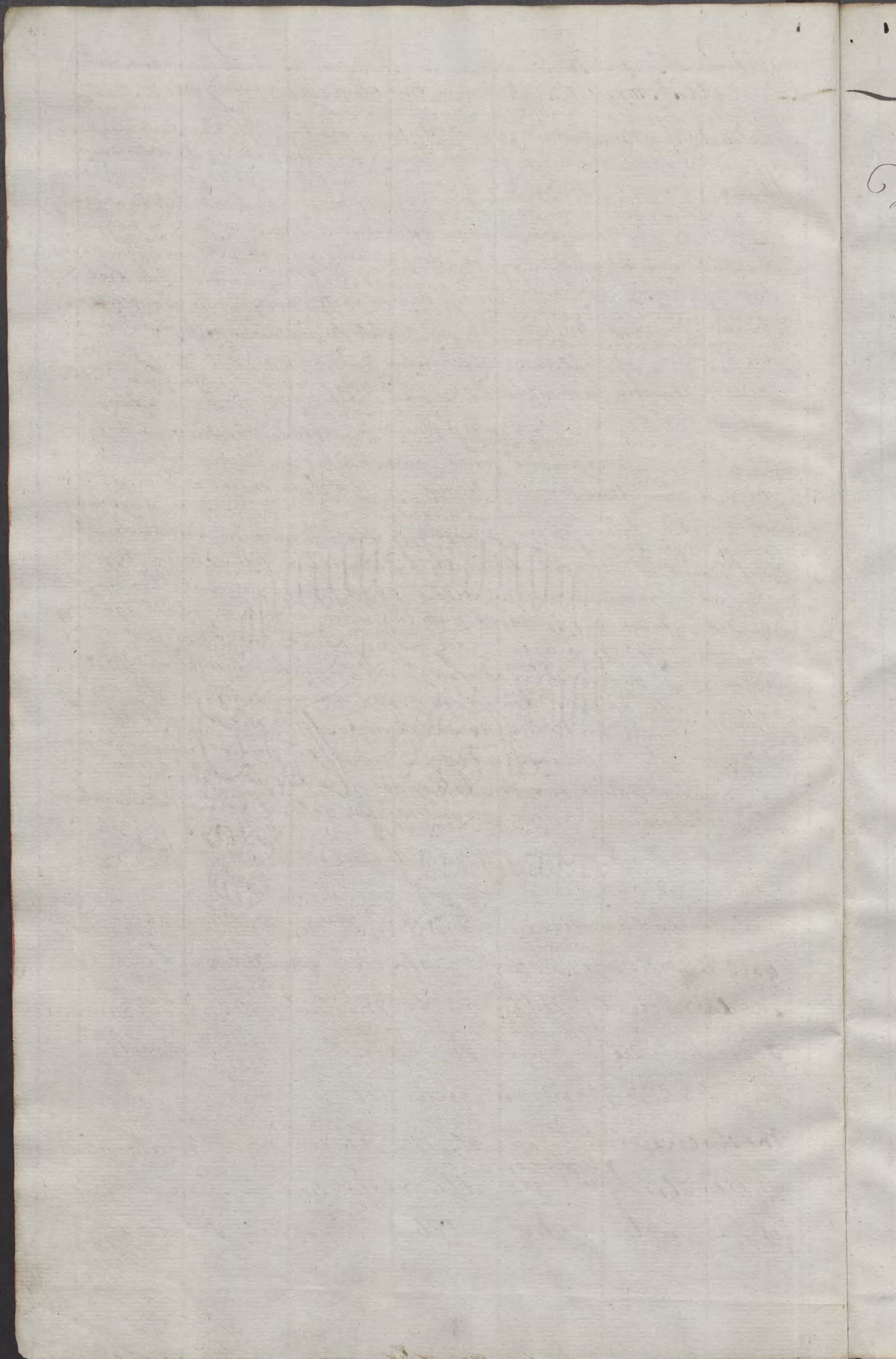
Lanckorona.

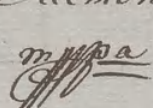
Lanckorona y Tyniec Tortice Cesarским poddane, Bobrek przez Kommandę
 Rosp. wzięty, Już wten czas jeden zostawszy na celu Nieprzyjacielowi, co czynić miałem
 nieznanaluzszy ludzkiego utrzymania się sposobu, przykładając zawsze publiczne nad-
 prywatne dobro, takie uczynitem rozrządzenie: Marszałka Sanockiego Sadrimskiego
 Subalterna przy Kommandzie zostawitem, dawszy Instrukcyę aby się do Warszawy
 zgłosili z żądaniem Kapitulacyi, ^{był} bym iż sam zapewnie uczynit w tak fałszywych niezo-
 stając zarzutach, Skorom zaś poznat, iż zemsta Nieprzyjaciół tak daleko sięgata,
 żeby - całe Wojsko dla tego, że w moiej Kommandzie, stracie oczywistej podlegato,
 maie umkniony do ratunku swoiego traktowania sposob, uchilam się ^{już} na ten czas
 nie chcę go dla moiej partykularnie exponować Osoby, Nierozumiem żeby Krok ta-
 kowy przyniosł mi co nagannego, dopełniam raz y Bogu y Ojczyźnie zaprzysiężoną
 offiarę, iem kwią własną tej nie co znaczył, Woli Najwyższego to przyznać należy,
 zapatrywat się zawsze żołnierz Wojska Skonff, da mi to Świadectwo sam Nie-
 przyjaciel, iakem tej nieoszczędzał, o nic się więcej nie staraie, bym tylko Ducha
 mojego nielekkał się każdej wyzionęci chwili. Żaliz do tej rezolucyi była by przy-
 zwolta Sprawa obmierzonego Zbojcy? Kogoż nieprzekonaie czyste moie Intenye,
 tak stale okazywane "Ojczyźnie? Czyż zawziętości tak nie ludzkim traktować mnie
 będzie sposobem? wszakie dostatecznie czynię z objawieniem explikacyi. Na re-
 site, jeżeli cnota iest bez szacunku, a niegodziwe udanie bierze swoje miejsce, Ktoż
 nie pozna, że bym do tak niebezpieczney akcji użyć powinien zaufanych sobie ludzi,
 nie tych, których w życiu nieznatem, ani o nich słyszałem, (Czyż się ieden znajduie,
 który by śmieie mógł wyznać, że słyszał odemnie rozkaz przeciwko Królowi, do-
 pieroż iakowym ten mi wyprobuie pismem. Sprawy moie wszystkie dowioday
 zem nie okazał do niłogo będąc w konfederacyi partykularney urazy, w zapal-
 crywym nawet boju zwyktem okazywać nad Nieprzyjacielem litość, nikt się
 nie może skarżyć na moie okrucieństwo. Żał moment ieden mógłby caza
 naturę moia, zmienić, podwiolitszy do tak zuchwatey, a niegodziwey rezolu-
 cyi. Niech na reszcie Nieprzyjaciele moi używaię do zemsty fałszywego pre-
 textu, pewnym iednak, że sama Potomność uzna niewinność moia, a tera-
 zniejsze usprawiedliwienie wesprze Władza catego państwa Świata.

Kazimierz Potawski. mp.

Stali Libo zbawienmu y z iwanj swięty y bawatelstwa
 gorliwa konfederacya, zaliczyfu się y jedni obywate
 le do niewolę zabrani do moskwy, Dwidly porowny
 rozicubali się bractw, Inni do domow powrocili
 Za wbroczeniem in anno 1772 Wojsk Cesarstwa
 Muschiewskich y Pruslich, ktorzy niedla ratunkow
 Lysiedzliiey, ^{y uspolowicziw} ale dla rozzerwaniu Kraju Polskyo
 wtargneli. Juko patebit z Tomu trzeciego.

Recess Smę Pana Walewskiego olim Marszałka Królewskiego
do Sejmiku Warszawskiego per Oblatam podany Die 24ta 10br 1772.

Wynikające terażniejsze nader okropne Okoliczności, gdy daly poznać smutne, uszy-
stkich Obywatelskich godliwych o Zaszczep wian, y wolności usiłowań skutki; gdy
doświadczenie przyniosło, że ogłoszone przez Generalności Konfederacji bezkro-
lewie, dzisiejszy los srogi Calemu przyspieszyło krajowi, gdy następek nie
godziwie dokonane Świętokradzkie ręk zbójckich na Osobę Królewską targnie-
nie się czystą intencją wchodzących w ten związek, w nayhaniebniejszej upra-
wito podejrzeń, wieczną plamą Narod Polski, Królom swoim zawsze
wierny, przed całym obydławszym Światem, staie się ta straszna, sciagnio-
na ogólnie ostatnią na kraj zguba, postać rzeczy, dla mnie niżej podpisa-
nego w szeregulności nayniebezpieczniejszym Obyczajny wskroś przetrane-
go stanem, fatalnym widowiskiem; y tegoż to powodu, ażebym więc mu-
=ie, ku Maiestatowi N. Króla Smę Stanisława Augusta, P. M. M.
okazał wierność, oświadczam się najurwyciszej niniejszym moim Re-
wersem, iż jako do tego Aktu Bezkrólewia, nie tylko nie byłem powodem,
ani jakimkolwiek sposobem kontybuowałem, tak tenże Akt mi omnibus
punctis, et clausulis mam za nieważny, Od niego, y w nim od wszystkich
Incydujących się piśm, y czynności powage Maiestatu dotykających, y
obrażających uchylam się, y odstepuję, a Najjasniejszemu Królowi Smę
Panu memu Miłosciwemu, jako wolnie, zgodnie, y prawnie od całego Na-
rodu obśanemu, od wszystkich Monarchow Cudzoziemskich uznanemu, y
aktualnie panującemu, nie skazitelną od tad wierność, y powinne po-
stuszeństwo zachować nienaruszenie przynękam, Ktore to oświadcze-
nie dla tym mocniejszego dowodu Reka moia własna podpisane
podaniem do Sejmiku Sejmiku Warszawskiego stwierdzam Dan w
Warszawie Die 22ta Decembris 1772° Anno
Michał Kolumna Walewski

PROBATIONARIA

